

# Straff-Lagen.

## Straff-Lag;

Gifwen Stockholms Stott den 16 Februari 1864.

### 1 Kap.

Om dem, som swenskt straffrätt underkastade äro.

#### 1 §.

Inländskt man warde efter Sveriges lag och wid swenskt domstol dömd för brott, som han begått inom riket, eller å swenskt fartyg eller emot Sverige eller swenskt man utom riket, så och för annat utom riket försåddt brott, der Konungen förordnar, att det brott här i riket åtalas må.

#### 2 §.

Utländskt man, som här i riket finnes, warde efter Sveriges lag och wid swenskt domstol dömd för brott, som han begått inom riket, eller å swenskt fartyg utom riket, så och för brott, som han utom riket begått emot Sverige eller swenskt man, der Konungen förordnar, att det brott här i riket åtalas må.

#### 3 §.

Ej skall någon för brott, som han utom riket begått, här i riket straffas, der han förut, för samma brott, straff å annan ort undergått. Om särskild påföljd å sådana brott i wisja fall stils i 2 Kap. 21 §.

#### 4 §.

För främmande makts beskickning gälle hwad allmänt wedertaget är eller genom fördrag stadgadt blifwit.

#### 5 §.

Om hwad emellan Sverige och Norge iakttagas skall i de fall, som i detta Kapitel sägas, ware och gällande hwad särskildt stadgadt är.

### 2 Kap.

Om straff, som efter denna lag ädömas må.

#### 1 §.

Allmänna straffarter äro:

1. Dödsstraff.
2. Straffarbete.
3. Fängelse.
4. Böter.

Desse straffarter anses, i förhållande till hwarandra, swårare eller lindrigare efter den ordning, hwari de här nämnda äro.

#### 2 §.

Dödsstraff skall offentligent verkställas genom halsuggning. Förut gifwes den dömd lämplig tid att sig till döden bereda; och warde han utan stat eller utmärkelse till afsträttplatsen utförd. Sedan han dit kommer, skall domen der offentligent uppläsas; men ej må tal till menigheten hållas. Den afsträttades kropp warde i stillhet å närmaste begravningsplats jordfäst. Skola flere undergå dödsstraff; då må det ej å endera verkställas i den andres närvaro.

Kongl. Majt har funnit godt i nåder stadga, att fängpredikant eller den prest, som beredt fänge till döden, bör af Kongl. Majts Befallningshafwande förordnas att fången till afsträttplatsen ledsga, mot åtnjutande af den i resereglementet för fängpredikant bestämde rese- och traktamentsersättning. Kongl. Cirkuläret till

Fängwårdsstyrelsen och Kongl. Majts samtliga Befallningshafwande den 12 Oktober 1860.

Kongl. Majt har, enligt nådigt Cirkulär den 30 Aug. 1859 till Öfwerståthållarembetet och Kongl. Majts samtliga Befallningshafwande, funnit godt i nåder förklara, att dödsstraff må, dereft afsträttplatsen för den ort, hwareft brottet blifwit begånget, är afslagen från häftet, hwari den dömd förwaras, efter wederbörande Befallningshafwandes förordnande, verkställas å annan, närmare belägen, afsträttplats; afwenjom att i sådant fall kostnaderna för afsträttningen och waktställningen derwid må bestridas af de till fångars wård och underhåll anslagna medel.

Kongl. Majt har, med bifall till Rikets Ständers underdåniga förslag, funnit godt att, med upphäfwande af 18 Kap. 12 § kyrkolagen, i nåder förordna att detta lagrum skall erhålla följande lydelse:

Har någon förgjort sig sjelf, hans kropp skall i stillhet å kyrkogård jordfästas. Likledes skola och i stillhet jordfästas de till döden eller till straffarbete på lifetid dömda förbrytare, som i fängelse dö.

Och kommer denna förättning att tillämpas från och med den dag, den nya Strafflagen blifwer till eftersefnad gällande. Kongl. Förordningen den 14 Juni 1864, angående förändrad lydelse af 18 Kap. 12 § kyrkolagen.

#### 3 §.

Dödsstraff skall ej verkställas å qwinna, som hafwande är, utan uppfytas till des hon efter barnsbörden tillfrisknat; ej heller å den, som för sjukdom ej kan sig till döden bereda, innan med honom bättre warder.

#### 4 §.

Ej skall någon undergå dödsstraff, innan Konungen förordnat, att domen verkställas må.

#### 5 §.

Straffarbete skall ädömas på lifetid, eller på wisj tid ej under två månader eller öfwer tio år, utom i de fall, som i 4 Kap. 5, 6 och 7 §§ sägas.

#### 6 §.

Fängelse kan antingen omedelbart för brott ädömas, eller i stället för ålagda böter användas, om tillgång till deras gäldande saknas.

Fängelse, som omedelbart för brott ädömes, må ej i andra fall, än som i 4 Kap. 5 och 7 §§ omtalas, sättas under en månad eller öfwer två år.

Om fängelse, hwartill böter förwandlas, stils i 10 §.

#### 7 §.

Den, som till straffarbete eller fängelse dömd är, skall insättas i allmän straffinrättning; och warde der med honom förfaret, såsom särskildt stadgadt är.

#### 8 §.

Böter skola i penningar ädömas och Kronan tillfalla. Minsta bot ware fem Riksdaler Riksmunt, ändå att beloppet, efter särskild i lagen utsatt beräkningsgrund, kunde ringare blifwa. Högsta bot ware femhundra Riksdaler Riksmunt, der ej antingen annorledes i lagen uttryckligen bestämdt är, eller och ett högre belopp, efter särskild, för wisja fall stadgad, beräkningsgrund, kan äga rum.

Kongl. Majt har, i anledning af Rikets Ständers uti underdånig Skrifvelse den 21 Oktober 1863 anmälda beslut i ämnet, i nåder förordnat: att alla de, ware sig menigheter, allmänna inrättningar, tjenstemän eller andra personer, hwilla anse sig äga grundbete anspråk på ersättning för förlust, som tillflydat dem derigenom, att böter, uti hwilka de tillföre åtnjutit andel, numerar, enligt nya Strafflagen, helt och hållet tillfalla Kronan, böra, före den 1 Mars år 1866, sig till utbetommande af sådan ersättning anmäla, de, som landsorterna tillhöra, hos Kongl. Majts Befall-

ningshafwande, och de i Stockholm warande hos Öfwerståthållarembetet, samt derwid med behöriga handlingar styrka, hwad de under de sifferslutna fem åren 1860—1864 åtnjutit i andelar af ifrågakvarande slags böter, afwenksom, derest rättigheten att upp-bära andelar af böter grundas sig å annat än allmän lag och författning eller kan wara någon inrättning eller menighet för all framtid tillförfärad, sådant behöfwen ådagalägga; Skolande, intill deß annorlunda kan wara af Kongl. Maj:t förordnad, deßa handlingar, allt efter som de inkomma, af nämnde myndigheter granskas och, åtföljda af deras yttrande, till Kongl. Maj:t insändas, hwarefter Kongl. Maj:t will i anledning af de wänta anspråken widare besluta. Kongl. Rungdrefsen den 29 Augusti 1865, angående anmälan af anspråk på ersättning för missade andelar i wisja böter.

Om utbetalning till wederbörande af ersättning för missade andelar i wisja böter, utfärdades Kongl. Maj:ts nådiga Skrifwelse till Statskontoret den 13 Mars 1866, af hwilken Skrifwelse transsumt intagits i No 23 af S. S.

9 §.

Öj må i mät för böter tagas den sakkällbes enda fasta egenodom, hwaraf han sin nödiga bergning hafwer; ej nödiga bostad; ej till jordbruket nödiga lösören eller hwad den sakkällde eljest till sin närings bedrifwande behöfwer; ej nödiga gång- och fängsläder för den sakkällde, hans hustru och oförörjda barn; ej heller af det förtåd, som i huset finnes, hwad till hans och hans husfolks underhåll i en månads tid ersordras.

10 §.

Saknas hos den, som blifwit till böter fälld, tillgång till deras fulla gäldande; då skola böterna, utom i de fall, som i 11 § detta Kap. och 7 § 4 Kap. nämnas, till fängelse wid watten och bröb förwandlas.

Wid sådan bötesförwandling sware hwarje dags fängelse wid watten och bröb under de första fem dagarna mot fem, under de andra fem dagarna mot tio, under de tredje fem dagarna mot tjugofem och under de derpå följande dagarna mot femtio riksdaler; dock med iakttagande, att fängelsestraffet ej må sättas under tre och ej öfwer tjugo dagar, så att

böter t. o. m.	15 R.	swara mot	3 dag. fäng.	wid watten och bröb;
deröfwer	20	"	4	"
"	25	"	5	"
"	30	"	6	"
"	35	"	7	"
"	40	"	8	"
"	45	"	9	"
"	50	"	10	"
"	55	"	11	"
"	60	"	12	"
"	65	"	13	"
"	70	"	14	"
"	75	"	15	"
"	80	"	16	"
"	85	"	17	"
"	90	"	18	"
"	95	"	19	"
"	100	"	20	"

11 §.

För qwinna, som hafwande är eller barn ammar, eller för den, som yngre är än aderton år, åge fängelse wid watten och bröb ej rum. Samma lag ware, om någon finnes ej kunna, utan wåda för helsen, sådant fängelse undergå. I deßa fall skall den bötfällde hållas i annat fängelse tre gånger så lång tid, som han eljest skolat fängelse wid watten och bröb undergå.

12 §.

Skola böter förwandlas, de der genom flera do-mar ålagda äro; warde den förwandling efter böternas sammanräknade belopp gjord, på sätt i 10 eller 11 § sägs. Har någon del af böterna redan blifwit till fängelsestraff förwandlad; ware den förwandling förfallen och förwandling af samtliga böterna verkställd, såsom nu nämndt är. Lag samma ware, om till verkställighet på en gång förefomma särskilda fängelsestraff, hwartill böter efter 10 eller 11 § förwandlade blifwit.

13 §.

Om förwandling af böter efter 10, 11 eller 12 § förordne Konungens Befallningshafwande.

Kongl. Maj:ts nådiga Rungdrefse, innefattande förklaring af lagens rätta förstånd i fråga om verkställighet af Konungens Befallningshafwandes förordnanden angående bötesförwandling; Gifwen Stockholms Slott den 4 Januari 1865.

Wi CARL zc. göre weterligt: att, till följd af Wäre Befallningshafwandes i Södermanlands och Drebro län, med anledning af 2 Kap. 13 § Strafflagen den 16 Februari 1864 samt 10 § i Förordningen af samma dag om nya Strafflagens införande och hwad i affeende derå iakttagas skall, gjorda underdåniga framställningar, och till förekommande af twelan, huruwida klagan öfwer Wäre Befallningshafwandes förordnanden om bötesförwandling, då den, jemlikt öfwan anförda lag och författning, Wäre Befallningshafwande tillkommer, må hindra verkställighet af förwandlingstraffet, Wi, som i den genom 19 och 21 §§ Regeringsformen förestifna ordning denna fråga till pröfning förhaft, derwid i nåder funnit godt besluta utfärdandet af den lagförklaring: att förordnande, som, efter 2 Kap. 13 § Strafflagen eller 10 § i Förordningen om nya Strafflagens införande och hwad i affeende derå iakttagas skall, blifwit af Wäre Befallningshafwande meddeladt i fråga om böters förwandling, bör, utan hinder af misnöjes anmälan eller förw klagan, gå i verkställighet, derest ej Wäre Befallningshafwande för särskildt fall finner anledning låta härmed anstå eller högre myndighets förestift derom antommer.

Det alle, som wederbör, zc.

14 §.

Är straff beroende af wärdet å wiß egenodom; gälle det wärde egendomen hade å den tid brottet föröfswades.

15 §.

Särskilda straff för embetsmän äro:

1. Affättning, hwarmed i de fall, som i lagen utfatta äro, förenas den påföljd, att den dömd förklararas onärdig att i rikets tjenst widare nyttjas.
2. Mistning af embete på wiß tid.

16 §.

Affättning innebär förlust af det embete, hwari förbrytelsen skett. Har den dömd tillika förklarats onärdig att i rikets tjenst widare nyttjas; hafwe och förlorat annat embete, som han innehafwer; och må han ej embete, tjenst eller annan allmän befattning widare utöfwa.

Mistning af embete på wiß tid medför, under den tid, förlust af de rättigheter eller förmåner, som med embetet följa.

Om rättighet till pension gälle hwad särskildt stadgadt är.

17 §.

Är den, som till affättning eller mistning af embete på wiß tid gjort sig skyldig, ej i besittning af det embete, hwari han sig förbrutit; då skall, i skället för embetets förlust, dömas till böter, efter ty i 25 Kap. 21 § sägs, eller till fängelse i högst sex månader. Den, som till affättning gjort sig förfallen, ware och underkastad den påföljd, som i 15 § 1 mom. sägs, om brottet med sådan påföljd belagdt är.

18 §.

Hwad om embete i 16 och 17 §§ sagdt är, gälle och om tjenst eller annan allmän befattning, ehwad den af förordnande eller medborgares wal beror.

19 §.

Wisja i lagen bestämde brott medföra den påföljd, att den dömd förklararas hafwa medborgerligt förtroende för alltid eller för wiß tid förverkat.

Då sådan påföljd för wiß tid stadgadt är, må den ej under fem och ej öfwer tio år ådömas.

Den, som till förlust af medborgerligt förtroende dömdt är, hafwe förverkat embete, tjenst eller annan allmän befattning, som af honom innehafwes; ware och, under den tid påföljden honom ådömdt är, såsom wanfjedad ansedd och förty utestängd från alla sådana rättigheter och förmåner, för hwilkas tillgodonjutande god frejd ersordras.

20 §.

I några fall straffas brott med påföljden, utom dem, som nu sagda äro, efter ty derom i lagen särskildt stadgadt finnes.

21 §.

Är någon utom riket för brott straffad, och förty, efter 1 Kap. 3 §, från straff här i riket fri, må dock

förlust af embete, eller påförljd, som i 15 eller 19 § sägs, honom här ädömas, der brottet efter denna lag sådan förlust eller påförljd medförer.

### 3 Kap.

#### Om delaktighet i brott.

##### 1 §.

Swär som huder, leger, trugar eller eljest uppfälligen förleder annan till brott; den anstiftare skall, för brottet, om det fullbordas, eller för försök, om gerningen derwid stannar och försöket är i lagen med straff belagdt, straffas som wore han sjelf gerningsman. Har anstiftaren så tidigt, att brottet afwärsas kunnat, gjort hwad hos honom stått för att förmä gerningsmannen att från verkställigheten afstå, och warder brottet ändå fullbordadt eller försökt; då må straffet för anstiftaren nedfattas till hwad i 4 § sägs.

##### 2 §.

Förmår någon, på sätt i 1 § sagdt är, till brottslig gerning den, som ej fyllt femton år, eller göra det föräldrar med sina barn, fosterföräldrar med fosterbarn, förmyndare med myndling, husbondefolk med tjenstehjon, eller förman med den, som under hans lydnad står; warde det, wid straffets bestämmande för anstiftaren, såsom förswärande omständighet ansedt.

##### 3 §.

Den som, wid brotts utförande, annan med råd eller dåd uppfälligen hjälper, så att gerningen derigenom sker, straffes som wore han sjelf gerningsman.

##### 4 §.

Har någon, före brotts utförande, eller wid utförandet, dock i mindre mån, än i 3 § sägs, med råd eller dåd gerningen främjat; straffes efter ty som han förswas hafwa till brottet bidragit, dock mindre än om han sjelf gerningsman varit.

##### 5 §.

Hafwa två eller flere i samråd beslutit verkställandet af något brott; då skall hwar som i den stämpling deltagit och wid brottets utförande när varit eller, före eller wid utförandet, gerningen främjat eller efteråt gerningsmannen tillhandagått, straffas som wore han sjelf gerningsman.

##### 6 §.

Har deltagare i stämpling ej wid brottets utförande när varit eller det främjat eller gerningsmannen tillhandagått, såsom i 5 § sägs; straffes efter 4 §, der han ej anstiftare är och förty efter 1 § straffas bör.

##### 7 §.

Underlåta föräldrar, fosterföräldrar eller andre uppföstrare, eller förmyndare, att från utförandet af brott, hwarom de wetskap äga, hindra den, som under deras wård och lydnad står, när det utan angifwelse till åtal ske kan; warde straffade efter 4 §, dock högst med fängelse i sex månader, der det ej stett för egen winning.

##### 8 §.

Har annan, än de personer, som i 7 § nämnde äro, wetat brott, deraf någons lif, hellsa, frihet eller egendom i synnerlig fara fattes, å färde wara, och underlåtit att det i tid, så att faran afwärsas kunde, upptäcka, när det utan angifwelse till åtal ske kunnat; warde ock han straffad såsom i 7 § sägs.

##### 9 §.

Nu har någon, utan att hafwa sådan del i brott, som förr sagdt är, sedan brottet timat, med wetskap derom gått den brottslige tillhanda, såsom att han hulpit att honom dölja, eller varit behjelpig till hans flykt eller till döljande af gerningen eller till undandöljande af bewis derom, eller emottagit, dolt, köpt

eller förtrytat gods, som genom brottet åtkommet war, eller besöjt omarbetning eller förändring deraf; straffes, efter som brottet war till, med fängelse i högst sex månader eller böter: har det stett för egen winning, och är brottet med straffarbete öfwer åtta år eller swärare straff belagdt; då må till straffarbete i högst två år dömas.

##### 10 §.

Har någon, utan wetskap om brott, som annan föröfwat, honom tillhandagått, på sätt i 9 § sägs, ändå att han haft skäl att honom misstänka; straffes med böter.

##### 11 §.

Make, syfkon, skyldeman i rätt upp- eller nedstigande led, den som med den brottslige i första swärgelag lika nära förenad är, eller fosterbarn, skall ej till straff fallas efter 10 §; ej heller efter 9 § för den brottsliges döljande, eller för befordrande af hans flykt.

##### 12 §.

Wisja fall af delaktighet straffas efter ty derom i lagen särskildt stadgad finnes.

##### 13 §.

Har någon, efter 4, 7 eller 8 §, gjort sig skyldig till straffarbete för delaktighet i brott, hwarå förlust af medborgerligt förtroende för alltid, såsom påförljd, stadgad är; warde då ock den påförljd, eller förlust af medborgerligt förtroende på wiß tid, honom ädömd, efter ty hans brottslighet är till.

### 4 Kap.

Om sammanträffande af brott och om förening eller förändring af straff; så ock om återfall i brott.

##### 1 §.

Innefattar en handling flera brott, och är straffet å ettdera swärare, än å annat; då skall det swäraste straffet ädömas: är hwardera brottet belagdt med samma straff; warde det straff ädömdt. I båda dessa fall skall brott, för hwilket särskildt straff ej ädömes, betraktas såsom förswärande omständighet. Är någotdera brottet belagdt med förlust af embete, eller påförljd, som i 2 Kap. 15, 19 eller 20 § omtalas; warde ock den förlust eller påförljd ädömd.

Der en handling innefattar brott, som i särskilda afseenden med olika straff belagdt är; ware ock lag, som i denna § sägs.

##### 2 §.

Har någon föröfwat flera brottsliga handlingar, och stå de ej till hwarandra i det sammanhang, att de innefatta fortsättning af en och samma förbrutelse, utan äro, hwar för sig, till särskilda brott att hänföra; warde, för hwarje brott, ändå att brotten af samma slag äro, till särskildt ansvar dömd, med iakttagande af föreskrifterna i 4, 5, 6 och 7 §§.

##### 3 §.

Utgöra flera brottsliga handlingar fortsättning af ett och samma brott; warde sådant, wid straffets bestämmande för det brott, såsom förswärande omständighet ansedt.

##### 4 §.

Är någon till dödsstraff förfallen; då skola i den bestraffning anses inbegripna böter eller frihetsstraff, hwar till den till döden dömd jemwäl kan hafwa sig skyldig gjort.

Med straffarbete på listid må ej heller förenas annat frihetsstraff eller böter.

##### 5 §.

Är någon för särskilda brott förfallen till straffarbete på wiß tid; då må ej, wid förening af straffen,

tiden för det af dem, som längst är, eller, om tiden för hwartera straffet är lika lång, den tid öfverfridas med mer än två år.

Lag samma ware, der någon för särskilda brott gjort sig till fängelse skyldig.

## 6 §.

Har den, som gjort sig skyldig till straffarbete på wiß tid, tillika begått brott, som med fängelse belagd är; då skall fängelsestraffet till straffarbete öfvergå, derwid på tiden för fängelsestraffet hälften afdrages, så att emot två månaders fängelse swarar en månads straffarbete och så vidare. Uppkommer, wid sådan öfvergång af straff, brutet månadsstal; warde half månad till femton dagar räknad. Uppkommer derwid brutet dagatal; ware det förfallet. Det straff warde med öfriga straffarbetet förenadt efter den i 5 § stadgade grund.

## 7 §.

Är någon, som gjort sig skyldig till fängelse eller straffarbete på wiß tid, tillika förfallen till böter, och saknar han tillgång till deras fulla gälbände; då skall bötesstraffet, oberoende af det beslut, som om böternas förvandling förut må vara meddeladt, öfvergå till fängelse efter ty i 2 Kap. 11 § sagdt är; och warde det fängelsestraff, under iakttagande af de i 5 och 6 §§ här ofwan stadgade grunder, med öfriga straffet förenadt.

## 8 §.

De i 4, 5, 6 och 7 §§ om förening eller förändring af straff meddelade föreskrifter skola tjena till efterrättelse ej blott då någon på en gång för flera brott lagföres, utan äfwen då någon, som till straff dömes, förut blifwit ålagd annan, icke verkställd, bestraffning; och skall domstolen alltid utfatta de särskilda straff, som å hwarje brott följa bort, och derefter, i händelse någon förändring af straffen, efter hwad ofwan sagdt är, skall äga rum, derom meddela erforderliga bestämmelser. Förekomma till verkställighet på en gång flera domar, hwarigenom samma person blifwit till straff dömd, och äro straffen af beskaffenhet, att de, efter ty i föregående §§ stadgadt är, ej kunna, jemte hwarandra, verkställas; göre Konungens Befallningshafwande om förhållandet anmälan hos Hofrätten, som förordnar huru straffen sammanläggas skola.

## 9 §.

Nu kan så hända, att någon, sedan han blifwit till straff för ett brott dömd, warder öfvertygad att förut hafwa föröfwat annat brott; då skall han så dömas, som hade han på en gång varit för båda brotten lagförd; och warde, wid straffets tillämpning, afräknadt hwad han af det honom förut äddömda straff redan kan hafwa utflått.

## 10 §.

Har någon, sedan han blifwit till straff dömd, men innan han det till fullo undergått, föröfwat nytt brott; då hör straffet för detta brott, med iakttagande af de här ofwan stadgade grunder, förenas eller sammanläggas med hwad af det förra straffet återstod, då det nya brottet begids; och skall å det sålunda bestämda straffet afräknas hwad af sagda återstod kan vara verkställdt efter det nya brottets föröfwande.

## 11 §.

Der lagen utfätter särskildt straff för den, som ånyo begår brott, skall det straff ej äddömas, utan då sådant återfall flett sedan den brottslige till fullo undergått det för förra brottet honom äddömda straff.

## 12 §.

Föröfwar den, som till straffarbete på lifstid dömd är, brott, som dödsstraff ej medförer; warde straffet skärpt genom hans inneslutande i mörkt enrum på högst tjugo dagar; och må denna skärpning, i swårare fall,

verkställas tre gånger, dock med minst tre månaders uppehåll emellan hwar gång.

## 5 Kap.

Om särskilda grunder, som uteluta, minsta eller upphäfwa straffbarhet.

## 1 §.

Gerning, som eljest straffbar är, ware, utom i det fall, som i 2 § sägs, strafflös, om den begås af barn, innan det fyllt femton år; dock äge domstolen efter omständigheterna förordna, att barnet af föräldrar eller annan, under hwars wård och lydnad det står, med aga hemma i huset rättas skall, eller i allmän uppfostringsanstalt insättas, om tillgång dertill finnes.

## 2 §.

Har gerning, som i allmänhet är belagd med dödsstraff eller straffarbete öfver två år, blifwit begången af den, som fyllt fjorton, men ej femton år; och pröfwas han hafwa ägt nog urskilning att gerningens brottslighet inse; warde då straffad, högst, med straffarbete i fyra år, om dödsstraff å gerningen följa kunnat, och med straffarbete i två år, om sådant arbete på längre tid dertill stadgadt är.

Öj må sådan påföljd, som i 2 Kap. 19 § utfätses, äddömas brottslig af den ålder nu sagd är. Öj heller skall brott, som någon i den ålder begått, honom tillräknas till förhöjning af straff för återfall i brottet, der sådan förhöjning särskildt i lagen utfatt finnes, efter ty i 4 Kap. 11 § sägs.

## 3 §.

Begår den brott, som fyllt femton, men ej aderton år; då skall dödsstraff eller straffarbete på lifstid till sådant arbete från och med sex till och med tio år nedfättas.

## 4 §.

Gerning, som begås af den, som är afwita, eller hwilken förståndets bruk, genom sjukdom eller ålderschwaghet, är beröfswadt, ware strafflös.

## 5 §.

Har någon, utan egen skuld, råkat i sådan sinnesförvirring, att han ej till sig wißte; ware gerning, den han i det medwetslösa tillstånd föröfwar, strafflös.

## 6 §.

Pröfwas någon, som brottslig gerning begått, derwid hafwa af tropps- eller sinnessjukdom, ålderdomschwaghet eller annan, utan egen skuld, icke ålagd förvirring saknat förståndets fulla bruk, ehuru han ej kan för strafflös anses efter 4 eller 5 §; då gälle om dödsstraff hwad i 3 § sägs; och må, i ty fall, efter omständigheterna, annat straff jemwäl nedfättas under hwad i allmänhet å gerningen följa bort.

## 7 §.

Warder man af annan öfverfallen med wåld eller hot, som innebär trängande fara; då äge man rätt till nödwärn och ware saklös för den skada, som man till farans afwärande gör.

## 8 §.

Rätt till nödwärn äge ock rum, då någon begår inbrott eller eljest tränger sig olofligen in i annans rum, hus, gård eller fartyg nattetid, eller sätter sig till motwårn, ehwad det är natt eller dag, emot den, som sitt wårja eller å bar gerning återtaga will.

## 9 §.

Rymmer fånge eller häktad person, eller sätter han sig till motwårn emot fångwaktare eller annan, som honom från rymning hindra will, eller emot förehåndare eller uppbyggingsman wid straffinrättning eller häkte, då denne honom till ordning inom inrättningen

eller häftet hålla skall, eller sätter sig någon, som häftas skall, till motvärn emot den, som äger häftningen verkställa eller derwid biträder; då må och det wäld brukas, som till rymningens förefommande, ordningens bibehållande eller häftningens verkställande nödigt är.

Eg samma ware, der annan, än fänge, häftad person eller den, som häftas skall, sätter sig med wäld eller hot emot den, som rymningen hindra, ordningen bibehålla eller häftningen verkställa will.

## 10 §.

Finnes någon i fall, som i 7, 8 eller 9 § sagdt är, hafwa gjort större wäld, än nöden kräfde; pröfwe domstolen, efter omständigheterna, om han för uppsätlig geruing eller blott såsom för wällande straffas bör.

War så trängande nöd eller fara för handen, att han sig ej besinna kunde; då må han från straff frias.

## 11 §.

Kommer någon den till hjelp, som finnes i nöd stadd, efter ty förut sagdt är; ware och för honom lag, som hade han sjelf i den nöd sig befunnit.

## 12 §.

För händelse, som pröfwas hafwa mera af wåda än af wällande timat, skall ej någon till straff dömas.

## 13 §.

Dör förbrytare, förfalle allt straff. Öro böter, under förbrytarens lifstid, genom laga kraft ägande dom ålagda, och hafwa äfwen under hans lifstid penningar eller andra lösören, för gäldande af de böter, blifwit i mät tagna eller i allmänt förwar fatta; gånge dock böterna af den egendom ut. Har påföljd, som i 2 Kap. 20 § sägs, blifwit, under förbrytarens lifstid, genom laga kraft ägande dom ålagd; warde och den påföljd, när så ske kan, tillämpad.

## 14 §.

Straff ware förfallet för brott, som ej blifwit åtaladt:

1. inom två år, om det ej i lagen med swårare straff, än fängelse, belagdt är; eller

2. inom fem år, om det ej i lagen med swårare straff, än straffarbete i två år, belagdt är. \*)

## 15 §.

De i 14 § bestämde tider skola räknas i allmänhet från den dag brottet begicks, men i de fall, som i 15 Kap. 18 eller 21 § sägas och ej åtalas må innan till återgång af giftermål dömdt är, från den dag laga kraft ägande dom derom gafs.

Åtal anses vara börjadt, då kallelse till swaromål är den, som tilltalas skall, i laga ordning kungjord, eller han för brottet häftad blifwit.

## 16 §.

Är åtal å brott, som i 14 § sägs, börjadt inom tid, som der bestämmes, och har det åtal blifwit afbrutet, utan att den tilltalade dertill skuld warit; då skall för rättigheten att åtalet fullfölja lika tid, som i samma § uttatt finnes, räknas från den dag afbrottet steddde.

## 17 §.

Är någon, genom laga kraft ägande dom, fälld till straff, som ej swårare är än straffarbete i två år, och verkställs ej domen inom tio år sedan den gafs; ware det ådömda straffet förfallet.

## 18 §.

För brott, som af embetsman begås i embetet, ware straffet förfallet, om åtal ej blifwit anställdt inom två år, der brottet i lagen med endast bötesstraff belagdt är, eller inom fem år, der brottet är af den beskaffenhet, som i 25 Kap. 17 § förmäles. I öfrigt

gälle i affeende å brott af embetsman ej wiß tid för åtal, ej heller, der annat straff än böter ådömdt blifwit, wiß tid för doms verkställande.

## 6 Kap.

## Om skadestånd.

## 1 §.

Skada, som någon genom brott annan tillfogar, skall af den brottslige gäldas, ehwad brottet stett med uppsåt eller af wällande. Har den, som skadan led, genom eget wällande, dertill medverkat; warde skadeståndet jemkadt, efter ty som skäligt pröfwas.

## 2 §.

I mål, som kroppsskada angå, skall under skadeståndet räknas icke allenast läkarelön och annan kostnad, utan äfwen ersättning för hinder eller brist i den skadades näring, för sweda och wärk, så och för lyte eller annat skadigwarande men, om sådant blifwit honom tillfogadt.

## 3 §.

För lidande, som genom brott emot personliga friheten, eller genom falsk angifwelse eller annan ärekränkande gerning, må anses vara någon tillfrynadt, skall och wedergällning gifwas.

## 4 §.

Komma make eller barn efter den, som dödad blifwit, att genom hans fränfalle sakna nödigt underhåll; då skall dem, efter ty, med affeende å så wäl den brottsliges tillgångar, som andra omständigheter, skäligt pröfwas, tilläggas såsom skadestånd hwad för make eller barnen tarwas till des de sig eljest försörja kunna; och må det skadestånd, efter omständigheterna, sättas att utgå på en gång eller å försämba tider.

## 5 §.

Hafwa flere i brott tagit sådan del, som i 3 Kap. 1, 3, 4, 5, 6 eller 7 § sägs; sware de, en för alla och alla för en, till skadestånd; ware och de, som efter 9 § i samma kapitel gjort sig delaktige i brottet, derigenom att de dolt, köpt eller förytrat det de wetat vara genom brott åtkommet, eller besörjt omarbetning deraf, hwar för sig till sådan ansvarighet, som sagd är, med gerningsmannen bundne för det, hwarmed de brottslig besättning tagit.

## 6 §.

Är skada gjord af person under femton års ålder, eller sådan, som i 5 Kap. 4 eller 5 § omtalas, och kan ej skadestånd erhållas hos någon, som för underlåten wård öfwer den person är till ansvar för wällande förfallen; gånge då skadeståndet ut af dens egendom, som skadan gjorde.

## 7 §.

Har straff förfallit eller tid till afbrutet åtals fullföljd blifwit förfuten, efter hwad i 5 Kap. 13, 14 eller 16 § sägs; ware dock målsägande ej derigenom betaget att det skadestånd söka, hwartill han eljest kan berättigad vara.

## 8 §.

Målsägande är den, emot hwilken brott begånget är, eller som deraf förnärad blifwit eller skada lidit; så och den, som för den förnärade eller skadade målsmannarätt äger eller eljest fatt är att talan föra.

## 7 Kap.

## Om religionsbrott.

## 1 §.

Swar som hädar Gud, eller lastar eller gädar Guds heliga ord eller sakramenten, dömes till straff-

\*) Jemfö 15 Kap. 16 § Strafflagen.

arbete i högst två år. Efter det af obehänsksamhet eller lätt sinnighet; ware straffet fängelse i högst sex månader eller böter.

## 2 §.

Gör man gäckeri af gudstjensten; straffes med böter eller fängelse i högst sex månader.

## 3 §.

Idkar någon å sön- eller högtidsdag, emellan kloster eller morgonen och kloster nio om aftenen, handverk eller annat arbete, som uppfoså tåla kan; straffes med böter, högst tjugu Riksdaler, utan det fter till egen eller annans nödtorft. Lag samma ware, om framläda eller annan dylik bod å sådan sabbatstid till salu öppnas.

## 4 §.

Begär någon brott å sabbatstid; warde den omständighet såsom försvärande ansedd.

**Kongl. Maj:ts nådiga Förordning, angående ansvar för den, som söter förnå annan till affall från den Evangeliskt Lutherska läran; Gifwen Stockholms Slott den 16 November 1869.**

Wi CARL ic. göre weterligt: det Wi, uppå Riksdagens underdåniga förslag, funnit godt att, med upphäwande af Kongl. Förordningen angående ändring i gällande bestämmelser om ansvar för den, som träder till eller utspriber willfarande lära, af den 23 Oktober 1860, förordna, som följer:

1 §. Söter någon genom bedrägliga medel, hotelser eller löften om timliga fördelar förnå annan till affall från den Evangeliskt Lutherska läran; ware förfallen till böter från och med tjugu till och med femhundra riksdaler, eller fängelse i högst ett år.

Lag samma ware om någon, hvilken af föräldrar eller målsman fått sig anförtrodt att uppfostra eller undervisa barn, som tillhöra Swenska kyrkan, söter under utöfningen af sådant uppdrag bibringa barnet annan tro, än den, som med den Evangeliskt Lutherska läran öfwerensstämmer.

2 §. Svar som till deltagande i främmande trosbekännares andaktsöfning nödgår eller lodar den, som minderårig är, eller under hans lydnad står, och till Swenska kyrkan hörer, böte från och med tio till och med tvåhundra riksdaler.

Det alle, som vederbör ic.

**Kongl. Maj:ts nådiga Förordning, angående försälda sammankomster för andaktsöfning; Gifwen Stockholms Slott den 11 December 1868.**

Wi CARL ic. göre weterligt: det Wi, uppå Riksdagens förslag, hwaritill allmänt kyrkomöte lemnat sitt samtycke, funnit godt att, med ändring af Kongl. Förordningen om försälda sammankomster för andaktsöfning den 26 Oktober 1858, förordna som följer:

Medlemmar af Evangeliskt-Lutherska kyrkan ware ej förmenat att sammankomma till gemensamma andaktsöfningar utan vederbörligaste prästerfaps ombeholdbara ledning; dock må sådan sammankomst å tid, då allmän Gudstjenst i församlingen förättas, ej äga rum så nära det ställe, der Gudstjensten hålles, att denna eller ordningen derwid söres.

Ej eller må wid religionsöfning, som ej är att hänföra till enskild husandakt, tillträde wägras församlingens prästerfap, medlem af dess kyrkoråd eller den offentliga myndigheten i orten, hvilken sijnämnda myndighet, i händelse af inträffad olaglighet eller oordning, äger att, der så nödigt anses, sammankomsten upplösa. Uppträder någon, som ej är prest eller enligt kyrkolagen berättigad att offentligen predika, wid dylik sammankomst såsom lärare med andliga föredrag, som anses leda till söndering i kyrkligt hänseende eller förakt för den allmänna Gudstjensten, eller eljest till undergräfwande af religionens helgd, ankomme på kyrkorådet att honom förbjuda att i berörda egenfkap inom församlingen vidare uppträda.

Svar som underklätat att ställa sig till esterrättelse kyrkoråds förbud mot utöfwande af lärareverksamhet, böte från och med femtio till och med trehundra riksdaler.

Det alle, som vederbör, ic.

**Kongl. Förordningen den 23 Oktober 1860, angående främmande trosbekännare och deras religionsöfning.**

Wi CARL ic. göre weterligt: det Wi, med Rikets Ständer, funnit godt att, med upphäwande af Kongl. Kungörelsen den 24 Januari 1781 och med ändring af hwad för öfrigt i stid mot neban nämnda bestämmelser finnes stadgadt, förordna som följer:

1 §. Wilja Christina trosbekännare af annan lära, än den rena evangeliska, förena sig i församling; göre derom hos Konungen anföring och uppgifwe derwid sin trosbekännelse och församlingsordning.

Finner Konungen, efter vederbörandes hörande, skal att anföringen bifalla; äge sålunda tillåtet främmande trosfamsfund rätt till

Badmans Sag.

fri religionsöfning inom de af lag och sedlighet bestämda gränser; dock må offentliga kyrkbruk och andaktsöfningar endast inom dylik församlingens kyrka, bönehus eller kyrkogård förättas.

Enahanda rätt tillkomme och de, på grund af hittills gällande författningar, redan bildade församlingar af främmande trosbekännare.

2 §. Församling, som i 1 § sägs, ware oförhindrad att sjelf kalla prest eller lärare.

Hwarje församling anställe såsom föreståndare en wälfredad person, hvars wärd hennes angelägenheter anförtros kunna, och göre derom anmälan, i Stockholm hos Öfwerståthållarembetet, och annorstädes i riket hos Konungens Befallningshafwande.

3 §. Warber rättigheten till fri religionsöfning misbrukat, eller underlåter församlingen att iakttaga hwad i afseende å föreståndaren är i 2 § stadgadt; då må, efter Konungens förordnande, församlingen upplösas.

4 §. Föreståndaren ällige, att noggranat föra de anteckningar, som af Konungen förefriswas; att desamma inför domstol, Konungens Befallningshafwande eller Öfwerståthållarembetet wid anfordran förete; att inom en månad efter hwarje års slut till Konungens Befallningshafwande eller Öfwerståthållarembetet aflemna förteckning å församlingens medlemmar samt under årets lopp ingångna äktenfkap eller inträffade födelser eller dödsfall i församlingen; att på sätt, som för Swenska kyrkans prästerfap är stadgadt, utfärda betyg och till offentliga myndigheter lemna uppläsningar om församlingens medlemmar; samt att för öfrigt ställa sig till esterrättelse lag och de försälda förefrisfter, som af vederbörande honom meddelas.

Underlåter föreståndaren att iakttaga hwad honom enligt denna författning älliger; straffes med böter från och med tjugu till och med trehundra riksdaler, eller fängelse från och med två månader till och med ett år.

5 §. Innan något hus eller rum af församlingen begagnas till Gudstjenst eller andaktsöfning, skall föreståndaren derom göra anmälan, å landet hos Kronofogden i orten, och i staden hos Polis-kammaren, der sådan finnes, men i annat fall hos Magistraten.

Wid församlingens Gudstjenst eller andaktsöfning må ej den offentliga myndigheten i orten tillträde förwägras.

6 §. Ej tillåtes någon munk- eller nunneorden, eller inrättande af kloster.

7 §. Förwärfwande af fast egendom i riket ware främmande trosbekännares församlingar, inrättningar eller stiftelser förbjudet; dock må tillåtet främmande religionsfamsfund, hwarom i 1 § sagdt är, med Konungens tillstånd förwärfwa äganderätt till den jord, som för utrymme till kyrka eller kyrkogård erfordras.

Allmänna begravningsplatser må främmande trosbekännare hädanefter, liksom hittills, erhålla lägerstad för sina döde.

8 §. Skolor och andra undervisningsanstalter må ej af främmande trosbekännare inrättas eller upplätas för andra, än bekännare af deras egen troslära, eller deras barn. Efter anordnades; warde skolan eller undervisningsanstalten stängd och föreståndaren för densamma dömd till böter från och med femtio till och med trehundra riksdaler.

Wid enahanda bot ware och främmande trosbekännare förbjudet att wid sammankomst till andaktsöfning af swenska kyrkans medlemmar hålla föredrag.

9 §. Lyssning till äktenfkap skall, ändå att så wäl mannen som qwinnan äro af främmande trosbekännelse, afswinnas i den till Swenska kyrkan hörande församling, inom hvars område bruden är boende; dock att lyssningen, der begge äro medlemmar af tillåtet främmande religionsfamsfund, af dess föreståndare utfärdas.

Wigfeln må i det fall, att både mannen och qwinnan tillhöra främmande religionsfamsfund, som tillåtet är, förättas efter dess bruk. Är blott endera medlem af sådant famsfund, skall wigfel ste af Swenska kyrkans prästerfap.

10 §. Barn af äkta makar, som begge tillhöra främmande, men tillåtet religionsfamsfund, må af föräldrarne uppfostras i den lära, de bekänna. Är blott endera maken medlem af sådant famsfund; då skall barnet, om fadren tillhör Swenska kyrkan, uppfostras i den rena evangeliska läran; är modren af denna lära, och har skriftligt aftal om barnens uppfostran blifwit emellan makarne träffadt före äktenfkapet och inför Konungens Befallningshafwande eller Öfwerståthållarembetet uppwisadt; lände då det till esterrättelse: har ej sådant aftal stett; ware fadren esterrättat att uppfostra barnet i den troslära, han bekänner.

Detta barn, som njuter underhåll af allmänna medel, skall, änföort föräldrarne äro medlemmar af tillåtet främmande religionsfamsfund, uppfostras i den rena evangeliska läran.

11 §. Främmande trosbekännare skall ej anses oberättigad att embersätgwärd af Swenska kyrkans prästerfap påkalla; dock att wid sådan förättning kyrkans handbok brukas. Med lärtwist, som kan sanuwetet behymra, må prest i ty fall ej beswära: ej heller skall han sin embersätgwärd någon medlem af tillåtet främmande religionsfamsfund påtvinga.

12 §. De för försälda kyrkliga förättningar stadgade afgifter till Swenska kyrkan, eller hennes prästerfap, eller betjening, ware ej medlem af tillåtet främmande religionsfamsfund pligtig att gälda i annat fall, än att slikt förättning blifwit på hans egen begäran werrfäst.

13 §. Med de inifränkningar och undantag, som af grundlag och denna förordning bestämmas eller betingas, skal ej från

skiljaktighet i Christen trosbekännelse härledas någon skinnad i Svenska medborgares rättigheter eller skyldigheter.

Ur främmande trosbekännare af sådan lära, som ej tillstädjer honom att afsläppa i lag föreskrifven ed, då den erfordras; försörbne Konungen, sedan Högsta Domstolen blifwit hörd, huru försaras bör.

14 §. Fallor någon af från den rena evangeliska läran och låter ej af sina själsförjares undervisning och förmaning sig rätta; warde han af Domkapitlet eller dess förordnade ombud warnad. Framhårdar han ändå i sin villfarelse och duffar att från Svenska kyrkan öfvergå till främmande religionsförsamling, göre han personligen hos kyrkoherden i den församling, hwartill han hörer, anmälan derom till anteckning i kyrkoboken; dock skall han ej anses från kyrkan skild för än han, efter uppnådd ålder af aderton år, blifwit i annat, i riket tillåtet, religionsförsamling upptagen.

Warde afställning från Svenska kyrkan upptagen i främmande religionsförsamling för, än han uppnått aderton års ålder och, efter undergången warning af Domkapitlet eller dess ombud, personligen anmält hos kyrkoherden i den församling, hwartill han hörer, sin önskan att ur Svenska kyrkan utträda; ware den, honom upptagit, förfallen till böter från och med femtio till och med trehundra Riksdaler.

Om afställings upptagande i främmande religionsförsamling skall föreståndaren för desamma, inom två månader derefter, underrätta kyrkoherden i den församling, hwartill den affällige hört.

15 §. Främmande trosbekännare, eller den, som till utträde ur Svenska kyrkan sig anmält, må ej i annat fall, än grundlagens stadgande om utöfning af riksdagsmannarätt föranleder, deltaga i behandling eller afgörande af frågor, som kyrkan eller den offentliga undervisningen röra.

Änehar den, som till utträde ur Svenska kyrkan sig anmält, offentlig tjenst; warde han deriswän skild, der ej tjensten är af beskaffenhet, att han utan afseende å sin trosbekännelse kunnat till desamma nämnas samt Konungen eller den myndighet, som äger att tjensten tillfatta, sinnet skälighet att honom derwid bibehålla.

16 §. Genom denna förordning sker ej någon ändring af hwad i afseende å Mosaiska trosbekännare stadgadt är.

17 §. Böter, som i denna förordning äro stadgade, beräknas i Riksmünt och fördelas till hälften emellan åtlagaren och de fattige. Saknar den bötfällbe tillgång till böterna, skola de förvandlas till fängelse efter de grunder, som gälla för förvandling af böter enligt Utöfningsbalken.\* Det alle, som vederbör, ic.

Angående tillstånd till bildande af ett religionsförsamling, benämndt Wångus Baptistförsamling, se Kongl. Skrifwelsen till Domkapitlet i Westeras den 4 Januari 1868. N:o 3.

## 8 Kap.

Om förräderi; så ock om andra för Rikets säkerhet menliga brott.

### 1 §.

Owar som, i uppgåt:

1. att lägga Sverige eller Norge under främmande makt, eller från något af dessa rikena söndra en dertill hörande del eller besittning; eller

2. att bryta rikenas förening, eller med wåldsamma medel upphäfwa eller ändra den emellan rikena stadgade föreningsform, eller någon af deras grundlagar; eller

3. att Konungen lif eller frihet beröfwa eller honom från thronen uttränga; eller

4. att Thronföljare eller annan Prins, som till thronen arfwinge är, lifwet beröfwa, eller någon af dem från thronföljden uteslänga;

gör uppror, eller annan gerning, den der innefattar uppgåtets fullbordan eller försök dertill; en sådan förrädare miste lifwet eller dömes till straffarbete på lifstid. War sara ringa; då skall till straffarbete från och med sex till och med tio år dömas.

### 2 §.

Har stämpling till förräderi, som i 1 § sagdt är, blifwit gjord, utan att förräderiet till försök kommit; då skall anstiftare af stämplingen dömas till straffarbete från och med sex till och med tio år, eller, der sara ringa war, från och med två till och med sex år. Deltagare i sådan stämpling warde dömd till straffarbete i högst sex år.

### 3 §.

Har någon, muntligen inför menighet eller annan folksamling, eller i skrift, den han utspirdt eller utspirda lätt, uppmanat till förräderi, som i 1 § sagdt är; dömes, när uppmaningen ingen straffbar werkan hade, till straffarbete i högst sex år. Samma lag ware

om den, som annans skrift utspirdt eller utspirda lätt, att dermed komma sådant förräderi åstad.

### 4 §.

Har Swenssk eller Norssk man wapen emot något af de förenade rikena, eller mot någon med dem i krig förbunden makt, miste lifwet eller dömes till straffarbete på lifstid.

### 5 §.

Har Swenssk eller Norssk man, genom uppmaning, eller eljest uppsåtlig, förmått främmande makt att med krig anfälla de förenade rikena, eller makt, som med dem i krig förbunden är; miste lifwet eller dömes till straffarbete på lifstid.

### 6 §.

Swenssk eller Norssk man, som

1. till främmande makt förräder krigsfolk eller andra invånare i något af de förenade rikena, eller land, stad, fästning, pass eller annan försvarspost, tyghus, magasin, wapen- eller proviantförråd, fartyg, krigskassa eller annat dylikt, som tillhör något af de förenade rikena eller makt, som med dem i krig förbunden är, eller något sådant, i förrädlig affigt, försörbrer eller försörbrar; eller

2. förleder de förenade rikenas eller med dem förbunden matts krigsfolk att till fienden öfvergå, eller till uppror eller annan trolöshet; eller

3. i förrädlig affigt hindrar användandet af de förenade rikenas eller med dem förbunden matts krigsfolk emot fienden;

miste lifwet eller dömes till straffarbete på lifstid.

### 7 §.

Har någon försök till brott, som i 5 eller 6 § sagdt är, utan att brottet till fullbordan kommit; dömes till straffarbete på lifstid eller från och med fyra till och med tio år. Har han, af egen drift och ej för yttre hinder eller annan tillfällighet, afwärijt all skadlig werkan af försöket; warde straffad högst med straffarbete i två år.

### 8 §.

Om stämpling eller uppmaning till förräderi, som i 6 § omtalas, gälle ock hwad i 2 och 3 §§ sagdt är.

### 9 §.

Swenssk eller Norssk man, som i krigstid understöder fienden med krigsförnödenheter eller lifsmedel, eller för honom uppenbarar krigsmaktens ställning eller rörelser eller något rådslag eller beslut derom, eller genom teckning eller annorledes meddelar honom underrättelse om försvarswerk, hamn, farled eller wäg, eller bedrager krigsmakten med underrättelse, den han wet falsk wara, eller i förrädlig affigt hyser eller döljer fiendens spejare eller krigsfolk, eller åt fienden wärwar eller anskaffar sådant folk, eller på annat dylikt sätt honom tillhandagår, dömes till straffarbete på lifstid eller från och med sex till och med tio år.

### 10 §.

Har någon gjort försök till brott, som i 9 § sagdt är, och blef endast genom omständigheter, som woro af gerningsmannens wilja oberoende, brottets fullbordan förhindrad; warde dömd till straffarbete i högst tio år.

### 11 §.

Den, som i krigstid låter sig såsom spejare af fienden brukas, miste lifwet eller dömes till straffarbete på lifstid.

### 12 §.

Begår utländsk man, medan han i något af de förenade rikena mistas eller i dess tjenst anställd är, brott, som i 4, 5, 6, 7, 8, 9 eller 10 § sägs, warde därför lika med swenssk eller norssk man straffad.

\* Se, i fråga om böternas förvandling, Kongl. Förord. den 16 Februari 1864, 8 §.

## 13 §.

Bådar någon upp frigsfolk eller håller manskap samman, som hemlof fått, att dermed utföra brott emot allmän säkerhet eller medborgerlig frihet; warde dömd till straffarbete på lifstid eller från och med sex till och med tio år. War faran ringa; då må tiden för straffarbetet till fyra år nedsättas.

## 14 §.

Spriker någon kring landet ut lögner eller falska rykten, de der för rikets säkerhet farliga äro, i uppsåt att dermed komma allmänt buller eller owäsende åståd; dömes till straffarbete i högst två år eller fängelse i högst sex månader, der gerningen ingen werkan hade, som swårare straff medförer.

## 15 §.

Har den, som uppdrag fått att i ärende, som riket rör, med främmande makt något afhandla eller sluta, uppsåtligt deß fördel emot riket främjat eller riket eljest skadat; dömes till straffarbete på lifstid eller från och med åtta till och med tio år. Tager han, i sådan affigt, gåswo eller förlåning af främmande makt; dömes, ändå att skada deraf ej kom, till straffarbete från och med sex till och med tio år.

## 16 §.

Tager annan, än den, som i 15 § sägs, gåswo eller förlåning af främmande makt, för att deß fördel emot riket främja eller riket eljest skada; dömes till straffarbete från och med fyra till och med åtta år.

## 17 §.

Gwad den, som emot 15 eller 16 § sig förbrutit, af främmande makt tagit, ware till Kronan förwerkadt.

## 18 §.

Har den, som betrödd är att weta hemliga underhandlingar, rådslag eller slut i ärende, dera rikets säkerhet eller rätt emot främmande makt ligger, dem uppenbarat, eller handling, som han i ty mål lönlig hålla bort, utan lof utgifwit eller kungjort; dömes till straffarbete på lifstid eller från och med åtta till och med tio år. Skedde brottet utan uppsåt att skada göra, och war faran ringa; då må tiden för straffarbetet till två år nedsättas.

## 19 §.

Nu hafwa sådana hemligheter eller handlingar, som i 18 § sägas, kommit till annan persons kunnskap eller i hans hand, och är honom weterligt, att de böra lönlige hållas: uppenbarar, utgifwer eller kungör han dem, i uppsåt att skada göra; warde dömd till straffarbete från och med fyra till och med sex år. Sker det utan dylikt uppsåt; ware straffet fängelse eller, der faran ringa war, böter.

## 20 §.

Gwar som, i uppsåt att riket skada, förfalskar, undanhåller, förstör eller förderfwar handling, som innefattar bewis för rikets säkerhet eller rättigheter emot annan stat; warde dömd till straffarbete från och med åtta till och med tio år eller på lifstid.

## 21 §.

Den som, utan sådant uppsåt, som i 20 § sägs, men med kunnedom om wigten af handling, som der omtalas, den med wilja undanhåller, förstör eller förderfwar, dömes till fängelse eller till straffarbete i högst två år.

## 22 §.

Gwar som wet förräderi eller sådant brott emot rikets säkerhet, som ofwan sagdt är, å färde wara, och det ej i tid upptäcker, dömes till fängelse eller till straffarbete i högst fyra år. Har han ej de skäl, hwarmed han tilltror sig kunna den brottslige till gerningen binda; uppenbare då, utan att nämna personen, de om-

ständigheter, som honom kunniga äro, eller straffes som uph är sagdt. Ej skall någon af de i 3 Kap. 11 § nämnda personer till straff efter denna § fällas, der brottets upptäckande icke utan angifwelse till åtal ske kunnat.

## 23 §.

De i 13, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21 och 22 §§ gifna bestämmelser skola och tillämpas, om de der nämnda brott emot Norge föröfwas.

## 24 §.

Swenst eller Norst man, som utan Konungens tillstånd låter bruka sig såsom sändebud från främmande makt, i angelägenhet, som något af de förenade rikena rör, eller inlåter sig i underhandling derom med främmande makt eller deß sändebud, dömes till fängelse.

## 25 §.

Wärswar man utan Konungens tillstånd folk i riket till främmande krigstjenst; dömes till fängelse i högst sex månader eller böter.

## 26 §.

Den, som förleder eller hjälper frigsman till rymning, dömes, om det sker i krigstid, till fängelse i högst sex månader eller straffarbete i högst två år, och, om det sker i fredstid, till böter eller fängelse i högst sex månader.

## 27 §.

Förgriper sig någon, med wåld eller annan misshandel, å främmande stats Regent, medan han här i riket wiftas; dömes till straffarbete på lifstid eller från och med sex till och med tio år. Sker slikt förgripelse å främmande matts sändebud här i riket; då må, om för lika wåld eller misshandel i allmänhet straffarbete ädömas bort, straffarbetet, der högsta strafftiden är bestämmd till tio år, förhöjas till sådant arbete på lifstid, och eljest till två år utöfwer den för hwarje fall bestämnda högsta strafftiden: är brottet i allmänhet med fängelse eller böter belagdt; må till straffarbete i högst två år dömas. Sker dråp, som i 14 Kap. 3 eller 4 § sägs, å någon af de personer nu nämnda äro; miste dråparen lifwet eller dömes till straffarbete på lifstid.

## 28 §.

Talar eller skrifwer man smädeligen emot person, som i 27 § nämnd är, eller förgriper man sig emot honom med hotelse eller annan misfirmlig gerning; straffes högst med straffarbete i två år.

## 29 §.

Ej må brott, som i 27 eller 28 § sägs, der ej dråp skett, åtalas af allmän åklagare, utan att Konungen dertill lof gifwer.

## 30 §.

Den, som till straff efter 1, 2, 3, 4, 5, 6, 8, 9, 10, 11, 13, 15, 16, 18 eller 20 § sig skyldig gjort, warde och dömd medborgerligt förtroende för alltid eller på wiß tid förlustig. Lag samma ware, om någon till straffarbete efter 7 § förfallen är.

## 9 Kap.

Om Majestätsbrott; så och om brott emot Riksstyrelse eller Rikets Ständer.

## 1 §.

Förgriper sig någon emot Konungen med wåld eller annan misshandel å hans person; miste lifwet eller dömes till straffarbete på lifstid.

## 2 §.

Förgripelse, som i 1 § sägs, emot Drottning, Gatedrottning eller Thronföljare, warde med straffarbete på lifstid eller från och med sex till och med tio år belagdt.



## 3 §.

Begås förgripelse, som i 1 § sägs, emot annan person af Konungahuset, som Konglig eller Kurfyllig värdighet inom riket åtnjuter, än de i 2 § nämnda; då må, om för lifva wäld eller misshandel i allmänhet straffarbete dömas bort, straffarbetet, der högsta straff-tiden är bestämd till tio år, förhöjas till sådant arbete på lifstid, och eljest till två år utöfver den för hwarje fall bestämda högsta strafftiden. Är brottet i allmänhet med fängelse eller böter belagd; dömes gerningsmannen till straffarbete från och med sex månader till och med två år.

## 4 §.

Warder å någon af de i 2 eller 3 § nämnda personer dråp föröfwadt, såsom i 14 Kap. 3 eller 4 § sägs; miste dråparen lifwet eller dömes till straffarbete på lifstid. Öfver å någon af dessa personer dråp, som i 5 § af samma kapitel sägs; dömes gerningsmannen till straffarbete på lifstid eller från och med sex till och med tio år.

## 5 §.

Talar eller skrifer man smädligt emot Konungen, Drottning, Eufedrottning eller Thronföljare, eller förgriper sig emot någon af dem med hotelse eller annan misshandlig gerning; dömes till straffarbete från och med sex månader till och med fyra år eller fängelse från och med sex månader till och med två år. Öfver det emot person, som i 3 § nämnd är; ware straffet fängelse i högst ett år eller böter från och med femtio till och med ett tusen Riksdaler.

## 6 §.

Ej må brott, som nu sagda äro, der ej dråp skett, åtalas af allmän åklagare, utan att Konungen dertill lof gifwer.

## 7 §.

Förgriper sig någon med wäld emot Riksstyrelse, som, i de fall grundlagen utfätker, i Konungens ställe regeringen förer, och öfver brottet för att föra friheten i sådan Styrelses öfverläggningar eller beslut, eller att de sammankomster hindra; dömes till straffarbete på lifstid eller från och med sex till och med tio år: warder i det brott dråp å någon af Styrelsens medlemmar föröfwadt, såsom i 14 Kap. 3 eller 4 § sägs; miste dråparen lifwet eller dömes till straffarbete på lifstid. Innesfattar gerningen förräderi; gälle hwad derom i 8 Kap. 1 § stadgadt är.

## 8 §.

Förbryter man sig, på sätt i 5 § sägs, emot Riksstyrelse, som i 7 § omtalas, eller emot Rikets Ständer eller deras Afdelningar eller Utskott; dömes till fängelse eller böter från och med femtio till och med ett tusen Riksdaler.

## 9 §.

Gör någon emot Norges Riksstyrelse, eller emot Norges Storting eller de Afdelningar eller Utskott, brott, som i 7 eller 8 § nämnes; ware och lag, som der för hwarje fall stadgas.

Kongl. Maj:ts och Rikens Ständers fastställda Regeringsform, Dat. Stockholm den 6 Juni 1809; Med de derefter, och sist wid Riksdagen i Stockholm år 1870, af Konungen och Riksdagen antagna förändringar.

Wi CARL ic. Göre weterligt: Att sedan Wi med oinskränkt förtröende till Rikets Ständer owillkorligen öfverlemnad faststäl- landet af en ny Regeringsform, som för alltid skall grunda ett gemensamt Föderneslands sällhet och sjelfständighet, uppfylle Wi en för Wårt hjerta dyrbar och efterlångad pligt, då Wi härmedelst allmänt kungöre den Grundlag, som af Rikets nu församlade Ständer, efter nogaste öfverläggning, enhälligt fastställt och antagen blifwit, samt till Ds i dag, i förening med Deras frivilliga och enstämmiga anbud af Sveriges Krona och Regering, uppå Riksfaten öfverlemnad. Då Wi, med lifligaste rörelse och med ömt deltagande i det Folks öden, som lemnat Ds ett så oförgät-

ligt prof af förtröstan och tillgifwenhet, gått denna bef önskan till mötes, hafwe Wi fastställt ett så mycket säkrare hopp om framgång i Wäre oafbrutna bemödanen att bereda Föderneslandets framtida wäl, som Wäre och Wäre Underståtars smjesebida rättigheter och skyldigheter uti den nya Regeringsformen blifwit så tydligen utstafade, att de, med bibehållande af Konungamaktens helgd och verkningeförmåga, förena Swenska Folkets lagbundna frihet. Wi wele således denna af Rikens Ständer samtlyfte Regeringsform härmed antaga, gilla och bekräfta, alldeles såsom den ord för ord härefter följer:

Wi efterskrifne Swea Rikes Ständer, Grefwar, Friherrar, Wikopar, Ridderkap och Adel, Klerkeri, Borgerkap och Menige Allmog, som nu, å Egna och Wäre hemmawarande Medbröders wägnar, till Allmänt Riksmöte församlade äro, göre weterligt: att, som genom den nyligen timade Regementsförändringen, åt hwilken Wi Wår enhälliga stadfästelse gifwit, Wi Swenska Folkets Fullmäktige inträdt i rättigheten, att sjelfwe, genom upprättande af en förändrad Statsförfattning, för framtiden förbättra Föderneslandets belägenhet; Alltså hafwe Wi, med upphäfwande af de intill denna dag mer och mindre gällande Grundlagar, nämligen Regeringsformen af den 21 Augusti 1772, Förenings- och Säkterfetsakten af den 21 Februari och 3 April 1789, Riksdagsordningen af den 24 Januari 1617, så wäl som af alla andra sådana äldre och nyare Lagar, Akter, Ordningar, Stadganden och Beslut, hwilka under namn af Grundlagar inbegripna warit, öfwerenskommit och beleswat, att för Swea Rike och thj underliggande Länder stadga följande Regeringsform, hwilken ifrån denna dag skall såsom Rikets främsta Grundlag gällande wara: Förbehållande Ds derjemte, att de öfriga Grundlagar, hwilka i 85 § af denna Regeringsform uppnämnde äro, på der föreskrifna sätt, innan detta Riksmötes slut, stadga.

1 §. Sveriges Rike skall styras af en Konung och wara ett Arfrike med den arfsöfjd, som i fastställd Successionsordning stadgadt är.

2 §. Konungen skall alltid wara af den rena Ewangeliska Läran, sådan som den uti den oförändrade Augsburgeriska Bekännelsen samt Upsala Mötes Beslut af år 1593 antagen och förklarad är.

3 §. Konungens Majestät skall hållas i helgd och wördnad; Hans gerningar ware emot allt åtal fredade.

4 §. Konungen äger att allena styra Riket på det sätt, denna Regeringsform föreskrifwer; Inhemte dock, i de fall, här nedan- före stadgas, underrättelse och råd af ett Statsråd, hwartill Konungen kallar och utnämner kunnige, erfarne, religiösa och allmänt äktade, infödde Swenske män af den rena Ewangeliska Läran.

5 §. Statsrådet skall bestå af Tio Ledamöter, hwilka äge att alla der förekommande ärenden öfwerwara: ej må fader och son eller bröder på en gång wara Ledamöter af Statsrådet.

6 §. Af Statsrådets Ledamöter skola Sju wara Chefer, hwar för sitt Departement, nämligen:

Justitiestatsministern, för Justitiedepartementet;

Statsministern för Utrikes Ärendena, för Utrikesdepartementet;

En Chef och Föredragande Statsråd för Landförmarsdepartementet, hwilken tillika ware Konungens rådgifware i Kommandomål för Arméen;

En för Sjöförwarsdepartementet, hwilken tillika ware Konungens rådgifware i Kommandomål för Flottan;

En för Ewiddepartementet;

En för Finansdepartementet, samt

En för Eklesiastikdepartementet.

Den närmare fördelningen af ärendena, Departementen emellan, bestämmes af Konungen, genom en särskildt utfärdad, offentligen kungjord stadga.

Wland de Tre Statsråden utan Departement böra minst Ewå hafwa förwaltat Civil Besättning.

7 §. Alla Regeringsärenden, med undantag af sådana, som i 11 och 15 §§ omförmålas, skola inför Konungen i Statsrådet förebringas och der afgöras.

8 §. Ej må Konungen fatta något beslut i mål, hwaröfwer Statsrådet höras bör, derest icke minst Tre af Statsråden, utom wederhörande Föredragande, tillstådes äro. Statsrådets samtliga Ledamöter, der de icke laga förfall äga, skola öfwerwara alla mål af synnerlig wigt och omfattning, som, efter dem förut meddelade Förebringningslifstor, i Statsrådet förekomma och Rikets Allmänna Styrelse röra. Sådana äro; Frågor och Förslag om nya Allmänna Författningsars widtagande; om Upphäfwande och Förändring af de förut gällande; om nya Allmänna Inrättningar uti särskilda Styrelsens grenar, med flere af dylik beskaffenhet.

9 §. Ut i alla mål, som hos Konungen i Statsrådet förekomma, skall Protokoll föras. Statsrådets tillstådeswarande Ledamöter böra, under ansvarighet för rådslagen, till den påföljd, hwarom i 106 och 107 §§ widare stadgas, owillkorligen till protokollet sina meningar yttra och förklara; Konungen dock förbehållet att allena besluta. Skulle någon sin den oförmodade händelse inträffa, att Konungens beslut wore uppenbarligen stridande mot Rikets Grundlag eller Allmän Lag, ättige det då Statsrådets Ledamöter att kraftiga föreställningar deremot göra. Den, som ej särskild mening till protokollet anfört, ware för beslutet ansvarig, såsom hade han styrt Konungen att det beslut fattat.

10 §. Innan ärendena hos Konungen i Statsrådet före-

dragas, skola de, genom nödiga upplysningars inhemtande från weberörande Embetsvärd, af den Föredragande beredas.

11 §. Ministeriella mål, hvarmed förstås alla de, som angå Rikets förhållande till främmande Makter, må Konungen låta bereda och handhafwa på det sätt, honom lämpligast synes. Statsministern för Utrikes Ärendena tillhör, att dessa mål inför Konungens föredraga och anmäla, i närvaro af någon annan Statsrådets Ledamot. Är Statsministern fränvarande, förebrage den Statsrådets Ledamot, som Konungen afwen i detta fall tillfälle. Sedan Konungen af dessa Embetsmän inhemtat till protokoll anförda råd, för hvilka de blifwa ansvarige, fatte Konungen, i deras närvaro, beslutet; åliggande det den dertill särfärdigt förordnade att protokollet föra. Af sådana beslut må Konungen låta till Statsrådets samfund komma, hvar honom nyttigt synes, så att afwen någon kännedom af denna Riksstyrelsens gren måtte hos Statsrådet finnas.

12 §. Konungen äger att i Afhandlingar och Förbund med främmande Makter ingå, seban Han, enligt föregående §, beröfver hört Statsministern för Utrikes Ärendena och någon annan tillkallad Statsrådets Ledamot.

13 §. Will Konungen börja Krig eller sluta Fred, kalle då till ett utomordentligt Statsråd Statsrådets samtliga Ledamöter, framställe för dem de skäl och omständigheter, som härvid till öfvervägande förekomma, samt äfse beröfver deras yttranden, hvilka de skola hvar för sig, med den ansvarighet 107 § bestämmer, till protokollet afgifwa. Konungen äge derefter makt att fatta och utföra det beslut, som Han för Riket nyttigast finner.

14 §. Öfver Rikets Krigsmakt till Lands och Sjös äger Konungen Högsta Befälet. \*)

15 §. Kommandomål, hvarmed förstås sådana, som Konungen, i egenkap af Högste Befälhafware öfver Krigsmakten till Lands och Sjös, omedelbartigen besörjer, må Konungen, då Han sjelf förer Riksstyrelsen, afgöra i närvaro af den bland Krigsdepartementens Chefer, till hvars Departement ärendet hörer. Omom åligge, wid ansvaret, att, då dessa mål beredas, sin mening yttra öfver de företag Konungen besluter, samt att, då hans mening ide med Konungens beslut öfverensstämmer, föra sina yttrade betänkligheter och råd till ett protokoll, hvars riktighet Konungen medelst Sin höga påskrift befinne. Finner nämnde Embetsmän dessa företag vara af en värdig riktning eller omfattning, eller grundade på oviska eller otillräckliga medel att dem utföra, tillstyrke han jemväl, att Konungen wille kalla, till ett Krigsråd beröfver, Twänne eller flera af de närvarande högre militära Embetsmän; Konungen dock obetaget, att å denna tillstyrkan och, der den bifalles, å Krigsrådets till protokoll anförda tankar göra det afseende, som honom godt synes.

16 §. Konungen bör rätt och sanning styrka och befordra, wrångwisa och orätt hindra och förbjuda, ingen förderfwa eller förberfwa låta, till lif, ära, personlig frihet och wälfärd, utan han lagligen förwunnen och dömd är, och ingen afhända eller afhända låta något gods, löst eller fast, utan ransättning och dom, i den ordning, Sveriges Lag och laga Stadgar föreskrifwa; ingens fred i des hus söra eller söra låta; ingen från ort till annan förwifwa; ingens sammete tvinga eller tvinga låta, utan skydda hwar och en wid en fri utöfning af sin Religion, så widt han derigenom ide förer samhällets lugn eller allmän förargelse åstadkommer. Konungen låte en hwar blifwa dömd af den Domstol, hvarunder han rätteligen hörer och lyder.

17 §. Konungens Domsrätt skall uppdragas minst Tolf, högst Åberton, af honom utnämnda, lagkunna Männ, hvilka fullgjort hward Förfatningarna föreskrifwa dem, som uti Domarembeten må nyttjas, samt i sådana wärf ådagalagt ifigt, erfarenhet och redlighet. De kallas Justitieråd och utgöra Konungens Högsta Domstol. Deras antal må ej ökas utöfver Tolf, så wida ej Konungen och Riksdagen, i den ordning 87 § 1 mom. stadgar, besluta, att Högsta Domstolen skall på afdelningar arbeta; och warde, i sådant fall, så wäl Justitierådets antal inom öfwan föreskrifna gränser, som ärendenas fördelning mellan afdelningarna i samma ordning bestämde.

18 §. Denna Högsta Domstol tillkommer det afwen att upptaga och afgöra alla ansökningsar, att Konungen må bryta Dom åter, som wunnit laga kraft, eller återställa laga tid som föruten är.

19 §. Inkomma till Konungen ifrån Domstolar och Embetsmän förfrågningar om Lagens rätta mening i sådana fall, som till Domares åtgärd höra, äge och Högsta Domstolen att de sålunda söka förklaringsar gifwa.

20 §. Ut i fredstider skola de mål, som från Krigsdomstolarne dragas under Konungens pröfning, uti Högsta Domstolen företagas och afgöras. Twänne Militärförmaner af högre grad, dem Konungen här till utser och förordnar, böta med Domare jäf och ansvaret, och utan särfärdigt arvode, sådana mål i Högsta Domstolen öfwerwara och beröfver rösta, dock må Domarens antal ide öfwerfliga Åtta.

Under Krig förhållas härmed efter Krigsartiklarne.

21 §. Konungen äger twänne röster i de mål, hwiillas fördragning och afgörande Han för godt finner att i Högsta Dom-

stolen öfwerwara. Alla frågor om förklaringsar öfwer Lagen skola hos Konungen anmälas och Des röster deruti inhemtas och beräknas, änsfönt Han ide i Högsta Domstolens öfverläggningar berom deltagit.

22 §. Ut i Högsta Domstolen kunna ringare mål pröfwas och afgöras af Fem Ledamöter, så od af Fyra, der alla fyra äro om slutet ense. Öfwer wigtigare saker skola minst Sju döma. Ej må flera än Åtta Ledamöter på en gång i pröfwingen af något mål deltaga.

23 §. Alla Högsta Domstolens beslut utfärdas i Konungens namn och med Des Höga Underskrift eller under Des Secret.

24 §. Ut i Konungens Nedre Justitierevision skola Justitieärendena beredas till fördragning och afgörande i Högsta Domstolen.

25 §. Konungen äger att i brottmål göra nåd, misra lifsstraff samt återgifwa ära och till Kronan förwertadt gods; dock må öfwer ansökningsar berom Högsta Domstolen höras och Konungen Sina beslut uti Statsrådet fatta. På den brottelige skall sedermera ankomma att emottaga den nåd, Konungen honom förunnat, eller undergå det straff, hvar till han blifwit dömd.

26 §. Då Justitieärenden i Statsrådet förebragas, skola, jente Justitiefatsministern och Twå Statsråd, Twå af Högsta Domstolens Ledamöter dem öfwerwara, med den skyldighet att till protokollet sig yttra, som 9 § föreskrifwer.

27 §. Till Justitiefansker må Konungen nämna en lagfaren, skicklig och öwäldig Man, som i Domarewärf warit nyttjad. Honom, såsom Konungens Högste Ambudsman, åligge förnämligast, att föra eller genom de under honom ställda Juffaler låta föra Konungens talan i mål, som röra allmän säkerhet och Kronans rätt, samt att, å Konungens wägnar, hafwa tillsyn öfwer rättwitsans handhafwande och i sådan egenkap beifra fel, som af Domare och Embetsmän begångne blifwa.

28 §. 1:o. Konungen äger att i Statsrådet utnämna och befordra infödde Swenske män till alla de Embeten och Tjenster inom Riket, högre och lägre; hvilka äro af den egenkap, att Konungen fullmakter dem utfärdar, dock böra weberörande förut med förslag hafwa inkommit, der sådana hittills ägt rum. Konungen ware lifwål obetaget, att, efter weberörandes hörande, eller uppå deras framställning, till lärarebefattningar wid Universiteterna, de theologiska lärarembeterna lifwål undantagna, såsom och till lärare- och andra beställningar wid andra Inrättningar för wetenskap, slöjd eller skön konst, afwen som till lärarebefattningar, kalla och befordra afwen utländske män af utmärkt förtjenst, de der den rena Evangeliska läran bekänna. Likaledes må Konungen kunna uti militära embeten nyttja utländske män af sälfynt skicklighet, men ide till Kommandanter i fästningarna. Konungen fäste, wid alla befordringar, afseende endast å de sökandes förtjenst och skicklighet, men ide på deras börd. Till presterligt embete eller till annan tjenst, hvarmed är förenadt åliggande att medbela underwising i christendom eller theologisk wetenskap, kan endast den utnännas, som bekänner den rena Evangeliska läran. Till alla öfriga Embeten eller Tjenster, med det undantag i afseende å Statsrådets Ledamöter, som i 4 § stadgas, må bekännare af annan christen troslära, afwen som af den Mosaiska, kunna nämnas; dock må ide någon, som ej tillhör den rena Evangeliska läran, såsom domare eller innehafware af annan tjenst deltaga i handläggning eller afgörande af fråga, som angår religionswärd, religionsunderwising eller befordringar inom den Swenska kyrkan. Hwarje Departementschef skall förebraga och expediera alla ärenden, rörande befordringar, förordnanden, tjenstledighet och affsed, till och ifrån Embeten och Tjenster wid de West och Stater, som under Departementet höra.

2:o. Konungen äger att genom naturalisation till Swenssk medborgare upptaga utländsk man i den ordning och under de wilkor, som bestämmas genom särfärdigt lag, stiftad i den ordning 87 § 1 mom. stadgar. Sålunda naturaliserad utskänning njute samma rättigheter och förmåner, som infödd Swenssk man, dock utan att kunna till Ledamot af Statsrådet utnännas.

29 §. Till Arkebiskop och Biskopar, med hwiillas wal förhållas efter förra wanligheten, utnämne Konungen en af de Tre, som föreslagne blifwit.

30 §. Konungen äger att, på det sätt för öfligt warit, tillfatta Kyrkoherdebefattningar i Regala Pastorater. De så kallade Constitoriella Gäll ware wid deras walrätt bibehållna.

31 §. Städernas till deltagande i Riksdagsmannamål berättigade inwånare äge att till Borgmästare-tjenster föreslå trenne behörige Männ, då Konungen en af dem utnämne. På lika sätt förhållas med Rådsmäns- och Magistratssekreterare-hyllorna i Stockholm.

32 §. Sändebud hos Främmande Makter och Tjenstemän wid Beskickningarna nämne Konungen i Statsministerns för Utrikes Ärendena och någon annan tillkallad Statsrådsledamots närvaro.

33 §. Enär sådana Syfflor, hvar till Förslag blifwit upprättade, skola af Konungen bortgifwas, böra Statsrådets Ledamöter yttra sig öfwer de sökandes skicklighet och förtjenst. Äge de afwen rätt, att emot Konungens utnämningar till andra Tjenster och Embeten underdåniga påminnelser göra.

34 §. Statsministern innehafwe Rikets högsta wärdighet,

\*) Att Chefen för Landförsvarsdepartementet, närmaf Konungen, är Befälhafware för Armeen och att honom i sådan egenkap tillkommer att med Chefs makt och myndighet afgöra frågor, som röra disciplinen, inhemtas af Kongl. Circuläret den 11 Januari 1859.

och Statsråden den närmaste dertill. Statsminister eller Statsråd må icke tillika annat Embete utöfva, ej heller några inkomster deraf uppbära. Justitieråd må ej tillika annat Embete innehafva eller utöfva.

35 §. Statsrådets Ledamöter, Presidenter och Chefer för Collegier eller i deskas ställe inrättade Werk, Justitiensåklaren, Cheferna för Tullstyrelsen och för Postverket, Expeditionschefen i Statsdepartementen, Öfverståthållaren, Underståthållaren och Politie-mästaren i hufvudstaden, Landsköpings, Fältmarskalkar, Generaler och Amiraler af alla grader, Generaladjutanter, Öfveradjutanter, Stabsadjutanter, Kommandanter i Fästningarna, Öfverstar för Regimentena, Sekundcheferna för Gardesregementena till häst och fot och för Livregementets Korpsen samt Cheferna för öfrige försälfildt för sig bestående Militära Korpsen eller Bataljoner, Cheferna för Artilleriet, Fortifikations-, Fältmättnings- och Sjömättningsväsendet, Ministrar, Sändebud och Agenter för handla hos främmande Makt, samt de Embets- och Tjenstemän, an de i föregående § nämnda, kunna icke, utan medelst ansökning och dom, ifrån sina innehafvande syfflor af Konungen afsättas, ej eller, utan efter egna ansökningar, till andra Tjenster befordras eller flyttas.

36 §. De som beklåda Domarembeten, så högre som lägre, samt alla andra Embets- och Tjenstemän, an de i föregående § nämnda, kunna icke, utan medelst ansökning och dom, ifrån sina innehafvande syfflor af Konungen afsättas, ej eller, utan efter egna ansökningar, till andra Tjenster befordras eller flyttas.

37 §. Konungen äger, att i Adeligt Stånd upphöja Män, som, genom trohet, tapperhet och dygd, lärdom och nitiska tjenster, gjort sig af Konungen och Rikets synnerligen förtjente. Konungen må jemväl, såsom belöning för stora och utmärkta förtjenster, tillåta Adelsmän Friherrlig och Friherrar Greflig värdighet. Ej må Adelskap, eller Friherrlig eller Greflig värdighet, som hädana förvärfvas, tillfalla flera, än den, hvilken adlad eller upphöjd blifvit och, efter hans död, i rätt nedliggande led efter led, hans älfte manliga Wödförfarving af älfsta grenen, samt, efter dennas utgång, Stamfadrens närmaste manlige afkomling af då lefvande älfsta släktgren, och så vidare. Om, genom arf, Adeligt Stånd tillfaller den, som redan blifvit deruti sjelf upphöjd, eller genom närmare arf insatt, upphöje hans eget Adelskap, så framt detta icke är af högre värdighet, i hvilken händelse Stamfadrens adelskap öfvergår till närmaste släktgren; Finnes ingen sådan, utslötne Litten. Förklarvas någon sitt Adelskap förlustig, tillfaller desamma den, som dertill, enligt här stadgade grunder, närmast berättigad är.

Riddarhusordningen, som fastställles af Konungen samt Riddarhuskapet och Adeln gemensamt, bestämmer huru Riddarhuskapet och Adeln må sammanträda, för att om sina gemensamma angelägenheter besluta.

38 §. Alla ifrån Konungen utgående Expeditioner och Beskallningar, utom i Kommandomål, skola, för att blifva gällande, vara försedda med Konungens underskrift och kontrastignation af vederörande Föredragande, som ware ansvarig, att de infästas med beröfver förda protokoll. Alla föreskrifter och erinringar om verkställighet af utfärdade beslut må af Departementschefer omedelbarligen kunna till vederörande expedieras. Skulle den Föredragande finna något Konungens beslut vara stridande emot denna Regeringsform, göre han derom i Statsrådet föreställning; hvar Konungen ändrar, att ett sådant beslut skall utfärdas, ware det då den Föredragandes rättighet och pligt, att sin kontrastignation derå wägra, samt neblägg han i följd deraf sitt Embete, hvilket han icke må återtaga för, än Riksdagens förhållande pröfwat och gillat. Emellertid ware han wid sin lön och öfriga tjensten åtsjånande inkomster bibehållen.

39 §. Will Konungen utom Sverige och Norge resa, meddele Han Statsrådet in pleno denna sin förefats och inhemte beskaftar beröfver, på sätt 9 § omtalar. Beslutet Konungen dertill sådan resa och den verkställer, befatte Sig ej med Rikets styrelse eller utöfve den Konungsliga makten, så länge Han utom Sjua Riken wistas, utan föres Riketsstyrelsen under Konungens frånvaro, i Hans namn, af den till thronföljden närmast berättigade Prins, om Han uppnått den ålder, som i 41 § sägs. Han styre såsom Regent med all Konungslig makt och myndighet, enligt denna Regeringsform; dock må Han ej Adeligt stånd och värdighet förlåna, eller till Grefligt och Friherrligt stånd upphöja, eller Riddarvärdighet utdela; afwen som alla lediga förtroendesyfflor endast tills vidare kunna förwaltas af dem, som Regenten dertill förordnar.

Finnes ej till thronföljden berättigad Prins, eller har den dertill närmast berättigade ej uppnått den i 41 § för myndighet stadgade ålder, eller är han af sjukdom eller af wistande utom Sverige och Norge hindrad att Riketsstyrelsen öfvertaga, för Statsrådet styrelsen med samma makt som Regent.

Huru förhållas skall, dertill Konungen längre tid än Tolf månader ur Riket blifwer, derom warder i 91 § stadgad.

40 §. Blifwer Konungen så sjuk, att Han icke Regeringsärendena wardar, förhållas med Riketsstyrelsen såsom i föregående § bestämmes.

41 §. Konung ware myndig wid fyllda Åderton år. Lag samma ware för den till thronföljden närmast berättigade Prins. Där Konung innan Thronföljaren denna ålder uppnått, föres styrelsen af Statsrådet, enligt 39 §, i Konungens namn, intilldes

Riksdagen sammankommer, och den Förmånarestyrelse, Riksdagen förordnar, Regeringen tillträd; skällande sig Statsrådet denna Regeringsform till owillforlig efterlefnad.

42 §. Skulle den olycka tima, att hela Konungahuset, inom hvilket arfsrätten till Riket räknas, på manliga sidan utginge, då förwalte afwen Statsrådet Regeringen med den makt, 39 § stadgar, intilldes Riksdagen hinner sammankomma och ett nytt Konungafans uttöra, samt den walde Konungen Regeringen tillträd.

Ut i alla de fall, då enligt denna och föregående tre §§ Riketsstyrelsen föres af Statsrådet, skola des famlige Ledamöter wara närvarande och rösta.

43 §. Går Konungen i fält, eller till aflägsnare inrikes orter eller till Konungariket Norge reser, förordne Tre Ledamöter af Statsrådet, under den Örförande, som Han, antingen ibland Prinsar af Sitt Hus eller ibland Statsrådets Ledamöter, försälfildt nämner, att föra Regeringen i de mål, Konungen förestifwer. Med de mål, Konungen då Sjelf afgör, förhållas på det sätt, som 8 § stadgar.

Hwad nu om Konung jagdt är, gälle och i affeende på Regent, då Riketsstyrelsen af Honom utöfwas.

44 §. Ingen Prins af det Konungsliga Huset, det ware sig Kronprins, Arfvarfste eller Furst, må gifva sig utan Konungens weskap och samtycke. Efter det ämbod; hafwe han förwerkat arfsrätt till Riket både för sig, barn och efterkommande.

45 §. Öfverkonungen Siewa Rikets Kronprins och Arfvarfste eller Prinsar af det Konungsliga Huset skola hafwa något Lifgebing eller Civilt Embete; dock kunna efter gammalt bruk Titlar af Hertigdömen och Furstendömen dem tilläggas, utan rättighet till de landstap, hvilkas namn de bära.

46 §. Landet skall förblifwa indeladt i Höfvingdömen under den wanliga Landtregeringen. Ingen Generalguverneur inom Riket må hädana efter förordnas.

47 §. Rikets Hofrätter och alla andra Domstolar skola efter Lag och laga Stadgar döma; Rikets Collegier, Landtregeringen tillika med alla andra Werk samt högre och lägre Embetsmän skola förwalta de dem äliggande syfflor och wärf, enligt de Instruktioner, Reglementen och Föreskrifter, som redan gifna äro eller framdeles kunna gifwas, lyda Konungens bud och beskallningar och råda hwarandra handen till fullgörande deraf och af allt hwad Rikets tjenst utaf dem förbrar; blifwande de Konungen i laga ordning ansvarige, om något utaf dem underlåtes och förjumas eller olagligen behandlas.

48 §. Konungens Hof står under Desj ensilda styrelse; kunnande Han häruti förordna som Honom godt synes. Alla beskallningar wid Sitt Hof må Konungen efter behag tillfatta och dertill ifrån afsätta.

49 §. Riksdagen representerar Swenska Folket. De rättigheter och äligganden, som gällande Lag tillägger Rikets Ständer, tillkomma hädana efter Riksdagen. Den fördelas i två Kamrar, hvilkas Ledamöter wälfas, på sätt Riksdagsordningen stadgar. Kamrarna äga i alla frågor lika behörighet och myndighet; skolande Riksdagen i kraft af denna Grundlag sammankomma till lagtima möte hwarje år den 15 Januari, eller, om helgdag då inträffar, dagen dertill; Konungen dock obetaget att, emellan Lagtima Riksdagar, Urtima Riksdag sammankalla.

Hos Urtima Riksdag må endast förekomma ärende, som förändret Riksdagens sammankallande eller af Konungen eljest för desamma framlägges, så och hwad med dylligt ärende står i ossljattigt sammanhang.

50 §. Riksdagen skall sammanträda i Rikets Hufvudstad, utom i de fall, då fiendens framträngande eller pest eller andra lika wigtiga hinder göra det omöjligt eller för Riksdagens frihet och säkerhet wädligt. I deska fall tillkommer Konungen att, efter samråd med Riksdagens Fullmäktige uti Banken och Riksgäldskontoret, annan Riksdagsort utsätta och kungöra.

51 §. I de fall, då Konungen eller Regenten eller Statsrådet sammankallar Riksdagen, fastställles tiden för des sammanträde efter 20:de och inom 30:de dagen från den, då kallelsen blifwit uti Hufvudstadens kyrkor kungjord.

52 §. Kamrarnes Talmän och vice Talmän utnämne Konungen.

53 §. Lagtima Riksdag skall för ärendenas beredning tillfatta deska Utflott: ett Konstitutionsutflott, att wäda och upptaga frågor rörande förändringar i Grundlagarne och yttranden beröfwer till Riksdagen afgifwa, samt att granska de i Statsrådet förda protokoll; ett Statsutflott, att utreda och för Riksdagen uppgifwa Statswerkets och Riksgäldswerkets tillstånd, förvaltning och behof; ett Bewillningsutflott, att behandla bewillningsfrågor; ett Bankoutflott, att öfwerse Bankens styrelse och tillstånd samt föreskrifter om Bankförvaltningen gifwa; samt ett Lagutflott, att utreda de från Kamrarna remitterade Föreslag till Civil-, Criminal- och Kyrkolagarnes förbättring.

I Urtima Riksdag skola ej flera Utflott tillfättas, än som erfordras för beredning af derwid förekommande ärenden.

54 §. Åttar Konungen af Riksdagen försälfilde Deputerade, att med Honom öfwerlägga om Ärenden, dem Han pröfwar böra hemliga hållas, utwälfas deske Deputerade af Kamrarne; dock äge deske Deputerade icke makt, att fatta beslut, utan endast att till

Konungen afgifwa yttranden öfwer de mål, Konungen dem meddelar. De Deputerade aflägge tyfthetsed, der Konungen så fordrar.

55 §. Ej må Riksdagen, Kamrarna eller något Riksdagens Utflott i Konungens närvaro öfwer något ännu rådbläga eller besluta.

56 §. I hvilken ordning Konungens Propositioner, så och af Riksdagsmän inom Kamrarna vänta frågor, må till afgörande företagas, derom stadgas i Riksdagsordningen.

57 §. Swenfka Folkets urgamlä rätt att sig bestatta utöfwas af Riksdagen allena.

Huruledes särffilda menigheter må för egna behof sig bestatta, bestämnes genom Kommunallagarne, hvilka af Konungen och Riksdagen gemensamt stiftas.

58 §. För hvarje Lagtima Riksdag låte Konungen uppvisa Statsverkets tillstånd i alla deß delar, till inkomster och utgifter, fordringar och skulder. Stulle genom Traktater med främmande Makter några medel Riket tillflyta, skall för dem på lika sätt redowisjas.

59 §. I sammanhang med uppvisandet af Statsverkets tillstånd och behof låte Konungen för Riksdagen framställa förslag rörande sättet att genom Bewillningar fylla hwad Staten kan utöfwer de ordinarie inkomsterna erfordra.

60 §. Till Bewillningar räknas Tull- och Accismedlen, Postmedlen, Charter-Cigillateavgiften, Husbehofsbrännermedlen samt hwad hvarje Riksdag defutom särffildt såsom Bewillning sig åtagger. Ej må några allmänna afgifter, af hwad namn och beskaffenhet som helst, utan Riksdagens samtycke funna förhöjas, Tullen å inkommande och utgående spanmål allena undantagen. Ej heller må Konungen Statens Inkomster förpatta eller, till winning för sig och Kronan eller enskilda personer och Korporationer, några monopolier fastställa.

61 §. Alla afgifter, som Riksdagen under de i föregående § nämnda Titlar bewilljat, skola utgöras intill slutet af det år, under hwars lopp den nya Bewillningen af Riksdagen fastställd blifwer.

62 §. Sedan Statsverkets behof blifwit af Riksdagen pröfwade, ankommer det på Riksdagen att en deremot svarande Bewillning sig åtaga samt att tillita fastställa, huru särffilda summor deraf skola till särffilda ändamål användas, och dessa summor under bestämde Hufwudtitlar uti Riksstaten anslå.

63 §. Defutom böra, för oförsedda händelser, twänne särffilda tillräckliga summor anslås och till utbetalning å Riksgäldskontoret anwisa; den ena att vara tillgänglig, då Konungen, till Rikets försvar eller andra högst wigtiga och angelägna ändamål, sedan hela Statsrådets tankar deröfwer blifwit inheltade, finner den vara oundwilligen nödig; den andra, att, wid infallande krig, af Konungen lyftas, sedan Han Statsrådet in pleno hört och Riksdagen sammankallat. Riksdagens förreglade anordning å siffränämnda summa må ej förv brytas, eller summan af Fullmäktige i Riksgäldskontoret utbetalas, än sedan Riksdagsställets blifwit i Hufwudstadens tyxor weberörliken tungjord.

64 §. Så wäl Rikets ordinarie Statsmedel och Inkomster som hwad, på sätt onöfurmäldt är, under namn af extraordinarie Uttagor eller Bewillningar till Statsverket af Riksdagen anslås, ware under Konungens disposition, att till de af Riksdagen pröfwade behof och efter den upprättade Staten anordnas.

65 §. Dessa medel må icke annorlunda användas, än fastställt blifwit; warande Statsrådets Ledamöter ansvarige, om de låta afwifse derifrån åga rum, utan att till protokollet föreställning deremot göra, samt anföra hwad Riksdagen i denna del förordnat.

66 §. Riksgäldskontoret förblifwer under Riksdagens styrelse, inseende och förvaltning; och då Riksdagen answarar för den Rikets gäld, Kontoret ombesörjer, så kommer Riksdagen, sedan Kontorets tillstånd och behof blifwit i weberörlig ordning utredde, att genom särffild Bewillning tillfljuta de medel, som för betalande af denna gäld, till Ranta och Kapital, ombärliga finnas, så att Rikets Kredit warer bibehållen och wärdad.

67 §. Konungens Ombud i Riksgäldskontoret bimiste ej Fullmäktiges sammankomster ostare, än då Fullmäktige åstunda, att med honom öfwerläggas.

68 §. De till Riksgäldskontoret hörande och dit anslagna medel må icke under någon förwändning, eller med hwad wilfor som helst, derifrån ryckas eller användas till andra behof än dem, Riksdagen bestämmt. Allt förordnande, som deremot skrider, ware kraftlöst.

69 §. Då Statsutflottets förslag rörande antingen Statens reglerande eller Bewillningens derefter lämpade hela belopp, eller hwad till Riksgäldskontorets utgifter och inkomster höwer, eller grunderna för Riksgäldskontorets styrelse och förvaltning, till föröfning hos Riksdagen förchafnes, gälle hwad angående behandlingen af Utflottets afgifna förslag uti Riksdagsordningen stadgas. Fratta Kamrarne sridiga beslut, som ej wara sammanjemlade, skola Kamrarna hwar för sig rösta om de olika beslut, hwari hwarbera förnt stannat; kommande den mening, som derwid erhåller de fleste Ledamöters af båda Kamrarna sammanräknade röster, att gälla såsom Riksdagens beslut.

70 §. När i fråga om Riksbantens styrelse och förvaltning, inkomster och utgifter, Kamrarna stanna i sridiga beslut, skola Kamrarna derom hwar för sig rösta, såsom i nästföregående § sägs.

71 §. På enahanda sätt förfares jemwäl der Kamrarna sig icke förena om grunderna för någon Bewillning, sättet för deras tillämpning, eller Bewillningens fördelning till utgörande.

72 §. Riksbanken förblifwer under Riksdagens egen garanti och wård, så att den oförd må förwaltas af de Fullmäktige, Kamrarna bertill förordna, efter de Ordningar, Stågor och Reglementen, hvilka redan gjorda äro eller widare af Riksdagen göras kunna. Riksdagen allena äger rätt att genom Banten utgifwa Seblar, som för mynt uti Riket må erkännas. Dessa Seblar skola, wid anfordran, efter deras lydelse, af Banten med silfwer inlösas.

73 §. Inga nya pålagor, utskrifningar af Manskap, eller af penningar och warer, må hädanefter, utan Riksdagens fria wilja och samtycke, i den ordning, förut nämndt är, påbjudas, uppbaras eller fordras.

74 §. Konungen äge ej makt att fordra någon annan Gärd, till utförande af ett uppkommet krig, än det sammanskott af sådana warer, som uti en Landsort kan blifwa erfordert till krigsfolks underhållande under Tåg eller Marsch, när de särffilda orter, der detta tåg sker, icke förmå Trupperna med nödigt uppehälle försje. Denna Gärd skall dock genast med penningar af Statsmedlen de levererande betalas efter de fastställda markegångspris och med förhöjning deruti till hälften af deras belopp. Den må icke åttas för Trupper, som å någon ort blifwa förlagda, eller under krigsörefser nyttjas, då Trupperna böra utur bertill samlade magastner eller förvåd med deras behof wara försedde.

75 §. De årliga markegångstaxorna skola upprättas genom Deputerade, walde på sätt af Riksdagen särffildt stadgas. Hwad desse i afseende på markegångsättningen fastställa, tjene till efterlesnad, så wida ej ändring deruti i behörig ordning sötes och winnes.

76 §. Utan Riksdagens samtycke kan Konungen icke lån in- eller utrikes göra eller Riket med ny gäld belasta.

77 §. Kungsgårdar och Kungsladugårdar med bertill lydande Hemman och Lägenheter, Kronofogor, Parkar och Djurgårdar, Krono- och Stallångar samt Laxfiften och andra Kronans Fiften samt Kronans öfriga Lägenheter, må Konungen icke utan Riksdagens samtycke genom försäljning, förpantning eller gäfwa, eller på något annat sätt, Kronan afhända. De skola förwaltas efter de grunder, Riksdagen derom föreskrifwer; dock att de personer och menigheter, som, efter hittills gällande Författningar, sådana Kronans tillhörigheter nu innehafwa eller nyttja, må njuta utaf Riket rätt derå till godo, samt att odlingar eller odlingsbar mark å Kronofogarne må i wanlig ordning, efter nuwarande eller framdeles blifwande Författningar, kunna till Skatte försäljas.

78 §. Ej må någon del af Riket kunna derifrån föndras genom försäljning, förpantning, gäfwa eller å annat dylligt sätt.

79 §. Ingen förändring i Rikets Mynt till skrot eller korn, det ware sig till förhöjning eller aflag, må åga rum utan Riksdagens bifall; Konungens rättighet att låta slå mynt dock oförträngt.

80 §. Krigsmakten till häst och fot så wäl som Wätsmanshället af rotering och indelning förblifwer wid de med Landet och Ståberna upprättade Kontrakter och Indelingswert, hvilka till deras hufwudgrunder skola ocubade wara, intill deß Konungen och Riksdagen finna nödigt någon ändring deruti samfaldt att göra; kunnande ingen ny eller tillökad rotering, utan genom Konungs och Riksdags sammansammande beslut, tillkomma.

81 §. Denna Regeringsform samt Rikets öfriga Grundlagor kunna icke ändras eller upphäwas, utan genom Konungens och två Lagtima Riksdagars beslut.

Riksdagens beslut i Grundlagsfråga, wäkt af Konungen, skall hos Honom anmålans, på sätt Riksdagsordningen föreskrifwer. Antager Riksdagen ett inom denamma wäkt grundlagsförslag, skall beslutet derom Konungen underställas. Konungen inhemte då, för än Riksdagen åtskilds, hela Statsrådets tankar i ämnet och meddele Riksdagen, på Riksfalen, Sitt samtycke eller de orsaker, för hvilka han beslutet ej godkänner.

82 §. Hwad till ändring af Grundlagarne, uti föreskrifwen ordning, Riksdagen beslutit och Konungen gillat, eller Konungen föreslagit och Riksdagen antagit, äge kraft af Grundlag.

83 §. Ej må någon för framtiden gällande Förklaring af Grundlagarne stadgas, utan på det sätt, som wid ändringar i dem iakttagas bör.

84 §. Grundlagarne skola efter deras orbalhdelse i hvarje särffildt fall tillämpas.

85 §. Såsom Grundlagor skola anses: denna Regeringsform, samt den Riksdagsordning, den Successionsordning och den Tryckfrihetsförordning, hvilka i öfwerensstämmelse med de grundsatser, som i denna Regeringsform bestämmas, Riksdagen och Konungen gemensamt fastställa.

86 §. Med Tryckfrihet förstås hvarje Swenst Mans rättighet att, utan några af den offentliga Makten i förwäg lagda hinder, utgifwa skrifter, att sedemera endast inför laglig Domstol kunna tillkallas för deras innehåll, och att icke i annat fall kunna derför straffas, än om detta innehåll skrider emot tyblig Lag, gifwen att bewara allmänt lugn, utan att återhålla allmän upphö-

ning. Alla Handlingar och Protokoll i hvard mål som hefti, de Protokoll undantagna, som uti Statsrådet och hos Konungen i Ministeriella Ärenden och Kommandomål föras, må oivkraftligen genom trycket kunna utgifvas. Ej må tryckas Banko- och Riksgäldsvärfens Protokoll och Handlingar rörande ärenden, hvilka böra hemliga hållas.

87 §. 1:o. Riksdagen äger gemensamt med Konungen makt att sista allmän Civil- och Kriminallag och att sådan förut sistaad Lag förändra och upphäfva. Ej må Konungen utan Riksdagens samtycke, och icke Riksdagen utan Konungens, någon ny Lag göra eller gammal affkaffa. Frågor härom må i Riksdagens Kamrar kunna väckas och stola, sedan Lagutskottet deröfver blifwit hört, af Riksdagen afgöras. Beslutat Riksdagen för sin del någon ny Lag eller gammal Lags upphäfwande eller förändring, afsemmas Förslag derom till Konungen, som inhämta Statsrådets och Högsta Domstolens tankar deröfver, och, sedan Han Sitt beslut fattat, meddele Riksdagen antingen Sitt samtycke till dess åstundan eller Sina skäl att det wägra. Kan Konungen icke för, än Riksdagen åtskilljes, fatta och meddele Sitt beslut, wære Han förhindrad att före nästföljande Riksdags öppnande förslaget ordagrant bifalla och allmän Rungörelse derom utfärda. Efter det ej, anes förslaget hafwa förfallit, och Konungen underrättat då Riksdagen wid dess nästa sammankomst om de skäl, som hindrat förslagens antagande. Finner Konungen godt någon Lagfråga för Riksdagen framställa, äfse Han Statsrådets och Högsta Domstolens yttrande deröfver, samt meddele Sin Proposition tillika med berörda yttranden åt Riksdagen, som med frågan widare försar, såsom i Riksdagsordningen sägs.

2:o. Riksdagen äge och gemensamt med Konungen sista, förändra eller upphäfwa Rytfolag; dock att derwid erfordras samtycke jemwäl af Allmänt Rytkomöte. Hwar Förslag, angående dylikt Lag stola, på sätt i mom. 1 sägs, Statsrådets och Högsta Domstolens tankar inhämtas och jemte Konungens Proposition, då sådan göres, Riksdagen meddelas. Har ej Förslag, hwarom nu fråga är, före början af Riksdagen näst efter den, som framställt eller antagit förslaget, blifwit såsom Lag genom Allmän Rungörelse utfärdadt, wære det förfallit, och Konungen underrättat då Riksdagen om de skäl, som hindrat förslagens antagande.

88 §. Med förklaring öfwer Civil- och Kriminal- samt Rytfolag förhållas som med sådan Lags stiftande. De förklaringar, som, till svar på inkomna förfrågningar om Lagens rätta mening, Konungen genom Dets Högsta Domstol emellan Riksdagarne gifwer, kunna ogillas af först beredter sammantredande Riksdag, så och, om förklaring angår ämne, som till Rytfolag hörer, af det Allmänna Rytkomöte, som efter förklaringens meddelande först hålles, och må dylika förklaringar, der de sålunda ogillade blifwit, ej längre gälla eller af Domstolarna påtattigas och återopas.

89 §. Ut Riksdagens Kamrar må frågor väckas om förändring, förklaring och upphäfwande af Lagar och Författningar, som Rikets allmänna hushållning röra; om sådana nya Lagars stiftande samt om grunderna för allmänna Inrättningar af alla slag. Riksdagen äge dock icke makt att i dessa mål annat eller mera besluta, än förefällningar och öfntningar, att hos Konungen anmälas, och hwarå Konungen, sedan Statsrådet deröfver blifwit hört, göre det afseende Han för Riket nyttigt finner. Will Konungen åt Riksdagen öfwerlemnna att gemensamt med Kononen något afgöra, som Rikets allmänna Styrrelse rörer, då försares dermed, på det sätt, som angående Lagfrågor är i 87 § 1 mom. stadgadt.

90 §. Under Riksdagens, dess Kamrars eller Utskotts öfverläggningar och pröfning må icke uti något annat fall eller på något annat sätt, än Grundlagarne hollfastligen föreskrifwa, komma frågor om Embets- och Tjenstemäns till- och afsättande, Regerings- och Domarenalkternas Beslut, Resoluitioner och Utslag, emfiska Medborgares och Korporationers förhållanden, eller werksälligheten af någon Lag, Författning eller Inrättning.

91 §. I den händelse 39 § omtalar, att Konungen, efter företagen resa, utöfwer Tolf månader ut Riket blifwer, sammantalle Regenten eller Statsrådet, då det Riketsstyrelsen förvaltar, genom öppet påbud Riksdagen, och låte kallelsen inom Femton dagar efter berörde tids förlopp uti Huswudstadsens kyrkor samt sfnöfamligen i de öfriga delar af Riket kungöra. Sedan Konungen derom underrättad blifwit, men Han ändock icke till Riket återkommit, tage Riksdagen den författning om Rikets styrelse, hvilken Riksdagen nyttigast finner.

92 §. Lag samma wære, om en Konungs sjuklighet fortsar af den beskaffenhet, att Han längre tid än Tolf månader med Regeringsärendena sig icke besattat.

93 §. Då Konung dör och Thronföljaren ännu omtyndig är, utfärde Statsrådet kallelse å Riksdagen, hvilken kallelse inom Femton dagar efter Konungens död skal i Huswudstadsens kyrkor och widare i Riket kungöras. Riksdagen äge, utan afseende på något den astidne Konungens Testamente angående Riketsstyrelsen, att förordna en, tre eller fem Förmyndare, som, intill dess Konungen myndig blifwer, Regeringen i Dess namn, efter denna Grundlag, må utöfwa.

94 §. Skulle den olyckliga händelse inträffa, att den Konungast, hvilken Arfsätten till Riket uppdraga wore, på manliga sdan utginge, sammantalle Statsrådet, inom den i föregående § stadgade tid efter den sista Konungens död, Riksdagen, som då

skall ett nytt Konungahus uttora, med bibehållande af denna Regeringsform.

95 §. Om, emot förmodan, Regenten eller Statsrådet underlåte att i de fall, föregående 91, 93 och 94 §§ omförmåla, Riksdagen genast sammankalla, då älligge det oivkraftligen Rikets Hofrätter att, genom offentliga Rungörelser, underrättelse härom meddela, på det Riksdagen må kunna sammankomma, att sin och Rikets rätt iakttaga och skydda. Sedan Riksdag sammantredet å Trettionde dagen efter den, då Regenten eller Statsrådet sft bort kallelse dertill i Huswudstadsens kyrkor låta kungöra.

96 §. Hwarje lagtima Riksdag skal förordna en för Lagkunskap och utmärkt redlighet känd man, att, såsom Riksdagens Ömbud, efter den Instruktion Riksdagen för honom utfärdat, hafwa tillsyn öfwer Lagarnes efterlefnad af Domare och Embetsmän samt - att wid weberbörliga Domstolar i laga ordning tilltala dem, som uti sina Embetens utöfning af wäld, mannamän eller annan orsak någon olaglighet begått, eller underlåtit att sina Embetspligter behörigen fullgöra. Wære dock han i all mätto underkastad samma ansvar och pligt, som allmän Lag och Rättegångsordning för Aktorer utstata.

97 §. Denne Riksdagens Justitieombudsman, som, så länge han Embetet innehafwer, skal i alla afseenden anses lika med Konungens Justitiekansler, wäljes på sätt Riksdagsordningen stadgar; och bör derwid jemwäl utses en man af de egenkapar, som hos denna embetsman erfordras, att honom efterträda, i fall han, innan nästföljande lagtima Riksdag anställt nytt wal af Justitieombudsman, skulle med döden afgå, samt att utöfwa Embetet under den tid Justitieombudsmanen kan wara af hwår sjukdom eller annat laga förfall derifrån hindrad.

98 §. I händelse Justitieombudsmanen, under det Riksdag är församlad, affäger sig det erhållna förtroendet, eller med döden afgår, skal Riksdagen i Embetet genast infatta den man, som blifwit till hans efterträdare utsedd. Skulle Justitieombudsmanens utsebbe efterträdare, under Riksdag, affäga sig det erhållna förtroendet eller i Justitieombudsmansembetet infattas, eller med döden afgå, utwäljes, på oswan stadgade sätt, en annan behörig man i hans ställe. Inträffer något af dessa fall emellan Riksdagarne, skal Riksdagens rätt häntinnan genom dess Fullmäktige i Banken och Riksgäldskontoret utöfwas.

99 §. Justitieombudsmanen må, när han det nödigt anser, kunna öfwerwara Högsta Domstolens, Nedre Justitiewerks, Hofrätternas, Kollegiernas, eller i dessa ställe inrättade Werks, och alla lägre Domstolars öfwerläggningar och beslut, dock utan rättighet att sin mening derwid yttra, samt äga tillgång till alla Domstolars, Kollegiers och Embetswerks Protokoll och Handlingar. Konungens Embetsmän i allmänhet wære skyldiga att lemna Justitieombudsmanen laglig handräkning, samt alla Fiskaler, att medelst Actioners utförande honom biträda, då han det affar.

100 §. Justitieombudsmanen älligge, att till hwarje lagtima Riksdag afsemma redogörelse för sin förvaltning af det honom förtrodda Embete, samt deruti utreda Lagstipningens tillstånd i Riket, aumärka Lagarnes och Författningarnas brister och uppgifwa förslag till deras förbättring.

101 §. Skulle den oförmodade händelse inträffa, att antingen hela Konungens Högsta Domstol eller af dess Ledamöter en eller flere funnes hafwa af egen nytta, wrångwisja eller försumligt, så orätt dömt, att derigenom någon, emot tydlig Lag och sakens utredda och behörigen styrkta förhållande, mistat eller kunnat mista lif, personlig frihet, ära och egendom, wære Justitieombudsmanen pligtig, afwen som Konungens Justitiekansler berättigad, att wid den Rikets Domstol, som här nedanöfwe bestämnes, den selskigge under tilltal ställa, samt till ansvar efter Rikets Lag befordra.

102 §. Denna Domstol, som Riks rätt kallas, skal i sådant fall bestå af Presidenten uti Konungens och Rikets Swea Hofrätt, hvilken deruti före ordet, Presidenterna uti alla Rikets Collegier, Fyra de äldsta Statsråd, Högste Befälhafwaren öfwer de i Huswudstaden tjenstgörande Trupper, Högste närwarande Befälhafwaren för den wid Huswudstaden förlagda Eskadern af Arméns Flotta, twänne de äldsta Råd i Swea Hofrätt och det äldsta Råd i hwarje af Rikets Collegier. Då antingen Justitiekansleren eller Justitieombudsmanen finner sig befogad att Högsta Domstolen samfält eller jämfille de Ledamöter inför Riksrätten tilltala, äfse han hos Presidenten i Konungens och Rikets Swea Hofrätt, såsom Riksrättens ordförande, laglig kallelse å den eller dem, som skola tilltala. Presidenten i Hofrätten föge derester anstalt om Riksrättens sammantredet, för att kallelsen utfärda och målet widare i laglig ordning behandla. Skulle emot förmodan han detta underlåta, eller någon af de öfrige förenämnde Embetsmän undanbraga sig att uti Riksrätten deltaga, stände de, för en sådan uppfattig sammelse af deras embetspligt, till lagligt ansvar. Söfwa en eller flera af Riksrättens Ledamöter laga förfall, eller sinnes emot någon af dem laga jäf, wære ändock Rätten domför, om Tolf deruti sitta. Är Presidenten i Hofrätten af laga förfall eller jäf hindrad, företräde dess ställe den äldste i tjenst warande Presidenten. Denna Domstol äge, sedan ransakningen fulländad är, och Domen efter Lag fallt, att den samma för öppna dörrar afsemma. Ingen hafwe makt att sådan Dom ändra, Konungen dock öfvetaget att göra Råd, hvilken likwäl icke må sträcka sig till den dömdes återinfattande i Rikets tjenst.

103 §. Lagtima Riksdag skall hvar tredje år, på sätt Riksdagsordningen stadgar, tillfatta en Rämnd, som äge att döma, huruvida Högsta Domstolens samtliga Ledamöter gjort sig förtjänta att i deras wigtiga fall bibehållas, eller om wisja af dem, utan bewisligen begagna fel och brott, hwarom föregående § handlar, likväl kunde anses böra ifrån utskufning af Konungens Domsrätt skiljas. Beslutar denna Rämnd efter omröstning, i den ordning, som i Riksdagsordningen sägs, att någon eller några af Högsta Domstolens Ledamöter skola anses vara ifrån Riksdagens förtroende utslutne, blifwe han eller de berett af Konungen, hos hwilken Riksdagen skall härom göra anmälan, ifrån Embetet genom Nädbigt affed skilje. Dock tillägge Konungen honom eller dem hwarbera en årlig pension till lönens halfwa belopp.

104 §. Ej må Riksdagen ingå i någon särskild pröfning af Högsta Domstolens beslut, eller någon allmän öfwerläggning derom uti Rämnden förefalla.

105 §. Lagtima Riksdags Konstitutionsutskott äge att åffa de Protokoll, som uti Statsrådet blifwit förda, utom dem, som angå Ministeriella Krenden och Kommandomål, hwilka endast i det, som rörer allmänt kända och af Utskottet uppgifna händelser, må kunna fordras.

106 §. Finner Utskottet af dessa protokoll, att någon Statsrådets Ledamot, eller någon för tillfället förordnad Föredragande, eller den Embetsman, som i Kommandomål Konungen råd gifwit, uppenbarligen handlat emot Rikets Grundlag eller allmän Lag, eller tillstyft någon öfwertråbelse deraf, eller underlåtit att göra förefällningar emot sådan öfwertråbelse, eller den wållat och befrämjat genom uppsälligt fördoeljande af någon upphysning, eller att den Föredragande underlåtit att, i de fall, som 38 § af denna Regeringsform förutskatter, sin kontrastignation å ett Konungens beslut wägra, då skall Konstitutionsutskottet ställa en sådan under tilltal af Justitieombudsmannen inför Riksrätten, hwaruti, i fallet för Statsråd, fyra de äldsta Justitieråd i dessa fall komma att sate taga, och gånge härmed som i 101 och 102 §§ om tilltal emot Högsta Domstolens förefriswes. Då Statsrådets Ledamöter eller Konungens Rådgifware i Kommandomål finnas hafwa, på sätt öfwanberördt är, gjort sig till ansvar skyldige, döme dem Riksrätten efter allmän Lag och den särskilda Författning, som till bestämmande af sådant ansvar utaf Konungen och Riksdagen fastställt warde.

107 §. Skulle Konstitutionsutskottet anmärka, att Statsrådets Ledamöter samfaldt eller en eller flera af dem, uti deras rådslag om allmänna mått och steg, ide iakttagit Rikets sannskuldiga nytta, eller att någon Föredragande ide med owäld, nit, skidlighet och drift sitt förtroendeembete utöfwat, äge då Utskottet att sådant tillkännagifwa för Riksdagen, hwilken, om den finner Rikets wäl det kräfw, kan hos Konungen skriftligen anmäla sin önskan, att Han wille ut Statsrådet och ifrån Embetet skilja den eller dem, emot hwilka anmärkning blifwit gjord.

Fragor uti detta ämne kunna i Riksdagens Kamrar wäkas och af andra Riksdagens Utskott än Konstitutionsutskottet hos Kamrarne anbragas, men ide af Riksdagen afgöras för, än ifstnämnda Utskott deröfwer blifwit hördt. Under Riksdagens öfwerläggningar derom, skola ide Konungens beslut uti mål, som röra enskilda Personers eller Corporationers rättigheter och angelägenheter, kunna ens nämnas, ännu mindre någon Riksdagens pröfning underkastas.

Allt hwad Riksdagen efter gransfning godkänt eller lemnat oanmärkt, bör anses hafwa wunnit decharge i afseende på det gransfede, och ingen ny, till ansvarighet förbindande, gransfning af ny Riksdag i samma mål wara tillåten; dock bör, oaktadt den af Riksdagens Utskott eller Revisorer förträttade generella öfwerfigt af Statsmedlens utdelning, det allgwa vederhörande Embetsmän att wertsfälla den speciella revision, som dem i kraft af deras embetsbefattning tillkommer.

108 §. Lagtima Riksdag skall hvar tredje år, på sätt i Riksdagsordningen sägs, förordna Sex för hufwapper och lärdom kände Män att jemte Justitieombudsmannen, som bland dem förer ordet, utöfwa wård öfwer Tryckfriheten. Dessa Kommitterade, af hwilka två, utom Justitieombudsmannen, skola wara lagfawne, äge sådan befattning, att, i händelse någon Författare eller Bolttryckare, innan tryckningen, sjelf öfwerlemnar dem en skrift och begär deras yttrande, huruvida åtal deraf, efter Tryckfrihetslagen, kan äga rum, skola Justitieombudsmannen och minst trenne Kommitterade, hwaraf en lagfaren, ett sådant yttrande skriftligen afgifwa. Förklara de deruti, att skriften må tryckas, wara då både Författare och Bolttryckare från allt ansvar frie, och ligge det å Kommitterade.

109 §. Lagtima Riksdag kan ej utan egen begäran upplöfas för än den warit fyra månader tillfamman, derest ide Konungen, såsom i Riksdagsordningen sägs, förordnar om nya wal till båda Kamrarne eller den ena af dem, i hwilka fall Riksdagen skall, med bibehållande af sin egenfkap utaf Lagtima, sammantråda å den tid inom tre månader från det Riksdagen blef upplöst, som Konungen bestämmer, samt må ej widare af Konungen upplöfas för än efter fyra månader från det sednare sammantrådets början.

Urtima Riksdag äger Konungen, när Han för godt finner, åtfilja, och ware Urtima Riksdag alltid upplöst innan tid för Lagtima Riksdags sammantråde infaller.

Der så oförmodadt skulle hända, att Riksdag, när den afstutas, ide hade Staten reglerat eller någon ny Bewillning till bestämmt belopp sig åtagit, fortfare den förra Statsregleringen och

Bewillningen intill nästa Riksdag. Är åter Bewillningens hela belopp bestämmt, men Kamrarne ide om fördelningen deraf ense, då skola, efter den fastställda Bewillningssummans förhållande till den, som wid föregående Riksdag blifwit fördelad, de i den sista Bewillningsförordningen stadgade Artiklar jemwilt öfas eller minskas; och uppdrage Riksdagen sina Fullmäktige i Banker och Riksgäldskontoret, att en ny Bewillningsförordning på sådan grund uppgöra och utfärda.

110 §. Ej må någon Riksdagsman under tilltal ställas eller sin frihet beröfwas för sina gerningar eller yttranden i denna egenfkap, utan att den Kammar, till hwilken han hörer, sådant tillfått genom uttryckligt beslut, deruti minst fem stiedelaf af de röstande insänt. Ej eller skall någon Riksdagsman kunna förwiskas från den ort, der Riksdag hålles. Stulle någon enskild Man eller någon Korps, Militär eller Civil, eller någon Menighet, af hwad namn den wara må, antingen af egen drift eller med anledning af befallning, försöka att wålföra Riksdagen, bef Kamrar eller Utskott eller någon enskild Riksdagsman, eller sika friheten i deras öfwerläggningar och beslut, ware sådant anset som förräderi, och antomme på Riksdagen att sika förbrytelser i laga ordning beifra låta.

Blifwer Riksdagsman, medan Riksdag samlad är, eller under resa till eller ifrån Riksdagen, när man wet honom i sådant ärende stadd wara, med ord eller gerning öfwebad, gälle derom hwad angående wålb eller förolämpning emot Konungens Embetsmän, i eller för Embete, i Allmän Lag stadgad är. Samma lag ware, om Riksdagens Fullmäktige, Revisorer eller Justitieombudsman, eller Sekreterare eller Kanslibetjente i någon af Riksdagens Kamrar eller i något bef Utskott, i eller för utskufning af sådan befattning, wålföres eller förolämpas.

111 §. Befylles Riksdagsman för grof misgherning, må han ej i hâte kunna immanas för än, efter anstald ransfning, Domaren sådant ställigt pröfwat, så wida han ej å bar gerning sinnen warde; dock gälle, om han, efter Domstols kallelse, sig ej inställer, hwad Allmänna Lagen i thy fall stadgar. Ej må Riksdagsman i andra fall, än som i denna och nästföregående § sagda äro, sin frihet beröfwas.

Riksdagens Fullmäktige och Revisorer kunna ej, i och för sin befattning, emottaga befallningar utan af Riksdagen allena, och enligt bef Instruktioner, ej heller till redo och ansvar ställas, utan efter Riksdagens beslut.

112 §. Uti Riksdagsmannawalen må ide någon Embets- och Tjensteman med sin Embetsmyndighet obehörigen werka. Gör någon det, miste syflan.

113 §. Lageringsmän, som Riksdagens Bewillnings föreskrifter å bef wågnar tillämpa, skola ej för Debitering eller Lagering kunna till något ansvar ställas.

114 §. De fordra Riksståndens privilegier, förmåner, rättigheter och friheter skola, der de ej ägt ofskidligt sammanhang med den Stånden förut tillkommande representationsrätt, och således med denna upphört, fortfarande gälla. Ej må ändring eller upphäwande deraf ste, utan genom Konungens och Riksdagens sammanstämmande beslut och med bifall, om frågan rörer Ribberfkapet och Abdens eller Presterfkapets privilegier, förmåner, rättigheter och friheter, i förra fallet af Ribberfkapet och Abden samt i det senare af Allmänt Rytromöte.

Till yttermera wisso hafwe Wi detta med Wåra nanns underfrifwande och Wåra infegels undertryckande welat bestyrka, stadfåsta och bekräfta, som skedde i Stockholm den Sjette dagen i Juni månad År efter Christii Wörd Ett Tusende Nitte Hundrade och på det Nionde.

På Ribberfkapets och Abdens wågnar,  
M. Ankarwård.  
h. t. Landt-Marskalk.  
(L. S.)

På Preste-Ståndets wågnar,  
Jac. H. Lindblom.  
Lalmman.  
(L. S.)

På Borgare-Ståndets wågnar,  
G. R. Schwan.  
h. t. Lalmman.  
(L. S.)

På Bonde-Ståndets wågnar,  
Lars Olsson.  
n. w. Lalmman.  
(L. S.)

Detta allt, som förefriswet ståt, wele Wi ej allenast Sjelfwie för orygglig Grundlag antaga: utan hude och befalle jemwål i Nåder, att alle de, som Df och Wåra Estertrådare, samt Riket med huldhet, lydno och hufsamhet förbundne äro, böra denna Regeringsform erkänna, iakttaga, efterleswa och hörjanma. Till yttermera Wisso hafwe Wi detta med Egen hand underfrifwit och bekräftat, samt Wårt Kongl. Infegell lätt weterligen hänga här nedanföre, som skedde i wår Residensstad Stockholm, den Sjette dagen i Juni månad, Året efter Wår Herres och Frälssares Jesu Christii Wörd, det Ett Tusende Nitte Hundrade och på det Nionde.

CARL.  
(L. S.)

Kongl. Maj:ts och Rikets Ständers fastställda Riksdagsordning, dat. Stockholm den 22 Juni 1866; Med den wid Riksdagen i Stockholm år 1870 af Konungen och Riksdagen antagna förändring.

Wi CARL .c. göre weterligt: att sedan Rikets Ständer i

grundlagsenlig ordning antagit det af Ds framställda förslag till ny Riksdagsordning, så eger denna Riksdagsordning, jemlitt 82 § Regeringsformen, kraft af Grundlag, sådan den ord för ord här- efter följer:

Vi eftersträffe Sweriges Rikes Ständer, Örefwar, Friherrar, Biskopar, Ridderskap och Adel, Prästerkap, Borgerkap och Wenige Allmoget, som nu, å egne och hemmavarande medbröders wägnar, till Allmän Riksdag förfamlade äro, göra weteligt: att, sedan Kongl. Majt medelt nädig Proposition af den 5 Januari 1863 till Wår pröfning, i enlighet med 81 § Regeringsformen, öfwer- lemnat ett förslag till ny Riksdagsordning, så hafwe Wi, efter grundlagsenlig behandling af detta wigtiga ärende, antagit omfö- rmalda nådigst framställda förslag, så lydande:

#### Allmänna grunder.

1 §. Swenska folket representeras af Riksdagen, fördelad i två Kamrar, den Första och den Andra, hvilka i alla frågor hafwa lika behörighet och myndighet.

Riksdagsmännen kunna i utöfningen af sin befattning icke bin- das af andra föreskrifter än Rikets grundlagar.

2 §. Lagtima Riksdag skall, i kraft af Rikets Regeringsform och utan försäld kallelse, sammanträda hwarje år den 15 Januari eller, om helgdag då inträffar, dagen derefter.

Urtima Riksdag sammanfallas, då Konungen så nödigt finner, afwenom i de fall, hwarom i Regeringsformens 91, 92, 93 och 94 §§ förmäles. Hos urtima Riksdag må endast förekomma ärende, som förantledt Riksdagens sammanfallande eller af Konungen eljest för densamma framlagges, så och hwad med dylikt ärende slår i offskjattigt sammanhang.

3 §. Riksdagsmännen utses till båda Kamrarna genom wal för wijs tid; dock eger Konungen, innan den tid tilländagått, att förordna om nya wal i hela Riket till båda Kamrarna eller den ena af dem.

4 §. Ej må någon Riksdagsman förmenas att sin Riks- dagsmannabefattning utöfwa; dock gäller under krigstid undantag härutinnan för militärpersoner, då de af Konungen i Rikets tjenst beordras.

5 §. Lagtima Riksdag kan ej utan egen begäran upplöfas förr än den varit fyra månader tillsammans, dereft icke Konungen, medan Riksdagen är samlad, förordnar om nya wal till båda Kam- rarna eller den ena af dem. I dessa fall skall Riksdagen, med bibehållande af sin egenkap utaf Lagtima, sammanträda å den tid inom tre månader från det Riksdagen blef upplöst, som Konungen bestämmer, och må den ej widare af Konungen upplöfas förr än fyra månader från det senare sammanträdes början förflutit.

Urtima Riksdag eger Konungen, när Han för godt finner, å- ställa, och ware Urtima Riksdag alltid upplöst innan tid för Lag- tima Riksdags sammanträde infaller.

#### Kamrarnas bildande.

##### a) Första Kamraren.

6 §. Första Kamrarens ledamöter skola, för en tid af nio år, utses af landstingen och stadsfullmäktige i de städer, som ej i landsting deltaga. Hwarje landsting och sådan stad, som nu nämnd är, wäljer, efter folkmängden inom sitt område, en Riksdagsman för hwarje fullt tal af trettio tusen. Där ej folkmängden upp till trettio tusen, wäljes dock en Riksdagsman.

7 §. Wal till Riksdagsman i Första Kamraren anställas af wederbörande landsting och stadsfullmäktige, så ofta ledigbet upp- står, eller då Konungen förordnat nya wal. Landsting samman- träder för det ändamål, der så erfordras, till urtima möte.

8 §. Riksdagsman i Första Kamraren, som wid Riksdags början sin befattning icke nio år innehafte, må dermed till Riksdags- ens slut fortsara, ändå att under tiden nio år från walet för- flyta.

9 §. Till ledamöter i Första Kamraren kunna endast wäljas män, som uppnått trettio års ålder samt ega och minst tre år näst före walet egt fastighet till tazeringswårde, ej underliggande åttatiotusen riksdaler, eller och till Staten statta samt under tid, som nyss är sagd, skattat för minst fyratusen riksdaler årlig inkomst af kapital eller arbete. Kommer Riksdagsman, efter det han walt blifwit, i den ställning, att han ej längre skulle varit walbar till ledamot i Kamraren, fränträder han sin befattning.

10 §. För den, som blifwit till ledamot i Första Kamraren utsedd, utfärdas wid walwårdsutslut fullmakt, som, när walet wårskallts af landsting, underskrifwes af dess ordförande, med kontra- signation af landstingets sekreterare, och, då walet sett af stad, underrednas af stadsfullmättiges ordförande jemte två af desse fullmäktige. Fullmakterna böra hafwa följande lydelse:

"I kraft af det Riksdagsmannawal, som af R. R. landsting (stadsfullmäktige i R. R. stad) blifwit den — — förättadt, warde R. R. härigenom befullmäktigad att för en tid af nio år från nämnde dag wara ledamot af Riksdagens Första Kammarer." Ort och tid.

11 §. Är någon misnöjd med Riksdagsmannawal, som af landsting eller stadsfullmäktige förättadt är, må han deröfwer hos Konungen anföra underdåniga beswär. Han eger för sådant ändamål hos landstingets sekreterare eller stadsfullmättiges ordförande äfva

behörigt protokollutdrag, hwilket genast eller inom högst två dagar derefter bör till klaganden utlemnas; och skall han, wid förlust af talar, sitta till Konungen ställda beswär, siff inom en månad efter walwårdsutslut, ingifwa till Konungens Befallningshafwande, som genom kungbreffe, hwilken i allmänna tidingarna införes, usätter wijs fort tid, inom hwilken underdånig förklaring må öfwer beswären till Konungens Befallningshafwande aflemnas. Sedan den tid tilländagått, har Konungens Befallningshafwande att bewårds- handlingarna jemte de förklaringar, som må hafwa inkommit, öfver- dröjligen till Konungen insända, för att i Desz Högsta Domstol skyndsamt förebragas och afgöras.

12 §. Riksdagsman i Första Kamraren eger ej att för denna befattning något arwode uppbära. Will han befattningen sig af- säga, eger han det göra wid waltillfället eller sebermera, mellan Riksdagar, hos Konungens Befallningshafwande.

##### b) Andra Kamraren.

13 §. 1. Andra Kamrarens ledamöter wäljas för en tid af tre år, räknade från och med Januari månads början året näst efter det, under hwilket walet sett.

2. Å landet, hwar till i fråga om Riksdagsmannawal afwen räknas de städer, som icke hafwa egen jurisdiktion, och köpingar, utses för hwarje domsaga en Riksdagsman. Domsaga med större folkmängd än fyratiotusen warde dock af Konungen, så widt ste kan häradsvis, indelad i två waltrefar, som wälja hwardera en Riks- dagsman.

3. I hwarje stad, som eger en folkmängd af tiotusen eller mer, utses en Riksdagsman för hwarje fullt tal af tiotusen. Öf- riga städer med egen jurisdiktion skola första gången af Konungen, och derefter hwar tionde år af Kamraren, ordnas, så widt ste kan lämsvis, i försälda waltrefar, som hwardera utse en Riksdagsman, och skall hwarje sådan waltrets innehålla en folkmängd af minst sextusen och högst tolfusen.

14 §. Walrätt tillkommer inom den kommun, der han bosatt är, en hwar i kommunens allmänna angelägenheter röstberättigad man, hwilken antingen eger eller med stadgad åborätt innehafwer fast egendom på landet eller i stad till ett tazeringswårde af minst ett tusen riksdaler, eller för lifstid eller för minst fem år arrenderar jordbruksfastighet till tazeringswårde, ej underliggande sextusen riks- daler, eller och erligger till Staten bewillning för en till minst åttahundra riksdaler uppfattad årlig inkomst.

15 §. Wal till Riksdagsmän i Andra Kamraren wårskallas inom September månads utgång näst före början af de tre år, för hvilka walen gälla.

Förordnar Konungen nya wal eller afgår eljest Riksdagsman för Andra Kamraren innan den tid, för hwilken han blifwit wald, tilländalupit, wårskallas öfverdröjligen nytt wal för den återstående tiden.

16 §. Walen förwåttas, för landet, inför domshafwanden me- delst Elektor, som utses inför kommunalrådmans ordförande eller, om kommunen utgöres af stad, hwarom i 13 § 2 mom. förmäles, den för sådan stad försäldt tillsatta styrelse. För hwarje kommun wäljes en Elektor och derutöfwer, efter folkmängden, en för hwarje fullt tal af ett tusen.

I de waltrefar, som bestå af två eller flera städer, utses inför Magistraten en Elektor för hwarje stad och derutöfwer, efter folk- mängden, en för hwarje fullt tal af femhundra. Desse Elektorer sammanträda till Riksdagsmannawal inför Magistraten i den stad inom waltrefsen, som största folkmängden eger.

Kommuner, som hafwa att gemensamt wälja Riksdagsman, ega dock begagna det omedelbara waltättet, dereft stertalet af de röstberättigade så beslutar. Då förslag härom af de röstberättigade i en kommun wådes medelt beslut, fattadt inför kommunalrådmans ordförande, Magisttrat eller den för stad utan egen jurisdiktion försä- skildt tillsatta styrelse, warde sådant meddeladt Konungens Befal- ningshafwande, som från öfriga till waltrefsen hörande kommuner infördrar de röstberättigades röster och utfärdar kungbreffe om ut- gången, efter thy som de flesta afgifna rösterna warit för bifall eller afslag. I sifsnämnda fall kan frågan icke förr, än en tid af fem år derefter förflutit, ånyo upptagas. Beslutet åter förändringen, träder den i kraft wid det wal, som näst efter en månad från kung- görelsens utfärdande inträffar, och gäller för en tid af minst fem år, hwarefter beslut om dess upphörande kan på lika sätt som om dess införande fattas. Wid de omedelbara walen afgifwas rösterna, försäldt för hwarje kommun, inför kommunalrådmans ordförande, Magisttrat eller för stad försäldt tillsatt styrelse; och skola för rö- sternas sammanwårdsande och fullmakts utfärdande å den, som de flesta rösterna erhållit, walprotokollen insändas, för kommunerna å landet till domshafwanden och för städer med egen jurisdiktion till Magistraten i den stad, som största folkmängden eger.

I stad, som har att ensam sända en eller flere Riksdagsmän, förwåttas walen omedelbart inför Magistraten; och må, der flere Riksdagsmän skola utses, staden, på sätt om wal till stadsfullmä- tige är stadgad, kunna indelas i waltrefar.

17 §. Wid så wal Elektors- som Riksdagsmannawal till- kommer hwarje röstande en röst. Den, som derwid erhållit de fle- stas röster, ware lagligen wald, och stälje tjenna emellan dem, som erhållit lika röstetal.

Wid dessa wal skola till esterrättelse tjena de för kommunerna gällande röstlängder, som böra innehålla antecning om dem, hwilka enligt 14 § walrätt tillkommer.

18 §. Konungens Befallningshafwande åligger att, när wal till Riksdagsman i Andra Kammaran erfordras, derom underrätta wederbörande walförättare, som låter tid och ort för walet i kyrkorna kungöra, med särskild föreskrift att Elektorswal, der det eger rum, skall hållas minst åtta dagar före Riksdagsmannawalet. Skulle i någon församling offentlig gudstjenst ej förättas å söndag, då kungörelsen bör uppläsa, skall, på prefestsapeis anmodan, wederbörande kronobjektet kungörelsen skyndsamt kringfända.

För tillfälle till Elektorswal gäller i tillämpliga delar hwad om kallelse till kommunalfämna och allmän rådsluga stadgadt är. Der Elektorswal hållet är, skall ordföranden i kommunalfämna eller i Magistrat, som walet förättat, åt den eller dem, som fått Elektorsbefattning sig uppdragen, såsom fullmakt meddela till rikstigheten bestyrt utdrag af walprotokollet.

19 §. Till ledamöter i Andra Kammaran kunna endast wäljas män, som uppnått tjugofem års ålder samt, enligt 14 §, ega och minst ett år näst före walet egt walrätt inom den kommun eller någon af de kommuner, för hvilka de wäljas.

20 §. För den, som blifwit utedd till ledamot i Andra Kammaran, utfärdas ofördrörligen fullmakt, underskrifwen för waltrets å landet af domhafwanden, — för stad, som ensam sänder Riksdagsman, af stadens Magistrat, — och för waltrets, som består af flera städer, af den Magistrat, som walet slutligen handlagt. Fullmakterna böra hafwa följande lydelse: —

"Wid Riksdagsmannawal, som den — — hållits i N. N. domsaga" ("N. N. walbiftritt af N. N. domsaga") eller "i N. N. stad" ("stader"), "har N. N. blifwit utedd till ledamot af Riksdagens Andra Kammar för en tid af tre år, räknade från och med den 1 Januari nästkommande år" (eller om walet hållits till följd af Konungens förordnande om nya wal eller om Riksdagsman eljest afgått innan den tid, för hvilken han blifwit wald, tilländalupit: "för tiden till den 1 Januari år — —"), "hwarom detta länder till bewis och fullmakt." Det och tid.

21 §. Riksdagsman, som för Andra Kammaran wald blifwit, må ej denna befattning sig undandraga, med mindre han företer giltiga skäl för affägelse. Såsom sådana anses:

1. de hinder allmänna lagen uppdrager såsom laga förfall;
2. ålder öfwer sextio år;
3. att den walde tillföre såsom Riksdagsman bewisat tre Ragtima Riksdagar.

Affägelse af Riksdagsmannauppdrag, som göres wid waltillfälle, pröfwes af walförättaren. Efter affägelse efteråt, mellan Riksdagar, pröfwes den af Konungens Befallningshafwande.

22 §. 1. Är någon misnöjd med wal till Riksdagsman i Andra Kammaran, må han deröfwer anföra besvär hos Konungens Befallningshafwande i walorten eller, der fråga om wal för flera städer handlagts inom särskilda län, hos Befallningshafwanden i det län, der slutliga handläggningen skett. För det ändamål eger klaganden hos domhafwande eller Magistrat, som slutligen handlagt walfrågan, äfwa behörigt protokollsutdrag, hwilket genast eller inom högst två dagar derefter bör till klaganden utlemnas; och skall han, wid förlust af talan, sitta inom åtta dagar efter walförrettningens slut ingifwa sina besvär till Konungens Befallningshafwande, som, på sätt i 11 § stadgas, lemnar wederbörande tillfälle att sig förklara samt sitt innan nästa dags utgång, efter det den för förklarings afgifwande bestämda tid tilländalupit, sitt utslag i målet utfärdar.

2. Den med Konungens Befallningshafwandes utslag misnöjde eger att, sitta inom åtta dagar efter deraf erhållen del, till Konungens Befallningshafwande inlemna sina besvär ställda till Konungen, hwarefter med målet widare så förhållas, som ofwan i 11 § sägs.

3. Will någon klaga öfwer beslut, hwarigenom af honom gjord affägelse af Riksdagsmannauppdrag ej blifwit godkänd, försares i afseende derå, om affägelsen egt rum wid waltillfälle, enligt 1 mom. i denna § och, om affägelsen efteråt skett hos Konungens Befallningshafwande, enligt mom. 2.

23 §. Hwarje ledamot af Andra Kammaran åtnjuter af statsmedel ersättning för resekostnad till och från Riksdagen samt arwode af ett tusen tvåhundra riksdaler för hwarje Ragtima Riksdag; dock att, när antingen Konungen upplöser Riksdag, innan den varit fyra månader tillsammans, eller ledamot af Kammaran eljest afgår från sin befattning under Riksdagen, innan så lång tid af des sammanträde förflutit, så od under Urtima Riksdag, Kammarans ledamot undfar, jemte resekostnadsersättning, i dagtraktamente tio riksdaler, hwilket dock ej må öfwerliga sammanlagt ett tusen tvåhundra riksdaler.

Den ledamot af Kammaran, som icke i rätt tid wid Riksdagen sig inställer, skall för hwarje dag han uteblifwer vara förlustig tio Riksdaler af arwodet.

#### c) Gemensamma bestämmelser.

24 §. Riksrätt må ej utöwas af annan walberättigad än den, som wid waltillfälle personligen sig inställer.

25 §. Befinnes wid Riksdagsmannawal, hwilka böra med slutna sedlar förättas, walfedel lyda å person, som ej är walbar, eller på flera eller färre, än som wid waltillfället böra wäljas, eller innefattar walfedel någon tvetydighet i anseende till den eller de waldes namn, skall samma sedel anses ogilt.

26 §. Riksdagsmannabefattning kan endast af swenskt medborgare utöwas.

Ej må såsom Riksdagsman godkännas:

- a) den som står under förmynderskap;
- b) den som till borgenärer all sin egendom afsträdd och icke, på sätt lag förwår, gitter wijsa, att han från deras kraf befriad är;
- c) den som för wanfresbände brott är under tilltal, eller blifwit för sådant brott till ansvar dömd eller under framtiden ställd;
- d) den som är förlustig medborgerligt förtroende eller förklarats öwärdig att införa rätta föra andras talan;
- e) den som blifwit förwunnen att hafwa wid Riksdagsmannawal med penningar eller gåfwor sökt wärswa röster, eller emot wedergällning afgifwit sin röst, eller genom wald eller hot fört walfriheten.

27 §. Derest någon warder för samma tid wald till ledamot af begge Kammarorna eller till ledamot af endera för två eller flera waltrefat, må på honom antomma att bestämma i hwilkendera Kammaran han will inträda eller för hwilken waltrets han will anses till Riksdagsman wald. Dock åligger honom att hos Konungens Befallningshafwande i den ort, för hvilken han Riksdagsmannauppdrag ej mottager, derom göra skyndsamt anmälan.

28 §. Hos Konungen göres af hwardera Kammaran anmälan om de ledigheter inom Kammaran, hwilka stola under samma eller innan nästa Riksdag genom wal fyllas, hwarefter Konungen anbefaller Des Befallningshafwande föransalta, att nya wal anställas.

Om emellan Riksdagar ledighet i någondera Kammaran genom ledamots afgång uppstår, åligger Konungens Befallningshafwande tillse och föransalta, att nytt wal anställles.

29 §. Medan Riksdag samlad är, må ej Riksdagsman sin befattning sig affäga, utan att han wisar sådant hinder, som godkännes af den Kammaran, till hvilken han hörer; dock att härigenom ingen ändring sker i hwad ofwan är sagdt om rätt att wid waltillfälle Riksdagsmannauppdrag sig affäga.

30 §. Hwardera Kammaran eger att bestämma påföljd af böter för den Kammarans ledamot, som sig wid Riksdagen ej i rätt tid inställer och derför ej wisar laga förfall, eller som eljest, utan tillstånd af Kammaran, från Riksdagsöfwerläggningarna förfallolöst sig afhåller. Dessa böter tillfalla Statsverket.

#### Riksdags början och upplösning.

31 §. Riksdagen skall sammanträda i rikets hufwudstad utom i de fall, då siendes framträngande eller pest eller andra lika wigtiga hinder göra det omöjligt eller för Riksdagens frihet och säkerhet wadligt. Konungen tillkommer då, på sätt Regeringsformen i 50 § stadgar, att annan Riksdagsort utfatta och kungöra.

32 §. 1. Den, som blifwit till Riksdagsman wald, skall, förti gången han efter walet till Riksdag sig inställer, införa Justitsestatsministern, eller den Konungen i hans ställe förordnar, sin fullmakt till granskning uppwisa å den dag Riksdagen sammanträder eller, om Riksdagsman senare sig inställer, så snart derefter ske kan. Denna granskning, som skall ske i närvaro af tre bland fullmäktige i Rikets Bank och tre bland fullmäktige i Riksgäldskontoret, har till föremål att undersöka, huruvida fullmakterna blifwit i föreskrifwen form utfärdade, och skall wid den Riksdag, för hvilken nya wal af begge Kammarans eller enderas samtliga ledamöter egt rum, wara inom tre dagar fulländad, men wid andra Riksdagar samma dag, då fullmakterna uppwisas.

2. Hwardera Kammaran tillkommer dock sedan att pröfwa behörigheten till Riksdagsmannakallets utöfwande, ej mindre för sådana des medlemmar, hwilkas fullmakter ej blifwit godkända, än afwen för dem, emot hwilka eljest, till följd af denna grundlag, anmärkning förekommer. Den, om hvars Riksdagsmannarätt fråga är hos Kammaran wäkt, bibehåller emellertid sin befattning såsom ledamot i Kammaran, intilldes han blifwit bertill obehörig förklarad.

33 §. Så snart fullmakterna undergått den i 1 mom. af nästföregående § föreskrifna granskning samt berättelse om förloppet derwid blifwit af Justitsestatsministern, eller den i hans ställe förordnad är, meddelad Kammarorna, hwar i hwad des ledamöter angår, begäre hwardera Kammaran ofördrörligen hos Konungen, medelst deputation, Talman och vice Talman, dem Konungen då för hwardera Kammaran, bland des ledamöter, utnämner.

Talman och vice Talman aflägga införa Konungen följande ed: "Jag N. N., utnämnd och förordnad att wid denna Riksdag wara Talman (vice Talman) i Första (Andra) Kammaran, lofwar och swår, wid Gud och Hans heliga ewangelium, att jag will och skall med all min förmodga upprätthålla och försvara Konungamaktens och Riksdagens rättigheter, i öfwerensstämmelse med Rikets Regeringsform. Jag skall och ställa mig till owilforlig efterlesnad Rikets öfriga Grundlagar. Detta allt lofwar jag troget hålla, så samt mig Gud hjelpe till lif och hjäl."

Då i något af de fall, som i 91, 93 och 94 §§ Regeringsformen omförmälas, Riksdagen på de i samma Grundlags 95 § nämnde wederbörandes kallelse sammanträder, eger hwardera Kammaran att, inom sig, wälja Talman och vice Talman, hwilka införa Kammaran aflägga den föreskrifna eden.

Innan Talman äro förordnade eller walde, efter thy ofwan sägs, föres i hwardera Kammaran ordet af den berfades närwarande ledamot, som de flesta Riksdagar bewisat, och, der två eller flere ledamöter i lika många Riksdagar deltagit, den af dem, som är till lesnadsåren äldst.



34 §. Konungen låter offentlig kungöra den af Honom för Riksdags öppnande bestämda tid, som ej må utstås senare än å femte söndagen efter Riksdags början. På den tid skola Riksdagsmännen, sedan Gudstjänst med dem hållen är, sammankomma på Riksdalen, der Konungen eller, då Han så för godt finner, någon af Statsministrarna förer ordet. Vid detta tillfälle låter Konungen meddela Lagtima Riksdag berättelse om hvad i Rikets styrelse sedan nästföregående Lagtima Riksdags sammanträdde sig tilldragit, afwen som till Riksdagen i två exemplar, deraf ett tillfaller hvardera Kamraren, öfwerlemlna propositionen angående Statsverkets tillstånd och behof, inefattande afwen förslag rörande sättet att genom bewillningar fylla hvad Staten utöfver de ordinarie inkomsterna erfordrar; men om Riksdagen urtima är, kungöras för densamma anledning till de sammantallande och aflemnas de förslag och framställningar, hvilka skola blifwa föremål för Kamrarnas öfverläggningar; Konungen dock obetaget att sebera afwen andra förslag framställa.

Då Konungen, på sätt nu är sagdt, Riksdag öppnat, framföre, wid samma tillfälle, Kamrarnes Talmän till Konungen, i Kamrarnas namn, deras underfärliga nördnad.

35 §. Hvardera Kamraren äger utse och förordna sin Sekreterare. Den betjening, som hvardera Kamraren i öfrigt för sig under Riksdagen anser nödig, tillfäntas af Talmannen och några utaf Kamraren dertill utsedda ledamöter, efter samråd med Sekreteraren.

36 §. Will Konungen, med upplöfande af Riksdag, förordna om nya wal i hela Riket till båda Kamrarna eller den ena af dem, skall Konungens beslut derom, sedan Han låtit till Riksdalen kalla Riksdagen, densamma beslutas meddelas.

Då Riksdag skall avslutas, inflina sig, på Konungens kallelse och efter förväntad Gudstjänst, Riksdagsmännen på Riksdalen och framföra genom Talmännen sina wälsökningar. Derefter uppläses Riksdagsbeslutet, hvaruppå Konungen, Sjelf eller genom någon af Statsministrarna, förklarar Riksdagen vara avslutad.

#### Ärendenas beredning.

37 §. 1. Å hvarje Lagtima Riksdag skola, inom åtta dagar efter de öppnande, tillfäntas: ett Konstitutionsutskott, ett Statsutskott, ett Bewillningsutskott, ett Bankoutskott samt ett Lagutskott. Dessa Riksdagens ständiga Utskott skola bestå: Konstitutionsutskottet af tjugu, Statsutskottet af tjugufyra, Bewillningsutskottet af tjugu, Bankoutskottet af sexton och Lagutskottet af sexton ledamöter, hvilka hvardera Kamraren till halfwa antalet inom sig väljer antingen omedelbart eller, om Kamraren så beslutar, genom Elektorer; antommande på Kamrarnas sammanträdande beslut att, när sådant finnes vara af nöden, tillfatta särskildt Utskott för upptagande af fråga, som tillhör ständigt Utskotts behandling, så och att, dereft Utskott anmäler behof af förstärkning i ledamöternas antal, sådant bewilja.

2. Hvardera Kamraren äger och inom sig utse suppleanter, att, wid inträffadt förfall för Utskottsledamöter, i deras ställe inträda.

3. Dereft i någondera Kamraren fråga wädes, som icke tillhör förenämnda Utskotts behandling, men är af beskaffenhet att Utskotts yttrande deröfver erfordras, skall för frågans beredande ett tillfälligt Utskott, bestående af så många ledamöter, som Kamraren nödigt aktar, inom Kamraren tillfäntas.

4. Å Urtima Riksdag skola ej flera Utskott tillfäntas, än som erfordras för beredning af de derwid, enligt 2 §, förekommande ärenden.

38 §. 1. Konstitutionsutskottet tillkommer att granska Rikets Grundlagar samt att hos Riksdagen föreslå de ändringar deruti, dem Utskottet anser högst nödiga eller nyttiga och möjliga att verkställa, så och att meddela utlåtande öfver de från Kamrarna till Utskottet hänwijade grundlagsfrågor.

2. Utskottet åligger och att åska de i Statsrådet förda protokoll, med undantag af dem, som angå ministeriella ärenden och kommandomål, hvilka endast i hvad som rörer sända och af Utskottet uppgifna händelser kunna fördras. Om Utskottets rätt och pligt att, efter granskning af dessa protokoll, hos Riksdagen anmäla de anmärkningar, hwaritill denna granskning funnits föranledd, eller eljest widtaga den med anledning af gjord anmärkning erforderliga åtgärder, så och att, när af Riksdagsman eller af annat Utskott än Konstitutionsutskottet fråga blifwit wärdt, att Statsrådet eller någon deß ledamot eller fördragande sitt embyte på obehörigt sätt utöfwat, deröfver, före frågans afgörande af Riksdagen, afgifwa yttrande, derom är i Regeringsformen stadgad.

3. Utskottet tillkommer jemwäl att, då olika meningar mellan Kamrarna uppstå, till hwilket Utskottt uppkomna frågor och ämnen böra hänwijas, derom besluta, så och att ställa mellan Kamraren och deß Talmän, då den senare wägrar proposition.

39 §. 1. Statsutskottet, som skall undfa del af Konungens angående Statsverkets tillstånd och behof till Riksdagen aflätna proposition och äga tillgång till alla Statsverkets räkenskaper och handlingar, åligger att granska, utreda och uppgifwa Stats- och Riksgäldsverkens tillstånd och förvaltning samt föreslå ej mindre hvad till fulländat af deras behof erfordras, sedan nödiga inbringningar och besparingar blifwit iaktagna, än afwen beloppet af de summor, hvilka, jemlitt 63 § Regeringsformen, skola för särskilda händelser afstås, så och att uppgifwa, huru mycket bör genom bewillningar utgöras.

2. Utskottet tillkommer och att efterse och granska, huruvida

gjorda eller förordnade utbetalningar af Statsmedlen icke öfverfligt beloppet af de hufwudtitlar, hvilka af Riksdag uti uppgjord statsreglering blifwit fastställda, och huruvida utbetalningarna äro grundade på behörigen upprättade stater, eller Konungens med vederbörlig kontraffignation utfärdade anordningar, samt styrka med behöriga quittenfer af dem, som medlen emottagit. Stulle, mot Riksdagens beslut, de till någon hufwudtitel anslagna summor befinnas dragna till andra ändamål än dem, som under samma hufwudtitel höra, eller något af Riksdagen faststälbt anslag befinnas öfverfördet, skall Utskottet hos Kamrarna göra anmälan emot den embetsman, som en sådan anordning kontraffignerat, hwarefter förfäres enligt 106 och 107 §§ i Regeringsformen. Ej må dock, emot föreskriften i 90 § Regeringsformen, Utskottet i något klander af Konungens gjorda anordningar ingå; ej heller de för statsutgifterna redowisande tjenstemän personligen för Utskottet eller Riksdagen till ansvar skällas, utan må, der så nödigt finnes, hos Konungen af Riksdagen anmälas de anledningar, som förekommit att emot någon sådan tjensteman i laglig ordning ansvar lyfta.

40 §. Bewillningsutskottet åligger att bereda alla dit från Kamrarna hänwijade frågor, som angå förändring uti föreskrifterna om bewillnings utgörande, att förslagswis beräkna inkomsterna af de särskilda bewillningarna, och att, sedan Statsverkets behof blifwit utreda och bestämda, opåmint föreslå sättet för bewillningens stände, om det erfordras, eller deß minskande, om sådant kan äga rum, och i sammanhang dermed till Riksdagen afgifwa förslag till bewillningsstadgar. Utskottet må derjemte uti bewillningsfrågor föreslå hvad det anser billigt och nyttigt.

41 §. Bankoutskottet tillförer att undersöka Riksbankens styrelse och tillstånd samt att hos Kamrarna föreslå och i mål, för hvilka Utskottet fått sig sådan makt af Riksdagen uppdragen, gifwa föreskrifter om Bankens förvaltning.

42 §. 1. Lagutskottet skall meddela utlåtande öfver de från Kamrarna dit hänwijade förslag till stiftande, ändring, förklaring eller upphäfwande af allmän civil-, kriminal- och tryckolag; börjande under civil- och kriminallag afwen förstås de delar af krigslagar och författningar rörande krigswäfenbet, som äga tillämpning till medborgare utom krigstaten.

2. Utskottet skall och granska Justitie Ombudsmanens afgifna redogörelse, afwen som hans embetsdiarier och registratur, samt med utlåtande deröfver till Riksdagen inkomma.

43 §. Ej må Statsrådsledamot eller Justitieråd i Utskott eller wal till Utskott deltaga; ej heller någon, af hwilken Riksdagen kan fordra redo och ansvar, inwäjas i Utskott, der redowisning för hans egna embetsåtgärder kan förekomma.

44 §. Utskotten wälja, hwart inom sig, Ordförande och vice Ordförande. Antilldeß sådant wal förfogadt, föres ordet af den ledamot, som de flesta Riksdagar bewiljat, och, der två eller flere i lika många Riksdagar deltagit, den af dem som är till lefnads-åren äldst. De ständiga Utskotten utse, hwart för sig, Sekreterare och, efter samråd med honom, den öfriga betjening, som nödig finnes. I tillfälligt Utskott wälja ledamöterna, inom sig, för hvarje särskildt mål en fördragande, hwilken det derjemte åligger att uppfatta Utskottets yttrande i ämnet.

45 §. Alla Utskott skola inom fyra dagar från den, då de blifwit utsedda, sammanträda. De böra, så fort sig göra låter, afgifwa de yttranden, som på dem antomma.

Här ledamot af Utskott tre gånger å rad, utan laga förfall, från Utskottets sammanträdande sig afhållit, bör Ordföranden hos vederbörande Kamraren sådant anmäla, på det annan ledamot i Utskottet må, i föreskrifwen ordning, inwäjas.

46 §. Finner Utskott sig behöfwa af någon Konungens embetsman eller af allmänt verk inhemta muntliga eller skriftliga upplysningar, äger Utskottet att, genom sin Ordförande, hos den Statsrådets ledamot, som Konungen dertill wid hvarje Riksdag förordnar, begära Konungens befallning till vederbörande att de åskade upplysningarna meddela; dock böra Statskontoret samt Bank- och Riksgäldsverken, i frågor om redowisning af medel, alla åskade upplysningar omedelbartigen afgifwa.

47 §. Dereft ständigt Utskott anser nödigt att, till öfverläggning om något ärende, med annat ständigt Utskott sammanträda, skall sådant ske genom deputerade, på sätt Utskotten derom öfverenskomma. Sålunda sammansatt Utskott äger att i frågor, som det handlagt, utlåtande afgifwa, utan att Utskottens öfrige ledamöter dertill taga del.

48 §. Då inom Utskott omröstning med slutna sedlar anfäles, bör en sedel alltid uttagas och förseglas, hwilken öppnas endast i det fall, att rösterne wid sammanträknandet befinnas lika belade. Är pluralitet redan vunnin, bör den aflagda sedeln gemst ouppbruten förstöras.

Redamot, som i Utskotts beslut ej instämt, är obetaget att jemte Utskottets yttrande lemna Kamrarnes del af sin skiljaktiga mening, som i sådant fall bör till Utskottet skriftligen afgifwas. Dock må Utskottets betänkande derigenom icke uppehållas.

49 §. Expeditioner från Utskott underskrifwas af Ordföranden.

50 §. Åskar Konungen af Riksdagen särskilde Deputerade att med Honom öfverlägga om ärenden, dem Han pröfwar böra hemliga hållas, utwäjas dertill tolf ledamöter, deraf hvardera Kamraren inom sig utser sex. Dessa Deputerade äga dock ej makt att fatta beslut, utan endast att till Konungen afgifwa yttranden

öfver de mål, Konungen dem meddelar. Sekreterare och öfrige tjenstemän hos dessa Deputerade förordnas af Konungen.

### Ärendenas behandling i Kamrarna.

51 §. Talmännen eller, i händelse af förfall för dem, vice Talmännen åligger, hvar för sin Kammar, att utfärda kallelse till sammanträden, att ärendena derwid föredraga, att upptaga, reda och framställa de ytttrade meningarna, att göra propositioner för besluts fattande och widmakthålla ordning wid sammanträdena, allt efter de föreskrifter denna Grundlag innehåller. Dock må den, som Talmansbefattningen utöfvar, ej deltaga i öfverläggning eller omröstning och ej heller något annat förefrå, än som erfordras till verkställighet af Grundlagarna, af Riksdagens eller Kamrarnas särskilda beslut eller i öfrigt af de reglementariska stadganden, som för Riksdagsärendenas behandling blifwit antagna.

Talman äger ej makt att, utan Kammarens samtycke, något des sammanträde afsluta.

52 §. Vid Kammares sammanträde äger hvarje des ledamot rätt att till protokollet fritt tala och utlåta sig i alla frågor, som under öfverläggning komma, och om lagligheten af allt, som inom Kamraren sig tilldrager. En hvar ytttrar sig i den ordning, han dertill sig anmält och uppropad blifwer, och må ej någon wara berättigad att tala utom protokollet. Ingen må tillåta sig personligen förömläpnande uttryck; sfer det, äger Kamraren pröfwa, hurwid den ledamot, som sålunda sig förgått, må af Talmannen erhålla tjentlig föreställning och warning, eller om saken bör till laga domstols behandling öfverlemnas eller of alldeles förfalla.

53 §. Ej må Riksdagen eller Kamrarna i Konungens närvaro öfwer något ämne rådpåga eller besluta.

Uti hwardera Kamraren äga Statsrådets ledamöter tillträde, med rättighet att deltaga i öfverläggningarna men ej i besluten, der de ej äro ledamöter af Kamraren. Dock må ej Statsrådets ledamöter i de fall, då dem enligt Regeringsformen uppdraget är att Riksstyrelsen föra, ej eller omtydlig Konungs Förmyndare, öfwerwara Kamrarnas öfverläggningar eller beslut.

I mål, som personligen röer någon ledamot i Kammar, må han wäl öfverläggningarna, men ej beslutet, öfwerwara.

54 §. Konungens skrifwelser och propositioner med det undantag, som i 34 § förmåles, tillställas båda Kamrarna genom en Statsrådets ledamot samt böra alltid wara åtföljda af Statsrådets och, i frågor om stiftande, ändring, förklaring eller upphäwande af allmän civil-, kriminal- och kyrkolag, jemwäl af Högsta Domstolens yttrande.

55 §. Motion i ämne, som tillhör ständigt Utstotts behandling, må af Riksdagsman i den Kammar, han tillhör, göras inom tio dagar från Riksdags öppnande. Sedermera må sådan fråga, med undantag af Grundlagsförslag, till funna af Riksdagsman wädas, utan såwida den af reban inom någondera Kamraren fattadt beslut eller upptaget ärende eller annan under Riksdagen inträffad händelse omedelbarligen föränlebes.

I ämne, som icke tillhör ständigt Utstotts behandling, kan motion, så länge Riksdagen är samlad, framställas.

Motion bör alltid skriftligen till protokollet aflemnas. Ej må i en skrift flera mål af olika beskaffenhet sammanföras.

56 §. Konungens propositioner, så of motioner i ämnen, som tillhöra ständigt Utstotts behandling, kunna icke till afgörande i Kammar företagas, innan Utstott deröfwer afgifwit yttrande. Angår motion annat ämne, och röer det ej Kamraren enskildt, kan motionen ej utan remiss till Utstott bifallas. Frågor, som röra någondera Kamraren enskildt, må genast afgöras.

57 §. Derest af Riksdagsman eller af annat Utstott, än Konstitutionsutstottet, fråga hos Kamrarna wädes, att Statsrådet eller någon des ledamot eller föredragande sitt embete på obehörigt sätt utöfwar, böra derwid endast följande ordalag nyttjas: "Det är anledning till anmärkning mot Statsrådet, eller den eller den ledamoten eller föredraganden, hwarom remiss begäres till Konstitutionsutstottet, inför hvilket anledningen skall uppgifwas". Sådan remiss skall då genast öwägerligen wärställas. Vid Kammares öfverläggning om sådan fråga gälle i afseende på Konungens beslut uti mål, som röra enskilda personers eller korporationers rättigheter och angelägenheter, hwad uti 107 § Regeringsformen stadgadt är.

58 §. När proposition eller motion första gången i Kammar förefommer, skall den, så framt ej Kamraren enhälligt den samma genast till Utstott förwijsa, ligga på bordet till nästa sammanträde, då sådan hänwising bör ske, derest frågan ej nedläggas eller, om den röer Kamraren enskildt, eljest blifwer afgjord. Swarje ledamot äger i målet afgifwa yttrande, hvilket jemwäl till Utstottet öfwerlemnas; men ej må deraf remissen till Utstottet uppehållas.

Uppstår fråga till hvilket Utstott ett mål bör hänwisa, skall denna fråga blott för det sammanträde, då den wäckt blifwit, kunna läggas på bordet, mer wid det nästföljande öwiltkorligen afgöras.

59 §. Betänkande, som af ständigt eller i des ställe särskildt tillfatt Utstott afgifwits, skall i bägge Kamrarna för ärendets afgörande, så wädt ske kan, samtidsigt föredragas. Efter betänkandets första förebringning skall desamma hwila på bordet. Wid nästa förebringning, hwad öfverläggning då äger rum eller ej, må det,

på flere ledamöters förenade begäran, åter göras hwilande. Men då saken tredje gången förefommer, skall den till afgörande företagas.

Betänkande, som afgifwits af tillfälligt Utstott, förebrages i den Kammar, som Utstottet tillfatt, och förfares derest widare med målet, såsom nyh är sagdt.

Utstotts förberedande hemställanden och förfrågningar må genast afgöras, derest icke någon Kamrarnas ledamot bordläggning begär.

60 §. När ärende skall slutligen afgöras, böra dertill hörande handlingar uppläsa, så framt någon Kamrarnas ledamot sådant afstår. Ej må något mål, deri öfverläggning ägt rum, till slutligt afgörande företagas, förr än Kamraren på Talmannens hemställan förklarar öfverläggningen slutad; börande derest proposition framställas. Kan fråga blifwa föremål för bifall eller afslag, bör Talmans första proposition lyda på bifall. Om denna beswaras med nej, och anmärkingar i saken blifwit under öfverläggningen gjorda, bör den följande propositionen i enlighet med dem uppställas. Innefattar ett förslag flera delar, som ej lämpeligen kunna i ett sammanhang afgöras, bör särskild proposition i hwardera delen framställas i enahanda ordning, som nu är föreskrifwen. — Proposition skall alltid endast med ja eller nej beswaras, och Talmannen tillkännagifwa sin uppfattning af det swar, som lemnats, hwarwid skall bero, såwida ej votering begäres, hwilken då ej må wägras; en hwar i öfrigt obetaget att låta sin särskilda mening i protokollet antecknas. Ingen må försöka att besluta genom ny öfverläggning upprifwa. — Då voteras skall, bör voteringsproposition jemte tydlig kontraposition genast förtas, justeras och anslås, samt omröstningen straxt derest wärställas; men ej må proposition göras, om votering skall äga rum, ej eller någon omröstning derom tillåtas.

Omröstning skall alltid ske med trycka och omärkta, enkla, slutna och hoprullade sedlar, och bör, till undwikande af lika röster, för ja och nej, i mål, der blott enkel pluralitet erfordras, Talmannen wid hvarje omröstning före sedlarnas uppräknning en bland dem uttaga och genast förjaglad afsläga. Om wid sammanräkandet af de öfriga sedlarna rösterna befinnas lika delade, skall den förjaglade sedeln öppnas och afgöra beslutet. Är pluralitet redan wunnen, bör den afslagna sedeln ouppbruten genast förföras.

61 §. Talman må ej wägra proposition, utom när han finner wäckt fråga strida mot Grundlags lydelse; och bör han då alltid anföra skälen till sin wägran. Derest Kamraren ändock yrkar proposition, skall Talman äga att förklara öfverläggningen hwilande, och målet förwijsa då till Konstitutionsutstottet, som det åligger att oförbrörligen inkomma med motiveradt och bestämt utlåtande öfwer frågans fridighet eller enlighet med Grundlagen. Å hwad Utstottet förklarar icke wara mot Grundlag stridande kan proposition sedermera ej wägras.

62 §. Kamrarnas beslut i fråga, som icke röer Kamraren enskildt, skall Medkamraren genom utdrag af protokollet delgifwas. Har målet varit af ständigt eller i des ställe särskildt tillfatt Utstott handlagdt, skall of detta om beslutet på enahanda sätt underrättas. Derest ledamot, som i Kamrarnas beslut ej infänt, wäl sin särskilda mening hos Medkamraren anmäla, skall sådant wara honom obetaget; börande han i slitt fall sin skilfaktiga mening skriftligen till protokollet aflemna, hwarefter den genom protokollsutdrag Medkamraren delgifwes; men ej må häraf i något fall beslutets expedierande uppehållas.

63 §. När fråga, hwaröfwer Utstott sig utlätit, till afgörande förefommer, äger Kamraren att antingen genast, med bifall till utlåtandet eller utan afseende å hwad Utstottet föreslagit, fatta sitt beslut, eller, om ämnet anses fordra ytterligare utredning, målet till Utstottet återförwijsa.

Stanna Kamrarna öfwer någon fråga, deri ständigt eller i des ställe särskildt tillfatt Utstott sig yttrat, uti hufwudsakligen eller till wissa delar olika beslut, då skall Utstottet söka att de olika meningarna, så wida möjligt är, sammanjemka och med förslag derom till Kamrarna inkomma.

Om frågan varit af tillfälligt Utstott handlagdt och den Kammar, som Utstottet tillfatt, icke afslår den i frågan wäcka motion, skall beslutet genom utdrag af protokollet delgifwas Medkamraren, som derpå om frågan beslutar antingen genast eller efter des hänwising till ett för frågans widare utredning inom Kamraren tillfatt Utstott. Derest Kamraren då icke antager det af den Kammar, som saken först handlagdt, fattade beslut, warer det afslaget eller med ändring återlemnadt till siftnämnde Kammar, hwilken i senare fallet har att målet till ny öfverläggning företaga samt äger att, om Medkamrarnas beslut icke oförändradt antages, ärendet dit äny öfwerlemnas till förnyad ompröfning.

Swad Kamrarna sammanstämmande besluta, det ware Riksdagens beslut. Blifwa Kamrarna ej, efter den behandling öfwan är nämnd, om ett beslut ense, skall frågan, utom i de fall 65 § upptager, anses hafwa för den Riksdagen förfallit.

64 §. Förslag till stiftande, ändring, förklaring eller upphäwande af Grundlag, hwarom fråga endast wid Lagtima Riksdag må wäckas, kan å samma Riksdag förtas, men ej slutligen antagas eller bifallas i widsträcktare mån, än såsom ett förslag, hwilket till den Lagtima Riksdag, som, efter förrättade nya wal i hela Riket till Andra Kamraren, först sammanträder, skall hwila, för att då änyo pröfwas. Warer förslaget derwid af bägge Kamrarna antaget, blifwer det Riksdagens beslut; ägande Kamrarna ej rätt att uti hwilande förslag ändring göra. Ej må beslut öfwer hwilande förslag till annan Riksdag, än nu är nämndt, uppskjutas, utan att Konungen och bägge Kamrarna derom äro ense.

65 §. När i fråga om statsutgifter eller bewillning, eller angående Riksbankens eller Riksgäldskontorets styrelse och förvaltning, inkomster och utgifter, Kammarne fatta stridiga beslut, som ej uppå vederbörligt lifstotts förslag warda sammanjenteade, skola bägge Kammarne hwar för sig rösta om de olika beslut, hvari hwardera förut stannat; kommande den mening, som derwid erhålles de flesta ledamöternas af båda Kammarne sammanräknade röster, att gälla såsom Riksdagens beslut. För att wid sådan omröstning förelomma lika antal röster, skall i Andra Kammarne afläggas och förslegas en sedel, hwilken, i händelse de öfriga sammanräknade rösterna utfalla lika, öppnas och afgör frågan. Är pluralitet redan wunnen, bör den afläggas sedeln uppbruten genast förklaras.

66 §. Då wal till Konung eller Thronföljare skall förättas, tillfattes en Råmd, bestående af sextiofyra personer, af hwilka hwardera Kammarne genom slutet omröstning inom sig utser trettio två, med uppdrag att, wid förefallande stikjattighet mellan Kammarne, bestämma walet. Dagen efter, sedan Råmden är utsedd, strida Kammarne till wal af Konung eller Thronföljare. Förenas Kammarne om en och samma person, är han att såsom uttorad anse. I annat fall afgör Råmden. Dock må ej hos densamma komna under omröstning andra än de, som i hwardera Kammarne erhållit flesta rösterna, ägande ingendera Kammarne att flera än en Kandidat framställa. Råmdens ledamöter, hwilka ej i och för denna besättning må utslutas från deras Riksdagsmannarätt i Kammarne, sammanträda dagen efter den, då walet i Kammarne förättadt är, och ställas ej åt för än walförättningen är fullgjord. Den af de bägge under omröstning komna personerna, på hwilken då inom Råmden de fleste rösterna falla, är behörigen walb. I den händelse, som 94 § Regeringsformen omsformuler, skall Råmden wäljas inom tionde dagen efter den, som i Riksdagskallelsen är till Riksdagens sammankomst utsett.

67 §. Ställ Förmyndare för ommyndig Konung tillfattas, utses af Kammarne, sist dagen efter Riksdagens öppnande, en Råmd, på det sätt och till det antal personer, som i nästföregående § sagdt är. Denna Råmd röstar om de af Riksdagen till antalet bestämda Förmyndare, som skola vara en, tre eller fem. Hwarje ledamot af Råmden upptecknar å en slutet wallista de män, dem han anser förtroendet wärdiga, och så många, att de med en person öfwerfliga det af Riksdagen bestämda antalet. Af dem, som derwid kommit i åtanke, ställs först den, som flesta rösterna erhållit, under ny omröstning, då Råmdens pluralitet gifwer utslaget. På samma sätt förfares med den, som näst honom blifwit af de flesta kallad o. s. w., till det förefrisna antalet af Förmyndare blifwit fpldt. Råmden kan ej förr åtskiljas, än walet fulländadt är; och gäller detta wal såsom Riksdagens beslut.

Om så händer, att Kammarne ej inom tre dagar efter Riksdagens öppnande om Förmyndarnes antal åsämjas, förordnas på enahanda sätt och till lika antal, som ofwan angående Råmden är sagdt, en sjuåttio Råmd, att medelst omröstning denna fråga, med samma kraft och werkan som Riksdagens beslut, inom två dagar afgöra; skolan de sedermera den utsedda Råmden, likaledes inom två dagar, hafwa walet förättadt, så att i alla händelser förmyndarewalet, inom sju dagars förlopp från Riksdagens öppnande, må vara wettfärdt.

68 §. Till följd af Regeringsformens 96 § skall hwarje Lagtima Riksdag förordna en för lagutkast och utmärkt redlighet känd man att hafwa tilllyn öfwer lagarnas efterseend af domare och embetsmän samt att inför den Riksrätt, som i bemälda Grundlags 102 § till det inrättning och göromål bestrifwes, eller wid andra vederbörliga domstolar, i laga ordning tilltala dem, som i sina embetens utöfning anses af wald, mannamän eller annan orsak hafwa någon allgighet begått eller underlåtit att sina embetspligter behörigen fullgöra.

Denne Riksdagens Justitie Ombudsman, hwilkens rättigheter och åliganden ytterligare så wal i Regeringsformen som genom särskild instruktion utställas, wäljes af fyratioåtta för tillfället nämnde walmän, af hwilka hwardera Kammarne inom sig utser tjugufyra. Desse walmän, hwilka böra till walförättningen sammanträda samma dag, då de blifwit utsedda, och ej må åtskiljas förr än walet är fulländadt, skola först samfaldt, medelst slutna sedlar, hwar för sig föreslå den man, som de anse böra komma under omröstning. Falla derwid rösterna till mer än hälften på en man, är han behörigen walb. Åro åter rösterna så delade mellan flera, att sådan pluralitet för någon ide äger rum, anställes ny omröstning med slutna sedlar till autagande af den, som de flesta rösterna erhållit eller, om han ide antages, af den, som näst honom blifwit af de flesta kallad o. s. w. Skulle, sedan alla omröstningarne sålunda förfärdigt, likwäl ingen hafwa erhållit den här förefrisna pluralitet, anställes ny omröstning öfwer alla dem, som wid den första omröstningen blifwit satte i fråga; skolan de, som erhållit de flesta rösterna, anses behörigen walb.

Walmännen böra wid samma tillfälle, då Justitie Ombudsman utses, och på enahanda sätt, wälja en man af de egenstapen, som hos denne embetsman esfordras, för att honom efterträda, i fall han, innan nästa Lagtima Riksdag anställt nytt wal af Justitie Ombudsman, skulle med döden afgå, samt att utöfwa embetet under den tid Justitie Ombudsmanen kan vara af swår sjukdom eller annat laga förfall derifrån hindrad.

I händelse Justitie Ombudsmanen, under det Riksdag är församlad, affäger sig förtroendet, eller med döden afgår, insätter Riksdagen genast i embetet den man, som blifwit till hans efterträdare utsedd. Skulle Justitie Ombudsmanens utseende efterträdare, under Riksdag, affåga sig det erhållna förtroendet eller i Ju-

stite-ombudsmansembetet insättas, eller med döden afgå, utwäljes på ofwan stadgade sätt en annan behörig man i hans ställe.

Inträffar något af dessa fall mellan Riksdagarna, skall Riksdagens rätt härutinnan genom det Fullmäktige i Banken och Riksgäldskontoret utöfwas.

69 §. Lagtima Riksdag skall hwar trede år tillfatta en Råmd af fyratioåtta personer, deraf hwardera Kammarne genom slutet omröstning inom sig utser tjugufyra, och hwilken Råmd, i den ordning 103 och 104 §§ Regeringsformen stadga, äger att döma, hurwid Höfsta Domstolens samtliga ledamöter gjort sig förtjente att i deras wigtiga fall bibehållas, eller om wise af dem, utan bewisligen begångna fel och brott, hwarom Regeringsformens 102 § handlar, likwäl kunna anses böra från utöfningen af Konungens domsrätt ställas.

Denna Råmd träder samma dag den blifwit walb tillsamman. Råmdens samtliga ledamöter rösta först, man för man, öfwer den frågan: skall omröstning anställas till utslutande af någon bland Höfsta Domstolens ledamöter? Beswaras denna fråga enhälligt eller af de flesta rösterna med nej, blifwa Höfsta Domstolens samtliga ledamöter bibehållne. Beswaras den åter med ja, uppger hwar och en af Råmden en slutet lista på dem af Höfsta Domstolens ledamöter, flere eller färre, som han anser böra entledigas. De tre bland dessa, som då fått det största antal röster emot sig, ställas hwar efter annan under ny omröstning, hwarwid två tredjedelar af rösterna fördras emot den eller dem, som skola anses vara från Riksdagens förtroende utslutne; och förhålls derefter såsom i Regeringsformens 103 § widare förefriswes.

70 §. Lagtima Riksdag skall hwar trede år förordna sex för kunskaper och lärdom kände män att, jemte Justitie Ombudsmannen, som bland dem förer ordet, utöfwa wald öfwer trycksitten. Desse komiterade, af hwilka två, utom Justitie Ombudsmannen, skola vara lagarne, wäljas medelst omröstning genom tjugufyra walmän, deraf hwardera Kammarne inom sig utser tolf. Afgår mellan Riksdagarna någon bland komiterade, wälja de öfrige till det lediga rummet en behörig man.

71 §. Hwarje Lagtima Riksdag skall genom fyratioåtta walmän, af hwilka hwardera Kammarne inom sig utser tjugufyra, wälja Fullmäktige att, jemlikt sarskilda reglementen, Riksbankens och Riksgäldskontorets medel och tillhörigheter förwalta. Desse Fullmäktige skola i hwarbera Werket vara sju; ägande Ordföranden afgörande röst, dereft i frågor, som hos Fullmäktige komma under omröstning, rösterna för två stikjattiga meningar utfalla lika. Walen se medelst slutna sedlar sålunda, att för hwarbera Werket först utses den, som bland Fullmäktige skall blifwa Ordförande, och sedan de öfrige sex; tillkommande Fullmäktige för hwarbera Werket att sjelfwe bland sig wälja en vice Ordförande, att föra ordet när hinder för Ordföranden inträffar.

72 §. Å hwarje Lagtima Riksdag förordnas Revisorer till ett antal af tolf för hwar år, hwilka till halfwa antalet af hwarbera Kammarne utses, att enligt Regeringsformen och särskild instruktion granfsta Statswerkets, Riksbankens och Riksgäldskontorets tillstånd, styrelse och förvaltning. Hwarje revisor skall omfatta ett års aflutade räkenskaper. Revisionsförättningen tager arligen sin början den 15 Augusti eller, om helgdag då inträffar, dagen derefter och skall inom två månaders tid vara fullbordad.

Revisorerna wälja sjelfwe inom sig Ordförande, hwilken äger afgörande röst, dereft, wid omröstning, rösterna i något fall äro lika. De anmärkingar, som Revisorerna finna sig befogade att i sin berättelse till Riksdagen framställa, skola, sedan förklaringar deröfwer inkommit, af nästföljande Lagtima Riksdag öfwerlemnas till vederbörande lifstotts granfning och widare behandling.

73 §. På samma gång och på lika sätt, som Fullmäktige och Revisorer enligt föregående två §§ utses, tillfattas jemwäl suppleanter, att, wid inträffande förfall för dem, träda i deras ställe, nämligen för Fullmäktige i Riksbanken tre, för Fullmäktige i Riksgäldskontoret likaledes tre och för hwarje års Revisorer sex.

74 §. Riksdagens Råmden och walmän utse sjelfwe inom sig Ordförande.

75 §. Wid alla wal iakttages, att namnledarne, så framt de skola blifwa gällande, böra vara enkla, slutna, hoprullade, omärkta och fria så wal från all twetydighet i anseende till personernas namn, som från outtighet i anseende till deras antal. Mellan personer, som wid wal undfått lika antal röster, ställs genom lotning, när så erfordras.

76 §. Wid justering kan ett beslut ej ändras, men wal må sådana tillägg göras, hwarigenom ingen ändring i beslutet uppkommer. Ur protokoll må wid justeringen, med Kammarens bifall och den talandes begifwande, utslutas dennes uttryck och afwen öfwerläggning, som deraf följt; dock kunna ej sådana uttryck utslutas, på hwilka beslutet tydligt sig grundar.

77 §. Riksdagsman, som varit frånwarande då något beslut fattats inom den Kammarne han tillhör, skall äga att derefter till protokollet anmäla, det han ej i berörda beslut deltagit, men ide hafwa makt att tala å deras beslut, som derwid närwarit.

78 §. De reglementariska förefriser, som för Riksdagsgöromålen och ordningen hos Kammarne och lifstotten anses till iakttagande jemte Grundlagarna nödige, äger Riksdagen eller i ämne, som angår Kammarne ensilft, denna Kammarne att fastställa. Ej må något deri införas, som mot Grundlag eller annan gällande Lag strider.

Meddelande af Riksdagens beslut.

79 §. De framställningar till Konungen, hvilka Riksdagen beslutar, skola, afwen som swaren på Hans till Riksdagen aflätna förslag, genom skrifwelser till Konungen aflemnas. Å Konungens propositioner i frågor om stiftande, ändring, förklaring eller upphäwande af Grundlag skola Riksdagens swar, dereft beslutet innefattar bifall till Konungens förslag, på Riksdagen å dag, som Konungen utfätter, öfwerlemnas.

80 §. I mål, som blifwit af ständigt eller i des ställe förslibt tillfälligt utskott handlagda, skola de från Riksdagen utgående skrifwelser uppfattas och expedieras af Kansliet hos det utskott, som ärendet beröft.

Uppfattandet och expeditionen af andra för begge Kamrarna gemensamma skrifwelser, afwen som af Riksdagsbeslutet, besörjes genom ett särskildt Riksdagens Kansli under inseende af två inom Första och två inom Andra Kamraren dertill utsedde ledamöter, hvilka jemwäl, tillika med Kamrarnas Talmän och vice Talmän, tillkommer att utse och förordna de tjenstemän, som Riksdagen anser för detta Kansli erforderliga.

Ej må expeditioni öfwer något Riksdagens beslut utgå för än den blifwit inför Kamrarna justerad. Riksdagsbeslutet skall af Riksdagens ledamöter underskrifwas. Öfrige från Riksdagen utgående expeditioner undertecknas endast af Talmännen.

81 §. De allmänna stadgar och förordningar, hvilka Konungen och Riksdagen gemensamt besluti, skola endast i Konungens namn och med Des underskrift utfärdas.

82 §. De i Kamrarna förda protokoll och öfriga Riksdagshandlingar skola på Statens befohån, så ibidigt se kan, af trycket utgifwas, de senare fullständigt och protokollen i den mån Kamrarna hwar för sig förordna.

Till yttermera wisso hafwe Wi detta med Wära namns och inbegjels undersättande stadfäst och bekräftat, som skedde i Stockholm den Tjugondeandra dagen i Juni månad, året efter Christii börd det Ett Tusende Åtta Hundrade och på det Sextionde Sjette.

På Ribberstapet och Abels wagnar:

G. Lagerhjelle  
n. w. Landtmarskalk.  
(L. S.)

På Borgareständets wagnar:

J. G. Schwan  
n. w. Talmän.  
(L. S.)

På Presteståndets wagnar:

H. Reuterbahl  
Talmän.  
(L. S.)

På Bondeståndets wagnar:

Nils Larsson  
n. w. Talmän.  
(L. S.)

Detta allt, som föreskrifwet står, wile Wi ej allenast Sjelfwe för tryggelig Grundlag antaga, utan hude och befalle jemwäl i nåder, att alle de, som Dj och Wära Efterträdare samt Riket med huldhet, lydnd och hörsamhet förbundne äro, böra denna Riksdagsförordning erkänna, iakttaga, efterlewa och hörsamma. Till yttermera wisso hafwe wi detta med Egen hand underskrifwit och bekräftat, samt Wårt Kongl. Insegl lätt weterligen hänga här nedanfö, som skedde i Wår Residensstad Stockholm den Tjugondeandra dagen i Juni månad, året efter Christii börd det Ett Tusende Åtta Hundrade och på det Sextionde Sjette.

**CARL.**  
(L. S.)

Angående wisso domsagors och städers indelning i waltretsar för Riksdagsmannawal m. m., se Kongl. Rungörelsen den 4 Juli 1866, N:o 31.

Nörande staden Treleborgs hänförande till wis waltrets för Riksdagsmannawal, utfärdades Kongl. Skrifwelsen den 3 Sept. 1867, N:o 55.

Angående wisso domsagors indelning i waltretsar för Riksdagsmannawal, hafwa widare utfärdats Kongl. Rungörelserne den 30 Juni 1869, N:o 31, och 5 Juli 1872, N:o 34.

Kongl. Maj:ts och Rikens Ständers fastställda Tryckfrihetsförordning, Dat. Örebro den 16 Juli 1812; Med de derester, och siff wid Riksdagen i Stockholm år 1870, af Konungen och Riksdagen antagna förändringar.

Wi CARL ic. Öwe weterligt: att sedan Rikens nu församlade Ständer enhälligt beslutit att, i wisso afseenden, förändra den hittills gällande Tryckfrihetsförordningen af den 9 Mars 1810, och denna sålunda förändrade Lag blifwit till Wårt nådiga gillande öfwerlemnad, så hafwe Wi, i kraft af den, enligt 85 § i Regeringsformen, Dj tillkommande rättighet, welat denna, af Rikens Ständer samtyäta, Tryckfrihetsförordning härmed antaga, gilla och bekräfta, alldeles såsom den ord för ord härefter följer:

Wi efterskrifwe Swes Rikes Ständer, Öreswar, Friherwar, Biskopar, Ribberstap och Abel, Cleriker, Borgerstap och Menige Allmoget, som nu här i Örebro till Allmän Urtima Riksdag församlade äro, Öwe weterligt: att som, uti den af Dj under den 6 Juni 1809 antagna, och af Konung och Ständer fastställda Regeringsform, Tryckfriheten blifwit Swenska Folket tillerkänd, förmedelst det stadgande i berörda Grundlags 86 §: att med Tryckfrihet bör förstås hwarje Swenskt Mans rättighet, att, utan några af den offentliga Makten i förwäg lagda,

af Tryckfrihetslagen ej föreskrifna, hinder, utgifwa Skrifter; att sedermera inför laglig domstol kunna tilltalas för deras innehåll, och att icke, i annat fall, kunna derför straffas, än om detta innehåll strider emot tydlig Lag, gifwen att bewara allmänt lugn, utan att återhålla allmän upplysning; Allså, och med hänfikt till de sålunda föreskrifna ändamål, hafwe Wi härmed welat förklara hwar och en fritt och öppet, att, med iakttagande af de föreskrifter mot Tryckfrihetens misbruk, hvilka här nedanfö, i öfwerensstämmelse med Rikets allmänna Lag, skola uttryckligen stadgas, i afseende på Statens inwärtas lugn och utwärtas säkerhet, samt det Högsta Wäsendets, Öfwerhetens, den enskilda Medborgarens och Sedernas dermed förknippade helgd, sina tankar uttrycka och meddela i alla ämnen, i hwad skriftart som helst, och ehwad föremålet skulle vara, detta Rike enskildt, eller främmande Länder, ett närwarande tidshwarf eller de förlutna, lefwande personer eller afboda. Till söljd häraf, och jemte det Wi härmed förpligte alla dem, på hwilla en laglig pröfning af förbrutelser i allmänt tryck antomma kan, att wara den öfhyldiges lagliga wärn och beskydd, hafwe Wi, till Tryckfrihetens föräfrande på ett sätt, förenligt med ett Borgerligt Samhälles och hwarje Medborgares rättmätiga fordringar, welat stadga och förordna följande:

1 §. 1:o Alla fört gällande Lagar, Stadganden och Föreskrifter, i afseende på Tryckfriheten eller Bokhandeln, wate härmed upphäfna och, såsom en söljd häraf, afwen alla hittills gifna särskilda Förbud emot utgifwandet af wisso Böcker, Skrifter och Handlingar; skolande desä ej kunna åtalas annorlunda, än denna Tryckfrihetslag hinder.

Under ordet Skrift, som i denna Lag nyttjas, skall förstås allt hwad, genom Tryck, under allmänhetens ögon lägges. Med Periodiskt Skrift förstås en sådan, som i nummerföljd, eller på bestämda tider utgifwes.

2:o Någon tryckningen föregående granskning af Skrift, eller något förbud emot tryckning deras, skall ej äga rum. Ej skall någon skrift kunna, före des utgifwande, Boktryckare, Utgifware eller Författare affordras, ej heller något för tryckningen eller utgifningen hinderligt inseende öfwer Boktryckerier, eller Författare och Utgifware, wata tillåtet; Lörowerken dock deras föra rättighet förbehållen, att öfwerse och gilla sådana Afhandlingar, som skola på deras Lörowalar offentliggen förswaras.

3:o Inga Privilegier på Skrifters utgifwande, af hwad form och bestaffenhet de wata må, skola hädanefter behöfwas, utan wate för hwarje Författare eller Förläggare, thy förtan, utgifningsvärdeten af trycket fri, andras redan erhållna utslutande rätt dock öfverkränkt. Sådan utslutande rätt må hädanefter ej förunnas på längre tid än Tjugu år. På obestämd tid, redan förunnad, gälle endast för dens lifstid, som den erhållit. Privilegier på Skrifters utgifwande, förlänta till Allmänna Inrättningars undersöjd, äge ej kraft, för längre tid än Tjugu år, räknade från denna dags datum. Kongl. Maj:it dock obetaget, att dem, hwarje gång, på högst tjugu år förnya.

4:o Utgifware af Dagblad eller Periodiska Skrifter anmäle sig, jemte titeln och tryckningsorten, hos Justitiestatsministern, som äger att, så wida Sökan den ej för uestligt brott blifwit dömd, eller förlarad öwärdig föra andras talan, meddela bewis, att intet hinder emot Skriftens utgifwande förekommer.

5:o Privilegier å Boktryckeri skola ej erfordras, utan stände hwar och en fritt att, utan hinder af någon försild Författning, äldre Privilegier eller något Boktryckerireglemente, samt utan att wata underkastad någon Strårdning, anlägga sådana Tryckerier, af hwad bestaffenhet eller widd honom tjenligt synes, uti Stad eller inom ett affänd derifrån af högst en half mil.

Då ett Boktryckeri sålunda utom Stad anlägges, skola, i alla mål, som Boktryckningen röra, Boktryckare, Arbetare i Tryckeriet samt der tryäta Skrifters Författare och Utgifware lyda under Stadens rätt.

Den ett nytt Boktryckeri inrättas, åligger att siff fjorton dagar, innan någon Skrift derifrån utgifwes, så wäl hos Magistraten i den Stad, hwaruti Boktryckeriet anlägges, eller under hwars Domerätt han såsom Boktryckare skall lyda, som of hos den Kongl. Maj:ts Befallningshafwande, under hwars styrelse eller Embetes tillsyn Staden hörer, skriftligen tillkännagifwa, att och hwarest han Boktryckeriet anlagt. Der Boktryckeriet ombyter ägare, åligger den nye ägaren att, innan någon Skrift utgifwes, göra så bestafad anmälan som nu sagd är. I båda fallen åligger det Konungens Befallningshafwande, sedan behörig anmälan hos honom blifwit gjord, att genast eller med först omgående post derom underrätta Justitiestatsministern. Anlägges eller öfwerätages Boktryckeri utan föreskrifwen anmälan, pligte Boktryckaren Etthundra Riksdaler. Utgifwes från ett icke behörigen anmält Tryckeri någon brottelig Skrift, wate Boktryckaren, jemte Författaren, underkastad lika straff och ansvar för Skriftens innehåll och skriftart.

6:o Författare wate ej skyldig, att å tryäkt Skrift låta siff namn utfättas. Ehwad han ökad wata will eller ej, åligger honom att tillfälla Boktryckaren en försjglad Sedel, innehållande hans namn och hemwist, med påskrifwet betyg om desä uppgifters rättighet, af twänne på orten wäl kända, inom Swerige boende, Swenska medborgare, hwilla åligger författareanfwar, i händelse skriften inom laga tid åtalas skulle, och författarens namn och hemwist befunnes orättigt uppgifna, eller i Sedeln saknades, eller of Författaren, utan laga försall, ifrån swaromålet utelesse. Öder Boktryckare Författarens namn eller hemwist, då sådant honom ej af Domaren lagligen ålagdt är, böte Twåhundra Riksdaler och wate hans brott tunggjordt i de allmänna Tidningarna.

7:o Den, hvilken utgifwer Utländskt Mans arbete, eller öfverfättning deraf, eller Utländskt Mans, som sitt namn ej angifwit, äge enahanda rättigheter, pligter och ansvarighet, som Författare, i alla de fall, der ej i denna lag annorlunda stadgadt är. Utgifwars af Dagblad och Periodiska Skrifter ware alltid, i afseende på ansvar, anses såsom Författare, åliggande dem under lika förbindelse att tillse, de de wilkor, som wid utgifwandet deraf i denna lag ytterligare stadgas, wanda noga iakttaga.

8:o Wid rättegångens början ware Boktryckare skyldig att Författarens namn sedel till Domstolen ingifwa. I annat fall stände han författarens ansvar, så framt icke Författaren sig hos Domaren sjelfsamt tillkännagifwer. Angår rättegångens Dagblad eller Periodiska Skrifter, blifwe Utgifwars namn af Justitiestatsministern, i följd af ofwan förefriswa annålan, uppgifwet. Domaren äger att genast, sedan namn sedeln blifwit aflemnad, densamma öppna och den derigenom upptäckta rätta parten för Domstolen infälla.

Ställe, wid rättegångens slut, Domaren pröfwa, att Allagaren i oträngdt mål anfallt rättegången, så att namn sedeln brukande deraf blifwit en falsk, ware Allagaren förfallen till Etthundra Riksdalers böter.

Har Boktryckare, utan Författarens eller Utgifwars tillstånd, des namn en Skrift åsatt, dömes till fängelse från och med två månader till och med ett år.

9:o Hwarje skrift ware Författarens eller hans rätts lagliga innehafwares egendom. Men så framt Författarens arwningar eller rättshafwares ägande icke inom Tjugu år från hans död utgifningsrättigheten begagnat, afwen som i händelse ett sådant begagnande icke af dem inom hwar Tjugonde år förnyas, stände hwar och en öppet att Författarens efterlemnade Skrifter af trycket utgifwa. Hvilken som eljest Skrift trycker eller eftertrycker, utan Författarens eller hans rättshafwares skriftliga tillstånd, miste upplagan, eller böte des fulla värde, ägarens ensat.

Lag samma ware, om någon trycker eller eftertrycker den öfverfättning af Utländskt Skrift, som annan man utarbetat, eller låter sin öfverfättning för annans anses; men ej må öfverfattarens äganderätt till sitt arbete förhindra någon att en annan öfverfättning af samma skrift utgifwa.

Utgifwars af Dagblad och Periodiska skrifter hafwer ej brutit emot Författarens äganderätt, då han i dem infända anonyma skrifter utgifwer. Hvilken som å en Skrift bedrägligt titelblad eller orätt författars- eller utgifwarsnamn utfätter, dömes till straffarbete från och med Sex månader till och med två år. Dittadt namn, hwarmed ingen verklig person utmärkes, ware ej förbudet att på titelbladet utfatta, då Auctors rätta namn sedel lemnad är. Uppfater, hemtade ur Dagblad, anses icke såsom eftertrycka, då de i andra Dagblad införas, så wida det tillika uppgifwes, ifrån hvilket Dagblad uppfatten är hemtad.

10:o I hwarje skrift warde Boktryckarens namn, tryckningsorten och årtalet utfatta; utskilte Boktryckare sådant, plitte han första gången Trehundra Riksdaler och andra gången Sexhundra Riksdaler. Ser det tredje gången, ware han sitt boktryckeri förlostigt. Utfätter någon å tryckt Skrift falskt boktryckarens namn eller orätt tryckningsort, ställ han derutöfwer dömas till straffarbete från och med två månader till och med ett år. Hwad här om namns och ort utfättande förordnas, gälle dock ej för notifikation och sorgesbref, formulärer, betingningsfödelar med mera af dyligt beskaffenhet.

11:o Af allt hwad som tryckes ware Boktryckarens pligtig att, utom det exemplar, hwarom i 4 § 2 mom. stadgas, från upplagan aftaga och utan betalning afstema till Kongl. Biblioteket samt till hwardera af Rikets Universiteter ett fullständigt och skriftligt exemplar, jemte dertil hibrande plancher, hvilket aflemnande verkställes sålunda, att före slutet af Juni månad hwarje år bör wara levererad hwad under det nästförlutna året är wordet utgifwet. Underlåter någon detta, böte för hwarje särskildt fall Tjugufem Riksdaler, och ware ändock pligtig att, wid enahanda ansvar, inom ny förelagd tid behöriga exemplar afstema.

12:o Intet hinder ware för Bokhandlens idlande, icke heller för utgifning till förhtrande af någon Skrift, ware sig inländsk eller utländsk. Hwarje Författare eller Förläggare stände fritt att en honom, i följd af sådan egenkap, tillhörig Skrift antingen sjelf eller genom andra förhtraz; och ware för en skrifts förhtrande inga andra hinder, än de, som i 4 § af denna lag förefriswas. Förhtraz någon en tryckt Skrift, hwarå Boktryckarens namn, tryckningsorten eller årtalet icke sinnas utfatta, böte för hwarje gång Femtio Riksdaler och stände derjemte, i händelse Skriften åtalas, författarens ansvar, deraf icke Boktryckaren eller Författaren kan upptådas.

2 §. 1:o I öfwerensstämmelse med härofwan för en allmän och lagbunden Trycksfrihet lagda grunder, ställ det, under de nedanför i 3 § stadgade förbehåll, så hwarje Författare fritt, att öfwer allt hwad som är eller kan blifwa föremål för menslig kunskap, genom tryck, sina tankar kungöra.

2:o Ställ, för hwarje ämne, skriftarten af hwarje Författares eget wal bero, under det ansvar deraf, som nedanför bestämmes, i fall den såsom ständigt eller snäddigt sig utmärker.

3:o Ställ det, i enlighet med hwad i 1 § 3, 4 och 9 mom. stadgadt är, wara hwarje Författare eller Utgifwars tillåtet, att, under det enda wilkor af helgd för andras ägande rätt, allmänns göra Skrifter af hwad form, widd eller beskaffenhet som helst.

4:o I grund af hwad i 1 mom. af denna § stadgadt är, ställ afwen, till Utgifwars säkrare eftertättelse, dock med de undantag och wilkor, som nedanför stadgas skola, uttryckligen wara en hwar tillåtet, att i allmänt tryck utgifwa alla, så wäl rättegångar, som andra allmänna ärenden rörande Handlingar, Protokoll

och Beslut, af hwad namn och beskaffenhet de wara må, ehwad de böra till den förlutna tiden, eller till mål, som hädanefter förkomma, ware sig hos Riksrätt, Högsta Domstolen, Nedre Justitierevisionen, Allmänna Beredningen, Öfwer- och Underrätter, Kollegier, Komitéer, Beredningar, Direktioner, Kommissionser, Förmåningar, Konungens Befallningshafwande, Konstitutioner, Exekutionsfater, eller andra Publita Werk, utan åttillnåd på målens beskaffenhet af Civila, Kriminella, Ekonomiska, Militära eller Ecclesiastiska; wibare alla tillförene, nu eller hädanefter gällande Instruktioner, Konstitutioner, Reglementen, Statuter, Ordningar, Privilegier, Reskriptier och Allmänna Stadganden, hwarifrån helst utfärdade, tillika med alla ofwannämnda högre och lägre Rätters, Kollegiers, Embetswerks, Publita Korporationers och alla Embets- och Tjenstemäns Relationer, Memorialer och Embetsbref; ändligen alla Societeters och Werks, samt enskilde Personers Memorialer, Ansökningar, Förslag, Betänkanden, Besvär, jemte Utslag och Svar deraf, till de delar deraf, som till Publita Embetsmäns och Werks handläggning komma; och böra till den ändan icke allenast alla sådana Handlingar, wid Domstolar och andra ofwannämnda Werk och Embeten, genast och utan tidsutbrägt emot lösen utlemnas åt hwar det åskar, antingen han har i saken del eller ej, wid ansvar såsom för tjenstens försummelse, om sådant af någon Publitt Tjensteman wägras eller obehörigen fördröjes, utan afwen, wid samma ansvar, i alla Arkiv, hwar och en fri tillgång lemnas, att så på skället affriswa eller affriswa låta, eller, om derwid betydande hinder wore, i bewittnad affskrift, emot wederbörlig lösen, utbelomma alla slags Handlingar i hwad ämne som helst.

Wid föregående tillåtelse skola sålunda undantag owägerligen iakttagas:

Att Protokoll, hållna hos Konungen i Ministeriella Ärenden och Kommandomål, eller Statsrådets Protokoll och Handlingar, eller Riksständens, eller Hemliga Utskottets eller Konstitutionsutskottets, rörande Statsrådet, eller Banko- och Riksgäldswerksens, eller Banko- och Statsutskottens, eller Redjörers öfwer Banko- och Riksgäldswerksens, rörande samma Werks hemliga ärenden, icke kunna före femtio år efter Protokollets eller Handlingens datum till tryckning fördras, eller, utan wederbörandes tillstånd, utbelommas. Utgifwas sådana handlingar af trycket före ofwannämnda tid, utan wederbörandes tillstånd, straffes Utgifwars, om han warit betrodd att dem wärda och förpligtad att dem hemliga hålla, efter allmän Lag och särskilda Stadgar. Öfr någon annan det, böte han deraf Etthundra Riksdaler eller mera, efter brottets beskaffenhet. Till lika straff ware den förfallen, som olofligen genom tryckt kungör förenämnda Handlingar, i fall wärden deraf blifwit honom anförtrödd, men han icke, wid något bestämdt högre ansvar, wore förut förbunden att dem icke uppenbara.

Att ej några Ministeriella Handlingar eller Diplomatiske Personers enskilda Anteckningar eller Berättelser öfwer Ministeriella Ärenden, hvilka böra till ett senare tidshwarf, än för minst femtio år tillåtas, utan Regeringens tillstånd, ej heller enskilda Bref, så wida de ej till något rättegångsmål nödwändigt böra, ej heller ått publik wärd anförtrödda Deposita af Skrifter och Handlingar, utan deras tillstånd, som samma Bref eller Deposita angå eller tillhöra, kunna utgifwas eller utbelommas. Den häremot bryter, böte Femtio Riksdaler.

Att, i hwad rättegångsmål som helst, en Part wäl må wara tillåtet, att, innan Dom eller Utslag fallit, efter eget wal, genom tryck kungöra Inlagor, Besvär och Anklagelse; men att en sådan Part afwen åligger wederspartens Förklaringar deraf, jemte Domstolens Utlåtande deraf öfwer och Ledamöternas i Domstolen särskilda vota, genom tryck kunniga göra, så att jallt hwad som höver till en fullständig upplysning om sjelfwa saken, des behandlingssätt och Utslagens grunder, må till Allmänhetens kunskap komma. Likwäl må ej någon anses skyldig att utlösa andra Handlingar, än till detta ändamål owillkorligen oundgängliga äro, och må pröfningen derom bero af Domaren, hos hvilken målet förenar, under laga ansvar, om dermed annorlunda försares, än med denna Lags tydliga mening och stadgande öfwerensstämmes. Den häremot bryter, böte Femtio Riksdaler.

Det skall och stå hwar och en Part fritt, som hafwer någon sak, eller något annat des rättighet rörande mål, antingen hos Kongl. Maj:t i Des Högsta Domstol, eller hwad annan Domstol eller Publitt Werk det wara må, att deraf öfwer låta trycka underättelse, eller så kallad Species Facti; dock att han håller sig wid sanning och ansändighet. Den häremot bryter, böte Tretiotre Riksdaler Sexton Skillingar.

Att Protokoll och Handlingar i förlitna brottmål ej må, så länge någon af Parterna lefwer, utan deras ömsesidiga tillstånd, eller, deraf Parterna äro döda, ej för än Femtio år efter deras död, af trycket utgifwas. Den häremot bryter, böte Tretiotre Riksdaler Sexton Skillingar.

Att ingen må tillåtas att, i andra fall än allmänna Lagen och nu gällande Författningar utstaka, meddela eller till tryck utlemna Utdrag af Trycksböcker eller af andra Själawärden och Trycksbetslinen rörande Handlingar, i afseende på enskilda Personers lifwerne och seder, så widd de lönda dem till skada eller förläandande. Den häremot bryter, böte Tretiotre Riksdaler Sexton Skillingar.

Att sådant, som röwer styggelser, eller högligen särar bhjghamheten, eller innehåller häfvelser emot Gud, eller lastliga uttryck om Rikets warande Öfwerhet, eller hwad i afseende på Personer, hvilka ett mål icke egentligen beträffar, kunde i sådana Handlingar hafwa inskinit otidigt, ansändligt eller förläandligt, icke må uti dem, wid vite af Tretiotre Riksdaler Sexton Skillingar, genom trycket kungöras, utan så wida, hwad siftnämnda fall angår, återopaudet

skulle af Domaren, som sif i målet dömt, pröfwad nödwändigt till upplysning och styrkande af själfwa hufwudsaten.

3 Öfrigt, och som det beslöts för widlyftigt, att alla förekommande ämnen, mål och ärenden med noggrannhet utfatta, skall det stå hvar och en fritt, att i tryck allmänt kunnigt göra allt hwad som i denna Lag icke finnes uttryckligen förbjudet, såhälligen skall och ej något, som öfwer i denna Lag tillåtliga ämnen i tryck anmärkas, påmintas, eller eljest gransknings- eller reflexionswis i dagsljuset framläggas, kunna, under förwändning att innebära tadel eller skander, såsom straffbart anses, få wida skrifftätt icke såsom smädligt eller skändligt sig utmärker, om ansvar hwarför i denna Lag stadgadt är.

3 §. Under de förutsatta wilkor, att, wid pröfningen af en Skrift eller answaret för densamma, de, på hvilka en sådan pröfning ankomma kan, i fall, som wärdiga synas, hellre fria än falla, alltid meca må fästa sin uppmärksamhet på ämnets och tanfens, än på uttryckets lagfridighet, på Skriftens äfytning, än på framställningsfattet, och alltid utan rättighet, att, i hvilket fall som helst, draga obestämda slutföljder af uttrycken, skola såsom misbrukt af Tryckfriheten anses:

1:o Smädelse emot Gud eller gädderi af Guds ord eller Sakramenten; Brottet straffas efter allmän Lag, och Skriften konfiskeras.

2:o Förnekelse af en Gud och ett lif efter detta, eller af den rena Evangeliska Läran; Förbrytaren skall straffas med böter från och med Treiote Riksdaler Sexton Skillingar till och med Trehundratreiothe Riksdaler Sexton Skillingar, eller fängelse från och med två månader till och med ett år, och Skriften konfiskeras.

3:o Gädderi af den allmänna Gudstjensten; Förbrytelsen skall ungällas efter allmän Lag, och Skriften konfiskeras.

4:o Allt slags lastligt yttrande om den regerande Konungens Höga Person eller gerningar, eller Des Ömål Drottningen, eller Rikets bestämde Thronföljare; Brottet skall straffas efter allmän Lag, och Skriften konfiskeras.

5:o Smädliga uttryck emot någon af de öfriga personer af det regerande Konungahuset, hvilka Kunglig eller Furwlig wärdighet inom Riket åtnjuta; Brottet skall straffas efter allmän Lag, och Skriften konfiskeras.

6:o Smädliga uttryck om Rikets Ständer, eller någon af deras förbeteringar; Brottet skall straffas efter allmän Lag, och Skriften konfiskeras.

7:o Uppmaning till myteri eller uppror; Brottet skall straffas efter allmän Lag, och Skriften konfiskeras.

8:o Smädliga uttryck om Rikets Embets- och Tjenstemän, i och för Embetet; Brottet skall straffas efter allmän Lag.

9:o Smädliga, förgripiga eller till ofämja med främmande makter syftande ömdömen och yttranden om samtida nationer eller stater, med hvilka Riket är i fredligt förhållande, om deras warande öfwerhet, regering och regeringsfätt, höge embetsmän och sändebud, iure eller yttre förhållanden, företag eller underhandlingar; Förbrytelsen skall anses enligt 8 Kap. 28 § Strafflagen, och Skriften konfiskeras. Är Skriften ej smädlig eller förgripig, men genom densamma misförstånd med utlösst makt sig yppat, må den, utan rättgång, kunna konfiskeras.

10:o Allt kungörande i tryck af hwad som hörer till Statens å färde warande underhandlingar med främmande makter, eller eljest af Konungens, i sammanhang med dem, tillränade beslut och affigter, samt Des Ministrens, Råds och Sändebuds wärf, om det ej ser med Regeringens tillstånd, eller med officiel tillåtelse; Förbrytelsen straffas enligt allmän Lag, och Skriften konfiskeras.

11:o Angripelser emot enskild man, hvilka å ära gå, eller för des borgerliga namn och rykte förlenkiga äro; Brottet straffas enligt allmän Lag, och warde defutom Skriften konfiskerad.

12:o Ögsmaktiga uppfigter och wrängda framställningar till Allmänhetens förwille och förledande; Brotten ungällas med böter från Treiote Riksdaler Sexton Skillingar till och med Ettihundra Riksdaler, och Skriften konfiskeras.

13:o Sedernas wanhelgd, ware sig genom offentliga lärör till någon last, färdeles den, som säwar ärbarheten, eller sådana ohöjda och skändliga framställningar af denna lasts utöfning, hwarigenom främmandet af ett förderligt lefnadsfätt äfytas; Brottet skall straffas enligt allmän Lag, och Skriften konfiskeras.

Såsom allmän regel gälle, i äfseende på konfiskerade Skrifter, att något mer af dem ej må af trycket å nyo utgifwas, än det, hvilket Domstolen, som sif i målet dömt, icke för brottsligt ansett.

4 §. I äfseende på bewakningen öfwer Skrifters lösliga allmängörande, skola följande Stadganden gälla:

1:o Justitiestatsministern skall tillkomma, att både inom Hufwudsstaden och i orterna, antingen själf eller genom weberböriligen af honom förordnade Ömbud, waka öfwer Skrifters allmängörande, på det fätt och i de delar, som här nedanför stadgas.

2:o Till befrämjande af detta ändamål, ware härmed till owägerlig efterlesnad föreskrifwet, att i samma stund, ett senare än en Skrift till försäljning eller till spridande, på hwad annat fätt som helst, utgifwes, skall ett exemplar aflemnas, i Stockholm till Justitiestatsministern, och i hwarje annan ort till hans förordnade Ömbud. Boktryckare, som denna föreskrift uraktlåter, böte hwarje gång Femtio Riksdaler, och, om han, utan att wara förfedd med

Justitiestatsministerns bewis om gjord anmälan af ett Dagblad eller Periodisk Skrift, desamma trycker, böte Ettihundra Riksdaler, och Skriftens utgifwande inställes, intill des Utgifwaren iakttagit hwad öfwanför derom stadgadt är.

3:o. I alla de fall, der åtal, enligt 2 § 4 mom. samt 3 §, genom allmän åklagare ankälles, äge Justitiestatsministern eller des Ömbud rättighet, att, då han det nödigt pröfwat, en Skrift med quwarstad belägg låta, hwilken sif inom Åtta dagars förlopp werkfälles. Börande en månad efter den dag då i landsort quwarstaden lagd blifwit, Justitiestatsministern meddela Ömbudet sif gillande eller upphäfwande deraf. Är uti hufwudsstaden quwarstad ej inom Åtta dagars förlopp lagd, eller i landsorterna Justitiestatsministerns gillande ej, inom öfwanfrita En månads förlopp, ankommet, må quwarstad ej, utan efter lag. domstols och Tryckfrihetskomittens yttrande, gälla. Men wid alla de tillfällen då Justitiestatsministern anser förbrytelser emot denna Lag sig yppa, och så ofta målet ej hör, ware sig, såsom blott ordningsmål, under hans egen pröfning, eller wid personliga föröklampanden, till den öfverrättades enskilda befrande, ällige Justitiestatsministern, antingen han snuit quwarstad äga rum, eller endast åtal wid laga domstol, att Skriften öfverdröfligen och omedelbart till Justitiestatsministerns laga åtgärd öfwerlemna.

4:o. Till Ordningsmål räknas, om, wid Tryckeris anläggande, uraktlåtes hwad 1 § 5 mom. derom stadgar, eller om Boktryckare underlåter, att, enligt 1 § 10 mom., å Skriften utfatta sitt namn, tryckningsorten och årtalet, eller om han en hos honom tryckt Skrift till Justitiestatsministern eller des Ömbud, inom utfatt till, icke aflemnar, eller om, emot 1 § 12 mom. tryckta Skrifter, hwarå boktryckarenamn, tryckningsort eller årtal ej äro utfatta, förtryckas. I dessa fall äge Justitiestatsministern, att, i öfwerensstämmelse med hwad denna Lag stadgar, den brottslige genast plikt-fälla; denne likwäl obetaget, att, der han sig så befogad finner, hos Konungen, i Des Justitierevisions Expedition, underdåniga Beswår anförda, i Stockholm inom Femtonde dagen och i landsorterna inom en månad, sedan han af Justitiestatsministerns Utslag bewisligen del undfätt. För öfrigt äro Ordningsmål ej andra, än sådana Ekonomiska, som, enligt något framdeles tillgörande Boktryckeris och Bokhandelsreglemente, till Justitiestatsministerns pröfning kunna höra, och till rubbning af något stadgande i denna Lag icke leda.

5:o. Så snart någon förbrytelse emot denna Lag blifwit af Justitiestatsministern hos Justitiestatsministern anmäld, ällige den sif-nämnde, att öfverdröfligen låta förbrytelsen, genom tillförordnad Aktor, wid behörig Domstol åklaga; Och bör han defutom för egen del, genom weberbörande Ömbud, öfwer tryckfrihetens lagliga bruk tillbörlig uppsigt hafwa. Ware likaledes Justitiestatsministerns pligtig, att, i äfseende på förbrytelser emot denna Lag, lemna sin Embetsåtgärd, enligt de i Instruktionen, rörande hans befattning med andra mål, föreskrifna grunder. Enskildt föröklampande äger målsäganden att själf eller genom ombud åtala.

6:o. Sedan Sex månader förflutit, efter det en Skrift till Justitiestatsministern, eller hans Ömbud, enligt näst föregående 2 mom. inkommit, hwaröfwer Embetsbetyg genast afgifwas bör, må ej af publik Aktor åtal derå äga rum. Enskild man njute, enligt allmän Lag, till godo sin talan uti mål, genom hwilkas tryckning han är personligen föröklampad. Är någon Skrift med quwarstad belagd, då skall åtal ske å Skriften, inom Åtta dagar i Hufwudsstaden, och i orterna Åtta dagar efter det Justitiestatsministerns gillande af quwarstaden blifwit kunnigt; i annat fall upphöwe quwarstaden, och ware skriftens försäljning obehindrad.

7:o. Utgifware af Dagblad och Periodiska Skrifter, hvilka, såsom i 1 § 7 mom. stadgadt är, ensamme äro underkastade författareansvar, ware framför andra erimrade om ett rätt bruk af Tryckfriheten, och ungällas Utgifwarens förbrytelse, genom sådant Wad, dubbelt i alla de fall, der med penningar plittas.

8:o. Quwarstad eller konfiskation gälle ej för större del af en Skrift, än det eller de blad, häften eller tomer, hwarå åtal göres.

9:o. Hwar, som beträdes att hafwa försäkt eller utspidd en i laga ordning med quwarstad belagd eller konfiskerad Skrift, ware wid alla sådana tillfällen, då han om quwarstaden kunnat ägt eller bördt äga, till samma ansvar som Författaren förbunden och ungälle förbrytelsen efter enahanda grunder. Rubbning af quwarstad, hwarupå försäljning eller utspidande icke följt, ungällas enligt allmän Lag.

10:o. I äfseende på försäljning och utspidande af utifrån inkomna Skrifter på Swenska språket, äge Justitiestatsministern lika rättigheter och ålliganden, som i äfseende på inom Riket tryckta; och ware förtrytare af sådana Skrifter underkastad samma skyldighet och ansvar, som i 2 mom. denna § för Boktryckare stadgadt äro.

11:o. Finner Justitiestatsministern, att utrikes ifrån inkommande, på främmande språk författad, Skrift innehåller något stridande emot 3 §:s 4, 5, 7, 9, 10 och 13 mom., ällige honom, att, efter tillä widare derå lagd quwarstad, i underdånighet inhemta Kongl. Maj:ts befallning, huruvida Skriften bör till förtrytande frigifwas, eller under widare quwarstad förblifwa. Till den ändan ällige hwar och en, som bokhandel idkar, att till Justitiestatsministern eller hans Ömbud inlemna förteckning på inkomna utländska Skrifter. Stulle å någon sådan quwarstad läggas, inhemte Justitiestatsministern i underdånighet Kongl. Maj:ts Rådiga befallning, huruvida Skriften bör till förtrytande frigifwas, eller under widare quwarstad till återutgörande förblifwa, då det på Konungens Rådiga pröfning må ankomma, om och till hwad belopp Bokhandlaren må njuta ersättning af Statsmedlen.

5 §. 1:o. Lagligheten af åtalade tryckta Skrifters innehåll skall håbanefter alltid pröfwas af en Jury eller Råmd, bestående af Nio personer, hvilka sammanträda wid den Domstol, der brott emot denna Lag åtalas, och der, genom förhör med Parterna, Åklagarens åttipåstående och den tilltalades förklaring, ranfatnngen fullbordas bör.

2:o. Derefter äga Parterna wälja hwar sina fyra och Domstolen fem, tillsammans tretton, i staden eller orten derintill nära boende, för medborgerlig bygd wäl kända personer, af hvilka, sedan de efter Lag blifwit af Domstolen ojäwiga förklarade, en ibland de af wedersparten och en ibland de af Domstolen nämnda personer bör af hwardera Parten utan anförda stäl utelutas.

3:o. Sedan Råmdens antal sålunda blifwit nedfatt till Nio ledamöter, skola de af Domstolen, så snart sig göra låter, till utfattande dag sammanträdas, då de inför Domstolen skola afgifwa en edlig försäkran att efter sitt bästa förstånd och samwete utlåtande i saken afgifwa, och att i obrottelig tyfnad hålla, så wäl det som under öfwerläggningen yttras, som hwilka af de sarskilda ledamöterna med ja eller nej röstat.

4:o. Jemte en kort och noga bestämd skriftlig sammanfattning af Målets beskaffenhet och stik, bör Domaren då för Råmden framställa denna fråga: Är Skriften brottelig efter det Lagens rum, Åklagaren åberopat? Och må Råmden, sedan Domstolens ordförande och ledamöter aftrådt, icke åstifwas, innan den samma häröfwer med ja och nej röstat. Till den åklagades sålunda fördras minst två tredjedelar af rösterna; 3 annat fall ware han frifund.

5:o. I anledning deraf skall, efter inhemtad underrättelse om Råmdens åtgärd, Domstolen ofördröfligen för Parterna afsumma utslag med tillägg, antingen af den bestraffning, hwar till den brottelige sig skyldig gjort, eller af den upprättelse, hwar till den ofskyldigt anklagade kan berättigad anses.

6:o. Förbyttelser emot denna Lag upptagas wid allmän Underrätt i den stad, der Boktryckeriet, ifrån hvilket den åklagade Skriften utkommit, anlagd är eller, på sätt 1 § innehålles, wid anläggandet anmaldt blifwit. I Stockholm sker detta upptagande wid första allmänna Underrätt; i öfriga städer, der första och andra Underrätt finnes, wid den sistnämnda; Akademiernas Jurisdiktionsrätt, enligt deras Konstitutioner, dock oförfränt. Stämningstid ware i allt fall, ehwad Tryckeriet inom eller, på sätt nyssnämnde § utstafar, utom Staden är beläget, enahanda, och förhålles dermed, som, om Stämningstid i Staden, Lag säger. Uppstår fråga om Boktryckares eller Författares af en tryckt Skrift tilltalande eller hörande, böra han eller de wid sådan Rätt personligen till swars stända, men åtnjute i öfrigt deras rättegångsförmåner, enligt allmän Lag och sarskilda Författningar, uti allt hwad genom detta förordnande icke uttryckligen annorlunda stadgadt är.

7:o. Sedan Råmdens utlåtande således blifwit inhemtadt, pröfwe och afgöre Domaren saken, och underfälle sitt utslag Hofrättens pröfning, på sätt 25 Kap. 5 § Rättegångsbalken huder; men i alla fall skola Handlingarna uti Tryckfrihetsmål underställningswis af Underrätten till Hofrätten insändas.

8:o. Finner Justitiefstatsministern eller dess Ömbud sig besfogad, att, på de grunder för quwarstad å tryckt Skrift, här ofwan stadgade äro, förordna eller åsta, det någon Skrift med quwarstad beläggas må, ware han eller det berättigad, att i Stockholm, genom biträde af Öfwerståthållarembetet, och i öfriga städer samt orterna, medelst styndfam handräkning, som ej får wägras af den Magisttrat, hwarunder Boktryckeriet, enligt § 1, lyder, sådan quwarstad erhålla; Hörande öfwer förloppet af quwarstadsförrettningen och orsakerna dertill, samt i afseende på den åklagade Skriften, om och huru många exemplar då ännu finnes uti Boktryckares wärjo, anteckning trefaldt författas, hwaraf den ena tillskälles Justitiefstatsministern eller hans Ömbud, den andra Magistraten och den tredje Boktryckaren. Magistraten ware pliktig, att, wid answar, såsom för Embetsförsummelse, med näst afgående Post, en affkrift af denna anteckning till Justitiefkansleren insända. I Stockholm warde samma anteckning, genast eller sist inom nästföljande dags utgång, till Justitiefkansleren aflemnad. Justitiefkansleren må sedermera, i Stockholm, inom åtta dagar, och i landsorterna, allvarigt inom tvenne weckor, efter det quwarstaden lagd blifwit, hafwa hänwift målet till wederbörlig Domstol och Aktor förordnat, då Domstolen, sist inom åtta dagar, må pröfwa, om quwarstaden skall äga bestånd. Sker det ej, och är icke quwarstad inom en månad häfwen, äge Boktryckare rätt, i enahanda ordning, som handräkning af Magistraten till quwarstads beläggande meddelad blifwit, att fördra dess brytande, hvilket icke wägras må, wid answar af Embetets förlust. Justitiefstatsministern eller dess Ömbud äge ej mått att, annorlunda än nu sagt är, quwarstad fordra eller widare befattning med saken taga, utan hänkfute genast allsammans till Justitiefkansleren, på hwilkens ytterligare Embetsåtgärd och answar det ankommer, att sådana mått warda, enligt denna och allmän Lag, handhafwa. Annåles hos Justitiefkansleren omedelbarligen någon Skrift till åtal, bör han, sist inom fjorton dagar, om Målets upptagande wid laga domstol, genom af honom tillförordnad Aktor, anstalt fogga; men icke må han om någon sådan föregående quwarstad, som här framføre nämndt är, förordna, utan Justitiefstatsministerns eller hans Ömbuds hörande och tillstyrkande. Är målet till laga domstol kommet, och quwarstad der af Aktor yttad, bör Domstolen sig deröfwer, inom åtta dagar, utlåta; men likwäl, dereft det utan tidsutdrägt ske kan, Justitiefstatsministerns eller dess Ömbuds utlåtande inhemtas. Affläs quwarstads påståendet, fortfares andock med rättegången; men om påståendet gillas, och har Justitie-

statsministern eller hans Ömbud sådant tillstyrkt, skall quwarstaden werkfällas; dock bör Underrättens utslag, i båda dessa fall, utan upphåll till Hofrätten insändas. Hofrätten bör genast deröfwer införda Tryckfrihetskomiteens utlåtande. Tillstyrker denna quwarstads beläggande, må Hofrätten, der så skäligt pröfwas, efter utslag, en sådan quwarstad bifalla, och stände den då fast intill rättegångens slut. Har Tryckfrihetskomiteen afstyrkt quwarstad, men Hofrätten andock finner den äga rum, då må Hofrättens utslag ej i werkfällighet gå, utan underfällles Högsta Domstolens afgörande. Målets Ständers Justitieombudsman äge, att efter erhållen underrättelse, så sådant mått till öfwerläggning förefommer, derwid tillstades wara; hwarefter honom åligge, att Högsta Domstolens Protokoll och utslag i målet genast till trycket befordra, på publik befofnad, i händelse enskild Förläggare ej skulle erhållas.

9:o. Wid Underrätt pröfwe och afgöre Domaren saken, men underfälle sitt utslag Hofrättens pröfning, på sätt 25 Kap. 5 § Rättegångsbalken huder, men i alla fall skola Handlingarna uti Tryckfrihetsmål underställningswis af Underrätt till Hofrätten insändas.

10:o. Är åklagad Skrift, efter Åklagarens påstående, af så brottelig beskaffenhet, att urböta bestraffning dera följa bör, och Skriftens Författare höver till det Stånd, att, efter Lag och Författningar, han endast i Hofrätt för dyllt brott dömas kan, förwije då Underrätt, der Råmdedelns blifwit öppnad, saken till Hofrättens handläggning, hwarefter med den samma widare förfares, såsom denna Tryckfrihetslag förefskifwer.

11:o. Angripas, uti af trycket utkomna Skrifter, enskilda personer, en eller flera, och det ej sker i och för deras Embete, derom må ej annor än rättet målsägande kára, ej heller må tillförordnad publik Aktor någon sin sådant i sitt käromål upptaga och åklaga. Målsäganden ware likwäl obetaget, att hos Justitiefkanslerembetet begära biträde i rättegången af Kronans Ömbud, och må på Justitiefkanslerens eget ompröfwande antomma, att härtill bifald lemna; dock kan sådan Aktors frånvaro eller uteblifwande icke upphålla målets företagande och afgörande wid Domstolen. Sedan åttlagan af enskilda personer handteras i alla delar efter det rättegångsfätt, denna och allmän Lag förefskifwa; dock må Underdomaren, wid sådana enskilda twister, utan inhemtadt utlåtande af Justitiefstatsministern eller hans Ömbud, quwarstadsfrågor upptaga och deröfwer meddela utslag, hwaröfwer Parterna äga i laglig ordning hos Öfwerätten beswär anföra; i hvilket fall quwarstaden ej må werkfällas.

12:o. I frågor om quwarstad böra, i sådant fall, Konungens Besallningshafwande och wederbörande Magistrater öwagerligen och wid answar biträda; dock må ej hos Bokhandlare eller annan Författare å någon inom Milet utkommen Skrift quwarstad begäras, utan att genom bewis kan styrkas, att Skriften i tryckningorten blifwit med quwarstad belagd, eller i det fall, att Skriften ej blifwit, enligt 4 § 2 mom., till Justitiefstatsministern eller dess Ömbud inlemnad.

13:o. Warder någon af trycket härskades utkommen eller utlånad, hit i Milet införd, Skrift, utaf en eller flera främmande Staters Sändebud eller deras Regeringar anmald, såsom innesittande sådana ämnen, hvilka kunna föranleda till misnöje hos andra Måtter, äge Konungen att derom, efter salens och omständigheters beskaffenhet, i Råder förordna, samt, om han så nödigt pröfwar, om Skriftens seqwestrerande och indragning, genom Dess Justitiefstatsminister eller Justitiefkansler, så wäl hos Boktryckare som författare eller andra utspribare, låta föranstalta, och hwarmed förhållas på sätt, som angående beläggande med quwarstad här ofwanför stadgadt finnes; skolande i de fall, då den af förenämnde Embetsmän, som om werkfälligheten erhåller Konungens Rådiga besallning, icke hänwisar Skriften till åtalande af Aktor wid wederbörlig Domstol, bemalde Embetsman genast öwagerligen införda Tryckfrihetskomiteens utlåtande om den i fråga warande Skriften. Finner Komiteen, som ej äger ingå uti någon pröfning om politiska konversationer och förhållanden, att Skriften, efter Lagens befofnad, ej åtalas kan, då ankommer det på Konungens Rådiga pröfning, om Förläggare eller Boktryckare må, i thy fall, till mer eller mindre del af Statsmedlen njuta någon erättning för omskostnaden till tryckning och papper af hwad utaf upplagan konnat indragas.

14:o. Skulle den oförmodade händelsen inträffa, att Tryckfrihetskomiteen, med anledning af 108 § Regeringsformen, warder till answar ställd, upptages och afgöres målet af Swen Hofrätt, efter åttaran af Advokatstälens berfades. Domen warder genast uppt afsummandet, med alla dertill hörande Protokoll och Handlingar, på publik befofnad, genom trycket, befordrad till Allmänhetens kunskap. Kommer saken till Konungens Högsta Domstol, förhållas på enahanda sätt. Den man, som af Målets Ständer blifwit tillförordnad att Justitieombudsmanen i Embetet efterträda, ware wid sådant tillfälle pliktig, att hans Embetes skyldigheter utöfwa, föranstalta om tryckningen af rättegångshandlingarna samt bitwisa öfwerläggningarna uti målet hos Högsta Domstolen.

15:o. Alla mål, angående förbyttelser emot denna Lag, skola, wid answar för Domare och Embetsmän, med första styndsamhet afgöras, och wid alla tillfällen, då fråga kunde uppstå om flera olika brotts bestraffning, sarskildt behandlas, afwenfom den brottelige, i alla de fall, då han ej redan gjort sig saker till dödsstraff eller straffarbete på lifstid, skall sarskildt undergå den bestraffning, som han, enligt denna Lag, sig ådragit.

16:o. Böter, som i denna Lag utstatta äro, förwanblas efter allmän Lag.

16:o. Böter efter denna Lag tillfalle Kronan, de fall un-

bandagna, då Båter, enligt hvad här ofwan stadgadt är, målsäganden ensamt tillkomma.

Till yttermera wisso hafwe Wi detta med Wåre Namns och Insejels undersättande stadfäst och bekräftat, som skedde i Drebro den Sextonde dagen i Juli månad, År efter Christi Wörd det Ettufende Åttahundrade och på det Tolfte.

På Ribbersflets och Åbels wagnar,  
C. Sagerbring,  
h. t. Landt-Marskalk.  
(L. S.)

På Preste-Ståndets wagnar,  
Jac. H. Lindblom,  
Talman.  
(L. S.)

På Borgare-Ståndets wagnar,  
H. N. Schwan,  
h. t. Talman.  
(L. S.)

På Bonde-Ståndets wagnar,  
Lars Olsson,  
n. w. Talman.  
(L. S.)

Detta allt, som föreskrifwet står, welse Wi ej allenast Sjelfwe för gällande Grundlag antaga, utan hude och befalle jemwål i Råder, att alle de, som Dj och Wåre Efterträdare samt Riket med huldhet, lydno och hörsamhet förbundne äro, böra denna Tryckfrihetsförordning erkänna, iakttaga, eftersejwa och hörsamma. Till yttermera wisso hafwe Wi detta med Egen Hand underskrifwit och bekräftat, samt Wårt Kongl. Insejel låtit weterligen hänga här nedanför, som skedde i Drebro den Sextonde dagen i Juli månad, Året efter Wår Herres och Frälsares Jesu Christi Wörd, det Ettufende Åttahundrade och på det Tolfte.

**CARL.**  
(L. S.)

Lag, angående efterbildning af konstwerk; Gifwen Stockholm's Stott den 3 Maj 1867.

Wi CARL ic. göre weterligt: det Wi, med Riksdagen, funnit godt att, angående efterbildning af konstwerk i de fall, då Tryckfrihetsförordningens stadganden ej kunna derå tillämpas, förordna, som följer:

1 §. Ingen må till försäljning eftergöra originala konstwerk i konstnårens lifstid, utan hans samtycke, så wida efterbildningen hörer till samma konstart som originalet.

Ej warder efterbildningen loflig derigenom, att den utföres i annan storle än originalets, eller att derstill användas materialier af annat slag, ej heller derigenom att i densamma wibras oöwäsentliga förändringar, tillägg eller uteslutningar, så länge den dock till innehåll och framställning bibehåller egenheten af topia.

2 §. En hwar hafwe rätt att, med andras uteslutande, låta efterbildningar af de af honom utförda originala konstwerk, delwis eller i deras helhet, återgifwas på mekanisk wäg eller genom fotografier eller afgjutning eller annat dylikt sätt.

Denna rätt må konstnåren, med eller utan wilkor och inskränkingar, kunna öfwerlåta på en eller flera, icke blott för sin lifstid, utan jemwål för en tid af tio år från sin döds. Har ej sådan öfwerlåtelse skett i konstnårens lifstid; äge den eller de, som enligt lag hans rättshafsware äro, att för nämnde tid den rätt, nu sagd är, tillgodogjuta.

3 §. Öfwergård konstwerk, hwarom ofwan förnämlt är, i ansnans ägo; warde dock konstnåren eller hans rättshafsware derigenom icke förlustig de i följd af föreskänd stadganden dem tillkommande rättigheter, der ej annat förhållande blifwit uttryckligen aftaladt.

4 §. Från ofwannämnda förbud undantagas:

1:o. Efterbildning af konstwerk, som tillhöra Staten eller menigheter, eller som äro utställda på öppna platser eller anbragta på byggnaders utsidor;

2:o. Konstwerks begagnande af handtwerkare och fabrikanter såsom förebilder wid tillwering af husgeråd och andra till förbrukning ämnade waror eller till prydnader dera.

5 §. För öfwerträdelse af nu meddelade förbud warde straffet böter från och med 20 till och med 1000 riksdaler; warde och all skada målsäganden ersatt. Formar, plåtar och andra, uteslutande till oloflig efterbildning af annans konstwerk användbara, materialier, så och samtliga till försäljning afsedda exemplar af efterbildningen skola i beslag tagas, och warde med dem så förfaret, att misbruk deraf ej ske kan; dock må målsäganden, der han det äskar, så desamma till sig utlemnade emot ersättning för wärdet eller afdrag deraf å det honom tillkommande skadestånd.

Samma lag ware om den, som oloflig efterbildning till salu håller eller hit i riket till försäljning inför en annorstädes gjord, enligt denna lag otkläten efterbildning, der efterbildningens olaglighet warit honom weterlig.

6 §. Förbrutelse mot denna lag må ej åtalas af annan än målsägande.

7 §. Bestriber den, som tilltalad är, att efterbildning ägt rum; äge Rätten, der så nödigt pröfwas, införda yttrande i ämnet från Akademien för de fria konsterna, der ej parterna å båda sidor skuta frågan under gode män och utfästa sig att njösa åt deras yttrande derutinnan. I thy fall uppställs Rätten den eller de frågor, som af gode männen skola beswaras.

Stadgandena i denna lag kunna under förutsättning af reci-

procitet, delwis eller i deras helhet, af Konungen förklarar tillämpliga jemwål i afseende å efterbildning af frammande konstnårs arbete, som utom riket finnes.

Det alle, som wederbör, ic.

Kongl. Maj:ts nådiga Skrifwelse den 28 December 1872 till Kongl. Maj:ts wederbörande Befallningshafwande, angående den s. k. teatercensuren upphörande, wisar, att Kongl. Maj:it, uppå Riksdagens underdåniga hemställan, funnit godt förklara de genom Kongl. Brefwet den 7 Mars 1835 gifna föreskrifter om granskning af dramatiska arbeten, som ännu äro till uppförande å enskilda teatrar, hafwa upphört att widare wara gällande. N:o 86.

## 10 Kap.

Om brott emot offentlig Myndighet.

### 1 §.

Gör någon wåld eller annan misshandel å embetsman, i embetsärende, eller för att honom till någon embetsåtgärd tvinga eller derifrån hindra, eller att å honom för sådan åtgärd hämnas; dömes till straffarbete från och med två till och med sex år; dock må, der omständigheterna äro synnerligen mildbrande, tiden för straffarbetet till sex månader nedsättas.

Med embetsman förstås i denna lag den, som med Konungens fullmakt å embetet försedd är, eller embete af lika wärdighet innehafwer, eller i sådan embetsmans ställe lagligen satt är; så och domare, ända att han ej blifwit af Konungen förordnad.

### 2 §.

Talar eller skrifwer man smädsligen, eller förgriper sig med hotelse eller annan misstänlig gerning, emot embetsman, i eller för hans embete; ware straffet böter från och med tjugofem till och med ett tusen Riksdaler eller fängelse i högst ett år.

### 3 §.

Hwad om brott emot embetsman i 1 och 2 §§ stadgadt är, gälle äfwen för det fall, då ledamot i Experings- eller Pröfningskomité eller Styrelse öfwer allmänt werk eller allmän inrättning, eller den, som i nämnd eller jury sitter, wåldföres eller förolämpas, i eller för utöfningen af sådan befattning; dock må, der omständigheterna i dessa fall äro synnerligen mildbrande, tiden för straffarbetet, om sådant å gerningen följa bör, till två månader nedsättas.

### 4 §.

Förgriper sig någon, såsom i 1 eller 2 § förnämlas, emot Norrk embetsman; ware lag, som i sagda §§ för hwarje fall stfils.

### 5 §.

Förbruter man sig, såsom i 1 eller 2 § sägs, emot tjensteman eller annan, den der icke innehafwer embete eller sådant uppdrag, som i 1 § omtalas, men är förordnad eller wåld att offentligt tjenstgörande förträta eller annan allmän befattning utöfwa, eller kallad att wid offentlig förrättning tillhandaga; dömes, i det fall, som i 1 § sagdt är, till straffarbete i högst två år eller fängelse i högst sex månader, men, der omständigheterna äro synnerligen mildbrande, till böter, och i det fall, som i 2 § sägs, till böter eller fängelse i högst sex månader. Samma lag ware och, om sådant brott begås emot Norrk tjensteman.

### 6 §.

Gör någon, wid offentlig förrättning, wåldsam motstånd, utan att förrättningsman wåldföres; straffes med fängelse i högst sex månader eller böter.

### 7 §.

Nu samlar sig folkmenighet tillhopa och lägger det uppåt å daga, att med förenadt wåld sätta sig upp emot werksällighet af offentlig Myndighets bud, eller att den till någon embetsåtgärd tvinga, eller att för sådan åtgärd hämnas; sringra sig de upprorsmän, på offentlig Myndighets befallning; då skola anstiftare och



ansförare dömas till straffarbete från och med sex månader till och med två år; men de öfrige ware från straff frige.

## 8 §.

Skingra sig ej upprorsmän, utan wisa trofghet emot offentliga Myndighetens befallning; warde dömda, anstiftare och ansförare till straffarbete från och med två till och med fyra år, och annan deltagare i upproret till sådant arbete i högst två år eller, der omständigheterna äro synnerligen mildbrande, till fängelse.

## 9 §.

Göra upprorsmän wåld å person, eller bryta eller förstöra de hus, eller plundra eller förderwa de annan egendom; då skola de dömas, anstiftare och ansförare till straffarbete från och med sex till och med tio år, och annan deltagare i upproret till sådant arbete från och med två till och med sex år; warde och för wåld eller annan brottslig gerning, som wid uppror begås, gerningsmannen straffad efter ty i 4 Kap. 1 § skils.

## 10 §.

Dräper upprorsman den, som uppror stilla will; miste lifwet eller dömes till straffarbete på lifstid. Warder upprorsman dräpen; ligge ogild.

## 11 §.

Har någon, muntligen inför menighet eller annan folksamling, eller i skrift, den han utspirdt eller utspirda låtit, till uppror uppmanat; straffes, när uppmaningen ingen straffbar werkan hade, med fängelse i högst sex månader.

Samma lag ware om den, som annans skrift utspirdt eller utspirda låtit, för att dermed komma uppror åstad.

## 12 §.

Till upprors stillande må krigsmanskap användas; dock äge det ej å upprorsmän wapen förr brukas, än den på stället warande Civilmyndighet tre gånger ljudeligen i Konungens namn befallt dem att genast åtkiljas, wid åfwenlyr att wapenmakt eljest användes. Öwergå upprorsmän så hastigt till wåld, att Civilmyndigheten ej kan så försara, som nu sagdt är; då äge den Myndighet förordna, att upproret med wapenmakt genast stillas skall. Ej må dock i något fall wapen längre brukas, än Civilmyndighet finner sådant, för upprorets stillande, nödigt wara.

Med Civilmyndighet förstås här Konungens Befallningshafwande, Borgmästare eller Polismästare i stad och Kronofogde å landet, eller den, som i sådan embetsmans ställe satt är.

Är ej Civilmyndighet tillstådes, och kan ej des ankomst afbidas; då ege på stället warande högste Militärbefälhafware så försara, som för Civilmyndigheten nu stadgadt är.

## 13 §.

Samlar sig folksmångd tillhopa och störer lugnet eller allmänna ordningen, utan att dock lägga å daga sådant uppsåt, som i 7 § sägs, och skingrar sig ej den folksmångd, på offentlig Myndighets befallning, utan wisar trofghet deremot; då skola anstiftare och ansförare af det upplopp till straffarbete i högst ett år och annan deltagare i upploppet till böter från och med tio till och med tvåhundra Riksdaler dömas. Öwergå de till wåld å person eller egendom; ware lag, som i 9, 10 och 12 §§ om uppror sägs.

## 14 §.

Sammankommer menighet å landet eller i stad till öfwerläggning om allmänt eller menigheten försildt rörande ärende; då må tillträde till sammankomsten ej offentlig Myndighet förwägras. Ej må sammankomsten af Myndigheten upplöfas, så framt derwid ej företages något, som emot lag stridande är eller eljest allmän

ordning störer. Den, som underlåter att hörsamma Myndighetens bud i ty fall, straffes med böter från och med tio till och med tvåhundra Riksdaler.

## 15 §.

Säljer eller köper man röst wid wal till allmänt wärf; straffes med böter från och med femtio till och med ett tusen Riksdaler eller fängelse i högst sex månader. Lag samma ware, om någon, genom hot eller tubbande, wälfriheten störer, eller eljest i wal obehörigen werkar.

## 16 §.

Tager man hättad person eller fånge med wåld lös af den, som honom gripit eller i wärd hafwer, eller befriar man honom genom häftes eller fängelses brytande; warde dömd till straffarbete från och med sex månader till och med fyra år.

Gör man försök till brott, som nu sagdt är, och blef endast genom omständigheter, som woro af gerningsmannens wilja oberoende, brottets fullbordan förhindrad; straffes högst med straffarbete i två år.

## 17 §.

Befriar man hättad person eller fånge, genom list eller annorledes, utan wåld; dömes till fängelse i högst sex månader eller straffarbete i högst två år.

## 18 §.

Wid tillämpning af straff i fall, som i 16 eller 17 § sagdt är, skall synnerligt afseende göras å beskaffenheten af brott, derför den hättade eller fångue i häfte infatt eller dömd war.

## 19 §.

Öwar som olofligen tager bort, rifwer eller annorledes skadar offentlig Myndighets tungörelse eller underättelse, som till allmän kännedom anslagen är, straffes med böter, högst ett hundra Riksdaler.

## 20 §.

Griper någon Konungens Befallningshafwande i embetet, i ty att han pantar något till sig eller egenmättigt skiljer annan wid det han innehafwer eller eljest sjelf tager sig rätt; straffes med böter eller fängelse i högst sex månader.

## 21 §.

Bryter man offentlig Myndighets insejel, hwarmed saker eller skrifter tillslutne äro, eller rubbar man lös egendom, som är satt i qwarstad eller utmätt; ware och straffet böter eller fängelse i högst sex månader.

## 22 §.

Bryter någon emot förbud att gods skingra eller emot förbud att gifwa annans gods ut; straffes med böter.

## 23 §.

Wäger man inträde, ehwar det wara må, å den, som, i offentlig förrättning, äger att det fordra; böte från och med tio till och med tvåhundra Riksdaler. Wäger man honom handräkning, den han berättigad är att fordra; böte högst etthundra Riksdaler.

## 11 Kap.

## Om fridsbrott.

## 1 §.

Gör man wåldsgerning å den, som bewistat gudstjenst; dömes till straffarbete i högst två år. War wåldet ringa, och kom ej deraf synnerlig förargelse; då må till fängelse i högst sex månader eller böter, dock ej under femtio Riksdaler, dömas.

## 2 §.

Störer man gudstjenst genom swordom eller oljud,

eller kommer derwid eljest förargelse åstad; straffes med böter, dock ej under tjugofem Riksdaler, eller fängelse i högst sex månader.

## 3 §.

Swad i 1 och 2 §§ stadgadt är, gälle och, om der sagda brott föröfwas wid gudstjenst, som dem tillåten är, hwilka till främmande lära sig bekänna. Åstadkommer man hos dem, wid annat tillfälle, förargelse genom gåckeri med deras troslära; straffes med böter.

## 4 §.

Störer man griftefrid, i ty att man olofligen upp-tager eller eljest misshandlar lif, som i graf lagdt är; dömes till fängelse i högst sex månader eller straffarbete i högst två år. Misshandlar man obegränsat; straffes med böter, dock ej under tjugofem Riksdaler, eller fängelse i högst sex månader.

## 5 §.

Gör man wäldsgerning å annan inom Konungens flott i hufwudstaden eller annorstädes i flott, hus eller gård, der Konungen wistas, eller å rum, der Rikets Ständer eller deras Afdelningar eller Utskott församlade äro, eller inför sittande Rätt, Konungens Befallningshafwande eller annat allmänt Embetswerk; ware lag, som i 1 § sägs.

## 6 §.

Åstadkommer man å ställe, som i 5 § sagdt är, förargelse genom swordom eller oljud, eller annorledes; straffes efter ty i 2 § stils.

## 7 §.

Den, som i uppsåt att skada göra, eller eljest i wredesmod, emot annan drager knif eller swärd, eller spänner böfsa, eller reser annat lifsfarligt wapen, wid gudstjenst, som i 1 eller 3 § sägs, eller å sådant ställe, som i 5 § omtalas; warde, der ingen skada sker, ändå straffad med böter, ej under femtio Riksdaler.

## 8 §.

Gör man wäldsgerning å annan för det han i sak inför Rätta, hos Konungens Befallningshafwande eller wid annat Embetswerk, sin eller annans talan fört eller vittnesmål aflagt, eller för att honom från sakens utförande eller vittnesmålens afläggande hindra; dömes till straffarbete i högst två år.

## 9 §.

Gör man wäldsgerning å annan wid walförättning, uppbörds-, kommunal- eller kyrkostämma, läsförhör, landtmäteriförättning eller annan sådan offentlig sammankomst, eller då allmänt ärende eljest förehaftes; warde den omständighet, wid straffets bestämmande för wäldet, såsom förswärande ansedd.

För swordom, oljud eller annan förargelse wid sådant tillfälle ware straffet böter, högst etthundra Riksdaler.

## 10 §.

Bryter man annans hemfrid, i ty att man med wäld, eller eljest emot hans wilja, intränger i hans hemwist, ware sig gård, hus eller fartyg, eller wägrar att derifrån, efter tillsägelse, sig begifwa, eller od dit sig insmyger eller der gömmer sig undan, utan att kunna skällig anledning dertill wisa; straffes med böter, dock ej under tio Riksdaler, eller fängelse i högst sex månader. Begär någon sådant hemfridsbrott i uppsåt att annan wäldföra; må, ändå att uppsåtet ej warde fullbordadt, till straffarbete i högst två år dömas.

## 11 §.

Brytes hemfrid genom husransakan af obehörig person eller i olaga ordning; ware straffet böter, dock ej under tio Riksdaler, eller fängelse i högst sex månader.

## 12 §.

Bryter man hemfrid, i ty att man, af ondskan eller öfwerdåd, slår in fönster i annans hus, eller kastar i annans gård, hus eller fartyg in sten eller annat; straffes med böter från och med tio till och med etthundra Riksdaler. Öfver det af ofynne; ware bot högst femtio Riksdaler.

## 13 §.

Brott, som i 10, 11 eller 12 § sagdt är, må ej åtalas af allmän åklagare, der det ej af målsägande till sådant åtal angifwes.

## 14 §.

Har man, utan sådant hemfridsbrott, som i 10, 11 eller 12 § sägs, gjort wäld å annan, i hus eller gård, der han sitt hemwist hade, eller dit han i fara tillflykt tog, eller å fartyg, ehwad han till besättningen hörde eller eljest hade lof eller lega för sig, eller ute å mark, då han sitt arbete förrättade; warde den omständighet, wid straffets bestämmande för wäldet, såsom förswärande ansedd.

## 15 §.

Gör man oljud eller owäsende, eller far öfwerdådigt fram, så att annan deraf skadas kan, eller kommer eljest förargelse åstad, å allmän wäg, gata eller torg-plats, eller der allmän marknad eller auktion hålles; straffes med böter, högst etthundra Riksdaler. Wäldförrer man annan å sådant ställe, som nu sagdt är; då skall den omständighet, wid straffets bestämmande för wäldet, såsom förswärande anses.

## 12 Kap.

## Om förfalskningsbrott.

## 1 §.

Den, som sig eller annan till nytta eller att der-med skada göra, genom tillägg, utplåning eller annorledes förfalskar eller od förför någon domstols eller annan offentlig Myndighets domhof eller hufwudprotokoll, Kronans räkenskapsböcker eller andra sådana handlingar eller skrifter, som till allmän nytta och esterrättelse äro; dömes till straffarbete från och med fyra till och med åtta år.

## 2 §.

Har någon antingen förfalskat allmän handling, som är utgifwen i Konungens namn, eller i Rikets Ständers eller deras Afdelningars, eller i domstols, Konungens Befallningshafwandes eller annan offentlig Myndighets, eller i järskild embets- eller tjenstemans uti ärende, som till hans embete eller tjenst hörer, eller å falskt skrift tillfäst eller annorledes förfalskat sig underskrift eller besegling, hwarmed sten af allmän handling deråt beredes; och har han af den falska handlingen, sig eller annan till nytta eller att dermed skada göra, bruk gjort; dömes till straffarbete från och med ett till och med fyra år.

## 3 §.

War handlingen af mindre wigt, såsom betyg om frejd, fattigdom, sjukdom, eller annat dysligt; och har man deraf sig begagnat för att sig eller annan fort-hjelpa, eller underhåll, sjukwård, eller annan slig för-mån åt sig eller annan förskaffa; då skall till straffarbete i högst ett år dömas.

## 4 §.

Den, som falskeligen i annan persons namn skrifwer köpebref, testamente, kontrakt, skuldebref, wexel, in-wisning, kredit- eller qvittobref, handelsbok eller annan enskild handling, som till bewis om rättighet eller befrielse från förbindelse tjenar, eller riktig sådan handling genom tillägg, utplåning eller annorledes förfalskar; eller å falskt skrift tillfätter eller förskaffar sig under-skrift, hwarmed sten af gällande handling deråt beredes;

warde, der han den handling, sig eller annan till nytta eller att dermed skada göra, begagnar, dömd till straffarbete från och med sex månader till och med fyra år.

## 5 §.

Har man, på fätt i 4 § sägs, skrifwit eller förfalskat och begagnat annan enskild handling, än de der nämnda, såsom orlofsfedel, betyg om frejd, fattigdom, sjukdom eller annat dylikt; dömes till straffarbete i högst sex månader.

## 6 §.

Brufar någon, i affigt som förut sagd är, allmän eller enskild handling, den han wet falsk vara; straffes så, som hade han förfalskningen sjelf gjort.

## 7 §.

Den som, sig eller annan till nytta eller att dermed skada göra, å papper, vara, mått, wigt eller annat, som med Statens eller andra allmänna stämplat eller märken teknas, falskeligen dylika stämplat eller märken anbringar; eller förfalskar eller misbrufar stämpling eller märkning, som rätteligen gjord är; eller förfalskar det, som i behörig ordning blifwit stämplat eller märkt; dömes till straffarbete från och med ett till och med fyra år.

Ar ej bruk gjordt af det förfalskade; må tiden för straffarbetet nedsättas till hälften af den eljest för brottet stadgade minsta strafftid. Har man, i fall som siff sagdt är, af egen drift förflört det förfalskade eller genom widtagna åtgärder förebyggt all skadlig werkan deraf; ware från ansvar fri.

## 8 §.

Har någon, med wetskap om sådan förfalskning, som i 7 § sägs, i bedräglig affigt det förfalskade begagnat; straffes så, som hade han förfalskningen sjelf gjort.

## 9 §.

Korska allmänna handlingar, stämplat och märken ware, om förfalskning eller misbruk deraf sker, lika med Swenska ansedda.

## 10 §.

I fråga om förfalskning af handling, som utfärdas af offentlig Myndighet i annan Stat, än nu sagd är, eller bruk af sådan weterlig falsk handling, gälla hwad om förfalskningsbrott, som i 4, 5 eller 6 § sägs, stadgad är.

## 11 §.

Riswer, flyttar eller wrider man, i bedrägligt uppsåt, rå och rör eller annat gränsmärke eller märke, som till betecknande af bestämd wattenhöjd satt är; dömes till straffarbete från och med sex månader till och med fyra år.

Samma lag ware om den, som sådant märke falskeligen fätter.

## 12 §.

Eftergör någon guld- eller silfwermynt, som inom eller utom riket gängbart är; dömes till straffarbete från och med fyra till och med åtta år.

Warder kopparmynt eftergjordt; då skall till straffarbete från och med sex månader till och med två år dömas.

Har man ej myntet utgifwit eller begagnat, eller äro omständigheterna eljest synnerligen mildrande; må tiden för straffarbetet nedsättas till hälften af den eljest för brottet stadgade minsta strafftid.

Kongl. Maj:ts nädiga Skrifwelse till Statskontoret den 12 Maj 1871, hwaraf transsumt intagits under N:o 53 af F. S., wisar, att Kongl. Maj:tt funnit godt att, med ändring af stadgandet i Kongl. Brefwet den 21 Mars 1786 och Kammarcollegii derpå grundade Kungörelse af den 30 i samma månad, i näder fastsätta minsta belöningsbeloppet för den, som falsk myntare upptäder och angifwer samt till geringen binder, till 50 Riksdaler Riksmünt. N:o 53.

## 13 §.

Den, som i bedräglig affigt filar eller klipper guld- och silfwermynt, eller det eljest på något fätt minskar, eller gifwer åt ringare mynt sven af det, som högre är; dömes till straffarbete från och med sex månader till och med fyra år.

Ar ej bruk gjordt af det förfalskade; må tiden för straffarbetet nedsättas till hälften af den eljest för brottet stadgade minsta strafftid.

## 14 §.

Eftergör man fedel, som af Rikets Ständers Bank eller annat Rikets allmänna penningewerk, af annan Stats Bank eller, med tillstånd af in- eller utländsk regering, af enskildt penningewerk utgifwen är, för att såsom penningar allmänneligen gå och gälla; dömes till straffarbete från och med fyra till och med tio år.

Tag samma ware, der man riktig sådan fedel förändrar, så att derigenom åt densamma gifwes sven af högre warde, eller å dylikt fedel, som upphört att gälla, utplånar tecken, hwarigenom sådant utmärkes, eller eljest dermed widtager åtgärd, hwarigenom sven af giltigt sedel deråt beredes.

Har den, som fedel eftergjort eller, på fätt nu jagdt är, förändrat, fedeln ej utgifwit eller begagnat; må tiden för straffarbetet nedsättas till hälften af den eljest för brottet stadgade minsta strafftid.

## 15 §.

Har man eftergjort mynt eller penningefedel, eller sådan fedel, på fätt i 14 § sägs, förändrat, och kan af omständigheterna pröfwat, att det ej i bedräglig affigt skett; straffes ändock, der han ej af egen drift det eftergjorda eller förändrade förflört eller all skadlig werkan deraf förebyggt, med böter, högst etthundra Riksdaler.

## 16 §.

Utpräglar någon weterligen falskt mynt eller falsk penningefedel; straffes så, som hade han förfalskningen sjelf gjort.

Warder bedrägeriet yppadt innan skada skett; må tiden för straffarbetet nedsättas till hälften af den eljest för brottet stadgade minsta strafftid.

## 17 §.

Har någon blifwit med falskt mynt eller falsk penningefedel bedragen och, ändå att han sådant märkt, sedan det mynt eller den fedel till annan utgifwit eller fätt utgifwa; dömes till fängelse eller straffarbete i högst två år.

## 18 §.

Har någon, antingen i uppsåt att begå förfalskning eller misbruk af stämplat eller märken, som i 7 eller 9 § omförmälas, eller att eftergöra eller förfalska mynt eller penningefedel, eller, med wetskap om annans uppsåt till sådant brott, förfärdigat eller anskaffat stamp, märkjern, form eller annat verktyg, hwarmed förfalskningen verkställas skulle, och kommer ej brottet till fullbordan; warde ändock dömd till straffarbete i högst två år eller fängelse i högst sex månader.

Har någon utan behörigt uppdrag förfärdigat sådana stampar, märkjern, formar eller verktyg, som i föregående moment omtalas; warde, ändå att han om uppsåt eller wetskap, som der sägs, ej skwertygad warder, straffad med böter, högst etthundra Riksdaler.

Har man, i fall som i denna § sägas, af egen drift det förfärdigade eller anskaffade förflört eller obrukbart gjort; ware från straff fri.

## 19 §.

Nu komma stampar, märkjern, formar eller verktyg, som i 18 § omförmälas och ätt äro, någon losligen tillhanda: hörer honom ej till att dem wårda; bör han dem till Konungens Befallningshafswande eller i annan allmän wård aflemna: gör han det ej och warda de af annan, utan hans wetskap och wilja, mis-

brufade; straffes med böter, högst etthundra Riksdaler. Samma lag ware, om den, som efter behörigt uppdrag förfärdigat slika verktyg, underlåter att dem aflemna till vederbörande, som dem beställt, eller dess kända bud, eller annorledes dem misshandlar, och misshandlar deraf sfer.

## 20 §.

Med falska stampar, märkjern, formar eller andra till förfälskning ämnade verktyg, så och med hwad genom förfälskning tillkommit, skall så förfaras, att misshandlar deraf ej sfer kan.

## 21 §.

Den, som till straff efter 1, 2, 4, 7, 11, 12, 13, 14 eller 16 § fälles, warde och dömd medborgerligt förtroende för alltid eller på wiss tid förlustig. Pröfwes någon skyldig till straffarbete efter 18 §; då skall han tillika dömas till förlust af medborgerligt förtroende på wiss tid.

## 13 Kap.

## Om mened.

## 1 §.

Har någon, emot bättre wetande, hurit falskt vittnesbörd eller eljest afgifwit falskt utswaga, och det vittnesbörd eller den utswaga med laga edgång inför domstol, eller annorstädes efter domstols förordnande, bekräftat; dömes, för mened, till straffarbete från och med två till och med sex år.

## 2 §.

Har någon genom mened bidragit dertill, att den, som oskyldig är, blifwit fälld till straff, det han till fullo eller till någon del undergått; ware och menedaren förfallen till straff efter 16 Kap. 3 §; och gånge, wid straffens tillämpning, som i 4 Kap. 1 § skils.

## 3 §.

Äterfallar menedare, af egen drift, falskt vittnesmål eller annan falsk utswaga, förr än annan deraf skada lidit; ware straffet för hans brott fängelse eller böter.

## 4 §.

Förtiger den, som vittnar eller eljest på ed höres, hwad honom till upplysning i målet weterligt är, och pröfwes han hafwa det af obetänksamhet gjort; straffes med böter eller fängelse i högst sex månader.

## 5 §.

Har bekännare af lära, hwari edgång ej tillåten är, på annat, i stället för ed, medtaget fått, bekräftat falskt vittnesbörd eller annan falsk utswaga, eller har någon vittnat falskt inför Rätta, då ed honom eftergifwen varit; warde så ansedd som hade han ed gått.

## 6 §.

Den, som gjort sig förfallen till straff efter 1 eller 2 §, skall och dömas medborgerligt förtroende för alltid förlustig.

## 14 Kap.

## Om mord, dråp och annan misshandel. \*)

## 1 §.

Den, som, i uppsåt att döda, med berädd mod beröfwar någon lifwet, skall, för mord, mista lif sitt eller dömas till straffarbete på lifstid.

## 2 §.

Har någon gjort försök till mord, och blef endast

genom omständigheter, som woro af gerningsmannens wilja oberoende, brottets fullbordan förhindrad; warde han dömd till straffarbete på lifstid eller från och med sex till och med tio år. Kom af gerningen ringa eller ingen skada; då må tiden för straffarbetet till två år nedsättas.

## 3 §.

Swär som, i uppsåt att döda, men af hastigt mod, beröfwar annan lifwet, dömes, för dråp, till straffarbete på lifstid eller i tio år.

War gerningsmannen, utan egen skuld, genom swär förolämpning eller synnerlig misshandel, af den dräpne till wrede retad, eller äro omständigheterna eljest synnerligen mildrande; då må tiden för straffarbetet till sex år nedsättas.

## 4 §.

Har någon genom uppsåtlig misshandel dödat annan, och skedd den misshandel med berädd mod, men utan afsigt att dräpa; dömes gerningsmannen till straffarbete på lifstid eller från och med åtta till och med tio år. Äro omständigheterna synnerligen mildrande; då må straffet nedsättas till straffarbete i fyra år.

## 5 §.

Warder någon dräpen, såsom i 4 § sägs, men skedd misshandeln af hastigt mod; dömes dräparen till straffarbete från och med fyra till och med åtta år.

War gerningsmannen, utan egen skuld, till wrede af den dräpne retad, såsom i 3 § sägs, eller förekomma eljest synnerligen mildrande omständigheter; då må straffet nedsättas till straffarbete i två år.

## 6 §.

Begär lifstidsfånge dråp, som i 3 eller 4 § sägs, och äro ej omständigheterna mildrande; miste lifwet.

## 7 §.

Hafwa flere deltagit i misshandel, hwaraf någon ljutit döden; då skall en hwar, som tillfogat den döde lifsfarlig skada, och, der ej wiss skada war i sig sjelf lifsfarlig, en hwar, som tillfogat den döde någon af de skador, hwilka i förening orsakat döden, dömas till det straff, hwartill han, om den af honom åstadkomna skadan ensam varit dödande, gjort sig förfallen. Den, som å den döde gjort ringare misshandel, straffes för delaktighet i dråpet efter 3 Kap. 4 §, der ej gerningen eljest är med högre straff belagd.

## 8 §.

Kan ej utrönas hwilken eller hwilka tillfogat den döde skador, som i och för sig eller i förening varit lifsfarliga; ware straffet för den, som i uppsåt att döda gjort wäld å den dräpne, straffarbete i högst sex år; för den, som med berädd mod, men utan sådant uppsåt, som sagdt är, deltagit i misshandeln, straffarbete i högst fyra år; och för den, som af hastigt mod och utan uppsåt att döda varit i gerningen delaktig, straffarbete i högst två år.

## 9 §.

Är någon uppsåtlig, genom wårdslöshet, oförsigtighet eller försummelse, wällande till annans död; dömes till böter, dock ej under femtio Riksdaler, eller fängelse i högst sex månader.

War wällandet synnerligen groft; då må till straffarbete i högst två år dömas.

## 10 §.

Har någon misshandlat annan så, att han deraf fått swär kroppsskada, och war sådan skada äfvsstad; dömes, om skadan skedd med berädd mod, till straffarbete från och med sex till och med tio år, och, om den skedd af hastigt mod, till straffarbete från och med två till och med sex år.

Med swär kroppsskada förstås i denna lag förlust af talsförmåga, syn eller hörsel, swårt lyte eller annat

\*) Härmed war sbrut gällande Kongl. Förordn. d. 29 Jan. 1861. Enligt 71 § i sagda Förordn. skulle de i Kongl. Förordn. d. 4 Maj 1865 för wissta fall gifna föreskrifter till lyrointuens upprätthållande tillämpas jemwät å den, som gjort sig skyldig till ansvar för dråp, som ej war med dödsstraff belagd, eller för wällande till annans död.

åtal angifwer, eller det blifwit föröfwadt under sabbat eller wid sådant tillfälle eller å sådan ort, som i 11 Kap. 9 eller 15 § omförmåles.

Wällande, hwarom i 17 § sägs, må ej åtalas af annan än målsägande.

## 46 §.

Den, som gjort sig förfallen till straff efter 1, 2, 18, 19, 27, 28 eller 40 §, skall och dömas medborgerligt förtroende för alltid eller på wisj tid förlustig.

CARL x. c. Wår ynnest x. Wi hafwe i Näder låtit Ds föredragas Eder underdåniga skrifwelse den 25 sifflidne Augusti jente Ebert samma dag gifna, Wår Nådiga pröfning i underdånighet hemställda Utslag, angående Entan Stina Andersdotter Nyberg från Hjulsån, hvilken I ansett lagligen förwunnen att hafwa medelst gift afdagatagit sin man, Alexander Nyberg, i följd hwar-af och då antagas måste, att hon under brottets utförande ägt sitt förstånds brud, I jemlikt 14 Kap. 1, 18 och 35 §§ Strafflagen, dömt Stina Andersdotter Nyberg för ifrågawarande brott att wista lifwet; hwarjente I meddelat förefrist angående ersättning för Läkares besigtning å Alexander Nybergs döda kropp och Gemist undersökning af den ur hans lit uttagna magfäc och des innehåll samt till i målet hörda vittnen; Och hafwe Wi funnit, lika med Eder, Stina Andersdotter Nyberg wara öfwerthygad att hafwa, i affigt att skada, gifwit sin man gift och honom samedelst afdagatagit; men pröfwat, med afseende å de i målet förekomna omständigheter, jemlikt öfwanberörda lagrum samt 46 § i 14 Kap. Strafflagen, rättwist, med ändring af Ebert Utslag, döma Stina Andersdotter Nyberg till straffarbete på lifstid och att wara medborgerligt förtroende för alltid förlustig; hwaremot Wi i öfrigt gillat Ebert Utslag; och hafwe Wi, wid den utgång målet sålunda erhållit, ansett af Stina Andersdotter Nyberg gjord ansökning, att af Nåd warda från dödsstraffet förskonad, hafwa förfallit; Swarom x. Kongl. Brefwet till Göta Hofrätt den 13 November 1865.

CARL x. c. Wår ynnest x. Wi hafwe i Näder låtit Ds föredragas Eder underdåniga skrifwelse af den 24 nästlidne Oktober jente Ebert samma dag gifna, Wår Nådiga pröfning i underdånighet hemställda Utslag angående Anders Trulsson från Sögarå, hvilken I ansett wara genom frivillig, af wittnens berättelser och förekomna omständigheter styrkt bekännele förwunnen att hafwa den 20 nästförtgångne April, i uppåt att döda, med berätt mod beröfwat Alexander Persson från Ede lifwet och derwid jemwal från honom ränat penningar och gods; I såljd hwar-af I, under återopande af 14 Kap. 1 § samt 21 Kap. 1 och 8 §§ Strafflagen, dömt Anders Trulsson att för mord och rån wista lifwet; warande derjente stadgande af Eder meddeladt, huruledes kostnaden för den å Alexander Perssons döda kropp hållna läkarebesigtning samt ersättning till åstfällige i målet afhörde vittnen borde gäldas; Och hafwe Wi, lika med Eder, funnit Anders Trulsson wara förwunnen att hafwa, i uppåt att döda, med berätt mod beröfwat Alexander Persson lifwet och derwid jemwal från honom ränat penningar och gods, samt förthy, jemlikt 14 Kap. 1 och 46 §§ samt 21 Kap. 1, 8, och 10 §§ Strafflagen, pröfwat rättwist döma Anders Trulsson att för mord och rån hållas till straffarbete på lifstid och wara medborgerligt förtroende för alltid förlustig; hwaremot Wi i öfrigt gillat Ebert Utslag; hwilket x. Kongl. Brefwet till Göta Hofrätt den 8 Januari 1866.

CARL x. c. Wår ynnest x. Jente underdånig skrifwelse den 9 sifflidne Februari hafwen I till Ds infändt Ebert samma dag gifna, Wår Nådiga pröfning i underdånighet hemställda Utslag angående Stina Beata Holmström från Korra Dröj, hvilken I, under återopande af 14 Kap. 1, 18 och 35 §§ Strafflagen, dömt att för mord å sin man, Wätsmannen Johan Peter Holmström, wista lifwet genom halsbuggning; hwarförutan förefrist om gäldande af kostnader i målet blifwit af Eder meddelad.

Wid underdånig föredragning af handlingarna i detta mål samt af Stina Beata Holmström ansörde underdåniga beswar jente hennes nådansökning hafwe Wi, som, lika med Eder, funnit Stina Beata Holmström wara lagligen öfwerthygad att hafwa uppsåtligan med gift afdagatagit sin man, Johan Peter Holmström, pröfwat, i förnågo af 14 Kap. 1 och 46 §§ Strafflagen, rättwist döma Stina Beata Holmström till straffarbete på lifstid och att wara medborgerligt förtroende för alltid förlustig; och skulle, hward angår ersättningarna i målet, wid Ebert Utslag hero; hwarjente Wi förklarar, att, i följd af den utgång målet sålunda erhållit, Stina Beata Holmströms underdåniga nådansökning komme att förfalla; Swarom Wi x. Kongl. Brefwet till Göta Hofrätt den 18 April 1871.

\* \* \*

Angående de af Kongl. Maj:t fattade beslut i anledning af upprättadt förslag till den medicinska undervisningens ordnande, se Kongl. Brefwet till Sundhetskollegium den 26 April 1861, N:o 36.

För Caroliniska Medico-Chirurgiska Institutet utfärdades under den 26 April 1861 Kongl. Maj:t's nådiga Stadgar.

Caroliniska Medico-Chirurgiska Institutet skall med Medicinska Fakulteterna i Uppsala och Lund deltaga i läkarebildningen, wid hufvudstadens kliniska inrättningar beskriva den hufvudsakligaste delen af den praktiska undervisningen så i medicin som i kirurgi, samt, lika med nämnde Fakulteter, äga att anställa praktisk medicinsk eller Medicine Bientiatexamener.

Institutet får under öfwerstyrelse af Kanslern för Uppsala Universitet.

Institutets Styrelse utgöres af desj Lärarekollegium, bestående af Institutets samtliga ordinarie Professorer, bland hwilka en, såsom Inspektör, är Kollegii Ordförande och en, såsom Defensus, är vice Inspektör och vice Ordförande.

Hwad widare i ämnet stadgats, inhentas af N:o 36 i F. S., der Stadgarne intagits.

Transkript af Kongl. Maj:t's nådiga skrifwelse den 3 Juni 1870 till Sundhetskollegium, angående rättighet för qwinna till läkareyrkets utöfning m. m.

CARL x. c. Wår ynnest x. Sedan uti underdånig skrifwelse den 12 Juni 1866 Rikets Ständer, som ansett anställning i tjänster och befattningar, till hwilka qwinna kunde pröfwas lämplig och från hwilka hon ej genom grundlag eller civillag wore utestängd, böra, när hon wisjade sig dertill äga erforderliga kunskaper och stidlighet, henne tillkomma, samt fördenstall tillfälle hwa beredas qwinna att afsläga de för dyllit anställning förefristna kunnapsprof, hos Ds anhållit, att Wi måtte widtaga de åtgärder, som för genomförande af en sådan förändring i hittills bestående förhållanden funnes erforderliga; i anledning af hwilken Rikets Ständers framställning, deröfwer ej mindre I än od, efter vederbörande Akademiska Konfistoriers och Fakulteters hörande, Kancellers-Embetet för Universiteten i Uppsala och Lund med införbrade underdåniga utlåtanden inkommit, Wi redan i näder meddelat beslut i fråga om qwinnas anställning såsom lärarinna wid folksolorna och elementarläroverken; Så och efter det Wi, som funnit betänkligheter i allmänhet möta för qwinntans anställande i offentlig embetsbefattning såsom lärare, i öfrigt, beträffande den ifrågafatta rättigheten för qwinna till läkarekonstens utöfning på eget ansvar i enskild praktik, enär de slutliga bestämmelserna i detta hänseende wore i wisj mån beroende af det tillfälle, som kunde beredas qwinnor till inhentande af den för lärare erforderliga theoretiska och praktiska bildning, i näder anbefallt Kancellersembetet att, efter vederbörandes hörande, tillse, huruvida sådant tillfälle kunde till en början wid det i hufvudstaden besittliga medicinska läroverk öppnas, och i konnarna med förslag i afseende på de anordningar, som för sådant ändamål ansåges erforderliga, samt rådeande tiden, då de kunde träda i verkställighet, — har Kancellersembetet, efter inhentande af Caroliniska Medico-Chirurgiska Institutets Lärarekollegii yttrande, den 15 sifflidne December härutinnan afgifwit underdånigt utlåtande.

Detta ärende hafwe Wi tagit i näbigt öfwerwägande, och derwid funnit godt förklara,

att rättighet till läkareyrkets utöfning må tillkomma äfwen qwinna, hwilken aslagt de såsom wiltor för denna rättighets förwärfwande i förfatningarna förefristna prof,

äfwen som i näder förordna:

att det må wara qwinlig studerande obetaget att, enligt förefristerna i Stadgan den 11 April 1862 angående afgångsexamen wid rikets högre elementarläroverk, undergå sådan afgångsexamen och öfwer sina derwid ådagalagda kunskaper erhålla vitörord; att qwinlig studerande, hwilken aslagt godkänd afgångsexamen och deröfwer i vederbörlig ordning inför Universitetets Rector eller Caroliniska Medico-Chirurgiska Institutets Inspektör företett betyg, skall äga rättighet ej mindre att, enligt gällande förefrister, afsläga medicino-philosofiskt examen, än od att begagna den offentliga och enskilda undervisning, som wid de medicinska läroverken meddelas;

att wid Caroliniska Institutet tillfälle skall beredas för de qwinliga medicino studerande, som sådant basta, att från och med nästkommande hösttermin genougå en särstildt för dem inrättad läroloca i anatomi;

att för öfrigt så wäl Universitetens Medicinska Fakulteter som Caroliniska Medico-Chirurgiska Institutets Lärarekollegium må äga att i undervisningens anordning widtaga sådana mindre förändringar, som för desja qwinliga studerande kunna finnas wara af behöfwet påkallade, äfwen som att, om wunnen erfarenhet skulle dertill föranleda, i detta hänseende genom Kancellersembetet göra underdånig anmälan; samt

att tillträde skall wara för qwinliga studerande öppet till afläggande i stadgag ordning af de för rättighet till läkareyrkets utöfning förefristna examina med dertill hörande prof.

Medbelande Eder sådant till underdånig efterrettelse i hwad på Eder ankommer, låte Wi — — — — — afgå. Wi besalle x.

Angående af Kongl. Maj:t i näder fastställda medicinaltagor hafwa utfärdats:

Sundhetskollegii Rungörelse	den 27 Okt. 1859, F. S. N:o 62.
"	" " 1 Nov. 1860, " " 44.
"	" " 28 Okt. 1861, " " 71.
"	" " 20 Nov. 1862, " " 67.
"	" " 31 Dec. 1863, " " 60.
"	" " 19 Dec. 1864, " " 78.
"	" " 9 Nov. 1865, " " 60.
"	" " 1 Nov. 1866, " " 60.
"	" " 4 Nov. 1867, " " 66.

Sundhetskollegii Rungörelse den 16 Nov. 1868, S. S. N:o 69. \*)  
 " " " 18 Nov. 1869, " " 61.  
 " " " 14 Nov. 1870, " " 55.  
 " " " 13 Nov. 1871, " " 63.  
 " " " 28 Nov. 1872, " " 77.

Utrände af Kongl. Maj:t i näder fastställt Laborationstaxa, se Sundhetskollegii Rungörelse den 14 Oktober 1869, N:o 52.

Angående af Kongl. Maj:t i näder fastställda förnyade stadgar om hvad iakttagas bör wid rättskemiska undersökningar, se Sundhetskollegii Rungörelse den 5 September 1872, N:o 48.

Den 12 September 1872 utfärdades bemälda Kollegii Cirkulär till läkare och apothekare i riket med särstälda föreskrifter rörande rättskemiska undersökningar. N:o 48.

Att de uti Instruktionen för Provincial-Medicin af den 29 Juli 1774 intagna taxebestämmelser blifwit upphädda, inhämtas af Kongl. Skrifwelsen till Sundhetskollegium den 5 December 1862, N:o 78.

Att Kongl. Maj:t funnit godt upphäwa de i Kongl. Brefwet den 3 Juni 1812 gifna föreskrifter angående undersökning om beskafligheten af Kinabar, inhämtas af Sundhetskollegii Rungörelse den 22 Maj 1865, N:o 35.

Den 5 Mars 1860 utfärdades Sundhetskollegii Cirkulär dels till Konungens Besälningsskapswande i Riket, angående utdelning af blanketter till dödsattester, dels och till samtliga läkare i Riket, angående wisja formulärs begagnande wid anbefallda uppgifter rörande dödsoraker. N:o 13.

Den 26 September 1861 utfärdades Sundhetskollegii Cirkulär till samtliga läkare i Riket med nomenklatur och formulär för sjukförslag och rapporter. N:o 66.

Den 13 April 1863 utfärdades Sundhetskollegii Cirkulär till samtliga wid Lazarett och sjukhus anställda läkare, angående formen af ingifwande årsberättelser. N:o 14.

Angående förändradt formulär till rapporter öfwer veneriskt sjuk, se Sundhetskollegii Cirkulär den 14 November 1870, N:o 57.

Den 25 Mars 1861 utfärdades Sundhetskollegii Cirkulär till vederbörande läkare och Apothekare, angående hvad wid medicamentrequisitioner och apothekares räkningar iakttagas bör. N:o 22.

Angående ändring af de i Kongl. Brefwet den 16 April 1830 meddelade föreskrifter om wisja recepts qwarhållande på Apotheken, se Sundhetskollegii Cirkulär den 29 November 1869, N:o 63.

Den 17 Februari 1870 utfärdades Sundhetskollegii Cirkulär till läkare och Apothekare i Riket, angående wisja läkemedels utlemnande ifrån Apotheken äfwen utan läkares ordination. N:o 6.

Angående den 7:de upplagan af Pharmacopœa Svecica, se Sundhetskollegii Rungörelse den 7 Juni 1869, N:o 25.

Att en ny upplaga af Pharmacopœens 7:de edition sedermera utkommit, inhämtas af Sundhetskollegii Cirkulär den 1 Juni 1871, N:o 25.

Sundhetskollegii Rungörelse den 17 Mars 1870 wisar, att Kongl. Maj:t den 25 Februari samma år funnit godt i näder förordna, att hvad nädiga Rungörelserna den 23 Januari 1827 och den 6 Februari 1828, angående ändringar och tillägg i 1819 års medicinaltaxa, samt nädiga Brefwen till Sundhetskollegium den 27 Juni 1829 och den 18 Januari 1861 innehålla om rabatt af dels to och dels femton procent i priset wid leverans af läkemedel, som af allmänna medel betalas, ehwad dessa stå under Sundhetskollegii disposition eller utgå från andra allmänna inrättningar, fonder, skall, från och med den 1 nästinfundande April, upphöra att wara gällande.

Att ersättning för lönadt biträde i och för medicolegala besigtningar å döda kroppar åt andra än läkaren och den honom i wisja fall tillhandagående apothekaren bör, sedan räkningen å det förbrade ersättningsbeloppet i vederbörande Landskontor undergått behörig granskning, gäldas af de under Sundhetskollegii disposition warande, för medicolegala besigtningar anslagna medel, inhämtas af Kongl. Maj:t:s nädiga Skrifwelse till Sundhetskollegium den 21 Februari 1868. N:o 20.

Angående rättighet för samtliga läkare wid straff- och arbetsfängelserna samt wid läns- och kronohäktena att tillgodonjuta tjänst-årsräkning, se Kongl. Maj:t:s nädiga Skrifwelse till Sundhetskollegium den 1 Maj 1868. N:o 25.

Att ordinarie Provincialläkare innehafwa lika wärdighet med den för Regementsläkare sednast i näder bestämde, inhämtas af Sundhetskollegii Rungörelse den 4 Januari 1866, grundad på Kongl. Brefwet den 10 November 1865. N:o 4.

Angående Instruktion för Förste och Andra Stadsläkaren i Stockholm, se Kongl. Brefwet till Öfverståthållarembetet den 22 Juli 1864. N:o 54.

Ordning för Fältläkarsyrkets utföring blef af Kongl. Maj:t i näder fastställd den 18 Januari 1861, N:o 19.

Den 18 Juni 1861 blef af Kongl. Maj:t i näder fastställd Ordning för Tandläkarekonstens utföring, N:o 41. Angående förändrad lydelse af 8 § i samma Ordning, se Kongl. Rungörelsen den 23 November 1866, N:o 77.

Den 25 Oktober 1866 utfärdades Sundhetskollegii Cirkulär angående hvad iakttagas bör wid Tandläkarelevens och medhjälparens underwisning och pröfning. N:o 58.

Utrände förändrade föreskrifter för Provisor- och Apothekarexamens afläggande, se Sundhetskollegii Rungörelse den 25 Februari 1867, N:o 9.

\* \* \*

Att Kongl. Maj:t i näder funnit skäligt upphäwa Kongl. Förordningen den 3 Maj 1763, angående Nummeförteckningskontoret, inhämtas af Sundhetskollegii Rungörelse den 12 Mars 1860. N:o 12.

\* \* \*

Kongl. Maj:t har, uppå gjord underdånig framställning, funnit skäligt upphäwa stadgar uti 13 § mom. b) af Kongl. Reglementet för skyddsskoppnyttningen i Riket den 29 September 1853, så widt desamma innesattar alläggande dels för Domkapitlen att sifviswis årligen upprätta och till vederbörande infända summariska tabeller öfwer vaccinerade personer, dels åfwen för Pastorsembetena inom församlingarna att sådana uppgifter till Domkapitlen aflemna. Kongl. Maj:t:s nädiga Rungörelse den 30 December 1863.

\* \* \*

Kongl. Maj:t:s nädiga Förordning om hvad till förekommande af smittosamma sjukdomars införande i riket iakttagas bör; Gifwen Stockholms Slott den 20 September 1859.

Wi CARL ic. göra weterligt: att, sedan Kommers- och Sundhetskollegierna, på nädlig befallning, afgifwit förslag till ny förordning angående karantänsåtgärder emot pesten, samt Karantänskommissionen i Göteborg\*) sig deröfwer yttrat, Wi, efter granskning af berörda förslag och wid, i sammanhang dermed, företagen pröfning i hvad mån föreskrifter om författighetssmitt mot andra, utrikes gångbara smittosamma sjukdomar må wara nödige att bibehålla, funnit godt att, med upphäwande af icke allenast Karantänsförordningen den 7 November 1806, utan äfwen samtliga, till förekommande af Kolerans och Gula Febers, jemte andra smittosamma sjukdomars införande i riket hittills gifna författningar, härigenom i näder

dels förordna att, i fråga om Koleran och Gula Febern, hvad uti sista momentet af 7 § i Kongl. Förordningen angående farfoters hämnande inom riket den 30 December 1857 finnes stadgadt, må tillämpas jemwäl på fartyg, som från utrikes ort, belägen på denna sidan Cap Finisterre, till Swenskt hamn anlända, men att i öfrigt karantänsåtgärder emot utrikes gängse smittosamma sjukdomar, — med undantag för Pesten, — hädanefter icke skola äga rum;

och dels, till förekommande af Pestens införande i riket, stadga som följer:

1 §. Wärt och Rikets Kommerskollegium tillkommer att, i anledning af vederbörande konsulers rapporter, eller i öfrigt inhämtade underrättelser, allmänligen kungöra hvilka orter i främmande länder äro af pest smittade; hwarjemte bemälda Kollegium åligger att, så snart officiell underrättelse ingått om pestens upphörande på någon dylik ort, så att under trettio dygn nytt sjukdomsfall berästades ej inträffat, derom utfärda kungörelse.

Erfåller Karantänskommissionen i Göteborg tillförlitlig underrättelse om utbruten pestsmitta, äger Kommissionen, äfwen om Kommerskollegii Rungörelse derom ej funnit ankomma, att genast widtaga alla de anstalter, som kunna finnas tjenliga och med denna Förordning instämma; börande likwäl underrättelse härom Kollegium skyndsamtigen meddelas.

2 §. Fartyg, af hvad beskaffenhet som helst, hvilka, med bestämmelse till Sverige, afgå från Barbareffstaterna, Egypten och öfriga Turckiska stater wid Medels och Swarta hafwet, samt Gwexland, skola wara försedda med sundhetsbetyg, innehållande uppgift huruvida pestartad sjukdom är eller inom de trettio senaste dygnen varit gängse på lastnings- eller afgångsorten eller i granskapet deraf, samt om helfotillståndet ombord.

Anläpper skeppare under resan annan ort i nykänända länder, åligger det honom att jemväl derifrån sådant betyg medföra.

Desa betyg böra, för att anses gällande, wara af Swenskt och Norst Konjul eller vice Konjul på stället, eller, om sådan icke finnes, af vederbörande embedsmyndighet derstädes utfärdade högst fyratioåtta timmar före fartygets afsegling.

3 §. Waxor och effekter, som ankomma från främmande, af pestartad sjukdom angripen ort, eller besinnas å fartyg, der pestartad sjukdomsfall förekommit, indelas, med hänseende till karantänshandlingen, i tre klasser, nämligen:

Första klassen, owillkorligen karantän och rening underkastade: lumpor; hudar och skinn, alla slag; fjäder; tagel och andra djuriska öfwerlefwor; ull- och silkeswaxor.

\*) Angående ändring i denna taxa se Sundhetskollegii Rungörelse den 10 Maj 1869. N:o 16.

\*) Att denna Kommission numera upphöret och att Karantänsinrättningen på Rånshö fått förändrad organisation, inhämtas af Kongl. Skrifwelsen den 19 Februari 1869, anmärkt här neban.

Andra klassen, vilkorligen karantän och rening underkastade: bomull, lin och hampa.

Tredje klassen, från karantänbehandlingen befriade: alla till ofvannämnda två klasser icke hänförliga varor och effekter.

4 §. Alla från Barbareffstaterna, Egypten och öfriga Turkiska stater vid Medelhafvet, samt Grefland till Sverige ankommande fartyg äro, med det i 6 § omnämnda undantaget, skyldiga att, utan förutgången gemenskap med Sveriges land eller dess invånare, anlöpa Känss karantänspåsar, för att der undersökas, till uträdnade af förhållandet med deras resa och helsotillståndet ombord.

Om derwid bestämes:

att fartyget vid ankomsten har eller under resan haft ombord personer, angripna af pest eller af sjukdom, som därför kan misstänkas, eller

att fartyget på resa från pestsmittad ort, eller efter gemenskap med pestsmittad eller från pestsmittad ort kommande fartyg tillbragt mindre än femton dygn, eller

att fartyget från pestsmittad ort eller pestsmittadt fartyg medför varor, tillhörande första klassen, anvisas desamma att i behörig ordning undergå karantänbehandling.

Från andra än ofvannämnda orter ankommande fartyg, som haft pestsjukt ombord, eller haft beröring med pestsmittad ort eller med derifrån kommande eller pestsmittadt fartyg, vare jemväl skyldigt att före beröring med Sveriges land eller dess invånare anlöpa Känss, för att, i öfverensstämmelse med föreskrädda grunder, undergå karantänbehandling.

Bestämes, vid den å Känss stående undersökning, fartyg förfatningsenligt kunna utan karantäns undergående tillåtas att till destinationort afgå, skall bevis härvid fartyget meddelas.

5 §. Om vid anställd undersökning skälig anledning till misstanke uppstår, att uppgifterna om fartygets resa eller helsotillståndet ombord icke äro enliga med samma förhållandet, skall fartyget behandlas såsom kommande från smittad ort.

Fartyg, som icke medför föreskrifvet sundhetsbetyg, må efter omständigheterna behandlas såsom fartyg kommande från smittad ort.

6 §. Fartyg, som från annan karantänanstalt medför bevis om behörigt undergången karantän och derefter haft friskt ombord, samt hvarken besökt smittad ort eller haft beröring med smittad ort eller från smittad ort kommande fartyg, må genast anlöpa destinationort.

7 §. Karantänstiden bestämes till femton dagar, hvilka beräknas på följande sätt:

a) för fartyg, som kommer från smittad ort eller haft beröring med smittad ort eller från smittad ort kommande fartyg, då helsotillståndet ombord under resan varit och ännu är godt, samt varor af första klassen ej medföras: ifrån den dag, då fartyget afgått från afgångsorten, eller då beröring ägt rum med smittad ort eller från smittad ort kommande fartyg;

b) för fartyg, som från smittad ort eller smittadt fartyg medför varor af första klassen: från den dag, då varorna blifvit vid karantänspåsar löstade;

c) för fartyg, hvarå sjukdomsfall af pestartad beskaffenhet å afgångsorten eller under resan funnits, eller hvarå någon person under resan afstöt, utan att tillförlifligen uträdnas kan att pest dertill icke varit orsaken: från fartygets ankomst till karantänspåsar;

d) för fartyg, hvarå pest vid ankomsten till karantänspåsar finnes eller derstädes utbryter eller någon person af denna sjukdom afstöt: från den sista sjuke eller döde blifvit från fartyget afförd;

e) för personer, som varit för pestsjukdom å karantänssjukhus intagna, räknas karantänstiden i fastsatt konvalescent-afdelning: från den dag, då läkaren förklarar dem fullkomligt friska, samt deras medhafde effekter blifvit behörigen reade;

f) För varor och effekter anses karantänen fulländad då dessa blifvit behörigen reade;

8 §. I intet fall må praktiska meddelas i karantän förlagdt fartyg förr än desamma, jemte varor och effekter, som tillhöra första och andra klasserna, afvensom fång- och gångkläder, undergått behörig rening under minst två dygn, hvilkens tid likväl må efter omständigheterna förlängas.

Derwid iakttages att varor af första klassen alltid måste från fartyget lösas. Der pestartadt sjukdomsfall å fartyget under resan inträffat, skola jemväl varor af andra klassen på samma sätt behandlas.

9 §. Om fartyg vid anställd undersökning skulle, genom lastens beskaffenhet, genom ofnyggighet eller stark besittning i ett tillstånd, som af vederbrände anses värdigt för allmänna helsotillståndet, bör fartyget, äfvensom försett med rent sundhetsbetyg och ehuru det icke under resan haft något sjukdomsfall ombord, likväl undergå behörig rening under minst fem dygn.

10 §. Menning af fartyg, varor och effekter sfer medelst tvättning eller rökning, samt för varor och effekter jemväl medelst upphettning, med undvikande af onödig kostnad och så, att besättning och passagerare derigenom utsättas för så ringa olägenhet och uppehåll som möjligt, samt att persedlarne icke förderivas, i hvilket hänseende Karantänskommisjonen äger att fastsätta föreskrifter meddela.

Derutom bör skeppare tillhållas att under hela karantänstiden, genom fartygets tvättning och tvättning samt besättningens om-

sjorgsfulla vårdande med hänsyn till föda, klädfel och renlighet, bitraga till underhållande eller beredande af godt helsotillstånd ombord; skolanne skeppare vara förpligtad att karantänshufens föreskrifter härtill efterkomma, vid afvenhtr att karantänshufens eljest må kunna ålägga lämplig förlängning af fartygets reningstid. Timar dödsfall af misstänkt sjukdom å fartyg till sjös eller i hamn, skola de gång- och fångkläder, hvaraf den döde under sjukdomen sig betjenat, uppbrännas eller kastas i hafvet, dock så att de icke förblifva flytande å wattenet. Hans öfriga effekter skola genast underkastas tvättning och rening.

11 §. Friske personer qvarstanna under karantänstiden ombord, men insjuknade böra till karantänssjukhuset genast förflyttas.

En hvar, som gått ombord å karantänsskyldigt fartyg, vare underkastad enahanda karantänbehandling med den, som ålägges de fartyget under resan följaktiga personer.

12 §. Praktiska, afvensom undersökningsbewis, utfärdas af den wid karantänsanstalten förordnade chef och derwarande läkare, enligt härvid bilagda formulär.

13 §. Fartyg, som, jemlikt föreskriften i 4 §, utan förutgången gemenskap med Sveriges land eller dess invånare, bör anlöpa Känss karantänspåsar, skall, då det påstas Sveriges lufsen och intill dess det undergått karantänbehandling, svart slagg alltid vara på masttopp hisfad. Utländskt skeppare, som icke äger svart slagg, hisse på samma sätt sin nations slagg.

14 §. Strandar, karantänsskyldigt fartyg wid Sverigs kust, må det erhålla allt det biträde till dess och ombord warande personers räddning, som wid tillfället åstadkommas kan; men vederbörande skola noga tillse, att så väl de räddade personerne och wararne, som de personer, hvilka med dem haft beröring, i näraste grannskap till strandningsstället, på fartygets befohmad, hållas afstilla från gemenskap med andra, intill dess undersökning af förhållandet med fartygets resa och personernes helsotillstånd ägt rum.

Finnes wid undersökningen att fartyget bort behandlas enligt föreskrifterna i 4 §, skall desamma, så framt det åter blifvit flott och kan hålla sjön, till Känss förvisas; men om fartyget ej kan dit afgå, underkastas det, så vidt ske kan, å strandningsorten den karantänbehandling, som med denna förordning öfverensstämmer.

Karantänsskyldigt fartyg, som anlöper annan hamn än Känss, warde genast dit afvisadt. Efter anlöpan det i trängande nöd, må fartyget äga att under bewakning och med iakttagande af nöbiga försigtighetsmått qwarligga så länge nödfallet det kräfwer. Dyligt fartyg godtgöre de af dess bewakning förorsakade kostnader.

15 §. Lots wid karantänspåsar ställe sig karantänshufens föreskrifter till efterrättelse.

Då lots möter fartyg, bör han, innan han går ombord, efterfråga hvarifrån fartyget kommer och om sjukdom ombord finnes. Ankommer fartyget från smittad ort eller har det haft gemenskap med pestsmittadt fartyg, eller finnes pestsjukt ombord, tillfages skepparen att anbefalld signal hissa; och bör lotsen, om det, utan att blottfälla fartygets säkerhet, låter sig göra, lotsa fartyget medelst att segla förut, eller of med sin båt följa desamma på släp och derunder wisa befallhafwaren huru han bör manövrera.

Der lots gått ombord på fartyg, som förklarats böra undergå karantän, iakttages hwad i 11 § är sagdt.

16 §. Om skeppare underlåter att med karantänsskyldigt fartyg anlöpa rätt karantänspåsar, eller meddelar orättiga eller falska uppgifter i affigt att undgå karantän; eller olofligen från karantän afgår, eller under karantänstiden har gemenskap med land eller med andra fartyg, eller emottager folk ombord eller från sitt fartyg lösar eller affänder varor eller persedlar; eller om någon annan olofligen från karantänsskyldigt eller i karantän förlagdt fartyg eller från i land inväntad karantän sig begifwer eller har gemenskap med friska personer eller utlemnar karantän underkastade varor; eller om någon olofligen har gemenskap med dyligt fartyg eller karantänsinrättning eller sjukhus, eller derifrån afhentar eller emottager personer eller varor, eller eljest öfverträder hwad till pestsmittas förekommande här ofwan i denna förordning stadgas, böte, ändå att ingen skada sfer, från och med etthundra till och med nihundra riksdaler samt, om wäls användes, dubbelt, jemte ansvar för wälsbet enligt lag; och ware de åtgärder tillätne, som till förhindrande af sådan öfverträdelse nödbige äro.

Sprides smitta, dömes fördriftaren till det högge ansvar, som kan vara i allmän lag bestämtd.

17 §. Böter, som enligt denna förordning dömmas, skola fördelas till hälften emellan åklagaren och Känss karantänsinrättning, samt, wid bristande tillgång, förwanblas till fångelse med tjenligt arbete\*) sålunda:

att mot böter till och med	150 r:dr swara	3 månader,
från 150 r:dr	300	4
" 300	600	5
" 600	900	6
" 900	1,350	7
" 1,350	1,800	8

Böterna gäldas af den pliktfulldes egendom, så långt den räcker. Saswa de till en del utgått, förwanblas återstoden efter de i Kongl. Brefwen den 5 Februari 1768 och den 27 Oktober 1820 stadgade grunder.

\*) Att till fångelse med arbete ej widare skall dömas, inhämtas af Kongl. Förordningen den 16 Februari 1864, 7 §.

18 §. Förbrytelser emot denna förordning skola wid närmaste stads domstol åtalas.

19 §. Karantänskommissionen i Östeborg äger att, för handhafvandet af denna författnings föreskrifter, uti allt hwad på Kommissionen ankomma kan, af Wäres Befallningshafwande och andra embetsmyndigheter äska och erhålla erforderligt biträde. Stulle omständigheter förekomma, wid hvilka Kommissionen icke anser sig kunna besluta, bör densamma hos Ds göra underdånig anmälan om förhållandet.

För öfrigt åligger det Wäres Befallningshafwande och vederbörande myndigheter i orterna att waka öfver denna förordnings eftersefnad, samt i förekommande fall widtaga de åtgärder, som i sådant hänseende på dem kunna bevo.

20 §. Klagomål öfver åtgärder wid karantänplatsen böra, ställas till Karantänskommissionen, inom åtta dagar inlemnas till karantänshufvudet, hwilken det derefter åligger att dem med första post, bebehfagade af eget yrkande, till Kommissionen infända.

Besvär öfver Karantänskommissionens beslut och åtgärder kunna, inom trettio dagar efter deras bevisligen erhållen del, hos Ds i underdånighet anföras genom Wäret Civildepartement.

21 §. Swenskt skeppare, som seglar på Medels eller Swarta hafwet, åligger, wid vite af trettio riksdaler, att alltid wara försedd med denna Wärs nådiga Förordning, äfwen som att ombord innehafwa swart flagg.

22 §. Stulle pest yppas i andra utländska hamnar än de i 4 § afsedda, eller till det inre af något eller några bland europeiska länder spridas, wilsje Wi, efter för handen warande omständigheter, meddela de särskilda föreskrifter, som, till rikets skyddande mot farfotens inträngande, må finnas wara af behofwet påfallande.

Det alle, som vederbör, ic.

**Bilagor.**

**A. Formulär till Praktika.**

Fartyget fördr af kommande från och bestimeradt till med har wid Ränss karantänplats undergått i författningarna föreskrifwen karantän ifrån och med den till och med den ; hwarjemte fartyget med innehafwande last, äfwen som besätningens och passagerarnes gång- och fängkläder, blifwit underkastadt behörig rening; och äger dereför nämnda fartyg att sin resa fritt och obehindradt fortfatta.

Ränss den 18

Enligt Kongl. Karantänskommissionens uppdrag:

N. N. N. N.

Karantänshufvudet. Karantänsläkare.

(Sigtill.) (Sigtill.)

Böjen:

**B. Formulär till Underförningsbewis.**

Fartyget fördr af kommande från och bestimeradt till har, efter föregången undersökning, som icke till karantän föranledt, erhållit tillstånd att fritt passera och äga gemenskap med land.

Ränss den 18

N. N. N. N.

Karantänshufvudet. Karantänsläkare.

Böjen:

Kongl. Maj:t har funnit godt i nåder förklara, att betyg, som Skeppare å fartyg, hwilket med destination till Sverige afgått från hamn i något af de i 2 § af berörda nådiga Förordning uppräknade länder, men under resan anslupit annan hamn i samma länder, bör från sådan ort medföra, skall, då sådant läter sig göra, antecknas å det sundhetsbetyg, som af vederbörande konsulattjensteman eller embetsmyndighet på afgångsorten blifwit för fartyget utfärdadt. Kongl. Kungörelsen den 12 December 1862 ang. tillägg till de i 2 § af Kongl. Förordningen den 20 September 1859 meddelade föreskrifter om sundhetsbetyg för fartyg.

Kongl. Maj:ts nådiga Kungörelse den 5 Juli 1870, med förklaring i afseende å tillämpningen af omformalnda nådiga Förordning den 20 September 1859, wisar, att Kongl. Maj:t funnit godt i nåder förklara, att stadgandena i 2 § och 4 § 1 mom. af samma Förordning skola, så widt Örekländ angår, upphöra att widare tillämpas, och nämnde stat för framtiden uti ifrågawarande afseende anses lika med andra uti återropade §§ icke särskildt utmärkta stater.

För underlättande af de åtgärder, som kommuner, i öfwerensstämmelse med föreskrifterna i sista mom. af 7 § i Kongl. Förordningen den 30 December 1857 samt Kongl. Förordningen den 20 September 1859, kunna besluta till förekommande af koleras införande och spridning, har Kongl. Maj:t funnit godt i nåder förordna:

att fartyg, som kommer från kolerasmittad ort eller å hwilket i sådant hänseende mistänkt sjukdoms- eller dödsfall under resan inträffat, skall wid inloppet å Swenskt redb eller i Swenskt hamn och febermera under närmasi derefter följande aderton timmar hafwa en swart flagga eller i brist deraf en hwit flagga hisad på stoztoppen, wid påföljd för befälhafware, som sådant underlåter, af böter från 10 till och med 200 riksdaler; samt

att lots eller tullbetjent, som anträffar från främmande ort

ankommande fartyg, skall wara skyldig underrätta vederbörande fartygsbefälhafware ej mindre om berörda föreskrift än om om hvilka främmande orter enligt kungörelse af Kommersekollegium äro af kolera smittade; kommande nämnda kungörelse, för att vederbörande tillhandahållas, att genom Kommersekollegii förforg särskildt och till erforderligt antal exemplar tryckas. Kongl. Förordningen den 31 Juli 1868, angående tillägg till hwad för förekommande af koleras införande och spridande i riket iakttagas bör.

För Karantänseinrättningen på Ränss utfärdades Kongl. Reglementet den 20 September 1859.

Karantänseinrättningen wid Ränss har till hufvudsakligt ändamål, att till Sverige bestimerade, så wäl swenska som utländska, fartyg må, när enligt de i afseende å pesten gällande föreskrifter så erfordras, wid Ränss kunna före andöpanbet af destinationsorten undergå behörig undersökning och karantänshandling.

För tjenstgöringen wid karantänseinrättningen och förvaltningen af der förekommande ekonomiska angelägenheter skola wid densamma wara anställda: en Karantänshufvud, en Läkare, en Underläkare, en Kasör, som tillika är Materialförwaltare, och fyra matrosar, jemte annan betjening för tillfälliga behof, såsom tillfyningsmän, karantänswaktare, sjuhwaktare, kokerska och stufvoköcker, uppsjare samt arbetare.

Desa personer tillsättas eller antagas, Chefen af Kongl. Maj:t, men Läkaren, Underläkaren och Kasören af Karantänskommissionen i Östeborg, samt betjeningen, efter föregången hemställan hos Kommissionen, af Karantänshufvudet.

Se vidare härom dels N:o 56 af F. S., der nådiga Reglementet intagits, dels och här nedan anmärkta Kongl. Skrifwelsen den 19 Februari 1869.

Med ändring af berörda nådiga reglemente för karantänseinrättningen på Ränss den 20 September 1859, har Kongl. Maj:t i nåder förordnat, bland annat:

att Karantänskommissionen i Östeborg skall upphöra och Kommissionens bestyr med karantänsanstalterna och karantänseinrättningen wid Ränss öfverflyttas på Kongl. Maj:ts Befallningshafwande i Östeborgs och Bohuslän;

att förvaltningen af Ränss karantänseinrättning med desj ekonomi, uppbörds- och väfningsbestyr, äfwen som befälet å karantänsområdet, skall förenas hos en person, med benämning Karantänsmästare, hwilken alltså kommer att öfvertaga de Karantänshufvudet samt Kasören och Materialförwaltaren hittills åliggande göromål; samt

att de mellan två läkare nu fördelade göromål skola uppdragas åt en Karantänsläkare. Kongl. Maj:ts nådiga Skrifwelse den 19 Februari 1869 till Karantänskommissionen i Östeborg, angående förändrad organisation af Karantänseinrättningen på Ränss. N:o 23.

**15 Kap.**

**Om brott emot annans frihet.**

**1 §.**

Förfätter man uppsätligen någon i slafweri, eller drifwer handel med neger eller annan, för att honom i sådant tillstånd försätta eller qwarhålla, eller tager man weterligen om bord, anhåller eller inspärrar någon å fartyg för att honom såsom slaf bortföra; dömes till straffarbete på lifstid eller i tio år; och ware fartyg, som till sådant ändamål begagnades, tillika med den laddning, som det då innehade, till Kronan förbrutet.

**2 §.**

Har någon antagit tjenst å fartyg, med wetskap att det till slafhandel eller slafwars bortförande bestämmt war, och warder fartyget till sådant ändamål begagnadt, medan han derå i tjenst är; straffes, såsom medhjelpare, efter 3 Kap. 4 §, ändå att han med slafwarne eller deras behandling sig ej befattat.

**3 §.**

Utrustar, uppläter eller befraktar man fartyg till slafhandel eller slafwars bortförande; warde, der fartyget ej till sådant ändamål begagnas, dömd till straffarbete från och med fyra till och med åtta år.

**4 §.**

Penningar eller deras värde, som någon till slafhandel eller befraktning af fartyg till slafwars förande, eller till utrustning af fartyg, som i 3 § sägs, använt eller sig betingat, ware till Kronan förbrutne.

**5 §.**

Har någon med wäld eller annorledes bemäktigat sig annan och honom å öde ort eller annat sådant ställe utfatt, att uppenbar fara war för hans lif; dömes till



straffarbete från och med sex till och med tio år. Sitt den utfatte deraf swår kroppsskada; dömes till straffarbete på lifstid eller från och med åtta till och med tio år: ljöt han deraf döden; miste gerningsmannen lifswet eller dömes till straffarbete på lifstid.

## 6 §.

Den, som olofligen, med wåld eller annorledes, bemäktigar sig annan och honom, emot hans wilja, ur riket förer, så och den, som, utan föräldrars eller förmyndares samtycke, förer ur riket barn, som ej fyllt femton år, ehwad det sker med des wilja eller ej, dömes till straffarbete från och med två till och med sex år.

## 7 §.

Har den, som annan bortfört, efter ty i 6 § sägs, twungit honom till främmande krigs- eller skeppstjenst, eller eljest i twångstillstånd honom försatt; dömes till straffarbete från och med sex till och med tio år eller på lifstid. Föröfwar man sådant brott emot annan utrikes, utan att hafwa honom dit fört, såsom i 6 § sägs; dömes till straffarbete från och med två till och med sex år.

## 8 §.

Den, som olofligen bemäktigar sig och från föräldrars eller ammans wård stulit barn, som ej fyllt femton år, ehwad det sker med barnets wilja eller ej, dömes, när barnet ej ur riket föres, till straffarbete från och med sex månader till och med fyra år. Sker det för att begagna barnet till tiggeri eller att det eljest till wanart öfwa; då skall till straffarbete från och med fyra till och med åtta år dömas.

## 9 §.

Swår som olofligen, genom inspärrende eller fängslande, eller annorledes, beröfwar någon friheten, dömes till straffarbete i högst fyra år eller, der omständigheterna äro synnerligen mildbrande, till fängelse. Har, genom sådant brott, friheten varit öfwer år och dag någon beröfwad, eller har den, emot hwilken brottet begids, lidit swår mishandel, medan han inspärrad war; då skall till straffarbete i högst sex år dömas.

## 10 §.

Om har någon, för förment brott, annan utan laga skäl gripit: skedde det ej af argt uppsåt, och blef med den griyne så försaret, som om laga häftning stadgadt är; då skall till fängelse i högst sex månader eller böter dömas.

## 11 §.

Vinar man annan för att tvinga honom till be- kännelse i någon sak; dömes till straffarbete i högst två år. Är brottet med synnerligen förswärande omständigheter förenadt; då må tiden för straffarbetet höjas till fyra år.

## 12 §.

Tager man qwinna med wåld och, emot hennes wilja, med henne öfwar otuft, eller tvingar man henne dertill genom hot, som innebär trängande fara; warde dömd till straffarbete från och med sex till och med tio år. Sitt qwinnan af den gerning swår kroppsskada; dömes till straffarbete på lifstid eller i tio år: ljöt hon deraf döden; miste gerningsmannen lifswet eller dömes till straffarbete på lifstid.

## 13 §.

Har någon, genom döfswande eller annat medel, uppsåtligt försatt qwinna i yrjel, sömn eller wan- makt, så att hon saknade bruket af fri wilja eller varit ur stånd att sig wärja, och har han med henne i den belägenhet otuft öfwat; ware lag, som i 12 § stadgas.

## 14 §.

Har någon, i uppsåt, som i 12 eller 13 § om-

talas, wåld, hot eller list, som der sägs, emot qwinna brukat, utan att uppsåtet fullbordadt blef; warde till straffarbete i högst sex år eller fängelse dömd. Sitt qwinnan af den gerning swår kroppsskada; då skall till straffarbete från och med fyra till och med tio år dömas: ljöt hon deraf döden; dömes till straffarbete på lifstid eller från och med åtta till och med tio år.

## 15 §.

Har någon öfwat otuft med qwinna, den der, honom weterligen, besanns i yrjel, sömn eller wan- makt, så att hon saknade bruket af fri wilja eller war ur stånd att sig wärja, och hade han ej i det tillstånd henne försatt; dömes till straffarbete från och med två till och med sex år. Sitt qwinnan swår kroppsskada; dömes gerningsmannen till straffarbete från och med sex till och med tio år: ljöt hon deraf döden; då skall till straffarbete på lifstid eller i tio år dömas.

## 16 §.

Brott, som i 12, 13, 14 eller 15 § sagdt är, må ej åtalas af allmän åklagare, der ej qwinnan af brottet dödd luttit, eller det af henne eller hennes måls- man till sådant åtal angifwet warder. Ej heller må sådant åtal anställas sedan sex månader förflutit efter det brottet skedde, der ej laga förfall wisas eller så är, att döden genom brottet blifwit qwinnan tillflyktsd.

## 17 §.

Den, som tager och bortförer eller i sitt wåld qwarhåller qwinna, mot hennes wilja, i uppsåt att henne till giftermål eller otuft förmå, dömes till straff- arbete från och med två till och med sex år.

## 18 §.

Bortförer man qwinna, som ej fyllt femton år, med hennes wilja, men utan samtycke af målsman, i sådant uppsåt, som i 17 § sägs; dömes till straffarbete från och med sex månader till och med två år. Bort- föres ommyndig qwinna, som fyllt femton år, med sin wilja, från fader eller moder eller dem, som i deras ställe äro, i sådant uppsåt som nämndt är; dömes ger- ningsmannen till fängelse eller böter.

## 19 §.

Brott, som i 17 § sägs, må ej åtalas af allmän åklagare, der ej qwinnan eller hennes målsman det till sådant åtal angifwer: ej heller må brott, som i 18 § sägs, åtalas af annan, än qwinnans målsman. Har i något af dessa fall den, som brottet begid eller deri delaktig war, gift sig med qwinnan; då äge åtal ej rum, der ej till återgång af giftermålet dömdt blifwit.

## 20 §.

Förer någon bort hustru från hennes man, med hennes wilja, i uppsåt att henne till otuft förmå; dömes till fängelse. Ej må dock, i ty mål, åtal af annan än mannen ske.

## 21 §.

Fader eller moder, som med wåld eller hot tvin- gar dotter till giftermål, straffes med fängelse i högst sex månader eller straffarbete i högst två år. Gör det annan giftoman; dömes till straffarbete från och med två till och med sex år.

Brott, som nu sagdt är, må ej till bestraffning åtalas, der ej för det wåld eller hot, som emot qwin- nan föröfswadt är, till giftermålets återgång dömdt blifwit.

## 22 §.

Tvingar någon, utan laga rätt, eller med mis- bruk af sin rätt, genom wåld eller hot, annan att nå- got göra, tåla eller underlåta; straffes högst med straff- arbete i två år, i de fall, der gerningen ej med swår- rare straff särskildt belagd är.

## 23 §.

Hotar man annan, muntligen eller skriftligen, med misshandel eller brottslig gerning, och sfer det på sådant sätt eller under sådana omständigheter, att anledning är att befara, det hotet verkställas skall; dömes, der ej det hot med försäkrat straff belagdt är, till böter eller fängelse i högst sex månader.

## 24 §.

Brott, som i 22 § sagdt är, må ej åtalas af allmän åklagare, der ej målsägande det till sådant åtal angifwer: ej heller må brott, som i 23 § sägs, åtalas af annan, än målsägande.

## 25 §.

Den, som till straff efter 1 eller 5 § fälles, skall och dömas medborgerligt förtroende för alltid förlustig. Pröfwes någon skyldig till straff efter 3 § eller sista punkten i 8 §; warde tillika dömd medborgerligt förtroende på wiß tid förlustig.

## 16 Kap.

Om falsk angifwelse; så och om annan årekränkning.

## 1 §.

Den, som falskeligen för brott annan wid domstol tilltalar eller genom falsk angifwelse åtal wid domstol emot annan åstadkommer, dömes:

1. om det åtalade eller angifna brottet kunnat medföra dödsstraff eller straffarbete på lifstid, till straffarbete från och med två till och med sex år;

2. om straffarbete på wiß tid öfwer två år eller öwärdighet att i rikets tjenst nyttjas å brottet följa kunnat, till straffarbete i högst två år eller fängelse i högst sex månader; och

3. i andra fall till fängelse i högst sex månader eller böter.

## 2 §.

Har någon, för att ådraga annan straff, emot honom falskeligen förebragt beswärande omständigheter, så att åtal wid domstol derå följt, eller, i affigt att komma tilltalad person på straff, undanröjt bewis för hans oskuld eller emot honom falskeligen förebragt beswärande omständigheter; warde såsom falsk angifware straffad efter 1 §.

## 3 §.

Blef den tilltalade till straff fälld, och straffet till fullt eller till någon del verkställt; dömes den falske angifwaren, om det war dödsstraff, till samma straff eller straffarbete på lifstid; om det war straffarbete på lifstid, till samma straff eller sådant arbete i tio år; om det war straffarbete på wiß tid, till enahanda straff på lika tid eller till och med två år utöfwer den, som för den tilltalade bestämd blifwit, dock ej öfwer tio år; om det war öwärdighet att i rikets tjenst nyttjas, till straffarbete från och med två till och med sex år; om det war affättning, till straffarbete från och med sex månader till och med fyra år; om det war fängelse eller mistning af embete på wiß tid, till straffarbete från och med sex månader till och med två år; och i andra fall till fängelse i högst sex månader eller böter.

## 4 §.

Pröfwes åtal eller angifwelse, som åtal åstadkommit, hafwa af obetänksamhet och utan argt uppsåt skett, eller har någon gjort angifwelse, men åtal derå ej följt; ware straffet, för det fall, som i första punkten af 1 § sagdt är, straffarbete i högst två år eller fängelse i högst sex månader; för det, som i andra punkten sägs, fängelse i högst sex månader eller böter; och för öfriga fall böter.

Skedde angifwelse, hwarå åtal ej följt, af obetänksamhet och utan argt uppsåt; ware straffet böter.

## 5 §.

Är någon förfallen till straff för åtal eller angifwelse, efter ty som nu sagdt är, och har åtalet eller angifwelsen förorsakat, att den tilltalade eller angifne hättad blef; då warde fängelse, dock ej öfwer sex månader, ålagdt, der eljest böter å brottet följa skulle.

## 6 §.

Finnes den, som åtal eller angifwelse gjort, hafwa sannolika skäl dertill haft; ware från straff fri.

## 7 §.

Swär som, muntligen eller i skrift, den han utsprider eller utsprida låter, beljuger annan, i ty att han af arghet pådiktat honom bestämdt brott eller wißt slag af brott; dömes, om dödsstraff, straffarbete öfwer två år eller öwärdighet att i rikets tjenst nyttjas å det pådiktade brottet följa kunnat, till straffarbete i högst två år eller fängelse i högst sex månader, och, i annat fall, till fängelse i högst sex månader eller böter.

Lag samma ware om den, som af arghet utsprider sådan årekränkande dikt, eller dock eljest så försar, att den, som oskyldig är, må för skyldig hållas.

Pröfwes brott, som i denna § sagdt är, hafwa af obetänksamhet skett; då må ej i något fall dömas till swärare straff än fängelse i sex månader.

## 8 §.

Utfätter man, i affigt såsom i 7 § sägs, emot annan rykte om gerning eller last, som ej efter lag straffbar, men eljest för hans ära, goda namn och medborgerliga anseende, yrke, näring eller fortkomst menlig är, eller fortsprider man af arghet sådant af annan utfatt rykte; dömes till fängelse i högst sex månader eller böter.

## 9 §.

Skörlämpar man annan med smädligt yttrande i tal eller skrift, eller med hotelse eller annan gerning, som misfirmlig är, och sfer det å tid, ort eller sätt, att årekränkningen wäcker synnerligt upprende, eller är den eljest af swär bekräftad; straffes gerningsmannen med böter eller fängelse i högst sex månader.

## 10 §.

Böter, som efter någon af föregående §§ ådömas, må till ett tusen Riksdaler sättas.

## 11 §.

För smädliga yttranden, hotelser eller misfirmliga gerningar i andra fall, än förut sagda äro, bötes högst tvåhundra Riksdaler.

## 12 §.

Förgriper man sig med årekränkning emot någon af de personer, som i 14 Kap. 35 § nämnda äro; warde den omständighet såsom förswärande ansedd.

## 13 §.

Den, som för årekränkning tilltalas, må ej till sitt fredande framställa bewisning om sanningen af sådant tillmåle, som i 8 § sägs. Är tillmåle gjordt om bestämdt brott eller wißt slag af brott, och will den tilltalade styrka, att den, emot hwilken tillmålet gjordes, är till sådant brott saker; wise då laga dom derå. Har brottet ännu icke varit under åtal eller under pröfning i fråga om skadestånd; då skall; dereft den för årekränkning tilltalade det will och han sjelf är målsägande eller har rätt målsägandens uppdrag till talan, eller dock brottet hörer under allmänt åtal, och så framtid till sådant eller till talan om skadestånd ej är förjuten, efter ty derom stadgadt är, domstolen lägga den tilltalade tid före att wise, att lagligt åtal då blifwit anställt eller påkalladt, såsom om misgerningars angifwande och åtalande förefriswet är, eller att målsägandes talan om skadestånd är anhängiggjord, och huru deröfwer slutligen dömdt blifwit. Ej må till befrielse

från ansvar för tillmäle om brott annan bevisning vara tillåten.

## 14 §.

Den, som till falskt angifvelse eller annan årekränkning sater år, må och, efter omständigheterna, dömas att erlagga kostnad till tryckning i allmän eller ortens tidning af den dom, hvarigenom den andre upprättelse vunnit, der denne det äskar.

## 15 §.

En må brott, som i 7, 8, 9 eller 11 § sagdt är, åtalas af annan än målsägande, der ej årekränkingen skett i eller för någons embete eller tjänst: ej heller må brott, som i 12 § sägs, åtalas af allmän åklagare, der det ej af målsägande till sådant åtal angifwes.

## 16 §.

Den, som efter 1, 2 eller 3 § gjort sig förfallen till straffarbete i två år eller till swårare straff, skall och dömas medborgerligt förtroende för alltid förlustig. Pröfwan någon efter 7 § skyldig till straffarbete eller efter 1, 2 eller 3 § förfallen till sådant arbete under två år; warde tillika dömd medborgerligt förtroende på wiß tid förlustig.

## 17 Kap.

## Om äktenfapsbrott.

## 1 §.

Gör gift man hor med ogift qwinna, eller gift qwinna med ogift man; straffes den, som gift är, med fängelse i högst sex månader eller böter, och den ogifte med böter.

## 2 §.

Föröfwa man och qwinna, som båda gifta äro, hor med hwarannan; warde straffet fängelse från och med sex månader till och med två år.

## 3 §.

Horäsbrott må ej af allmän åklagare åtalas, der ej den offylldiga makan brottet till åtal angifwit eller för det brott skilnad i äktenfapskapet fött, eller mannen efter lagförkning ålägges att underhåll gifwa till barn, som blifwit i hordom afladt, eller och brottet eljest under allmänt åtal hörer. War brottet emellan twänne gifta föröfwdt; då äge åtal emot dem båda rum, ändå att blott en af de offylldiga makarna skilnad fött.

## 4 §.

Gift man eller qwinna, som, innan de äktenfaps upphört, nytt äktenfapskap med ogift person ingår, dömes, för twegifte, till straffarbete från och med sex månader till och med fyra år.

## 5 §.

Göra man och qwinna, som båda gifta äro, med hwarannan twegifte; warde dömd till straffarbete från och med två till och med sex år.

## 6 §.

Ogift person, som ingår äktenfapskap med den han wet gift wata, dömes till straffarbete i högst två år.

## 18 Kap.

## Om sedlighetsbrott.

## 1 §.

Fader eller moder, eller annan i rätt uppftigande led, som med barn eller barns afkomling otukt öfwar, warde dömd till straffarbete på lifstid eller från och med åtta till och med tio år. Barnet eller afkomlingen skall till straffarbete från och med sex månader till och med fyra år dömas.

## 2 §.

Öfwar fader eller moder otukt med barns eller

afkomlings maka, eller stjuffader eller stjufmoder med stjufbarn eller deß afkomling; dömes till straffarbete från och med sex månader till och med fyra år. Barnets eller afkomlingens maka, så och stjufbarnet eller deß afkomling, skall till fängelse i högst sex månader eller straffarbete i högst två år dömas.

## 3 §.

Öfwa syston otukt med hwarandra; warde dömd till straffarbete från och med två till och med sex år.

## 4 §.

Otukt emellan ett syston och det andras afkomling straffes högst med straffarbete i två år.

## 5 §.

Otukt emellan personer, som äro med hwarandra beswägrade genom enderas äktenfapskap med den andras syston eller systons afkomling eller med någon, från hwilkens syston den andra härstammar, straffes med böter.\*)

## 6 §.

Öfwa religions- eller skolelärare, uppfostrare eller läromästare otukt med ungdom, som de till underwising eller uppfostran hafwa, eller göra det fostersföräldrar med fosterbarn, eller förmyndare med myndling; warde dömd till straffarbete från och med sex månader till och med fyra år eller fängelse.

Öfwar styresman, föreståndare eller annan tjänsteman, läkare, uppsyningsman eller waktbetjent wid straffinrättning, häkte, sjukhus, fattighus, barnhus eller annan sådan inrättning, otukt med qwinns-person, som der intagen är; dömes till straffarbete i högst två år eller fängelse i högst sex månader.

## 7 §.

Öfwar man otukt med qwinna, som ej fyllt tolf år; dömes till straffarbete från och med fyra till och med åtta år och, om hon af gerningen fick swår kroppsskada eller dödd, till straffarbete från och med åtta till och med tio år eller på lifstid. Sker det med qwinna, som fyllt tolf, men ej femton år; dömes till straffarbete i högst två år eller fängelse i högst sex månader.

## 8 §.

Den, som öfwar otukt med afwita qwinna, dömes till straffarbete från och med sex månader till och med fyra år.

## 9 §.

Ogift man, som öfwar otukt med ogift qwinna, utom de fall, som förut sagda äro, straffes, för lösnfläläge, med böter, högst etthundra Riksdaler. Ej skall dock sådant straff ådömas i annat fall, än då mannen, efter lagförkning af qwinnan eller hennes målsman, ålägges att underhåll gifwa till barn, hwarmed qwinnan i lågersmålet rädd blifwit.

## 10 §.

Öfwar någon med annan person otukt, som emot naturen är, eller öfwar någon otukt med djur; warde dömd till straffarbete i högst två år.

## 11 §.

Främjar någon otuktig lefnad genom koppleri, eller håller sådant hus, der otukt drifwes; dömes till straffarbete från och med sex månader till och med fyra år.

Owinna, som i dylligt hus låter bruka sig till sköflefknad, straffes med fängelse i högst sex månader eller straffarbete i högst två år.

## 12 §.

Föräldrar, fostersföräldrar, förmyndare, lärare eller andre, som genom koppleri till otukt förleda barn eller dem, som under deras lydning eller uppftigt ställda äro,

\*) Enligt Kongl. Förordningen den 24 Maj 1872.

skola dömas till straffarbete från och med två till och med sex år; warde och dömd medborgerligt förtroende för alltid förlustige.

## 13 §.

Sprider någon ut skrift, målning, teckning eller bild, som tukt och sedlighet särar; straffes med böter eller fängelse i högst sex månader.

Lag samma ware, om man genom annan gerning särar tukt och sedlighet, så att allmän förargelse eller fara för andras förförelse deraf kommer.

## 14 §.

Håller någon hus, der äfwenturliga spel om penningar eller penningewärde allmänneligen bedrifwas; straffes med fängelse i högst sex månader eller böter. Tillåter den, som håller källare, wårds-hus eller annat allmänt näringsställe, att sådant spel der bedrifwes; dömes till böter. Swar som å ställe, som nu jagdt är, deltagar i äfwenturligt spel, straffes med böter, högst tvåhundra Riksdaler. \*)

## 15 §.

Öfwerlastar sig någon af starka drycker så, att af hans åtbörder eller orediga sinnesförfattning synbarligen märkas kan, det han drucken är, och träffas han i sådant tillstånd å wäg, gata eller annat allmänt ställe; straffes, för fylleri, med böter, högst tjugo Riksdaler.

## 16 §.

Wisar någon i behandling af egna eller andras kreatur uppenbar grymhet; straffes med böter, högst ettihundra Riksdaler.

## 19 Kap.

Om eldfäda af uppsåt eller wällande; så och om annan skadegörelse å egendom.

## 1 §.

Sätter man uppsåtligen eld å hus, byggnad, fartyg eller annat, der menniskor bo, eller wanligt eller weterligt är, att de eljest wistas, eller å något, hwarifrån elden till sådana boningar eller wistelserum lätteligen spridas kan; dömes, för mordbrand, till straffarbete från och med sex till och med tio år. Fick någon, som å sådant ställe förewar, af branden swår kroppsskada; warde mordbrännaren dömd till straffarbete på lifstid eller från och med åtta till och med tio år. Fick den, som förewar, af branden döden; miste mordbrännaren lifwet eller dömes till straffarbete på lifstid.

## 2 §.

Föröfwar man mordbrand, som i 1 § sägs, då allmän farstot, uppror, fiendes åträngande eller annan sådan nöd eller fara för handen är, eller gör mordbrännaren wäld å någon, för att elden åsätta eller desfläckning hindra, eller ifter mordbrand å hus, byggnad eller fartyg, der mycket folk är, som för fara blottställas, eller å kruthus, eller i stad, köping eller by, eller å annat sådant ställe, der många sammanbo, eller å Konungens slott, fäste, fartyg, förråds- eller tyghus eller annan sådan Statens tillhörighet, eller å kyrka; då skall till straffarbete på lifstid eller från och med åtta till och med tio år dömas.

## 3 §.

Har någon uppsåtligen satt eld å uthus eller annan byggnad, fartyg, skog, torfmosse, wäxande eller skuren gröda, fädes-, hö- eller halmstak, weds-, kol-, timmer- eller bräddhög, eller dylikt, som annan tillhörde och så aflägsset låg, att wän ej war, att elden derifrån till menniskors boningar eller wistelserum spridas kunde; dömes till straffarbete från och med två till och med sex år. War ringa egendom i fara, och skedde ej synnerlig skada; då må tiden för straffarbetet till sex må-

nader nedfattas. Fick någon, som förewar, af branden swår kroppsskada eller döb; warde gerningsmannen dömd till straffarbete från och med fyra till och med åtta år.

## 4 §.

Wisste gerningsmannen, att å ställe, som i 3 § sägs, någon förewar och för fara blottställbes; ware lag, som för hwarje fall i 1 § sägs.

## 5 §.

Sätter någon eld å sin egendom, i uppsåt att bebraga försäkringsgiffware, eller i annan sådan swiklig affigt; dömes till straffarbete från och med sex månader till och med fyra år. War genom den eld annans boning, wistelserum eller egendom i fara satt, eller fick någon deraf swår kroppsskada eller döb; straffes gerningsmannen efter ty för hwarje sådant fall i 1, 2, 3 eller 4 § skils.

## 6 §.

Är eld åsatt och warder den släkt, innan den sig utbredd och skada gjort; ware straffet, för de fall, som i 1 och 4 §§ sägas, straffarbete från och med två till och med sex år; för det fall, som i 2 § omförmåles, straffarbete från och med fyra till och med åtta år; för det, som i 3 § nämndt är, straffarbete i högst två år eller fängelse i högst sex månader; och för det fall, som i 5 § jagdt är, fängelse, men, der brottet, om elden ej släkt blifwit, skolat straffas på sätt i föregående §§ stadgadt är, straffarbete, efter ty förut i denna § bestämdt blifwit.

Har gerningsmannen, af egen drift, fjell eller genom tillfallad hjälp, släckningen åstadkommit; då må straffet, efter omständigheterna, nedfattas under hwad i allmänhet å gerningen följa hort.

## 7 §.

Swar som uppsåtligen sänker fartyg, deri folk är, eller det på grund, klippa eller annat sättet, så att skeppsbrott eller annan sjöskada ifter; dömes till straffarbete från och med sex till och med tio år. Får någon af den gerning swår kroppsskada; warde gerningsmannen dömd till straffarbete på lifstid eller från och med åtta till och med tio år. Futer någon deraf döden; miste gerningsmannen lifwet eller dömes till straffarbete på lifstid.

## 8 §.

Sänker man fartyg eller kommer skeppsbrott eller annan sjöskada åstad, för att bebraga försäkringsgiffware eller i annan sådan swiklig affigt; dömes till straffarbete från och med sex månader till och med fyra år. War folk i fartyget; då skall gerningsmannen straffas efter ty i 7 § stadgadt är.

## 9 §.

Har någon gjort försök till brott, som i 7 eller 8 § sägs, och blef endast genom omständigheter, som woro af gerningsmannens wilja oberoende, brottets fullbordad förhindrad; ware straffet högst, för det fall, som i § 7 nämndt är, straffarbete i sex år, och för det fall, som i 8 § omförmåles, straffarbete i två år, men, om brottet, der det fullbordadt blifwit, skolat efter 7 § straffas, sådant arbete i sex år.

## 10 §.

Den som, i uppsåt att förleda eller skada sjöfarande, sönderbryter, borttager eller förderfwar fyr- eller känningsbåk, prick, wisare eller annat tecken, som till sjöfarandes rättelse satt är, eller släcker eld, som till sjöfarandes rättelse skall tänd wara, eller underlåter att upptända eld, den han till sådan rättelse tända skall, eller gör falsk eld, eller sätter upp annat falskt tecken, eller fyller eller stoppar rätt farled i sjö eller ström; dömes till straffarbete från och med två till och med sex år. Öfer skeppsbrott eller annan sjöskada; ware lag, som för hwarje af dessa fall i 7 § sägs.

\*) Tillförene hade usfärdsats Kongl. Förordn. den 11 Jan. 1859 om förhöjdt ansvar för den, som olofligt spel skänksaltat.

## 11 §.

Swär som uppsåtligt förstör Statens kanal- eller slufsvärf eller annan sådan wattenbyggnad, eller jernvägsanläggning, eller å befämma, dertill hörande byggnader, verk eller inrättningar, eller de för framfarten å jernväg använda wagnar eller andra fortkläfningsmedel gör sådan skada eller eljest widtager sådana åtgärder, att fara eller olycka wid kanal- eller jernvägsfartens begagnande eller allmänt farlig öfverwämning deraf uppkomma kan; dömes till straffarbete från och med två till och med sex år. Kom deraf ej olycka, och war faran ringa; då må tiden för straffarbetet till sex månader nedsättas.

Så äfwan swär kroppsskada eller döb, och war den brottsliga handling af beskaffenhet, att han bort kunna inse, att dylik olycka deraf war att befara; dömes gerningsmannen, i förra fallet, till straffarbete från och med sex till och med tio år eller på lifstid, och, i senare fallet, till straffarbete på lifstid eller miste lifwet. War gerningen ej af sådan beskaffenhet, som nämnt är, men så äfwan deraf swär kroppsskada eller döb, eller åstadkomas allmänt farlig öfverwämning; warde gerningsmannen dömd till straffarbete från och med fyra till och med åtta år.

## 12 §.

Gör man uppsåtligt å verk, byggnad eller anläggning, som i 11 § sägs, eller å tillbehör dertill, skada, den der, utan att kunna medföra sådan fara eller olycka, som i samma § nämnt är, liksom åstadkommer wäsendiligt hinder eller uppehåll i verkets, byggnadens eller anläggningens begagnande, eller widtager man eljest åtgärder, som till sådant hinder eller uppehåll leda; dömes till fängelse eller till straffarbete i högst två år. I ringare fall må till böter dömas.

## 13 §.

Swär som uppsåtligt förstör eller skadar Statens telegrafinrättning, någon dess beståndsdel eller tillhörighet, eller widtager åtgärder, hvarigenom telegrafering hindras eller störes; dömes till fängelse i högst sex månader eller straffarbete i högst två år. War skadan ringa, och förorsakades ej derigenom något hinder i telegraferingen; må till böter dömas.

## 14 §.

Hwad i 11, 12 och 13 §§ om Statens kanal- eller slufsvärf, annan sådan wattenbyggnad och jernvägs- eller telegrafinrättning är stadgad, må och å dylik, af enskilda personer, menigheter eller bolag inrättad, anläggning tillämpas, om Konungen förordnat, att sådan anläggning skall lika skydd, som Statens, njuta.

## 15 §.

Förstör eller skadar man uppsåtligt allmän minneswård, brygga, bro, färja, brunn, wattenledning, gasledning, wäg, gata eller farled; eller stängsel eller märke, som, till afwärande af fara eller till warning derför, wid allmän wäg, gata, eller farled, eller å annat sådant ställe satt är; straffes med fängelse i högst sex månader eller straffarbete i högst två år. I ringare fall må till böter dömas.

Tillstänger man olofligen, utan skadegörelse, som nu är nämnt, allmän wäg, gata, farled eller flottled, eller utkastar man i segelled eller flottled barlast eller annat, hwaraf uppgrundning förorsakas kan; ware straffet böter.

## 16 §.

Förstör eller skadar man uppsåtligt grufwa, eller uppsforbrings- eller annat konstverk, som för grufwedrift inrättadt är; dömes till fängelse i högst sex månader eller straffarbete i högst två år.

## 17 §.

Sprider någon uppsåtligt ut kreatursjuka, som smittosam och farlig är; dömes till straffarbete från och med två till och med sex år.

Bryter någon weterligen emot de föreskrifter, som till förekommande eller hämmande af kreatursjuka gifna äro; kommer sjuka af den gerning; dömes till fängelse eller till straffarbete i högst ett år: kommer ej sjuka deraf; ware straffet böter.

## 18 §.

Förgiftar någon, i uppsåt att annans kreatur skada, föder eller hwad annat som helst, så att allmän fara deraf kommer; dömes till straffarbete från och med två till och med sex år. För menniska af sådan förgiftning swär kroppsskada eller döb; då må tiden för straffarbetet höjas, i förra fallet, till åtta år och, i senare fallet, till tio år.

## 19 §.

Har någon, utan uppsåt, orsakat förgiftning, som i 18 § sägs, och söker ej, ända att han det warse blifwit, att faran deraf, så widt sse kan, genast afwäras; straffes med böter eller fängelse i högst sex månader.

## 20 §.

Förstör eller skadar man uppsåtligt, i andra fall än nu sagda äro, annans egendom, fast eller lös, ehwad den till enskildt eller allmänt bruk eller gagn eller till prydnad ämnad är; straffes med böter eller fängelse i högst sex månader. Har af gerningen kommit synnerlig fara för någons lif eller hessa, eller grof skada å egendom, eller är gerningen eljest med synnerligen förwärande omständigheter förenad; då må till straffarbete i högst två år dömas.

Brott, som i denna § sagdt är, må ej åtalas af annan än målsägande, der ej skada stett å allmän egendom.

## 21 §.

Den, som ouppåtligt, genom wårdslöshet, oförstigtighet eller försummelse, är wållande till eldfskada å annans egendom eller till fleppsbrott, eller till sådan skada eller öfverwämning, som i 11 § nämnt är, eller dertill att fara uppsåtligt för begagnande af verk, byggnad eller anläggning, som i sagda § omförmåles, straffes med fängelse i högst sex månader eller böter.

Ar någon, på sätt nu sagdt är, wållande till skada å fyr- eller läningsbåt eller annat sådant tecken, som i 10 § nämnt är; straffes med böter. För dylikt wållande till skada, hinder eller uppehåll, som i 12 eller 13 § omförmåles, eller till skada, som i 15 § sägs; ware bot högst tvåhundra Riksdaler.

## 22 §.

Den, som gjort sig förfallen till straff efter 1, 2, 3, 4, 5, 7, 8, 10 eller 18 §, skall och dömas medborgerligt förtroende för alltid förlustig. Lag samma ware, om någon efter 6, 9 eller 17 § gjort sig skyldig till straffarbete i två år eller till swärare straff.

Kongl. Maj:t har funnit godt att, med upphäwande af Kongl. Förordningen den 17 April 1828 angående forntida minnesmärkens fredande och bewarande samt af öfriga rörande samma ämne meddelade föreskrifter, så widt de äro stridande emot hwad här nedan stadgas, i näder förordna, som följer:

1 §. Alla fasta fornlemningar, bewarande minnet af fäderneslandets innebyggare i forntiden, äro skilda under lagens högn, och så således icke af jordens ägare eller innehafware eller annan person förändras, rubbas eller förstöras under annat wittor, än här nedan i §§ 3, 4 och 5 stadgas.

2 §. Fasta fornlemningar äro: ättehögar och grafstullar från hednistid, af jord eller grus, sundom försedda med stenrets ringfoten, någon gång med sten på toppen; griftrör (tunnel) af hopförda stenar; grafwar eller andra byggnader, uppförda af resta stenar och hällar, täkta med hällar eller stenblock, fristående eller omgifna af jordstullar eller rör, i wisja orter med täkt ingång från sidan (jättstugor, kyrhus, hällkistor, gånggrifter); stensättning och stensättning af stenar, resta eller lagda i beständ form, runda, aflånga eller ovala, mot ändarne afsmalnande, fyrkantiga, trekantiga med utspånade udbar o. s. w. (domareningar, domarsäten, offerkretsar, fleppesformer, trendar u. m.); resta stenar, antingen enskilda stående eller flere spridda utan beständ ordning fins emellan (bantastenar, wårdsällar); stenar och klippblock med runskrift (run-

stenar); inskrifter och bilder af mennifkor, djur m. m., inristade på berg och hållar, (runebjerg, hållstifningar); ringmurar af sten, jord-wallar eller andra märkliga gwallsfwor af forntida borgar, flott och fästen; lemningar af fordom öfvergifna kyrkor, kapell, kloster, bönehus och andra märkliga offentliga byggnader; stenfors och andra wårdar, under afslagen tid uppresta för andaktsöfningar eller till minne af någon tilldragelse, samt andra likartade minnesmärken af den ålder, att de numera icke kunna anses tillhöra enskild ägare.

3 §. Kongl. Witterhets-, Historie- och Antiquitets-Akademien äger att, genom Riksantikvarien eller särskildt utsedd person, efter skedd tillfälgelse af jordens ägare eller innehafware, låta uppresta och ifrådsätta fullständiga runstenar och andra forntida minnesmärken samt afteckna och, medelst gräfning eller på annat sätt, undersöka fasta fornlemningar under vilkor, att ägaren eller innehafwaren af jorden skall åtnjuta ersättning för honom möjligen derigenom förorsakad skada eller kostnad. Efter slutad undersökning skall fornlemningen, så vidt möjligt är, i det hette återställas i sitt förra stid.

4 §. Årlandar ägare eller innehafware af jord, för tillämnadt byggnads- eller odlingsföretag eller af annan orsak, begagna, förändra eller borttaga någon fast fornlemning, tillkännagifwe det, med bilagd noggrann beskrifning öfwer fornlemningen, å landet hos närmaste kronobetjent och i stad hos Magistrat, hvilka det åligger att genast dertom göra anmälan hos Kongl. Maj:ts Befallningshafwande i länet, som bör handlingarne till Kongl. Witterhets-, Historie- och Antiquitets-Akademien insända. Akademien äger der efter afgöra, huruvida anföringen må med eller utan vilkor bifallas eller icke; hvilket beslut skall genom Kongl. Maj:ts Befallningshafwande meddelas den sökande, jemte hänvisning att, der han åt beslutet ej nöjes, inom den i Kongl. Förordningen den 14 December 1866 bestämda tid, i Kongl. Ekteskapsdepartementets Expedition deröfwer inlemnna underdåniga besvär. I dessa fall skola beslutet sökandes kostnadsfritt meddelas.

Kongl. Witterhets-, Historie- och Antiquitets-Akademien äger, i händelse bifall lemnas att förändra eller borttaga sådan fornlemning, förut låta den samma närmare besigtiga och afteckna, eller wid förändringen eller borttagandet låta någon person å Akademiens wagnar närvara; dock må icke ägaren eller innehafwaren af jorden ofskligt uppehåll eller olägenhet deraf tillflynda. Om i sådan fornlemning anträffas lösa fornsaker, skola dessa Kongl. Maj:ts och Kronan hembjudas.

Öfwar någon annan, för vetenskaplig undersökning, öppna en eller annan wiß uppgifwen fornlemning, må han dertill begära tillstånd af Kongl. Witterhets-, Historie- och Antiquitets-Akademien, som, i händelse af bifall, närmare bestämmer, huru derwid må förfaras.

5 §. Om wid anläggning af väg, jernbana, kanal eller wid annat offentligt arbetsföretag någon märkligare fast fornlemning skulle wara belägen i vägens eller kanalens ritning eller för arbetets utförande hinderlig, och kan fornlemningens rubbning icke utan stor olägenhet undwiskas, så skall, innan sådan rubbning sker, ritning af fornlemningen jemte beskrifning till Kongl. Witterhets-, Historie- och Antiquitets-Akademien insändas och tillfälle beredas Akademien att, om så anses behöfligt, genom dertill förordnad person undersöka den samma, utan att likväl arbetet må härigenom obehöfligt uppehållas.

6 §. Ställ skifte af jord företagas och finnes deraf fast fornlemning, ålge det skiftesförrättaren att uppmäna samlitige delägare att låta den mark, fornlemningen upptager, såsom en skifteslagets gemensamma tillhörighet, från skiftet undantagas. Kan sådan öfverenskomst icke frivilligt uppgå, gälle dock om fornlemningen hwad rörande sådana's wård här öfwan är stadgad.

7 §. En hwar, som genom sprängning, nedrifning, gräfning, plöjning eller på annat sätt, utan dertill, efter hwad här öfwan sagdt är, erhållet tillstånd, rubbar, undanröjder, förför eller på annat sätt öfrebar fast fornlemning, swaffes, efter omständigheterna, med böter från 5 till 500 riksdaler, om det finnes, att han känd eller bort kunna, att det war en fornlemning, och ware pligtig att, så vidt möjligt är, återställa den samma i dess förut warande stid. Tredfas han att sådant fullgöra, må återställandet på hans bekostnad werrställas.

Om härwid lösa fornsaker hafwa anträffats, skola dessa till Statens Historiska Museum aflemnas; och ankomme på pröfning, huruvida någon ersättning för dessa må gifwas.

8 §. 1 Mom. En hwar, som i jorden, i watten, i gamla byggnader eller annorstädes finner forntida mynt, wapen, redskap, prydnader, kärl eller andra fornsaker af guld, silfwer, koppar eller bronz (i. e. metall), skall Kongl. Maj:ts och Kronan sådant fynd hembjuda, och för detta ändamål de kunna mynten eller fornsakerna, utan att bestamma genom brytning, silning, skurning eller på annat sätt skada, omsorgsfullt förwara öfverdröfligen inlemnna antingen till närmaste kronobetjent eller omedelbart hos Kongl. Maj:ts Befallningshafwande, med noggrann uppgift om fyndstället, sättet huru fyndet blifwit anträffadt, om någon fast fornlemning finnes i grannskapet, med hwad mera kan till upplysning i ämnet tjena. Kongl. Maj:ts Befallningshafwande besörje öfverdröfligen fyndets insändande, eller, om detta icke lämpligen kan ske med posten, afgifwe skriftlig anmälan till Kongl. Witterhets-, Historie- och Antiquitets-Akademien. Finner Akademien hela fyndet eller någon del deraf böra för Statens samlingar inlösas, erlågge då för det som inlösas

af guld eller silfwer fulla metallwärdet med en åttundobels förhöjning, samt för koppar och bronz hwad utöfwer metallwärdet kan anses motswara fyndets wettenskapliga värde. Kan Akademien icke af de för sådant ändamål på hennes stat uppförda medel lösen besörja, göre då hos Kongl. Maj:ts underdånig anmälan, hwarerter Kongl. Maj:ts will pröfwa, huruvida fyndet må af andra medel inlösas eller ägaren återställas.

2 Mom. Öfwar innehafware af andra tillfälligtvis anträffade fornsaker af ringare materielt värde bestamma Kongl. Maj:ts och Kronan hembjuda, må sådant kunna på lika sätt te genom Kongl. Maj:ts Befallningshafwande; och skall Kongl. Witterhets-, Historie- och Antiquitets-Akademien för hwad af sådana fynd anses böra för Statens Museum behållas erlågge lösen, efter omständigheterna större eller mindre, i den mån de hembjudna fornsakerna äro väl bewarade och i öfrigt anses äga värde för nämnda Museum och för wettenskapen.

3 Mom. Den som undandöljer, nedsmälter, förfingrar, bortskänker eller förtyttar sådant fynd, som i 1 mom. omtalas, innan det varit Kongl. Maj:ts och Kronan hembjudet, miste utan lösen hwad han af fyndet äger qwar och böte dubbla wärdet af hwad han deraf nedsmält, förfingrat, bortskänkt eller förtyttat.

9 §. Äldre kyrkor, utmärkta genom owanligt byggnadsfätt eller åldriga arkitektoniska prydnader, eller wid hvilka något historiskt minne är fastadt, eller som äro försedda med målningar och inskrifter å hwall, tak och wäggar, må ej nedbrytas, förändras eller till annat ändamål användas, ej heller målningar och inskrifter genom rapping eller ny målning utplånas, innan anmälan i wederbörlig ordning blifwit hos Kongl. Maj:ts gjord, på det Kongl. Maj:ts, efter wederbrändes hörande, må efter omständigheterna kunna afgöra, hwad som bör bibehållas eller genom afteckning och beskrifning åt efterwerlden bewaras, innan nedbrytning eller ändring företages.

Samma lag gälle öfwer öfriga, kyrka tillhöriga byggnader samt äldre grafwårdar och andra fasta minnesmärken, som i kyrka eller å kyrkogård förefinnas, enskilda slägters eller personers rätt i äffande å dylika minnesmärken dem oförändradt förbehållen.

10 §. Finnes i kyrka, grafkor eller eljest i kyrkas hus och förwaringssrum rörligt gods, som tjenaar att bewara minnet af forntidens bruk och konfärdighet och icke tillhör enskild person eller slägt, såsom gamla skrudar, bilder, altartaflor, kors och kruccifur, klenoder, kärl, dopfontar, röfelsekar, aflatsbrev, fattigbrev, primkloder, icke wäggsfasta målningar och andra konstarbeten, minneswårdar och grafftenar, epitafier, baner, wapensköldar, forngarn, wapen och rustningar, gamla bref och skrifter, må sådana, i öfwerensstämmelse med kyrkolagens stadgande i 26 Kap. 6 §, icke till enskilda personer, inhemska eller utländska samlingar aflåtas, utan att förut hafwa varit Kongl. Maj:ts och Kronan hembjudna, wid ansvar för dem, som deröfwer böra å embedets wagnar hafwa wård, såsom för tjenstefel.

Finnas runstenar i kyrkas golf inlagda och blottfällna för nötning, skola dessa uttagas och fristående på lämplig plats uppställas. Will församlingen icke besörja den härmed förenade kostnad, göre då härom framställning till Kongl. Witterhets-, Historie- och Antiquitets-Akademien.

Will församlingen låta omgjuta ringklocka, å hvilken finnes inskrifter, böra dessa upprednas och Kongl. Witterhets-, Historie- och Antiquitets-Akademien delgifwas. Äro inskrifterna tecknade med runor eller andra medeltidens bokstäfwer, eller finnes å klockan bilder och figurer af owanlig beskaffenhet, skall noggrann afteckning deraf bemälda Akademi tillställas så tidigt, att Akademien, om så finnes nödigt, må kunna låta besörja jemförelse af denna afteckning eller taga aftryck af dessa inskrifter och figurer, innan klockan omsmältes. Om församlingen will afyttra sådan till omsmältning beständ ringklocka, skall den först Kongl. Maj:ts och Kronan hembjudas, på sätt om fynd sagdt är.

11 §. Ut det inventarium öfwer besintlig lösegendom, som efter lag skall finnas wid hwarje kyrka, bör öfwer intagas uppgift öfwer kyrkans i nästföregående § ommända rörliga gods; och skall wid kyrkoherde-omböte och wid wiktation noggrannt underlöfas, att allt finnes efter detta inventarium i god ordning. Kongl. Witterhets-, Historie- och Antiquitets-Akademien äger rättighet att genom Riksantikvarien eller annan utsedd person anställa sådan inventering efter förut skedd tillfälgelse hos kyrkoherde och wederbrörande kyrkoförståndare.

Kyrkoherde och kyrkowårdar skola, wid ansvar efter hwad här om särfärdigt är stadgad, tillse, att sådan kyrkans lösegendom icke af wanwård förderwas; och skall åt dylika saker, der de icke mera för kyrkans bruk användas, tjenligt förwaringssrum i kyrkan eller dess hus beredas.

12 §. Kongl. Maj:ts Befallningshafwande och Konfistorierna samt wederbrörande presteskap och kronobetjente anbefalles att, i allt hwad på dem kan ankomma, tillse att hwad i denna näbige Förordning stadgad är noga iaktages.

Kongl. Maj:ts Befallningshafwande äga att, på anmälan af Riksantikvarien eller på enskilda jordägares anföring eller af eljest förefinnande anledning, låta offentlig fröblywa wisfa bestända eller wiß orts fornlemningar; och skall, der ämtekan å sålunda fröblyft fornlemning ändos sker, sådant såsom förwärande omständighet wid talens bedömande anses.

Riksantikvarien äge jemväl, då han finner denna näbige Förordning i någon måtto wara öfwerträdd, sjelf eller genom om-

bud, sådant till åtal hos vederbörande anmäla. Kongl. Maj:ts nådiga Förordning den 29 November 1867, angående forntida minnesmärkens fredande och bewarande.

\* \* \*

Kongl. Maj:ts nådiga Kungörelse, angående förnyadt Reglemente för Elektriska Telegrafbefordringen i Riket; Gifwen Utrikesdals Stott den 17 Maj 1872.

Vi CARL ic. göra vederligt: att, med afseende på de förändringar, hvilka, i följd af den i Rom genom utsedda ombud verkställda granskning af nu gällande internationela Telegrafkonvention, komma att med den 1 iustandande Juli äga rum i de telegrafiska förhållandena mellan de stater, som deltagit i eller efter hand tillträdit nämnda konvention, Vi, med upphäfvande af det för Elektriska Telegrafbefordringen i Riket den 6 November 1868 utfärdade Reglemente,\*) funnit godt i nåder fastställa följande förnyade

## Reglemente

för

Elektriska Telegrafbefordringen i Riket,

att tillämpas från och med den 1 Juli 1872.

### I. Allmänna bestämmelser.

1 §. Begagnandet af statens telegrafer är en hvar medgifvet.

2 §. **Nom. 1.** Såväl telegrammers innehåll som affändares och mottagares namn skola hemlighållas, under afslagd edsförpligtelse af telegrafstjenstemännen.

**Nom. 2.** Till följd häraf medgifves icke obehöriga personert inträde i telegrafrummen under pågående telegrafering.

3 §. Telegrafverket ansvarar icke för de olägenheter eller förluster, som för en korrespondent kunna uppstå genom oriktigt telegraferadt, uteblifvet eller för sent framkommet telegram.

### II. Stationer och apparater m. m.

4 §. **Nom. 1.** Statstelegrafstationerna indelas i afseende å tjenstgöringstiden i tre klasser, nämligen:

- a) stationer med oafbruten tjenstgöring,
- b) stationer med hel dagstjänst,
- c) stationer med inifrånkt dagstjänst.

**Nom. 2.** Stationer af första klassen hållas oafbrutet öppna, dag och natt.

**Nom. 3.** Tjenstgöringstiden för stationer af andra klassen är:

- a) från och med den 1 April till och med den 30 September från kl. 7 f. m. till kl. 9 e. m.
- b) från och med den 1 Oktober till och med den 31 Mars från kl. 8 f. m. till kl. 9 e. m.

**Nom. 4.** Tjenstgöringstiden å stationer af tredje klassen, afwenkom å de under Telegrafstyrelsens insende ställda privatstationer, är:

Söndedagar från kl. 9 f. m. till kl. 1 e. m. och från kl. 4 till kl. 7 e. m.

Sön- och Helgdagar från kl. 8 till kl. 10 f. m.

**Nom. 5.** Timmarne beräknas efter Stockholms observatorii medeltid.

**Nom. 6.** Såväl inifrånkning som utifrånkning af telegraferingstiden kan på 2:dra och 3:dje klassernas stationer för kortare tid vidtagas af Telegrafstyrelsen, då omständigheterna göra en dylik åtgärd nödvändig.

5 §. Vid telegrafering begagnas i allmänhet apparater af Morse's uppfinning; Telegrafstyrelsen dock obetaget att, der sådant finnes ändamålsenligt, låta använda apparater jemväl af annat slag.

6 §. **Nom. 1.** Å hvarje station böra skrifmaterialier och telegramformulär allmänheten kostnadsfritt tillhandahållas.

**Nom. 2.** Afwenlebes skola detta reglemente och de af Telegrafstyrelsen utfärdade taxor för den utländska telegrafkorrespondensen berstädes finnas tillgängliga för den, som deraf önskar taga kännedom.

### III. Telegrammers indelning, språk, redaktion, m. m.

7 §. Telegrammerna indelas i följande slag:

1:o. Statstelegrammer, eller dels sådana, som utgå från Konungen eller Medlemmarna af det Kongl. Hofet, Statsdepartementen eller dem underlydande embetsverk och myndigheter, afwenkom de i Sverige anställda diplomatiska och konsularagenter, dels och swaren å dylika telegrammer.

Telegrammer från sådana konsularagenter, som icke handel eller annan näring, betraktas såsom statstelegrammer endast när de äro adresserade till en embetsmyndighet och angå tjenstvärenden.

2:o. Tjenstetelegrammer, eller sådana, som angå antingen telegrafverkets angelägenheter, eller öf föremål af allmänt intresse, bestända genom öfverenskommelse mellan vederbörande Telegrafförvaltningar.

3:o. Privattelegrammer.

\*) Tillförene hade under b. 4 Juni 1859 och 20 Okt. 1865 utfärdats Kongl. Regl. för Elektriska Telegrafverket i Riket; hvarjemte ang. ändring i förbördrda Regl. utkommit Kongl. Kung. b. 15 Nov. 1861, 24 Okt. och 12 Dec. 1862 samt 3 Febr. 1865.

8 §. **Nom. 1.** Statstelegrammer erkännas såsom sådana endast då de äro försedda med sigill eller stämpel af den person eller myndighet, från hvilken de utgå, eller då de af densamma egenhändigt inlemnas.

**Nom. 2.** Rättigheten att såsom statstelegram få affända ett svar bör styrkas genom framvisandet af det ursprungliga telegrammet.

9 §. Affändare af ett privattelegram kan alltid åläggas att bestyrka riktigheten af den underskrift, hvarmed det är försedt, liksom honom är obetaget att wid sin underskrift bifoga identitetsintyg.

10 §. **Nom. 1.** Såsom wanliga telegrammer eller telegrammer på klart språk anses de, hvilka, med ett begripligt innehåll, äro affattade antingen på något af de språk, som wid internationell telegrafverklning får begagnas i de länder, som deltagit i eller tillträdit den allmänna internationela telegrafkonventionen, eller öf på latin.

**Nom. 2.** Såsom chiffertelegrammer eller telegrammer på hemligt språk anses:

- a) de, hvilkas text består af siffror eller hemliga bokstäfver;
- b) de, som innefatta serier eller grupper af siffror eller bokstäfver, hvilka icke, så widt det för afgångsstationen är belant, endast hafwa en kommerciel betydelse;
- c) de, som innehålla för vederbörande stationer obegripliga stycken på något af de i ofwänsfärande **Nom. 1** omnämnda språk, eller öf ord, som icke tillhöra något af dessa språk.

**Nom. 3.** Stats- och tjenstetelegrammer kunna utan någon inifrånkning, wid såväl inländsk som utländsk korrespondens, wara affattade på hemligt språk.

**Nom. 4.** Privattelegrammer kunna wara affattade på hemligt språk wid korrespondens inom eller genom riket, samt med de främmande länder, der sådant skriftligt är tillåtet.

**Nom. 5.** Lit telegrammer, som äro sammansatta af hemliga bokstäfver eller siffror, skola adressen och underskriften alltid wara skrifna på wanligt språk.

**Nom. 6.** Texten uti privattelegrammer kan wara antingen helt och hållet chiffererad, eller delwis chiffererad och delwis klar. I senare fallet böra de chiffererade delarne wara inneslutna inom parentes, som skilja dem från den wanliga föregående eller efterföljande texten. Den chiffererade texten skall wara sammansatt antingen uteflutande af bokstäfver eller öf uteflutande af arabiska siffror.

11 §. **Nom. 1.** Originaltet till afgående telegram skall wara läsligt skrifwet med blått och f. k. latinsk stil, samt med sådana bokstäfver, som finnas upptagna i det internationela telegrafalfabetet.

**Nom. 2.** Öfwerst skall stå adressen, hvilken bör innehålla alla nödiga anvisningar för betryggande af telegrammets riktiga framkomst till sin bestämelse, såsom angående dess afseende å sjelfwa mottagningsstationsorten eller vidare befordring utom densamma. Ömedelbart efter adressen införas sådana anmärkingar, som affe förtbetaldt svar, kollationering, mottagningsbewis eller vidareändring med telegraf. Derpå följer texten samt slutligen underskriften och identitetsintyget, der sådant bifogas.

**Nom. 3.** Adressen i ett utländskt telegram skall omwilkorligen innehålla uppgift jemväl å det land, hvarit mottagarens boningsort är belägen, med undantag endast för det fall, när denna ort är en hufvudstad eller annan stad af högre betydighet. Denna uppgift inberäknas i telegrammens ordantal.

**Nom. 4.** I telegram, som af mottagningsstationen skall vidare befordras utöfver telegraflinierna, skall adressen affattas sålunda, att efter mottagarens namn sättes boningsorten, därefter fättet för vidarebefordringen och sist mottagningsstationen.

**Nom. 5.** Följerna af en otydlig eller ofullständig adress drabba affändaren.

**Nom. 6.** Svarje öfwerstift, hänvisning, utstrykning eller ändring å telegramoriginaltet bör wara witsordad af telegrammets undertecknare eller hans ombud.

12 §. **Nom. 1.** De afgifter för ett telegram, hvilkas betalning åligger affändaren, skola wid inlemnandet erläggas. Om och i hwad mån, för wisja fall, afgifternas krediterande får äga rum, beror af Telegrafstyrelsen, hvilken jemväl äger att bestämma den ersättning, som härfor må vederbörande tjenstemän tillkomma.

**Nom. 2.** Dwitto å inlemnadt telegram och derför erlagd portoafgift tillfaller kostnadsfritt och utan uppehåll den affändare, som sådant åstundar.

### IV. Aftelegrafering.

13 §. **Nom. 1.** Telegrammerna befordras i följande ordning:

- 1:o statstelegrammer,
- 2:o tjenstetelegrammer,
- 3:o privattelegrammer.

**Nom. 2.** Påbörjad affändning af ett telegram får endast i händelse af tvingande nödvändighet afbrytas för att lemna rum åt ett telegram af högre slag.

**Nom. 3.** Telegrammer af samma slag skola utaf afgångsstationen befordras i den ordning, de blifwit inlemnade, och af mellanstationerna i den ordning de mottagits.

**Mom. 4.** Mellan två i direkt förbindelse med hvarandra stående stationer böra telegrammer af samma slag öfverfändas i regelvis.

**Mom. 5.** Undantag från hvad i mom. 1 och 4 finnes stadgad må dock, till påskyndande af telegrafseringen, äga rum på linier, der arbetet oafbrutet fortgår eller färdiga apparater begagnas.

**Mom. 6.** Vid mellanliggande kontroll- eller vanliga repetitionsstationer böra sådana der inlemnade och der transiterande telegrammer, hvilka skola befordras på en och samma ledningsstråd, hopblandas och utan åtfyllnad af telegraferas, alltefters den tid, vid hvilken de blifvit inlemnade eller till vidare befordring upptagna.

**14 §. Mom. 1.** Vid de stationer, som icke hafva oafbruten tjänstgöring, måste expedierandet af telegram, hvars aftelegrafering redan blifvit påbörjad, fullständigt afslutas, innan stationen stänges.

**Mom. 2.** Dessa stationer må icke stängas förr, än alla dit inlemnade internationella telegrammer blifvit afända till vederbörande stationer med oafbruten tjänstetid, för att derifrån vinna vidare befordring.

**15 §. Mom. 1.** Telegrafstyrelsen äger rätt att bestämma den väg, som må anses lämplig för ett telegrams befordring.

**Mom. 2.** Om emellertid afsändaren af ett utländskt telegram uttryckligen föreskrifver vägen, hvarpå desamma skall befordras, hvilket bör ske genom en af honom i telegramoriginalens marginal gjord anmärkning, åligger det vederbörande telegrafstationer att rätta sig därefter, så framt icke afbrott inträffat å den uppgifna vägen, i hvilket fall något ersättningsanspråk icke må utaf afsändaren vädas.

**16 §.** Då afbrott visar sig i telegrafförbindelserna, skall den station, som i följd deraf blir urskänslig att med telegraf befordra telegrammen, genast afända dem med posten eller på något skyndsammare sätt, om sådant står till dess förfogande; och böra dylika telegrammer, efter omständigheterna, adresseras antingen till den första telegrafstation, som är i tillfälle att med telegraf fortskaffa dem vidare, eller till de stationer, dit de äro ämnade, eller också till mottagarna sjelfva. Så snart förbindelsen är återställd, sändas telegrammen ånyo på telegrafväg, därefter icke underrättelse om deras framkomst redan ingått, eller också, till följd af tillfällig stöning, en dylikt förnyad sändning uppenbarligen skulle förorsaka olägenhet för telegrafstjernet i dess helhet.

**17 §. Mom. 1.** Afsändare, som styrker sin behörighet, kan låta inställa befordringen af ett inlemnadt telegram, om dertill ännu är tid.

**Mom. 2.** Tillbakatages eller återkallas ett telegram innan dess aftelegrafering begynt, äger afsändaren återbetomma den erlagda afgiften efter afdrag af 36 öre.

**Mom. 3.** Omstar afsändaren återkalla ett telegram, hvars aftelegrafering väl blifvit påbörjad, men ännu icke hunnit afslutas, är han afwen dertill berättigad. Af den erlagda afgiften behåller telegrafverket: vid inländsk telegramverkling, hela portot för det ursprungliga telegrammet, och, i fråga om utländskt telegram, så stor del af enahanda porto, som motsvarar den redan tillryggalagda vägen, hvarvidt afsändaren äger att återbetomma återfoden.

**Mom. 4.** När telegrammet redan till fullo blifvit aftelegraferadt, kan återkallandet icke ske på annat sätt, än genom ett betaldt telegram, hvilket adresseras till mottagningsstationen. Likaledes måste afsändaren betala swaret, ifall han önskar att på telegrafväg blifwa underrättad om resultatet af sin begäran.

**18 §.** Om, vid ett telegrams inlemnande, det är känt, att desamma icke kan förr än efter ett längre uppehåll fortskaffas, bör afsändaren derom genast underrättas. Yppas åter dylikt hinder först efter telegrammets inlemnande, bör jemväl underrättelse härom, så vidt ske kan, meddelas åt afsändaren, som i sådant fall äger återtaga telegrammet och återbetomma de för desamma erlagda afgifter.

#### V. Telegrammers aflemnande till sin bestämelse.

**19 §. Mom. 1.** Telegrammer kunna adresseras antingen till mottagarens hemvist, med uppgift, der så erfordras, å gata och husnummer, eller också "poste restante" eller "telegraphe restant".

**Mom. 2.** Telegrammerna skola hemsändas eller befordras till sin bestämelse i den ordning de ankomma.

**Mom. 3.** Telegrammer, adresserade till mottagarens hemvist eller "poste restante" inom sjelfva stationsorten, skola genast aflemnas enligt sin adres.

**Mom. 4.** Såsom allmän regel gäller, att telegrammer, som äro adresserade till mottagarens hemvist eller "poste restante" utom sjelfva stationsorten, genast skola med post befordras till sin bestämelse. Dock bör, när sådant finnes i telegrammet uttryckligen begärdt, gångbud eller också utbud (åskande eller ridande) begagnas för fortshaffandet från sista telegrafstationen, med iakttagande:

att, vid korrespondens emellan inländska orter, afsändaren skall hafva erlagt här för stadgad afgift;

att befordring med utbud må för hitkommande utländskt telegram endast äga rum inom ett afstånd af högst fem svenska mil; samt

att den kostnad, Telegrafverket får vidkännas för ett hitkommande utländskt telegrams fortshaffande med gång- eller utbud, skall af mottagaren, så framt han önskar erhålla telegrammet, ersättas med enahanda belopp, som, enligt § 47, bör för inländskt

telegramms vidarebefordring med gång- eller utbud utaf afsändaren erläggas, därefter icke det utländska telegrammet är försedt med begäran om mottagningsbevis och afsändaren tillika på afgångsstationen deponerat nödiga medel för ifrågakvarande vidarebefordring, hvarom telegrammet då bör innehålla underrättelse.

**Mom. 5.** Likaledes bör endast post begagnas när fråga är om utländskt telegram till sådan mottagare utom stationsorten, som fört vägrat erlagga honom affordrad afgift för ett dylikt telegrams befordring med gång- eller utbud.

**20 §. Mom. 1.** Då ett telegram hembäres och mottagaren är frånvarande, må det öfverlemnas till någon fullvuxen medlem af hans familj, till hans kontorist, betjening, hyresgäst eller wård, eller till portwärd i det hus eller hotell, der han bor, såvida icke mottagaren hos stationen skriftligen uppgifvit något förfäst ombud eller afsändaren i telegrammets adres begärt, att desamma icke må aflemnas i andra än mottagarens egna händer.

**Mom. 2.** Då telegram är adresserat "telegraphe restant", får det icke aflemnas till någon annan än mottagaren eller hans ombud.

**Mom. 3.** Kan telegram icke aflemnas enligt sin bestämelse, kvarlemnas, så vidt ske kan, i mottagarens hemvist underrättelse om telegrammets ankomst, men sjelfva telegrammet återbäres till stationen för att vid anmälan honom tillställas. Så väl i detta fall, som när mottagaren är alldeles okänd, skall mottagningsstationen genom tjenstetelegram derom underrätta afgångsstationen, hvilken det därefter åligger att ofördröjligen gifwa afsändaren tillkänna, att hans telegram icke kunnat aflemnas.

**Mom. 4.** När telegram, som ej kunnat aflemnas, icke heller sedermera blifvit efterfrågadt inom sex veckor efter dess framkomst, må desamma förstöras.

**Mom. 5.** Samma föreskrift gäller för telegrammer, som äro adresserade "telegraphe restant".

#### VI. Telegrammers tillbakawisande.

**21 §. Mom. 1.** Privattelegram, hvars innehåll synes farligt för statens säkerhet, eller är stridande mot lagarna, allmänna ordningen eller sedligheten, kan tillbakawisas af inlemningsstationen, afwen som vidarebefordringen af desamma inställas såväl å mottagningsstationen, som vid utländsk korrespondens, af vederbörande kontrollstation. Besvär häröfver anföras hos Telegrafstyrelsen, som äger att definitivt afgöra sådana ärenden.

**Mom. 2.** Statstelegram är icke dylikt pröfning underkastadt.

**Mom. 3.** Installes vidarebefordringen af ett å inländskt afgångsstation redan mottaget privattelegram, bör den station, som vidtagit en sådan åtgärd, derom genom tjenstetelegram underrätta afgångsstationen, på det att förhållandet må genom siffrämärda stations försorg ofördröjligen komma till afsändarens kännedom. Då befordringen af ett ankommande utländskt telegram blifvit å svenskt station inställt, göres af denna anmälan härom hos Telegrafstyrelsen, som, därefter den vidtagna åtgärden godkännes, om förhållandet meddelar underrättelse till den telegrafförvaltning, under hvilken afgångsstationen lyder.

#### VII. Arkiven.

**22 §. Mom. 1.** Telegramoriginalerna, koncepterna till ankomna telegrammer, de begagnade telegraf-papperremserna och dylika handlingar förvaras åtminstone ett och ett halft års tid, räknad från deras data, under iakttagande af sådana försigtighetsmått, att innehållet deraf ej kommer till obehöriga personers kännedom.

**Mom. 2.** Efter utgången af nämnda tid må de under nödig kontroll förstöras.

**23 §. Mom. 1.** Telegramoriginal och koncept till ankommet telegram må ej meddelas någon annan, än afsändare eller mottagare, och först sedan denne bestyrt sin egen sak såsom sådan samt uppgifvit bestämdt datum på det telegram, som hans anhållan äger.

**Mom. 2.** Afsändare och mottagare äga rättighet att erhålla bestyrt noggrann afskrift af telegram, som mellan dem utväxlas.

#### VIII. Särskilda slags telegrammer.

##### a) Förutbetalda svar.

**24 §. Mom. 1.** Afsändare är medgifvet att, vid inlemnande af telegram, erlagga afgiften för derå begärdt svar.

**Mom. 2.** Den för swaret på förhand betalda afgiften får icke öfverflödig tredubbla beloppet af hvad som erlagts för det ursprungliga telegrammet.

**Mom. 3.** När afsändaren vill erlagga afgiften för swaret, skall i telegrammet, mellan adressen och texten, införas någondera af anmärkningarna:

"Svar betaldt", hvarmed förstås, att afgiften erlagts för enkelt svar om högst 20 ord; eller också, när afgift erlagts för högre ordantal:

"Svar 00 riksdaler 00öre" (eller i utländskt telegram "00 francs 00 centimes") betaldt".

Vid utländsk korrespondens afses i begge dessa fall, att swaret skall sändas till samma station, hvarifrån det ursprungliga telegrammet afgått och på samma väg som detta.

**Mom. 4.** Ställ deremot, vid utländsk korrespondens, swaret afsändas till annan station än den, hvarifrån det ursprungliga telegrammet afgått, skall swarsanmärkingen innehålla uttryckligen uppgift såväl härom som, utan ofseende på ordantalet, å beloppet af den förutbetalda swarsafgiften sålunda:



"Svar betaladt till . . . (stationens namn) 00 francs 00 centimes".

**Mom. 5.** Mottagningsstationen utbetalar till mottagaren beloppet af den på afgångsstationen för swaret erlagda afgift, antingen med kontanta penningar eller medelst en anvisning å stationens kassa. Det beror sedermera på mottagaren sjelf att afsända swaret inom hvilken tid, under hvilken adress och på hvilken väg han för godt finner.

**Mom. 6.** Detta svar betraktas och behandlas såsom hvarje annat telegram.

**Mom. 7.** Om det ursprungliga telegrammet icke kan afsemas inom sex veckor efter dess ankomst, eller om den, till hvilken det är adresserat, uttryckligen vägrar att mottaga den för swaret erlagda summa, skall mottagningsstationen derom underrätta affändaren genom ett tjenstetelegram, som tjänar i stället för svar. Detta telegram skall innefatta uppgift å de omständigheter, som hindrat afsemanheten, samt, när det är adresserat till utländsk ort, på vederbörlig gränskontrollstation betraktas och behandlas såsom ett vanligt betaladt telegram.

**25 §. Mom. 1.** Vid härstädes skeende utbetalning i swenskt mynt af swarsafgift, som i ankommet utländskt telegram finnes uppgifwen i franskt mynt, skall 1 franc beräknas lika med 72 öre.

**Mom. 2.** Efter enahanda beräkningsgrund förfares, när den afgift, som för svar å härstädes inlemnadt telegram erlagts i swenskt mynt, skall till beloppet uppgifwas i franskt, jemlikt stadgan det i nästföregående §.

#### b) Kollationerade telegrammer.

**26 §.** Affändare af hvilket telegram som helst har rättighet att begära dess kollationering, i hvilket fall ordet "Kollationering" bör intagas i telegrammet mellan adressen och texten. Telegrammet skall då ordagrant kollationeras af alla de sårskilda stationer, som deltaga i bekyret med dess öfverfärande.

#### c) Mottagningsbewis.

**27 §. Mom. 1.** Affändaren af hvilket telegram som helst kan begära att på telegrafisk väg erhålla uppgift å tiden, då hans telegram blifwit mottagaren tillfälligt, för hvilket ändamål ordet "Mottagningsbewis" bör införas mellan adressen och texten. Mottagningsstationen åligger då att, så snart telegrammet blifwit afsemanadt, till affändaren erpebiera ett tjenstetelegram, som innefattar noggrann uppgift å tiden, då afsemanadett ägt rum.

**Mom. 2.** Om det ursprungliga telegrammet icke kan afsemas, skall mottagningsstationen derom underrätta afgångsstationen genom ett tjenstetelegram, som innehåller nödiga upplysningar, på det affändaren må blifwa i tillfälle att, om möjligt, låta sitt telegram komma mottagaren tillhanda. Om intet tjenstefel är att rätta, tjänar detta telegram i stället för mottagningsbewis, och skall, när fråga är om utländsk korrespondens, på vederbörlig gränskontrollstation betraktas och behandlas såsom ett vanligt betaladt telegram.

**Mom. 3.** Affändaren kan, om han lemnar nödig anvisning, låta tillställa sig mottagningsbewiset på hvilken punkt som helst inom riket eller något annat af de länder, som deltaga i eller tillträdt den allmänna internationela telegrafkonventionen.

**Mom. 4.** Om mottagningsbewiset skall sändas till annan ort än den, hvarefrån telegrammet afgått, skall namnet å denna destinationsort intagas i sjelfwa telegrammet, mellan adressen och texten sålunda: "mottagningsbewis till . . . (stationens namn)."

#### d) Telegrammer att försända vidare.

**28 §. Mom. 1.** Om ett telegram, hwart, mellan adressen och texten, är intagen anmärkningen "vidarefändes", utan tillägg af någon annan anvisning, icke kan tillställas mottagaren enligt den uppgifna adressen, åligger det mottagningsstationen att genast vidare befördra desamma till den nya adressort, som i mottagarens hemwist blifwit på förtegan uppgifwen, dock endast ifall att telegrafstation der finnes, och att denna är inom riket belägen. Vid sådan vidarefändning behandlas telegrammet såsom inländskt, äfwen om det ankommit från utländsk inlemningsort.

**Mom. 2.** Erhålles ingen upplysning i mottagarens hemwist, förvaras telegrammet på ankomstationen. Efter vidarefändning, men kan den andra stationen ej heller anträffa mottagaren med ledning af den nya adressen, förvaras telegrammet på sistnämnda station.

**Mom. 3.** Är desutom anmärkningen "vidarefändes" åtsjöld af en eller flera på hvarandra följande adressorter, befördras telegrammet efter hand, i den mån sådant erfordras, till hvar och en af de uppgifna stationerna ända till den sista, hvilken då har att iakttaga föreskriften i sista punkten af nästföregående moment.

**Mom. 4.** Svar och en, som styrker sin behörighet, kan personligen eller genom bref begära, att de telegrammer, hvilka ankomma till en station för att tillställas honom inom samma stations utdelningsområde, warda, under de i nästföregående tre momenter stadgade villkor, till honom vidarefända enligt den adress, han uppgifwer.

#### e) Telegram till flere mottagare eller adressorter.

**29 §. Mom. 1.** Ett och samma telegram kan adresseras:

- till flera mottagare på sårskilda orter;
- till flera mottagare på en och samma ort;
- till en och samma mottagare antingen på sårskilda orter eller i sårskilda hemwist på en och samma ort.

**Mom. 2.** Ut i de under a) och b) upptagna fall bör hvarje utskrift af telegrammet endast förfes med dess egen mottagares adress, derest icke affändaren begärt motsatsen. Dylit begäran måste intagas i sjelfwa adressen.

### IX. Taxering.

#### a) Allmänna grunder för taxeringen.

**30 §. Mom. 1.** För telegram, som icke innehåller flera än 20 ord, erlägges enkelt porto.

**Mom. 2.** Det enkla portot skäs: wid korrespondens mellan inländska stationer med en fjerdedel för hvarje nytt påbörjadt femtal af ord, hvarmed telegrammets hela ordantal öfverstiger 20; och wid korrespondens med utländska stationer med hälften för hvarje nytt påbörjadt tiotal af ord, hvarmed telegrammets hela ordantal öfverstiger 20; warande det likväl en icke-europeisk Telegrafverwaltning obetaget att å sina linjer tillåta beföringen af telegram om tio ord mot en nedfatt afgift, äfwen som att beräkna afgift för hvarje ord sårskildt; men ett dylit telegram taxeras icke desto mindre för beföringen å de europeiska linerna enligt den i denna § stadgade allmänna regel för utländsk korrespondens.

**31 §. Mom. 1.** Det enkla portot för ett inländskt telegram utgör En riksdaler riksmunt, utan afseende på afståndet från affändnings- till mottagningsstationen, och ehwad telegrammet utwekles mellan två stats- eller två privattelegrafstationer, eller mellan en stats- och en privatstation, eller od mellan en stats- eller en privatstation, å ena, och en jernvägs-telegrafstation, å andra sidan.

**Mom. 2.** På statens och dess jernvägars telegraflinier må undantagswisa mot en afgift af endast femtio öre, mellan inrikes orter, befördras telegram af högst tio ord, namn och adressort inberäknade, hvilket antingen

- är undertecknad af ångfartygsbefälhafware eller kommissionär samt innehåller endast affändarens, mottagarens och fartygets namn, jemte uppgift eller förfrågan rörande fartygets afgång och ankomst, eller od
- affändes af Generalpoststyrelsen till postanstalt eller posttjensteman, eller af posttjensteman till bemälda Styrelse eller postanstalt, samt endast öfver tiden för afgång eller ankomst af land- eller sjöpost, de omständigheter, hvilka wället något dröjsmål med desammes fortloffande, eller de åtgärder, som anses böra med anledning deraf wdtagas.

**32 §.** För inländskt telegrams afsemanande till mottagare inom stationsorten erlägger affändaren en dubbäringsafgift af tio öre. Wid förutbetalning för svar eller mottagningsbewis å inländskt telegram erlägges enahanda afgift jemwål för swaret eller mottagningsbewiset, när detta skall sändas till en inom riket belägen stationsort.

**33 §.** Det enkla portot för utländskt telegrams beföring å de swenska linerna (Sweriges terminal- och transitporto) erlägges till olika belopp, hvilka, i enlighet med Kongl. Maj:ts nådiga beslut, böra, sårskildt för hvarje främmande land, wara upptagna i de tariffen för den utländska korrespondensen, som af Telegrafstyrelsen tid efter annan utfärdas.

#### b) Sårskilda föreskrifter för taxeringen.

**34 §.** Ut i ordantalet inberäknas allt hwad affändaren skrifwit uti telegramoriginalen i ändamål att aftelegraferas, med undantag af hwad som omnämnes under lit. h) i nästföregående § och i mom. 2 af 39 §.

**35 §.** Ordbräkningen i wanliga telegrammer sker sålunda:

- Hvarje ord, som icke innehåller mer än sju stavelser, räknas såsom ett ord. 3 längre ord räknas öfverflottet såsom ytterligare ett ord.
- Tro två eller flera ord genom sammanbindningsstreck förnede, räknas de likwål såsom sårskilda ord.
- Ord, åtskilda genom apostrof, räknas såsom lika många sårskilda ord.
- Namn på städer, personer, ställen, torg, gator, o. s. w., titlar, förnamn, partiklar och andra närmare bestämmelser räknas för det antal ord, som affändaren begagnat för att uttrycka dem.
- Uppstår öwisghet, huruvida en af affändaren begagnad ordsammanfattning är stridande mot språket, är affändarens skriffatt bestämmande för taxeringen.
- Tal, skrifwa med siffror, räknas för lika många ord, som de innehålla mångfalder af fem siffror, med tillägg af ytterligare ett ord för öfverflottet. Samma regel gäller wid beräkningen af bokstafgrupper.
- Hvarje enkla skrifftecken, bokstaf eller siffra räknas för ett ord; likaså understrykningsstecknet.
- Stifftecken, bindestreck, apostrof, anföringstecken, parentes och alinea räknas ej.
- Såsom sårskilda siffror räknas dock de punkter, komma och bråkstreck, som ingå i bildandet af tal.
- De bokstafwer, som widfogas siffror för att utmärka ordningstalen, räknas hwardera såsom en siffra.

36 §. Uti **hiffertelegrammer** beräknas ordantalet i adressen, underskriften och de på klart språk skrifna delarna af texten i enlighet med de i 35 § bestämde reglör.

För de delar af texten, som äro antingen sammansatta af siffror eller hemliga bokstäver, eller od affattade på ett jemlikt 10 § icke tillätdt språk, sker ordberäkningen på följande sätt:

- a) Alla siffror, bokstäver eller tecken sammanräknas, hwarefter summan delas med 5. Qvoten, eller, om någon återstod uppkommer, det närmast större talet utvisar det antal ord, hvar till den hiffereade texten skall tagas.
- b) De tecken, som ättfilla hiffsergrupperna, skola likaledes medräknas, så framt icke affändaren å sjelfsua originalet uttryckligen anmärkt, att nämnda tecken icke böra wid aftelegrafseringen återgifwas.

37 §. Namnet på afgångsstationen, äfwen som dagen, timmen och minuten på telegrammet blifwit beräknas inlemnad, meddelas mottagaren i tjänstewäg och således utan kostnad för affändaren, så vida icke något derom finnes i telegrammet särskildt upp taget, i hvilket fall äfwen detta ingår i ordberäkningen.

38 §. **Mom. 1.** Svarje telegram, som innehåller en rättelse eller ett förfullständigande, och i allmänhet hvarje meddelande, som utweklas med en station i anledning af ett redan affändt eller under befordring warande telegram, taxeras enligt föreskriften i detta reglemente, så vida icke meddelandet påfallats af något tjänstefel.

**Mom. 2.** Affändaren eller mottagaren af hvilket telegram som helst kan inom 24 timmar efter telegrammets afgång eller ankomst begära rättelse af de ställen, som synas honom otydliga. Särwid erlagges:

- a) När det är fråga om affändaren: 1:o afgiften för ett telegram, beräknadt enligt längden af det ställe, som skall repeteras, och 2:o afgiften för ett enkelt telegram, innefattande hwarvet.
- b) När det är fråga om mottagaren: 1:o afgiften för ett enkelt telegram, innefattande hans begäran, och 2:o afgiften för ett telegram, beräknadt enligt längden af det ställe, som skall repeteras.

Frågarvarande afgifter återbekommas, om repetitionen visar, att telegrammets mening blifwit under den telegrafiska behandlingen wanställd. I sådant fall verkställes återbetalningen genast af den station, der afgifterna blifwit erlagda; men ingen återbetalning äger rum för det rättade telegrammet.

39 §. **Mom. 1.** Wid all telegramsbefordring till utlandet beräknas portot efter den minst kostsamma väg, som för tillfället kan begagnas, såvida icke affändaren uttryckligen bestämt en annan i enlighet med stadgandet i 15 § mom. 2.

**Mom. 2.** Den uppgift om befordringsvägen för ett utländskt telegram, hvilken uti inledningen till telegrammet skall i tjänstewäg meddelas, taxeras icke; liksom icke heller den enahanda uppgift, hvilken affändaren kan hafwa i marginalen å telegramoriginalet antednat och som då bör uti inledningen aftelegrafseras i stället för förstämmande uppgift i tjänstewäg.

40 §. För kollationering af ett telegram erlagges hälften af afgiften för telegrammet; börande särskildt iakttagas wid utländskt korrespondens, att, om, när hela portobeloppet i svenst mynt, hvilket alltid bör motsvara en mångfald af en sjerbedels franc, delas med 18 (1/2 fr. = 18 öre), någon återstod uppkommer, den samma skall fyllas till 18 öre.

41 §. För mottagningsbewis är afgiften den samma som för ett enkelt telegram.

42 §. Afgiften för svar eller mottagningsbewis, som, wid utländskt korrespondens, skall sändas till någon annan punkt, än det ursprungliga telegrammets inlemningsort, beräknas efter taxan för den väg, hwar på hwarvet eller mottagningsbewiset skall befordras.

43 §. **Mom. 1.** Skall ett och samma telegram, adresserat till antingen flere eller blott en mottagare, befordras till särskilda mottagningsstationer, taxeras det såsom lika många särskilda telegrammer, som adressstationernas antal.

**Mom. 2.** Om ett telegram adresseras till en och samma mottagningsstation, för att derstädes, med eller utan användande af post, gång- eller ilbud, tillställas antingen flera särskilda personer eller också en och samma person på olika boningsplatser, taxeras det såsom ett enda telegram; men för hvarje utskrift deraf, som mottagningsstationen får att ombeförja, skall, vidarebefordringsavgiften oberäknad, om sådan ifrågakommer, erläggas en särskild afgift af 36 öre, med undantag endast för den första utskriften, hvilken anses betalad genom telegrafseringsportot. Wid korrespondens med utlandet tillfaller sistnämnda afgift det telegrafwert, inom hvars område mottagningsstationen ligger.

44 §. För hvarje, jemlikt 23 § 2 mom., meddelad bestykt affrist af ett telegram erlagges i löfen 36 öre, förutom stadgad slämpappersavgift.

45 §. **Mom. 1.** Inländskt telegram, som är affedt att vidarebefordras med post eller od aflemnas "poste restante", skall, om mottagningsbewis för det samma blifwit betaldt, af mottagningsstationen franteras såsom rekommenderadt bref, men i motsatt fall behandlas endast såsom ett wanligt bref.

**Mom. 2.** Hitkommande utländskt telegram af hvilket slag som helst, hvilket är affedt att vidarebefordras med post eller od

aflemnas "poste restante", skall af mottagningsstationen franteras såsom rekommenderadt bref, endast med följande undantag:

- a) Sådant telegram, som affändts till en svenst, nära landets gräns belägen station för att berifrån med post vidare befordras till det angårande landet, aflemnas till postbefordring såsom obetaladt bref, för hvilket mottagaren har att erlagga postavgiften.
- b) Har mottagningsstationen sig befant, att telegrammets aflemnande till en utom stationsorten boende mottagare skulle väsentligen fördröjas, ifall telegrammet behandlades såsom rekommenderadt bref, må det samma till postbefordring aflemnas såsom wanligt betaldt bref.

46 §. Wid korrespondens mellan inländska stationer åligger det affändaren att betala alla afgifter för telegrammet, med undantag endast af den särskilda afgiften för det sammans ytterligare telegrafsering från första mottagningsstationen, ifall det är försejdt med anmärkningen "widaresändes". Denna afgift erlagges af mottagaren.

47 §. De afgifter för inländskt telegrams vidarebefordring från sista telegrafstationen, som böra på inlemningsorten af affändaren erläggas, beräknas sålunda:

- a) för befordring med post eller för aflemnande "poste restante":  
i rekommenderadt bref 30 öre;  
i orekommenderadt bref 12 öre;
- b) för befordring med gångbad Femtio öre för hvarje ensjerbedels mil och derunder, hvilket befordringsfätt dock ej må äga rum på längre afstånd än 1 1/2 svenst mil; och
- c) för befordring med ilbud, som alltid bör begagnas för längre afstånd än 1 1/2 mil. En riksdaler 50 öre för hvarje half mil och derunder. När detta befordringsfätt skall begagnas, deponerar affändaren det utaf afgångsstationen, med afseende på affändandet, såsom erforderligt ansejda beloppet; åliggande det mottagningsstationen att genom telegram skydsamt underrätta afgångsstationen om beloppet af omkostnaderna för telegrammets vidarebefordring, hwarefter likvid uppgöres med affändaren, som återbekommer hwad af honom kan hafwa blifwit för mycket deponerat, men deremot bör tillfjuta det belopp, hwarmed utgifterna möjligtwis öfverfligit den deponerade summan.

48 §. **Mom. 1.** Wid inlemmandet af telegram till utländsk station skall affändaren erlagga alla afgifter för det samma, med undantag af följande, hvilka mottagaren betalar, nämligen:

- a) fyllnadsavgiften för telegrammer, försejda med anmärkningen "widaresändes" (vraire suivre); och
- b) afgiften för vidarebefordringen från sista telegrafstationen medelst en snabbare fortifikationsanstalt än posten; dock afser detta endast sådana länder, der någon dylik anstalt är inrättad, hvilket då bör finnas omsformadt i de af Telegrafstyrelsen utarbade tariffen för den utländska telegrafkorrespondensen.

**Mom. 2.** Affändaren af ett med begäran om mottagningsbewis försejdt telegram kan likväl sjelf befrida kostnaden för dylik vidarebefordring, när den får äga rum, medelst deponerande på afgångsstationen af så stort belopp, som samma station finner stället bestämma. Sedan de af mottagningsstationen befridda utgifter för vidarebefordringen blifwit genom mottagningsbewiset kända, uppgöres likvid mellan afgångsstationen och affändaren.

49 §. **Mom. 1.** År telegram till utländsk ort, det må wara af hvilket slag som helst, affedt att vidare befordras med post eller od aflemnas "poste restante", får icke å den svenstka afgångsstationen någon postavgift uppbåras.

**Mom. 2.** För hvarje från utlandet hitkommande dylikt telegram widkännes telegrafwertet den för postbehandlingen belöpande afgift, utan kostnad hwarken för affändaren eller mottagaren.

**Mom. 3.** Från bestämmelserna i mom. 1 och 2 äger likväl undantag rum, när fråga är om sådan utländsk korrespondens, som måste befordras med post öfver hafwet antingen till färd af afbrott å en underwattenstelegrafledning, eller för att uppnå ett land, som icke blifwit förenadt med de i den allmänna internationela telegrafkonventionen deltagande staternas telegrafnät. I sådant fall skall jemväl afgiften för postbefordringen erläggas på afgångsstationen. Beloppet af denna afgift bestämmas för hvarje land af dess Telegrafvervaltning och upptages i tarifferna för den utländska korrespondensen.

50 §. Hela afgiften för ett hitkommande utländskt telegram, som medelst semaforstation emottagits från ett farthg på hafwet och sedermera med telegraf befordrats till adressstationen, erlagges af mottagaren. Denna afgift beräknas sålunda:

- a) för semaforbefordringen: med 1 riksdaler 44 öre för 20 ord, hvilket belopp ökas med hälften för hvarje påbörjadt tiotal ord derutöfwer; och
- b) för telegrafbefordringen: med wanlig afgift för vägen från semaforstationen till mottagningsstationen.

51 §. I hvarje fall, då befordringsavgift för ett telegram skall af mottagaren erläggas, bör det samma icke till honom utlemnas för, än det stadgade beloppet blifwit erlagdt.

52 §. **Mom. 1.** Om, af mistag, för låg afgift beräknats för ett affärdt telegram, eller om afgift, som för ett ankommet telegram blifwit mottagaren behöfven påför, icke kan utbetalt till följd deraf, att han antingen vägrat att erlägga afgiften eller om icke kunnat anträffas, är affärdaren skyldig att på anfordran tillfjuta det bristande beloppet.

**Mom. 2.** Om åter afgiften för ett telegram blifwit för högt beräknad, åligger det den station, som begätt mistaget, att till vederbrände, på anmälan, genast återbetala hvad som blifwit för mycket erlagdt.

### X. Fritelegrammer.

53 §. De i 7 § omnämnda tjenstetelegrammer äro från afgift befriade.

### XI. Återbetalning af portoavgifter.

54 §. **Mom. 1.** Affärdaren äger återbetalt hela afgiften:

- a) för hvar och ett telegram, som genom telegrafanstaltningens förvällande antingen blifwit i väsentlig grad fördröjt eller om alldeles icke nått sin bestämelse; och
- b) för hvar och ett kollationerad telegram, som till följd af telegraferingsfel uppenbart icke kunnat uppfylla sitt ändamål.

**Mom. 2.** Vid afbrott å en underwattensledning är affärdaren af hvilket telegram som helst berättigad att återbetalt så stor del af den erlagda afgiften, som hvarar mot den icke tillräggliga vägen, sedan likväl afdrag skett för de särskilda omskostnader, som möjligen kunna hafva uppstått genom den telegrafiska befördringens ersättande med något annat fortflafsmedel.

**Mom. 3.** Vid ett telegrams fördröjande är rättigheten till afgiftens återfäende oöfverlig, när telegrammet icke uppnått sin bestämelse tidigare, än det hade kunnat framkomma med posten.

**Mom. 4.** Dessa bestämmelser kunna icke tillämpas, när felet eller dröjsmålet ägt rum på telegraflinier, tillhöriga en stat eller ett bolag, som icke deltagit uti eller tillträtt den allmänna internationella telegrafkonventionens stadganden och som skulle vägra att underkasta sig skyldigheten till afgiftens återbetalande.

55 §. **Mom. 1.** Ansökning, som på grund af nästföregående § göres om återbetalt af erlagda portoavgifter, inbegripes, vid talans förlust, till Telegrafstyrelsen inom två månader från den dag, då telegrammet blifwit inlemnadt, och bör vara åtföljd af en skriftlig förklaring af mottagningsstationen eller mottagaren, ifall telegrammet icke framkommit, och af den till mottagaren aflemnade utskrift, när frågan är om fel eller dröjsmål.

Mycket närmare tid utträdes till sex månader, när fråga är om:

- a) statstelegrammer;
- b) telegram, af hvilket slag som helst, till en ort utom Europa; och
- c) sådant privattelegram till ort inom Europa, för hvilket affärdaren erlagt särskild afgift för svar, mottagningsbevis eller kollationering.

**Mom. 2.** Sökes ersättning för ett kollationerad telegram, hvars innehåll blifwit wanfärdt, bör affärdaren tydligt uppgifva det eller de fel, som han anser hafva vällat, att telegrammet icke kunnat uppfylla sitt ändamål.

**Mom. 3.** Då ersättningsanspråken, efter fördrättad undersökning i ämnet, befinnas giltiga, blifva portomedlen vederbrände genast återställda.

56 §. Den i 54 § medgifna återbetalning af afgifter afse endast samma telegrammer, som gått förlorade eller blifwit fördröjda eller wanfärdta, men icke den korrespondens, som möjligen blifwit föranledd eller förfelat sitt ändamål till följd af de begångna felet eller det inträffade dröjsmålet; dock utan att härigenom sker någon inskränkning i hvad som här ofwan i 38 § mom. 2 blifwit i detta hänseende stadgadt.

### XII. Telegramverking med Norge.

57 §. Hvad i detta reglemente finnes stadgadt i afseende på utländskt telegram gäller afwen för telegram till eller från Norge.

### XIII. Extra tjenstgöring.

58 §. **Mom. 1.** Skilja någon att å station af andra eller tredje klassen få ett telegram inlemnadt och befördradt vid annan tid af dygnet, än den för stationen bestämda tjenstgöringstid, skall skriftlig anmälan deraf göras på förhand medan stationen ännu hålles öppen, och, om telegrammet är adresserat till andra eller tredje klassens station, minst en timme före den sammas tillfäntande.

**Mom. 2.** För hvar och en af de stationer, som under sin fristid warda af sålunda begärd telegrafering upptagna, åligger det telegrammens affärdare att, utöfver telegraferingsportot, erlägga en särskild afgift af 75 öre för hvarje half timme af väntningstiden, hvarvid iakttages, att hvad som öfverfluter 15 minuter räknas såsom half timme, men hvad som underfluger eller endast uppgår till 15 minuter lemnas utan afseende.

**Mom. 3.** Det sålunda beräknade afgiftsbeloppet tillfaller telegrafstjefmännen och fördelas lika i mån af de stationers antal, som med telegrammens expedition erhålla extra bestyr.

**Mom. 4.** Uppgifwer den, hvilken begär dylik extra tjenstgöring, bestämd tid, på hvilken telegrammet skall blifwa till stationen inlemnadt, erlägges på förhand den i mom. 2 stadgade betalning för hela tiden emellan det uppgifna klockslaget och närmaste ordinarie telegraferingstid. Inlemnans febermera icke telegrammet inom en timme efter den utfatta tiden, äga stationstjefmännen afslagna sig med tillgodoujtande af de erlagda medlen.

**Mom. 5.** Kan inlemningsstiden icke på förhand bestämmas, skall ersättningen utgå för hela tiden från slutet af stationens närmast föregående ordinarie telegraferingstid intill dess telegrammet inlemnans eller tillfäntelse sker om väntningens upphörande. I sådant fall skall affärdaren i förväg deponera ett till ifrågavarande ersättning tillräckligt belopp, hvarå möjligen uppkommande öfverflott återfäntes honom efter väntningstidens utgång.

### XIV. Särskild instraktion för tjenstgöringen.

59 §. Telegrafstyrelsen äger att, i öfverensstämmelse med detta reglemente samt gällande internationella telegrafkonvention, genom särskild instraktion meddela sådana speciella föreskrifter, som i afseende på telegrafstjenstgöringen ytterligare finnas erforderliga.

Det alle, som vederbör, ic.

Kongl. Maj:t har funnit godt att, med ändring af 51 och 52 §§ i Kongl. Reglementet för Telegrafverket i Riket den 2 Augusti 1856, dels förordna, att hädanefter, då Chefen för Telegrafverket är frånvarande eller har laga förfall, befälet öfver verket skall föras af den i tjensten äldste af de båda Linie-Intendenterna och, om afwen denne är frånvarande eller har förfall, af den andre Intendenten, likväl utan rätt att disponera Telegrafverkets medel till andra än löpande eller högst trängande behof eller att tjenstemän till- eller affätta, dels om förklara, att, wid inträffande ledighet i Sekretärens eller Kammerarebefattningarna i Telegrafstyrelsen, Kongl. Maj:t wille, i likhet med hvad nu gäller beträffande Intendentbefattningarna, sjelf i näder tillsätta den lediga befattningen uppå underdänigt förslag af Chefen. Kongl. Maj:ts nädiga Skrifwelse till Telegrafstyrelsen den 9 November 1871.

Af Kongl. Rungdörelsen den 22 Juni 1864, angående ändring i taxan för den Optiska telegrafbefördringen, inhämtas, att, med undantag för de dagliga telegrafunderrettelserna om fartygs in- och utlöpande i Stockholms färgård, hvarom förnämlig i Kongl. Brefvet den 14 Juli 1837, portot för öfriga telegrammer, som befördras helt och hållet med Optisk telegraf eller till en del med Optisk och till en del med Elektrisk telegraf hädanefter skall beräknas och erläggas i enlighet med de föreskrifter, som i sådant hänseende gälla för telegrammer, hvilka befördras med Elektrisk telegraf allena.

Angående förändrade bestämmelser i afseende på telegrafverking emellan Svenska och Norska telegrafstationer, utfärdades Kongl. Maj:ts nädiga Skrifwelse till Telegrafstyrelsen den 28 December 1866, hvaraf transkript införts i No 80 af F. S.; och upphäffdes härigenom de förut i ämnet gällande, genom Kongl. Skrifwelsen den 2 September 1859 gifna stadganden.

Närande nedfattning i afgifterna för telegramverking emellan wisja Svenska och Norska jernvägsstationer, se Kongl. Brefvet den 26 Oktober 1871. No 61.

Att en af bolaget "La vieille Montagne" inträttad telegrafledning från Ammeberg till bolagets järngruwar, belägna inom Danmarks soden af Sundbo härads, äger åtnjuta lika skydd, som, enligt 19 Kap. 13 § Strafflagen, tillkommer dylika af Staten utförda anläggningar, inhämtas af Kongl. Skrifwelsen den 28 December 1872, No 85.

Telegrafkonvention emellan Hans Maj:t Konungen af Sverige och Norge och Hans Maj:t Kejsaren af Ryssland blef afhandlad och avslutad i Petersburg den 21 Juni 1860, samt ratificerad å Christiania Slott den 21 Augusti och å Peterhof den 1 Juli (g. st.) 1860. No 35.

Deklaration, angående wisja förändringar uti berörda Telegrafkonvention, utweklades den 19 Januari 1864 emot en lika lydande Deklaration från Kejsarliga Ryssa Regeringen. No 20.

Deklaration, angående upphäffande af berörda Konvention och Deklaration, utfärdades i Stockholm den 30 December 1865 och i Petersburg den 15 December samma år. No 82 af F. S. för 1866.

Emellan Hans Maj:t Konungen af Sverige och Norge samt Hans Maj:t Konungen af Danmark blef Konvention, rörande telegrafkorrespondens emellan Sverige och Danmark, afhandlad och slutet i Köpenhamn den 10 December 1863, samt ratificerad i Stockholm den 22 December och i Köpenhamn den 19 December 1863. No 72.

Deklaration, angående wisja ändringar i berörda Konvention, utfärdades i Köpenhamn den 29 December 1866. No 82.

Telegrafkonvention emellan Hans Maj:t Konungen af Sverige och Norge, å ena sidan, samt Hans Maj:t Konungen af Preussen, å den andra, blef afhandlad och avsluten i Berlin den 29 Oktober 1864 samt ratificerad å Stockholms Slott den 2 December och i Berlin den 23 November s. å. No 84.

Deklaration, angående wisja ändringar i nämnda Konvention,

utfärdades i Berlin den 27 December 1865. N:o 82 af F. S. för 1866.

**Deklarationer**, angående wisfa ändringar i berörda Konvention, utfärdades vidare i Stockholm och Berlin den 28 Mars 1868. N:o 19.

**Internationel Telegrafkonvention** blef affutad i Paris den 17 Maj 1865 samt finnes, med de deruti wid telegrafkonferenserna i Wien den 21 Juli 1868 och i Rom den 14 Januari 1872 utfärdade förändringar och tillägg, införd under N:o 33 i F. S. för siffraga år.

**Deklaration**, angående afgifterna för telegram, utvärlade emellan Sverige och Norge, å ena sidan, samt Italien, å den andra, blef utfärdad i Rom den 26 Juli 1872. N:o 39.

\* \* \*

Kongl. Maj:t har, enligt hvad Skrifweller till Desz weber-börande Befallningshafwande utwisat, i nåder tillåtit att de uti Kongl. Rungbrefsen den 18 Januari 1855, i afseende å friklyfning af allmänna kanals, sluf-, jernvägs- och telegrafanläggningar, meddelade bestämmelser jernwål må äga tillämpning å:

Den af Wexman-Barkens jernwägsbolag företagna jernwägsanläggning emellan Jjörnas, Wexman och Barken, enligt R. S. den 4 Juni 1859, N:o 27;

Den af Eskilstuna kanalbolag tillwägabragta kanal med sluskar emellan Mälaren och staden Eskilstuna, enligt R. S. den 2 September 1859, N:o 46;

Den af Söderhamns jernwägsaktiebolag tillwägabragta kommunisationslinien emellan Söderhamn och hamnplatsen nära Bollnäs bro samt å nämnda hamnplats, enligt R. S. den 4 Maj 1860, N:o 18;

Rinda bätled med dertill hörande sluf, dammar, byggnader och öfriga inrättningar, enligt R. S. den 14 December 1860, N:o 66;

Den af Åfers kanalbolag inom Åfers Skeppslag af Stockholms län anlagda kanal jemte dertill hörande slufwerk och öfriga inrättningar, enligt R. S. den 20 Juni 1862, N:o 36;

Rohrs bro i Söderberges socken, enligt R. S. den 4 September 1862, N:o 55;

Jernwägsanläggningen emellan Borås och Herrljunga, enligt R. S. den 5 Maj 1863, N:o 23;

Jernwägsanläggningen emellan Östaf och Esköf, enligt R. S. den 4 Mars 1864, N:o 19;

Jernwägsanläggningarna emellan Landskrona och Esköf samt emellan Helsingborg och Årup, enligt R. S. den 6 Maj 1864, N:o 26;

Jernwägsanläggningen emellan Christianstad och Hefleholm, enligt R. S. den 6 Maj 1864, N:o 26;

Jernwägsanläggningen emellan Wexjö och Ålvestad, enligt R. S. den 13 Maj 1864, N:o 30;

Jernwägsanläggningen emellan Köpings stad och Uttersbergs bruk samt den med berörda jernwägsanläggning förenade grenbanan till sjön Tillvån, enligt R. S. den 8 Juli 1864, N:o 43;

Jernwägsanläggningen från Herrljunga öfwer Wenersborg till Hdbewalla, enligt R. S. den 22 Juli 1864, N:o 43; och

Rinda kanal med dertill hörande slufwerk samt andra byggnader och inrättningar, enligt R. S. den 3 November 1865, N:o 69.

Att de under Upsala Hamndirektions infående stående kanal- och wattenbyggnader skola njuta lita skydd som Statens enahanda anläggningar, inhämtas af Kongl. Maj:t's nådiga Skrifwelse den 22 Februari 1867, N:o 11.

Kongl. Maj:t har, enligt hvad Desz Skrifweller till weber-börande Befallningshafwande utwisat, följande i nåder förordna, att det skydd, som, enligt 19 Kap. 11 och 12 §§ Strafflagen, tillkommer Statens kanals- eller slufwerk eller annan sådan wattenbyggnad eller jernwägsanläggning, jernwål må tillkomma nedan nämnda anläggningar, nämligen:

De för sjön Weselängens fäskning verkställda anläggningar, enligt R. S. den 16 Februari 1866, N:o 7;

De Gellwara bolag tillhöriga jernwägs- och kanal- samt slufanläggningar jemte lutande planer, stations- och upplagsplatser, enligt R. S. den 4 Maj 1866, N:o 26;

Dalslands kanal med dertill hörande byggnader, werk och inrättningar, enligt R. S. den 16 Mars 1869, N:o 10;

Jernwägsanläggningarna emellan Näsby och Oscarshamn, enligt R. S. den 4 Mars 1870, N:o 11;

Den staden Långöping tillhöriga farleden från Nyqvarns hamn till Rozen, enligt R. S. den 5 Maj 1871, N:o 19;

Räppe-Helga-Lofsa kanal med dertill hörande byggnader, werk och inrättningar, enligt R. S. den 5 Maj 1871, N:o 19;

Jernwägsanläggningen emellan Fredwi och Ludwika, enligt R. S. den 26 September 1871, N:o 56;

Jernwägsanläggningar från Upsala öfwer Lobo, Eskarled och Harnås till Gesle med bånor från Ribbarbo bro till Danne-

mora gruffält och från Driffog till Söderfors, enligt R. S. den 12 Januari 1872, N:o 6;

Jernwägsanläggningen från Krylbo till Norbergs jernmalmsfält, enligt R. S. den 12 Januari 1872, N:o 6;

Jernwägsanläggningen från Sundswall till trakten af Torps-hammar wid Hunga elf, enligt R. S. den 12 Januari 1872, N:o 6;

Jernwägsanläggningen emellan Carlshamn och Wieslanda, enligt R. S. den 19 Januari 1872, N:o 6;

Jernwägsanläggningen från Hjo till Stentorps station å westra stambanan, enligt R. S. den 19 Januari 1872, N:o 6;

Jernwägsanläggningen emellan Finpong och Påleboda station å westra stambanan, enligt R. S. den 19 Januari 1872, N:o 6;

Jernwägsanläggningen från Ulricchamn till Wartofta station å södra stambanan, enligt R. S. den 26 Januari 1872, N:o 9;

Jernwägsanläggningen emellan Sölvesborg och Christianstad, enligt R. S. den 16 Februari 1872, N:o 14;

Följande jernwägsanläggningar,

1:o från Falun till Ludwika station å Wexman-Barkens jernwäg,

2:o från Ludwika eller annan punkt å Fredwi-Ludwikabanen till Kils station å westra stambanan,

3:o från Kils, wester om sjön Wenern, till Östeborg,

4:o från någon punkt å här öfwan upptagna andra jernwägslinie till Nora Carlssfoga jernvägen, och

5:o från Dalelhwens fall wid Donnarfvet till sjön Inssjön i Dalarne, enligt R. S. den 22 Mars 1872, N:o 16;

Jernwägsanläggningen emellan Carlskrona och Wexjö, enligt R. S. den 19 April 1872, N:o 16;

Nora-Carlssfoga jernwägsaktiebolags jernwägsanläggning, enligt R. S. den 10 Maj 1872, N:o 21;

Jernwägsanläggningen från Mariestad till Moholms station å westra stambanan, enligt R. S. den 17 Maj 1872, N:o 23;

Jernwägsanläggningen emellan Stribergs grufwefält och De-gersfors station å nordwestra stambanan, enligt R. S. den 17 Maj 1872, N:o 23;

Stockholm-Westerås-Bergslagens jernwägsaktiebolags jernwägsanläggning åfrån norra stambanan i närheten af Carlberg öfwer Ålmarestad, Kalmarsand och Yttergran till någon punkt i närheten af Tillberga kyrka och derifrån ej mindre öfwer Westerås till Köpings an åfwen genom dalgången utmed Strömsholms kanaled till Engelseberg, enligt R. S. den 24 Maj 1872, N:o 31;

Hallsberg-Motala-Mjölby jernwägsaktiebolags jernwägsanläggning från Hallsberg öfwer Motala till Mjölby, enligt R. S. den 21 Juni 1872, N:o 36;

Jernwägsanläggningen emellan Calmar och Emmaboda station å Carlskrona-Wexjö jernwäg, enligt R. S. den 5 Juli 1872, N:o 37;

Jernwägsanläggningen från Palmstad till Jönköpings med banaan till Östflawed, enligt R. S. den 13 September 1872, N:o 54;

Jernwägsanläggningen från Nynäs hamn i Södertörn till westra stambanan wid Banstätt emellan Huddinge och Tumba stationer, enligt R. S. den 13 September 1872, N:o 54;

Jernwägsanläggningen från Helsingborg till Hefleholms station å Statens södra stambana, enligt R. S. den 27 September 1872, N:o 59;

Jernwägsanläggningen från Nyköpings stads hamn till Mälarsjö station å westra stambanan, enligt R. S. den 4 Oktober 1872, N:o 59;

Jernwägsanläggningen från Falun öfwer Ludwika till Kils station å nordwestra stambanan, enligt R. S. den 1 November 1872, N:o 71;

Jernwägsanläggningen från Trelleborg öfwer Årup till Lunds station å södra stambanan, enligt R. S. den 1 November 1872, N:o 71;

Jernwägsanläggningen från Wattjons station å Sundswalls-Torpshamnars jernwäg öfwer Matfors till Hunga elf, enligt R. S. den 29 November 1872, N:o 82;

Jernbanan för hästkraft från Wängs kultorsaktiebolags fabriik i Rinde socken till jernvägen emellan Fredwi och Rindesberg, enligt R. S. den 6 December 1872, N:o 85; och

Nora-Carlssfoga jernwägsaktiebolags jernwäg från nordwestra stambanan öfwer Gullspång till Otterbäckens hamn wid sjön Wenern, enligt R. S. den 20 December 1872, N:o 87.

Af Kongl. Maj:t's nådiga Skrifwelse den 13 December 1872 till Öfwerståthållarembetet inhämtas, att Kongl. Maj:t funnit godt i nåder förordna, att de genom Stockholms stads försorg utefter Skeppsbron anlagda jernwägspar skola åtnjuta lita skydd, som, enligt 19 Kap. 11, 12 och 13 §§ af Strafflagen, tillkommer dylika af Staten utförda anläggningar. N:o 85.

Enligt nådigt Cirkulär den 23 Maj 1859 till Konungens Befallningshafwande i wisfa län, har Kongl. Maj:t funnit godt i nåder bestämma biten af fem riksdaler för den, som olofligen beträdder Statens inhägnade jernbanor eller bangårdar, och tio riksdaler

för den, som icke åtlöder weberörande jernvägstjenstemans färdligt meddelade tillfälliga att från sådana jernbana eller bangård sig aflägsna.

\* \* \*

Kongl. Maj:ts förnyade nådiga Förordning angående Lots- och Fyrirättningen i Riket; Gifwen Stockholms Sloit den 9 Juli 1862. \*)

Wi CARL zc. göve weterligt: att, sedan i öfwerenslammelse med de genom Wåra nådiga Kungörelser af den 4 Maj 1858 och den 12 Februari 1861 redan stadgade hufwudgrunder blifwit, på Wår nådiga befallning, utarbetadt förslag till förnyad Lotsförordning, enligt hvilket de genom förflörda Kungörelse till eftersefnad tills vidare anbefallda Lotsstaxor endast undergått den förändring, att till der bestämde afgiftsbelopp lagts ersättning till lotsharne för hemvägskost efter beräkning af 40 öre riksmunt för hwarje lotshaf sjömil, hwaremot hemvägskost eller ersättning derför icke vidare skulle färdligt utgöras, samt öfwer detta förslag weberörande blifwit hörde, hafwe Wi nu, med upphäwande af så wäl Kongl. Förordningen och Reglementet den 16 Maj 1827 angående Lots- och Båtkirättningen i Riket som öfriga rörande denna inrättning utfärdade författningar, samnit godt att, jemt det Wi låte i nåder utfärda färdligt Reglemente för Lots- och Fyrplaterna afwenfom färdligt författning om Lotshemman och boningsplatser för Lotshar, i nåder förordna som följer:

**Om fartygs skyldighet att begagna Lots samt erlägga Lots- eller infartspenningar.**

1 §. 1. Wåra och Kronans fartyg, med de undantag 2 § inne håller, främmande nationers örlogsfartyg af hwad djupgående som helst, samt alla fartyg och båtar, tillhörande enskilda personer af sådan nation, som icke är till kustfart här i Riket berättigad, skola, antingen de komma ifrån eller afgå till utrikes ort eller gå ifrån en Swenskt hamn till en annan, taga Lots, så wäl wid infart från öppen sjö, som wd wid alla Lotsplatser de passera. \*\*)

2. Alla inhemska samt andra till kustfart här i Riket berättigade, enskilda personer tillhörande, fartyg och båtar, som icke äro genom 2 § färdligt undantagna, skola, då de komma från utrikes ort, wid infart från öppen sjö taga Lots samt sådana derefter genom alla Lotsleder begagna, så länge de innehafwa last, hwilken de å utrikes ort intagit; och må Lots, wid fartygets ankomst till destinationsorten, ej lemna desamma förr, än tillbetjent kommit om bord. När ofwannämnda fartyg och båtar till utrikes ort afgå, skola de begagna Lots från inlastningsstället ut till öppen sjö.

3. Såsom öppen sjö anses Skattegat, Drefund, Österfjön, Ålands haf och Bottniska wiken.

2 §. Från den i föregående § stadgade skyldighet att begagna Lots frifällas:

a) wid fart i wälska orter emellan, Wåra och Kronans så wäl bewarade som obewarade fartyg af mindre än åtta Lots djupgående;

b) enskild person eller bolag tillhörigt Swenskt eller till kustfart här i riket berättigadt utländskt ångfartyg, som gör regelbundna resor endast emellan Swenska och Danska orter wid Drefund;

c) Stånka och Danska säjlemansbåtar, icke öfwerstigande tre nylåster;

d) andra Swenska och Danska båtar af samma lastetal, då de användas till sjöfart emellan Swenska och Danska orter wid Drefund;

e) fiskefartyg i Stockholm tillhörige fiskefartyg af högst fem nylåsters draglighet; då deska fartyg för öfwerörande af fisk användas i färd till eller från Finland eller Åland. \*\*\*)

3 §. 1. Lotspenningar beräknas, såsom bifogade Taxor N:o 1 och 2 utwiisa, efter fartygs djupgående och den lotshaf wägens längd i sjömil, af hwilka 15 räknas på latitudsgraden. De utgå, såsom öfriga i denna Förordning stadgade afgifter, uti Riksmunt samt på följande sätt, nämligen:

a) Wåra och Kronans fartyg, främmande nationers örlogsfartyg samt alla sådana nationer tillhörande fartyg, som i afseende på umgälder här i Riket icke anses lika med inhemska, skola, antingen de gå till eller komma från utrikes ort eller gå i wälska orter emellan, erlägga Lotspenningar till fullt belopp enligt taxorna;

b) Enskilda personer tillhörande inhemska eller, i afseende på umgälder, lika med dem berättigade främmande nationers fartyg erlägga, då de äro bestimerade till eller komma ifrån utrikes orter, fulla Lotspenningar endast wid afgång från fista eller ankomst till första Swenska hamn, men för den öfriga delen af resan hälften af hwad taxorna bestämma;

c) De enskilda tillhöriga fartyg, hwilka, jemlikt 1 och 2 §§, ej äro skyldiga att taga Lots, erlägga, då sådana likwäl begagnas, hälften af Lotspenningarna enligt taxorna.

2. Fartyg, som äga och begagna sig af frihet från skyldigheten att taga Lots, skola, då de komma från öppen sjö, erlägga, under benämning af infartspenningar, en afgift, utgörande en fjerdedel af hwad Lotsstaxorna bestämma, räknadt, då fartyg ingår till lofning- eller destinationsort, från det afstånd i öppna sjön utan-

för första Lotsplats, der Lots bör möta ankommande fartyg, till näst derefter följande eller andra Lotsplatzen i farleden, men, då fartyg under resa, för storm eller af annan orsak, någorfades inlöper, från det afstånd i öppna sjön, der Lots bör möta, till första Lotsplats; warande dock från infartspenningars utgörande frifällade ej mindre inhemska fiskefartyg och båtar, hwilka i grannskapet af Swenska kusten bewisligen icke sitta, än od de i 2 § mom. c och d omförmälda båtar.

Ångfartyg, som gör regelbundna resor emellan Swenska och Danska orter wid Drefund och, på grund af bestämmelsen i 2 § mom. b af denna Förordning, är frifalladt från skyldighet att taga Lots, erlägger, då det af sådan frihet sig begagnar, infartsafigift endast till hälften af ofwan stadgade belopp eller en åttandedel af hwad Lotsstaxorna bestämma. \*)

3. Med fartygs djupgående, som i 1 mom. omnämnas, förstås det fottal, hwartill fartyget, när Lots begagnas eller infart utan sådan sfer, är djupast nedtryckt.

4. Fartyg, som ligga mindre djupt än 6 fot, erlägga Lotspenningar samt derefter beräknade infartspenningar såsom för sex fots djupgående.

5. Öfwerfjuter djupgåendet fullt fottal, utgå Lots- och infartspenningar efter närmast högre fottal.

6. Öfwer alla Lotsplatser och Lotsleder skall af Förvaltningen af Sjöärendena utfärdas förteckning, upptagande nämnde leders längd och nummer å den taxan, som skall tillämpas; och så Lotspenningar efter den högre taxan, eller N:o 2, beräknas för de Lotsleder, som finnas i sådant afseende upptagna uti här bifogade tabell Litt. A. \*\*)

7. Förvaltningen af Sjöärendena äger bestuta om Lotsleders upptagande eller nedläggande, hwilka förändringar böra till allmän kännedom kungöras, med uppgift, hwad nya Lotsleder angår, å wäglängden samt den taxan, efter hwilken Lotspenningarna böra beräknas; dock får ej taxan N:o 2 i sådant fall tillämpas utan Wårts nådiga tillstånd.

4 §. 1. Då flera fartyg passera Lotsplats, än lotshar der finnas att tillgå, och samma fartyg antingen äfunda Lots eller äro skyldiga att sådana till biträde falla, skola de, som icke kunna erhålla Lots, utan måste gå under ledning af Lots å annat fartyg, hwart för sig betala hälften af det belopp, som eljest skolat i Lotspenningar utgöras; börande det fartyg, hwart lotshar är ombord, det oafadt betala fulla Lotspenningar.

2. Lots å ångfartyg, som bogserar andra fartyg, är för deska berättigad till Lotspenningar, beräknade efter det fartygs fottal, som är det djupast gående, samt desutom för hwarje bogseradt fartyg, som ej har Lots om bord, men är pligtigt att sig deraf bestjena, till hälften af de Lotspenningar, som eljest skolat för samma fartyg erläggas. Finnes Lots å bogseradt fartyg, njute han fulla Lotspenningar efter dettas djupgående.

5 §. Då Lotsning sfer till andra platser, än som finnas i den uti 3 § 6 mom. omförmälda förteckning upptagna eller blifwit färdligt kungörda, skola Lotspenningar i förhållande till fartygs djupgående och wägens längd alltid betalas efter hwad, för närmast belagna och lika bestaffade Lotsleder sig belöper.

6 §. Ifrån och med den 1 September till och med den 30 April skola fartyg, som böra betala Lotspenningar efter taxan N:o 2, erlägga dem med en fjerdedels förhöjning.

7 §. 1. Till Stockholm, Göteborg och Carlskrona kommande eller derifrån afgående fartyg, hwilka begagnat eller skola begagna Lots från nedannämnda Lotsplatser, skola erlägga Lotspenningar till:

a) Lotsfördelningsschefen i Stockholm, om lotshar tillhör Söderstefse, Landsorts, Dalars, Sandhamns, Warholms eller Stockholms Lotsplatser;

b) Lotsfördelningsschefen i Göteborg, om lotshar tillhör Wrångö, Brännö, Pålunds, Hönö eller Göteborgs Lotsplatser;

c) Lotsfördelningsschefen i Carlskrona, dereft lotshar tillhör Arps, Åpps, Håstholms eller Carlskrona Lotsplatser.

2. Wid andra än här ofwan uppräknade Lotsplatser erläggas Lotspenningar till Lotsälbermannen eller äldste å platzen tillstådeswarande lotshar. Om detta ej kan ske utan uppehåll för fartyget eller af annan orsak, äger den lotshar att Lotspenningarna uppbära.

3. För betalda Lotspenningar undfår fartygsbefälhafwaren qvitto af den, som desamma emottagit. Öfwe sådant af lotshar, som ej kan skrifa, utan endast underteckna sitt bomärke, låte fartygsbefälhafwaren styrmannen eller annan ombord warande trovärdig person quittenset bewittna.

4. Infartspenningar skola i allmänhet betalas i den stad eller hamn, hwarest fartyg, för hwilket sådan afgift bör utgöras, losfar eller dit desamma är bestimeradt. År fartygets lofning- eller destinationsort Stockholm, Göteborg eller Carlskrona, skall berörda afgift betalas till weberörande Lotsfördelningsschef derstädes, hwaremot den å annan lofning- eller destinationsort, i fall der är Lotsplats, bör uppbäras af Lotsälbermannen eller äldste tillstådeswarande lotshar på skället. Afgår fartyg till ort, der Lotsstation icke finnes, eller om fartyg under resa, för storm eller af annan orsak, från öppen sjö anlöper kusten, skola i begge fallen

\*) Förrut hade, såsom tillägg till Kongl. Förordningen och Regl. den 16 Maj 1827, angående Lots- och Båtkirättningen i Riket, utfärdats Kongl. Kungörelsen den 12 Febr. 1861.

\*\*) Angående uppbärande af den Kronans fartyg åliggande skyldighet att taga Lots, se Kongl. Kungörelsen den 20 Maj 1870, inf. här neban.

\*\*\*) Enligt Kongl. Kung. den 11 April 1867.

\*) Jemlikt Kongl. Kung. den 11 April 1867. Jemför härmed Kongl. Kungörelsen den 31 December 1868, som neban anmärkt, om uppbärande af den under benämning "infartspenningar" utgående afgift.

\*\*) Ut i annan tabell numera är gällande, inhemska utaf Förvaltningens af Sjöärendena Kungörelse den 1 December 1868, anmärkt här neban.

infartspenningarna erläggas till äldermannen eller äldste tillstådesvarande lotjen å närmaste lotsplats, eller i senare fallet, om för deras utgående i sådan ordning spuerligt hinder skulle möta, till den platsen tillhörande lots, som för uppbrörens verkställande sig å fartuget infinner.

5. För erlagda infartspenningar erhåller fartygsbefälhafvaren qvitto, hwaremot han bör å en duplett deraf, till verifikation för uppbröden, lemna inthg om denna dupletts likhet med det till honom afgifna qvitto.

8 §. Underlåter fartygsbefälhafvaren att taga lots, då sådan enligt denna Förordning begagnas bör och är att tillgå, böte från och med Tjugufem till och med Etthundra Riksdaler och betale i allt fall det belopp af lotspenningar, hvar till han jemlikt denna Förordning är skyldig; börande Tullkammarne och Tullinspektionerna i Riket icke utfärda tullpass, eller klareva fartyg wid ut- eller inkommande, innan qvitto å erlagda ware sig lots- eller infartspenningar blifvit föredet.

Om lotsning samt fartygsbefälhafvarens skyldigheter emot lotjen och dennes emot fartygsbefälhafvaren.

9 §. 1. Under det fartyg är i gång eller ligger i uthamn eller å redb, bör, medelst hisande af gds eller nationalflagg på förtoppen eller lossande af flott, när sådant kan ske och tillåtet är, eller å ångfartyg medelst hwisfelpipa, lots påkallas så tidigt, att han, med iakttagande af tillbörlig uppmärksamhet, må kunna å rätt tid och ställe komma fartuget till mötes eller sig derå infälla.

A afseglingsort skall lots ett dygn förr, än hans inställelse ombord åstundas, hos vederbörande lotsbefäl requireras.

2. Infommande lotsbåt förer såsom kännetecken under segling en flagg, till hälften hvit och till hälften blå, hisad antingen på masttopp eller sprinod, samt under rodd en dylik flagg, fastad wid en i båten upprest stång af 6 å 8 fots längd.

3. Till utmärkande af lotjens behörighet att lotsa, bäres, under tjenstgöring, af honom utanpå kläderna å bröstet en mäsingsbricka med ordet: "Kronolots" och dervärd en kunglig krona.

4. Svar som obehörigen nyttjar sådan flagg eller sådan tecken, som för lots i föregående 2 och 3 mom. föreskrifves, skall, dervest han ej dervör enligt allmän lag är till annat högre ansvar förfallen, böta Femton Riksdaler.

10 §. 1. Om utgående fartyg ej kan, efter requisition hos vederbörande, erhålla lots, eller om, då fartyg under gång, eller liggande i uthamn eller å redb, lots på föreskrifvet sätt påkallat, denne ej kommer tillstådes eller möter, ber sådant honom åligger, får för fartygets lotsning till den i des väg liggande närmaste lotsplats, hann eller ankarfättning begagnas annan person än kronolots; och är den, som dylik lotsning sig åtagit, i afseende på des verkställande, underkastad enahanda ansvarighet, som kronolots, samt må ej, utom i nödfall, söka annat än tillåtet inlopp eller ankarfättning i allmän segel.

2. Svar, som, i stället för kronolots, förträttar lotsning i annat fall än i 1 mom. medgifvet är, böte från och med Fem till och med Femtio Riksdaler.

11 §. 1. Då lots emottages å fartyg under gång, åligger det fartygsbefälhafvaren att genom tjenlig manövrering underlåta lotjens och hans medhjelpares ombordgående, så att det kan ske med minsta möjliga våda för lif eller lem. Till förekommande af sådan våda bör fartygsbefälhafvaren jemväl vidtaga nödiga försigtighetsmått wid lotjens och hans medhjelpares afgång från fartyget, då detta är i gång.

2. Om lotsbåt under lotsning eller tilläggning wid eller afgång från fartyget går förlorad eller skadas, i följd af fartygsbefälhafvarens eller besättningens vårdlöshet och bristande eftersyn eller genom annat deras vållande, skall förlusten eller skadan af fartygsbefälhafvaren ersättas efter öfverenskommelse med lotjen eller efter mätismanne ordom.

12 §. 1. Då lotsbåt prejar fartyg, ware, wid bot af Tjugufem Riksdaler, befälhafvaren pligtig att sannfärdigt besvara de frågor, som af lots göras om fartygets och befälhafvarens namn, stället hvarifrån fartyget kommer, hvar det ännar sig m. m., hvarom lots kan vara anbefalld att sig underrätta.

2. När lots kommit ombord, åligger det fartygsbefälhafvaren att underrätta honom om fartygets djupgående och öfriga särskilda egenskaper, som det för lotjen kan vara af vigt att känna. För hvarje fot befälhafvaren uppgifvit fartygets djupgående för litet, böte han Femton Riksdaler, och skyle han sig sjelf för all den skada, som i följd af hans oriktiga uppgift timar.

13 §. Fartygsbefälhafvaren tillhör att sjelf answara för fartygets manövrering, dock efter lotjens föreskrift och råd; och bör befälhafvaren ej mindre förbjuda allt forl och onödigt samtal, hvarigenom lotjen kan förhindras att å styrningen och fartygets väg egna den uppmärksamhet, som erfordras för att kunna i tillbörlig tid för befälhafvaren tillkännagifva hvad för fartygets säkerhet må finnas nödigt att iakttaga, än äfven tillse, att lotjen, under sin tjenstgöring, hvarken må af starka drycker öfverlastas eller under hvad förvändning som helst, då fartyget är i gång, nedfallas från däck. Underlåter befälhafvaren hvad honom sålunda åligger, answare han för all derygenom uppkommen olycka eller skada.

14 §. Svar, som tvingar lots till arbete och förrättningar, som icke tillhöra lotsningen, eller att stå till rods, böte, då han ej dervör enligt allmän lag är till annat högre ansvar förfallen, från och med Tio till och med Trettio Riksdaler, lotjens ensat.

15 §. Då lots i och för eller till följd af tjenstgöring missas ombord å fartyg, njute han spisning lika med fartygets besättning. Är lotjen åtföljd af medhjelpare, för att, efter förrättad lotsning, kunna öfver öppen sjö och förre färdar till sin lotsplats återkomma, ware fartygsbefälhafvaren skyldig att förje en sådan medhjelpare, men ej flera, med enahanda kost ombord, som lotjen undfå bör. Om kost warer lots och medhjelpare alldeles förvägrad eller dem tilldelas af sämre beskaffenhet, än som till besättningen utspisas, böte fartygsbefälhafvaren från och med Tio till och med Sjuttiofem Riksdaler.

16 §. Så snart det lotsade fartyget med god och stående vind säkert kan komma i fri sjö samt lotjen för fartygsbefälhafvaren tillkännagifvit, att hans tjenstgöring ombord ej är för fartygets säkerhet vidare behöflig, ware fartygsbefälhafvaren skyldig att låta lotjen afgå. Dwarhållas denne längre än nödvändigt är, eller bortföres han med våld till annan ort, ware fartygsbefälhafvaren skyldig att, jemte ansvar efter allmän lag, utgifva ersättning till lotjen, i förra fallet med En Riksdaler för hvarje timme, som denne obehörigen uppehållits, och i det senare efter domarens pröfning.

17 §. 1. Då lots genom hårdt väder eller motvind blifver å fartyg uppehållen längre tid, än som för lotsningen åtgå bort, efter beräkning för denna af fyra fjömil om dagen, åtnjute han, utom lotspenningar för den väg han lotsat, ersättning för tidspillan med En Riksdaler för hvarje dag han nödgas å fartyget qvarstanna utöfver nämnda tid. Lots, som under krysnings- och bewakningsexpeditioner åtföljer kronofartyg, ware till enahanda traktamente berättigad.

2. Gindras lots af storm eller andra af honom icke beroende omständigheter att, efter fullgjord lotsning, från fartyget sig begifva och alltså nödgas desamma vidare medfölja, skall fartygsbefälhafvaren ej mindre draga försorg dervom, att lotjen får med första lägenhet till sin lotsplats återvända, än äfven till honom utgifva, såsom ersättning för tidspillan, En Riksdaler för hvarje dag han efter den, då lotsningen slutade, uppehållits å fartyget, samt dylik ersättning, jemte En Riksdaler såsom kostpenningar under återresan, med tillhoppa Två Riksdaler för hvarje resedag, beräknad efter 8 land- eller 12 fjömil. Desutom åligger fartygsbefälhafvaren att bestrida kostnaden för lotjens hemfärd, då denna sker själfbedes, men att, då landvägen begagnas, för hvarje mil af väglängden till sjuts- och wagnselega åt lotjen utbetala En Riksdaler; warande denne, om han, efter att hafva lemnat fartyget, uppehålls i afvidan på lägenhet för hemresan, berättigad att under tiden af fartygsbefälhafvaren åtnjuta för hvarje dag Två Riksdaler.

3. Då lots å fartyg uppehålls sålunda, att han icke får dermed afgå när han sjelf vill och vinden tillåter, njute han af fartygsbefälhafvaren, såsom ersättning för tidspillan, En Riksdaler för hvarje halft dygn han sålunda blifvit uppehållen.

4. När af anledning, som i föregående 2 mom. ömförmåles, lotjens hemfärd besörjes och bekostas af fartygsbefälhafvaren, skall denne jemväl låta forstafva lotjens båt till den lotsplats, hvarifrån den kommit, eller ock efter öfverenskommelse erlagga betalning för båtens återförande. Kan sådan öfverenskommelse ej emellan fartygsbefälhafvaren och lotjen träffas, njute den senare, dervest båten genom hans försorg hemförstafvas, ersättning dervör efter mätismanne ordom.

5. Om, wid lotsning af segels- eller ångfartyg, antingen i anseende till fartygets fart eller dervör, att det medför andra fartyg på släp, båt ej kunnat af lotjen medtagas för begagnande wid återresan, äfven som wid lotsning på de längre och öppna lotsleder, hwilka å bifogade tabell Litt. A. äro med tecknet + utmärkta, äro lotjerna alltid berättigade att, utom lotspenningar, erhålla för återresan sjutsersättning, beräknad efter En Riksdaler för hvarje landmil eller 1½ fjömil.

6. Om wid de tillfällen, som i denna § ömförmålas, lots är åtföljd af medhjelpare, är denne berättigad att åtnjuta enahanda förmåner, som, jemlikt samma §, tillkomma lotjen, men endast hälften af hvad den senare såsom ersättning för försummad tid undfår.

18 §. Om utlotsadt fartyg, i följd af vindens förändring, nödgas att åter söka hann, medan lotjen ännu är ombord, åligger det honom att föra fartyget till närmaste hann och åter till sjö utan vidare betalning än den, som för utlotsning blifvit erlagd eller sig beläper. Där fartyget passerat htre grunden till sjös och lotjen desamma lemnat, men han ännu befinner sig i sigte och genom signal till fartyget återkallas, är han skyldig att sig genast dit begifva för att inlotja desamma till närmaste hann och åter till sjös, emot åtnjutande af lotspenningar till halfta beloppet af hvad honom för in- och utlotsningen samma väglängd tillkomma bort.

19 §. 1. Lots må ej utan fartygsbefälhafvarens tillåtelse i för tid lemna det fartyg, han till lotsning emottagit. Skulle det hända, att lots från nästa lotsplats under vägen dit mötes, äger den ombord warande lotjen att, med befälhafvarens samtycke begifva sig från fartyget och öfverlemna lotsningen åt den till möteskommande lotjen, då så wäl denne som den afgående böra njuta lotspenningar för den väg, en hvar af dem lotsat.

2. Är lots wid nästa ombyte icke att tillgå, må de ombord warande lotjen vidare lotsa fartyget, dervest han tror sig äga kändaedom om farvattnets beskaffenhet samt kunna för lotsningen answara, och njute han betalning för hela den väglängd, han lotsat.

3. Skulle fartygsbefälhafvare önska att behålla lots ombord längre, än enligt denna Förordning är medgifvet, stände honom fritt att med lotjen dervom öfverenskomma.

20 §. 1. U den lotsningsfjedel, hwilken lots bör medhafwa och wid ankomsten om bord till fartygsbefälhafwaren afsema, skall denne antedna och med sin underskrift bestyrka, att lotsningen blifwit verkställd. Wägrar eller underlåter fartygsbefälhafware sådant, böte Femton Riksdaler.

2. I de fall, som i 17 § omförmålas, då lots af en eller annan orsak om bord uppehålls, antedne, wid det i 1 mom. stadgade bötesansvar, befälhafwaren å lotsningsfjedeln tiden för lotsens afgång.

21 §. 1. Wid de tillfällen, då fartyg antingen förlorat mast, rundhult, betydligare segel eller roder, eller eljest råkat i sådan belägenhet, att det icke kan af dess befäl eller besättning bringas i rätta farleden, åligger det lots att, så snart sådant är möjligt, begifwa sig om bord på det i redöbst tillstånd eller lägerwall warande fartyget samt med yttersta omsorg och bemödande söka rädda fartyget och bringa det i hamn; och äger lots här för af fartygsbefälhafwaren sedan njuta skällig wedergällning, som, derest de ej kunna om denjamna öfwerenskomma, bestämmas af en kompromissrätt, bestående af fem ojäfwige, wäl kände män, af hwilka lotsen wäljer två och fartygsbefälhafwaren två, samt derefter de fyra sålunda walde utse den femte. Skulle så många lämpliga personer icke waya att tillgå, eller ock, derest parterna derom afämjas, må Rätten anses fulluten af trene män, då en af hwardera parten wäljes och den tredje af de walde utses. Ut hwilfledera af dessa fall som helst må, derest den ena parten undandraget sig eller underlåter att å sin sida nämna kompromissarier eller Gode Män, det wara den andre obetaget att utse jemwäl den eller dem, som af motparten bort wäljas.

2. Gode Männen skola ofördröjligen sammanträda, och deras beslut, så wibt sse kan, samma dag skriftligen till parterna utgifwas. Hafwa parterna ej utfäst sig att nöjas å Gode Männens beslut, stånde hwardera parten fritt att, inom fjorton dagar efter den, då beslutet utgafs, inlämna saken till Rådhuswårätten i närmaste stad, utan att sådant likwäl må verka hinder för verkställighet af Gode Männens beslut; och ware fartygsbefälhafwaren, om han saken instämt, pligtig att hos Rådhuswårätten, senast wid sakens företagande beräddes, förete bevis, att Gode Männens beslut blifwit verkställt, eller att han, hos Wår Befälningshafwande i Rånet eller närmaste Magistrat eller Kronofogde, nedfäst hwad honom kan wara till utgifwande ädömbt, wid påföljd att, derest han underlåter att den föreskrifna instämningstiden iakttaga eller förete sådant bevis, som jagdt är, hans talan ej kommer under pröfning. Om hwad sålunda, i händelse af misnöje med Gode männens beslut, bör af parterna iakttagas, äge Gode Männen att dem i sammanhang med beslutet skriftligen förståndiga.

22 §. 1. Fartygsbefälhafware, som påkallat lots i och för lotsning, men af hans tjenst sig icke begagnar, ware dock, sedan lotsen till fartyget ankommit, skyldig att till honom utgifwa fulla löspenningar, såsom hade han till nästa lotsombyte lotfat.

2. Påkallas lots i annat ändamål än lotsning, såsom att i land föra bref och underättelser, ware han berättigad att beröra erfålla ersättning efter Två Riksdaler för hwarje fjöndel af den wäg han, i följd här af, färdas utomfärs, men endast hälften så stor ersättning för den del af wägen, som ligger inomfärs, och utgår betalningen för wäglängd under en mil såsom för hel sådan samt, då wäglängden öfwerstiger fullt miltal, efter närmast högre miltal.

#### Om fyrar, båtar och andra säkerhetsanstalter för sjöfartens betryggande.

23 §. 1. Fyrar, känningsbåtar, sjömärken och öfriga anstalter, som för den allmänna sjöfarten antingen äro eller framdeles warda inrättade, underhållas på Kronans bekostnad.

2. Led- och hamnfyrar, insjungsmarken och andra anstalter, som skäder, enskilda bolag, korporationer eller personer fått eller kunna få wid sina hamnar, redder eller lastgeplatser anbringa, skola af samma skäder och enskilda widmakthållas.

3. Fråga om inrättande och byggande af ny fyr eller redan befintlig fyrns förändring till form eller lysningsfätt skall Wår närdiga pröfning underställas; men angående känningsbåtar och öfriga sjömärkens anbringande, förändrande eller borttagande äger Wår Förvaltning af Sjöärendena att besluta.

4. Hwarje nybyggnad och förändring af fyr- och känningsbåtar eller sjömärken skall, genom Förvaltningens af Sjöärendena försorg, på lämpligt sätt kungöras.

5. Under förändring af fyr eller sådan reparation å den samma, att det derå wanliga lysningsfättet ej kan användas, verkställs lysningen derstädes på sätt Förvaltningen af Sjöärendena för hwarje fall förordnar och hwarom, genom dess försorg, kungörelse utfärdas.

24 §. 1. Fyrarna skola alltid i god tid wara försedda med nödiga och tillräckliga lysningsämnen, för att kunna hållas lysande hela den tid af året, då sjöfarten icke af is hindras.

2. Hwarje fyr ändres wid solens nedgång samt hålles derefter wäl och jemnt lysande till solens uppgång.

3. Wid led- och hamnfyrar, som för säfärliga ändamål äro inrättade, iakttages i offernde på tiden för lysningen hwad derom för hwarje sådan fyr fastslådt är.

4. Der ringlocka sinnes anbragt till sjöfarandes warning och rättelse, då luften är tjock och disig, skall, när sådant inträffar, ware sig natt eller dag, med klockan klämtas flera hårda slag wiinst hwarje fjerdels timme.

25 §. 1. Bergingar, moringsanfare, fördjningsbojar, död-alder och pålfästen m. m., som för sjöfartens gagn och säkerhet äro i allmänna hamnar och farleder anbragta, få af fartyg begagnas i den ordning dessa till stället ankomma och i den mån utrymmet medgifwer.

2. Skulle, under nyttjandet af de i nästföregående mom. nämnda säkerhetsanstalter, något derå skadas eller förbergå, eller pridar eller andra sjömärken af fartyg under gång skadas, bör fartygsbefälhafwaren om den timade skadan göra anmälan, så wibt sse kan, hos närmast befintliga lots samt till honom afsema hwad af det skadade eller lofnade kunnat tillrättas; och ware då samme befälhafware från ansvar fri, så framt ej han eller fartygets besättning genom bewislig wårdslöshet till skadan warit wärlande.

26 §. Ingen må, utan dertill erhållet wederbörigt tillstånd eller uppdrag, loda eller plifta på luster och i stärgårdar, segel-leder och hamnar, eller i dem anställa andra undersökningar, än som med offernde på anfargrunden, der hans fartyg ligger, kan för bettas säkerhet anses nödig. Den, som emot detta stadgade bryter, böte från och med Trettio till och med Etthundrafemtio Riksdaler.

#### Om fyr- och båtagiften.

27 §. 1. Till underhållande af de för den allmänna sjöfartens säkerhet inrättade, af Kronan bestofade, fyrar och båtar, med flera anstalter, skola alla fartyg, som begagna Swenska farwatten och ej i 28 § sinnas särskildt undantagna, erlagga fyr- och båtagift, hwilken på följande sätt beräknas och utgår för hwarje nyläst eller drägtighet, efter mätbref, nämligen:

a) Till utrikes ort gående eller derifrån ankommande lastadt fartyg erlagges åttiofyra öre per nyläst, särskildt för utgåendet och särskildt för inkommandet; b) wårde jemwäl det fartyg, som ifrån utrikes ort ankommer och i Swenskt hamn losfar en del af lasten, men med återfoden deraf åter till utrikes ort afgår, erlagga fyr- och båtagift till fullt belopp wid både inkommandet och utgåendet.

Fartyg, som flera gånger under en kalendermånad besöker Swenskt ort och der skall, enligt hwad ofwan säges, fyr- och båtagift erlagga, ware dock, sedan afgiften för inkommandet och utgåendet, hwardera en gång räknadt, blifwit till fulla beloppet erlagd, från ytterligare unglädder i detta hänseende å samma ort under samma månad befriadt.

Inhemskt eller till kustfart i riket berättigadt utländskt ångfartyg, som på frunt bestämde och tungjordiga tider gör refor endast emellan Swenska och Daniska orter wid Drejund och derwid på samma dag anlåper flera Swenska platser wid nämnda sund, må ock, sedan fyr- och båtagift för inkommandet och utgåendet, hwardera en gång räknadt, blifwit till fulla beloppet erlagd wid en af dessa platser, wara från sådan afgifts widare erläggande under samma kalendermånad befriadt.

b) Inrikes orter emellan gående Swenskt eller till kustfart här i riket berättigadt utländskt fartyg, som innehar last, erlagges, om det är däckadt, tjufstyra öre per nyläst och, om det är odäckadt, sex öre per nyläst för hwarje resa, beräknad från första afgångs till sista destinationorten.

Fartyg, som gör refor emellan Swenska orter, må likwäl, sedan fyr- och båtagift till fulla beloppet för en resa blifwit af fartyget under en kalendermånad erlagd, åtnjuta befrielse från dylik afgifts utgörande å samma ort för öfriga refor under samma månad.

c) Barlastadt fartyg erlagges hälften af den i punkterna Litt. a) och b) stadgade afgift; och skall den i nämnda punkter för lastadt fartyg, wid flera refor i samma kalendermånad, medgifna befrielse från förnyadt erläggande af fyr- och båtagift tillgodkomma äfwen barlastadt fartyg, när dessa för månaden erlagt afgift, motwarande den, som för lastadt fartyg är här ofwan bestämd.

2. Såsom barlastadt anses äfwen fartyg af till och med 30 nylästers drägtighet, då det innehar gods, som icke uppgår till mer än 2,5 nyläster; fartyg af öfwer 30 till och med 60 nylästers drägtighet, hwilket innehar gods icke öfwerstigande 3,5 nyläster, samt fartyg af mer än 60 lästers drägtighet, som innehar gods icke öfwerstigande 4,5 nyläster; hwaremot fartyg, som innehar gods till större lastetal i förhållande till drägtigheten, än hwad sålunda är bestämdt, skall anses såsom fullt lastadt och erlagga hel afgift.

3. Fartyg, som under resa utrikes orter emellan, nödgas för storm, motwind eller af annan orsak söka swenskt hamn och derstädes hwarken losfar eller lastar, erlagges för inkommandet och utgåendet i ett för allt såsom fyr- och båtagift trettio öre per nyläst, ehwad fartyget är lastadt eller barlastadt. Denna afgift utgöres likwäl icke mer än en gång för samma resa, om än fartyget derunder flera gånger nödgas anlåpa en eller flera Swenska hamnar. \*)

28 §. Från fyr- och båtagift äro befriade:

a) Wåra och Kronans fartyg, som gå under kronoflagg, äfwen som krigsfartyg, tillhörande andra nationer, i hwilkas farwatten Swenska kronofartyg njuta lika förmån;

b) fartyg och båtar, däckade under 9 nylästers och odäckade under 12 nylästers drägtighet;

c) fiskarefartyg, som gå till eller komma ifrån fiskerierna;

d) däckade och odäckade fartyg, hwilka afgå till orter inom samma Tullkammarsdistrikt att losja eller lasta;

\*) Enligt Kongl. Kungörelsen den 11 April 1867. Jemför härmed Kongl. Kungörelsen den 28 September 1869, som nedan anmärks, om upphörande till widare af fyr- och båtagiften för inrikes orter emellan, gående fartyg.

c), fartyg, som för resan reban en gång erlagt fyr- och båtsavgift, men, såsom vinddrifvet, återkommer antingen till den hamn, hvarifrån det först utgätt, eller öf till annan, utan att under tiden hafva löstaf eller lastat.\*)

**Allmänna stadganden, angående uppbörderna af fyr- och båtsavgift samt lots- och infartspenningar.**

29 §. 1. Fyr- och båtsavgiften för utrikes sjöfarten upp- bärës wid Tullkammare i den stad eller ort, der fartyget lastar eller lossar.

2. Fartyg, som, afgående till utrikes ort eller antommande berifrån, intager eller lossar last i flera Swenska hamnar, erlägger wid den Tullkammare, hwarest lastningen eller lösningen börjar, fyr- och båtsavgiften, som då på en gång för hela resan beräknas.

3. Fyr- och båtsavgift för inrikes sjöfarten erlägges wid Tullkammare i den stad eller ort, der lösning först sker.

4. Tullkammare, hwarest fartyg angifves att gå till inrikes ort, der ingen Tullkammare är, skall, när fartyget alltså icke kan wid framkomsten till destinationsorten erlägga fyr- och båtsavgiften, densamma uppbara.

5. Om, under inrikes sjöfart, last både intages och lossas på ställe, hwarest ingen Tullkammare finnes, men fartyget, jemligt 27 § 1 mom. åligger att fyr- och båtsavgift utgöra, skall denna uppbaras af tullbetjent, om sådan å stället finnes, och i annat fall af den å närmaste lotsplats warande Alderman eller äldste lots.

6. Å redder eller i uthamnar, der fartyg blott antra för storm, öwader eller af annan dylik orsak, bör den i 27 § 3 mom. omskrifna fyr- och båtsavgift uppbaras af derwarande tullbetjent eller, om sådan på stället icke finnes, af derwarande Lotsälderman eller äldste lots.

7. Efter ankomsten till redd, hamn eller ort, hwarest enligt föregående 5 och 6 mom., lotsbetjent äger fyr- och båtsavgiften upp- bära, bör fartygsbefälhafwaren densamma till Lotsäldermannen eller den, som hans tjänst förättar, ofördröjligen erlägga. Uraktlåtes detta, ware weberörande lotsbetjent pligtigt att begifwa sig om bord på fartyget för att umgälderna utfordra och uppbara; åtnju- tande så wäl han, som de till hans forskaffande erforderliga lotjar, af fartygsbefälhafwaren ersättning för deras besvär med Fensio öre hwardera för hwarje sjömil, som wägen till och från fartyget utgör.

8. I likhet med hwad uti 8 § här öfwan är med hänseende till lots- och infartspenningarna stadgadt, må Tullkammare eller Tullinspektion icke med tullspår förje eller, wid ut- eller ingående, klarera fartyg, för hwilket fyr- och båtsavgiften ej blifwit behörigen erlagt.

30 §. 1. Fartygsbefälhafware åligger att till Tullkammare afgifwa en af weberörande Lotsälderman eller äldste lots atteste- rad uppgift öfwer fartygets lastetal. Sådan uppgift aflemnas endast när afgift skall betalas.\*)

2. Wid tillfällen, då fyr- och båtsavgiften uppbarës af Lots- älderman eller äldste lots, bör fartygsbefälhafwaren på eget ansvar medbela uppgift i nykända affeende. Om densamma wid under- sökning finnes wara oriktig, böte befälhafwaren Tjugufem Riksdaler för hwarje nyläst, han för litet uppgifwit.\*)

3. Wid utgörande af den fyr- och båtsavgift, som erlägges af utländskt fartyg, hwilket icke är med Swenskt måtarefres försett, beräknas förhållandet emellan utländskt lastetal och Swenska laster efter bifogade tabell Litt. B.\*\*)

4. Nödigta blanketter till lastetals-uppgifter böra finnas hos lotjarna i uthamnar.

31 §. 1. Alderman eller äldste lots, som, enligt hwad i 30 § 1 mom. derom sägs, witsordar fartygsbefälhafwares uppgift å lastetalet, ansvarar öfwer för uppgiftens riktighet, och äge alltså att till utöwande deraf så sig förwifwit fartygets måtarefres eller register.

2. För dylik attest erlägges af fartygsbefälhafwaren Tjugofem öre.

3. Genom gällande Reglemente för stöpsmåtning bestämmes hwilka fartyg skola wara försedda med måtarefres öfwen som beskas beskaffenhet.

32 §. 1. För fyr- och båtsavgift, som af Alderman eller lots uppbarës, lemnas af dem till fartygsbefälhafwaren qwitto.

2. De sålunda af lotsbetjent uppbarna afgiftsmedel böra, jemte dertill hörande beskrifna uppgifter å fartygens lastetal, för hwarje månad i början af den derpå följande insändas till Lots- fördelningschefen, hwilken det åligger att inom samma månads slut de emottagna medlen och uppgifterna till närmaste Tullkammare, emot behörigt qwitto, aflemna; skolande, på sätt i 14 § af Wärt under denna dag utfärdade näbige Reglemente för Lots- och Fyr- staterna är stadgadt, före Mars månads utgång hwarje år till Generalutskottet, genom Lotsdistriktcheferna, insändas alla inom deras Distrikter under det förflytne året förda lotsdagböcker, för att, tjena till kontroll wid revisionen af fyr- och båtsavgiftsmedlen.

3. För det försälda bewä, lotsbetjent i och för öfwan- nämnda uppörd tillshudas, samt till ersättning för derwid nödigta skrifmaterialier och postporto, bestås honom Sex procent af upp- bördens belopp; och må desja procent, wid medlens aflemnande, af honom genast frändragas.

33 §. 1. Fyr- och båtsavgift samt lots- och infartspenningar skola beräknas och erläggas i gängbart Swenskt mynt; och må icke, utom i det fall, hwarom nästföljande mom. handlar, fartygsbefäl-

hafware afbördade nämnda afgifter medelst anwisingar af hwad slag som helst.

2. Har befälhafware å främmande nations fartyg icke till- gång på Swenskt mynt, ware honom tillåtet att, medelst anwising på sin nations Konsul eller något handelshus i närbelägen stad, afgifterna betala. Blifwer anwisingen icke accepterad, bör sådant ofördröjligen hos Lotsdirektören anmälas för widtagande af åtgärder till beloppets utbetommande.

34 §. Wid uthamnar må lots ej förr utlösa fartyg, än befälhafwaren berå behörigen erlagt så wäl fyr- och båtsavgift som lots- och infartspenningar. Undandraget sig befälhafwaren att be- tala nämnda afgifter, äge weberörande lotsbefäl eller lotsbetjent att från närmaste Tullkammare, lotsplats, kronobetjent eller mil- tärbevakning begära och erhålla biträde för att hindra fartyget från affegling förr, än betalning skett; kommande den lotsstjeman eller lotsbetjent, som sina åligganden i berörda affeende försummar, att de obetalda afgifterna af egna tillgångar ersätta.

**Angående domstol i mål, som röra Lots- och Fyrinträttningen.**

35 §. 1. Mål angående förbrytelser emot denna Förörd- ning, som begås af befälhafware eller någon af besättningen å handels- eller annat enskildt fartyg, upptagas wid Rådhuswärd i den stad, inom hvars område förbrytelsen skett eller blifwit upp- täckt, eller, om den timat utom stads jurisdiktion, wid Rådhuswärd i närmaste stad, der Tullkammare eller Tullinspektion finnes. Har sådant mål å fartygs inloppsört blifwit wäckt, warde det upp- taget wid Rådhuswärd i lösningsort, öfwen om inloppsört är till annan stad närmare belägen.

2. Skulle befäl, underbefäl eller manskap å kronofartyg komma under tillfall för förbrytelse emot denna Förordning eller det under denna dag försäldt utfärdade Reglemente för Lots- och Fyrstaterna, bör derom wid behörig Krigsdomstol ransafas och dömas.

3. Är förbrytelsen begången af person, som icke är att anse så som befälhafware, underbefälhafware eller tillhörande besättning å fartyg, förhålls med sådan persons lagförande och bömande på sätt i allmänna Lagen stadgas om åtal i brottmål.

4. Öfwer fel och förbrytelser, som af den till Lots- och Fyrstaterna hörande personal under tjänsteföring samt i allmän- het emot ordning och disciplin begås, skall ransafas och dömas wid närmaste under Wår Flotta lydande Krigsrätt, nämligen: då förbrytelsen skett inom stationer från och med Arholma till och med Landsorts lotsplats, i Stockholm; från och med Christianopels till och med Cimbrishammns lotsplats, i Carlskrona; samt från och med Dnsala och Malöfunds till och med Förd lotsplats, i Göte- borg; men på längre afstånd, eller då andra omständigheter hindra underförningens företagande wid någon af Flottans öfwan nämnda Krigsrätter, ransafas öfwer förbrytelsen wid närmaste domstol i stad eller på landet, och öfwerlemnas derefter, för målets afö- mande, ransafningshandlingarna till behörig Krigsrätt wid Flottan.

5. Krigsrättens jurisdiktions-distrikter anses i det fall, hwarom föregående mom. handlar, sålunda, att distriktet från Norr- ska gränsen till och med Halmstad hörer under Flottans Krigsrätt i Göteborg, derifrån förbi Stånka och Blekingsta tuften till Walde- marswif, med öarna Dland och Gotland, under Flottans Krigs- rätt i Carlskrona, samt från och med Waldemarswif, med Vols, norr ut till Nyssa gränsen, under Flottans Krigsrätt i Stockholm.

6. Öfwer alla brott i affeende på begagnande af förhindna farleder och oillutna hamnar eller annat, som med tullbevakningen äger gemenskap, ransafas och dömas wid weberörlig domstol för tullmål.

36 §. 1. Lotjar äga att i och för sin tjänst åtnjuta ena- handa skydd, som andra Statens tjänstemän tillförsäkradt är; och tillkommer lotjar, för deras berättelse om hwad dem i tjänsten händt, samma witsord, som, enligt Lag och försälda författningar, är tillräckligt wacker och dem, hwilka Rättens eller Wåra Befäl- ningshafwandes ärenden gå.

2. Med undantag af det fall, då fartygsbefälhafware unban- drager sig att erlägga fyr- och båtsavgiften, öfwer hvars indris- wande behörig tulltjänsteman äger hålla hand, skall Kronans talan i rättegångar och twister, hwilka röra Lots- och Fyrinträttningen, utföras af weberörande Fördelningschef, som öfwen i de rätteg- ångar och twister, der lots i och för sin tjänst och hwad dermed äger gemenskap är part, bör till bewakande af hans rätt wara närwarande, samt för öfritt i affeende på lotsbetjenningen iakttaga hwad Krigsartiklarna rörande kompanifullmäktig för gemenskapen föreskrifwa. Om Fördelningschef är lagligen hindrad eller wilstas på längre afstånd från domstolen, äger Distriktchef att annan un- derlydande i Fördelningschefens ställe förordna.

3. Alla befälhafware å Wåra och Kronans fartyg, öfwen som krono- och tullbetjente, åligger att lemna lotjarna den hand- räkning och det biträde, desje wid tjänsteföring i förekommande fall kunna äfka och behöfwa.

**Om lötters fördelning och förwandling.**

37 §. 1. Penningeböter, hwilka enligt denna Wår Förordning äddmas, utgå i Riksmünt och skola, med undantag af dem, som äro lotjens eller angifwans ensat, fördelas i tre lita delar emellan angifwaren, åklagaren och Amiralitets-Krigsmansskansen; tillfallande åklagareandelen den, som, enligt nästföljande §, i målet förer talan.

\*) Enligt Kongl. Rungbrefven den 11 April 1867.

\*\*) Att denna tabell blifwit omarbetad, inbentats af Kongl. Rung- den 11 April 1867, No: 19, der nya tabellen intagits.

\*) Hurulebes ändring skett i dessa mom., i följd deraf att Krigs- rätten wid Stårgårdsartilleriets depot i Göteborg numera upphört, in- bëntats af Kongl. Rung. den 29 September 1870, inf. wid 10 Kap. N. 2.



2. Saknas tillgång till böter, som efter denna Förordning ädömda äro, då skall hvar af böterna ej gäldas funnat för den sakfällde till fängelse förvandlas sålunda: att emot böter till och med femton Riksdaler svarar en vecka; emot böter från femton till och med fyratio Riksdaler, två veckor; från fyratio till och med sjuttio Riksdaler, tre veckor; från sjuttio till och med ett hundrafemtio Riksdaler, en månad. Så de öfrige ett hundrafemtio Riksdaler, då öses straffet med en månads fängelse för det belopp, som deruti öfver uppgår till och med nästa ett hundrafemtio Riksdaler; så att två månaders fängelse svarar emot böter från ett hundrafemtio till och med trehundra Riksdaler; tre månaders fängelse från trehundra till och med fyrahundra Riksdaler, och så vidare. Ej må dock någon för bristande bötstillgång längre än ett år i fängelse hållas, ehvad belopp böterna må utgöra. Under strafftiden bör fänge till lämpligt arbete hållas.\*)

Denna nådiga Förordning kommer att från början af år 1863 tillämpas.

Det alle, som vederbör, ic.

De återopade taxorna och tabellerna återfinnas wid N:o 46 af F. S.

Angående restitution i vissa fall af erlagd fyr- och bålsagift, se Kongl. Rungörelsen den 11 April 1867, N:o 20.

Kongl. Maj:ts nådiga Rungörelse, angående tillämpning af 1 mom. h) utaf 3 § i Kongl. Förordningen den 9 Juli 1862 om Lots- och Fyrirättningen i Riket; Gifwen Stockholms Slott den 24 April 1866.

Wi CARL ic. göre vederligt: att som, enligt hos Ds gjord anmälan, bet uti 3 § 1 mom. h) af Wär förnyade nådiga Förordning den 9 Juli 1862, angående Lots- och Fyrirättningen i Riket, meddelade stadgande blifwit wid särfilda tillfällen ofta tillämpadt, hafve Wi, till förefonnande för framtiden af hvarje twelfan om stadgandets rätta förstånd, nu i nåder funnit skäl till förklara, att med sista Swenska hamn i nämnda moment skall förstås fartygs sista lastningsort wid utgående och med första Swenska hamn fartygs första lastningsort wid ankomst utrikes ifrån, men icke hamn, som af tillfällig anledning anlöpdes.

Det alle, som vederbör, ic.

Uppå gjorda underdåniga framställningar, har Kongl. Maj:ts funnit godt i nåder förordna, att den afgift, som, enligt 3 § 2 mom. uti Kongl. Förordningen den 9 Juli 1862 angående Lots- och Fyrirättningen i riket, nu under benämning af infartspennningar erlagges af fartyg, hvilka äga och begagna sig af frihet från skyldigheten att taga lots, då de komma från eppen sjö, skall från och med den 1 Februari 1869 upphöra att utgå, äfwen som att i följd deraf alla om denna afgifts erläggande meddelade nådiga stadganden från samma tid icke vidare blifwa gällande. Kongl. Rungörelsen den 31 December 1868, om upphörande af den under benämning "infartspennningar" för vissa fartyg nu utgående afgift.

Kongl. Maj:ts nådiga Rungörelse, angående upphörande tilläts vidare af den fyr- och bålsagift, som för inrikes orter emellan gående fartyg enligt nu gällande stadganden erlagges; Gifwen Stockholms Slott den 28 September 1869.

Wi CARL ic. göre vederligt: att, sedan Riksbagen, i anledning af gjord framställning om fyr- och bålsagifts upphörande för fartyg, gående emellan inrikes orter, uti underdånig skrifvelse den 24 siffidne April, under förklarande, det önskwärdt wore att, derest sådant kunde äga rum utan andra näringars betungande, den inrikes sjöfarten bereddtes all möjlig lättnad i afgifter, anblifwit det Ds täcktes tillse, huruvida icke fyr- och bålsagiften af inrikes orter emellan gående fartyg må kunna antingen nedsättas och uppbörden deraf försvinnas, eller of möjligen helt och hållet upphöra, Wi, efter inhemtande af vederbörandes underdåniga utlåtande häröfver, funnit godt i nåder förordna, att den fyr- och bålsagift, hvilken, enligt 27 § i Wär under den 9 Juli 1862 utfärdade förnyade nådiga Förordning angående Lots- och Fyrirättningen i riket, sådan den lyder i nådiga Rungörelsen den 11 April 1867, nu erlagges af fartyg, gående emellan inrikes orter, från och med den 1 Januari 1870 tilläts vidare icke skall utgå, samt att hwad om denna afgift i berörda § föreskrifves och såsom allmänna stadganden finnes i 29—34 §§ af nyssnämnda nådiga Förordning intaget med afseende på uppbörden af dyllt afgift för inrikes sjöfart skall med sagda dag upphöra att tillämpas.

Det alle, som vederbör, ic.

Kongl. Maj:ts nådiga Rungörelse, angående upphäfvande af den Kronans fartyg åliggande skyldighet att taga lots; Gifwen Stockholms Slott den 20 Maj 1870.

Wi CARL ic. göre vederligt: att Wi, på gjord underdånig framställning, funnit godt att, med ändring af 1 § i Wär förnyade nådiga Förordning angående Lots- och Fyrirättningen i Riket den 9 Juli 1862, i nåder förklara alla Wära och Kronans fartyg, ehvad de komma från eller afgå till utrikes ort eller gå från Swenska hamn till annan, fria från skyldighet att begagna lots; dock att, derest för ledning af dyllt fartyg erfordras om farvattnet kunig person, den der icke är å fartyget inmönstrad eller förhyrd, om biträde wid lösning icke må anlitas annan än Kronalots, der sådan finnes att tillgå.

Det alle, som vederbör, ic.

Kongl. Maj:ts har, efter underdånig framställning af Rikets Ständer, funnit godt i nåder förordna, att uppbörden af den särfilda afgift, hvilken från äldre tider ägt rum för underhåll af Landsorts fyrbåt, skall med utgången af år 1867 upphöra. Kongl. Rungörelsen den 27 November 1866, angående upphörandet af Landsorts särfilda bålsagift.

Enligt Kongl. Maj:ts uti nådigt Bref den 30 Oktober 1868 meddelade beslut, kommer den såsom bilaga under Litt. A. i Kongl. Förordningen angående lots- och fyrirättningen i riket af den 9 Juli 1862 intagna tabell, utvisande dels de lotsleder, för hvilka lotstaxan N:o 2 i berörda Kongl. Förordning skall tillämpas, dels sådana, der lots, efter verkställd lotsning, är berättigad till sjuts-erfattning för hvarje lot, hvilka senare lotsleder äro med ett kors (+) utmärkta, att med 1868 års utgång upphöra att vara gällande, samt från och med 1869 års början en förändrad tabell att i stället till efterrättelse lämba. Förvaltningens af Sjövärendena Rungörelse den 1 December 1868, N:o 77, der sifberörda tabell jemväl är intagen.

Sedan i den, på grund af 3 § 6 mom. i ofwanberörda Kongl. Förordning den 9 Juli 1862, under den 30 September samma år af Förvaltningen utaf Sjövärendena utfärdade och kungörda förteckning öfver lotsplatser och lotsleder m. m. åtskilliga förändringar funnits vara af behöfvet påfallande dels i följd af omförmälda Kongl. Brevet den 30 Oktober 1868, angående sakställelse af ett förändradt förslag för tillämpning af lotstaxan N:o 2 i sagda Kongl. Förordning, och dels af i öfrigt förekomne förhållanden; så har Förvaltningen skolat härigenom stadga och förordna, att förenämnda förteckning kommer att med 1868 års utgång upphöra att vara gällande, samt att derest eller från och med 1869 års början skall till efterrättelse lämba en af Förvaltningen upprättad ny förteckning, upptagande för hvar ett af de 3:ne lotsdistrikten så väl lotsplatserna, med uppgift å de ställen, der lotarne skola uppstå och hvarst de böra fartyg till lotsning emottaga, som lotsleder, hvilka från hvarje plats lotjas och afståden i sjömil mellan hvarje lotsombytte, jemte uppgift å den lotstaxa, efter hvilken lotspenningar skola erläggas, samt den wäglängd, för hvilken lots wid återfärd, efter förättad lotsning, är, enligt omförmälda Kongl. Förordnings 17 § 5 mom., berättigad till ersättning; warande hvarje ställe, der dyllt godtgörelse får beräknas, med + betecknad. Förvaltningens af Sjövärendena Rungörelse den 1 December 1868, angående förnyad förteckning öfver lotsplatser och lotsleder m. m., N:o 86, der samma förteckning med bilagor jemväl intagits.

Uti här ofwan omförmälda tabell och förteckning förekomma wäsentligare tryckfel, hvilka blifwit rättade genom Förvaltningens af Sjövärendena Rungörelse den 21 Maj 1869. N:o 19.

Transfunt af Kongl. Reglementet för Lots- och Fyrirättarna den 9 Juli 1862.

Om Lots- och Fyrirättningens Styrelse och befäl samt det senares, äfwen som betjeningens, tillfättning och affsedande m. m.

1 §. Öfver Lots- och Fyrirättningen, med hwad der till höder, har Chefen för Sjöförhvarsdepartementet högsta införet. Alla frågor, som angå inrättningens ekonomi, tillhöra Förvaltningen af Sjövärendena, enligt den för samma Embetsverk utfärdade nådiga Instruktion.\*)

2 §. 1. För Lots- och Fyrirättningen, med dess Distrikter och Fördelningar, samt der anställda personal, är Lotsdirektören Chef, i hvilken egenkap han i Förvaltningen af Sjövärendena föredrag de nämnda Inrättning rörande ekonomiska mäl.\*)

2. Hvarje Lotsdistrikt föresås af en Distriktschef, och hvarje berunder lydande Lotsfördelning af en Fördelningsschef, såsom närmaste förman för Lotsäldermän och Fyrmästare inom Fördelningen, under hvars närmaste förmanfkap står den öfriga lots- och fyr-betjening.

3 §. 1. Lotsdirektören tillsättes af Kongl. Maj:ts, uppå underdånig anmälan af Chefen för Sjöförhvarsdepartementet.

2. För återbesättande af ledig Lotsdistriktschefsbefattning äger Lotsdirektören att med underdånigt förslag å den han till nämnda befattning anser lämplig inkomma till bemälda Departementetschef, hvilken samma förslag hos Kongl. Maj:ts i underdånighet föredrag.

3. När Lotsfördelningsschefens tjänst warder ledig, anmodar Lotsdirektören Stationsbefälhafvarne wid Kongl. Maj:ts Flotta, att, hvar inom sin Station, den inträffade ledigheten kungöra; och äga stände att sına, af tjänsteförteckningar och prestifwits beledsagade, ansökningar afse till vederbörande Distriktschef, hvilken inländer dem till Lotsdirektören, hwarefter de af honom, jemte förslag å den han till tjänsten anser skälplig, öfverlemnas till Chefsens för Sjöförhvarsdepartementet underdåniga fördragning.

4. Till erhållande af lediga Lotsfördelningsschefstjänster föresås föredragsvis i tjänst warande eller affsedade Öfficerare wid Kongl. Maj:ts Flotta. Om bland dem icke finnes någon sökande, som för den lediga befattningen anses fullt passande, anmäles annan der till lämplig person.

5. Till besittande af Lotsfördelningsschefens tjänst under vacance eller inträffadt förfall för tjänstens innehafware äger Lotsdirektören

\*) Att till fängelse med arbete ej vidare skall dömas, inhemtas af 7 § i Kongl. Förordningen den 16 Februari 1864.

\*) Jemför Förvaltningens af Sjövärendena Rung. b. 30 Jan. 1872, ang. Lots- och Fyrirättningens Rikande från Förvaltningen, utaf 10 Kap. R. B.

eller, om uppstof dermed icke kan äga rum, Distriktschef förordna lämplig person; börande dock i senare fallet det meddelade förordnandet genast underställas Lotsdirektörens pröfning.

4 §. 1. Lotsbetjeningen utgöres af Alderman, Lotsfar och Lotslärlingar. Fyrbetjeningen består af Fyrmästare, Fyrvaktare och Fyrbiträden.

#### Om Lotsbefälet samt dess tjänsteåligganden.

11 §. 1. Lotsdirektören, hvilken det åligger att waka deröfver, att Lots- och Fyrrättningen widmakthålles, samt författningarna derom behörigen eftersewas och tillämpas, äger att för befäl och betjening, med afseende på deras tjensteutföring, utfärda de ordningsstadgar och föreskrifter, han anser wara af behofwit påfallande, äfwen som fastställa till efterrättelse formulär för de ullor, dagböcker m. fl. anteckningar, som skola af bemälda personal föras.

2. För utöfwande af den Lotsdirektörens åliggande tillsyn deröfver Lots- och Fyrrättningen äger han att, efter förgångnen anmälan hos Förvaltningen af Sjöärendena, verkställa de visitationsrefor, hvilka Förvaltningen funnit nödvändiga. \*)

3. I December månad hwarje år skall Lotsdirektören till Chefen för Sjöförsvarsdepartementet afgifwa generelt förslag deröfver hela lots- och fyrrpersonalen i Riket.

12 §. Lotsdistriktscheferna, hvilka i afseende på sina befattningar stå under Lotsdirektörens närmaste befäl, åligger i allmänhet att, hvar inom sitt Distrikt, tillse och waka deröfver:

a) att lots- och fyrrpersonalen hålles, så widt sse kan, fulltälta, att den wistas på sina tjenstgöringsorter, samt att den noggrant fullgör sina tjenstepligter och får åtnjuta alla de rättigheter och förmåner, hvilka samma personal enligt författningar, stat och förordnanden tillkomma;

b) att fyrr- och fänningsbåtar, Lots- och Fyrrättningens öfriga hus och byggnader, sjömärken och andra anstalter för sjöfartens säkerhet wäl wåras och underhållas, samt att söta, i hwad på dem beror, förekomma borttagandet af fogsparter och särskilda träd, hvilka tjena till sjömärken, men, om sådana likväl borttröjas, derom öfverdröjligen göra anmälan hos Förvaltningen af Sjöärendena.

#### Om Lotsbetjeningens tjänsteåligganden och ansvar.

33 §. 1. Lots skall med största noggrannhet passa på sin tjenst och gå ankommande fartyg till mötes utanför inloppen i så god tid, att fartyget ej utsättes för någon fara af de yttersta grunden, hwadan od den, som har turen att lotsa, icke allenast bör wara tillstades wid lotsplatsen, utan och färdig att utgå, för att på föreskrifwet ställe möta fartyget och lotsningen sig åtaga.

2. Den, som har lotsningsturen näst efter den, hvilken är i tur att först lotsa, bör tillfå wara beredd att den senares tjenst, i händelse af behof, förträtta, och sålunda man efter man.

3. Ej må någon, som är i tur eller anbefalld att lotsa, byta sig från sådan tjenstgöring utan Aldermans eller äldste lotsens wid platsen tillstånd, ej heller må lots, under hvilken förwändning som helst, lemna fartyg, hvilket han till lotsning emottagit, för än denna blifwit verkställd eller han af annan lots blifwit aflöst.

34 §. Då vinden en längre tid blåst åt en led, hwarigenom lotfar, som på lotsning utgått, blifwit utöfwer wanligheten uppehållne och hindrade att till lotsplatsen återwända, äfwen som då sjöfarten wid en plats är mera betyblig än wanligt, skola de, som lotsa från sådan plats, af Aldermannen eller äldste lotsen wid den plats, dit de ankommit, taga bewis om tiden, då de sin lotsning slutat, på det att wid deras återkomst må kunna inhentats, huruvida de med tillbörlig skyndsämhet verkställt återresan.

35 §. Hwarje Lots, som råkar fartyg i öppna sjön, på mera än en sjömil's afstånd från hvilket tillåtet inlopp som helst, må inlotsa fartyget till första lotsplats eller ankarfättning i den farled, uti hvilken fartyget ingår; och skola i sådant fall lotspenningarna tillkomma lotsbetjeningen wid den plats, der den lotshand är anställd.

36 §. Då lots möter fartyg, skall han, så widt möjligt är, hålla sig i farwattnet och wisa sin flagg, samt genom rörelse med den samma och dess fallande åt rätt sida gifwa tillkänna, huru fartyget bör styra, för att säkert komma in i farwattnet.

37 §. 1. Då lots wid inloppet från öppen sjö kommit fartyg på prejningsafstånd nära, framställa han till befälhafwarsen frågor om fartygets och befälhafwarsens namn, skället, hwarifrån fartyget kommer, samt hwarthän det ämnar sig, dess innehafwande last m. m., hwarom lotsen kan wara anbefalld att sig underrätta.

2. I afseende på fartyg, som komma från smittad ort, förhålle sig lots enligt gällande Karantänsförfattningar och honom faststildt gifna ordres.

3. När lots uti swaren å de af honom, enligt hwad i 1 mom. säges, framställda frågor icke finner anledning till misstänka, att fartyget medför smittosam sjukdom, för hvilken det bör underkastas karantän, skall han genast söka gå om bord och wid tillägningen af fartyget iakttaga all möjlig försigtighet.

4. Wid ankomsten om bord bör lotsen, om hans båt skall

medfölja, tillfå om god båtfläpare samt om i öfrigt nödiga försigtighetsmått för båtens bemarande.

5. Kan lots, i anseende till swår sjö och hårdt wäder, icke lägga till wid fartyget, skall han hålla sig i det närhet, för att gifwa det erforderlig rättelse för styrningen.

38 §. 1. Då lotsen underrättar fartygsbefälhafwarsen om de för fartyget nödiga rörelser och annat, som han, med afseende på lotsningen, kan hafwa att påminna, bör sådant sse på öppet däck i närvaro af minst en man af besättningen, på det att, i händelse af twist, verkliga förhållandet må kunna witsorbas.

2. Så länge fartyget är i gång och lotsningen pågår, får lots hwarfen inlåta sig i obehörigt samtal eller, under hwad förwändning som helst, från däck nedgå.

39 §. 1. Wid bot af från och med tvåhundra till och med seyhundra Riksdaler må lots icke, utan bewisligt nödfall, inlotsa fartyg genom förbudna inlopp eller till otillåtna hamnar eller sådana, som icke äro uti gällande Tullstadga medgifna. Skulle fartyg hafwa blifwit till sådan hamn af annan person inlotfad, åligger det Kronolots att genast begifwa sig till fartyget och besamma utlösa samt derwid ställa sig till efterrättelse hwad 27, 29 och 34 §§ i Kongl. Förordningen af denna dag, angående Lots- och Fyrrättningen, stadga.

2. Den, som till losningsort lotfar fartyg, innehafwande å utrites ort intagen last, får icke, ehuru han sin lotsning fulländat, lemna fartyget för, än annan lots sommit om bord och lotsningen emottagit, eller wid fartygets ankomst till losningsort tullbetjent sig å fartyget infunnit; skolande lots i öfrigt ställa sig till noggrann efterrättelse hwad gällande Tullstadga-till förekommande af lurenrejeri och tullförsjullning föreskrifwer.

40 §. 1. Lots skall alltid wid tjenstetillfällen medföra blanketter till losningsfedel och lotspenningepdiktenser. För fullgörande af denna föreskrift, äfwen som att lots wid nämnda tillfälle är förbered med tjenstfedra, ansvarar Alderman eller äldste lots wid platsen.

2. Ritalebes ware lots pligtig att, innan han afgår från det fartyg, han lotfat, för erhållande af intyg häröfver till fartygsbefälhafwarsen aflemna blankett till losningsfedel.

41 §. 1. Lots, som, då han till fartyg ankommer för att lotsa, är af starka drycker öfwerlastad, böte tio Riksdaler och warde trebeje gången, han med sst förseelse beträdes, tjensten förslutit.

2. Lots, som af otunnighet, oredighet eller wårdslöshet under lotsning sätter fartyg på grund, straffes med fängelse från och med en till och med sex månader; dock må, der ingen eller ringa skada skett, i skället dömas till böter från och med femtio till och med femhundra Riksdaler; och warde lots, i begge fallen, andra gången han med omförmälda förseelse beträdes, från tjensten sstild.

42 §. 1. Sedan af Alderman eller äldste lots å lotsplats de, enligt pricksullan; dithörande pridar och bojar blifwit till utsättande, wård och underhåll fördelade emellan platsens lotfar i lika sstiften, som årligen ombytas, skola lotfarne tidigt om wägen, snart efter islösningen, förse grunden med pridar å rätta ställen samt derefter, så länge sjöfarten under året warar, pridarna wårda och, i händelse de blifwit skadade eller borttagna, med andra ersätta, äfwen som tillrättställa pridar, som befinnes wara rubbad, om den och tillhör annans sstifte än deras eget, hwarom dock i sådant fall anmälan hos Alderman eller äldste lots sse bör.

2. För fullgörande af pridningsskyldigheten skola lotfarne wid hwarje lotsplats anskaffa de pridsstänger med tillbehör, som, enligt pricksullan, det åligger dem att utsätta och underhålla.

3. I pridarernas utsättande deltaga alla platsens lotfar och biträda äfwen Lotslärlingarne i sådan ordning, att de efter hand få tillfälle att förwårkwa sig närmare kännedom om alla grund och ställen, der pridar eller bojar böra utsättas, samt de lång- och twärmärken, som bestämma skället för hwarje pridar eller boj.

4. Innan ny pridar utsättes borttagas den gamla och, så widt sse kan, äfwen de stenar som tjenat den samma till säfte.

5. Pridsstäng bör wara rund, bartad, af torrt trä, helst gran, och i förhållande till wattnets djup af den långb; att der råder tio fot öfwer wattenytan, samt bör på hälften af sin långb öfwer wattnet hålla tre tum i twärline.

6. Pridsstäng bör så sntas medelst widjor eller tågwick och sten, att den blifwer rätt upp- och nedstående i wattnet på så långt afstånd från det grund, den skall utmärka, att fartyg, som lemna priden på riktig sida, icke må stöta på grund. På dranta eller twärhjupa grund må priden ställas på sjelfwa grundklacken.

7. Pridar, som stå på stora fjärdar, eller i allmänhet så långt från land, att de mindre lätt bemärkas, böra hafwa längre och tjodare stänger än de wanliga.

8. Alla pridar, som böra lemnas på norra eller östra sidan af farleden, utmärkas medelst en quast i östra ändan, men de, som skola lemnas på södra eller westra sidan af farleden, böra wara släta, de åter, som kunna tagas å ömse sidor, utmärkas med ett kors. I afseende på andra flytande sjömärken eller bojar iakttages hwad Förvaltningen af Sjöärendena faststildt derom sedan föreskrifwit eller framdeles förordnar.

9. Ersättning till lotfarne för de pridar, som af dem skola utsättas, äger Förvaltningen af Sjöärendena att bestämna i förhållande till ställenas olika bestaffenhet samt pridarernas större eller mindre dimensioner.

49 §. 1. Om uti det intyg, som, enligt 30 § 1 mom. af Kongl. Förordningen denna dag angående Lots- och Fyrrättning-

\*) Se hänvisningen wid 1 och 2 §§ här öfwan.

gen i Riket, bör af Lotsälfderman eller äldste Lots meddelas om fartygs läfhetal, skulle i fald af försummelte eller vårdslöshet hafwa blifwit witsordadt mindre läfhetal än det werkliga, böte den, som sådant oriftigt witsord meddelat, fem Riksdaler; men der inthet lemnats emot bättre wetande, wiste den brottslige tjensten.

2. Tager Lots uppsättligen högre umgälder än medgifwet är, gälle derom hwad lag säger.

3. Lotsbetjent, som i öfrigt öfwerträder, efterfätter eller försummar något af hwad honom i tjensten åligger, ware, der ej ansvar är för förseljen säfsildt utfatt eller den samna till answars-påföljd enligt allmän lag söranleder, förfallen till böter från och med fem till och med femhundra Riksdaler eller straffes extra-judicialiter.

Lots, som två gånger straffats för underlåtenhet att ställa sig till efterwäntelse förefristerna i 33 § 3 mom. och 42 § här ofwan, warde ock, der han änyo dermed beträdes, från tjensten skild.

#### Om Fyrbetjeningens tjenstfällighanden och answar.

52 §. Fyrmästaren och öfriga betjeningen wid hwarje fyr så närmaft under den Lotsfördelningschefes befäl, inom hwaris fördelning fyren är belägen.

53 §. 1. Då Fyrmästare tillträder sin tjenst, inventeras till honom hela fyrrättningen med derwarande byggnader, redskap, materialier och persedlar. Öfwer denna inventering, som anfäles af Lotsfördelningschefen och hwarwid den, som Fyrmästare-befattningen lemnar eller på förordnande senast bestridt, bör wara tillstades, upprättas twesfalt instrument, af hwilket, sedan det af så wäl Lotsfördelningschefen som Fyrmästaren underskrifwits, ena exemplaret förwaras hos denne senare och det andra skall af Lotsfördelningschefen öfwerlemnas till Distriktschefen, för att genom honom till Lotsdirektören insändas.

2. Sedan Fyrmästare emottagit Fyrrättning, answare han för wården och tillhylen öfwer den samna med allt hwad dertill hörer, afwen som derför, att fyren hålles klart och jemnt lysande på de i § 24 af Kongl. Förordningen denna dag om Lots- och Fyrrättningen i Riket stadgade räder.

3. I affeende på tjenstgöringen wid fyren och dennes skötsel m. m. ställe Fyrmästaren och honom underlydande betjening sig till efterwäntelse den instruktion och de förefrifter, som af Lotsdirektören insändas.

54 §. 1. Fyrmästare skall föra fyrjournal, enligt honom lemnadt formulär, samt uti säfsilda sammandrag, afwenledes enligt formulär, upptaga och redowisa för så wäl behållningen och tillkomsten af fyrpersedlar och materialier, som åtgången af sådana under året. Wid fyren, der meteorologiska observationer skola anställas, föres deröfwer journal, jemwäl enligt formulär.

2. Öfwannämnde journaler och sammandrag böra, för hwarje år behörigen affäutade, inom den 15 Januari det påföljande året af Fyrmästaren till Lotsfördelningschefen insändas.

3. Om, efter det fyrjournal samt behållnings- och åtgångs-sammandrag blifwit, på sätt i föregående mom. förefrifwits, insände, eller eljest större åtgång af de för fyringen erforderliga materialier, än som berättadt warit, inträffar, så att brist deraf är att befara, skall Fyrmästare i god tid derom hos Lotsfördelningschefen göra anmälan.

57 §. Fyrbetjent, som wid fyrplats beträdes med fylleri, skall för sådan förselje böta tio Riksdaler. Gör han sig tredje gången dertill skyldig, warde tjensten förlustig.

58 §. Då Fyrmästare uppå begår eller eljest till affed anmäles, eller med döben afgått, skall allt, som hörer eller hört till hans uppbörd, wård och tillhyll, inventeras och besigtigas af Lotsfördelningschefen i den afgående Fyrmästarens eller hans rättsinnehafwares närvaro; och må affed icke bewižas Fyrmästare förr, än han för sin uppbörd och förvaltning redogjort.

59 §. Öfwerträder eller försummar Fyrbetjent honom åliggande skyldighet, ware lag som i 49 § 3 mom. säges.

#### Om Lots- och Fyrbetjeningens rättigheter och förmåner.

60 §. Lots- och fyrbetjente, som hafwa sina hemwist och stationer i skåderna, njute fortfarande, på sätt redan är dem förunnadt, för sina personer befrielse från wakt- och brandwaktshållning, båtsmanshåll och annan dylik extra ordinarie tunga, som hitills utslutande ålegat Borgerskapet i skåderna.

61 §. 1. Lots- och Fyrpersonalen är berättigad att, wid affstedtagandet, ur Amiralitets-Krigsmanskasjan erhålla pension efter de grunder, som uti det för samna Kasja gällande Reglemente eller eljest äro stadgade.

2. Enka efter Lots- och fyrbetjent, som förlorat lifwet till följd af erhåller kroppsskada eller genom wåblig händelse, då han i tjenstarenden stadd war, är berättigad till nådegåfwa enligt gällande Reglemente för Amiralitets-Krigsmanskasjan.

3. För winnande af de förmåner, som, enligt föregående 1 och 2 mom. tillkomma Lots- och fyrbetjente eller enkor efter dem, äga de att af Lotsbefalet erhålla biträde wid nödiga betygs anställande m. m.

62 §. 1. För de platser, der uppagningsställen äro så aflägsna från lofjarnes hemwist, att särskild uppagningsfinga fördras, betostas och underhålles denna af Kronan.

2. Lots- och fyrbetjent äge fortfarande, såsom hittills, rätt att med krot, nät och garn idra fiske så wäl inom de yttersta skåren, som i öppna sjön, utan att derför erlagga någon skatt eller afgift af hwad namn eller till hwem det wara må, så framt icke enskilde ägare, genom urnimnes häfs, skattläggning, bombres eller andra ofribiga skäl af fisket äro i besittning.

#### Om böters fördelning och förwandling.

63 §. 1. Penningböter, hwilka enligt detta Reglemente äddnas, utgå i Riksmunt och fördelas i tre lika delar emellan angifwaren, ålagaren och Amiralitets-Krigsmanskasjan; tillfallande åtlagarandelen den, som i målet förer talan.

2. Wid förwandling af böter, som enligt 41 § 1 mom. och 57 § här ofwan äddnas, följes den grund, hwilken i affeende på böter för fylleri eljest finnes stadgad. Deremot skola, då tillgång saknas till böter, som i öfrigt efter detta Reglemente blifwit äddnada, hwad af böterna ej gäldas lemnat för den sakfällde förwandlas till fängelse sålunda: att emot böter till och med femton Riksdaler swaras en wecka; emot böter från femton till och med fyratio Riksdaler, två weckor; från fyratio till och med sjuttiofem Riksdaler, tre weckor; från sjuttiofem till och med etthundrafemtio Riksdaler en månad. Så de öfwer etthundrafemtio Riksdaler, då öres straffet med en månads fängelse för det belopp, som derutöfwer uppgår till och med nästa etthundrafemtio; så att två månaders fängelse swaras emot böter från etthundrafemtio till och med trehundra Riksdaler; tre månaders fängelse från trehundra till och med fyrahundrafemtio Riksdaler och så vidare. Ej må dock någon för bristande bötesillgång längre än ett år i fängelse hållas, ehwad belopp böterna må utgå. Under strafftiden bör fänge till lämpligt arbete hållas.\*)

Detta Reglemente kommer att från 1863 års början tillämpas. Hwillet wederbrände icke.

Här annärkes jemwäl att, enligt 9 § i det näbida Reglementet, Lots- och Fyrstateras befäl och betjening lyda under Krigslagärne.

#### 20 Kap.

##### Om stöld och snatteri.

#### 1 §.

Swar, som stjal gods eller penningar öfwer femton Riksdaler, dömes, för stöld, till straffarbete i högst sex månader, der ej annorledes här nedan stadgad är.

#### 2 §.

Går wården ej öfwer femton Riksdaler, och är geringen ej utmärkt med sådan omständighet, att den ändock, efter ty i 7, 10 eller 12 § sägs, för stöld anses skall; då kallas den snatteri; och ware straffet derå böter, högst etthundra Riksdaler, eller fängelse i högst sex månader.

#### 3 §.

Begår någon stöld eller snatteri af fäd, skuren eller öfuren, hö eller halm, stackadt eller ofstackadt, ute å mark; wårande fruktträd; träd- eller jordfrukt ur trädgård eller på åker, eller annat, som der planteradt eller sådt är; huggen wed, timmer, gårdsfel eller annat dylikt i skog eller eljest ute å mark eller å flottled, åker, för- eller trädgårdssredskap ute å mark; uteliggande malm wid grufwa eller redskap, som till grufwedrift hörer och ej instängd är; utestående bistock, siff ur dammar, sumbar, nät, mjårdar, katror eller annat siffetyg, eller ock sjelfwa siffetyget, som ute ligger; foglar eller andra djur ur jagtredskap eller sjelfwa redskapen ute å marken; ankare eller tåg, hwarmed uteliggande fartyg förtöjdt är; eller ock saker, som till blekning eller torkning eller för annan sådan orsak utlagda eller utställda äro; eller mjölkar man annans ko, får eller get, i uppfåt att mjölken sig eller annan tillegna, eller tager man olofligen tagel ur machn eller swans på häst, under det kreaturet går i bete ute å mark; det warde, wid straffets bestämmande, såsom förwårande omständighet ansedt; och må, i ty fall, wid stöld, tiden för straffarbetet till ett år höjas.

Går, wid stöld, wården af det tillgripna öfwer ett tusen Riksdaler; då må ock sådan förhöjning af tiden för straffarbetet ske, som nu sagd är.

#### 4 §.

Begår någon stöld eller snatteri i Konungens flott

\*) Att till fängelse med arbete ej wibare skall dömas, inhemtas af 7 § i Kongl. Förordn. d. 16 Febr. 1864.

eller af det, som meterligen tillhör Staten eller mild stiftelse eller inrättning till fattigas försörjning eller sjukas vård; eller föröfwas stöld eller snatteri af tjenstehjon, köpmansbetjent, gesäll, lärling, eller annan enskild tjenare från sitt husbondefolk eller deras gäst, eller af handtverkare eller annan arbetare från den, hos hwilken han arbetar; ware lag, som i 3 § sägs.

Har tjenstehjon, köpmansbetjent, gesäll, lärling eller annan enskild tjenare uppsåtligt förstingrat eller, i uppsåt att sig eller annan det tillegna, undandolt hwad i desj wård af husbondefolket eller deras gäst lemnadt är; warde och derför, efter ty nu är sagdt, såsom för stöld eller snatteri, straffad. Lag samma ware, om någon försnillar gods, som annan i hans wård under lås, försegling eller annat dyligt stängsel infatt, eller som blifwit honom förtrödt att wårda, då det ur eld, fjö eller från fiende frälsadt är.

## 5 §.

Till straffarbete i högst ett år dömes:

1. om gästgifware, wårdsghuswård eller annan, som herbergerar resande eller för sin näring eller winning emottager gäster i sitt hus, stjälar från resande eller gäst, eller om denne stjälar från wården;

2. om man stjälar från badande eller stummande, eller från sofwande ute å marken, eller från den i swår sjukdom ligger, eller från dödd menniska;

3. om man stjälar något i lishus eller graf eller, under gudstjenst, från annan inne i kyrka eller amorsstädes, der gudstjenst hålles, eller ute å kyrkwall.

Såsom för stöld, efter ty i denna § sägs, skall och dömas, om skeppare, forman eller deras folk tillgripa hwad dem förtrödt är att föra eller förwara, eller om gästgifware, wårdsghuswård eller annan, som herbergerar resande eller för sin näring eller winning emottager gäster i sitt hus, tillgriper hwad i desj wård af gästen lemnadt är; så och om man swikligen tager något från barn, som ej fyllt tolf år, eller från aswita.

## 6 §.

Till straffarbete från och med sex månader till och med fyra år dömes:

1. om man stjälar något i kyrka, ehwad det kyrkan tillhör eller af andra der i förwar satt är;

2. om man stjälar penningar eller annat, som åt allmänna posten förtrödt är, ehwad det sker i posthus eller under forslingen;

3. om man stjälar ur försegladt bref, som ej åt allmänna posten förtrödt är, eller ur kläder, som någon bär på sig;

4. om man stjälar medelst inbrott, som i 9 § sägs, eller, för brottets föröfwande, bortförer och med wåld eller list öppnar skåp, kista, skrin eller annan förvaringsperedel, som med lås, försegling eller annat dyligt stängsel tillsluten är;

5. om man stjälar nattetid i hus, som bebödt är, och gerningsmannen olofligen, dock utan inbrott, dit inkommit eller der sig undangömt;

6. om gerningsmannen för stöldens föröfwande sig med wapen inställt eller eljest användt ringare skräckmedel eller hot, än att gerningen till rån hänföres kan;

7. om man stjälar kreatur, som går i bete ute å mark;

8. om man stjälar af fartyg, som strandadt eller eljest förolyckadt är eller utan folk i fjö drifwer, eller, under bergning, hwad till dyligt fartyg hörer eller derå förödt war; eller

9. om man stjälar från den, som genom allmän farfot, eldsawada, wattuönd, skeppsbrott, uppror, fiendes åträngande eller annan sådan nöd eller fara är satt ur stånd att sin egen dom wårja.

## 7 §.

I de fall, som här ofwan i 5 och 6 §§ nämnda äro, skall, såsom för stöld, dömas efter ty der sägs, ändå att det tillgripnas wårde ej går öfwer femton Riksdaler.

## 8 §.

Nu kunna, wid samma stöld, två eller flera af de i 3, 4, 5 och 6 §§ sagda fall sammanträffa; då må tiden för straffarbetet ökas med högst ett år utöfwer det, hwartill den brottslige för det swåraste fallet pröfwat hafwa gjort sig skyldig.

## 9 §.

Har någon, i uppsåt att stjäla,

1. med wåld å mur, wägg, golf, tak, lucka, fönster, port, dörr, lås eller annat dyligt stängsel brutit sig in i gård, hus, rum eller fartyg; eller

2. medelst klättring öfwer mur, wägg, port eller tak, eller medelst intryppande genom glugg, skorsten eller annan sådan ej till ingång ämnad öppning, eller och genom bruk af dyrf eller falsk nyckel förkassat sig ingång i gård, hus, rum eller fartyg; eller

3. med wåld eller list öppnat skåp, kista, skrin eller annan förvaringsperedel, som med lås, försegling eller annat dyligt stängsel tillsluten war, utan att den borttaga;

dömes, der tillgrepp ej sker, för inbrott till straffarbete i högst sex månader.

## 10 §.

Begår någon snatteri tredje gången; warde ansedd såsom hade han första resan stöld föröfwat.

Snatteri af den, som förut begått rån, försök der-till, stöld eller inbrott, skall och såsom stöld anses.

## 11 §. \*)

Begår någon andra gången stöld; må tiden för det straffarbete, hwartill han för den gerning gjort sig skyldig, ökas med högst två år.

Begår någon tredje gången stöld; ökas tiden för straffarbetet med högst fyra år utöfwer hwad för den gerning första gången följa bör.

Kommer han åter fjerde gången eller oftare; dömes till straffarbete från och med fyra till och med tio år; dock må, der omständigheterna äro spinnerligen mildrande, tiden för straffarbetet till två år nedsättas. Inträffar fall, som i 6 § nämnes; då må till straffarbete på lifstid dömas.

Inbrott, utan tillgrepp, skall lika med stöld anses i fråga om förhöjning af straff, efter ty nu sagdt är.

Samma lag ware om rån eller försök dertill, der sådant förut begånget är af den, som för stöld eller inbrott straffas skall.

## 12 §.

Wårder någon, under en lagföring, förwunnen att hafwa å färskilda ställen eller tider föröfwat snatteri; skall han, der det tillgripnas sammanlagda wårde öfwerstiger femton Riksdaler, för stöld straffas.

Har någon å färskilda ställen eller tider begått stöld eller inbrott, derför han på en gång lagföres; warde straffad efter ty i 4 Kap. 3 § sägs; och må tiden för straffarbetet ökas med högst ett år. Sammanträffa derwid sådana fall, hwarom i 8 § sägs; gälle och hwad der stadgadt är.

## 13 §.

Straffarbete, der det för stöld skall å wiß tid sätas, må ej genom sådan förökning, som i 8, 11 eller 12 § sägs, i något fall öfwerstrida tio år.

## 14 §.

Har någon stöld, snatteri eller inbrott med råd eller dåd främjat, såsom i 3 Kap. 4 § sägs, och tillika i det tillgripna tagit del eller eljest af brottet winning haft; straffes som wore han sjelf gerningsman.

## 15 §.

Skola flera, som i stöld eller snatteri delaktiga äro, såsom gerningsmän straffas; warde, wid straffets

\*) Enligt Kongl. Förordn. d. 19 Juli 1872.

bestämmande, det tillgripnas hela värde för hvar af dem affedt.

## 16 §.

Den som, med wetskap om den olofliga åtkomsten, emottagit, köpt eller förkytrat något af hwad stulet är, eller besöjt omarbetning eller förändring deraf, skall, med afseende å värdet af det, hwarmed han dyllit brottslig besättning tagit, straffas för stöld eller snatteri efter 1 eller 2 §; ware och lag som i 10 eller 11 § sägs, der han förut stöld, snatteri, inbrott, rån eller försök dertill begått.

## 17 §.

Har man, i uppsåt att inbrott, som i 9 § sägs, försöwa, försärdigat eller förskaffat sig dyrt eller fallt nyttel, eller har man, med wetskap om annans uppsåt till sådant brott, åt honom försärdigat eller anskaffat slitt verktyg; straffes med böter eller fängelse i högst sex månader.

## 18 §.

Den, som gjort sig förfallen till straff efter 6 eller 11 §, skall och dömas medborgerligt förtroende för alltid eller på wiß tid förlustig, och den, som gjort sig förfallen till straff för stöld efter 1, 3, 4 eller 5 § eller till ansvar efter 9 §, warde till förlust af medborgerligt förtroende på wiß tid dömd.

## 21 Kap.

## Om rån.

## 1 §.

Swär, som medelst wäld å person eller användande af hot, som innebär trängande fara, af annan tager gods eller penningar, dömes, för rån, till straffarbete från och med fyra till och med tio år, der ej annorledes här nedan stadgas.

Öfwerfaller man annan, på sätt nu sagdt är, men gitter ej rånet genom tillgrepp fullborða, warde, för försök till rån, dömd till straffarbete från och med två till och med sex år.

Äro omständigheterna synnerligen mildbrande; då må tiden för straffarbetet nedfattas, i förra fallet, till två år och, i senare fallet, till ett år.

## 2 §.

Med straffarbete på lifstid eller från och med sex till och med tio år skall rån beläggas i dessa fall:

1. om två eller flera fällt sig samman att rån försöwa och dyllit brott begått;
2. om man rånat egendom, som åt allmänna posten förtrodd war;
3. om rånet skett å någon, som genom allmän farsot, eldswåda, wattung, skeppsbrott, uppror, fiendes åträngande eller annan sådan nöd eller fara, war i den belägenhet, att han sig och sin egendom swärligen wärja kunde;
4. om rånet skett nattetid i bebodt hus och råna-ren dit inkommit genom inbrott, som i 20 Kap. 9 § sägs.

Har, i dessa fall, försök till rån skett, på sätt i 1 § sagdt är; dömes gerningsmannen till straffarbete från och med fyra till och med åtta år.

## 3 §.

Swär, som försöwar rån eller gör försök dertill, som i 1 § sägs, andra gången eller sedan han andra gången stöld begått, dömes till straffarbete på lifstid eller i tio år; och ware i detta fall inbrott utan tillgrepp så ansedt, som i 20 Kap. 11 § stadgadt är.

## 4 §.

Begär någon stöld eller snatteri och, der han å bar gerning anträffas, sätter sig med wäld eller sådant hot, som i 1 § nämndt är, till motwären emot den,

som det tillgripna återtaga will; dömes, såsom för rån, efter ty i 1, 2 eller 3 § för hwarje fall flits.

## 5 §.

Den, som öfwerfaller annan med wäld eller sådant hot, som i 1 § sägs, för att dymedelst aftwinga honom skuldebref, qvittobref eller annan dyllit handling, hwarigenom hans eller annans egendomsrätt kränkas, skulle, warde, om sådan handling aftwingas, dömd för rån, men eljest, för försök till rån, efter ty i 1, 2 eller 3 § för hwarje fall stadgadt är.

## 6 §.

Öfr wid rån eller försök dertill den brottslige så groft wäld å annan, att denne deraf får swår kroppsskada, eller hafwa pinliga medel blifwit använda för att tvinga till egendoms upptäckande eller utlemnande eller till utgifswande af sådan handling, som i 5 § nämndt är; warde dömd till straffarbete på lifstid eller i tio år.

## 7 §.

Anfaller man med wäld eller hot, som i 1 § sägs, sjöfarande i öppen sjö, för att bemäktiga och tillägna sig fartyg eller gods; dömes, för sjöröfveri, ehwad tillgrepp sker eller ej, till straffarbete på lifstid eller i tio år.

## 8 §.

Warder, i något af de fall nu sagda äro, någon så wäldförb, att han deraf ljuter döden; miste gerningsmannen lifwet eller dömes till straffarbete på lifstid.

## 9 §.

Har någon för delaktighet i brott, som i detta kapitel nämndt är, gjort sig skyldig till straff, efter 3 Kap. 4 §; då må det straff ej lägre sättas än till straffarbete i sex månader. Om sådan delaktighet i rån, som i 20 Kap. 16 § om stöld sägs, ware lag, som der stadgadt finnes.

## 10 §.

Den, som gjort sig förfallen till straff efter 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7 eller 8 §, skall och dömas medborgerligt förtroende för alltid eller på wiß tid förlustig.

## 22 Kap.

## Om bedrägeri och annan oredlighet.

## 1 §.

Swär, som genom antagande af falskt namn, stånd eller yrke, eller genom annat swikligt förfarande, bedrager sig till gods eller penningar, eller förlust deraf annan tillskyndar, dömes, der ej annorledes här nedan stadgas, till böter eller fängelse i högst sex månader. Är bedrägeriet med synnerligen förwärande omständigheter förenadt; då må till straffarbete i högst två år dömas.

## 2 §.

Såsom bedrägeri skall anses och efter 1 § straffas:

1. om man, sig eller annan till nytta eller att dermed skada göra, begagnar eller beropar sig å weterligen falska sådana handlingar, som i 12 Kap. 4 och 5 §§ omförmålas och i diktade personers namn skrifa äro;
2. om man på weterligen falskt uppgift förskaffar sig försäkring för brand- eller sjöskada eller annat;
3. om man sätter ut pant, som weterligen falsk är;
4. om man, under falskt sken af köp, gåswo eller annat aftal, egendom sig afhänder, för att förekomma utmätning eller eljest hindra annan att göra sin rätt till egendomen gällande;
5. om man uppsåtligen, till förfång för annans rätt, förför eller gör obrukbara de handlingar, hwarå den sig grundar;

6. om man, för att något dermed sig tillägna, lägger märke å det, som hörer annan till, eller utplånar annans märke.

## 3 §.

Säljer man eller utlemnar eljest till annans begagnande vederligen förfälskade lifsmedel, och är wid den förfälskning ämne nyttjadt, som för människors lif eller helse farligt är; dömes till straffarbete från och med två till och med sex år. Sär någon af de lifsmedel swår kroppsskada; då skall till straffarbete från och med sex till och med tio år dömas. Ejuter någon deraf döden; warde den brottslige dömd till straffarbete på lifstid eller i tio år.

Bjuder man till annan ut sådana vederligen förfälskade lifsmedel, som ofwan sagda äro; warde, der de ej emottagas, ändå dömd till straffarbete i högst två år.

Beträdes handlande eller annan, hvars yrke är att sälja eller bereda lifsmedel, med brott, som i denna § sägs; miste han och den näringsrätt.

## 4 §.

Säljer man eller utlemnar eljest till annans begagnande, eller bjuder man till annan ut vederligen förfälskade läkemedel, de der för människors lif eller helse farliga äro; ware lag som för hwarje fall i 3 § sägs.

## 5 §.

Gör man med uppsåt orätt i mätande, wägaude eller räknande wid handel eller eljest, då waror emottagas eller aflemnas; warde dömd efter ty i 1 § sägs, der brottet ej efter 12 Kap. 8 § straffbart är.

Beträdes Kronans uppboordsman eller af offentlig myndighet antagen mätare med sådant brott, som sagdt är; må lindrigare straff, än fängelse, ej ädömas.

Brufar någon wid handel, eller eljest, då waror efter mått eller wigt skola aflemnas eller emottagas, sådant mått eller wigt, som ej är behörigen stämpladt eller märkt; straffes, ändå att han om ondt uppsåt ej öfvertygad warde, med böter, högst ett hundra Riksdaler.

War måttet eller wigten behörigen stämpladt eller märkt, men ej omjusteradt, der sådan åtgärd skolat äga rum; bötes och, om det oriktigt befinnes, efter ty nu sagdt är.

## 6 §.

Tillwällar sig någon swikligen, i uppsåt att skada göra eller fördel sig eller annan bereda, utöfning af embete eller tjenst; dömes till straffarbete från och med sex månader till och med två år.

Gifwer man sig eljest obehörigen ut för embets- eller tjensteman och utöfwar något af hwad till dennes besättning hörer; dömes till böter, dock ej under femtio Riksdaler, eller fängelse i högst ett år.

## 7 §.

Sär man genom antagande af falskt namn eller stånd beredt sig anf eller andra familjerättigheter; dömes till fängelse eller till straffarbete från och med sex månader till och med två år. Äro omständigheterna synnerligen förswärande; må tiden för straffarbetet höjas till fyra år.

## 8 §.

Gifwer någon sig ut till namn eller stånd för annan, än den han är, och bedrager derigenom qwinna till äktenfapsaftal; dömes till böter eller fängelse.

Kommer wigsel eller häjd dertill; warde dömd till straffarbete från och med sex månader till och med fyra år.

Samma lag ware, der någon, som af naturen är wanför eller till äktenkap alldeles obehwäm, eller dragges med obotlig, smittosam sjukdom, förtiger det och swikligen förleder annan till giftermål med sig.

## 9 §.

Understicker eller förbyter man barn; dömes till

straffarbete från och med två till och med åtta år. Äro omständigheterna synnerligen mildbrande; må straffet nedfattas till fängelse i sex månader.

## 10 §.

Den som, sig eller annan till nytta eller att dermed skada göra, olofligen bryter eller öppnar annans förseglade bref eller handling eller annat, som honom ensfildt angår och med förseglung eller på annat sätt tillslutet är, dömes till straffarbete i högst två år. Sker det eljest med wilja utan ondt uppsåt; ware straffet böter.

Tager någon olofligen från posten ut annans bref och det uppsåtligen förstör eller undanhåller; ware lag som här ofwan i denna § sägs.

## 11 §.

Förfälskar man, swikligen förbyter, förswillar eller eljest uppsåtligen förflingrar annans gods, det man i besittning hafwer; straffes med böter eller fängelse.

## 12 §.

Brufar man eller låter bruka, utan lof, hwad annan tillhör och det man i besittning hafwer; böte högst tjugofem Riksdaler. Tager någon eljest och brukar, utan lof, hwad annan tillhör; ware bot högst femtio Riksdaler.

## 13 §.

Fordrar man betalning för gäld, den man wet gulden vara, eller nekar man emot bättre wetande sin hand och förskrifning eller till pantsatt, lånt, legdt eller inslagdt gods, eller hwad eljest det är, som hörer annan till och man i besittning hafwer; eller återfordrar man det gods, som blifwit till annan utlegdt eller förtrödt eller lemnadt såsom pant eller lån, ändå att man det vederligen återbekommit; eller tager man swikligen åter det gods, man i pant till annan lemnat eller denne eljest under panträkt innehafwer; straffes med böter. Äro omständigheterna synnerligen förswärande; då må till fängelse dömas.

Lag samma ware, der man säljer eller annorledes emot wedergällning förytttrar ondt för godt, mängdt för omängdt eller det, hwaruti man wet fel vara, utan att sådant uppenbara; eller säljer, städjer eller leger twem ett, eller tager städja såsom tjenstehjon hos två husbönder för samma tid.

## 14 §.

Går fullmäktig i sak, den honom betrodde är, swikligen hufwudmannens wederpart tillhanda, ware sig med skrifs uppsåtande, eller med råd eller skäl, eller eljest till hufwudmannens skada främjar sin eller andras nytta, eller begär sybloman wid annat uppdrags utförande trolshet emot hufwudman; ware lag som i 13 § sägs; och warde fullmäktig, som med sådant brott beträdes, dömd owärdig att widare föra andras talan inför Rätta.

Förleder man, i swiklig affigt, annan till ofälåg rättegång; straffes med böter.

## 15 §.

Sär någon med spådom, figneri eller annan widskepelse, att dermed bedrägeri öfwa eller winning sig förskaffa; straffes med böter eller fängelse i högst ett år.

## 16 §.

Sätter man olofligen å tillwerkning, som till salu hålles, annans märke, än rätte tillwerkarens; straffes med böter eller fängelse, efter ty i 13 § stadgas.

Är för brott, som sagdt är, tillwerkningens förlust för wift fall särskildt stadgad; gälle och det till efterrättelse.

## 17 §.

Uppgifwer någon i orlofsedel eller annan sådan ensfild handling, som i 12 Kap. 5 § nämnes, hwad han wet ofannt vara, och deraf annan wilsledas eller skadas kan; böte högst ett hundra Riksdaler.

## 18 §.

Begagnar sig någon swikligen af orlofsjedel, pass eller annat dylikt bewis, som för annan utgifwet är; straffes med böter från och med tjugo till och med tvåhundra Riksdaler.

## 19 §.

Våter man ej så lysa fynd eller hittegods, som i lag stadadt är; böte högst dubbla wärdet af det hittade.

Förtiger man fynd eller hittegods, då ägaren eller annan dertill berättigad sig anmäler eller eljest tillkännagifwer; straffes som för bedrägeri i 1 § stils.

## 20 §.

Draga äkta makar något lönligen undan hwarandra; barn undan föräldrar eller fostersföräldrar; sterbhusdelägare eller andra, som i samfäldt bo eller bolag äro, undan hwarandra; warde straffade med böter till högst dubbla wärdet af det undandragna. Ur brottet med synnerligen förswärande omständigheter förenadt; må till fängelse i högst ett år dömas.

## 21 §.

Brott, som i 2 § 5 mom., 8 § 1 mom., 11, 12, 13, 14, 19 och 20 §§ omförmälas, må ej åtalas af annan än målsägande; ej heller brott, hwarom i 5 § 3 mom. förmäles, der det ej skett i Kronans magasin, wid in- och utlastning å fartyg, eller i öppna bodar eller magasin, der handel och rörelse idkas. Brott, som i 10 § sägs, må ej åtalas af annan än den, som brefwet affänt eller till hwilken det skrifwet är, eller af den, som äger, i wärd hafwer eller emottaga skulle det, som eljest brutet eller öpnadt blifwit.

Brott, som i 8 § 2 och 3 mom. omförmälas, må ej af allmän åklagare åtalas, der ej förty återgång af fästning eller giftermål blifwit sökt eller, i fall fästning eller giftermål ej skett, målsägande brottet till åtal angifwit.

## 22 §.

Den, som gjort sig skyldig till straff efter 3 eller 4 §, skall och dömas medborgerligt förtroende på wiß tid eller för alltid förlustig; och warde samma påföljd under wiß tid ådömd den, som gjort sig förfallen till straffarbete efter 1, 2, 5, 6, 7, 8, 9, 10 eller 19 §.

## 23 Kap.

Om bedräglig, oredlig eller wårdslös gälldenär i konkurs.

## 1 §.

Sinnes gälldenär, som kommit i konkursstillstånd, hafwa öfwar bedrägeri mot sina borgenärer i något af dessa fall:

1. att han under lånadt namn köpt egendom och den bland tillgångarne ej uppgifwit, eller under falskt sken af köp, gåfwa eller annat aftal egendom från konkursboet undandragit, eller annorledes swikligen försingrat, undandolt eller ur wägen skaffat något af sina tillgångar; eller

2. att han i hemligt förstånd med någon föregifwen borgenär uppgifwit eller widgått falsk skuld; eller

3. att han, der han idkat handel eller annan rörelse, hwaröfwer bok hållas bör, fört falska böcker, eller sina böcker swikligen förändrat eller uppsätligen förstört, undanstuckit eller oläsliga gjort;

en sådan gälldenär skall dömas till straffarbete från och med två till och med sex år, så och till förlust af medborgerligt förtroende för alltid eller på wiß tid.

## 2 §.

Har gälldenär oredlighet emot sina borgenärer brukat i ty

1. att han, sedan han sjelf sökt att få sin egendom afträda, eller, der konkursen twungen är, sedan borgenärs ansökning derom honom kunnig blef, något

af egendomen, borgenärerna till förfång, dock utan swiklig affigt att bereda sig fördel, sålt, uppsätligen förstört eller annorledes försingrat; eller

2. att han, med kändedom om sitt obestånd eller sin oförmåga att rätt för sig göra, genom gåfwa eller annan åtgärd, som till sin följd dermed lika är, afhändt sig egendom af sådant wärde, att borgenärerna deraf märkelig skada haft eller så kunnat;

dömes till straffarbete i högst två år eller fängelse; warde och, der han till straffarbete dömes, förklarad medborgerligt förtroende på wiß tid förlustig.

## 3 §.

Pröfwas gälldenär hafwa wisat uppenbar wårdslöshet emot sina borgenärer derigenom

1. att han till sitt hushåll eller sina personliga utgifter användt, eller på spel eller andra dermed jemförliga företag, der utgången berott af ren tillfällighet, eller genom wingleri i wepnrörelse eller lättfintigt ingångna ansvarsförbindelser förlorat belopp, som icke stått i skäligen förhållande till hans ställning eller tillgångar;

2. att han inom de sista trettio dagarne förr än han sin egendom afträdde eller borgenärs ansökning derom honom kungjord blef, indragit penningar, borgat waror eller sålt egendom och ej kan nöjaktig reda deraf för wiså;

3. att han, der han idkat handel eller annan rörelse, hwaröfwer bok hållas bör, sådan bokföring icke ordentligen fullgjort;

4. att han, sedan han på sådant obestånd kommit, att han inse bort, det han ej kunde rätt för sig göra, genom försäljning af egendom till uppenbart underpris eller på annat sådant sätt beredt sig penningtillgång, eller gynnat någon borgenär, till de öfrigas förfång, med betalning, pant eller annan säkerhet för fordran, som ej förfallen varit eller hwarför wiß förfallotid ej varit utstätt och kraf ej heller hos gälldenären skett, eller, i uppenbar affigt att fördröja konkursens utbrott, sin rörelse fortsatt och derunder penningar eller waror upplånat;

straffes med fängelse.

## 4 §.

Har gälldenär rymt för skuld och ej kommit åter inom sex månader från det han rymde; ware lag som i 2 § sagdt är.

## 5 §.

Styrker inför Rätten gälldenär, som gjort sig skyldig till ansvar efter 2, 3 eller 4 §, att han sina borgenärer till fullo förnöjt; warde från allt widare ansvar eller påföljd fri förklarad.

## 6 §.

Brott, som i 2, 3 eller 4 § omförmälas, må ej åtalas af annan än målsägande.

## 24 Kap.

Om äwertan; så och om olofligt jagande eller siffande.

## 1 §.

Swar, som olofligen bygger, gräfwer, plöjer, sår eller planterar å annans jord, eller deraf något intager, straffes med böter. Det, som sådt eller planteradt är, ware förwerkadt till den, som jorden lagligen innehafwer.

## 2 §.

Den, som å annans skog eller mark olofligen swedjar eller werkställer torf- eller ljungbränning, straffes med böter, dock ej under femtio Riksdaler, eller fängelse.

## 3 §.

Fäller, styrer eller bläder man olofligen träd å annans skog eller mark, i uppfåt att trädet eller något

deraf sig eller annan tillägna, eller tager olofligen der växande gräs, torf, eller, af växande träd, ris, gren, näfver, bark, löf, bast, allon eller nötter; straffes, ehvad han det bortfört eller ej, med böter, högst ett tusen Riksdaler, eller fängelse i högst sex månader. Äro omständigheterna synnerligen försvärande; då må till straffarbete i högst ett år dömas.

## 4 §.

Tager man olofligen vindfäll eller ris, gren eller annat sådant, som ej till bruk upphugget eller beredt är; straffes med böter, högst tvåhundra Riksdaler.

## 5 §.

Delägare i samfäld skog eller mark, som olofligen derå swedjar eller verkställer torf- eller ljungbränning; böte från och med tjugo till och med tvåhundra Riksdaler.

## 6 §.

Säljer delägare i samfäld skog eller mark derifrån olofligen bort något af hwad i 3 eller 4 § nämndt är, eller misbrukar han eljest sin rätt i sådan samfällighet; straffes med böter.

## 7 §.

Swedjar brukare eller verkställer torf- eller ljungbränning olofligen å legd jord, eller gör han derå annan äwerman; ware lag, som i 2, 3 eller 4 § sägs. Säljer han från legd jord bort något af hwad i 3 eller 4 § omtalas, eller öfwerträder eljest sin nyttjanderätt; warde straffad efter ty i samma §§ stils.

## 8 §.

Släpper någon med uppsåt olofligen kreatur på annans ägor; böte från och med tio till och med tvåhundra Riksdaler. Misbrukar man betesrätt å samfäld mark; ware bot högst etthundra Riksdaler.

## 9 §.

Den, som genom försummelse i den wård om egna eller andras kreatur honom åligger, eller på annat sätt wällar, att kreatur olofligen på annans ägor inkommer; böte högst femtio Riksdaler.

## 10 §.

Bryter eller nedkastar någon olofligen annans hägnad eller grind; böte högst tjugo Riksdaler, der ej gerringen, efter 19 Kap. 20 §, med högre straff beläggas bör.

## 11 §.

Tager någon oloflig wäg eller gångstig öfwer annans tomt, åker, äng, plantering eller andra ägor, hwilka deraf kunna skadas; böte högst femtio Riksdaler.

## 12 §.

Jagar någon olofligen i annans hägnade jagtpark eller djurgård; dömes till böter.

Har han derwid fäلت, färat eller fångat elg, hjort, rådjur, ren eller swan; straffes med fängelse i högst sex månader eller böter, dock ej under femtio Riksdaler.

## 13 §.

Sör oloflig jagt å annans mark, som ej till jagtpark eller djurgård inhägnad är, bötes högst etthundra Riksdaler.

Är djur, som i 12 § 2 mom. sägs, derwid fäلت, färadt eller fångadt; ware bot från och med tjugo till och med tvåhundra Riksdaler.

## 14 §.

Den, som olofligen fiskar i annans fiskewatten, eller genom gräfning eller annorledes drager till sig annans fiske, eller genom stängsel afhåller fisk från annans fiskewatten, böte från och med tio till och med tvåhundra Riksdaler. Misbrukar delägare sin rätt i samfäldt fiske; ware bot högst etthundra Riksdaler.

## 15 §.

De brott, som i föregående §§ sagda äro, må ej, der de endast förnäma enskild persons rätt, åtalas af annan än målsägande.

## 16 §.

Sätter i något af de fall, som i 1, 2, 3, 4, 7, 8, 10, 11, 12, 13 eller 14 § sagda äro, förbrytare sig till motwärt emot den, som egendomen äger, innehafwer eller wårdar, eller emot deß folk, då någon af dem will honom från gerningen hindra, eller af honom taga åter hwad han åtkommit, eller of frantaga honom det, som till wedermåle af gerningen qwarhållas må; dömes till fängelse i högst sex månader eller straffarbete i högst två år.

## 25 Kap.

Om brott af embedsmän.

## 1 §.

Gör domare, Konungens Befallningshafwande eller annan embedsman i dom eller beslut uppsåtligen orätt; warde affatt och förklarad owärdig att i rikets tjenst widare nyttjas.

## 2 §.

Har domare uppsåtligen fäلت till straff, den han wiste ofskyldig wara; då skall, utom affättning och påföljd, som i 1 § sägs, honom ädömas straff efter 16 Kap. 1 § och, om den ofskyldige undergått straffet till fullo eller till någon del, efter 3 § i samma kapitel.

## 3 §.

Ställer Konungens Befallningshafwande, eller annan, som å embedets wägnar äger att brott åklaga, den, han wet ofskyldig wara, under åtal wid domstol; warde affatt och straffad såsom i 16 Kap. om falsk angifwelse stadgadt är, samt desutom, om brottet det förtenar, förklarad owärdig att i rikets tjenst widare nyttjas.

## 4 §.

Wiger prest utan att laga lysning till äktenskap föregått; dömes till affättning. Wiger prest dem, hwilkas äktenkap för laga hinder återgå måste, och war det hinder honom weterligt; warde affatt och förklarad owärdig att i rikets tjenst widare nyttjas.

## 5 §.

Har embedsman tagit eller betingat sig muta, för att i embedet orätt främja; warde, ändå att ingen skada skedde, affatt och förklarad owärdig att i rikets tjenst widare nyttjas. Tager eller betingar han sig eljest för sin embedsätgård någon belöning eller sportel, der till han ej berättigad är; straffes med mistning af embede på wiß tid eller böter: äro omständigheterna synnerligen försvärande; må till affättning dömas.

## 6 §.

Embedsman, som, för egen winning, sjelf eller genom annan, intalar eller förleder rikets innewanare till sammanfökt, utgift, kostnad eller arbete, dömes till affättning, mistning af embede på wiß tid eller böter. Tager han sådant emot, då det såsom af fri wilja hudes; ware straffet böter.

## 7 §.

Muta eller annat, som embedsman, den der efter 5 eller 6 § straffas, olofligen tagit, tillfalle Kronan.

## 8 §.

Tager embedsman gåfwa eller förläning af främmande makt, och har han ej förut, eller straxt derefter, sökt Konungens lof dertill; warde affatt. Lag samma ware, om han, der lof wägradt blifwit, ej ställer sig



till efterrättelse hwar Konungen om gäfwan eller för-  
läningen förordnar.

## 9 §.

Embetsman, som uppsätligen å annan lägger eller af honom uttager annan eller högre skatt, tull eller annan allmän utskuld, än bewiljad och påbuden är, eller utfordrar hwar han wet af skatt, tull eller utskuld redan guldet wara, warde affatt och förklarad owärdig att i rikets tjenst vidare nyttjas. Gör han det för egen fördel; då skall han defutom till straffarbete från och med sex månader till och med fyra år dömas.

## 10 §.

Gör embetsman uppsätligen orätt genom afför-  
ning, wid bestämmande eller uppbörd af skatt, tull eller annan allmän utskuld; straffes med affättning, mistning eller redowisning emottagit; dömes till affättning och straffarbete från och med sex månader till och med fyra år: warde och förklarad owärdig att i rikets tjenst vidare nyttjas samt dömes defutom till straffarbete i högst två år: äro omständigheterna synnerligen försvarande; må tiden för straffarbetet till fyra år höjas.

## 11 §.

Tillgreper och förfingrar embetsman penningar eller annat, ware sig Statens eller annans tillhörighet, som han i kraft af sitt embete till förvarande, förvaltning eller redowisning emottagit; dömes till affättning och straffarbete från och med sex månader till och med fyra år: warde och förklarad owärdig att i rikets tjenst vidare nyttjas. Gitter han det förfingrade genast ersätta, eller sådan säkerhet dertför ställa, att någon skada af tillgreppet ej komma kan; warde affatt.

## 12 §.

Har embetsman, som i 11 § omtalas, genom falska räkenskaper eller böcker sökt dölja sitt tillgrepp, såsom att han uteflutit influtna medel eller upptagit dem såsom restantier, eller å räkning uppfört utbetalningar, som icke skett, eller har han, till bristens döljande, undanskaffat handlingar, företett weterligen oriktiga verifikationer, eller förskwat annat sådant bedrägeri; dömes, ändå att han det förfingrade ersätter eller säkerhet dertför ställer, till affättning och straffarbete från och med sex till och med tio år; warde och dömd medborgerligt förtroende för alltid förlustig.

## 13 §.

Lånar förman af underordnad embetsman weterligen sådana medel, som honom å embetets wagnar anförtrodde äro; dömes till affättning och warde, om skada af brottet kom, tillika förklarad owärdig att i rikets tjenst vidare nyttjas. Lånar förman i uppbördsverk medel af underordnad uppbördsman eller redogörare; warde affatt eller miste embetet på wiß tid, ändå att de medel ej till uppbörden hörde.

## 14 §.

Släpper embetsman, som öfwer fånge eller häftad person inseende hafwer, honom med wilja lös, eller hjälper honom att undkomma; dömes till affättning och straffarbete från och med sex månader till och med fyra år: warde och förklarad owärdig att i rikets tjenst vidare nyttjas. Släpper han fången eller den häftade af wårdslöshet; dömes, om wårdslösheten grof war, till affättning, så och till fängelse i högst sex månader eller straffarbete i högst två år, och, om den mindre war, till böter.

## 15 §.

Underlåter eller försummar embetsman wid Statens kanal- eller slushwerk eller annan sådan wattenbyggnaad eller jernvägsanläggning hwar honom, till förekommande af olycksbändelse, åligger att iakttaga, så att skada lätteligen ske kan; warde affatt och defutom dömd, om skada sker, till straffarbete i högst två år eller fängelse, men, i annat fall, till fängelse i högst

sex månader eller böter. War wållandet groft; må han ej vidare i dyllit besättning nyttjas.

Öter sådan underlåtenhet eller försummelse uppsätligen; då skall, utom affättning, straff efter 19 Kap. 11 § den brottslige ädömas, och warde han tillika förklarad owärdig att i rikets tjenst vidare nyttjas.

## 16 §.

Begär embetsman uppsätligen, på annat sätt, än förut sagdt är, förbrytelse i sitt embete, för egen fördel, eller för att annan gynna eller skada, eller eljest till fränkning af allmän eller enskild rätt eller säkerhet, eller underlåter embetsman uppsätligen, i affigt som sagdt är, sin embetspligt; warde affatt och, om brottet det förtjenar, tillika förklarad owärdig att i rikets tjenst vidare nyttjas: war det af förhastande, som embetsmannen sig förgick, och kom deraf ingen eller ringa skada; då må till böter eller mistning af embete på wiß tid dömas.

## 17 §.

Wisar embetsman wårdslösheit, försummelse, oförstånd eller ofskidlighet i sitt embete, och är ej särskildt ansvar deraf; straffes med böter eller mistning af embetet på wiß tid. Äro omständigheterna synnerligen försvarande; må till affättning dömas.

## 18 §.

Tunefattar förbrytelse, som i 16 eller 17 § sagdt är, tillika annat uppsätligt brott eller sådant wållande, hwarå straff efter denna lag följa bör; gånge som i 4 Kap. 2 § stadgas.

## 19 §.

Nu har embetsman, utan lof eller tillkännagifwet förfall, sig från tjenstgöring afhållit och ej kunnat med kallelse träffas eller inställas: kommer han ej inom tre månader, sedan kallelse i allmänna tidningarna ågått; warde affatt.

## 20 §.

Begär embetsman brott, dertför han till straffarbete eller swårare straff dömes; warde tillika dömd till affättning från embete, som han innehafwer, ändå att brottet utom embetet begånget är: äro omständigheterna synnerligen mildrande; då må till mistning af embete på wiß tid dömas.

## 21 §.

Böter, som efter 5, 6, 10, 14, 16 eller 17 § ädömas, må sättas högst till beloppet för ett år af den lön och öfriga inkomst, som åtfölja det embete, hwar den skyldige sig förbrutt. Är ej med det embete wiß lön eller annan inkomst förenad; ware bot högst ett tusen Riksdaler.

## 22 §.

Hwar om Statens embetsmän har stadgadt är, gälle och om dem, som äro satte att förwalta staders, menigheters eller allmänna af Konungen stadfästade kasors, werts eller andra inrättingars eller stiftelsers angelägenheter, om de tjenstemän, som under embets- eller förwållningsmyndigheterna lyda, och om andra, som förordnade äro att embete eller tjensteärende för-  
rätta.

Skall, till följd af Konungens förordnande, hwar i 19 Kap. 11 och 12 §§ om Statens kanal- eller slushwerk eller annan sådan wattenbyggnaad eller jernvägsanläggning stadgadt är, tillämpas å dyllit inrättning, som af enskilda personer, menigheter eller bolag gjord är; warde och derwid anställd person för brott af sådan beskaffenhet, som i 15 § nämndt är, straffad efter de i samma § stadgade grunder; och må den brottslige eller felaktige, om brottet uppsätligen skett eller skada genom groft wållande timat, ej sebermeta kunna i dyllit allmän besättning nyttjas.

Det alle, som wederbör, ic.

Kongl. Maj:ts Nådiga Förordning om nya Straff-Lagens införande och hwad i afseende derå iakttagas skall; Gifwen Stockholms Slott den 16 Februari 1864.

Wi CARL ic. göra weterligt: det Wi, med Rikets Ständer, funnit godt att, i fråga om den under inne-wärande dag utfärdade nya Strafflagens införande och hwad i afseende derå iakttagas skall, förordna som följer:

## 1 §.

Den Strafflag, som nu gillad och antagen är, så och hwad här nedan stadgas, skall till efterlesnad gälla från och med den 1 Januari 1865.

## 2 §.

Genom nya lagen upphäwas, med de i 16 och 17 §§ gjorda undantag, Misshandlings- och Straffbal-karna i den å 1734 års riksdag antagna lag, tillika med alla de särskilda stadganden, som utgöra förklarung eller ändring af hwad sagda Balkar innehålla eller till-lägg deri.

## 3 §.

Alla i de öfriga Balkarna af 1734 års lag eller i särskilda lagar, författningar eller witesförbud gifna straffbestämmelser för brott, å hvilka i nya lagen straff satta äro, warda likaledes genom denna lag upphäfda, med undantag af hwad i 18 § sägs.

## 4 §.

Der hänwising i lag eller särskild författning före-kommer till straffbestämmelse, som enligt 2 eller 3 § blifwit upphäwen, skall brott, hwarför sådan hänwising gifwen är, straffas efter nya lagen, så framt straff å det brott deri utfattes: finnes straff å brottet deri ej utfatt; ware hänwisingen förfallen.

## 5 §.

Brott, som är föröfwadt innan nya lagen blifwit gällande, men för hwilket desförinnan straff ej är be-stämmt genom dom, som wunnit laga kraft eller ej öf-verklagad warder, skall efter nya lagen straffas, om det straff, som efter samma lag ädömas bör, är lindrigare än det, som i äldre lag eller författning för brottet stadgadt varit.

## 6 §.

Är brott i äldre lag eller författning belagd med afbön eller utfällning att skämmas; må det straff ej ädömas. Är sådant straff blifwit, innan nya lagen trädde i werksamhet, ädömdt; må det ej till werksällig-het befordras.

Landsförwising eller förlust af ära må ej heller ädömas: finnes å brott, som endast med landsförwising straffas skulle, straff i nya lagen utfatt; då skall det straff tillämpas: i stället för förlust af ära warder förlust af medborgerligt förtroende, om brottet med sådan påföljd i nya lagen belagd är, förbrytaren ädömd, efter ty i samma lag för hwarje fall stadgadt är.

Der förlust af medborgerligt förtroende skulle efter äldre lag eller författning å brott följa, må dylig på-följd ej åläggas i annat fall, än om förbrytaren dertill efter nya lagen sig skyldig gjort.

## 7 §.

Till fängelse med arbete skall ej widare dömas, utan warder, i stället, fängelse, hwarom i 2 Kap. 6 § af nya lagen skiljs, ålagdt på lika lång tid, som till fängelse med arbete dömas bort, dock ej öfwer två år: är, innan nya lagen gällande blef, fängelse med ar-bete, antingen omedelbart eller såsom förwandlingsstraff, någon ålagdt; ware det, i afseende på sättet för werksälligheten, så och wid förening eller sammanläggning af straff, lika med fängelse efter nya lagen ansedt.

## 8 §.

För böter, som efter äldre lag eller författning äro eller blifwa ädömda, så och för witen, hwartill nå-

gon är eller warder fälld, skall, wid bristande tillgång, utom i de fall, som i 9 § sägas, förwandling till annat straff, oberoende af det beslut, som derom förut må vara meddeladt, ske efter nya lagen, med iakttagande att, om brottet är föröfwadt innan samma lag gällande blef, witen och sådana böter, som, enligt äldre lag eller för-fattning, bort med enkelt fängelse efter Utöfnings-balken astjenas, skola till fängelse efter 11 § i 2 Kap. af nya lagen förwandlas, dock att, i ty fall, dyligt fängelse ej må på längre tid, än femtiosex dagar åläg-gas och att all fråga om utgifwande eller förwandling af sagda böter och witen kommer att förfalla, i händelse den dertill dömda skall för andra böter, wid bristande tillgång, undergå högsta förwandlingsstraff wid watten och bröd.

## 9 §.

Är i särskild lag eller författning angående lan-dets allmänna hushållning sådan grund för wisfa bö-terns förwandling till annat straff utfatt, att frihetens förlust kan, såsom förwandlingsstraff, ädömas på längre tid än femtiosex dagar; då skall förwandling af dyliga böter, wid bristande tillgång hos den bötfällde, efter sagda grund ske till fängelse; och ware i ty fall gällande de särskilda föreskrifter, som i sådan lag eller författ-ning må finnas meddelade i fråga om uttagande och förwandling af böter, då de till en del kunna af den bötfälldes egendom gäldas.

Förekomma på en gång böter, hvilka, enligt sär-skilda sådana lagar eller författningar, som nu nämnda äro, skola efter olika grunder till fängelse förwandlas; då skall förwandling af hwartera böteslaget särskildt ske och förwandlingsstraffen sedan sammanläggas; dock må ej, i sådan händelse, tiden för sammanlagda straffet öfwerstrida den tid, som skolat åläggas, om böternas förwandling skett endast efter den grund, som till längs-ta fängelsestraffet föranleder.

## 10 §.

Hwad i 2 Kap. 12 och 13 §§ af nya lagen är i afseende å böters förwandling stadgad, ware och, med iakttagande af hwad i 7, 8 och 9 §§ här ofwan sägs, gällande i fråga om förwandling af böter, som efter äldre lag eller författning äro eller warda ädömda.

## 11 §.

Angående förening eller sammanläggning af straff skall, med tillämpning i öfrigt af hwad i 4 Kap. af nya lagen samt i 7 § här ofwan stadgadt är, till efter-rättelse lända:

1. att då någon, som är till straffarbete på wif-tid eller fängelse förfallen, tillika gjort sig skyldig till böter, i afseende å hwilkas förwandling till annat straff sådan grund, som i 9 § sägs, är särskildt bestämd, bö-ternas, wid bristande tillgång, skola, efter ty i nämnda § föreskrifwes, först förwandlas och förwandlingsstraffet sedan, enligt de i 4 Kap. af nya lagen stadgade grun-der, med öfriga straffet förenas;

2. att om någon, som, i brist af tillgång till så-dana böter, som i 9 § omsörmas, är till fängelse förfallen, tillika gjort sig skyldig till böter eller witen, de der, om de ensamt varit ädömda, bort till fängelse wid watten och bröd förwandlas, siffrämunda böter och witen skola, oberoende af det beslut, som om deras för-wandling förut må vara meddeladt, öfwergå till fän-gelse, efter ty i 2 Kap. 11 § af nya lagen sägs, och de sär-skilda fängelsestraffen sedan sammanläggas enligt 4 Kap. af samma lag;

3. att, wid förening af omedelbart ålagdt fän-gelse wid watten och bröd med annat frihetsstraff på wif-tid, hwartera straffet skall utan minskning ädömas;

4. att, om till sammanläggning förekomma sär-skilda fängelsestraff wid watten och bröd, de högsta pen-ningsbelopp, som efter äldre lag emot hwartera fängelse-straffet swara, skola sammanräknas och straffet derefter enligt samma lag bestämmas;

5. att, då någon är förfallen till fängelse wid watten och bröd i tjugu dagar eller längre tid, i nämnda

bestrafning anses inbegripna alla de viten och böter, med undantag af sådana, som i 9 § afses, hvar till han i öfrigt må hafwa sig skylldig gjort;

6. att om någon, som är förfallen till fängelse wid watten och bröd på kortare tid än tjugu dagar, tillika är fälld till böter eller viten, som ej för bristande tillgång kunna utgå och förty böra till fängelse wid watten och bröd förwandlas, det penningebelopp, som emot fängelsestraffet wid watten och bröd, efter 2 Kap. 10 § af nya lagen, högst swarar, bör med äddömda bötes- eller vitesbeloppet sammanräknas och fängelse-tiden, i förhållande dertill, enligt sagda lagrum bestämmas; kommande, i händelse den bötfällda, jemte fängelse wid watten och bröd, tillika är förfallen till annat frihetsstraff, hwad i afseende å böternas öfvergång till detta jenare straff är stadgad, att till efterrättelse lända;

7. att om någon, som för brott, begånget innan nya lagen gällande blef, är worden fälld till viten eller sådana böter, hwilka, enligt äldre lag eller författning, kunnat, wid bristande tillgång, aftjenas med fängelse efter Utjofnings-Balken, tillika är skylldig till frihetsstraff i minst två år, all fråga om utgifwande eller förvandling af nämnda viten eller böter kommer att förfalla;

8. att hwad 5, 6 och 7 punkterna innehålla skall tillämpas, ändå att böter eller viten, hwarom der för-måles, förut blifwit, för bristande tillgång, till annat straff förwandlade;

9. att om till verkställighet på en gång före-komma flera domar, hvarigenom samma person blifwit dömd till straff, som, efter ty i 2, 4, 5, 6, 7 och 8 punkterna stadgad är, ej kunna, jemte hwarandra, verkställas, Konungens Befallningshafwande åligger att om förhållandet göra anmälan hos Hofrätten, som för-ordnar, huru straffen sammanläggas skola.

## 12 §.

Der nya lagen utfätr färfäldt straff för återfall i brott, skall det straff äddömas, efter ty i 4 Kap. 11 § af samma lag sägs, ändå att straffet för förra brottet efter äldre lag eller författning äddömdt varit.

## 13 §.

De i 5 Kap. af nya lagen gifna bestämmelser skola och tillämpas i afseende på gerningar, som äro för-öfwade innan nya lagen gällande blef. I fråga om den i sagda kapitel stadgade tid för åtal eller doms verkställande, skall afseende göras å det straff, hwar-med brottet i nya lagen belägges; dock så, att den, som efter äldre lag är till frihet från åtal berättigad, njuter den frihet till gods, ändå att brottet efter nya lagen åtalas kunde.

## 14 §.

Har allmän åklagare, innan nya lagen blifwit gällande, talat å brott, som efter äldre lag hört under allmänt åtal, men efter nya lagen endast af måls-ägande, eller efter hans angifwelse, åtalas kan; warde öfwer det åtal dömdt, ändå att målsäganden ej äskar fullföljd deraf.

## 15 §.

Stadgande i äldre lag eller författning om skade-skänds förvandling till kroppstraff skall ej vidare tillämpas.

## 16 §.

Af Mijgernings-Balken i 1734 års lag bibehållas följande stadganden:

1. När, utan weterligen föregången fjudom, någon finnes ligga dödd, skall närmaste kronobetjent vara pligtig att genast, wid erhållen kunnskap härom och i närvaro af tvåne tillfallade trovärdige män, undersöka, om den döde af egen eller andras handawerkan omkommit, samt, då minsta anledning dertill finnes, förhållandet skyndsammeliggen inberätta till Konungens Befallningshafwande eller Domaren, som, efter omständigheterna, äger förordna, huruvida besigtning af Pro-

vincialmedikus och undersökning wid domstol må finnas nödig eller icke, innan den döde får begravas.

2. Hwar som något hittar, han bör det genast kungöra, och lysa låta tre söndagar å rad, i närmaste kyrka å landet, eller i alla stadens kyrkor, så och å Häradsting eller Rådstufwa. Kommer den, som mist hafwer, och wiser att det hörer honom till; tage sitt åter, och gifwe skällig hittelön. Kommer han ej inom natt och år, sedan lyst är; tage Konungen två delar och tredjedung den som hitte.

3. Af nedgrafwen skatt, bottenfynd eller annat slitt, der ej finnes ägare till, tage jordägare halft och halft den som hitte. Är det gammalt mynt, guld, silfwer, koppar, metall eller andra konststycken; då bör han det Konungen bjuda. Löfer Konungen det in, gifwe honom fulla wärdet och en åttandedel dertill;\*) den lösen behålle han som hitte. Om strandwraf och skeppsfynd utfrills i Sjölagen.\*\*)

4. Gittar man häft, ore, ko, får, get eller hwad så det är; låte en gång lysa, och njute af ägaren soderlön och all annan kostnad, sedan den nytta räknad är, som han af ty haft. Nu är skällig misstänka mot den, som säger sig hittat hafwa; då skall han sig urtjuswa göra med lysninga wittnen och sjelf fins ed att han det så ej af illwilja och list, utan som dristefä, upptog. Kommer ej han inom natt och år, som råtter ägare är; då äge han så, som hitte.

5. Klandras det, som stulet är, och säger man sig det köpt hafwa, eller will på annat sätt genom fångesman, eller wittnen, wisa sin rätt; då skall det gods i Rätten, eller hos bosast man, infättas, och fångesmannen eller wittnen framhafwas. Öfer det inom den tid, som Domaren förelägger; ware han saklös, som ifrån sig leda gitter, och sware då den, som det ledes till. Kan han ej wisa laga fång; gifwe ut det, som klandras, och göre sig urtjuswa med sjelf fins ed, om Domaren det skälligt pröfwar. Gitter han ej eden gånga; stånde tjufrätt. Hafwer han wittne, att han det redligen köpt, ändå att han ej fångesman fram-skriffa kan; ware saklös.

6. Tugen må sjelfwilligt taga åter det han wid-kännes, ehwad det är från honom stulet, eller han det tappat hafwer; utan lite Befallningshafwanden eller Domaren derom till: dock må han det återtaga af den, som är löfker man eller misstänkt att wisa rymma, eller der stulet gods å färff gerning finnes.

7. Nu hafwer man wån å, eller någon kunnskap, hwart tjuf eller tjufnad är kommen; begäre då lof af Häradsfogde eller Länsman å landet, eller af Borgmästare och Råd i staden, att der ransaka, och säge hwad han hafwer mist, och hurudant, så och sina skäl dertill: såsom, att den misstänkte för stult; eller att sådana tjuftaker hos honom sedda äro; eller att han dem förfäkt; eller att han håller sig undan och synes taga sak å bak; eller varit i sällskap med andra, som tjufnaden med skäl tillwoitas kan: i dessa och flera sådana fall må ransakan honom ej nekas; utan fore han dit med tvåne Rånmåden eller tvåne edswarne Stadsstjenare, eller och andra gode män, och förkunne der hyamän eller husbonden, att de dit fände äro. Finnes ej det man ransakar efter; bewise då den, som ransakan begärde, eller gånge ed, att han sitt mist hafwer, och ej af illwilja ransakning sökt. Ej må man annorlunda ransaka af sjelfstagen matt.

8. Är ej husbonden sjelf hemiga, utan hustrun; gånge ransakan för sig lika fullt. Är han ogift, och låter någon annan huset förestå; ware lag samma.

## 17 §.

Genom hwad i 2 § blifwit förordnad skola ej anses upphäwa:

de i särfälda författningar förekommande stadganden om försäljning eller utlemnande af gift, så och om olofligt innehafwande af arsenik;

de i fråga om verkställighet af straffarbete och

\*) Jemför härmed Kongl. Förordningen den 29 November 1867, s 2 1 mom., införd efter 19 Kap. S. 2.

\*\*) Se härmed Sjölagen den 28 Februari 1864, 184, 185 22.

fängelsestraff i särskilda författningar meddelade föreskrifter;

Kongl. Förordningen den 26 Oktober 1858,\*) angående särskilda sammankomster för andaktsöfning; och Kongl. Förordningen den 23 Oktober 1860,\*\*) angående ändring i gällande bestämmelser om ansvar för den, som träder till eller utspriker willfarande lära.

## 18 §.

Från hvad i 3 § stadgadt är, undantagas straffbestämmelser för följande fall:

1. efter krigslag, för brott af dem, som till krigsmakten höra eller i och för embete eller tjänst under sådan lag lyda;

2. efter särskild lag, för fel, som af dem, hvilka i Konungens eller andra Kongliga personers hos tjena, i sådan tjänst begås;

3. efter särskilda lagar, författningar, instruktioner eller tavor, för fel eller försummelse af embets- eller tjänstemän, i wisja fall, de der i nya lagen ej uttryckligen nämnda äro;

4. efter särskilda författningar, för sådana brott af ungdom wid skolor eller universiteter, som med disciplinära straff beläggas må.

## 19 §.

I stället för hvad 1 Kap. Straffbalken af 1734 äro lag innehåller, skall följande, i fråga om åtal af brott och om häftning, till esterrättelse lända:

1. Allmän åklagare skall tala å brott, som under allmänt åtal hörer, ändå att angifvelse derom ej sker.

2. Under allmänt åtal höra alla brott, som ej i lag uttryckligen undantagna finnas. Snnesattar en handling flera brott, och hörer någotdera under allmänt åtal; då äge och slitt åtal för de öfriga rum, ändå att de eljest derifrån undantagna äro.

3. Allmän åklagare ware och pligtig att utföra åtal å brott, som hos honom af målsägande angifwes, der brottet ej är sådant, att det endast af målsäganden åtalas må, efter ty i lag stadgadt finnes.

4. Sedan, på sådan angifvelse, som i 3 punkten sägs, den tilltalade svarat wid domstolen eller bewisning emot honom blifwit der förebragen, må ej återkallelse af angifwelsen ligga i wägen för åtalets fullföljd. Har målsäganden hells i sådant mål talan anställt, och nebläger han den, sedan ransakning börjad är, hafwe och allmän åklagare rätt att, på sitt ansvar, målet fullfölja, om han skal dertill finner.

5. Den, som misstänkes att hafwa begått brott, hwarå dödsstraff eller straffarbete, dock ej under två år, efter lag följa kan, skall i häfte tagas.

6. Misstänkes någon att hafwa begått brott, som ringare är, än i 5 punkten sägs, men hwarå dock straffarbete efter lag följa kan; den må och i häfte tagas. Hafwer han embete eller tjänst, eller fast egendom, eller eljest stadigt hemwist eller yrke, och kan det ej skäligen besaras, att han afwiker, eller att han, genom undandröjande af bewis eller egendom, sakens tillbörliga utredning hindrar; då skall han på fri fot lemnas.

7. Okänd person, som undandrager sig att uppgifwa sitt namn eller sin hemort eller emot hwilken skälilig anledning förekommer, att hans uppgift derom är osann, må, till desj tillförlitlig upplysning i sagda hänseenden winnes, i häfte tagas, ändå att brott, hwarför han misstänkes, endast med fängelse eller böter belagd är.

8. Ej må någon såsom misstänkt häftas, der ej misstänke på sannolika skal grundad är.

9. Konungens Befallningshafswande i länet, så och Borgmästare och Råd i stad, äge förordna om häfte å wisj person, som för brott misstänkt hålles, efter ty i 5, 6 och 7 punkterna sägs: hafwe och Kronofogde eller Länsman å landet och Stadsfiskal i stad mått att, på eget ansvar, sådan person häfta eller häfta låta.

10. Den, som begått brott och å bar gerning eller flyende fot träffas, må af en hwar gripas, om brottet är sådant, som i 5 eller 6 punkten sägs, eller om han, ändå att brottet ringare är, efter 7 punkten häftas kan.

En hwar hafwe och rätt att gripa den, som, efter Konungens Befallningshafswandes lysning, för brott häftas bör.

11. Är någon gripen efter 10 punkten, eller eljest utan att sådan åtgärd till hans häftning widtagen blifwit, som i 9 punkten sägs; då skall den, som honom gripit, utan dröjsmål anmäla förhållandet hos Konungens Befallningshafswande, eller Kronofogde eller Länsman å landet, eller Borgmästare och Råd i stad, som pröfwar, om den gripne skall i häfte sättas eller genast lösiggwas.

12. Hvad om Konungens Befallningshafswande eller Borgmästare och Råd här sagdt är, gälle äfwen om Magistratens ordförande, så och om Polisembetsman, der sådan för wisj stad eller ort särskildt förordnad finnes.

13. Warder embets- eller tjänsteman häftad; då skall anmälan derom, utan dröjsmål, göras hos hans näraste förman.

14. Den, som häftad är, skall och utan dröjsmål till allmänt häfte föras.

15. Inom hvad tid häftad person skall inställas wid den Rätt, som har att ransaka om brottet, hwarför häftningen skett, derom lände till esterrättelse hvad särskildt stadgadt är.

16. Finner Rätten brottet vara af den beskaffenhet, att den tilltalade dertför ej häftas bort, eller saknas eljest giltiga skal för häftningen; warde den tilltalade lösiggwen.

17. Nu finner Rätten, emot tilltalad person, som på fri fot är, sådana omständigheter, att han förty häftas bör; förordne då om hans häftande.

18. Rätten äge att häftad person lösiggwa, när omständigheterna dertill föranledda, utan hinder af beslut, som om häftningen förut fattadt varit.

19. Öfwer Rättens beslut om häftning eller om häftad persons quarhållande i häfte må klagan af denne föras genom särskilda besvär; dock gånge beslutet ej desj mindre i werkfällighet. I ty mål ware klagan ej till wisj tid inkränkt.

20. Warder den, som häftad är, friskänd; gifwe Rätten honom lös, så framt han ej skall i häfte hållas för annat brott, än det, hwarifrån han friskänd blef. Hafwa wid Under rätt synnerligen beswärande omständigheter emot honom förekommit; äge Under rätten förordna, att han skall i häfte förblifwa, till desj Under rättens dom wunnit laga kraft eller Hofrätt annorlunda förordnat.

21. Kan häftad person ej säkert wårdas utan särskildt fängsel;\*) då må han dermed beläggas, dock ej angrunda, eller på längre tid, än säkerheten fördrar. Å häftad person må och kroppsträngsakan företagas, till utronande om han något på sig hafwer, hwaraf säkerheten i häftet, eller under hans forslande, äfwen tyras kan.

22. Häfte skall vara så beskaffadt, att det ej för den häftades helsa menligt är. Ej skola flere personer i ett rum sättas, der det undwiskas kan. Finnas ej särskilda rum för alla, skola dock ej de, som för ringare brott häftade äro, hållas tillsammans med dem, som för gröfre brott i häfte sitta; ej heller personer af olika kön i ett rum förwaras. Ej må häftad person hållas tillsammans med den, som straffarbete eller fängelsestraff undergår.

23. Den, som häftad är, skall af allmänna medel förses med sund och nödtorftig kost, så och annan förnödenhet. Will och kan han påkostta sig bättre underhåll eller större beqwämlighet, än i häftet allmänligen bestås; ware det honom tillåtet, så widt ej deri-

\*) Denna Förordning har blifwit ändrad genom Kongl. Förordningen den 11 December 1868, inf. wid 7 Kap. S. 2.

\*\*) Denna Förordning har blifwit upphäfd genom Kongl. Förordningen den 16 November 1869, inf. wid 7 Kap. S. 2.

Sadmans Sagt.

\*) Angående fastställba modeller till fängsel, se Fängwårdsstyrelsens Sångbrefve den 13 Februari 1866. No 6.

genom ordningen inom häftet störes eller säkerheten i den häftades wård äfwentyras kan.

24. Häftas qwinna, som spädt barn hafwer, och kan det ej annorstädes uppehälle och skötsel njuta; då må hon det hos sig hafwa och till des föda undfå hälften emot hwad henne sjelf bestås.

25. Blifwer häftad person sjuk; njute på allmän bekostnad wård och läkemedel efter sjukdomens beskaffenhet. Kan han ej inom häftet wårdas; warde då förwarad å annat ställe, der han tjenlig wård njuta kan.

26. Ej skall häftad person till arbete tvingas. Will han arbeta; hafwe der lof till, om han sjelf tjenligt arbete sig förskaffar, eller tillgång dertill inom häftet finnes.

27. Häftad person ware ej förment att läsa eller skrifa; dock må han ej bref affända eller emottaga, utan att han lof dertill fått af häftets föreståndare. Sådant lof må ej wägras, der den häftade medgifwer, att brefwet läsas må, och derwid finnes, att det ej innehåller något, som kan brottets upptäckt eller rånfångningens gång hindra, eller hwaraf ordningen inom häftet störas eller säkerheten i den häftades wård äfwentyras kan, ej heller der brefwet är skäldt till Konungens Beskallningshafwande eller annan, som tillsyn öfwer häftet hafwer.

28. Häftad person ware ej heller förment att besök emottaga, utan gifwe häftets föreståndare dertill lof, om ej sådan omständighet förekommer, som till wägran af brefs emottagande föranleder efter 27:de punkten; äge dock föreståndaren wiß tid utfätta, å hwilken besöket ske skall, så ock låta en eller flere personer derwid när wata, om så nödigt finnes.

## 20 §.

Följande §§ i Rättegångsbalken af 1734 års lag erhålla följande förändrade lydelse:

20 Kap. 4 §. I brottmål må förlikning med målsägande ej ligga i vägen för åtalsrätt, som allmän åklagare efter lag tillkommer. Will målsägande förlikas om skadestånd; hafwe der lof till.

25 Kap. 5 §. I brottmål, ehwad de äro swårare eller mindre, hafwe ej någon lof att wädja, antingen emot wärjemålsbed, böter, eller kostnad och skada, som Underrätt i ty fall ålagt, utan må den, som ej nöjes å des dom, beswära sig deröfwer i Hofrätten inom hälften af den tid, som lagwadda saker der fullföljas böra. Gör han det ej; hafwe ej talan deri widare. Är någon tilltalad för brott, som i lagen med dödsstraff beflagdt är, eller är någon dömd till straffarbete på lifstid eller till förlust af medborgerligt förtroende för alltid; då skall domen underställas Hofrättens pröfning.

## 21 §.

I stället för hwad genom Kongl. Förklaringen den 29 Juli 1812 och Kongl. Brefwet den 29 Januari 1817 är stadgadt i fråga om hemställan under Konungens pröfning af Hofrätts dom, skall till esterrättelse lända, att Hofrätts dom endast rörande den, som blifwit till dödsstraff dömd, skall Konungens pröfning underställas.

Det alle, som wederbör, ic.

Transsumt af Kongl. Skrifwelsen den 9 November 1866 till Guvernörsembetet i Kolonien St: Barthelemy, i fråga om nya Strafflagens tillämpning i nämnda koloni m. m.

CARL ic. Wår ynnest ic. Sedan I uti underdånigt memorial af den 25 Augusti 1865 hos Ds gjort framställning rörande tillämpningen i kolonien St: Barthelemy af wiså stadganden i nya Strafflagen med den särskilda Förordningen om nya Strafflagens införande och hwad i afseende dera iakttagas skall; samt I derefter, med anledning af uppkommen fråga om utwidgande af den i Kongl. Reglementet den 25 September 1811, angående koloniens styrelse och förvaltning, för innehuggare i kolonien medgifna rätt att i brottmål anföra beswär, i skrifwelse af den 25 Maj innevarande år afsigwit införbradt yttrande i ämnet, hafwe Wi detta ärende till nädig pröfning förehjadt.

Widkommande derefter Eder förslag, att, med afwifelse från den å ön St: Barthelemy sedan lång tid tillbata stadgade praxis, enligt hwilken, i fråga om böter, En Spanst Daler beräknats mot-

swara En Daler Siltwermynth, på hwilken praxis en del lokala försatningar, enligt hwad I förmält, skola wara grundade, de i nya Strafflagen utfatta böter måtte å St: Barthelemy så beräknas så, att En Spanst Daler antoges motswara En Ritsdaler Ritsmynth, hafwe Wi, som, i betraktande af den i Strafflagen öfwerallt medgifna latitude, hwilken sätter Domaren i stånd att jemka straffet efter billighetens och särskilda förhållandens kraf, ansett deröfwa förslag i praktiskt afseende wigtigt egentligen med hänfikt till frågan, huruvida genom den föreslagna beräkningens tillämpning gränslinien mellan snatteri och stöld blifwer just den, som lagstiftaren welat uppdraga, hwilken frågas beswarande åter helt och hållet beror af förhållandet mellan warupriset på ön och det i Sverige allmänna, funnit godt att, i förlitande på den Eder pröfning af förhållandena i kolonien, som måste anses ligga till grund för Eder förevarande underdåniga framställning, med bifall dertill i nåder förklara, att, med bibehållande i öfrigt för de i lag och försatningar i Daler Siltwermynth utfatta böter och witen af den hittills följda beräkningen, Domstolen å ön må wid tillämpning af den nya Strafflagen beräkna hwarje Ritsdaler Ritsmynth lika med en Spanst Daler; — — — — —

Beträffande widare frågan om underställning af domar, som af koloniens Domstol i brottmål meddelas, hafwe Wi, med hänsyn till det undantagsförhållande, som måste äga rum i fråga om den enda å ön warande Domstolens embetsställning, funnit godt att i förevarande afseende ställa denna domstol i jembörighet med Hofrätt, så att hemställan af des beslut bör ske endast i det fall, att någon blifwit till dödsstraff dömd; hwarwid Wi dock ansett att, i sammanhang härmed, den i Kongl. Reglementet af den 25 September 1811, angående ön St: Barthelemys styrelse och förvaltning, medgifna rätt att i brottmål anföra beswär bort i wäsentlig mån utwidgas, och i sådant afseende — — — — — welat härmed i nåder förklara beswärrätt äga rum i alla de fall, då någon antingen blifwit dömd till dödsstraff, straffarbete, dock ej under två år, eller förlust af medborgerligt förtroende för alltid, eller ock är tilltalad för brott, hwarå straff eller påföljd, som nu sagdt är, enligt lag följa kan, men ej blifwit för brottet fassfall.

Hwad åter angår rättigheten att söka nåd, så, när I icke hyft betänklighet att utsträcka denna rätt till hwad fall som helst, allenast straffets werksällighet deraf icke uppehålls, hafwe äfwen Wi biträdt denna åsigt, dock under förutsättning, att, der dödsstraff blifwit äddmdt, straffets werksällighet upphjutes, till des Wi Ds yttrat öfwer nådanfötningen, hwilken, dereft den fassfallde will söka nåd, bör med det underfällda utslaget till Ds infändas.

Slutligen och beträffande den af Eder widrörda fråga om fortsarande rättighet för Domstolen att i wiså i Kongl. Brefwet den 11 Mars 1812 omsformade fall döma till landsföret, hafwe Wi wäl icke, i strid med de i nu gällande brottmålslagstiftning antagna grunder, funnit stäl härtil lemna bifall; men, då I icke ifrågakatt berörda påföljds tillämpning emot andra än å ön wisande, ej infödda eller naturaliserade Swenska underfåtar, och det för ordningens bibehållande å ön torde wara nödigt, att dylika personer kunna derifrån aflägnas, då de, såsom det hefer i omsformade Kongl. Bref, "begått förbrytelser, hwilka söra allmänna lugnet i den mån, att deras wistande på ön skulle för densamma medföra wädliga följder", så wisje Wi hämed bemyndiga Eder, såsom den högsta Polismyndigheten å ön, att förbjuda dylika personer, efter undergången straff, widare å ön wistas, litafom äfwen att kunna fortforande, såsom hittills, på förefomma anledningar från ön bortwisa ankommande främlingar och sådana, som berstädes icke i tre månader sig uppehållit.

Meddelande Eder detta till swar och underdånig esterrättelse samt wederbörandes förståndigande, befalle Wi Eder ic.

Kongl. Cirkuläret den 30 Augusti 1859 till Öfwerståthållarembetet och Kongl. Maj:ts samtliga Beskallningshafwande, angående beräkning af stadgadt afdrag i tiden för äddmdt straffarbete, då det i enrum werksälls.

CARL ic. Wår ynnest ic. Sedan Styrelsen öfwer fängelser och arbetsinrättningar i riket dels till den åtgärd, som Ds kunde tänkas i anledning deraf widtaga, i underdånighet anmält att det i 2 § af Wår nädiga Förordning den 21 December 1857 meddelade stadgande att, då straffarbete werksälls i enrum, bör från den del af äddmda strafftiden, som öfwerstjuter tre månader, en fjerdedel afdragas, skall inom särskilda län blifwit i så måtto olifta tillämpadt, att wid uppkommande afdrag af en fjerdedel, en half och tre fjerdedelers månad, fjerdedelers månad ansetts motswara än 7 och än 9 dagar, en half månad än 14, än 15 och än 16 dagar samt tre fjerdedelers månad än 21, än 22 och än 23 dagar; dels ock, med anledning af derom hos Styrelsen gjorda förfrågningar, begärd Wår nädiga förefrist huruvida, i det fall då fånge, efter att i annat häfte hafwa undergått fängelse wid watten och bröd, sedermera förflyttas till cellfängelse för att der hållas till straffarbete i enrum, sfinnunda straff bör, i öfwerenssamme med Wår nädiga Cirkulär den 7 Mars 1855, anses hafwa tagit sin början den dag watten- och brödstraffet slutades samt om och i hwad mån den tid, som åtgått för fångens förflyttning till cellfängelset, bör tagas i beräkning wid bestämmande af det å den äddmda arbetstiden förestäpna afdrag; Så och efter det Wårt Justitieanslotts-embete med införbradt underdånigt uttalande i ämnet inkommit, hafwe Wi funnit godt i nåder förklara, att den genom nädiga Cirkuläret den 7 Mars 1855 meddelade förefrist om den tid, hwarifrån äddmdt fängelsestraff bör anses taga sin början, hwilken före-

friskt ej blifwit genom senare utkommen författning upphäfd eller ändrad, fortsärande skall, jemmäl i fråga om straffarbete, ehvad det i enrum verkställles eller ej, äga tillämpning; Och då det i 2 § af ofwan återopade Förordning den 21 December 1857 stadgade afdrag å tiden för dömdt straffarbete endast blifwit medgifwet för det fall, då straffet i enrum verkställles, hwaraf således, på följande Justitielkanslers-embetet sig yttrat, följer, att detta afdrag, som tillkommit för att bereda en rättvis lindring å fånge, som fullgör straffarbetet i det jemförelsevis med gemensamhetsfängelset hvarare cellfängelset, ej må fången tillgodoberäknas för annan del af straffet än som werkligen blifwit i ensamhetsfängelse verkställd; samt nyssnämnda Förordning uttryckligen innehåller, att, om i sådant afdrag brutet månadstal upptrår, sjerdebels månad skall till sju dagar räknas; wile Wi härigenom i nåder anbefalla Eder att wid beräkning af det i nådiga Förordningen den 21 December 1857 medgifna afdrag å tiden för dömdt straffarbete, då det i enrum fullgöres, tafttaga att, om fånge till följd af transport eller annan orsak först någon tid efter den, då straffet bör anses taga sin början, warde i enrum insatt, afdrag sker endast för den del af återstående i cell tillbragta tiden, som öfverfluter tre månader, samt att, om afdraget finnes uppgå till en, två eller tre sjerdebels månad, å fängelsetiden skall, utan afseende å månadens werkliga dagantal, afräknas för en sjerdebels månad sju, för två sjerdebels eller en half månad fjorton och för tre sjerdebels månad tjugoen dagar. Meddelande Eder detta till kännedom och efterrättelse, befaller Wi ic.

Då tid för dömdt straffarbete skall räknas efter månad eller år, warde den dag för slutdag ansedd, som genom sitt nummer i månaden motsvarar den, från hvilken tidräkningen börjas; börjas den på dag, mot hvilken ej någon svarar i den månad, hvarunder räkningen slutas, warde sista dagen i den månad för slutdag ansedd. Samma lag ware i afseende å fängelsestraff, der ej annan beräkningsgrund finnes särfäst i lag stadgad. Kongl. Förordningen den 13 November 1860 angående beräkning af tiden för dömdt straffarbete och fängelsestraff.

Kongl. Maj:ts nådiga Skrifwelse den 7 Oktober 1870 till Fångwårdsstyrelsen, rörande ändring af föreskrifterna uti Kongl. Rungdörelsen den 25 Oktober 1839 angående fängförteckningars upprättande och afgifwande.

CARL ic. Wår hnest ic. Med förmålan att genom tid efter annan meddelade föreskrifter Direktörerna wid fängelserna samt Stationscheferna wid Kronoarbetsscorpjen blifwit öfverhögade med en mängd skrifgöromål, som ej allenast stundom, för biträdes anlitande, tillflyhade dem alltför betydliga utgifter, utan och ej sällan drogo dem från deras hufwudfattiga åliggande att waka öfwer ordningen inom fångwårdsanstalterna, samt att upprättande af de fängförteckningar, som enligt de wid Kongl. Rungdörelsen den 25 Oktober 1839 fogade formulären N:is 1, 4 och 5 afgifwas, wore för bemälda tjänstemän i hög grad betungande, hafwen 3 uti underdånig skrifwelse den 29 sifflidne April, till beredande af lättnad i tjänstemäns göromål, gjort framställning om åtfylliga förändringar i afseende å berödda fängförteckningar.

Efter det Justitielkanslers-embetet samt Riksdagens Justitie-Ombudsman blifwit i ämnet hörde, hafwe Wi tagit Eder ifrågowarande framställning i nädigt öfwerwägande, derwid den samma blifwit af Oss i så måtto bifallen, att Wi funnit godt, följande förordna att nr de i 2 § af nådiga Rungdörelsen den 25 Oktober 1839 stadgade förteckningar enligt formuläret N:o 1 må utelutas uppgifterna i andra kolumnen angående fångens utseende och hwad i öfrigt är utmärkande eller i afseende å honom anmärkningsvärdt, dels och, med upphäfwande af Kongl. Brevwet den 13 Mars 1849, på det sätt ändra 5 och 6 §§ i förberörda nådiga Rungdörelse samt 27 § i Kongl. Reglementet för Kronoarbetsscorpjen den 8 Augusti 1842, att de i onsförälda §§ af den nådiga Rungdörelsen påhjudna hel- och halfårsförteckningar, enligt formulären N:is 4 och 5, skola upphöra, men att deremot, inom en månad efter de årliga mönstringarna wid straffängelserna och Kronoarbetsscorpjens stationer, ett exemplar af mönstringurllorna innehållande alla de uppgifter, som hittills skolat i nyssnämnda förteckningar förekomma, med undantag endast af bestrifning på fångens utseende, bör af Eder till Justitiefstats-expeditionen insändas, för att derifrån tillhandahållas Justitielkanslers- och Justitie-ombudsmans-expeditionerna till begagnande och derefter uti förberörda Expedition förwaras, afwen som att de rapporter, som, enligt 6 § 3 mom. i meranämnda Kongl. Rungdörelse, vederbörande fängelseföreståndare åligger att för hwarje månad till Justitielkanslern och Justitie-ombudsmannen afgifwa angående inträffade förändringar genom straffångars afgång och ankomst, jemmäl må inrättas på enahanda sätt som mönstringurllorna.

Meddelande Eder detta till kännedom och underdånig efterrättelse, befaller Wi Eder ic.

Kongl. Maj:ts nådiga Instruktion för de Fångwårdsstyrelse; Gifwen Stockholms Slott den 16 December 1859.

## 1 Art.

### Om Fångwårdsstyrelsens sammansättning.

1 §. Fångwårdsstyrelsen utgöres af en Ordförande, som är Generaldirektör öfwer Rikets fängelser och arbetsinrättningar, och två ledamöter, hvilka förordas de till Styrelsens handläggning hörande ärenden och tillika äro Chefer, den ena för Kanslidepartementet, hvarunder lyda Styrelsens Kansli och Byggnadskontor, samt

den andra för Kameraldepartementet, som utgöres af Styrelsens Kammarfontor.

Generaldirektören och ledamöterna utnämnas af Kongl. Maj:tt, de sednare upå underdånigt förslag af Generaldirektören.

2 §. Fångwårdsstyrelsens Kansli utgöres af en Sekreterare, en Undubdsman, en Registrator, en Notarie samt två Kanslistier. Byggnadskontoret förestås af en Intendent med biträde af en Konduktör.

Kammarfontoret består af en Kamrerare, en Kammarförwandt, två Revisorer, en Kassör och tre Kammarstrifware.

Sekreteraren, Kamreraren och Intendenten utnämnas af Kongl. Maj:tt upå underdånigt förslag af Styrelsen, hwaremot de öfriga tjenstbefattningarna tillfattas af Styrelsen, efter fört medelst anslag tungjord 14 dagars ansökningstid.

Styrelsen äger, i mån af behof, att antaga extra ordinarie tjenstemän, så och utse waktbetjening.

Tros, huldhet- och tjensted afsläges inför Styrelsen innan tjenst der tillträdes.

## 2 Art.

### Om de till Fångwårdsstyrelsens befattning hörande ärenden.

3 §. Fångwårdsstyrelsen åligger:

- 1:o att hafwa öfwerinsende å och allmän ledning af fångwården i Riket samt att, till följd häraf och i öfwerensstämmelse med de af Kongl. Maj:tt gifna nådiga föreskrifter, förordna om hwad till god ordning och hushållning böres så wäl inom Rikets fängelser och arbetsinrättningar, som och wid fångtransporter;
- 2:o att i enlighet med de af Kongl. Maj:tt nådigt fastställda staten och meddelade föreskrifter förwalta och redowisa de statsmedel och andra inkomster, som för fångwårdens behof warda anwijade;
- 3:o att, så widt ske kan, jemmäl egna uppmärksamhet å stads- och häradsstämman, som af menigheterna sjelfwa befestas och förwaltas, samt, om misshet der förefinnes, hos vederbörande göra framställning om afhjelpande deraf;
- 4:o att genom inspektioner waka deröfwer, att de föreskrifter, som för fångwårdens förvaltning blifwit meddelade, behörigen efterlefwas;
- 5:o att hos Kongl. Maj:tt göra underdånig hemställan om sådana nådiga och verkställbara förbättringar i fångwården, rörande hwillas widtagande Kongl. Maj:ts nådiga beslut erfordras;
- 6:o att årligen, senast den 15 November, till Kongl. Maj:tt intomma med underdånigt förslag till nya eller ändringar i fört fastställda staten för fångwården under nästföljande år;
- 7:o att årligen, inom samma tid, till Kongl. Maj:tt intomma med underdånigt förslag till Kronoarbetsscorpjens användande i arbete under nästföljande år; samt
- 8:o att, före slutet af hwarje år, angående fångwårdens alla förwalmningsgrenar till Kongl. Maj:tt afgifwa underdånig berättelse för det nästföljande året.

4 §. Fångwårdsstyrelsen tillsätter i hittills wanlig ordning de tjenstemän och betjente wid Fångwårdsinrättningarna, som icke, enligt särställda föreskrifter, af Kongl. Maj:tt eller andra embetsmyndigheter böra utnämnas.

5 §. Till anställning wid Kronoarbetsscorpjen föreslår Styrelsen i underdånighet hos Kongl. Maj:tt Officere. Predikanter, Apoteker och Läkare wid nämnde Corps tillfattas i hittills wanlig ordning.

Wid Kronoarbetsscorpjen anställda Kompani-officere placeras af Styrelsen till tjenstgöring wid de särställda stationerna.

6 §. Till efterrättelse i tjensten äger Styrelsen meddelade nådiga föreskrifter för alla de tjenstemän och betjente, som af fångwårdsmedlen njuta aflöning.

7 §. Om Styrelsens befattning, med anmärkningsmål och frågor om affed eller tjenstledighet för de hos Styrelsen och wid Fångwårdsinrättningarna anställda tjenstemän och betjente, samt åtal för af dem begångna fel och förbrytelser i tjensten warde här nedan närmare stadgad.

I afseende å Fångwårdsstyrelsens rätt att ålägga fångar och kronoarbetssklarar extrajudicial bestraffning komma nu gällande föreskrifter att, till des annorlunda förordnas, till efterrättelse tjena.

## 3 Art.

### Om de hos Fångwårdsstyrelsen förekommande ärendens behandling.

8 §. Fångwårdsstyrelsen sammanträder så ofta det för göromålen erfordras.

9 §. Fångwårdsstyrelsen är kollektiv i rådslagen öfwer der förekommande ärenden, men Ordföranden äger att allena besluta. Ärendena må, der deras wigt och beskaffenhet ej anses fordra båda ledamöternas närvaro, af Generaldirektören jemte fördraganden handläggas och afgöras.

Generaldirektören må och, derest ärendets angelägenhet det oundgängligen kräwer, ensam meddelade befallningar om verkställighets-

åtgärder; dock skola flåta befallningar, i händelse de röra allmänna förhållanden inom Fångvårdsinrättningarna, eller föranleda till ändring i någon redan stadgad ordning eller till utgift, skriftligen utfärdas och därefter uti Styrelsen wid nästa sammanträde, som Generaldirektören bewisat, till protokollet anmälas.

10 §. I Generaldirektörens främvaro inträde, der ej Kongl. Maj:t järfildt annorlunda förordnar, äldste ledamoten, med bibehållande af sina öfriga göromål, i utöfning af ordförandebesättningen, och skola då båda ledamöterna deltaga i afgörande af alla förekommande frågor; dock må i Generaldirektörens främvaro frågor om tjänstemäns af- och tillfättande eller åläggande af ansvar för fel i tjensten, hvarunder likväl ej inbegripes afstängning från tjenstens utöfning eller ådömande af förutet vite, icke afgöras, och ej heller, utan hans medgifwande, beslut fattas eller åtgärder anbefallas, som i mer eller mindre mån rubba eller ändra de grundsatser för fångvården, som förut blifwit stadgade eller följda.

11 §. Wid Fångvårdsstyrelsens sammanträde skall föras protokoll, upptagande förberagna ärenden och fattade beslut.

12 §. Då ledamot wid beslutsfattande ej delar Ordförandens mening, skall anteckning derom ske i protokollet.

13 §. Ärendena fördelas i allmänhet så, att Chefen för Kanslidepartementet föredrager frågor om nya fångellers anläggande eller förändringar af dem, som redan finnas; om fångars och kronoarbetares användande i arbete; om ordning, disciplin, personalredovisning samt religions- och helsevård wid Fångvårdsinrättningarna; om föreskrifter i andra fångvården rörande förhållanden, hvilka ej angå ekonomin och redogörelseverket; samt om befordran, tjenstledighet och affed för eller tjenstefel af tjänstemän inom Styrelsens Kansli och Byggnadskontor, Styrelsens waltbetjening samt tjänstemän och behjerte wid Fångvårdsinrättningarna, med undantag dock af redogörarna.

Chefen för Kameraldepartementet föredrager frågor, som angå inkomster och utgifter samt staters upprättande; de till Styrelsens handläggning hörande anmärknings-, affrisnings- och balansmål, samt i öfrigt alla ärenden af ekonomisk natur; så och frågor om befordran, tjenstledighet och affed för Kamrarkontorets tjänstemän och redogörarna wid Fångvårdsinrättningarna, eller af dessa tjänstemän begångna tjenstefel.

Generaldirektören äger dock att, efter omständigheterna, i såväl flåda fall förordna om afvikelse från ofwänberdda angående ärendenas fördelning i allmänhet gifna föreskrifter, äfwen som att i twifvelaktiga fall bestämma af hvilkendera ledamöten ärende bör fördragas.

14 §. Anordningar om penningar samt andra Styrelsens utgående expeditioner undertecknas af dem, som i beslutet deltagit, och kontrastigneras, anordningar, dispositioner och inwiisningar af Kamraren, men öfriga expeditioner af Sekreteraren. Expedition kan afgå då den är försedd med två underkriffter jente kontrastignantens.

Då uti mål, som hos Kongl. Maj:t anmälas bör, skifaktiga meningar förekommit, skall protokollutdrag, upptagande desamma, bifogas den underdåniga skrifwelsen i ämnet.

15 §. Öfwer de Fångvårdsstyrelsens beslut, hvilka äro af bestafsenhet att de må öfwerlagas och icke angå anmärknings-, affrisnings- eller balansfrågor, äger den med beslutet misnöjde att anföra underdåniga bewår, hvilka till Kongl. Justitie-Statsexpeditionen böra ingifwas senast lördag före tolf å 30-de dagen efter erhållen del af beslutet, som likväl icke desto mindre går i verkställighet.

Om behandlingen af anmärknings-, affrisnings- och balansmål samt desas fullföljd är järfildt stadgad.

I beslut, som af Fångvårdsstyrelsen utfärdas, bör, då ålgan deremot tillåten är, tillika hänwising meddelas om hvad den dermed misnöjde har att för ändrings sökande iakttaga.

16 §. Fångvårdsstyrelsen äger att i och för fångvården äfwa behöflig handräkning af Öfwerståhållarembetet samt Kongl. Maj:ts samtliga Befallningshafwande, äfwen som af Kommandanter å ställen der Fångvårdsinrättningar finnas.

#### 4 Art.

Om förvaltningen af redovisningen af de till Fångvårdsstyrelsens disposition skälba medel.

17 §. De för fångvården anslagna medel äger Fångvårdsstyrelsen att i mån af behof requirera från Kongl. Maj:ts och Rikets Statskontor, aningen kontant eller genom anordning å Landränteri, för att till affedt ändamål anwisa och behörigen redowisja.

18 §. Statskontorets anordning för något läns fångvårdsutgifter å samma läns Ränteri, eller för Stockholms län å Kongl. Räkenskapskontoret, disponerar Fångvårdsstyrelsen på och öfwerländer till Kongl. Maj:ts mederbörande Befallningshafwande; Vörande i hwarje Landränteri nödiga medel till bestridande af de å Länets fångvårdsstat uppförda utgifter ståde wara att tillgå.

För de utgifter i och för fångvården, som utaf sålunda betomme förestöttsmedel af Kongl. Maj:ts Befallningshafwande anordnas, skall verificerad räkning för hwarje kvartal upprättas och af Kongl. Maj:ts Befallningshafwande till Fångvårdsstyrelsen infändas inom nästa månads utgång.

19 §. För alla under Fångvårdsstyrelsen lydande inrättningar, hvilka ej äro skälba under Kongl. Maj:ts Befallningshaf-

wandes insende, förflyter Styrelsen, i mån af behof, nödiga medel, som, med ledning af fastställt stat samt inkomna requisitioner och kassaförslag, till beloppet bestämmas.

För hwarje sådan Fångvårdsinrättning, äfwen som för byggnadsföretag, för hvilka järfilda redogörare äro anskällda, böra, i enlighet med fastställt formulär, dels månadliga kassaförslag, innefattande uppgift å inkomst och utgift, dels och årsredogörelse, åtföljd af behöriga verifikationer, inom stadgad tid infändas till Fångvårdsstyrelsen.

20 §. Alla medel, som till Fångvårdsstyrelsens kassa ingå, böra insättas å Styrelsens räkning i Rikets Ständers Bank, för att, i mån af beslutade anordningar, derifrån af Styrelsen assejneras; dock må Styrelsens Kassör, till bestridande af mindre utbetalningar, innehaftwa kontanta medel till det belopp Styrelsen bestämmer.

21 §. Första helgfria dag i hwarje wecka förväntas inventering af kassan, och tillses derwid att alla till Fångvårdsstyrelsen influtna medel blifwit i Rikets Ständers Bank för Styrelsens räkning insatta, samt att de af Styrelsen från Banken assejnerade belopp äro af wederbörande qvitterade eller hos Kassören förvarade. Protokoll häröfwer, jente det för inventeringen upprättade kassaförslag, förebrages nästföljande seshjonsdag i Styrelsen.

22 §. De uti 18 och 19 §§ omförmälda räkenskaper öfwerlemmas till Kamrarkontoret för att derstädes undergå behöflig granskning.

23 §. Warer, efter sådan granskning, anmärkning mot någon af de i föregående § omförmälda räkenskaper framställt, äger Fångvårdsstyrelsen att, der anmärkningen ej anses böra förfalla, deraf gifwa wederbörande redogörare del för förklarings afgifwande, wid vite, inom wiß föreskrifwen tid. Inkommer ej förklaringen, må den tredfande åläggas att desamma inom ny bestäm tid afgifwa antingen wid förhöjdt vite eller och wid äfwenlyr, att målets afgörande deraf ej hindras.

Efter sålunda slutad skriftwexling bör målet, om yrfande af ersättning wädes emot Landshöfding eller Landshöfdingembete på grund af best beslut eller åtgärd, till Kamrarrätten öfwerlemmas, men i annat fall af Fångvårdsstyrelsen, jemlikt Kongl. förordningen den 11 December 1830, behanblas.

24 §. Af alla medel, som till följd af någon i Fångvårdsstyrelsen anställt tjänstemans anmärkning inslyta i Styrelsens eller underlydande werks kassor och derförent ej kommit kronan till godo, åtnijuter anmärkningsförfattaren femton procent observationsarwode, men är anmärkningen gjord af Kamrarkassöware under Revisjors tillsyn, och af Revisor undersödd, tillkommer den senare en tredjedel af nämnda arwode.

Finnes wid pröfningen af anmärkningsmål uppfällig eller grof försummelse eller uppenbar wanwård wara ådagalagd, må den felaktige åläggas, jente återbärings skyldighet, att jemwäl gälta det i föregående moment stadgade observationsarwode.

Försummar tjänsteman, hvilken gransknings skyldighet såsom tjenstpligt åligger, att, inom den för granskningens fullbordan stadgade tid, de derwid förekomna anmärkningar hos Fångvårdsstyrelsen anmäla, hafwe han sin rätt till observationsarwode förlorat.

25 §. Senast den 31 December hwarje år öfwerlemmas af Fångvårdsstyrelsen till Kongl. Maj:ts och Rikets Kamrarrätt för det nästföljande året behörige hufwudböcker med tillhörande verifikationer öfwer anslaget till fångars wård och underhåll samt öfriga till Styrelsens förvaltning öfwerlemnade medel; och bör derwid fogas affiskt af de anmärkningar, som wid granskning af räkenskaper förekommit.

#### 5. Art.

##### Om Inspektioner och Mönstringar.

26 §. Inspektion å Rikets allmänna Straff- och Arbetsfångelser, samt mönstring ej mindre med derstädes förvarade fångar, än och med Kronoarbetares-corpsen, bör årligen förättas, derwid tillses att hwad till ordning och god hushållning hörer blifwit iakttaget samt att förnärmande af någons lagliga rätt ej ske.

Rikalebes skall, i den mån ske kan och nödigt anses, inspektion förättas å läns- och kronohäkten; och bör under inspektionsresorna uppmärksamhet jemwäl egnas åt stads- och härads häkten.

27 §. De i föregående § omförmälda inspektioner och mönstringar förättas af Generaldirektören, eller af den ordinarie ledamot, som Styrelsen dertill förordnar.

Då inspektion eller mönstring af ledamot förättas, afgifwe denne berättelse om hwad derwid anmärkningsvärdt förekommit. Den, som mönstring eller inspektion förättar, må till biträde derwid antaga en mönstringskommissarie.

28 §. Fångvårdsinrättningarna i hufwudstaden böra af Generaldirektören samt Fångvårdsstyrelsens ledamöter inspekteras så ofta nödigt är och öfriga embetsgöromål det medgifwa; ägande derwid ej allenast Generaldirektören utan och ledamöterna att rätta begångna förseelser och widtaga de mått och steg, som för ordningens och disciplinens bibehållande finnas nödiga; dock med ålgande för ledamöterna att, efter hwarje inom hufwudstaden af dem verkställd inspektion, hwarwid något anmärkningsvärdt förekommit, till Ordföranden wid Fångvårdsstyrelsens nästa sammanträde derom göra anmälan.

29 §. Efter Fångvårdsstyrelsens bepröfvande må, för besigtning å de för fångvården upplåtta byggnader, resa företagas af Intendenten; afwen som Styrelsen äger att, då sådant för wikt bestämt ändamål anses nödigt, uppbraga å annan embets- eller tjensteman inom fångvården att besöka en eller flera Fångvårdsinrättningar i hufvudstaden eller landsorterna.

## 6. Art.

### Om Fångvårdsstyrelsens embets- och tjenstemäns skyldigheter.

30 §. Generaldirektören är i första rummet Kongl. Maj:t ansvarig för uppfyllandet af Fångvårdsstyrelsens åligganden, och bör i sådant afseende tillse, att fångvårdens embets- och tjenstemän med nit och drift fullgöra sina skyldigheter.

Generaldirektören öppnar till Styrelsen ankommande bref, bestämmer tid för Styrelsens sammanträden och antecknar i rotlärne bogen då mål förebragas.

31 §. Redamäternas åligger i allmänhet:

att hvar och en inom honom underlydande Departement hafva närmare infendat öfver göromålens behöriga gång;  
att med noggrannhet och skyndsamt bereda och handlägga de till en hvars förebringning hörande mål;

att efter sedd förebringning skriftligen anteckna Styrelsens beslut till ledning för dess expedierande; och  
att hvar i afseende å de till hans förebringning hörande mål, i den mån det finnes behöfligt, granska protokoll och expeditioner innan de inför Styrelsen till justering uppläsa.

Särskildt åligger:

**Chefen för Kansliet:**

att egna hmyrkelig uppmärksamhet åt ordningen och disciplinen afwen som religions- och helsevården inom Fångvårdsinrättningarna, samt hos Styrelsen anmäla om något anmärkningsvärdt i dessa hänseenden föreligger;

att tillse det anbefallda rapporter öfver fångar, som antingen äro insatta på befämläse eller dömda till straffängelse, i behörig tid ingå, och i första rummet ansvara att försummelse häruti inte äger rum;

att i Januari och Juli månader hvarje år förrätta inventering af Styrelsens säkerhetshandlingar; samt

att med nödigt biträde bereda och uppfatta Styrelsens underdåniga årsberättelse, med undantag af de delar, som höra till kameralförvaltningen.

**Chefen för Kameraldepartementet:**

att med hmyrkelig uppmärksamhet följa hushållningen afwen som uppborås- och rehogörelseverket inom fångvården samt i sådant afseende af inkomne kassa- och peredelorslag jemte andra rehogörelsehandlingar och årsräkenskaper taga hufvudsaklig öfver sig, och, då något anmärkningsvärdt i dessa hänseenden föreligger, derom hos Styrelsen göra anmälan;

att förrätta den i 21 § föreskrifna kassainventering; samt  
att med nödigt biträde bereda och uppfatta förslag till stat för Styrelsen och de särskilda Fångvårdsanstalterna, afwen som de delar af Styrelsens underdåniga årsberättelse, som höra till kameralförvaltningen.

32 §. Sekretären \*) uppfatter, kontraherar och låter affända alla af Styrelsen beslutade utlåtaner, skrifwelser och andra utgående expeditioner, med undantag af anordningar, dispositioner och inwisingar; tillser det concepter och handlingar, hvilka böra i Kansliet förvaras, hållas i god ordning, samt wakar deröfver att öfriga i Kansliet anställda tjenstemän sina skyldigheter behörigen fullgöra.

Sekretären ansvarar, gemensamt med Kameraren, för vården om Styrelsens säkerhetshandlingar och innehar ena nyckeln så wäl till den i Kassörens kassaftap beståliga blecklåda, ut hwilken en del af dessa handlingar, såsom rewerfer, obligationer samt uppboråsborgensförbindelser, finnas inneslutna, som också till den särskilda kassafista, hvaruti öfriga säkerhetshandlingar förvaras.

33 §. Ombudsmanen åligger:

att hålla fullständig, i tidsordning upprättad, förteckning å låne- och borgensförbindelser, gällande kontrakt och andra säkerhetshandlingar, afwen som en i alfabetisk ordning upprättad förteckning öfver alla de personer, som på grund af samma handlingar hafva i förbindelse till Fångvårdsstyrelsen;

att, med ledning af dessa förteckningar, sjelfmant anställa de bewakningar, som i kontrakter och årsproklamata, eller öf eljest, erfordras för bibehållande af nämnda förbindelsers gällande kraft;  
att, då någon åtgärd, som af Ombudsmanen sjelf ej kan wätagas, för sådan bewakning erfordras, derom i god tid hos Styrelsen göra anmälan;

att wid i öfrigt förekommande frågor, ware sig rättgångar eller andra twister och afhandlingar, under hvilka Fångvårdsstyrelsens rätt är beroende, den samma efter erhållen föreskrift iakttaga och bewaka;

att afgifwa utlåtande i de mål, som till hans yttrande af Styrelsen öfwerlemnas;

att uti de till Styrelsens handläggning hörande frågor angående tjenstefel wara ållagare, då sådan erfordras;

att indrifwa i sådana mål dömda böter; samt  
att årligen inom slutet af Januari månad till Styrelsen afgifwa skriftlig berättelse om hwad under påföljande året af ho-

nom blifwit tillgjordt uti alla till hans åtgärd hörande ärenden, tillfä med upplysning om de omständigheter, hwarpå de oafgjorda målen äro beroende.

34 §. Registratören åligger:

att föra diarium öfver alla inkommande handlingar och desamma till weberörande inom werket aflema;  
att i förebringningsrotlar införa ditörande mål;  
att föra journal öfver fångantalet; och  
att ansvara för värden af de handlingar, som böra af honom förvaras.

35 §. Notarien \*) åligger:

att föra Styrelsens protokoll och utfärda de beslut, som genom protokollens utdrag expedieras;  
att med sin påskrift å anordningar bestyrka deras enlighet med Styrelsens beslut;

att föra förteckning öfver och skyndsamt lemna Kamerarens del af de låne- och borgensförbindelser, kontrakt och andra säkerhetshandlingar, som af Styrelsen godkännas eller avslutas;

att biträda wid granskning af de från Fångvårdsinrättningarna inkommande uppgifter angående personalredovisningen; samt  
att förwara de till Styrelsens bibliotek hörande böcker och skrifter och öfver dem hålla fullständig förteckning.

36 §. Kanslisterna biträda wid uppfattande af beslutade skrifwelser, samt beskrifa renskrifning och andra inom Kansliet förekommande göromål, som dem af Sekretären anförtros.

37 §. Kameraren åligger:

att föra kassarekning med Rikets Ständers Bank öfver alla för Fångvårdsstyrelsen i Banken gjorda insättningar samt af Styrelsen derå utfärdade assignationer;

att granska och med påskrift derom förse de kassaförslag, som af Kassören upprättas för de i 21 § föreskrifna weckoinventeringarne af Styrelsens kassa, samt wid dessa inventeringar föra protokoll;

att kontrahera beslutade medels- och peredel-anordningar, dispositioner och medelsassignationer, sedan desamma blifwit af Kassören bostörda;

att annotera de kvitteringar å inslutne medel, som af Kassören utfärdas, samt tillse att medlen senast påföljande söndag warda i Banken insatte;

att, gemensamt med Sekretären, ansvara för värden om Fångvårdsstyrelsens säkerhetshandlingar och innehafwa andra nyckeln till deras i 32 § omförmälda förvaringsrum;

att emottaga och till behörig handläggning besörda alla till Kammarkontoret öfwerlemnade mål;

att afgifwa utlåtande och erforderliga utredningar i större och wigtigare mål, som till Kammarkontorets handläggning remitteras; att såsom aktor hos Fångvårdsstyrelsen utföra de till dess handläggning hörande balans- och affrisningsmål;

att hos Styrelsen göra framställning dels för hvarje kwartal om erforderliga medel till beskrifande af utgifter, hvilka må kunna af Kammarkontoret berättas, dels om anskaffning eller tillverkning wid Fångvårdsinrättningarna af behöfliga beklädnads- och fångklädesperjedlar;

att hos Styrelsen skyndsamt anmäla ej mindre om inbetalningar till Styrelsens kassa af kapital-, ränte- eller andra medel ej på utlöste terminer blifwit verkställda, än afwen hwad som wid granskningen af den genom inkommande kassaförslag och rapporter skeende probitoriska redovisningen, eller eljest på grund af wunna upplysningar, må förekomma anmärkningsvärdt i afseende på hushållningen wid Fångvårdsanstalterna samt wid fullgörandet af ingångna kontrakter om arbetsleveranser och fångdagswerkens användande;

att med biträde af Kassören uppgöra och till Styrelsen inom Septembris månads uppgång hvarje år ingifwa förslag till stat för Styrelsen och för fångvården i riket under påföljande året;

att utöfwa tillsyn öfver upprättandet af Styrelsens hufvudböcker, och jemte Kammarförwanden, dem underskrifwa samt inom den 1 December året näst efter det, som böckerna affe, till Styrelsen ingifwa;

att årligen innan Januari månads slut till Styrelsen ingifwa berättelse om de på Kammarkontorets åtgärd sedan föregående år beroende mål, jemte upplysning om de omständigheter, hwarpå deras slutliga behandling är beroende;

att hafwa tillsyn öfver de i Kammarkontoret anställda tjenstemäns sätt att fullgöra sina åligganden, i hwilket afseende Kameraren äger meddela nödiga föreskrifter och erinringar, samt, i fall åsyftad werkan härigenom icke winnes, hos Styrelsen i ämnet göra anmälan; samt

att emottaga, till Styrelsen ingifwa och, der så nödigt finnes, med eget yttrande beledsaga de framställningar, som af Kammarkontorets tjenstemän å tjenstens wagnar afgifwas.

38 §. Kammarförwanden åligger:

att granska kassa-, material- och peredelorslag, arbets- och dagswerkerapporter, samt derwid tillse att de af Styrelsen gifna föreskrifter och ingångna kontrakter om fångars eller kronoarbetares hushållning warda behörigen iakttagna samt, om hwad derwid anmärkningsvärdt må förekomma, till Kamerarens åtgärd aflema skriftlig framställning;

att granska requissioner å medel, beklädnads- och fångklädesperjedlar samt göra framställningar om anordnande af förfötter,

\*) Jemför Kongl. Skrifwelsen d. 29 Sept. 1868, anmärkt här neban.

\*) Se hänvisningen wid 32 §.



erfättningar eller likvider, som, enligt föreskrift, stola på wisäa tidpunkter utan föregående requisition ur kassan utgå;

att, på grund af inkomna uppgifter och i mån som dessa inkomma, uträkna portionspriset för hvarje utspisningsstermin wid alla de Fångwårdsanstalter, der fastställt spisordning följes, och öfver samma pris upprätta tabellariskt sammandrag;

att göra anmälan om ofwonnämnda förslager, rapporter, requisitioner och uppgifter icke inom föreskrifwen tid från vederbörande inkommit;

att årligen före den 1 September under Kamererarens inseende upprätta och jemte honom underskrifwa Styrelsens hufwudsböcker för föregående året; samt

att uppgöra de uträfningar och tabellariska sammandrag, som erfordras till de ekonomiska afdelningarne af Styrelsens underbäniga årsberättelser om fångwården i riket.

### 39 §. Revisörerne äligger:

att, sedan den till Fångwårdsstyrelsen ingående räkenskap inkommit, ofördröjligen företaga en allmän granskning deraf med hufwudsaktigt syfte att upptäcka möjligen för hand warande proprietärens eller bristande öfverensstämmelse med fastställt formulär eller annan förre felaktighet, som påfaller styndsam rättelse, samt, om sådant finnes, genast derom göra anmälan;

att derefter, med biträde af Kammarfriskwate, efter fastställt fördelning, verkställa den speciela granskningen af räkenskapen och deröfver upprätta omflut, som för begagnade wid bokslutet böra, senast den 1 Juni, till Kamereraren öfwerlemnas;

att med uppmärksamhet följa biträdande Kammarfriskwates arbeten, underskrifwa de af dem upprättade omflut, samt granska deraf gjorda anmärkningar, hvilka, då de till Styrelsen ingifwas, böra åtföljas af Revisörns utlåtande;

att utföra anmärkningsmål, som i följd af räkenskapens granskning eller eljest upptomma, derwid, om laga skäl dertill är, kunde bör framställas att den felaktige skall, jemte återbäringsförligghet, åläggas gälla stadgadt observationsarbode;

att föra särstilda räkningar öfwer de af Fångwårdsstyrelsen ålagda biten samt öfwer fastställda balans- och anmärkningsbelopp, med anteckning om medlens indrifning eller derför widtagna åtgärder, och att för hwarje år upprätta och, inom Februari månads utgång det derpåföljande, aflemla sammandrag öfwer dessa räkningar; samt

att anmäla om räkenskap icke inom föreskrifwen tid till Styrelsen inkommit.

### 40 §. Kassören äligger:

att vara uppberdsman och redogörare för alla till Fångwårdsstyrelsen ingående kontanta medel, i hvilket afseende till vederhöfgheten styrkt uppberdsborgen till belopp af 2,250 Riksdaler Riksmünt skall af honom ställas;

att emottaga, quittera och i Rikets Ständers Bant jemast påföljande förskedag insätta alla efter Styrelsens förordnande af honom lyftade eller eljest inslutne medel, samt att å posten afhentade till Fångwårdsstyrelsen adresserade rekommenderade bref; warande Kassörens quittens å penningar, som till Fångwårdsstyrelsen levereras, icke gällande utan annotation af Kamereraren, hwarom förbehåll skall i quittenet intagas;

att föra och afläsa memorial-bok öfwer Fångwårdsstyrelsens inkomster och utgifter samt persedel-anordningsbok;

att bokföra och utskrifwa beslutade medels- och persedel-anordningar samt dispositioner och medel-assignationer;

att, sedan Styrelsens assignationer på Banten blifwit af Kamereraren kontrastignerade, dem af honom emot qvito emottaga och till underskrift hos Styrelsen förte, samt derefter för samma assignationer lyfta penningar och dem, enligt Styrelsens anordningar, utbetala eller afstånda; warande Kassören för assignationens ansvarig allt ifrån det han den samma af Kamereraren emottagit;

att för hwarje wecka uppgöra och till Kamereraren aflemla kassaförslag, för att tjena till ledning wid de i § 21 föreskrifna eller eljest anbefallda kassainventeringar;

att årligen upprätta och före den 1 Mars till Kamereraren aflemla fullständig kassaredegörrelse för föregående år, särstildt öfwer hwarje af de olika anslag, som till Fångwårdsstyrelsens förvaltning äro öfwerlemnade;

att biträda Kamereraren wid upprättande af de årliga statsförslagen;

att ansvara för värden af de Fångwårdsstyrelsens säkerhets-handlingar, som i Kassörens kassaståp förwaras;

att värda och inom den 1 Mars hwarje år afgifwa redovisning för de uti Fångwårdsstyrelsens förord i Kammarkontoret förwarade persedlar och modeller; samt

att hålla inventarium öfwer de i Fångwårdsstyrelsens embetsrum befintliga möbler och effekter.

### 41 §. Kammarfriskwarne äligger:

att efter dem emellan af Styrelsen uppgjord fördelning af göromålen, föra Kammarkontorets diarium; ordna och förwara Kontorets handlingar och räkenskaper; föra minnesbok öfwer alla sådana Kammarkontoret meddelade handlingar och föreskrifter, som innefatta inlägganden för framtiden eller tjena till upplysning för likartade måls behandling; upprätta sammandrag öfwer de månadliga dagsverksrapporterna; biträda Revisörerna wid räkenskapens granskning, samt ombeförja renskifning och andra göromål, som dem af Kamereraren anförras.

42 §. Kammarförmannten, Revisörerna och Kassören ware likaledes pligtige att, hwar med afseende å sin befattning, tillhand-

gå Kamereraren med biträde wid de inom Kammarkontoret förefallande göromål, samt afgifwa anbefallda upplysningar och yttranden i mål, som till dem för sådant ändamål öfwerlemnas.

### 43 §. Intendenten äligger:

att föra fullständig liggare öfwer ritningar och beskrifningar till samtliga fångwården tillhörande byggnader;

att granska inkommande förslag till byggnaders förändring, förbättring och widmalthållande;

att till nybyggnad eller förändring, efter remiss från Styrelsen, uppgöra förslag och ritning, hwar till kopia skall i Byggnadskontoret förwaras;

att afgifwa utlåtanden i de mål och ärenden, som till Byggnadskontoret hänwijas;

att, i den mån det ske kan, utöfwa tillsyn öfwer fångwården tillhörande byggnader och anmäla förefallande behof af reparationer, äfvensom wata deröfwer att beslutade byggnadsarbeten wara behörigen verkställda;

att årligen inom den 15 September, öfwer nästföljande års byggnadsarbeten upprätta förslag, särstildt för läns- och kronofängelserna, samt särstildt för straff- och arbetsinrättningarna; och att årligen till Styrelsen afgifwa berättelse öfwer byggnadsarbetena.

44 §. Konduktören förer Byggnadskontorets diarium och biträder i öfrigt wid fullgörandet af Kontoret tillhörande göromål.

45 §. Swar och en af Fångwårdsstyrelsens tjenstemän skall, under iakttagande i öfrigt af hwad denna Instruktion stadgar, efterkomma Styrelsens befallningar och föreskrifter i tjensten samt är pligtig att, om han dertill förordnas, förätta annan besättning i lika eller högre grad inom samma kontor eller afdelning.

## 7. Art.

### Om tjenstledighet och afsted.

46 §. Då sådant utan hinder för göromålens behöriga gång ske kan, äger Generaldirektören att åtnjuta 14 dagars tjenstledighet två gånger om året; dock bör han hwar gång, då han af denna förmån sig begagnar och då han derefter i förvaltning af sitt embeta åter inträder, derom hos Justitiestatsministern göra anmälan och jemmwal lemna Styrelsen underrättelse.

Ledamöterna äga likaledes, med Generaldirektörens medgifwande, hwardera under sommarmånaderna åtnjuta högst sex weckors semester; äfvensom, då någon af ledamöterna å annan tid är af förfall hindrad eller eljest i behof af tjenstledighet, Dröföribanden äger att sådan ledighet på högst 14 dagar bewilja.

Under den ledighet ledamöterna, enligt hwad nu är sagdt, åtnjuta, bestrides Kanslidepartementetschefens tjänst af tjenstförättande Sekreteraren och Kameraldepartementetschefens af tjenstförättande Kamereraren.

47 §. Tjenstemännen hos Fångwårdsstyrelsen må jemmwal, då det utan hinder i göromålens behöriga gång ske kan, enligt af Styrelsen gjord indelning, årligen åtnjuta högst sex weckors semester; äfvensom Styrelsen i öfrigt, wid inträffande förfall eller annat hinder, äger att bewilja ytterligare tjenstledighet för Sekreteraren, Kamereraren och Intendenten under högst tre och för öfrige tjenstemännen under högst sex månader om året.

48 §. Tjenstledighet under längre tid, än ofwan sagdt är, sökes hos Kongl. Maj:t. Sådant ansöknings af tjensteman ingifwes dock till Fångwårdsstyrelsen, som den samma, jemte eget underdånigt utlåtande, till Kongl. Maj:t insänder.

Warder ledamots begäran om tjenstledighet af Kongl. Maj:t bifallen, will Kongl. Maj:t i sammanhang dermed om tjenstens upprätthållande under tiden förordna. Under tjenstemans ledighet, ehwad den af Kongl. Maj:t eller Fångwårdsstyrelsen blifwit bewiljad, äger Styrelsen förordna annan lämplig person att den lediges tjenstgöring bestrida.

49 §. Att Styrelsens waktbetjente må, wid förefallande behof, tjenstledighet under längre eller kortare tid af Styrelsen bewiljas.

50 §. Uppstår för någon af Styrelsen antagen tjensteman eller betjent wid Fångwårdsinrättningarna behof af tjenstledighet, äge och Styrelsen, der ej annorlunda särstildt är stadgadt, att sådan ledighet bewilja och om tjenstens upprätthållande under tiden förordna.

51 §. Afstedansöknings från besättning hos Fångwårdsstyrelsen eller derunder lydande Fångwårdsinrättningar bör, då sådant är af Kongl. Maj:t till tjensten förordnad, till Des nädiga afgörande i underdånighet öfwerlemnas; och äligger det Fångwårdsstyrelsen att, när sådan embets- eller tjensteman med döden afgitt, derom hos Kongl. Maj:t i underdånighet göra anmälan.

Afstedansöknings från tjenst, som af Styrelsen tillfätses, prästwas af Styrelsen.

## 8. Art.

### Om åtal och ansvar för tjenstefel.

52 §. För Generaldirektör eller ledamot i Fångwårdsstyrelsen deltagit i wrängt eller lagstridigt beslut, af wårdslöshet eller oförstånd de honom åliggande förligheter åfödsatt, utan tillstånd eller laga förfall från tjenstgöring sig afhållit eller eljest blifwit med fel eller förjummeise i embetet beträdd; warde derför tilltalad inför Kongl. Maj:tis och Rikets Svea Hofrätt och ansvarare efter thy för lika fall om domare i lag stadgadt är.

53 §. Beträdas tjensteman wid Fångwårdsstyrelsen med fel eller försummelse i sin befattning, eller wijar han wårnördnad emot sin förman, må Styrelsen, efter omständigheterna, antingen den felaktige wårna, eller fälla till böter, swarande emot högst en månads lön, eller od honom på högst tre månader från tjenst och lön suspendera.

Slägges suspensionsbesträffning tjensteman, som är af Kongl. Maj:t förordnad, bör anmälan om beslutet, jemte skälen dertill, genast hos Kongl. Maj:t ske.

Omträffar förnådd försummelse, eller är felet af swårare beskaffenhet, må Styrelsen förordna om den felaktiges tillstånd in för Kongl. Maj:ts och Rikets Svea Hofrätt af den person Konungens Justitielansler, uppå Styrelsens anmälan, dertill förordnar; ägande Styrelsen att emellertid ifrån tjenstens utöfning afstå en sålunda under tillfälligt ställd tjensteman intill dess öfwer honom blifwit slutligen dömdt eller Domstolen annorlunda förordnar; och komma under tiden löneintomfverna att innehållas, der ej Styrelsen finner såligt låta den tillstånd någon del deraf uppbära.

54 §. Warber någon af Fångwårdsstyrelsen antagne tjensteman wid Fångwårdsinrättningarna beträdd med fel eller försummelse i sin befattning, äge Styrelsen att honom wårna, bötfälla eller suspendera, på sätt uti nästföregående §. 1 mom. bestämmes. Påter han sig deraf ej rättsas, eller är felet af swår beskaffenhet, må den felaktige af Styrelsen från befattningen skifas.

55 §. Omträtter tjensteman hos Fångwårdsstyrelsen eller wid de under dess lydnad stående inrättningar att till utsett tid afgifwa de upplysningar, förklaringar eller redowisningar, Styrelsen inforbrat, äger Styrelsen att, wid hwarje förnådd inforbrande, bestämma lämpligt vite mot tidens öfwersträbande.

56 §. Med de af Fångwårdsstyrelsen antagne waktbetjente, som beträdas med opålitlighet, försummelse eller olydnad i tjensten, förfares såsom i 54 §. sägs.

57 §. Öfwer erhållen warning må klagan ej föras; men öfwer Fångwårdsstyrelsens beslut, hwarigenom annat ansvar är wordet ålagt, må underdåniga beswår fullföljas på sätt i 15 § finnes föreskrifwet.

Är den klagande till böter fälld; gälle, i fråga om hans skyldighet att böterna nebjätta eller sin oförmåga dertill styrka, hwad i afseende å måls fullföljd från Hofrätt i Kongl. Förordningen den 19 Juli 1815 stadgad är.

Har den klagande blifwit dömd till suspension eller tjenstens förlust, må han, der Styrelsen så nödigt anser, från tjenstens utöfning afstångas intill dess målet blifwit afgjort eller Kongl. Maj:t annorlunda förordnar; och gånge emellertid med löneintomfsten såsom i 53 § för slikt fall sägs.

58 §. Med frågor om tillfall för felaktigheter af Generaldirektören, ledamöterna i Fångwårdsstyrelsen, eller de hos Styrelsen eller underlydande inrättningar anställda tjenstemän i afseende på redowisningen af allmänna medel och kontrollen dertill, förhållas efter hwad derom särskildt är stadgad.

Kongl. Maj:t har i nådig Skrifwelse den 16 December 1859 till Styrelsen öfwer fångelser och arbetsinrättningar i Riket, med öfwerlemnande af Instruktion för Styrelsen, funnit godt i nåder förordna, att Departementscheferna i Fångwårdsstyrelsen äga lita wårldighet med Departementscheferna i Generalstabsstyrelsen.

Äf Kongl. Maj:ts nådiga Skrifwelse till Fångwårdsstyrelsen den 29 September 1863 inbemas, att Kongl. Maj:t funnit godt i nåder förordna, att från hwad uti den för Fångwårdsstyrelsen utfärdade nådiga Instruktion finnes uti 32 och 35 §§ stadgad, angående Sekreterarens och Notariens åligganden, den afwifelse skall äga rum, att uppsättandet af skrifwelser och resolutioner i anmärkningsmål hädanefter kommer att tillhöra Notariens befattning.

Kongl. Maj:ts nådiga Instruktion för Embets- och Tjenstemän wid Rikets straff- och arbetsfångelser; Gifwen Stadhols Slott den 11 December 1860.

#### 1 §. Kommandant åligger:

1:0 att, i enlighet med krigslogar, tjenstgöringsreglemente, generalordres och Generalbefälhafwarsens inom militärdistriket ordres och föreskrifter, föra befälet öfwer den wid fångellet tjenstgörande militärstyrka;

2:0 att ansvara för fångelsens yttre bewakning i öfwerensstämmelse med Fångwårdsstyrelsens eller dess Ordförandes föreskrifter;

3:0 att wid behof lemna fångelsens direktör biträde till ordningens upprätthållande inom fångellet.

#### 2 §. Direktör åligger:

1:0 att, i enlighet med gällande författningar, fastställd stat och Fångwårdsstyrelsens föreskrifter, förwalta fångellet samt waka öfwer ordning och hushållning inom detsamma;

2:0 att till werksällighet befordra laga kraftwunna utslag angående fångarne, så widt werksälligheten skall inom fångellet ske;

3:0 att i ordningsmål utöfwa den bestraffningsrätt, som Fångwårdsstyrelsen, inom de för dess straffrätt bestämda gränser, åt direktören uppdrager, samt att hos Styrelsen anmäla de förbrutelser, som direktören ej äger sjelf bestraffa;

4:0 att föra befälet inom fångellet och tillse att alla befattningshafwande noggrannt fullgöra sina åligganden samt att hwarje fånge riktigt utfär hwad honom tillkommer;

5:0 att ansvara och redowisa för de till begagnande inom fångellet anordnade beklädnads- och fångklädesperfedlar;

6:0 att hos Fångwårdsstyrelsen göra framställning om anskaffande af fångelsens förnödenheter;

7:0 att tillse det fångarne, så widt ske kan, ständigt hållas till hyselsättning och att fångelsens arbeten warda behörigen werksällda, samt hos Fångwårdsstyrelsen waka förslag om wikttagande af de åtgärder, som för fångarnes hyselsättning må wara erforderliga;

8:0 att waka öfwer iakttagandet af de om fångdagewerksens användande afslutade kontrakt samt att, då enligt Fångwårdsstyrelsens medgifwande fånge må uti enskild persons arbete utlemnas, tillse att den fångellet och fången tillkommande godtgörelse för dagewerket förskottswis till fångelsens kassa erlägges, så wida ej Fångwårdsstyrelsen annorlunda föreskrifwit;

9:0 att, med ledning af erhållna föreskrifter, bestämma den betalning, som för werksällt arbete eller dagewerke bör erläggas, och derom meddela kamereraren underättelse samt öfwer materialiers, redskaps och werthigs riktiga användande och wård utöfwa tillsyn;

10:0 att enligt fastställdt formulär föra rullor öfwer fångarne;

11:0 att till riktigheten bestyrka premielistor samt de kassa- och arbetsrapporter, hwilka hwarje månad skola till Fångwårdsstyrelsen inlämnas;

12:0 att, då något af wigt inom fångellet förefaller, derom genast göra anmälan hos Fångwårdsstyrelsen eller dess Ordförande;

13:0 att i fråga om antagande af tjenstemän wid fångellet eller om dit hörande betjentes anställande eller entledigande till Fångwårdsstyrelsen afgifwa förslag, äfwen som att af tjenstemän och betjente mottaga och, jemte eget utlåtande, inlämna framställningar och handlingar, som böra till Fångwårdsstyrelsen ingå; ägande direktören att, om göromålen tillåta och Fångwårdsstyrelsen ej anbefalla särskild inskränkning, bewilja tjenstledigheten under högst en wicka åt fångelsens tjenstemän och under högst sex wicker åt underofficerare wid fångelsens inre bewakning och betjente, samt att förordna behörig person till befattningens bestridande under tiden, dock med wilkor, att utgift för fångellet deraf ej föränledes, äfwen som att, hwad kamererare och arbetsföreståndare angår, deras uppdragsansvar och redowisningsförlidighet under tjenstledigheten forfar.

Direktör wid fångelse med särskild kamererare wære pligtigt att på lämpliga tider inventera förråden samt minst en gång i månaden anställa inventering af fångelsens kassa, derwid tillses, att behöriga likwider i rätt tid inlufat.

Wid fångelse, der särskild kamererare ej är anställd, wære direktören tillika fångelsens uppdragsman och redogörare, samt skälle sig i sådan egenkap de för kamererare i 3 § gifna föreskrifter till efterrättelse.

3 §. Kamererare, som i egenkap af uppdragsman och redogörare skall ställa till wederskäftigheten stykt uppdragsborgen för ett belopp af tvåtusén tvåhundrafemtio Riksdaler Riksmynt, åligger:

1:0 att emottaga och qwittera:

a) de till fångelsens kassa inlytande kontanta medel;

b) de proviantartiklar, materialier, inventarier och effekter, som till fångelsens förråd levereras;

c) de kontanta medel och effekter, som tillhöra fångarne och för deras räkning till fångellet ankomma eller dertilldes förwårswas;

2:0 att ur fångelsens kassa werksällas de utbetalningar, som af direktören, på grund af gällande stat och författningar eller Fångwårdsstyrelsens beslut, anordnas;

3:0 att ur fångelsens förråd utlemna:

a) proviant enligt fastställdt utspisningsstat eller Fångwårdsstyrelsens föreskrifter;

b) beklädnads- och fångklädesmaterialier och perfedlar på grund af Fångwårdsstyrelsens beslut;

c) materialier för arbetenas bedrifwande och inventarier äfwen som fångarnes tillhörigheter, enligt direktörens anordningar;

4:0 att, i öfwerensstämmelse med fastställdt formulär och gifna föreskrifter, föra och afsluta fångelsens räkenskap; börande för hwarje år ett utskrifwet exemplar af hushwuboken, jemte fullständiga verifikationer, inom föreskrifwen tid aflemnas, för att till Fångwårdsstyrelsen inlämnas;

5:0 att ansvara dertill behöriga likwider i rätt tid till fångelsens kassa inlyta eller genast indrifwas samt att icke till enskild person, der ej gällande kontrakt annorlunda bestämmer, utlemna wid fångellet förfärdigadt arbete förr, än full likwid blifwit erlagd;

6:0 att upprätta de förslag, requisitioner, reversaler och räkningar, som för redowisningen eller warors och effekters anskaffande och afståbände äro föreskrifna eller eljest erfordras.

Wid fångelse, der särskild arbetsföreståndare eller arbetsbokhållare ej är anställd, åligger kamereraren att emottaga och efter direktörens föreskrift utlemna det gods, som till förarbetning wid fångellet aflemnas och att, i enlighet med lemnade föreskrifter, föra nödiga arbetsjournaler samt upprätta premielistor.

4 §. För predikant gäller Kongl. Maj:ts den 3 Juni 1846 utfärdade nådiga Instruktion för predikanter wid Rikets fångelser och wid Kronoarbetsercorpsen.

#### 5 §. Läkare åligger:

1:0 att tillse det hufwården wid fångellet på ändamålsenligt sätt handhafwes;

2:0 att waka öfwer ordningen inom hufwuset, tillhålla hufwaktare att fullgöra sina skyldigheter och inför direktören eller be-

fålfhafwaren för inre bewakningen anmäla om förseelse af fänge begås:

3:o att undersöka nykommen fånges helotillstånd och arbetsförmåga; minst en gång i veckan eller oftare, om så nödigt är, besöka de fångar, hvilka förvaras i cell, samt i öfrigt meddela erforderliga upphäringar och bebygg;

4:o att föra sjuksjournal, på bestämda tider afgifwa sjuksrapporter och attestera antalet af utlemnade sjuksportioner;

5:o att hafwa tillsyn och wård öfwer fångelsens chirurgiska instrumenter och medicinal-attiralj.

#### 6 §. Befälhafware för inre bewakningen åligger:

1:o att tillse, det de för inre bewakningen meddelade föreskrifter noggranat fullgöras;

2:o att, närhaft direktören, answara för ordning inom fångellet och wid fångarnes arbeten;

3:o att hwarje morgon och afton öfwerräkna fångarne och i öfrigt på lämplig tid förwissa sig om deras närvaro, kontrollera antalet af utlemnade matportioner samt ombesörja fångrummens öppnande och stängande;

4:o att, enligt lemnade föreskrifter, föra journaler och anteckningar;

5:o att wid fånges ankomst emottaga och till kamereraren öfwerlemnna fången tillhöriga kontanta medel och effekter, sedan de samma blifwit i fångens motbok antecknade, jemte specifikt uppgift å effekternas wården;

6:o att för öfrigt ställa sig till efterrättelse de föreskrifter, honom af direktören meddelas;

7:o att wid tillfälle, då direktören ej är wid fångellet tillstädes, utöfwa hans befattning i den mån sådant af omständigheterna påfallas.

7 §. Arbetsföreståndare, hwilken i egenkap af uppördsman skall ställa till wederskäftigheten styrkt uppördsborgen till beslogg af tvåtusen tvåhundra femtio Riksdaler Riksmünt, åligger:

1:o att såsom uppördsman uttaga de för arbetenas bedrifwande erforderliga materialier, verktyg och redskap, afwen som det gods, som af enskilda personer till förarbetning wid fångellet aflemnas;

2:o att tillse det arbetena wid fångellet noggranat och ändamålsenligt verkställas samt att fångarne med sit och ordning dem förrätta; börande fånge, som af arbetsföreståndaren med förseelse beträdes, ofördröjligen anmälas hos direktören eller befälhafwaren för inre bewakningen;

3:o att till kamereraren aflemna eller, enligt hans requisition, utlemna förärbidgade perleblar och effekter;

4:o att, i enlighet med erhållne föreskrifter, föra arbetsjournaler och anteckningar samt upprätta premielistor;

5:o att årligen, inom föreskrifwen tid, för det föregående året afgifwa fullständig redowisning för de för arbetenas bedrifwande mottagne, fångellet tillhörige, materialier, verktyg och redskap;

6:o att för öfrigt ställa sig till efterrättelse de föreskrifter, honom af direktören meddelas.

Wid fångelse för qwinnor, der arbetsbofhållare är antagen, skola de enligt denna § arbetsföreståndare åliggande göromål fördelas emellan arbetsbofhållaren och arbetsföreståndarinnan sålunda, att arbetsbofhållaren har att fullgöra de i mom. 1, 3, 4, 5 och 6 gifna föreskrifter, samt att de i mom. 2 omnämnda bestyr öfwerlemnas till arbetsföreståndarinnan, hwilken jemwäl är styblig att tillhandaga fångarne med erforderlig undervisning wid arbetet samt att föra nödiga arbetsböcker och anteckningar.

Der ej arbetsbofhållare finnes, åligger arbetsföreståndarinnan, utom nykända henne tillhörande göromål, att från förrådet mottaga och redowisa de för arbetenas bedrifwande erforderliga verktyg, redskap och materialier, samt att i behörig ordning utlemna wid fångellet förärbidgade perleblar och effekter.

Transsumt af Kongl. Skrifwelsen den 11 December 1860 till Fångwårdsstyrelsen, med öfwerlemnande af öfwan intagna Instruktion.

CARL zc. Wår hynest zc. Sedan I medelst underdåniga skrifwelser den 14 Juni och 9 Oktober innewarande är till Wår nådiga pröfning öfwerlemnadt förslag till instruktioner dels för embets- och tjänstemän wid straff- och arbetsfångelserna på Långholmen och i Malmö, för tjänstemannapersonalen wid straff- och arbetsfångellet för qwinnor å Norrmalm i Stockholm, för tjänstemannapersonalen wid strafffångellet i Norrköping samt för direktion och tjänstemannapersonal wid arbetsfångellet för qwinnor inwid Östeborg, dels och för embets- och tjänstemännen wid straffångelserne i Warberg och Landskrona; hafwe Wi låtit Ds detta ärendet i underdånighet förebragas; Och

hafwe Wi, med upphäwande af de under den 7 Mars 1835 utfärdade nådiga instruktioner för embets- och tjänstemannapersonalen wid arbets- och korrektionsinrättningarna å Långholmen och Norrmalm samt i Norrköping och Östeborg afwen som wid Malmö fästnings- och korrektionsfångelse, i nåder utfärdat en gemensam instruktion för embets- och tjänstemän wid Rikets straff- och arbetsfångelser, hwilken härmed till Öber öfwerlemnas, med Öber öppen lemnad rätt, att, der så nödigt finnes, förte hwarje fångelses tjänstemannapersonal med en efter fångelsens särskilda förhållanden lämpad instruktion, upptagande, utom hvad af den gemensamma nådiga instruktionen är å fångellet tillämpligt, ej mindre de närmare föreskrifter, som för de i den nådiga instruktionen omnämnde tjänstemän äro behöflige, än och stadganden angående öfrige besatt-

ningar inom fångellet; dock, enär för organiserandet af fästningsfångelserna i Carlskrona, Christianstad och å Ny Efsborg efter samma plan, som blifwit antagen för Rikets öfrige straff- och arbetsfångelser, för närwarande möta flera hinder,

kommer ifrågawarande nådiga instruktion ej tills widare att gälla för sistnämnde tre fästningsfångelser.

I sammanhang härmed och jemte det Wi, med afseende å hvad I anfört angående förhållandena med direktörens wid Malmö straff- och arbetsfångelse befäl öfwer berflades tjänstgörande bewakningskommendering, anbefallt Öfwen för Landtstörswardepartementet att färskildt anmäla frågan om bemälda direktörs förordnande till kommendant, hafwe Wi, som förbehålle Ds att, wid framdeles inträffande ledigheter af sådana direktörsbefattningar, hvilka warit med utöfning af kommendantembete förenade, Sjelfwe, på Öbert förslag, förordna efterträdare, sunnit godt i nåder bestämma:

att Fångwårdsstyrelsen äger att, i likhet med hvad hittills skett, falla en eller två för redbarhet sökta personer i Östeborg att, enligt Styrelsens föreskrifter, biträda wid tillsynen öfwer arbetsfångellet i nämnde stad;

att åt kommendanten i Landskrona uppdrages att, i enlighet med Fångwårdsstyrelsens närmare föreskrifter, kontrollera straffångelsens i Landskrona kasas och till riktigheten attestera de kasarapporter, hvilka hwarje månad skola till Fångwårdsstyrelsen insändas; och

att Fångwårdsstyrelsen bemyndigas att i den mån, sådant pröfwes erforderligt, lemna fångelseföretör rättighet att, utan särskildt tillstånd, åtnjuta någon kortare tids tjänstledighet.

Swilket Öber till känneedom och efterrättelse samt wederbörandes förståndigande härigenom meddelas; och befaller Wi zc.

Kongl. Maj:ts nådiga Stadga angående extrajudiciell bestraffning för den lägre manliga bewakningspersonalen wid Rikets fångelser; Gifwen Stockholms Slott den 17 September 1861.

Wi CARL zc., göre weterligt: att Wi, med upphäwande af hvad i äldre Instruktioner och Reglementen finnes stadgadt angående användande af husaga och extrajudiciell bestraffning å waktmästare och waktkarlar wid fångelser, men utan ändring af den å Fångwårdsstyrelsen uppdragna rättighet att de af Styrelsen antagna tjänstemän och waktbetjente, för sel och förjummelser i tjensten, warna, bötfälla, suspendera eller från tjensten ställa, sunnit godt i nåder förordna som följer:

1 §. Mot underbefäl och waktmankap wid den inre bewakningen å Rikets Straff- och Arbetsfångelser, der de ej äro under Krigslag ställda, afwen som emot waktnektar wid Låns- och Kronofångelser, må arrestraff under högst fjorton dagar användas såsom extrajudiciell bestraffning, ej mindre för sådant tjenstfel, som icke i allmän lag är med straff belagdt, än och för ohydnad eller wanwördnad emot förman.

2 §. Arrestraffet må, efter det den felaktiges förbrytelse wid anskäldt förhör blifwit utrönt, åläggas, å Straff- och Arbetsfångelse af fångelsens Direktör samt å Låns- och Kronofångelse af Rönningens Befallningshafwande eller den Tillsyningsman, som i Befallningshafwandens ställe satt är.

3 §. Förenämnde arrestraff skall i läst ljust rum undergå; och bör den arresterade erhålla nödortstigt föda, på des egen behofnad, men icke annan dryk än watten.

4 §. Besträffning, som enligt denna stadga blifwit, bör, der så ske kan, genast verkställas; dock må uppsjöf eller afbrott ske när den felaktiges tjenstgöring icke utan olägenhet kan undwaras.

Warber någon för brott, som till Domstols upptagande hörer, hättad eller till arbota answar falld, förfaller all fråga om verkställighet af honom ådömd extrajudiciell bestraffning.

5 §. Öfwer alla extrajudiciellt bestraffade skall fångelsens Direktör föra rulla, deruti förseelsens och straffets beskaffenhet antecknas.

6 §. Warber extrajudiciell bestraffning utan skäl använd, answare wederbörande derför såsom för annat tjenstfel.

7 §. För hwar och en, som till underbefäl wid fångelses inre bewakning eller till waktbetjent, antages, bör, innan tjenstled afläggas, denna stadga uppläsas.

Det alle, som wederbör, zc.

Uti nådig Skrifwelse till Fångwårdsstyrelsen jemwäl af den 17 September 1861 har Kongl. Maj:it förordnat, att den bestraffningsrätt, som enligt berörda nådiga Stadga tillerkännes Direktörerne wid Straff- och Arbetsfångelserna, kommer att wid Carlskrona, Christianstads och Ny Efsborgs fästningsfångelser tills widare i stället utöfwas af Kommendanterna. N:o 62.

Kongl. Maj:ts nådiga Reglemente för Låns- och Kronocellfångelserna i Riket; Gifwet Stockholms Slott den 28 Maj 1867.

1 §. Wid Låns- och Kronocellfångelserna äro anställde en Fångelseföreståndare, under benämning Direktör eller Bewakningsbefälhafware, samt Prest, Läkare och waktbetjening.

2 §. Fångelseföreståndare, Prest och Läkare tillfättas af

Fängvårdsstyrelsen, efter samråd med Kongl. Maj:ts Befallningshafwande i det län, der fängelset är beläget.

3 Fråga om kompetens och lämplighet inhentat före tillsättningen yttrande, angående Prest af weberbörande Domkapitel och angående Läkare af Sundhetskollegium.

Waktbetjening tillsättes, uppå Fängelseföreståndarens förslag, af Fängvårdsstyrelsen efter samråd med Kongl. Maj:ts Befallningshafwande.

### 3 §. Fängelseföreståndaren åligger:

1:o att answara för ordning och hushållning inom fängelset;  
2:o att emottaga till fängelset behörigen förpassad fånge och att, om tvekan beträffande förpassningen uppstår, ofördröjligen anmäla förhållandet hos Kongl. Maj:ts Befallningshafwande samt enligt föreskrift vidare förpassa;

3:o att kungöra och, såvida verkställigheten skall inom fängelset ske, verkställa utslaget angående fånge, samt att fånge afvända till annan ort eller frigifwa, allt i enlighet med Kongl. Maj:ts Befallningshafwandes föreskrift;

4:o att tillse att waktbetjeningen, som är ställd under Fängelseföreståndarens lydnad, noggrant fullgör sina åligganden samt att hwarje fånge riktigt utfår hwad honom tillkommer;

5:o att, om ordning wid fångtransport förmärkes, derom skyndsamt göra anmälan hos Kongl. Maj:ts Befallningshafwande; warande Fänggevaldiger, under tjänstgöring wid eller inom fängelset, ställd under Fängelseföreståndarens lydnad;

6:o att, om fånge bryter emot anbefalld ordning, genast eller senast påföljande söndag, göra anmälan om förhållandet hos Kongl. Maj:ts Befallningshafwande, som efter salens befallhet bestämmer straff för förseelsen; ägande dock Fängelseföreståndaren att, der för ordningens widmakthållande så nödigt är, insätta fången i mörk cell eller, om säkerheten så fordrar, honom med fångsel belägga;

7:o att hos Kongl. Maj:ts Befallningshafwande göra framställning om anskaffande af fängelsets förnödenheter;

8:o att under ansvarighet såsom uppborädsman, i hwilken egenkap han skall ställa till weberhäftheten styckt uppborädsborgen för det belopp, Fängvårdsstyrelsen bestämmer, emottaga och redowisa:

a) de probiantartiklar, materialier, inventarier och effekter, som för fängelsets räkning till honom levereras;

b) de kontanta medel och effekter, som tillhöra fånge och för des räkning till fängelset antomma eller derfördes förwärfwas; börwande, i öfwerensstämmelse med derom af Fängvårdsstyrelsen meddelade föreskrifter, nämnde kontanta medel och effekter genast antecknas i fångjournalen och i fångens motbok, jemte specifikt uppgift å effekternas värden;

c) de materialier, jemte werthyg och redskap, som af enskild person för arbetes utförande wid fängelset aflemnas;

9:o att ofta och i allmänhet dagligen besöka hwarje fånge och, om denne sådant önskar, lemna nödigt biträde wid försattande af beswärskrift eller nådansökning;

10:o att söka bereda tillgång på lämpligt arbete för de i fängelset intagne fångar;

11:o att, enligt lemnade föreskrifter, föra rulla öfwer fångarne samt journaler och anteckningar;

12:o att, då något af wigt inom fängelset förefaller, derom ofördröjligen göra anmälan hos Kongl. Maj:ts Befallningshafwande;

13:o att för öfrigt ställa sig till efterrättelse de föreskrifter, honom meddelas af Fängvårdsstyrelsen eller Kongl. Maj:ts Befallningshafwande.

4 §. För Predikant wid cellfängelse gäller Kongl. Maj:ts för Fängpredikanter i allmänhet utfärdade nädiga Instruktion.

### 5 §. Läkaren åligger:

1:o att waka öfwer helsewården wid häftet och hos Kongl. Maj:ts Befallningshafwande anmäla derwid anmärkta brister;

2:o att besöka det sjukwården wid häftet på ändamålsenligt sätt handhafwas;

3:o att för nämnda ändamål, så ofta som erfordras, besöka fångarne, de sjuka i allmänhet dagligen, watten- och brödfångar minst två gånger i weckan och öfriga fångar minst en gång i weckan;

4:o att meddela erfordrerliga upplysningar och betyg;

5:o att föra sjukjournal, på bestämda tider afgifwa sjukrapporter och attestera antalet af utlemnade sjukportioner;

6:o att hafwa tillsyn och wård öfwer fängelsets kirurgiska instrumenter och medicinal-artiklar samt de läkarewården wid häftet wårdande handlingar;

7:o att wid läkemedels förordnande iakttaga all den sparshamhet, som med de sjukas bästa är förenlig, granska apoteksräkningarna till deras öfwerensstämmelse med gjorda requisitioner och derafter rättigheten genom påskrift attestera.

6 §. För waktbetjeningen utfärdas nödig instruktion af Fängvårdsstyrelsen.

7 §. Uppstår för tjensteman eller waktbetjent behof af tjenstledighet äger Kongl. Maj:ts Befallningshafwande att sådan ledighet under högst en månad bewilja och om besättningens upprätthållande under tiden förordna; börwande, om Fängelseföreståndaren erhåller ledighet öfwer en wecka, underrättelse derom meddelas Fängvårdsstyrelsen.

Förwänleder tjenstledighet utgift af fångwårdsmedlen, eller sökes ledighet för längre tid än en månad, eller inträffar wakens, bör

Wadmans Begl.

ärendet öfwerlemnas till Fängvårdsstyrelsens afgörande; och äger Kongl. Maj:ts Befallningshafwande, der sådant af omständigheterna påtållas, att om besättningens upprätthållande under tiden förordna.

8 §. Beträdes tjensteman eller waktbetjent med fel eller försummelse i sin besättning, må Kongl. Maj:ts Befallningshafwande, i afwaktan på det beslut Fängvårdsstyrelsen, jemlikt des instruktion, äger fatta, den selaktige från besättningens utöfning afstånga.

Särskilda bestämmelser.

9 §. 1 Mom. Inom cellfängelse skall tyktud och stillhet iakttagas.

2 Mom. Hwarje cellfänge bör, såvida ej swår wäderlek eller annat hinder wäder, på fånggård dagligen tillbringa en half timme eller mera, då läkaren så förordnar.

3 Mom. Under den mörta delen af dygnet upplyses korridorerna, och må fånge, som sådant önskar, med Fängelseföreståndarens tillåtelse, morgon och afton hafwa cellen upplyst på egen bekostnad.

4 Mom. De celler, der quinnofångar förwaras, böra, så widt ske kan, wara i särskild afdelning af fängelset. 3 cell, der sådan fånge förwaras, får ej waktnekt ingå, om ide Fängelseföreståndare, waktquinna eller annan weberbörande är tillstades.

5 Mom. 3 hwarje cell skall, när fånge der förwaras, finnas ett exemplar af Nya Testamentet.

10 §. Kansliförhör med fånge bör i allmänhet helst förwattas inom fängelset.

11 §. Om för fånges räkning wid fängelset emottages något större penningbelopp eller effekter af stort värde, bör med wården deraf förhållas efter den särskilda föreskrift, Kongl. Maj:ts Befallningshafwande meddelar.

12 §. Bryter fånge mot anbefalld ordning, må han tillrättawisas med förlust af hysesfättning, eller förknappning af wanlig fångkost med högst en trejedel, eller minskning af bekwämlighet, eller i swårare fall insättning i mörk cell, allt under högst åtta dagar.

Kan fånge ej säkert wårdas utan särskildt fängsel, då må han dermed beläggas, dock ej annorlunda eller på längre tid än säkerheten fordrar.

Om användande af disciplinär bestraffning eller fängsel skall anteckning göras så wäl genast i fångjournalen, som od i nästa månads fångförteckning.

13 §. Wid cellfängelse anställd tjensteman eller betjent må icke wara leverantör till häftet eller med fånge sig i handel, byte eller gåfwoaftal inlåta.

Hwillet weberbörande till underdånig efterrättelse lärer.

Kongl. Maj: har uti nädig Skrifwelse till Fängvårdsstyrelsen den 28 Maj 1867, jemte tillfännagifwande att ofwan intagna Reglemente utfärdats, i näder förklarar bland annat:

att ej mindre det för de nya länsfångelserna den 24 November 1846 fastställda probitoriska reglemente, än od föunt gifne föreskrifter om Kongl. Maj:ts Befallningshafwandes rätt att ålägga betjeningen wid fångelserna bestraffning samt den i Kongl. Brefwet den 5 Januari 1847 meddelade föreskrift om Provincialläkarens wälförliga företrädesrätt till läkaretjensterna wid nämnda fångelser upphäwas; samt

att det nya Reglementet jentwål må i tillämpliga delar tjena till efterrättelse wid de efter cellsystemet ej inrättade kronohäkten i Engelholm och Mingsås. N:o 52.

Kongl. Maj: har funnit godt i näder stadga som följer:

1:o. Tillhyningsman wid kronohäkte åligger att, under Kongl. Maj:ts Befallningshafwandes lydnad, i afseende å kronohäkte utöfwa den besättning, som wid länsfängelse i stad, der Kongl. Maj:ts Befallningshafwande har sitt säte, utöfwas omedelbart af Kongl. Maj:ts Befallningshafwande; sftbemälda myndighet dock obetaget att, der den finner särskilda omständigheter sådant påtålla, någon wiß del af nämnda besättning sig sjelf förbehålla.

2:o. Tillhyningsman förordnas af Kongl. Maj:, uppå förslag af Kongl. Maj:ts Befallningshafwande.

3:o. Kongl. Maj:ts Befallningshafwande må, då behofwet det påtållar, bewilja Tillhyningsman tjenstledighet under högst en månads tid samt förordna lämplig person att tjensten förwatta; börwande underrättelse härom Fängvårdsstyrelsen meddelas.

4:o. Tillhyningsmans anföring om ledighet för längre tid än en månad skall af Kongl. Maj:ts Befallningshafwande, jemte underdånigt utlåtande, anmälas till Kongl. Maj:ts nädiga pröfning.

5:o. Om Tillhyningsman beträdes med tjenstfel, bör han derför ställas under tilltal inför weberbörande Hofrätt.

6:o. Wid kronohättet i Warberg beskribes Tillhyningsmannabesättningen af Direktören wid straffängelset derstädes. 3 fråga om tillhyen wid kronohäkten å Långholmen och å Norrmalm gäller hwad särskildt stadgad är. Kongl. Maj:ts nädiga Skrifwelse den 28 Maj 1867 till Fängvårdsstyrelsen, angående Tillhyningsmän wid kronohäkten i Riket.

Fängvårdsstyrelsens Rungörelse den 23 Maj 1870, angående ransfångarens förpassande till kronohäkten, wisar, att särskilda, under infennde af Tillhyningsmän ställda kronohäkten finnes för nedannämnda distrikt, nämligen:

i **Saparanda**, för norra delen af Norrbottens län;  
i **Sudiswall**, för staden samt Norra och Westra Gellinglands domsagor;

i **Norrteje**, för Norrteje, Östhammars och Dreggrunds häder jemt Frösåkers, Nordinghundra, Lyhundra och Sjuhundra häder samt **Wabbe**, Häfverö, Bro, Wäts, Frötuna och Kämma Steppelag; i **Östlångana**, för staden samt Öster- och Wester-Nelanne häder; i **Norrköping**, för staden samt Björkefunds, Östfunds, Löfings, Bråbo och Memnings häder; i **Udewalla**, för norra delen af Göteborgs och Bohus län; i **Carlskamm**, för Carlskammns och Sölvesborgs städer samt Bräne och Efters häder; i **Warberg**, för staden samt Faurås och Himble häder; i **Kungsbacka**, för staden samt Wisse och Hjäre häder; samt i **Engelholm**, för staden afven som Korra och Södra Åsbo samt Hjäre häder.

**Kongl. Maj:ts nådiga Reglemente för Stockholms Stads ransafningsfängelse utfärdades den 16 November 1869.**

Wid fängelset, öfver hvilket Öfverståthållareembetet, genom Konungens Fogat, utöfvar infende, äro anställda en Föreståndare under benämning Direktör, en Kreditant som är Prest, en Läkare, en Bewakningsbefälhafware och waktbetjening.

Direktören åligger, bland annat:

att ansvara för ordning och hushållning inom fängelset; att emottaga till fängelset behörigen förpassad fänge och att, om twiflan beträffande förpassningen uppstår, oförbrörligen anmäla förhållandet hos Öfverståthållareembetet samt enligt föreskrift vidare förvara; samt

att kungöra och, såvida verkställigheten skall inom fängelset ske, verkställa utslag angående fänge, samt att fänge afsända till annat ort eller frigifwa, allt i enlighet med Öfverståthållareembetets föreskrift.

Andre Stadsläkaren i Stockholm är fängelsets läkare.

Hwad vidare i ämnet stadgats, inhämtas af No 69 i F. S., der Reglementet intagit.

**Kongl. Maj:ts förnyade nådiga Instruktion för Fångewaldiger; Gifwen Stockholms Slott den 21 December 1865.**

1 §. Fångewaldiger antages af Kongl. Maj:ts Befallningshafwande.

2 §. Gewardiger åligger att verkställa fångföring och deraf förantebd bewakning i den ordning här nedan sägs; och bör Gewardiger wid fångföring, utan onödigt uppehåll, fortställa fänge på bestånd tid till anvisadt ställe.

3 §. Gewardiger skall i tjenstgöring alltid vara försedd med denna Instruktion samt klädd i uniform med tillhörande wapen efter fastställt modell.

Beklädnad bestofar Gewardiger sjelf. Wapen och rentygsperfeblar bestås af Staten, men skola af Gewardiger i behörigt stid underhållas. Ammunition bestås likaledes af Staten.

4 §. Gewardiger skall, då han ej är i tjenstgörande stadd, wistas å den ort, som för honom af Kongl. Maj:ts Befallningshafwande bestämmes, och får derifrån icke utan tillstånd sig begifwa.

5 §. Då fänge af Gewardiger emottages, skall derjemte till denne aflemnas dels förpassning, upptagande fångens namn, stället dit fången bör föras samt föreskrift om och huru han bör wara med fångsel belagd, dels förpassningen bilagd fångedel, upptagande, jemte namnet, fångens ålder och utseende, orsaken till häftandet samt fullständig förteckning på hans medförande tillhörigheter. Denna fångedel åtföljer fången till bestämmelseorten.

Wid fånges emottagande bör Gewardiger afgifwa qwitto såväl derom som å fångens förnämnda tillhörigheter.

6 §. Förpassning utfärdas af Kongl. Maj:ts Befallningshafwande eller Landssekreterare, Tillhåningsman wid kronohäkte, Domstol, Chef för afdelning af Kronoarbetsskorpser, Magistrat, Borgmästare, Stadsfiskal, Kronofogde, Landsfiskal eller Länsman. Fångedel utfärdas, då fänge mottages från häkte, der fångelsefästare är anställd, af denne, men i annat fall af den, som förpassningen utfärdad.

Förpassning upprättas i två exemplar, af hvilka Gewardigern öfverlemnar det ena exemplaret åt den, som af honom emottager fången; och erhåller Gewardigern å det andra exemplaret bewis om behörigt aflemnande af fången och hans tillhörigheter.

7 §. Från den i förpassningen meddelade föreskrift i afseende å fånges beläggande med fångsel må afwitelse icke ske, såvida ej fänge under förslingen gör försök att rymma eller wisar sig trosfig eller wälsam, i hvilket fall Gewardigern äger, i mån af behof, belägga fången med fångsel utöfwer hwad i förpassningen kan wara föreskrifwet; hörande dock Gewardigern om anledningen till den åtgärd, som af honom i detta hänseende widtages, och om besafsenheten af det använda fångsel medbela fullständig anteckning å förpassningen samt bestutan tydligt anmäla förhållandet hos Kongl. Maj:ts Befallningshafwande.

8 §. Wid fånges emottagande bör Gewardigern verkställa noggrann wistation i närvaro af den, som fången aflemnar, afven som Gewardiger är berättigad att förnyad wistation efter omständigheterna anställa; dock att, om qwinna skall underkastas wistation in på kroppen, sådant bör i enrum af tillkallad qwinna verkställas. Gewardiger ansvarar under försling derför att fångsel, hwar med fänge är belagd, befinnes uti tillbörligt stid samt att fången ej innehar annat än nödiga klädesperfeblar.

9 §. Gewardiger åligger att med foglighet behandla fänge samt tillse att denne undfår nödig söda och onwärdnad, afwen som att han ej skadas af honom pålagdt fångsel.

10 §. Wid fångföring på åkbon skall särskild person verkställa föringen; och må flere fångar, än hwad i förhållande till häftantalet särskildt stadgadt är, ej medföras, afwen om den skutande stulle dertill samtycka.

Då utrymmet på åkbonet sådant tillåter, bör Gewardiger, derest ej Kongl. Maj:ts Befallningshafwande för särskildt fall anordna förestifwit, föras på samma åkbon, såsom den eller de fångar, som medfölja.

Fångsel, hwar med fänge är belagd, får ej wid åkbonet fastgöras.

11 §. Gewardiger skall tillse att fänge ej rymmer samt att han iakttaga tyktad och ordning.

Will främmande person i någon angelägenhet tala wid fänge och är tillfälle dertill, må samtalen ej annoterades äga rum, än i Gewardigers närvaro.

Fänge, som genom laga kraft ägande utslag blifwit till straffarbete dömd, är ej berättigad förfässa sig förplägning utöfwer hwad honom af Staten bestås. Will och kan annan fänge förfässa sig bättre underhåll, ware det tillåtet, så widt ordningen eller säkerheten derigenom ej föres.

Perfeblar och effekter, som medfölja fänge, få icke förslingras.

12 §. Bryter fänge mot anbefalld ordning, må Gewardiger honom derför wara men ej bestraffa, utan skall Gewardiger om förhållandet göra striftlig anmälan, hvilken, efter fångens ankomst till närmaste allmänna fångwårdsinrättning, af vederbörande prästwas och afgöres, såsom wore fångens förselsse inom fångwårdsinrättningen begången.

13 §. Rymmer fänge, eller jätter han sig till motwårn emot den, som will honom från rymning hindra, må, jemlikt 5 Kapitlet 9 § Strafflagen, det wäld brukas, som till rynnningens förekommande nödigt är. Lag samna ware der annan än fänge jätter sig med wäld eller hot emot den, som rynnningen hindra will.

Kan Gewardiger ej förekomma rymning utan att begagna eldwapen, bör han tillropa fången att flanna innan skott afslöpas samt, då sådant sker, rikta skottet emot nebra delen af rynnarens kropp.

Om förloppet wid tilldragelse af ofwannämnda besaffenheter skall Gewardiger afgifwa striftlig berättelse dels wid fångtransportens aflemnande till den, som deramma mottager, och dels efter återkomsten till Kongl. Maj:ts Befallningshafwande.

14 §. Lydas fänge att rymma, må Gewardiger, om annan fänge åtföljer transporten, icke aflägsna sig derifrån, utan bör han, så tydligt som han kan, om rynnningen underätta Kronobetjentagen i orten och i öfrigt widtaga de åtgärder för fångens efterspanande, som omständigheterna medgifwa, samt derest fortställa resan; och åligger det Gewardiger att å förpassningen göra anteckning om rynnningen afwen som att inberätta händelsen till Kongl. Maj:ts Befallningshafwande.

15 §. Uti nattqwarter ombesörjer Gewardiger bewakningen af de honom anförtrödda fångar, derest å stället icke finnes läns- eller kronohäkte, i hvilket fall fångarne skola, under uppehållet, i häftet förwaras.

16 §. Då Gewardiger anländt till nästa Gewardigersstation eller anvisadt häkte, aflemnar han de honom anförtrödda fångar till der warande Gewardiger eller fångelseföreståndare. Ej må Gewardiger derifrån återwända för än han gjort sig undermåttad om fångar der finnas, som böra till samma Gewardigers station fortstäckas. Finnas de, skall han, enligt förpassning, dem emottaga, hwarefter han i förestifwanda ordning bör återwända.

Wöter Gewardiger mellan stationerna annan fångtransport och kan utwexling af fångar emellan bägge Gewardigerna ske, bör sådan utwexling göras och hwardera Gewardigern derest jemast återwända.

Om, med afseende å fångarnes antal eller annat förhållande, försäkrat bewakning blifwit anordnad, bör dermed förtäcktas tillbehör transporten blifwit wid nästa allmänna fångwårdsinrättning aflemnad.

Främställes till Gewardiger, under transport, anfordran att emottaga behörigen förpassad fänge, som bör samma wäg fortstäckas, må Gewardiger sådant ej wägra, derest fångens emottagande kan ske under iakttagande af hwad i 10 § är stadgadt.

17 §. Gewardiger undfår, under uppberödsmanufaktur, af Kongl. Maj:ts Befallningshafwande förfött till nödiga utgifter under resan och redowisar derför wid den tid och i den ordning Kongl. Maj:ts Befallningshafwande bestämmer.

Gewardiger ansvarar och för behörig wård af wapen, rentygsperfeblar, ammunition, fångsel och fångtappor samt öfrigt Statens eller fänge tillhörig egenom, som af Gewardigern emottages.

18 §. Sjuknar Gewardiger under fångföring eller bewakning så att han resan eller bewakningen icke fortställa kan, åligger det Gewardiger att efterända närmaste kronobetjent, som, sedan han af Gewardigern erhållit hans wapen jemte nödiga medel och denna Instruktion, sjelf eller genom annan lämplig person, till hwilken i sådant fall de mottagna wapnen och medlen, jemte Instruktionsen, öfverlemnas, öfwertager och fallgör Gewardigers tjenstgöring.

\*) Jemför Kongl. Skrifwelsen den 5 December 1871, införd här nedan.

19 §. Sjuknar fånge under transport, så att han icke utan fara för lif eller framtida helse kan fortstas, åligger det Gewaldiger att till närmaste kronobetjent eller, om det ej kan ske, till annan lämplig person aflemna fången tillika med afskrift af förpackningen, i hvar fången röres, samt nödiga medel, hvarjemte underättelse om denna Instruktions innehåll i 8, 9, 11, 12, 13 och 17 §§ af Gewaldigern meddelas; hvarande, dervest fången blifwit aflemnad till annan än närmaste kronobetjent, denne senare genast underättas om förhållandet, hvarom jemväl, i hvilketdera fallet som helst, anmälan skall skyndsamt göras hos Kongl. Maj:ts Befallningshafwande.

20 §. I öfrigt åligger Gewaldiger att skälla sig till efterrättelse de föreskrifter, som honom af Kongl. Maj:ts Befallningshafwande meddelas.

Under tjänstgöring wid eller inom län- eller kronohäkte står Gewaldiger derjemte under fängelseföreståndarens lydno.

21 §. Släpper Gewaldiger fånge lös med wisja eller af wårdslöshet, straffes dervör enligt allmän lag.

Beträdes Gewaldiger eljest med fel eller försummelse i tjensten, förfares derved på sätt, som stadgas uti 67 § af Kongl. Maj:ts nådiga Instruktion för Landshöfdingarne i rikets län samt de wid Länsstyrelserna anställda tjänstemän den 10 November 1865.

22 §. Hwad i denna Instruktion blifwit stadgad gäller i tillämpliga delar för de personer, hvilka blifwa såsom Extra-gewaldiger använda.

Denna nådiga Instruktion skall den 1 Juli 1866 träda i werksällighet.

**Transsumt af Kongl. Skrifwelsen den 5 December 1871 till Fångwårdsstyrelsen, angående reglering af Fånggewaldigers afbättningsförmåner m. m.**

CARL x. Wår hnest x. Sedan I uti underdånig skrifwelse den 8 Maj 1866, med anledning dels af Wår förnyade nådiga Instruktion för Fånggewaldiger den 21 December 1865 och dels af öfstilliga Länsstyrelser framställningar i ännu, till Wår nådiga pröfning anmält frågan om förbättring af Fånggewaldigers löneförmåner, samt i sådant afseende — med förmlan att I från Wåre Befallningshafwande inforbrat yttrande rörande den förbättring i löneförmånerna för Fånggewaldigerna, som den nya Instruktionsens bestämmelser hynes påålla, afwenom om och hvilka förändrade föreskrifter kunde wara af nöden dels i fråga om afsonade Gewaldigers antal och stationer och dels beträffande traktamentet till extra Gewaldiger eller fångförare, men att, enär de från Wåre Befallningshafwande inkomna framställningar innehålle wäsentligt olika förslag i dessa hänseenden, I icke tilltröden Eder att, innan närmare utredning och upplysningar erhållits, afgifwa förslag till definitiva reglering af Fånggewaldigernas löneförmåner — hemskällt om antagande af en interimreglering rörande ordinarie Gewaldigers löneförmåner, afwenom I ansett frågan om förändrade föreskrifter i afseende å ersättning för den extra fångförslingen lämpligen böra behandlas i sammanhang med den definitiva regleringen af ordinarie Fånggewaldigernas löner och förklarar Eder, beträffande frågan om Gewaldigernas antal och stationer, icke wara i tillfälle att i detta hänseende afgifwa yttrande i widsträcktare mån, än att en Gewaldigerlös måtte få öfverflyttas från staten för Westmanlands län till den för Jemtlands, samt Wi genom nådigt Bref den 29 Maj 1866 bifallit omförmälda af Eder föreslagna interimreglering af ordinarie Fånggewaldigernas löneförmåner och tillkått att en af de för Westmanlands län anslagna Gewaldigerslöner singe tills vidare användas till aflöning åt en Gewaldiger i Jemtlands län; så hafwen I, efter wunnen erfarenhet om verkningarna af den nya Gewaldigersinstruktions tillämpning under en längre tid och sedan ytterligare utlåtanden i frågan från Länsstyrelserna afgifwits, uti underdånig skrifwelse den 27 nästlidne Oktober änu underskållt detta ärende Wår nådiga pröfning, hwarwid I, som, med afseende dera till den tid, hwilken för Fånggewaldigerna af tjensten upptoges, wore inom säfslida län wäsentligen olika, förnämlt Eder såsom tillförene wara af den åsigt, att en efter tjenstledigganden afsasjad lön icke kunde bestämmas och att den allmänt fördrade löneförbättringen för ordinarie Gewaldiger lämpligast borde utgå i form af dagtraktamente, hwarigenom löneförmånerna blifwe bewoende af den mer eller mindre dragna tjänstgöringen, förthy och på i öfrigt anförda grunder, tillstyrkt att, med upphäfwande af nu gällande interimreglering, wisja förändrade stadganden rörande Fånggewaldigers aflöning och om fångstufostnaderna i öfrigt måtte från och med nästa år få tillämpas.

Wid föredragning af detta ärende hafwe Wi funnit godt att, med upphäfwande af nu gällande interimreglering angående ordinarie Fånggewaldigers aflöningsförmåner samt ändring i wisj mån af 10 § i förnyade nådiga Instruktionsen för Fånggewaldiger den 21 December 1865, i närmaste öfwerensstämmelse med Eder förslag, i nåder förklara, att följande stadganden rörande Fånggewaldigers aflöning och om fångstufostnaderna i öfrigt skola från och med nästkommande år lända till efterrättelse, nämligen:

1:o. Aflöningen för ordinarie Fånggewaldigersbestättning bestämnes till Fyrhundra Riksdaler såsom lön och Futhundra Riksdaler såsom beldnadsbidrag, med rätt för Wåre Befallningshafwande att, jemlikt nådiga Brefwet den 2 Februari 1819, på två eller flera personer fördela aflöningen;

2:o. Ordinarie Gewaldiger, afwenom extra Gewaldiger, som i sådan egenkap åtnjuta aflöning, erhåller i dagtraktamente under resor i tjensten En Riksdaler 50 öre;

3:o. Extra Gewaldiger, som i sådan egenkap icke åtnjuta aflöning, samt annan fångförare erhåller under tjenstresor i dagtraktamente Två Riksdaler;

4:o. Traktamente beräknas wid resa med stjuts för så många dagar, som, efter sex mils resa om dagen, erfordras för bort- och återfärdens sammanräknad, dock alltid för en dag åtminstone; swarar icke miltalet, efter denna beräkning, jemut mot resedagarna, må, när öfwerstottet utgår en mil eller derutöfwer, traktamente för ytterligare en dag utgå. För wisja ständigt förekommande transporturer äger Fångwårdsstyrelsen, efter förslag af Wåre Befallningshafwande, i hufwudsaklig öfwerensstämmelse med förenämnda grunder, bestämna dagtraktamentenas antal. Wid resa sjöledes eller på jernwäg utgår dagtraktamente för de dagar, som till resan åtgå. Då wid resor i Lappmarken allmän wäg icke är att begagna, beräknas fyra mils färd för hwarje dagtraktamente. Om wid fångförsling uppehåll i resan blifwit bewisligen förorsakadt genom raftning wid domstol, naturshinder eller annan giltig anledning, må traktamente utgå afwen för de dagar, resan sålunda blifwit fördröjd;

5:o. Wid fångförsling med stjuts utgår stjutskostnaden för det antal hästar, som werkligen begagnats och hwarom antedning å förpackningen meddelas af den, som till fångförare utlemnar och af honom emottager fånge. Om, wid extra fångförsling med stjuts, föreskrift i förpackningen icke uttryckligen blifwit meddelad, att säfslid person skall werksälla körningen, och fångförare will ombeförja stjutsningen med mindre antal hästar än hwartil han, om säfslid körwen medföljt, enligt tillgodonjuta hälften af den besparing, som härigenom upptommer;

6:o. Wid fångförsling sjöledes eller å jernwäg må, jemte det säfslid stadgade dagtraktamentet, der ej annorlunda är bestämt, reselostnadsersättning beräknas enligt 9:de klassen af Resereglementet den 10 November 1865, hwarförutom 9 § af samma Reglemente, för de der upptagna fall, må tillämpas.

Meddelande Eder detta till swar och underdånig efterrättelse, befalle Wi x.

Angående förändringsorten för straffångar och andra till allmänt arbete förfallne personer m. m., hafwa utfärdats Fångwårdsstyrelsens **Cirkulär**:

Den 3 Januari 1859, N:o 1.	i F. S.
" 3 Januari 1860, N:o 2.	"
" 7 Januari 1861, N:o 2.	"
" 7 Januari 1862, N:o 2.	"
" 2 Januari 1863, N:o 2.	"
" 4 Januari 1864, N:o 2.	"
" 3 Januari 1865, N:o 2.	"
" 2 Januari 1866, N:o 3.	"
" 4 Januari 1867, N:o 1.	"
" 3 Januari 1868, N:o 2.	"
" 4 Januari 1869, N:o 1.	"
" 3 Januari 1870, N:o 1.	"
" 2 Januari 1871, N:o 1.	"
" 2 Januari 1872, N:o 1.	"

warande **stämmande Cirkulär** af följande lydelse:

Kongl. Fångwårdsstyrelsen har, beträffande förändringsorten för straffångar och andra till allmänt arbete förfallna personer, skolat till efterrättelse tills vidare härigenom förordna:

1:o att **lifstidsångar af manön** böra förändras från Malmöhus, Christianstads, Blekinge, Gottlands, Calmar, Kronobergs, Jönköpings och Östergötlands län till straffängelset i **Karlskrona**, samt från öfriga länen och Stockholms stad till straffängelset i **Warberg**;

2:o att **lifstidsångar af quinnöfn** från Stockholms stad och samtliga länen skola förändras till straffängelset i **Norrköping**;

3:o att de, som äro dömda till straffarbete på högst två år, afwenom de, hvilka äro dömda till fängelsestraff, böra det äddömda straffet i cellfängelse undergå;

4:o att fångar af manön, dömda till straffarbete på längre tid än två år, skola från Calmar och Blekinge län förändras till straffängelset i **Carlskrona**, från Malmöhus, Christianstads, Jönköpings och Kronobergs län till straffängelset i **Malmö**, från Staraborgs, Elfsborgs, Göteborgs, Hallands, Wermlands och Drebro län till straffängelset å **Nya warfwet wid Göteborg**, samt från öfriga länen och Stockholms stad till straffängelset på **Långholmen**;

5:o att fångar af quinnöfn, dömda till straffarbete för längre tid än två år, skola, om straffet är för sju, fjerdre resan eller derutöfwer, äddömdt, från alla rikets delar förändras till straffängelset i **Norrköping**, samt, om straffet är enligt 14 Kap. 22, 23 och 24 §§ i Strafflagen ålagdt, från Jönköpings, Kronobergs, Malmöhus, Christianstads, Hallands, Göteborgs, Elfsborgs och Staraborgs län förändras till straffängelset i **Göteborg**, men i alla öfriga fall till straffängelset på **Norrmalm** här i staden;

6:o att **fullt arbetsföre män öfwer 18 och under 55 år, hwilka, enligt Kongl. Förordningen den 29 Maj 1846 och 8 § 1 mom. i Kongl. Rungörelsen den 13 Juli 1853, för bristande försvar blifwit dömda till allmänt arbete, skola från samtliga länen och Stockholms stad förändras till Kronarbetsstationen på **Carlsborg**;**

7:o att öfrige män, enligt Kongl. Förordningen den 29 Maj 1846 och § 1 mom. i Kongl. Kungörefsen den 13 Juli 1853, för bristande förswar dömda till allmänt arbete, skola afsändas från Malmsläns, Christianstads, Blekinge, Calmar och Kronobergs län till arbetsfängelset i Malmö, från Hallands, Göteborgs, Elfsborgs, Skaraborgs och Vermlands län till fängelset å Nya warvet wid Göteborg, samt från öfrige länen och Stockholms stad till arbetsfängelset på Långholmen;

8:o att qvinnor, för bristande förswar dömda till allmänt arbete enligt Kongl. Förordningen den 29 Maj 1846 och § 1 mom. i Kongl. Kungörefsen den 13 Juli 1853, böra afsändas till arbetsfängelset på Norrmalm;

9:o att fullt arbetsföra män, hvilka på grund af § 8 § 2 mom. i Kongl. Kungörefsen den 13 Juli 1853 blifwit för bristande förswar dömda till allmänt arbete, böra, om de äro wid en ålder ej under 18 och ej öfver 55 år, anställas wid Kronoarbets-corpens pionnierklas, eller Jemte kronoarbetskompaniet, som är förlagdt å Wagholsms fästning, men i annat fall försändas till de i 7:de punkten uppgifna arbetsställen;

10:o att de män och qvinnor, hvilka, på grund af § 8 § 2 mom. i Kongl. Kungörefsen den 13 Juli 1853, för bristande förswar dömas att hållas i länsfängelse eller kronohäfte och att förvänta det arbete, der kan wara att tillgå, afwen som de personer, hvilka, jemlikt Kongl. Förordningen ang. fattigwården den 9 Juni 1871, i dylika fängelser intagas, böra hållas noggrant affilba från dem, som äro dömda eller tilltalade för brott.

Dereft de i detta moment omformålde förswarslösa ånho göra sig förfallna till behandling efter Kongl. Kungörefsen den 13 Juli 1853, skola de försändas till de i 7:de och 8:de punkterna anvisade arbetsställen, så vida de ej kunna wid arbetsinrättning inom orten intagas;

11:o att det från wärswade Regimentena utstrafna och till den i Kongl. Cirkulärbrevet den 8 Augusti 1842 omformålde åtgärd öfverlemnade mannför böra afsändas till Disciplin-kompaniet, förlagdt å Bollö inwid Carlskrona; warande kompanichefens adress: Carlskrona och Bollö.

Wid fänges eller kronoarbetskarls förpassande till fängelse eller arbetsinrättning böra följande handlingar samtidigt till vederbörande fängelseföreståndare afsändas, nämligen:

- a) beslut, hwarigenom straffarbete, fängelse eller allmänt arbete blifwit ålagdt;
- b) fullständigt presbetyg,\*) hwilket, så widt ske kan, bör innehålla uppgift å den församling, der personen senast varit statskrifwen;
- c) fullständigt sakarebetyg, innefattande jemväl bestämd uppgift huruvida personen är fullt arbetsför;
- d) förteckning öfwer fängens eller kronoarbetskarlens medföljande penningar, kläder och öfriga tillhörigheter.

Slutligen får Kongl. Fångwårdsstyrelsen härmedelst förnya sin uti Cirkulärbref den 7 Maj 1855 till Öfverståthållarembetet och Kongl. Maj:ts samtlige Befallningshafswande framfällna begäran att å utslag rörande till straffarbete på wiß tid dömd person antecknas må, från och med hwilken dag straffet skall beräknas.

Angående rättighet för förswarslösa personer att ingå såsom frivilliga wid arbetsfängelserna, utfärdades Styrelsens öfwer Fångelser och Arbetsinrättningar i Riket Cirkulär den 11 Januari 1859, så lydande:

Seban Kongl. Maj:t, på underdånig hemställan af Kongl. Styrelsen öfwer Fångelser och Arbetsinrättningar i Riket, medelst nådigt Bref den 14 nästlidne December täckts tillåta, att bland sådana personer i allmänhet, hwilka, jemlikt § 6 § i Kongl. Stads-gan den 29 Maj 1846 och nådiga Kungörefsen den 13 Juli 1853, wid öfventry att warda till allmänt arbete dömda, böra förstas sig laga förswar, men för tillfället ej kunna sådant fullgöra, de, som sådant önska, må, utan afseende derpå, om de warit till allmänt arbete förut dömda, eller icke, och utan annan inskränkning till antalet, än den Kongl. Styrelsens kan finna bristande utrymme inom fängelserna påfalla, så wid de för förswarslösa personer anvisade arbetsfängelser ingå såsom frivillige för wisja kortare tider enligt Kongl. Styrelsens bestämmande och under wilkor i öfrigt att wara underkastade samma behandling, som för de till arbete dömda förswarslösa personer är bestämd; så har Kongl. Styrelsen, jemte tillkännagifswande, att deß under den 1 November 1850 utfärdade och i N:o 64 af samma års Författningssamling intagna Cirkulär forfarande kommer att tjena till efterrättelse i afseende på förswarslösa fullt arbetsföra manspersoners anställning såsom frivillige wid Kronoarbets-corpens fästningsklas, endast med den ändring i afseende på tiden, att de må anställas på minst 6 och högst 24 månader, welat meddela, att de uti 2 mom. af § 8 i Kongl. Kungörefsen den 13 Juli 1853 omformålde förswarslösa manspersoner, hvilka äro fullt arbetsföra, må såsom frivillige ingå wid Kronoarbets-corpens å Kungsholms fästning förlagde Pionnierklas, men att sådana förswarslösa manspersoner, hvilka, fastän ej fullt arbetsföra, likväl icke sanna arbetsförmåga, må såsom frivillige ingå wid arbetsfängelserna å Långholmen och i Malmö, samt att arbetslösa förswarslösa qvinnor må anställas wid arbetsfängelserna så wäl å Norrmalm här i staden som of i Göteborg, allt på en tid af minst 6 och högst 12 månader; börande de, som önska att warda såsom frivillige anställde, i enlighet med Kongl. Styrelsens Cirkulär af den 9 September 1847 jelsfwe inställa sig

å det ställe, dit de blifwit för sådant ändamål förpassade, och således icke med fångstjuts dit afsändas.

Ut Förska Kronoarbetskompaniet eller Kronoarbetscorpens Soldatklas hädanefter skall benämnas Disciplin-kompaniet, inhemtas af Fångwårdsstyrelsens Cirkulär den 23 April 1860, N:o 16.

Angående Disciplin-kompaniets förflyttning till Borghamn, se Fångwårdsstyrelsens Cirkulär den 27 Augusti 1860, N:o 33.

Ut Disciplin-kompaniet, hittills förlagdt å Bollö i Carlskrona skärgård, skall till ön Tjurkö derstädes förflyttas, inhemtas af Fångwårdsstyrelsens Kungörefse den 2 Juli 1872, N:o 36.

Bemälda Styrelsens Kungörefse den 10 September 1872 wisar, att, till följd af Kongl. Maj:ts nådiga befallning i Bref den 2 Augusti 1871 och den 17 Maj 1872, Disciplin-kompaniet, för närvarande förlagdt å ön Tjurkö, den 13 i förestämnda månad kommer att förflyttas till Carlssborg, samt att nämnda kompani, efter deß förläggande å Carlssborg, skall upphöra att utgöra en afdelning af Kronoarbetscorpens och all befattning med desamma öfverflyttas från Fångwården till Krigsadministrationen.

Angående afgifswande af färsfilb räkning å förflyttne kostnader för förnynde Norrmans hemförsling, se Fångwårdsstyrelsens Cirkulär den 2 April 1863, N:o 13.

Fångwårdsstyrelsens Cirkulär den 28 Februari 1865 till Kongl. Maj:ts Befallningshafswande, angående häftade personers försling emellan Sverige och Norge.

Seban Kongl. Maj:t, uti nådigt Bref den 7 September 1864, föcklarat det vara Kongl. Fångwårdsstyrelsen obetaget att meddela Länsstyrelserna sådana föreskrifter, hwarigenom de olägenheter kunde undwitas, som föranleddes deraf, dels att de från Länsstyrelserna, till följd af Kongl. Maj:ts nådiga Bref den 27 Mars 1849, till Kongl. Styrelsen ingående räkningar öfwer kostnaderna för Norfve undersätters transport med fångstjuts upptoge kostnaden afwen för sådana personer, för hvilka erlättning från Norfva Statsverket icke utgår, dels att i de fall, der Norfve myndighet påfördrat förbyttares försling till Norge, de till Kongl. Styrelsen rörande kostnaden derför inkomne uppgifter wanligen icke innefattade upplysning om, hwilken myndighet utfärdat requisitionen; så får Kongl. Styrelsen till iakttagande i deska hänseenden meddela, att de sårfilba räkningar öfwer kostnaden för Norfva undersätters transport med fångstjuts, som jemlikt högstberörda nådiga Bref den 27 Mars 1849 skola till Kongl. Styrelsen insändas, böra upptaga transportkostnaderna endast för sådana till Norge afförda personer, som af Norfve myndighet blifwit rekvirerade, samt, på sätt Kongl. Styrelsen i Cirkulär den 2 April 1863 begärt, innehålla upplysning, om hwilken Norfve myndighet utfärdat requisitionen; och får Kongl. Styrelsen derjemte begära att afwen wid de fall, då sådan fångsörsling till större eller mindre del werrfällas å jernwäg, hwarför någon utgift från Landtrakterierna icke bestrides, dylikt upplysning, jemte uppgift å fängens underhållskostnad under transporten, warder wid insändande af hjerde quartalets fångwårdsrapport Kongl. Styrelsen meddelad.

I sammanhang härmed har Kongl. Styrelsen, på grund af Kongl. Maj:ts nådiga Bref den 13 December 1864, skolat till vederbörandes kännedom meddela, att, uppå gjord framställning, Norfva Regeringens Justitie- och Politidepartement anbefallt samtliga civila myndigheter i Norge föranstalta att wid försling från Norge hit till Riket af häftad person, denne afseenas till den inom Sverige närmast Riksgränsen boende kronobetjent, samt att antingen den fången medföljande förpassning, hvari orsaken till häftandet bör upptagas, lemnas öppen, eller of att, i full motswarighet till hwad genom nådiga Cirkuläret den 21 Juli 1857 är för häftade Norrmans hemförsling stadgad, den skrifwelse, innehållande upplysning om orsaken till personens häftande, som af vederbörande Norfve embetsmyndighet expedieras till Swenska embetsmyndigheten å den ort, dit den häftade skall forslas, kommer att öppen medfölja och tillställas nyssnämnde kronobetjent.

Kongl. Kungörefsen den 16 April 1861, i anledning af en emellan Hans Maj:t, å ena, samt Hans Maj:t Kejsaren af Ryssland, å andra sidan, afflutad Konvention för ömsesidigt återvändande af lösdriware, tiggare och förbrytare.

Wi CARL r. göre weterligt: att emellan Öf och Hans Maj:t Kejsaren af Ryssland är under den 22 December 1860 afflutad en öfwerenskommelse angående ömsesidigt återvändande af lösdriware, tiggare och förbrytare, lydande, som följer:

### 1 Art.

Lösdriware, tiggare eller förbrytare, som, född i Kejsardömet Ryssland eller Storhertigdömet Finland, begifwit sig till Sverige eller Norrige, — afwen som hwarje dylikt person, hwilken, född i Sverige eller Norrige af Ryss eller Finns fader, formigen blifwit erkländ för Ryss eller Finns undersäte, medelst ett af Kejsarliga Befskickningen i Stockholm utfärdadt bewis, — kan, afwen utan uttrycklig begäran från Kejsarliga Regeringen, återvändas till sitt faderne-land, och bör i detta fall derstädes warda emottagen, så vida han icke i det andra landet warit i allmän tjänst anställd eller of för egen del der sammastädes lagligen idkat jordbruk eller annat näringsfång, eller dereft slutligen icke den i senare delen af 7 Art. stadgade bestämmelse kan på honom tillämpas.

\*) Angående presbetyg rörande häftade personer, se Fångwårdsstyrelsens Cirkulär den 10 April 1863, N:o 17.

Öf haledes må lösdriwre, tiggare eller förbrytare, som född i Sverige eller Norge, begifwit sig till Ryssland eller Storbritannien Finland, — äfwen som hwarje dylikt person, hwilken född i Ryssland eller Finland af Swensk eller Norst faber, formligen blifwit genom ett af Kongl. Bestämmningen i St Petersburg utfärdadt bewis erkänd såsom Swensk eller Norst underfåte, — kunna, äfwen utan formlig begäran från de Förnade Rikernas Regering, återfändas till sitt fädernesland, hwarest hans emottagande då icke må förwägras, med förbehåll likwäl af här ofwan stadgade wilkor.

För än dylikt person återfändes, bör hans nationalitet vara bewisad medelst intyg i hans ego, eller, i brist deraf, genom de upplysningar, som lemnas af wederbörande myndigheter i enlighet med hwad i följande artiklar finnes stadgadt.

Med benämningen "förbrytare" förstås alla sådana personer, hwilka i någotdera landet blifwit genom laga dom sakkällda för brott, förbrytelse eller öfwerträdelse af lag.

## 2 Art.

Kan åter en sådan persons födelseort ej utredas, då anses han tillhöra det land, hwarest han, på sätt i föregående artikel stadgas, senast fött nyttigt fysiskt utveckling, wärd sig uti allmän tjänst eller genom enstykigt näringsfång. Skulle siffrämnda omständigheter ej heller kunna ådagaläggas, bör han emottagas i det af de respektive länderna, hwarifrån han bewisligen först ankommit till det andra landet.

## 3 Art.

Om en dylikt person återfändes ifrån den ena Höga Maktens Stater till den andra, böra alla möjliga upplysningar angående förberörda omständigheter sökas, och, i brist på andra bewis, böra mantalslängderna och kyrkoböckerna härwid tjena till wägledning.

## 4 Art.

Landshöfdingen eller wederbörande myndighet i den provins, hwarest en sådan person blifwit gripen, skall anfålla dessa undersökningar med möjligaste sorgfällighet samt nödig skyndsamt. Om för besamma erfordras upplysningar ifrån auktoriteter i det andra landet, skall skriftwexlingen derom ske genom Ministerium för Utrikes Ärendena å ömse sidor. För att likwäl i sådant fall underlätta de ömsesidiga förhållandena emellan gränseprovinserna samt påskynda undersökningarnas slut, är det öfwerenskommet, att Landshöfdingarne i Stockholms och Norrbottens län, äfwen som Amtmännen i Norrka Finmarken, å ena sidan, samt Landshöfdingarna i Åbo och Ålångbygd och wederbörande auktoritet i Gouvernementet Archangel, å andra sidan, må med hwarandra omedelbarligen beswera angående de personer, hwilka gripas i de åt deras styrelse anfördödda län eller i nästgränsande provinser.

## 5 Art.

Wid alla dessa tillfällen skola hos Landshöfdingarne eller wederbörande auktoriteter fullständiga protokoll föras, och då en lösdriwre, tiggare eller förbrytare återfändes ifrån den ena Höga Maktens Stater till den andra, bör utdrag af det honom rövande protokollet, innehållande beslutet samt skälen dertill, åtfölja förpassningen, likfom af den handling, (om sådan är till funnandes), på grund hwaraf ifrågawarande person wilstats i det land, hwarifrån han återfändes.

## 6 Art.

Enär föregående artikel finnes vara behörigen iakttagen, kunna Landshöfdingarne, Besållhafwarne eller wederbörande auktoriteter, å ena eller andra sidan, icke wägra att emottaga den öfwerfände personen. Skulle de hafwa något att anmärka i detta hänseende, böra de sådant hos deras respektive Regering anmäla.

## 7 Art.

Då en lösdriwre, tiggare eller förbrytare, uti ofwan omnämnda förhållanden, åtföljes af hustru eller barn, skall med dessa sörfaras, i hänseende till återfändningen, som med honom sjelf, utan afseende å orten, der de äro födda, eller tiden, då de till det ena eller andra landet anländt.

Likwäl är det öfwerenskommet, att i händelse en lösdriwre, tiggare eller förbrytare i det land, dit han anländt, ingått ättenskap med en af detta lands underfåter, så kunna de genom denna konvention stadgade bestämmelser icke tillämpas hwarlen på honom sjelf, ej heller på hans hustru eller hans barn.

## 8 Art.

Kostnaden för en återfänd persons framforslande och underhåll intill gränzen af det land, som honom återfänder, bestrides af det samma. Ifrån hans öfwerlemnade wid gränzen kommer denna kostnad att bestridas af det land, som honom emottager.

## 9 Art.

De i föregående artiklar bestämda stadganden förblifwa gällande under sex års tid, räknade ifrån den dag, då ratifikationerna ut-

wärlas, och ytterligare framdeles ända till utgången af sex månader efter det att den ena af de kontraherande parterna hos den andra anmält sin önskan om upphäfwandet af konventionens kraft och werkan, förbehållande sig hwardera af de begge parterna rätt att i första hälften af det sjette året göra dylikt anmälan.

Det alle, som wederbör, &c.

Konvention emellan Hans Maj:t Konungen af Sverige och Norge samt Presidenten i de Förnada Staterna af Amerika, om förrymde förbrytares utlemnande i wisfa fall, blef afhandlad och afsluten i Washington den 21 Mars 1860 samt ratificerad den 20 Oktober på Stockholms Slott och den 14 December i Washington, der ratifikationerna utwärlades den 20 December 1860. N:o 66.

Konvention, angående ömsesidigt utlemnande af anklagade och förbrytare, emellan Hans Maj:t Konungen af Sverige och Norge och Hans Maj:t Konungen af Portugal blef afhandlad och afsluten i Lissabon den 17 December 1863 samt ratificerad å Stockholms Slott den 19 April och å Ljnda Slott den 11 Maj 1864. N:o 44.

Emellan Hans Maj:t Konungen af Sverige och Norge samt Hans Maj:t Konungen af Italien blef, angående ömsesidigt utlemnande af förbrytare, Konvention afhandlad och sluten i Florens den 20 September 1866 samt ratificerad i Stockholm den 30 Oktober och i Florens den 2 November s. å. N:o 73.

Konvention, angående ömsesidigt utlemnande af förbrytare, blef emellan Hans Maj:t Konungen af Sverige och Norge och Hans Maj:t Kejsaren af Österrite afhandlad och sluten i Stockholm den 2 Juni 1868 samt ratificerad i Stockholm den 31 Juli och i Wien den 15 Juli s. å. N:o 54.

Konvention, angående ömsesidigt utlemnande af förbrytare, emellan Hans Maj:t Konungen af Sverige och Norge och Hans Maj:t Fransmannens Kejsare blef afhandlad och sluten i Paris den 4 Juni 1869 samt ratificerad i Stockholm den 5 November och i Paris den 24 Juni s. å. N:o 72.

Konvention, angående ömsesidigt utlemnande af förbrytare, emellan Hans Maj:t Konungen af Sverige och Norge och Hans Maj:t Belgiernas Konung blef afhandlad och sluten i Stockholm den 26 April 1870 samt ratificerad i Stockholm den 17 Juni och i Bryssel den 14 Maj s. å. N:o 37.

## Strafflag för Krigsmakten; Gifwen Stockholms Slott den 11 Juni 1868.

Wi CARL &c. göra weterligt: det Wi sunnit godt antaga följande Strafflag för krigsmakten, om hwilken lags införande bestämmes i särskild författning.

### 1 Kap.

Om de personer och brott, å hwilka denna lag tillämplig är.

#### 1 §.

Begår krigsman brott, som i denna lag med straff belägges; warde, ändå att han, när brottet åtalas, upphört att tillhöra krigsmakten, efter samma lag straffad, så wida ej deri annorledes sägs.

Andra förbrytelser, som af krigsman begås, anses efter allmän lag och laga stadgar; dock med iakttagande af de äfwen för wisfa dylika fall i denna lag meddelade särskilda bestämmelser.

Till krigsmän hänföras:

- a) officerare och underofficerare wid krigsmakten;
- b) manskap wid wärshwad eller indelt trupp;
- c) kanonier och matroser i kronans tjenst, så och till tjenstgöring å krigsfartyg förhyrde sjömän äfwen som derå i stadig besättning antagne machinister och andre arbetare; samt
- d) wid krigsmakten anställda musikanter.

#### 2 §.

Krigsman, som råkat i krigsfångenskap eller genom rymnande öfwergifwit sin besättning wid krigsmakten, eller och åtföljt fartyg, som förolyckats eller blifwit öfwergifwet, skall, ändå att tiden för hans tjenstgörings-skyldighet går till ända under det han fången eller rymd är, eller hans tjenstgöring warit endast för resa med det förolyckade eller öfwergifna fartyget betingad, anses fortfarande tillhöra krigsmakten till deß han från krigstjensten erhållit affsed eller eljest blifwit behörigen fild.

#### 3 §.

Civile embets- och tjenstemän, som äro anställda



wid krigsmakten, samt andre, som wid densamma innehafwa stadig besättning, men ej i 1 § omförmålas, så of en hwar, hwilken, ända att han ej innehar besättning, som nyb är nämnd, med behörigt tillstånd i annan egenkap, under krig, åtföljer armé eller någon dess afdelning i fält eller flotta eller krigsfartyg på tåg, ware likaledes för brott, som af dem begås, underkastade denna lags bestämmelser i den mån de, efter hwad framdeles sägs, å dem tillämpliga äro; och gälle, i händelse brottet ej åtalas förr, än de förhållanden upphört, på grund hwaraf den tilltalade varit under denna lag lydande, hwad om krigsmän för likartadt fall i 1 § sägs.

Begår någon af nu ifrågawarande personer brott, hwarå denna lag ej tillämplig är; dömes till det straff, som för brottet i allmän lag eller särskild för den brottsliges tjänstbesättning gällande föreskrift finnes bestämdt.

## 4 §.

Har Swenskt krigsman eller annan, som wid swenska krigsmakten anställd är, i fiendtligt eller annat främmande land under tåg eller då swenskt krigsfolk eljest der samladt är, begått brottslig handling emot utländsk man; ware för åtal af genningen ej erforderligt sådant särskildt förordnande af Konungen, som i 1 Kap. 1 § allmänna Strafflagen, i fråga om brott begångna utom riket, förutfattes, utan ankomme på den brottsliges wederbörande befälhafware att, antingen målsäganden öfwer brottet klagar eller ej, låta det samma till åtal befordras, om han finner krigstiftens upprätthållande eller krigsmaktens anseende det kräfw.

## 5 §.

Har swenskt krigsfolk, inom eller utom riket, gemensam tjänstgöring med Norges krigsfolk eller med krigsfolk från främmande stat, med hwilken Sverige är i förbund för krigs förande; då skall en hwar wid swenska krigsmakten anställd, som i sådan tjänstgöring begår brott emot person eller egendom, hörande till den norska eller särskildt med Sverige förbundna statens krigsmakt, dömas till straff, som för enahanda brott emot person eller egendom, hörande till swenska krigsmakten, finnes stadgad.

Är swenskt krigsfolk indraget i Norge eller norfft i Sverige, utan att gemensam tjänstgöring äger rum; ware ända lag samma.

## 6 §.

I de fall, då, enligt särskilda författningar, manskap hörande till allmänna Bewåringen eller Gotlands Nationalbewåring, eller de, som höra till frivilliga för nationalförwaret bildade korpsjer, äro krigslag underkastade, ware å dem, der ej i omförmålda författningar annorlunda sägs, tillämpligt hwad om krigsmän i denna lag stadgad är.

## 7 §.

Krigsfånge, som hålles under militärbewakning eller blifwit på sitt hedersord från bewakning befriad, skall för brott, som af honom begås, efter denna lag straffas, der brottets beskaffenhet det medgifwer.

## 8 §.

Denna lag äge och tillämpning å andra personer, än här ofwan nämnda äro, i de fall, då de, efter ty särskilda författningar innehålla, äro krigslag underkastade.

## 2 Kap.

Om straff efter denna lag.

## 1 §.

Straffarter, som för brott efter denna lag användas, äro:

- 1:o) Dödsstraff;
- 2:o) Straffarbete;
- 3:o) Fängelse eller deremot swarande mörk arrest;
- 4:o) Böter;

samt för embets- och tjänstemän:

- 5:o) Afättning, hwarmed i de fall, som i lagen utfatta äro, förenas den påföljd, att den dömda förklarar öwärdig att i rikets tjänst widare nyttjas; och
  - 6:o) Mistning af embete eller tjänst på wif tid.
- Om disciplinstraff, som för wisja brott användas, stafs i Disciplinstrafvlag.

## 2 §.

Dödsstraff, som efter denna lag blifwit ädömdt, skall, i de fall, hwilka särskildt annärta äro, verkställas medelst skjutning, men eljest genom halsbuggning.

Wid verkställande af dödsstraff iakttagas i öfrigt hwad derom i allmän lag och tjänstgöringsreglemente stadgad är.

Är någon, för brott emot denna eller allmän lag, dömd till dödsstraff, som hör verkställas genom halsbuggning, och saknas i fält eller under sjötåg tillfälle att få straffet verkställt i den ordning, som derför är föreskrifwen, må det i stället verkställas genom skjutning.

## 3 §.

Ej skall någon undergå dödsstraff innan Konungen eller, der domen blifwit af Ståndsrett fälld, högste befälhafwaren på stället förordnat att straffet verkställas må.

## 4 §.

I afseende på straffarbete, fängelse och böter, hwar till efter denna lag dömes, gälle hwad i allmän lag stadgad är; dock med iakttagande af hwad angående fängelse och böter i efterföljande §§ sägs.

## 5 §.

Skall officer eller underofficer undergå honom ädömdt fängelse, bör, der så ske kan, straffet verkställas i enskildt rum å fästning under militärbewakning eller å högwaft inom garnisonsort.

## 6 §.

Är krigsman, hörande till manskapet, förfallen till fängelse ej öfwerstigande sex månader; då bör fängelsestraffet förwandlas till mörk arrest, der sådan finnes att tillgå.

Wid denna förwandling warde hwarje månads fängelse beräknadt till trettio dagar; och sware hwarje dags mörk arrest under de första tio dagarne mot tre, under de andra tio dagarne mot sex och under de tredje tio dagarne mot nio dagars fängelse, så att

fäng. fr. o. m.	1 dag t. o. m.	3 dagar swarar emot mörk arrest i	1 dag
" "	4 dagar "	6 "	2 dagar
" "	7 " "	9 " "	3 "
" "	10 " "	12 " "	4 "
" "	13 " "	15 " "	5 "
" "	16 " "	18 " "	6 "
" "	19 " "	21 " "	7 "
" "	22 " "	24 " "	8 "
" "	25 " "	27 " "	9 "
" "	28 " "	30 " "	10 "
" "	31 " "	36 " "	11 "
" "	37 " "	42 " "	12 "
" "	43 " "	48 " "	13 "
" "	49 " "	54 " "	14 "
" "	55 " "	60 " "	15 "
" "	61 " "	66 " "	16 "
" "	67 " "	72 " "	17 "
" "	73 " "	78 " "	18 "
" "	79 " "	84 " "	19 "
" "	85 " "	90 " "	20 "
" "	91 " "	99 " "	21 "
" "	100 " "	108 " "	22 "
" "	109 " "	117 " "	23 "
" "	118 " "	126 " "	24 "
" "	127 " "	135 " "	25 "
" "	136 " "	144 " "	26 "
" "	145 " "	153 " "	27 "
" "	154 " "	162 " "	28 "
" "	163 " "	171 " "	29 "
" "	172 " "	180 " "	30 "

Mörkt arrest, hvarom i denna § förmäles, verkställas i mörkt enrum i regementets, korpens, detachementets eller garnisonens häfte; och skall, efter hvarje femte dag, en dags afbrott göras i bestraffningen. Under de dagar afbrott sker hålles den straffskyldige i just rum, och inräknas dessa dagar ej i den dömda strafftiden. Den straffskyldige må ej under strafftiden åtnjuta annan kost, än manligen i häfte bestås, eller, der det ej för särskildt fall medgifwes, emottaga besök.

För den, som ej syllt aderton år, så och der någon finnes ej kunna, utan wåda för helsan, mörkt arrest undergå, äge förwandling af fängelsestraffet ej rum.

## 7 §.

Från utmätning för böter, hwartill frigsman, hvarande till manskapet, blifwit fäld, skall undantagas, förutom hwad i allmän lag sägs, jemmäl den aflöning honom i egenkap af frigsman tillkommer.

## 8 §.

Fängelse wid watten och bröd, hwartill böter förwandlade blifwit, skall undergå i regementets, korpens, detachementets eller garnisonens häfte, der sådant finnes att tillgå.

Hafwa böter blifwit förwandlade till annat fängelse, än nu är nämndt; iakttages hwad här ofwan i 5 och 6 §§ stadgadt är.

## 9 §.

Om förwandling af fängelse till mörkt arrest, efter ty i 6 § sägs, förordne wederbörande befälhafware.

Honom tillkomme och att, när frigsman saknar tillgång till böters gälbände, om deras förwandling förordna, men möter hinder att verkställa förvandlingsstraffet i militärhäfte, warde förwandlingen, jemte straffets verkställande i öfrigt, till Konungens Befallningshafwande öfwerlemnad.

## 10 §.

Hwad i 5, 6, 7, 8 och 9 §§ stadgadt är, lände till esterrättelse äfwen i afseende på fängelse och böter, hwartill frigsman efter allmän lag förfallen är, ehwad straffet blifwit före eller efter hans anställande wid frigsmanen ålagdt, men äge ej tillämpning om han, då straffet verkställas skall, icke längre hörer till frigsmanen.

## 11 §.

Om affättning och dermed förenad påföljd, som i 1 § sagd är, om mistning af embete eller tjenst på wiß tid, så och om straff, hwartill dömas skall, der den, som till affättning eller till mistning af embete eller tjenst på wiß tid gjort sig skyldig, ej är i besittning af det embete eller den tjenst, hwari han sig förbrutit, gälle hwad i allmän lag sägs.

Om rättighet till pension eller underhåll, eller bärande af orden eller annat hedersteden lände till esterrättelse hwad derom särskildt är stadgadt.

## 12 §.

Har någon af wärfwade manskapet under kapitulationstiden hållits i fängelse öfwer sex månader, som på en gång blifwit honom för brott omedelbarligen eller såsom förvandlingsstraff ålagdt, må ej den tid, som till straffets verkställande åtgått, såsom tjenstetid honom tillgodoräknas.

## 13 §.

Om förlust af medborgerligt förtroende, hwilken påföljd äfwen i denna lag för wisja brott finnes bestämmd, gälle hwad i allmän lag sägs.

## 14 §.

Officer eller underofficer, som efter denna eller allmän lag till straffarbete eller swårare straff dömes, skall tillika dömas till affättning från det embete eller den tjenst, han, såsom frigsman, innehar.

Har officer eller underofficer tre eller flera gånger

blifwit efter denna lag eller Disciplinstadgan straffad och, dereft bestraffningarna utgjort endast disciplinstraff, minst en gång undergått sådant straff i tredje grad, och beträdes han sedan med brott, som i denna lag med ansvar belägges; må, äfwen då det straff, hwartill han gjort sig förfallen, är lindrigare, än i föregående mom. sägs, jemmäl till affättning dömas, om den brottsliges förhållande och krigstuktens upprätthållande eller frigsmanens anseende det kräfwa.

Begår frigsman, som till manskapet hörer, brott, derför han dömes till straffarbete eller swårare straff; warde och han från frigsmanen utesluten; dock må, då tiden för dömdt straffarbete ej uppgår till sex månader och brottet ej är sådant, att den skyldiges medborgerliga anseende derigenom befäktas eller spilles, på truppernas befälhafware bero att honom i krigstjensten behålla.

## 15 §.

Warde någon af de i 1 Kap. 3 § nämnda personer förwinnen om brott, hwarå denna lag tillämplig är, och finnas olika straff för officerare, underofficerare och manskap bestämda; då skall den brottslige dömas i likhet med frigsman i den tjenstegrad, hwartill den straffskyldige enligt reglemente eller särskildt föreskrift räknas. Är någon wiß tjenstegrad för den straffskyldige ej bestämd; warde han dömd till det straff, som för manskap är i lagen utsatt.

De i 5, 6, 7, 8, 9, 10, 12 och 14 §§ här ofwan förekommande stadganden äge ej tillämpning å de i 1 Kap. 3 § omnämnda personer.

## 3 Kap.

Om wisja allmänna grunder för straffbarhet, straffens tillämpning och stadestånd.

## 1 §.

Hwad i allmän lag finnes stadgadt om delaktighet i brott, om sammanträffande af brott, om förening eller förändring af straff, om återfall i brott, om särskilda grunder, som utesluta, minska eller upphäfwa straffbarhet, samt om stadestånd, lände till esterrättelse wid tillämpning af denna lag; likwäl med iakttagande af de ytterligare eller skiljaktiga stadganden, som deri förekomma.

## 2 §.

Innefattar en handling flera brott, som dels efter denna och dels efter annan lag straffbara äro, eller är en handling i särskilda afseenden med olika straff i denna och i annan lag belagd; warde tillämpadt hwad i 4 Kap. 1 § allmänna Strafflagen för likartadt fall stadgadt är.

## 3 §.

Har någon, som är förfallen till straffarbete på wiß tid eller fängelse, tillika gjort sig skyldig till arrest, som i Disciplinstadgan sägs, och är disciplinstraffet ej verkställt; då skall det straff, på sätt i 41 § Disciplinstadgan bestämmes, öfwergå till fängelse, som, jemmäl de i allmän lag gifna grunder, med öfriga straffet förenas.

## 4 §.

Är någon på en gång förfallen till disciplinstraff af arrest och till böter, tillämpas båda dessa straff. Saknar den skyldige tillgång till böterna; skall så wäl bötes- som arreststraffet till fängelse öfwergå.

## 5 §.

De i 3 och 4 §§ om förening eller förändring af straff meddelade föreskrifter skola tjena till esterrättelse ej blott då någon på en gång för flera brott lagföres, utan äfwen då någon, som till straff dömes, förut blifwit ålagd annan, ej verkställd bestraffning; och skall domstolen alltid utfätta de särskilda straff, som å hvarje brott följa bort, och derefter, i händelse någon förändring af straffet, efter hwad här ofwan i detta Kap.

sagd är, skall äga rum, derom meddela erforderliga bestämmelser.

Är krigsman, hörande till manskapet, genom straffs sammanläggning enligt domstols beslut, förfallen till fängelse; vare och då om fängelsestraffets förvandling till mörk arreft lag, som i 2 Kap. 6 och 9 §§ sägs.

## 6 §.

Förekomma till verkställighet på en gång flera beslut, hvarigenom samma person blifwit till straff fälld, och äro straffen af beskaffenhet, att de ej kunna, mot gällande föreskrifter, jemte hvarandra verkställas; göres om förhållandet anmälan hos krigsöfverdomstolen, som förordnar huru straffen sammanläggas skola.

## 7 §.

Gänder det att underlydande flyr från fält- eller sjöslag eller företager plundring, eller att, wid uppror eller upplopp eller under fjönad, eller wid annat tillfälle, då brott emot krigslydnaden medförer större fara för ordningen inom krigsmakten eller för desj eller allmän säkerhet, någon läter sig emot förmans befallning eller, sedan befallningen utprepad blifwit, den ej genast verkställer; då må förmän emot underlydande bruka det wäld, som, för flyktens eller plundringens hindrande eller lydnadens och ordningens återställande, nödigt är. Gör förmannen i desja fall större wäld, än nöden kräfwer; gälle hwad om nödwärn i allmän lag sägs.

## 8 §.

För sådan i krig förswad handling, som, ehuru straffbar, gerningsmannen likwäl ej saknat anledning antaga enligt krigsbruk wara tillåten, må straffet efter omständigheterna nedsättas under hwad eljest å gerningen följa bort.

## 9 §.

I fråga om wiß tid för åtal af brott och för doms verkställande gälle hwad i allmän lag föreskrifwet är; och skall i desja fall disciplinstraff ej anses swårare än böter enligt allmän lag.

## 10 §.

Hwad i 9 § sagdt är om wiß tid för åtal af brott utgöre, i fråga om förbrytelse, som af förmän blifwit emot underlydande manskap begången, ej hinder för den underlydande att förbrytelsen wid näst derefter infallande generalmönsstring till beifran anmäla, eller för Generalmönsförför att låta anställa åtal, i hwilket fall tiden för sådant åtal beräknas från generalmönsstringen.

## 11 §.

De i detta Kap. förekommande bestämmelser, med undantag af hwad i 5 § 2 mom. sägs, äge och tillämpning å de i 1 Kap. 3 § nämnda personer.

## 4 Kap.

Om förräderi, feghet och oloflig gemenskap med fienden.

## 1 §.

Beträdes krigsman, under krigstid, med sådana förrädliga eller för rikets säkerhet menliga handlingar, som i 8 Kap. allmänna Strafflagen omsörmas; ware det, der ej för den gerning särskildt högre ansvar i denna lag utfatt är, wid straffets bestämmande efter allmän lag, såsom förswärande omständighet ansedt; och må, der straffarbete antingen på lifstid eller i tio år såsom högsta straff för brottet utfatt är, dömas i förra fallet till dödsstraff och i det senare till straffarbete på lifstid.

## 2 §.

Öfwerlöper krigsman till fienden; miste lifwet eller dömes till straffarbete på lifstid.

Har krigsman gjort försök till brott, som nu sagdt är, och blef endast genom omständigheter, som woro af

gerningsmannens wilja oberoende, brottets fullbordan förhindrad; dömes till straffarbete på lifstid eller från och med fyra till och med tio år.

Har stämpling till sådant brott blifwit gjord utan att det till försök kommit; warde anstiftare af stämplingen dömd till straffarbete från och med fyra till och med tio år, och annan deltagare i stämplingen till straffarbete i högst sex år.

## 3 §.

Träffas krigsman, under belägring af befäst ort, der han tjenstgöring har, eller eljest då fienden är nära, utanför de yttersta förskansningarna eller posterna; warde, der anledning ej förekommer att han utan brottförlig af sig dit begifwit, straffad såsom för försök till öfwerlöpande efter ty i 2 mom. af nästföregående § sägs.

## 4 §.

Har någon, i krig eller då fiendtligt angrepp befaras, till sin befälshware, eller till efterträdare på wakt eller post, eller till annan, som är behörig att upplysningar angående fienden och krigets angelägenheter infordra och emottaga, uppsåtligen afgifwit falskt berättelse om fiendens styrka, tillstånd, ställning eller rörelser, eller om underlydande manskaps eller fartygs antal, eller om krigsföråd eller annat dylikt, som är af inslytande på kriget; eller har någon bedrägligen förteगत, hwad honom i desja affeenden kunnigt war; miste lifwet eller dömes till straffarbete på lifstid. War saram ringa och kom ingen eller ringa skada; dömes till straffarbete från och med sex till och med tio år.

## 5 §.

Den, som åtagit sig att i krig wara kunnskapare eller wägwisare för trupp eller fartyg, eller att föra bud i någon kriget rörande wiktig angelägenhet eller verkställa annan dylikt förrättning, men i sitt åtagna wärf beträdes med trolöshet, skall mista lifwet eller dömas till straffarbete på lifstid. War saram ringa och kom ingen eller ringa skada; dömes till straffarbete från och med sex till och med tio år.

## 6 §.

Sprider någon i krigstid ut falska tidningar, der kunna hos krigsfolket verka modlöshet; dömes till straffarbete i högst två år eller fängelse i högst sex månader, der gerningen ingen werkan hade, som swårare straff medförer.

## 7 §.

Har befälshware i fästning eller å krigsfartyg åt fienden öfwerlemnad fästningen eller fartyget utan behörig befallning eller utan högsta nödfall och iakttagande af hwad Tjenstgöringsreglementet för sådant fall stadgar; miste lifwet eller dömes till straffarbete på lifstid.

## 8 §.

Hwad i 7 § stadgadt är, gälle och om hwarje annan befälshware, som öfwerlemnar honom anförtrodd post till fienden, utan att alla tillgängliga medel och utwägar till förswar blifwit begagnade, eller som på öppna fältet gifwer sig och trupp åt fienden, då utstigt att kunna slå sig igenom eller winna undsättning återstår.

## 9 §.

Den, som, i drabbning eller då sådan förestår, med ord eller tecken söker förleda till flykt eller bland truppen åstadkomma förskräckelse eller oordning, miste lifwet eller dömes till straffarbete på lifstid.

## 10 §.

Owar som, då det gäller att förswara sig emot fienden eller att honom angripa eller förfölja, eller att bemäktiga sig eller förstöra fiendens krigsfartyg, wapen, föråd eller dylikt, underlåter att uppsylla sin tjenstepligt så, som det en ärlig och tapper krigsman egnar, skall, om brottet sker i förrädlig affigt, mista lifwet

eller dömas till straffarbete på lifstid eller från och med sex till och med tio år, men eljest dömas till straffarbete från och med två till och med sex år, och må i siffrämunda fall, der omständigheterna äro synnerligen mildbrande, tiden för straffarbetet nedsättas till ett år eller dömas till fängelse i minst sex månader.

## 11 §.

Den, som, utan befälhafwarens uttryckliga befallning, i belägrad fästning härfar brukligt tecken för fästnings uppgifswande, eller under sjöslag stryker flagg på fartyg, miste lifwet eller dömes till straffarbete på lifstid.

## 12 §.

Swär som, i belägrad stad eller fästning, eller å annan ort, den der af fienden innesluten är, eller på krigsfartyg eller wid trupp på öppna fältet då drabbning förestår eller börjad är, utan befälhafwarens kallelse, håller eller bewisar rådsläpning om att gifwa sig åt fienden eller draga sig tillbaka, eller i krigsmäns närvaro eljest råder till sådan åtgärd eller framställer den såsom nödwändig, miste lifwet eller dömes till straffarbete på lifstid eller från och med sex till och med tio år. Woru så tillstådes och kom af brottet ingen eller ringa skada; dömes till straffarbete i högst sex år eller fängelse.

## 13 §.

Underlydande, som, utan att befälhafwaren påkallat hans yttrande, i annans närvaro råder befälhafwaren att draga sig undan från drabbning eller att till fienden öfwerlemna fästning, fartyg eller trupp, straffes så, som i 12 § sagdt är.

## 14 §.

Öfver befälhafware i fästning, stad eller annan plats, hwars inneslutande af fienden är att befara, underlåtit att, i hwad på honom ankommit, fätta fästningen eller platsen i sådant försvarstillstånd, som Tjenstgöringsreglementet föreskrifwer eller omständigheterna eljest uppenbarligen påkallat; då skall han, om fästningens eller platsens uppgifswande eller förlust derigenom föranledas, mista lifwet eller dömas till straffarbete på lifstid eller från och med sex till och med tio år. Kom ringare eller ingen skada; dömes till straffarbete i högst sex år eller fängelse.

Underlåter befälhafware å krigsfartyg, som i krig på sjötåg är, att, i hwad på honom ankommer, hålla fartyget i stridbart stik; ware lag, som i nästföregående mom. sägs.

## 15 §.

Swär som eljest, i sin tjensteegenkap wid krigsmakten, har åliggande att för deß behof anskaffa ammunition, lifsmedel, föder eller annat dylikt, eller försummar att i tid göra för sådant ändamål nödig begäran eller widtaga derför behöfliga åtgärder, skall, om hungersnöd eller betydlig brist inom krigsmakten eller någon deß afdelning genom försummelsen förorsakas eller krigsföretagens framgång deraf hindras, mista lifwet eller dömas till straffarbete på lifstid eller från och med sex till och med tio år. Kom ringare eller ingen skada; dömes så, som i ty fall uti 14 § sagdt är.

## 16 §.

Dereft någon har umgänge med fienden eller med honom weplar bref eller budskap, utan tillåtelse dertill af högste befälhafwaren eller annan befälhafware, som blifwit bemyndigad att sådan tillåtelse meddela; dömes, der gerningen ej medförer straff efter 1 §, till straffarbete i högst två år eller fängelse i högst sex månader.

## 17 §.

Den, som emottager budskap, bref eller kungörelser, som från fienden komma äro, men icke genast och utan att för annan yppa innehället meddelar dem åt sin befälhafware, warde dömd till fängelse i högst sex

Wadmans Lagf.

månader eller, der synnerligen mildbrande omständigheter förekomma, belagd med disciplinstraff.

## 18 §.

Öfver någon brott, som i 2, 4, 5 eller 12 § sägs, å färde wara och det ej i tid upptäcker; gälle hwad, för dylikt underlåtenhet i fråga om förräderi, i allmän lag stadgas.

## 19 §.

Den, som gjort sig skyldig till straff, efter 2, 3, 4 eller 5 §, warde och dömd medborgerligt förtroende för alltid eller på wiß tid förlustig.

Lag samma ware om någon är förfallen till straff för brott, som i 10 § omsörmäles, der brottet skett i förrådlig affigt.

## 20 §.

Beträdes någon af de i 1 Kap. 3 § nämnda personer med brott, hwarom 4, 5, 6, 9, 11, 12, 15, 16, 17 eller 18 § detta Kap. handlar; warde dertför lika med krigsman straffad; men i öfrigt äge förefristerna i detta Kap. ej tillämpning å omsörmälda personer.

## 5 Kap.

Om rymning och olofligt undanhållande från krigstjenst.

## 1 §.

Swär som, i affigt att undandraga sig krigstjensten, olofligen afwiker från den trupp eller det fartyg, hwartill han hörer, eller från den tjenstgörings- eller wistelseort, som för honom bestämd är, eller uteblifwer efter det tiden för erhållen tjenstledighet till ända gått, eller, utan att från orten afwika, sig undandöljer; warde, der han ej för öfwerlöpande eller försök dertill är enligt 4 Kap. till högre ansvar förfallen, dömd för rymning efter ty i följande §§ för särskilda fall sägs.

## 2 §.

Rymmer någon från trupp, som är i fält eller under tåg till krig, eller från befästad ort, som belägrad är, eller från fartyg, som under krig är på sjötåg stad; dömes till straffarbete från och med två till och med åtta år.

## 3 §.

Öfver rymning från trupp, som, med anledning af inträffadt eller befaradt krig, blifwit på krigsfot ställd eller erhållit befallning att hålla sig till uppbrott färdig, eller från fartyg, derå, af orsak, som nyß är nämnd, besättning blifwit inböndrad; warde, der ej något af de fall, som i 2 § sägas, är för handen, den brottslige dömd till straffarbete från och med sex månader till och med två år.

Förekomma synnerligen mildbrande omständigheter; då må den brottslige, som till manskapet hörer och ej förut för rymning undergått bestraffning, dömas till fängelse i högst ett år.

## 4 §.

Begär officer eller underofficer rymning i andra fall, än de, som i 2 och 3 §§ nämnda äro; dömes till affättning.

Öfver det någon af manskapet; warde belagd med disciplinstraff i minst andra grad. Öfver återfall i brottet; ställes den skyldige under åtal inför domstol och dömes: första gången till fängelse i högst sex månader; andra gången till fängelse från och med sex månader till och med ett år, och tredje gången till straffarbete från och med sex månader till och med två år.

## 5 §.

Warder någon af manskapet, som, för rymning, efter 3 § undergått bestraffning, hwilken ej medfört hans uteslutande från krigsmakten, beträdd med rymningsbrott, hwarom i 4 § förmäles; dömes till straff,

som för andra gången wid domstol åtalad rymning finnes i sistnämnda § stadgad.

## 6 §.

Såvra två eller flere i samråd beslutat att rymma; warde det, om brottet i fullbordan går, såsom försvärande omständighet ansedt; och må för anstiftare straffet höjas, i de fall, som i 2 § omtalas, till straffarbete i tio år eller på lifstid eller, om rymmarens antal war stort, till dödsstraff, och i de fall, som i 3 § sägas, till straffarbete i högst två år utöfver den der utsatta högsta strafftiden. Stedde brottet under förhållanden, hvarå 4 § tillämplig är, skola officerare och underofficerare, som i stämplingen deltaga, jemte det i sistnämnda § 1 mom. stadgade straff, dömas till fängelse.

Har öfwerenskommelse om rymning, såsom i denna § sägs, blifwit träffad, men kom brottet ej till verkställighet; warde ändå anstiftare, så ock officerare eller underofficerare, som i stämplingen deltaga, såsom rymmare straffade efter ty i 2, 3 eller 4 § stadgadt är. Annan deltagare i sådan stämpling belägges med disciplinstraff.

Officer eller underofficer, som beträdes med brott, hvarom denna § handlar, skall förklarad öwärdig att i rikets tjenst widare nyttjas.

## 7 §.

Warder någon af wärswade manskapet för rymning fälld till straff, som ej medförer hans utslutande från krigsmakten, skall tiden, under hvilken han rymd war, ej såsom tjenstetid honom tillgodoräknas.\*)

## 8 §.

Den, som förledt eller hjälpt annan till rymning, straffes så, som hade han sjelf under enahanda förhållande rymt; dock att afseende ej göres å de omständigheter, som woro af hans åtgärd oberoende eller allenast för rymmarens försvärande.

## 9 §.

Wet någon att rymningsbrott å färde är och uppenbarar han ej i tid de omständigheter, som derom kunniga äro, eller har någon, efter det rymning skett, rymmarens, med weiskap om dennes brott, hyst eller dolt; då skall han, efter som brottet war till, beläggas med disciplinstraff eller dömas till fängelse, mistning af embete eller tjenst på wiß tid eller affättning, eller straffarbete i högst två år; warde dock i hwarje fall lindrigare straffad, än om han sjelf rymningen begått.

## 10 §.

Har någon, utan att sådan affigt, som i 1 § sagd är, ådagaläggas,

a) olofligen afwitit från trupp, fartyg, läger eller annat ställe, der han skall tjenstgöra eller wistas; eller  
b) inom orten, som i sådant ändamål honom anwisad är, hållit sig undan från tjenstgöring; eller,  
c) sedan tiden för honom bewiljad tjenstledighet gått till ända eller han särskildt till tjenstgöring inkallad blifwit, underlåtit att sig inställa, utan att derför äga laga förfall eller sådant, så fort ske kunnat, hos wederbörande befälhafware anmäla;

warde ändå såsom rymmare, efter ty om sådan här ofwan sagdt är, bestraffad i följande fall, nämligen:

om han är befälhafware för trupp, som är i fält eller under tåg till krig, eller å befäst ort, som belägrad är, eller på fartyg, som under krig är stad på sjötåg, ehwad uteblifwandet warit kortare eller längre; om han eljest hörer till någon afdelning af krigsmakten, som, med anledning af inträffadt eller befaradt krig, är på krigsfot ställd eller erhållit befallning att hålla sig till uppbrött färdig, och han ej insunnit sig inom tjugofyra timmar efter det han, på fält under a) och b) sägs, afwet eller sig undanhöll, samt i den under c) förutfattade händelse inom tre dagar efter det

tjenstledigheten upphörde eller den honom särskildt anbefallda tjenstgöring skolat widtaga; och

i andra fall, om han är officer eller underofficer, då det olofliga undanhållandet rått längre än tre månader, och, om han till manskapet hörer, när undanhållandet rått öfwer åtta dagar.

War främwaron kortare, än för särskilda fall nu är sagdt, och war det ej befälhafware ofwan är nämnd, som sig förgid; belägges den felaktige för olofligt undanhållande med disciplinstraff.

## 11 §.

Den, som, efter det han i krig blifwit, utan eget förwållande, skild från trupp eller fartyg, hwartill han hörer, eller råkat i fångenskap, men blifwit derifrån befriad, underlåter att skyndsamligen återförenera sig med truppen eller fartyget eller eljest till tjenstgöring wid krigsmakten sig anmäla, skall straffas såsom rymmare, om kriget warar, efter 3 §, men eljest efter 4 §.

## 12 §.

Öwar som, genom stymning eller annorledes, uppfattligen gör sig oduglig till uppsyllande af sin krigstjenstskyldighet under längre eller kortare tid, straffes med fängelse eller straffarbete i högst två år.

## 13 §.

Öwad i detta Kap. stadgadt är, äge ej tillämpning å de i 1 Kap. 3 § nämnda personer.

## 6 Kap.

Om uppror, upplopp och olofliga sammankomster.

## 1 §.

Samlar sig krigsfolk tillhopa och lägger det uppjät å daga, att med förenadt wäld sätta sig upp emot verkställighet af förmans bud, eller att förman till någon embetsåtgärd tvinga, eller att för sådan åtgärd hämnas: men wända de upprorsmän på förmans befallning åter till lydnad och ordning; då skola anstiftare eller anförare dömas till straffarbete från och med ett till och med tre år och de öfriga till fängelse i högst sex månader. Äro synnerligen mildbrande omständigheter för handen; må deltagare, som till manskapet hörer och ej anstiftare eller ledare war, dömas till disciplinstraff i minst andra grad.

## 2 §.

Wända upprorsmän ej åter till lydnad och ordning, utan wißa trostighet emot förmans befallning; dömes anstiftare eller anförare till straffarbete från och med tre till och med sex år och annan deltagare i upproret till sådant arbete från och med ett till och med tre år. Officer eller underofficer warde ock förklarad öwärdig att i rikets tjenst widare nyttjas.

## 3 §.

Göra upprorsmän wäld å person, eller bryta eller förstöra de hus, eller plundra eller förderfwa de annan egendom; straffes anstiftare eller anförare med straffarbete på lifstid eller från och med sex till och med tio år och annan deltagare i upproret med straffarbete från och med tre till och med sex år.

War det förman, å hwilken wäldet utöfwades, eller gjordes skadan å Kronans hus eller å annan egendom, som under krigsmaktens wärd och förwar ställd blifwit; då skall anstiftare eller anförare mista lifwet eller dömas till straffarbete på lifstid och annan deltagare i upproret dömas till straffarbete på lifstid eller från och med sex till och med tio år.

Officer eller underofficer, som till ansvar efter detta lagrum välles, skall tillika förklarad öwärdig att i rikets tjenst widare nyttjas.

För wäld eller annan brottslig gerning, som wid uppror begås, warde ock gerningsmannen straffad efter ty i 4 Kap. 1 § allmänna Strafflagen och 3 Kap. 2 § denna lag skild.

\*) Sårom hade förut utfärdats krigshofrättens Cirkulär den 22 Juli 1858.

## 4 §.

Göres uppror då fienden är nära, eller under fjönöd, eller wid annat tillfälle, då brott emot frigslydnaden medförer större fara; då skola, om upproret ej fullföljdes längre än i 1 § sagdt är, de brottslige dömas, anstiftare eller anförare till straffarbete från och med sex till och med tio år, och annan deltagare i upproret till sådant arbete från och med tre till och med sex år; men i de fall, hvarom 2 och 3 §§ handla, skall anstiftare eller anförare mista lifwet eller dömas till straffarbete på lifstid, och annan deltagare straffas med straffarbete på lifstid eller från och med sex till och med tio år: warde od i siffrämnda fall å officer eller underofficer, som i upproret deltagit, tillämpad den sårskilda påföljd, som i 2 och 3 §§ stadgas.

## 5 §.

Deltager krigsman med wäpnad hand i uppror emot annan offentlig myndighet, än ofwan sägs; dömes till straff, som för uppror emot förman finnes bestämtdt.

## 6 §.

Dräper upprorsman den, som uppror stilla will; miste lifwet eller dömes till straffarbete på lifstid. Warber upprorsman dräpen; ligge ogild.

## 7 §.

Den, som muntligen inför samladt frigsfolk eller i siffrift, den han bland frigsfolket utspirdt eller utspirda låtit, till uppror uppmanat, warde, när uppmaningen ingen straffbar werkan hade, dömd till fängelse eller till straffarbete i högst ett år.

Samma lag ware om den, som annans siffrift utspirdt eller utspirda låtit, för att dermed komma uppror åstad.

## 8 §.

Får någon weta att stämpling till uppror å färde är och uppenbarar han ej i tid för befälhafwaren de omständigheter, som kunniga äro; då skall han, efter som brottet war till, beläggas med disciplinstraff eller dömas till fängelse eller till straffarbete i högst fyra år.

## 9 §.

Samlar sig frigsfolk tillhopa och störr lugnet eller ordningen inom frigsmakten, utan att dock lägga å daga sådant uppfåt, som i 1 § sagdt är, och sfigrar sig ej det frigsfolk på förmans befallning, utan wisar trottsighet, deremot; dömes anstiftare eller anförare till straffarbete från och med ett till och med tre år och annan deltagare i upploppet till fängelse i högst sex månader. Äro synnerligen mildbrande omständigheter för handen; då må deltagare i upploppet, den der till manskapet hörer och ej är att anse såsom anstiftare eller anförare, dömas till disciplinstraff. Öfwergå de till wåld å person eller egendom; ware lag, som i 3 och 6 §§ sagdt är.

Göres upplopp wid tillfälle, som i 4 § sägs; warde de brottslige straffade, anstiftare eller anförare med straffarbete från och med sex till och med tio år, och andre deltagare i upploppet med straffarbete från och med tre till och med sex år. Deras genom upploppet hinder i frigsföretag eller eljest betydlig skada; då skola anstiftare eller anförare mista lifwet eller dömas till straffarbete på lifstid, och andra deltagare straffas med straffarbete på lifstid eller från och med sex till och med tio år.

## 10 §.

Hwar som på något ställe, der frigsfolk samladt är, med högljudd röst eller med häftighet eller på annat anstötligt sätt, utfar i klander emot någon öfwerordnads förhållande eller åtgärder, eller öfwer lön, underhåll eller beklädnad, eller företager sig annan dyllit handling, deraf uppror eller upplopp lätt förkanledas kan; belägges med disciplinstraff eller dömes, der faran större war, till fängelse.

## 11 §.

Gäller frigsfolk sammankomst för rådblågning i ämnen, genom hwilkas afhandlande fruktan, misströstan eller misshelåtenhet hos frigsfolket utbredas kan, såsom: om faran eller olämpligheten af frigsföretag eller annan tjensteförättning, dertill befallning gifwen är eller förwäntas;

om wådan af den ställning, hwari frigsmakten eller någon del deraf sig besinner;

om förmans förhållande eller åtgärder;

om otillräckligheten af lön, beklädnad eller underhåll; eller

om annat dyllit;

då skola de, som i sammankomsten deltaga, straffas såsom i 10 § sägs, der de ej efter 4 Kap. 12 § gjort sig till högre ansvar förfallne.

Har officer eller underofficer till sammankomst, i ändamål, som ofwan sagdt är, kallat underlydande eller gifwit dem tillstånd att sådan sammankomst hålla; dömes till affättning, misfning af embete eller tjenst på wif tid eller fängelse och warde tillika, om sammankomsten till uppror, upplopp eller annat brott ledde, såsom anstiftare deraf straffad, men de underlydande ware för sitt deltagande i sammankomsten från straff frie.

## 12 §.

Den, som för sådan otillåten rådblågning, som i 11 § affes, kallat frigsfolk till sammankomst, warde, ändå att den sammans hållande förhindrades, straffad efter ty i nämnda § sägs.

## 13 §.

De i detta Kap. förekommande stadganden äge å de i 1 Kap. 3 § omsförmålde personer tillämpning, då de med frigsfolk deltaga i uppror, upplopp eller olofliga sammankomster, som ofwan i 1, 2, 3, 4, 9 och 11 §§ nämnda äro, så od om de begå brott, hvarom 7, 8, 10 och 12 §§ handla.

## 7 Kap.

Om brott emot frigslydnaden samt om mishandel och förolämpningar; så od om annat offiälligt uppförande.

## 1 §.

Krigsman, som, då fienden är nära, eller under fjönöd eller wid annat tillfälle, då brott emot frigslydnaden medförer större fara, wägrar att ålyda förmans honom i tjensten gifna befallning, skall, der betydligare skada af den wägran kom, mista lifwet genom sfigtning eller dömas till straffarbete på lifstid eller från och med sex till och med tio år, men eljest dömas till straffarbete från och med tre till och med sex år.

Gör någon det wid annat tillfälle och kom deraf betydligare skada eller skedde wägran inför samlad trupp; dömes till straffarbete från och med ett till och med tre år.

Öker brottet i andra fall och är den brottslige officer eller underofficer; straffes med fängelse och derjemte, så wida omständigheterna ej äro synnerligen mildbrande, med affättning; hörer han till manskapet; dömes till straffarbete i högst ett år eller fängelse, eller, der omständigheterna äro synnerligen mildbrande, till disciplinstraff.

## 2 §.

Der krigsman uppåtlligen underlåter att rått fullgöra förmans i tjensten gifna befallning, eller, genom onödig förfrågan, motfägelse eller inwändning, eller anorlebes, uppehåller befallningens werfällighet; ware lag, som i 1 § sägs.

Har någon af försumlighet eller oförstånd förbruttit sig på sätt nu nämndt är; straffes efter 10 Kap. 22 §; dock må ej disciplinstraff användas med mindre omständigheterna äro mildbrande.

## 3 §.

Gör frigsman wåld eller annan misshandel å förman wid tillfälle, som i 1 § 1 mom. sagdt är; misse lifwet genom skjutning eller dömes till straffarbete på lifstid eller från och med sex till och med tio år.

Gör frigsman eljest wåld eller annan misshandel å förman i eller för embetet eller tjensten, eller utom tjensten då förmanen bär sin tjenstedrägt och det sker å tid eller ort, att gerningen wäcker stor uppmärksamhet och förargelse; dömes till straffarbete från och med fyra till och med åtta år. Åro omständigheterna synnerligen mildbrande; må tiden för straffarbetet nedfattas till två år.

Gör brottet i andra fall; dömes till straffarbete från och med två till och med sex år; dock må, då synnerligen mildbrande omständigheter förekomma, tiden för straffarbetet nedfattas till sex månader eller till fängelse dömas.

## 4 §.

Har brott, som i 3 § sägs, blifwit begånget utom tjensten då förmanen ej bär sin tjenstedrägt, och war brottet föranledt deraf att förmanen wid det tillfälle, genom otillbörligt eller owärdigt beteende, den underlydande till gerningen retat; warde den underlydandes brott ej swårare ansett, än lika gerning emot enstild person.

## 5 §.

Utbrister frigsman emot sin förman i smädligt, föraktligt eller wanwördligt yttrande, eller förgriper sig emot honom med hotelse eller annan misstråklig gerning, i eller för embetet eller tjensten, eller utom tjensten då förmanen bär sin tjenstedrägt och det sker å tid eller ort, att gerningen wäcker synnerlig uppmärksamhet och förargelse; straffes den brottslige, om han är officer eller underofficer, med fängelse eller affättning och, om han hörer till manskapet, med fängelse i högst sex månader eller straffarbete i högst två år.

Förolämpas förman eljest af underlydande; dömes den brottslige till fängelse i högst sex månader, eller, der mildbrande omständigheter förekomma, till disciplinstraff.

## 6 §.

Utmanar officer eller underofficer, med föranledande af något förhållande i tjensten, sin förman till enwig; warde dömd till affättning jemte det ansvar, som efter allmän lag följa bör. Lag samma ware för den förman, som slikt utmaning af underlydande antager.

## 7 §.

Swar som emot sin förman förer klagan öfwer förnärmelse i tjensten, utan att gitta ådagalägga anledning till samma klagan, eller wid klagans utförande brister i aktning och anständighet, dömes till fängelse i högst sex månader eller disciplinstraff.

## 8 §.

Den, som, wid tillfälle i 1 § 1 mom. sagdt är, wisar ohörsamhet eller sätter sig upp emot skildtwakt i afseende å hwad denne, enligt reglemente eller färskild befallning, har att i sådan förättning verkställa eller förhindra, straffes, när betydligare skada kom, med straffarbete från och med två till och med sex år, och i annat fall, om den brottslige är officer eller underofficer, med affättning och fängelse i minst ett år, och, om han hörer till manskapet, med straffarbete i högst två år.

Förgår man sig wid annat tillfälle på sådant sätt; dömes, när betydligare skada kom, om den brottslige är officer eller underofficer, till affättning och fängelse i minst ett år, och, om han hörer till manskapet, till straffarbete i högst två år, samt, då ingen eller ringa skada följde, till fängelse i högst ett år. Förekomma i fästnämnda fall synnerligen mildbrande omständigheter; må den brottslige beläggas med disciplinstraff.

## 9 §.

Hwad 8 § om ohörsamhet och uppstufsighet emot skildtwakt innehåller, gälle och der sådant brott begås emot annan wakt eller patrull eller för bewakning eller ordningens upprätthållande färskildt utställt eller utfänd truppafdelning.

## 10 §.

Gör någon, wid tillfälle, som i 1 § 1 mom. sägs, wåld eller annan misshandel å skildtwakt eller å frigsman hörande till sådan wakt eller truppafdelning, som i 9 § affes; straffes så, som om dylikt brott emot förman i 3 § 1 mom. stadgad är.

Gör man wid sådant tillfälle wåld eller annan misshandel å den, hwilken, enligt Disciplinstadgan, är till förmans wederslike att hänföra; dömes till straffarbete på wis tid, dock ej under fyra år.

## 11 §.

Har i andra fall, än förut sagda åro, frigsman å annan sådan gjort wåld eller annan misshandel, eller förgått sig emot honom med hotelse eller annan gerning, eller honom i tal eller skrift förolämpat, och skedd det i eller för den wåldfördes eller förolämpades embete eller tjenst; dömes den brottslige till straff, som i allmän lag för enahanda förbrytelse mot embets- eller tjensteman i eller för embetet eller tjensten stadgad är; och ware, der den förorättade war förmans wederslike eller utöfwade sådan tjenstbefattning, som i 8 eller 9 § affes, den omständighet såsom synnerligen förswärande ansett.

Förbryter man sig, på sätt i 1 mom. sägs, emot förmans wederslike, då denne, utom tjensten, bär sin tjenstedrägt, och sker det å tid eller ort, att gerningen wäcker synnerlig uppmärksamhet och förargelse; warde så dömd, som hade brottet blifwit emot den öfwerordnade i dennes embete eller tjenst begånget, dock att i detta fall den förorättades öfwerordnade ställning ej må såsom färskild förswärande omständighet betraktas.

År brott, hwarom i denna § sägs, af beskaffenhet att, enligt allmän lag, kunna med böter försonas; må i stället deraf till disciplinstraff dömas.

## 12 §.

Warder wakt eller patrull eller annan sådan truppafdelning, som i 9 § omsörmäles, öfwerfallen med wåld eller hot, som innebär trängande fara för den öfwerfallne eller för person eller egendom, som under hans skydd eller bewakning är, eller eljest för allmän eller enstild säkerhet; då åge den öfwerfallne rätt till nödwärn.

## 13 §.

Störres man gudstjenst wid samlad trupp genom swordom eller oljud, eller kommer derwid eljest förargelse åstad, eller gör man förargelse, genom swordom, eller oljud, eller annorledes, inför frigsdomstol; ware det, wid straffets bestämmande efter allmän lag, ansett såsom förswärande omständighet och, der brottet finnes kunna med böter försonas, i stället disciplinstraff ådömdt.

## 14 §.

Swar som, under tjenstgöring eller eljest i fält, läger, waktrum eller kasern, inom militärjuthus eller Kronans warf, verkstad, förråds- eller tyghus, på Kronans fartyg, eller å wäg, gata eller annan allmän plats inom garnisons- eller stationsort, gör oljud eller owäsende, eller kommer annorledes förargelse åstad, eller finnes wara af starka drycker öfwerlastad, beläggas med disciplinstraff.

Frigsman, som eljest, i eller utom tjensten, brister i anständigt uppförande, eller wisar opålitlighet, eller wanwårdar den aktning, som han af andra bör åga, warde och, der han ej deraf, enligt denna eller annan lag, gjort sig till färskildt ansvar förfallen, belagd med disciplinstraff.

Finnes befälhafware för större eller mindre trupp eller å fartyg, eller officer eller underofficer, som på

wakt eller förpost eller till annan likartad tjänstgöring kommanderad är, af starka drycker öfverlastad, eller sinnes skildtwakt drucken å sin post; warde detsför, såsom för grof försummelse i tjensten, straffad efter ty i 10 Kap. stits.

## 15 §.

Wägrar eller underlåter någon af de i 1 Kap. 3 § omnämnda personer att åttlyda hwad den, som, enligt tjenstreglemente eller särskildt förordnande, öfwer honom har befälswakt i tjensten, inom gränsen af denna rätt anbefallt; warde den brottslige, om han är att hänföra till embets- eller tjänsteman, straffad efter 25 Kap. 16 eller 17 § allmänna Strafflagen, men eljest dömd högst till straffarbete i två år. War förbrytelsen ringa; må den brottslige med disciplinstraff beläggas.

Der någon af de i 1 Kap. 3 § nämnda personer gör wäld eller annan misshandel å krigsman, som öfwer honom har befälswakt i tjensten, eller med ord eller gerning sbrolämpar sådan sin förman, eller förbryter sig emot honom på sätt i 7 § sägs, eller föröfwar brott, som i 8, 9, 10 eller 13 § omnämles, eller under tjänstgöring eller eljest i fält, läger, wakttrum eller kasern, inom militärjukhus eller Kronans warf, werfstad, förwäds- eller tyghus, eller på Kronans fartyg begår brott som i 14 § sägs; warde straffad så, som angående krigsmän, hwilka dyllika brott begå, här ofwan i detta Kap. stadgadt är; men i öfrigt äge bestämmelserna i samma Kap. ej tillämpning å andra, än krigsmän.

## 8 Kap.

Om olofligt krigsbyte samt om misshand af wapenmakten i krig.

## 1 §.

Swar som, under eller efter drabning, tager krigsbyte innan lof dertill gifwet är, dömes till fängelse i högst sex månader eller beläggas, der mildrande omständigheter förekomma, med disciplinstraff.

Den, som af taget krigsbyte, i affigt att sig eller annan det tillegna, undanhåller något, som, liknadt reglemente eller särskildt föreskrift, bör Staten tillkomma eller bland truppen fördelas, hafwe förwertat sin andel i bytet och warde, om den brottslige hörer till manskapet, straffad med fängelse i högst sex månader eller straffarbete i högst två år, och, om han är officer eller underofficer, dömd till fängelse eller afsättning och i sistnämnda fall jemwäl, om brottet det förtjenar, förklarad owärdig att i rikets tjenst vidare nyttjas.

## 2 §.

Tager man, under eller efter drabning, från någon, som hörer till den fiendtlige krigsmakten, hwad ej till krigsbyte göras må; dömes till fängelse eller straffarbete i högst två år. Skedde det från krigsfånge; ware den omständighet såsom förswärande ansedd.

War fienden af sär eller sjukdom urkändgjatt att sig förswara; dömes den brottslige till straffarbete från och med två till och med sex år.

Tillfogades särad fiende ytterligare sär eller skada; warde gerningsmannen dömd till straffarbete från och med sex till och med tio år eller på listid.

## 3 §.

Swar som, när stad, fästning eller läger intages, eller eljest under eller efter drabning, utan uttryckligt tillstånd af högste befälshafwaren eller i annan ordning än denne tillåtit, tillegnar sig gods eller penningar från innewanare i fiendligt land, dömes för plundring till straffarbete från och med fyra till och med tio år. Öro omständigheterna synnerligen mildrande; må tiden för straffarbetet nedfattas till två år.

Har krigsman, genom öfwerfallande medelst wäld å person eller användande af hot, som innebar trängande fara, gjort försök till brott, här sagdt är, men ej gittat tillgrepp fullborda; warde, för försök till plundring, dömd till straffarbete i högst sex år.

Der, wid plundring eller försök dertill, så groft wäld någon tillfogats, att han deraf fått swår kroppsskada eller ljuitt döden; skall den brottslige i förra fallet dömas till straffarbete på listid eller i tio år, och i senare fallet mista listwet eller dömas till straffarbete på listid.

## 4 §.

Har någon efter drabning, å stället der den hölls eller i närheten deraf, eller å taget fartyg, eller i öfrad fästning eller annan ort, föröfwat wäld eller annan misshandel å den, som icke motstånd gjort eller under beskydd fatt är, eller å krigsfånge, eller å särad eller sjukt person, eller å den, som om sjukt eller särad wärd har, och innefattar gerningen ej brott, som efter 2 § 3 mom. straffas bör; warde för wäldet eller misshandeln dömd till ansvar efter allmän lag och, wid straffets bestämmande, brottet ansedt såsom under förswärande omständigheter begånget.

## 5 §.

Hwad i detta Kap. stadgadt är, äge och tillämpning å de i 1 Kap. 3 § omnämnda personer.

## 9 Kap.

Om stadgörelse å egendom, som är för krigsmakten affedd, samt om förstingring eller misshand af sådan egendom; så och om stöld och snatteri samt rån.

## 1 §.

Förstörer eller skadar någon den egendom, som han wet vara för krigsmakten affedd, och är ej särskildt straff å brottet i denna lag utfatt; då skall, wid straffets bestämmande efter allmän lag, brottet anses hafwa slett under förswärande omständigheter och, der det finnes kunna med böter försonas, i stället till disciplinstraff dömas.

Lag samma ware, om någon gör försök till brott, som nu sagdt är, och försöket är i allmän lag med straff belagdt.

## 2 §.

Den, som i krig uppsåtligen förstörer till användande i kriget ämnadt fartyg eller för krigsmaktens behof använd eller beständ byggnad, besättning, bålwerk, fördämning eller annat dylligt, eller dera gör sådan skada, att hinder i krigsföretagen derigenom afwenntas, dömes till straffarbete på listid eller från och med åtta till och med tio år. Sid någon af gerningen swår kroppsskada eller döb och war den brottsliges handling af beskaffenhet, att han bort kunna inse att dyllik olycka war deraf att befara; miste gerningsmannen listwet eller dömes till straffarbete på listid.

Har någon, i krig, genom uppsåtlig stadgörelse å lifsmedel, krigsredskap eller annat, som för krigsmaktens behof weterligen affedt war, wällat hinder i krigsföretag eller betydande brist för krigsfolket, och war det skadade af beskaffenhet att förbrytaren bort kunna inse att dyllik olycka war af brottet att befara; straffes såsom i föregående mom. sagdt är.

## 3 §.

Har någon, wid tillfälle då nödigt är att hafwa ljus eller eld der frut eller annat lätt antändbart ämne eller deraf tillverkad krigsredskap förwaras, underlåtit att hafwa elden behörigen bewarad, eller har någon utan nödwändighet gått dit med eld, afwen om den funnits behörigen bewarad, eller har någon på sådant ställe rökt tobak eller på annat sätt warit oförigtig med eld eller ämne, som eldfångdt är; dömes till fängelse eller straffarbete i högst två år. War förseelsen ringa och kom deraf ingen skada; warde den felaktige med disciplinstraff belagd.

## 4 §.

Swar som, annorledes än i 3 § sagdt är, oförigtigt förfar med eld inom krigsfartyg, warf, tyghus,



verkstad, förrådshus eller kasern, eller på annat dylikt ställe, eller der lägges lätt antändbara ämnen på annan plats, än för deras förvarande finnes bestämd, dömes till fängelse i högst sex månader. War förseelsen ringa och kom ingen skada; belägges den skyldige med disciplinstraff.

## 5 §.

Swär som, utan bemyndigande, till eget bruk nyttjar eller låter annan nyttja kronan tillhöriga byggnader, fartyg, båtar, wagnar eller annan krigsredskap eller kronans hästar, belägges med disciplinstraff. Åro omständigheterna synnerligen förswärande; må till fängelse i högst sex månader dömas.

## 6 §.

Den af manskapet, som olofligen säljer, pantsätter eller annorledes förktingrar, eller uppåtliggen förstör eller skadar åt honom till bruk lemnade bewärings- eller belädnadsperfedar, ammunition, tjenstehäst eller dess mundering eller foder, eller hwad annat, som till utrustning hörer, eller af manskap utan behörigt tillstånd köper eller sig tillbyter eller till försäljning eller såsom pant, gåfwa eller lån emottager häst eller annat, som här är sagdt, skall beläggas med disciplinstraff i minst andra grad; men, der återfall i brottet sker, ställes han under åtal inför domstol och dömes: första gången till fängelse i högst sex månader; andra gången till fängelse från och med sex månader till och med ett år, och tredje gången till straffarbete från och med sex månader till och med två år.

Begår officer eller underofficer brott, som här är sagdt; dömes till fängelse i högst sex månader, men om återfall sker till affättning.

## 7 §.

Stjäl man något af krigsmaktens förräder eller egendom ur tyghus, warf, verkstad, fartyg, kasern, tält, stall, åkdon eller annat ställe, der sådan egendom weterligen förwaras, eller stjäl någon eljest egendom, som han wet vara för krigsmaktens behof afsedd; dömes till straffarbete från och med sex månader till och med två år.

Begås sådan stöld under krig eller sedan krigsmakten eller någon del deraf blifwit på krigsfot ställd; dömes till straffarbete från och med ett till och med fyra år; och må, om tillgrepp sker af lifsmedel, krigsredskap eller annan krigsförnödenhet från den, som förer sådant gods till fästning, krigsfartyg, läger eller annan ort, der krigsfolk under krig eller till krigsföretag sammandraget är, tiden för straffarbetet höjas till sex år.

## 8 §.

Swär som från annan, hwilken med honom i samma quarter, kasern, tält, militärjukhus eller annat dylikt ställe förlagd är, eller å samma fartyg tjenstgör, föröfwar stöld af gods, som denne der har förwaradt, dömes till straffarbete i högst ett år.

## 9 §.

För snatteri i de fall, som i 7 och 8 §§ omtalas, ware straffet fängelse i högst sex månader.

## 10 §.

Föröfwar stöldwakt eller annan, som på wakt eller till bewakning af gods kommenderad är, tillgrepp till större eller mindre belopp af det, som under hans skydd eller bewakning är; dömes för stöld till straffarbete från och med ett till och med fyra år. Efter det i krig; då må tiden för straffarbetet höjas till åtta år.

## 11 §.

Nånar någon krigsförnödenheter, som föras till fästning, krigsfartyg, läger eller annan ort, der krigsfolk under krig eller till krigsföretag sammandraget är; dömes till straffarbete på lifstid eller i tio år.

Har man, i affigt att sådana krigsförnödenheter sig tillägna, med wåld eller sådant hot, som innebar

trängande fara, öfwerfallit den, som godset förde, men ej gittat rånet genom tillgrepp fullbordad; dömes till straffarbete från och med sex till och med tio år.

## 12 §.

Swär två eller flere fällt sig samman att rån, som i 11 § sagdt är, föröfwa och sådant brott begått; då skola de mista lifwet eller dömas till straffarbete på lifstid.

Har i detta fall brottet ej blifwit genom tillgrepp fullbordadt; dömes till straffarbete på lifstid eller från och med sex till och med tio år.

## 13 §.

Har, genom rån eller stöld af sådan egendom, som i 7 § nämnd är, hinder för krigsföretag eller betydande brist för krigsfolket wällats, och war det tillgripna af besaffenhets att förbrytaren bort kunna inse, att en dylikt olycka war af brottet att befara; då skall han, om rån föröfswats, mista lifwet eller dömas till straffarbete på lifstid, men, i annat fall, dömas till straffarbete på lifstid eller från och med åtta till och med tio år.

## 14 §.

Officer eller underofficer, som dömes till ansvar för stöld, snatteri eller rån, skall jemwäl till affättning dömas.

## 15 §.

För öfrigt skall hwad allmän lag innehåller om stöld, snatteri, rån, försök dertill eller inbrött gälla i afseende på sådana brott, då de begås af krigsmän.

Sammanträffa wid samma stöld eller då flera stölder på en gång åtalas, två eller flera af de här ofwan i 7, 8 och 10 §§ sagda fall, eller är stöld, som i någon af samma §§ omtalas, förenad med inbrott eller annan sådan omständighet, att den jemwäl efter 20 Kap. 3, 4, 5 eller 6 § allmänna Strafflagen straffbar är; då skall 8 § i samma Kap. tillämpas.

## 16 §.

Den, som gjort sig förfallen till straff efter 2, 10, 11, 12 eller 13 §, skall och dömas medborgerligt förtroende för alltid eller på wix tid förlustig, och den, som gjort sig förfallen till straff efter 7 eller 8 §, warde till förlust af medborgerligt förtroende på wix tid dömd.

## 17 §.

Hwad i 14 § här ofwan stadgadt är, äge, i den mån det ej med allmän lag öfwerensstämmer, icke tillämpning å de i 1 Kap. 3 § omsformade personer, men i öfrigt skola de för brott, som i detta Kap. nämnda äro, lika med krigsmän straffas.

## 10 Kap.

Om öfwerträdelser eller ämbetsättande af tjenstepligter i andra fall, än förnt i denna lag sagda äro.

## 1 §.

Officer eller underofficer, som i disciplinmål uppåtliggen med straff belägges eller hos annan, som straffmyndigheten innehar, till bestraffning angifwer den han wet öfhyldig vara, skall affättas och förklarad öwärdig att i rikets tjenst widare nyttjas samt defutom dömas, a) om den öfhyldige undergick disciplinstraff i andra eller tredje grad, till straffarbete från och med sex månader till och med två år; och

b) om denne undergick lindrigare bestraffning, eller om straff ej blef på grund af angifwelsen ålagdt eller, fastän det ålades, icke kom att verkställas, till fängelse i högst sex månader eller böter, högst ett tusen riksdaler. Gör någon af manskapet angifwelse, som här är nämnd, skall han dömas, der den öfhyldige undergick straff, som under a) sagdt är, till straffarbete från och med sex månader till och med två år, och, der sådant

fall, som under b) omförmäles, inträffar, till fängelse i högst sex månader eller disciplinstraff i minst andra grad.

Har någon icke af ondt uppsåt, men ändå utan låga skäl, af förhastande eller oförstånd, med straff belagt eller gjort angifvelse mot annan i disciplinmål; dömes, om den brottslige är officer eller underofficer, till böter, beräknade efter 25 Kap. 21 § allmänna Strafflagen, eller mistning af embete eller tjänst på wijs tid, eller, der omständigheterna äro synnerligen försvärande, till afsättning, och, om han hör till manskapet, till disciplinstraff eller till fängelse i högst sex månader.

Den, som efter detta lagrum gjort sig förfallen till straffarbete i två år, skall wd dömas medborgerligt förtroende för alltid förlustig. Pröfwes någon förfallen till straffarbete på kortare tid än två år; warde tillika dömd medborgerligt förtroende på wijs tid förlustig.

## 2 §.

Tager någon sig bestraffningsrätt, då han sådan ej äger; straffes, om han är officer eller underofficer, med mistning af embete eller tjänst på wijs tid eller afsättning, och, om han innehar lägre tjänstegrad, med fängelse i högst ett år. Kom deraf ingen eller ringa skada; må dömas till disciplinstraff i minst andra grad eller till böter.

## 3 §.

Twingas underlydande, genom förmans befallning, för förmannens eller annans enskilda nytta, till sammanskott, utgift eller kostnad, eller till annat arbete, än den underlydande, enligt Tjenstgöringsreglementet, är pliktig förrätta; warde förmannen, der han är officer eller underofficer, affatt och, om brottet det förtjenar, förklarad owärdig att i rikets tjänst vidare nyttjas, samt, om han till manskapet hör, dömd till straffarbete i högst två år.

Förmår förman annorledes, till sin eller annans enskilda nytta, underlydande till sammanskott, utgift, kostnad eller obehörigt arbete; warde den brottslige, om han är officer eller underofficer, dömd till afsättning eller mistning af embete eller tjänst på wijs tid eller disciplinstraff, och, om han hör till manskapet, belagd med disciplinstraff. Tager officer eller underofficer för egen winning sådant emot, då det såsom af fri wilja bjudes; belägges med disciplinstraff.

## 4 §.

Har någon, för egen winning eller annans fördel eller eljest i oloflig affigt, i berättelse eller redogörelse angående den under hans befäl ställda afdelning af krigsmakten, lemnat oriktig uppgift om krigsfolk, hästar eller tjänstedagar, eller angående wapen, ammunition, redskap eller annan krigsförnödenhet; dömes, så wida brottet ej medförer straff efter 4 Kap. 4 §, till straffarbete från och med två till och med sex år; warde och dömd medborgerligt förtroende för alltid eller på wijs tid förlustig.

## 5 §.

Tillgriper och förskingrar wid krigsmakten anställd embets- eller tjänsteman någon till krigsfolkets aflöning, underhåll eller beklädnad eller för annat krigsbehof beständ uppbörd eller annan egendom, som han, i kraft af sin befattning, för krigsmaktens räkning till förwaraande, förvaltning eller redowisning emottagit, anses han deraf efter allmän lag; och ware, der brottet skett i krig eller sedan krigsmakten eller någon del deraf blifwit på krigsfolket ställd, det wid straffets bestämmande såsom synnerligen försvärande ansedt.

Har, då tillgreppet föröfwats i krig eller sedan krigsmakten eller någon del deraf blifwit på krigsfolket ställd, genom saknaden af det tillgripna, hinder i krigsföretag eller betydande brist för krigsfolket wällats, och war det tillgripna af beskaffenhet, att den brottslige bort kunna inse att en sådan olycka war af brottet att befaras; dömes till straffarbete på lifetid eller från och med åtta till och med tio år.

## 6 §.

Har befälhafware, i affigt att dölja befintlig brist i antalet af honom underlydande manskap eller af nummerhästar, hörande till den under hans befäl ställda afdelning af krigsmakten, wid mönstring framställt annan än rätt person eller förewisat häst, som han af annan till län tagit eller eljest för tillfället sig förskaffat, eller har officer eller underofficer, för dylligt ändamål, annan befälhafware med län tillhandagätt; warde affatt och, om brottet det förtjenar, tillika förklarad owärdig att i rikets tjänst vidare nyttjas. Äro omständigheterna synnerligen mildbrande; må till mistning af embete eller tjänst på wijs tid dömas.

Den af manskapet, som deltagar i sådant brott, dömes till fängelse i högst sex månader eller disciplinstraff.

## 7 §.

Lånar befälhafware af annan eller förklarar han sig eljest för tillfället wapen eller annat, som till rustning eller mundering hör, och sådant, i uppsåt att dölja befintlig brist, wid mönstring uppwisar; dömes till mistning af embete eller tjänst på wijs tid eller afsättning. Äro omständigheterna synnerligen mildbrande; må den brottslige beläggas med disciplinstraff i minst andra grad.

## 8 §.

Har den, som för rättat mönstring, eller verkställt besigtning å fästning, fartyg eller krigsförråd, uppsåtligt underlåtit att rätta eller till åtal eller rättelse anmäla derwid befunna brister eller sådana felaktiga förhållanden, som i 6 och 7 §§ affes; straffes på fätt i 6 § 1 mom. sagdt är.

## 9 §.

Den, som, i andra fall, än förut i denna lag sagda äro, uppsåtligt i tjensten afgifwer osannfärdig rapport, skall, om han är officer eller underofficer, affattas och, der brottet det förtjenar, förklarad owärdig att i rikets tjänst vidare nyttjas, eller dömas till mistning af embete eller tjänst på wijs tid, och, om han hör till manskapet, dömas till fängelse eller till straffarbete i högst två år.

## 10 §.

Den, som, genom bedrägliga löften eller osanna framställningar, eller på annat olofligt sätt, förmår någon att antaga krigstjänst, dömes till fängelse i högst sex månader eller disciplinstraff. Användes wäld eller förekomma eljest synnerligen försvärande omständigheter; då skall till straffarbete i högst två år dömas.

## 11 §.

Har förman, genom misbruk af sin myndighet, hindrat den, som till krigstjänst anwärd eller förhyrd blifwit, att klagan öfwer wårningen eller förhyrningen föra; dömes till fängelse eller till straffarbete i högst två år.

## 12 §.

Nekar befälhafware, mot bättre wetande, affed åt den af manskapet, som dertill berättigad är, eller skiljer befälhafware någon af manskapet olagligen från tjensten; warde affatt och, om brottet det förtjenar, jemwäl förklarad owärdig att i rikets tjänst vidare nyttjas. War det af förhastande han sig förgick och kom deraf ingen eller ringa skada, eller skedde det af oförstånd och äro omständigheterna ej synnerligen försvärande; dömes till mistning af embete eller tjänst på wijs tid eller till disciplinstraff.

## 13 §.

Släpper någon, som är på wakt eller eljest beordrad till fånges eller häktad persons bewakning, med wilja eller af wårdslöshet honom lös eller hjälper honom att undkomma; dömes, om den flydige är officer

eller underofficer, till straff på fäkt i 25 Kap. 14 § allmänna Strafflagen sägs; dock att, der brottet anses kunna försonas med böter, i stället derför till disciplinstraff dömes. Hörer den brottslige till manskapet; warde han, efter de i nämnda lagrum stadgade grunder, i förhållande till förbrytelsernas beskaffenhet dömd till straffarbete i högst fyra år eller fängelse i högst sex månader eller disciplinstraff.

Skedde brottet uppsåtligt och war den fångue eller häftade spion, krigsfånge eller annan person, som med fienden haft förbindelse; skall den brottslige, om han derom kunnat ägde, dömas till straffarbete från och med fyra till och med åtta år, der ej swårare straff efter 4 Kap. tillämpligt är.

## 14 §.

Befriar man, medelst wåld eller list, eller annorledes, någon, som i militärhäfte insatt är eller skall af krigsman i arrest eller häfte afföras eller till förhör inställas, eller gör någon försök till utförande af sådant brott genom wåld; ware det, wid straffets bestämmande efter allmän lag, såsom förswårande omständighet ansedt.

## 15 §.

Den, som egenmäktigt tager sig befäl, der det honom ej lagligen tillkommer, dömes till fängelse eller mistning af embete eller tjenst på wiß tid eller till afsättning: ware och underkastad ansvar efter lag för fel eller brott, som han under sådant befäls utförande begår.

## 16 §.

Har befälhafware för waff, förpost, fartyg eller trupp, som erhållit befällning att iakttaga eller utforska fiendens rörelser eller trygga krigsmakten emot öfverräkning af fienden eller emot annan krigsfara, obehörigen lemnat sin post eller eljest ådagalagt grof försummelse af de pligter, som, wid den försälda förrättningens utförande, honom ålägo; dömes,

der det skedde i närheten af fienden, till lifwets förlust medelst skjutning eller till straffarbete på lifstid; och

om brottet begicks wid annat tillfälle, efter som faran och skadan war, till fängelse eller till straffarbete i högst fyra år.

## 17 §.

Der officer eller underofficer, som ej befälhafware är, under sådan tjenstgöring, som i 16 § afses, förgår sig på fäkt der sägs; dömes, om brottet sker i närheten af fienden, till straffarbete från och med fyra till och med tio år, men eljest till fängelse eller till straffarbete i högst två år, så wida ej brottet efter annat lagrum swårare straff medförer.

## 18 §.

Har officer eller underofficer, under andra förhållanden än i 16 och 17 §§ sagda äro, obehörigen lemnat sin post; då skall han dömas till fängelse i högst sex månader eller, der omständigheterna äro synnerligen mildbrande, beläggas med disciplinstraff. War han befälhafware; dömes till fängelse eller, der omständigheterna äro synnerligen förswårande, till afsättning.

## 19 §.

Wißar skildtwakt, som blifwit utställd för att trygga krigsmakten emot öfverräkning af fienden eller emot annan krigsfara, grof försummelse i detta sitt åliggande, eller har han, innan aflösnings skett, öfvergifwit sin post eller lemnat den åt annan; dömes så, som i 16 § stadgas; dock må, der synnerligen mildbrande omständigheter förekomma och brottet ej skett i närheten af fienden, den brottslige beläggas med disciplinstraff i tredje grad.

Skildtwakt, som wid annat tillfälle öfvergifwit sin post eller lemnar den åt annan, dömes till fängelse i högst sex månader. Förekomma synnerligen mildbrande

omständigheter; må han beläggas med disciplinstraff i minst andra grad.

## 20 §.

Tager krigsman, innan han fått affked från den krigstjenst, hwari han är anställd, wärning eller lega wid annan trupp, skall han beläggas med disciplinstraff i minst andra grad, men, om brottet förnyas, dömas till fängelse i högst sex månader.

På lika sätt straffes den af manskapet, som annan till brottet förledt.

Har officer eller underofficer till sådant förledande gjort sig skyldig, eller befälhafware i tjenst wid sin trupp antagit någon, den han wißte wara i annan krigstjenst anställd; dömes till fängelse i högst sex månader, men, om brottet förnyas, till afsättning.

## 21 §.

Begår krigsman uppsåtligt på annat fäkt, än förut i denna lag är sagdt, förbrytelse i sitt embete eller sin tjenst, för egen fördel eller för att annan gynna eller skada, eller eljest till kränkning af allmän eller enskild rätt eller säkerhet, eller underlåter han uppsåtligt, i affigt som sagd är, sin embets- eller tjenstepligt; warde dömd, om han är officer eller underofficer, efter ty om embetsbrott af dylikt beskaffenhet i allmän lag stadgas, och, om han hörer till manskapet, till straffarbete i högst två år eller, der brottet af förhastande skedde och ingen eller ringa skada deraf kom, till disciplinstraff eller fängelse.

## 22 §.

Wißar krigsman wårdslöshet, försummelse, oförstånd eller ofskidlighet i fullgörande af de tjenstepligter, som honom, efter reglementen eller andra allmänna föreskrifter, instruktioner eller försälda föreskrifter, åligga eller af förhållandenas beskaffenhet påkallas, och är ej i denna eller annan lag å försjelsen försäldt ansvar satt; beläggas den brottslige med disciplinstraff. Sinnes förbrytelsen wara af swårare beskaffenhet, än att den kan anses wara med disciplinstraff försonad; då skall den brottslige dömas till fängelse i högst sex månader eller mistning af embete eller tjenst på wiß tid. Förekomma synnerligen förswårande omständigheter; må, om den brottslige är officer eller underofficer, dömas till afsättning, och, om han hörer till manskapet, tiden för fängelsestraffet höjas till två år.

## 23 §.

Innesattar förbrytelse, som i 21 eller 22 § sägs, tillika annat uppsåtligt brott eller sådant wållande, hwarå straff efter denna eller allmän lag följa böer; gånge som i 4 Kap. 2 § allmänna Strafflagen stadgas.

## 24 §.

Der någon af de i 1 Kap. 3 § omnämnda personer falskeligen eller eljest utan laga skäl angifwer annan till bestraffning i disciplinmål, såsom i 1 § här ofwan sägs, eller begår brott, hwarom 4, 5, 9, 10 eller 14 § i detta Kap. handlar; dömes efter ty i nämnda lagrum stadgad är, men i öfrigt äge ej föreskrifterna i detta Kap. tillämpning å bemälda personer; dock att, om någon af dem beträdes med wårdslöshet, försummelse, oförstånd eller ofskidlighet i sin tjenstebesättning och ej i denna eller annan lag försäldt ansvar å försjelsen satt är, utan densamma skall bestraffas efter 25 Kap. 17 § allmänna Strafflagen, den försumlige må med disciplinstraff beläggas, så framt försjelsen ringa war och ej innesattade fel i domare- eller prest-embetet eller hwad dermed gemenskap har, eller i annat, för hwars utföring insigt i försäld wetenskap esfordras.

Det alle, som wederbör, ic.

Disciplinstadga för Krigsmatteu; Gifwen Stockholms Slott den 11 Juni 1868.

Wi CARL ic. göre weterligt: det Wi sunnit godt antaga följande Disciplinstadga för krigsmakten, om

Hvilken stadgas införande bestämmes i särskild författning.

## A) Om förmanstap.

### 1 §.

Förman för annan är inom krigsmakten hvar och en, som efter tjenstgöringsreglemente eller till följd af särskildt förordnande öfver denne andre äger ständigt eller till viss tid eller visja fall inskränkt befälsrätt.

Inom samma regemente eller korps är och en hvar krigsman, som der innehar högre tjenstegrad, förman för de honom i detta afseende underordnade krigsmän, ända att han icke öfver dem har befäl.

### 2 §.

Krigsman är, under tjenstens utöfning och i hvad som angår tjensten, skyldig den, under hvilken befäl han står, owillkorlig lydnad, samt i öfrigt pligtig att efterkomma förmans befallningar i allt, som rör allmän ordning, ordningen inom krigsmakten eller dess anseende; äfvensom att wid alla tillfällen visa förman tillbörlig uppmärksamhet, heder och äktning.

### 3 §.

Svarje krigsman är, i afseende å de honom i tjenstegrad underordnade krigsmän, för hvilka han ej är förman, att anse såsom förmans vederlike och äger i sådan egenkap rätt att af dem åtnjuta uppmärksamhet, heder och äktning.

### 4 §.

Förmän och deras vederlikar åligger det att, i och utom tjensten, emot underordnade värdigt och grannlaga sig förhålla.

## B) Om disciplinmål.

### 5 §.

I disciplinmål tillkommer det vederbörande befälshafware att ålägga straff på sätt här nedan närmare bestämmes.

### 6 §.

Såsom disciplinmål anses och behandlas de mål, som angå:

1:o) Öfverträdelse af Strafflagen för krigsmakten, då de blifwit begångna under sådana förhållanden, att de, efter samma lags nedan nämnda rum, må med disciplinstraff beläggas, nämligen:

a) gemenskap med fienden, efter 4 Kap. 17 §;  
b) rymningsbrott, delaktighet deri eller stämpling dertill, efter 5 Kap. 4, 6, 8, 9 och 11 §§;

c) olofligt undanhållande från krigstjensten, efter 5 Kap. 10 §;

d) underlåtenhet att uppenbara stämpling till uppror, efter 6 Kap. 8 §;

e) sådana i 6 Kap. 10 § omnämnda handlingar, hvaraf uppror eller upplopp lätt föranledas kan, efter samma lagrum;

f) otillåtna sammankomster, efter 6 Kap. 11 och 12 §§;

g) fel emot förmans i tjensten gifna befallningar, efter 7 Kap. 2 §;

h) ohörsamhet eller uppstydfighet emot skildwakt, annan wakt, patrull eller annan för bewakning eller ordningens upprätthållande utfäld eller utfänd truppafdelning, efter 7 Kap. 8 och 9 §§;

i) oljud, oväsende eller annan förargelse, sylleri, opålitlighet och oanständigt uppförande samt wanwård af den äktning, som krigsman bör af andra äga, efter 7 Kap. 14 §;

j) wägran eller underlåtenhet af dem, som i 1 Kap. 3 § nämnda Strafflag sagda äro, att ålyda befälshafwares i tjensten gifna befallning, efter 7 Kap. 15 §;

k) krigsbytes tagande utan lof, efter 8 Kap. 1 §;

Wadmans Lagf.

m) oförsigtigt omgående med eld, efter 9 Kap. 3 och 4 §§;

n) obehörigt nyttjande af Kronans egendom, efter 9 Kap. 5 §;

o) oloflig försäljning, pantsättning eller annan förföringring, förfrörande eller ffadande af bewärings- eller beklädnadsperfedar, ammunition, tjenstehäft eller dess mundering eller foder, eller hvad annat som till utrustning hörer, samt de flera förbrytelser, som omförmälas i 9 Kap. 6 §, efter samma lagrum;

p) underlydandes förmående till sammanskott, utgift, kostnad eller obehörigt arbete, så och emottagande af sådant utaf underlydande då det såsom af fri wilja bjüdes, efter 10 Kap. 3 §;

q) befälshafwares försök att wid münstring dölja bestiltlig brist i wapen eller annat, som till rustning eller mundering hörer, efter 10 Kap. 7 §;

r) obehörigt öfvergifwande af eller försummelse på post, efter 10 Kap. 18 och 19 §§;

s) dubbel legotagning och delaktighet deri, efter 10 Kap. 20 §;

t) wårdslöshet, försummelse, oförstånd eller ofskidlighet i fullgörande af de tjenstefligter, som, efter reglemente eller andra allmänna författningar, instruktioner eller särskilda förefkrifter, krigsman åligger eller af förhållandenas beskaffenhet påtallas, efter 10 Kap. 22 §;

u) wårdslöshet, försummelse, oförstånd eller ofskidlighet i tjenstebefattning af dem, som i 1 Kap. 3 § nämnda Strafflag sagda äro, efter 10 Kap. 24 §;

2:o) Wåld, hot eller förolämpningar, hwarom förmälas i 7 Kap. 5 och 11 §§ Strafflagen för krigsmakten, när den förorättade ej åskar åtal wid domstol och vederbörande befälshafware finner brottet kunna med disciplinstraff försonas; samt

3:o) Andra mot allmän lag begångna förbrytelser, då de äro af den beskaffenhet att de må åtalas endast af målsäganden och denne förklarar sig åtnöjas dermed att näpft efter denna Stadga äger rum.

## 7 §.

Der någon hos befälshafwaren angifwes för förbrytelse, som i 6 § 1 eller 2 mom. omförmälas, men befälshafwaren anser sådant förhållande ej vara för handen, att förbrytelsen må såsom disciplinmål behandlas; warde målet öfverlemnadt till domstol, som pröfwar ej mindre om den tilltalade är till förbrytelsen saker, än äfwen hvad ansvar derå följa bör.

Finner derwid förbrytelsen böra med disciplinstraff försonas; warde desamma af domstolen enligt denna Stadga bestämdt. Lag samma ware, om krigsdomstol, i andra mål, som under dess handläggning äro, finner någon tilltalad wara till disciplinstraff skyldig.

## C) Om disciplinstraffen.

### 8 §.

De straff, som i disciplinmål i allmänhet böra användas, äro:

för Officerare:

Första graden: Arrest utan bewakning, högst trettio dagar;

Andra graden: Waktarrest, likaledes högst trettio dagar; och

Tredje graden: Waktarrest, minst trettioen och högst sextio dagar;

för Underofficerare:

Första graden: Arrest utan bewakning, högst femton dagar;

Andra graden: Waktarrest, likaledes högst femton dagar; och

Tredje graden: Arrest wid watten och bröd eller mörk arrest, högst tio dagar; samt

för Mannskapet:

Första graden: Waktarrest, högst tio dagar;

**Andra graden:** Arrest wid watten och bröd eller mörk arrest, högst fem dagar; och

**Tredje graden:** Arrest wid watten och bröd eller mörk arrest, minst sex och högst tio dagar.

Tiden för arrestraff må ej i något fall förtas under en dag; och räknas dag till tjugofyra timmar.

## 9 §.

I fråga om disciplinstraff för Sanjunkare wid infanteriet eller kavalleriet, samt underofficerare af motsvarande grad wid artilleriet eller sjöförswaret gälla hwad för officerare stadgadt är.

Är annan underofficer, än här är nämnd, förordnad att bestrida officerstjänst, eller Korporal eller dennes wederslike förordnad att förrätta underofficerstjänst, och skall, under den tid förordnandet warar, disciplinstraff å honom användas; warde han, om han är underofficer, lika med officer, och, om han är Korporal eller dennes wederslike, lika med underofficer ansedd och behandlad.

## 10 §.

**Arrest utan bewakning** verkställas i eget rum eller tält: och ankomme det på den, som bestraffningen ålagt, huruvida den arresterade må deltaga i tjenstgöring eller icke. Bestraffningen kan skärpas genom tillagdt förbud att emottaga besök.

När trupp, till hwilken den arresterade hörer, företager tåg, inträder han alltid i tjenstgöring så länge tåget warar. Efter tågets slut fullgöres hwad af bestraffningen wid tågets början återstod.

Skall arrest utan bewakning verkställas å fartyg, som är på sjötåg, men saknas tjenligt rum för bestraffningen, må den strafftyldige i stället förbjudas att å fartyget förflytta sig utom wißt område, hwilket genom "gräns" efter sjöbruk bestämmes.

Då Korporal eller dennes wederslike, som, under det han förrättar underofficerstjänst, ålägges arrest utan bewakning, icke har eget rum, utan bor tillsammans med manskapet, bör under strafftiden wanligt arrestrum å honom upplätas eller, der det ej kan ske, honom förbjudas att under strafftiden utan wedersörandes tillstånd lemna kasernrummet.

## 11 §.

**Waktarrest** försiggår till lands i läst eller bewakadt ljusst rum eller tält å ställe, der trupp förlagd eller eljest jamlad är.

Då officer skall i waktarrest hållas, verkställs bestraffningen å wakt eller i kasern, der annan officer har befäl.

Warde officer eller underofficer wid indelt trupp, då han på roten förlagd är, tillsagd waktarrest, och kan han, för afståneds skull, icke utan olägenhet undergå bestraffningen å ort, der, efter hwad ofwan är sagdt, sådant straff i allmänhet bör verkställas; skall han i sin bostad undergå arresten under bewakning af en dertill beordrad Korporal eller dennes wederslike. Denne äger att under tiden, marchedagarna dert inbegripna, af den arresterade åtnjuta dagtraktamente, motsvarande det, som Korporal, enligt Resreglementet, wid extra förättning tillkommer, hwilken ersättning af wedersörande befälhafware, före kommanderingens början, införas och den bewakande tillställas.

Swarest waktarrest, som skall undergå af manskap wid indelt trupp, då det på roten är, verkställas bör, derom är särskildt stadgadt.

Till sjös verkställs waktarrest i läst hytta, men finnes ej å fartyget tjenligt rum för bestraffningens verkställande, skall den strafftyldige, om han är officer eller underofficer, i stället hållas under bewakning inom utstakad gräns, och, om han hörer till manskapet, hållas under bewakning eller i fängsel på tjenligt ställe.

Den, som undergår waktarrest, tillåtes icke att emottaga besök, der det ej för särskildt fall medgifwes. Före infättandet i arresten aflemnas den strafftyldiges tjenstewapen på sätt Tjenstgöringsreglementet föreskrifwer.

Officer eller underofficer, som undergår waktarrest,

ware förbjudet att göra tjenst, der ej till sjös fartygets befälhafware pröfwar det wara för tjenstens gång om bord nödigt, i hwilket fall den arresterade skall i tjenstgöring deltaga, men, så snart den blifwit fulländad, i arresten åter inträda. Företages tåg af truppen, till hwilken han hörer, skall han, utan att i tjenstgöring inträda, åtfölja truppen och under tåget bära sitt fido-gewär.

Hörer den arresterade till manskapet, skall han, der ej den, som bestraffningen ålagt, finner skäligt annorlunda förordna, i wanlig ordning deltaga i exercis och andra tjenstförrättningar, men, så snart någon sådan blifwit fulländad, i arresten åter infättas.

Den tid arresterad person på tåg åtföljer trupp, till hwilken han hörer, inräknas ej i strafftid.

Då någon af manskapet undergår waktarrest tilldelas honom ej annan dryck än watten; och kan bestraffningen skärpas genom mistning af fängsläder.

## 12 §.

De angående verkställande af fängelse wid watten och bröd i allmän lag gifna föreskrifter böra också i afseende å arrest wid watten och bröd tillämpas med iakttagande att straffet skall undergå i regementets, korpens, detachementets eller garnisonens häfte.

Mörk arrest verkställs på sätt i 2 Kap. 6 § Strafflagen för krigsmakten stadgadt är; och kan detta straff, då det såsom disciplinstraff för manskapet användes, skärpas genom mistning af fängsläder.

Om skeppsbord må manskap, som blifwit ålagt arrest wid watten och bröd eller mörk arrest, då lämpligt rum för verkställande deraf saknas, i stället under strafftiden hållas wid watten och bröd under tjenligt fängsel.

Den, som undergår arrest wid watten och bröd eller mörk arrest, må ej under strafftiden i tjenstgöring deltaga.

## 13 §.

För den, som yngre är än aderton år, äge arrest wid watten och bröd eller mörk arrest ej rum.

Der någon, som fyllt femton, men ej aderton år, gjort sig skyldig till arrest wid watten och bröd eller mörk arrest, skall han, i stället, undergå deremot swarande waktarrest.

Har barn, som ej fyllt femton år, gjort sig skyldig till disciplinstraff, som i 8 § sägs; warde i stället uti enskildt rum, under behörig tillsyn, med tjenlig agarättadt.

## 14 §.

För mindre förseelser och oarter, såsom bristande uppmarksamhet, tröghet under exercis eller annan tjenstförrättning, osnygghet, owärdig behandling af tjenstpersedlar, begifwenhet på starka drycker och mera dylikt, hwilket icke finnes påkalla sådant straff, som i 8 § omförmäles, må kunna användas warning, meddelad af befälhafwaren antingen enskildt eller i närvaro af några af den selaktiges förmän eller kamrater, wägran af tjenstledighet och för manskap deputom:

- a) exercis, waktgöring och handräkning utom wanlig ordning;
- b) förrättande af beswärligare eller så kallade släparbeten, hwilka för krigsmaktens behof kunna förefalla;
- c) inifränkning i friheten att å eljest tillåten tid wistas utom kasern, kasernrum, qvarter eller läger; och
- d) innehållande af bränwinsportion eller af portions- eller tobaksskilling.

Tillrättawisningar, som nu sagda äro, må dock ej i något fall så användas, att, genom öfweranskränkning eller annan orsak, men för den selaktiges helja och tjenstbarhet deraf kommer.

Möter, då trupp i fält är, eller om skeppsbord under sjötåg, hinder för verkställande af arrestraff, hwartill någon af manskapet i disciplinmål gjort sig förfallen, och är det för ordningens och krigstuktens widmakthållande af nöden ej bestraffningen ej uppflytes till de hindret undanröjdes; då må befälhaf-

waren, med fästadt affeende å förseelsens beskaffenhet, i stället för arreftstraffet, använda tillrättawisning, som här ofwan sagd är.

## 15 §.

Förekommer anledning att straffskyldig ej skulle kunna utan fara för helsan undergå honom ålagdt straff af arreft wid watten och bröd eller mörkt arreft; bör läkares yttrande deröfwer infördras. Warder sådant förhållande af honom besträffat och anses bestraffningen, om med desj fullbordande någon tid uppskjutes, ej heller då kunna utan wåda verkställas; skall den straffskyldige i stället åläggas waktarreft.

Skall arreft wid watten och bröd eller mörkt arreft till waktarreft förwandlas; warde tre dagars siftnämnda arreftstraff för hwarje dags arreft wid watten och bröd eller mörkt arreft beräknadt.

## 16 §.

Har officer eller underofficer tre eller flera gånger blifwit efter Strafflagen för krigsmakten eller denna Stadga straffad och, dereft bestraffningarna utgjort endast disciplinstraff, minst en gång undergått sådant straff i tredje grad; då må, om han derefter begär förbrytelse, som är till disciplinmål att hänföra, det ankomma på befälhafwaren att antingen å nyo ålägga honom något af de straff, som i sådana mål enligt 8 § må med affeende å den felaktiges tjenstegrad användas, eller och öfwerlemnna målet till behörig domstol, som, dereft den anflagade anses om förbrytelsen öfwerlygad, äger att tillämpa hwad i 2 Kap. 14 § 2 mom. Strafflagen för krigsmakten stadgad är. Genom hwad sålunda förefriswet är sker ej någon inskränkning i wederbörande regements- och korpschefers rätt att, då underofficer blifwit endast med konstitutural antagen, honom, inom de två första åren derefter, från det erhållna förordnandet entlediga, der han genom mindre godt uppförande chefens förtroende förwertar eller eljest finnes för tjensten opassande.

## 17 §.

Warder någon af manskapet, sedan han tre eller flera gånger efter Strafflagen för krigsmakten eller denna Stadga undergått bestraffning och, der det endast warit disciplinstraff, minst en gång i tredje grad, beträdd med förseelse, som är att till disciplinmål hänföra; och är ingen wån att han, under förblifwande wid truppen, till hwilken han hörer, skulle kunna återföras till sin tjenstelykt; då må han, om han hörer till wårswad trupp, ur rullorna utstrykas och öfwerlemnas till Konungens Befallningshafwande, som förordnar om hans affändande till Kronoarbeteskorpsens disciplin kompani, för att der, under sin återstående kapitulationstid, till allmänt arbete hållas.

Hörr den felaktige till indelt regemente eller korps, må han och ur rullorna utstrykas, der rust- eller rotehållare dertill lemna samtycke. Wågras åter sådant samtycke, bör förhållandet wid generalmönstring anmälas, och ankomme det på pröfning af den, som mönstringen förrättar, huruvida den felaktige må ur rullorna utstrykas eller tillåtas att i tjensten qwarblifwa; ägaude i siftnämnda fall mönstringförrättaren, om han så för godt finner, att åt regementets eller korpsens chef uppdraga att, om den felaktige sig ej rättar, utan å nyo med förbrytelse beträdes, honom före nästa mönstring från tjensten skilja.

Kanonierer, matrojer och andra sådana wid krigsmakten anställda, till manskapet hänförliga personer, hwilka hwarken äro wårswade eller tillhöra indelt trupp, må likaledes, i de fall, hwarom denna § handlar, kunna från krigstjensten skiljas och ur rullorna utstrykas.

## 18 §.

De i 1 Kap. 3 § Strafflagen för krigsmakten ömsförnämnda personer, som ej äro att till krigsmän hänföras, presterkapet likwål undantaget, kunna i de fall, då de enligt samma lag må med disciplinstraff beläggas, efter denna Stadga behandlas, derwid iakttages

att bestraffningen lämpas efter den tjenstegrad, till hwilken den straffskyldige räknas.

Beträdes wid krigsmakten anställd prest med försummelse i sin tjenst eller med anstötligt lefwerne eller offskligt uppförande i öfrigt, eller med annan dylik förseelse, som för andra wid krigsmakten ådrager straffpåföljd efter denna Stadga, och rättar han sig icke efter enskild föreställning af truppens befälhafware; göre denne anmälan derom hos den presterliga myndighet, hwarunder den felaktige lyder.

## 19 §.

Finnes någon bland marktentare, städerför, sjukstörker eller andra dylika personer, hwilka, ehuru icke wid krigsmakten stadigt anställda, likwål för något wigt ändamål och med befälhafwarens tillstånd wistas inom kasern eller läger eller om bord å krigsfartyg, öfwerträda de förefrisfter, som för polisen och ordningen på stället meddelas, eller wisa olydnad eller uppstufsighet emot befälet eller dem, som eljest tillsyn derå äga, eller annorledes ådagalägga offskligt eller oansständigt förhållande; warde derför af befälhafwaren warnad och, i händelse rättelse det waktadt icke sker samt den felaktiges aflägsnande ej kämpligen kan äga rum, hållen i fångsligt förwar högst sex dagar. Föregår sig på sådant sätt barn, hwilket icke uppnått femton års ålder, förfäres på sätt i 13 § 3 mom. sägs.

## 20 §.

Ar, genom särskild författning, för wisfa af dem, som äro ställda under krigslag, förefriswet annat disciplinstraff, än ofwan är sagdt; gälle hwad derom finnes stadgad.

## D) Om bestraffningsrätten i disciplinmål.

## 21 §.

Den straffmyndighet öfwer underlydande, som i denna Stadga tillåten är, äges utan inskränkning och utöfwas af chef eller befälhafware för regemente eller korps samt befälhafware wid sjöförwarets stationer, hwar för sig, öfwer alla, som under hans befäl äro.

## 22 §.

Enahanda straffrätt, som i 21 § nämnd är, hafwe wid armén befälhafware för detacherad bataljon eller artilleridivision öfwer sin trupp, så länge den detacherad är; så och befälhafware för båtsmanskompani öfwer kompaniet, då det å roten förlagdt är.

## 23 §.

Detacheras af armén kompani, squadron, batteri eller annan dermed jemförlig truppstyrka, ware befälhafware för sådan del af krigsmakten, så länge den detacherad är, berättigad att i affeende å sina underlydande utöfwa straffmyndighet; dock må han ej utom i krig ålägga officerare eller underofficerare tredje gradens bestraffning.

## 24 §.

Detacheras mindre afdelning af armén, än i 23 § sägs, skall befälhafware öfwer sådan afdelning, der han innehar högre grad än Korporal, äga att, så länge afdelningen är detacherad, öfwer sina underlydande utöfwa bestraffningsrätt; dock ware honom förbudet att ålägga tredje gradens straff, så framt ej den högre befälhafware, som straffmyndighet öfwer afdelningen egentligen tillkommer, åt afdelningens befälhafware uttryckligen uppdragit sådan straffrätt, hwarwid likwål skall iakttagas den inskränkning, som i 23 § bestämd blifwit.

## 25 §.

Öfwer trupp, som på tåg stadd är, äge desj befälhafware enahanda straffmyndighet, som om truppen wore detacherad.

## 26 §.

Fartygschef af regementsofficers grad samt chef för

bataljon skårgårdsfartyg tillkommer, hvar öfver dem, som under hans befäl äro, den straffmyndighet, som de i 21 § nämnde befälhafware der tillerkänd äro.

Fartygschef af lägre grad än öfwan är nämnd samt chef för mindre afdelning skårgårdsfartyg, än i 1 mom. omförmåles, äger, derest fartyget eller afdelningen antingen ej hörer till eskader eller bataljon eller öf derifrån detacherats, likaledes straffmyndighet öfver sina underlydande; dock med den inskränkning att han ej må ålägga officer eller underofficer tredje gradens straff och ej heller, om han är underofficer, å manskapet tillämpa samma grads bestraffning.

Å krigsfartyg eller afdelning skårgårdsfartyg, som i 2 mom. omförmåles, der de höra till eskader eller bataljon, samt ej derifrån detacheras, äge chef ej straffmyndighet, utan utöfwas den af den högre befälhafware, under hwilken kommando fartyget eller afdelningen står.

I de fall, hvarom 2 och 3 mom. handla, kan högre befälhafware å lägre sådan, i öfverensstämmelse med grunderna i denna Stadga, uppdraga straffmyndighet, som den siftnämnde eljest ej tillkommer.

Då till sjöförswaret hörande trupper eller manskap kommanderas till tjenstgöring i land, gälle, i fråga om befälhafwarens straffrätt öfver detacherad afdelning, hwad här öfwan i afseende å dermed jemförlig afdelning af armén jagdt är.

## 27 §.

För förseelser, som inom kronoflottsvarfs område begås af der till arbete eller tjenstgöring anställda, till krigsmakten hörande personer, äge Warfschefen enahanda bestraffningsrätt, som i 21 § Stationsbefälhafware tillagd är.

## 28 §.

Alla, som innehafwa högre befäl, än de i 21 § omförmålde befälhafware, äga med dem lika straffrätt, en hvar öfver den del af krigsmakten, som under hans befäl ställb är.

Under sjöexpedition äge och en hvar högre befälhafware, än de som i 26 § 1 mom. nämnas, enahanda straffrätt öfver alla, som under hans befäl äro.

I de fall, der straffmyndigheten af högre befälhafware utöfwas, beror det af honom att antingen sjelf bestämna straffet eller låta det bestämmas af den underordnade befälhafware, som eljest äger bestraffningsrätt öfver truppen eller å fartyget.

## 29 §.

Kommandant i fästning eller i befästad eller annan ort, der krigsmakt förlagd är, kan öfver dem, som under hans befäl äro, på sätt för högre befälhafware i 28 § stadgadt är, utöfwa bestraffningsrätt för öfverträdelsor af hwad angående fästningens eller ortens förswar, garnisonens tjenstgöring eller ordningen på stället af Kommandanten förordnas, så och för förseelser på wakt eller i annan tjenstförrättning, som under hans infående är; men derutöfwer må Kommandanten ej med krigstulken och ordningen inom garnisonens särskilda trupper sig befatta, utan så är, att trupp icke inom fästningen eller orten har egen, till utöfning af straffmyndighet berättigad befälhafware, eller att, i händelse sådan, men med inskränkare bestraffningsrätt, der finnes, denne i fråga om förseelse, som påkallar högre straffgrad, än han äger rätt att använda, å Kommandanten hemställer om bestraffningens bestämmande.

## 30 §.

Chef på krigsfartyg, hwarå landtrupp blifwit till sjötjenst anställd, äger öfver landtruppen enahanda bestraffningsrätt, som öfver fartygets öfriga besättning.

Å landtrupp för annat ändamål om bord tagen; utöfwas straffmyndigheten öfver den samma af truppens egen befälhafware. För förseelser, som någon af landtruppen begår emot hwad i afseende å fartygets säkerhet och rörelser samt ordningen om bord af fartygschefen förordnas, äge och denne anbefalla den felaktiges

bestraffning, hvars beskaffenhet dock, i händelse fartygschefen är af lägre tjenstegrad än landtruppens befälhafware, af denne siftnämnde bestämmes. Bestraffning, som af landtruppens befälhafware ålägges, må ej verkställas innan fartygschefen förklarar hinder derför ej möta.

I de fall, då landtruppen icke om bord å fartyget har egen, till utöfning af straffmyndighet berättigad befälhafware, eller en sådan, men med inskränkare bestraffningsrätt, der finnes och denne, för förseelser, som påkalla högre straffgrad, än han äger använda, till fartygschefen hemställer om bestraffningsbestämmande, äge fartygschefen att, inom gränser af sin straffmyndighet, straffet för den felaktige utsätta.

## 31 §.

Befälhafware för kompani, squadron eller batteri ware, ändå att hans trupp ej detacherad är, berättigad att i afseende å manskapet inom truppen använda sådana tillrättawisningar, som i 14 § omförmålas.

Enahanda rätt tillkomme under sjöexpedition chef å krigsfartyg och befälhafware öfver afdelning skårgårdsfartyg öfwen i de fall, då straffmyndighet ej af dem innehafwes.

## 32 §.

Å annan myndighet, än här öfwan nämnd är, genom särskild författning tillagd bestraffningsrätt öfver underlydande i disciplinmål; gälle hwad derom finnes stadgadt.

## G) Om rättighet att tillsäga arrest.

## 33 §.

För fel och försummelsor i tjensten eller som under tjenstgöring begås, äge förman tillsäga arrest åt den, som under hans befäl ställb är.

Enahanda rätt tillkomme och utom tjensten hvarje förman i afseende å krigsman, som honom lydnad skyldig är, då denne förgått sig och hans arresterande finnes för upprätthållande af allmän ordning, ordningen inom krigsmakten eller des anseende wara nödigt.

Då, i fall nu sagda äro, den felaktiges arresterande i läst rum eller eljest under bewakning kan erfordras, men han wägrar eller underlåter att den erhållna tillsägelsen efterkomma, äge den, som arresteringen anbefallt, att genom tjenliga åtgärder den samma till verkställighet befordra.

Förman, som anbefallt underlydande arrest, men sjelf ej är i utöfning af straffmyndigheten, åligger att om arresteringen genast och sifst inom tjugufwa timmar afgifwa rapport till den befälhafware, hwilken samma myndighet öfver den arresterade äger, eller och till den, som, efter hwad här nedan sägs, har att angående förseelsen hålla förhör.

## H) Om sättet för bestraffningsrättens utöfwannde.

## 34 §.

Bestraffning efter denna Stadga warde af befälhafware, som straffmakten innehar, genast ålagd för förseelse, hwilken han sjelf åsett eller eljest finner wara uppenbar och ostridig; men i annat fall skall utredning derom ske wid förhör.

Sådant förhör hålles af den tilltalades med bestraffningsrätten försedde befälhafware eller, der straffmyndigheten innehafwes af någon af de i 21 § omförmålde befälhafware och denne ej finner skälighet att förhöret sjelf hålla, af den, hwilken enligt Tjenstgöringsreglementet sådan förrättning inom truppen i allmänhet åligger eller befälhafwaren dertill särskildt förordnar.

Wid förhöret, der någon af den tilltalades förman eller kamrater alltid bör wara tillstädes, skall målsägande, om sådan finnes och han det åskar, warda hörd, den tilltalade lemnas tillfälle att sig förklara samt i öfrigt iakttagas hwad för utredning af förseelsens be-

ffaffenhet och pröfning af den tilltalades straffbarhet är af nöden.

Hålles ej förhöret inför trupp, skall hwad derwid hufwudsakligen förekommer i korthet skriftligen antecknas, der ej i frig hinder deraf möter.

## 35 §.

Anser den med straffmakten försedde befälhafwaren fullständig utredning om förbrytelsens beskaffenhet eller den angifnes straffbarhet ej hafwa wid förhöret wunnits; stände det honom fritt att hänstjunta målet till wederbörlig krigsdomstol, som då försar efter hwad i 7 § sägs.

## 36 §.

Bestrafningen skall lämpas efter förseelsens mer eller mindre swära art, de flere eller färre förswärande eller förmilbrande omständigheter, under hwilka den skett, samt den straffskyldiges sinnelag och förut förda wandel, derwid synnerligt afseende bör fästas deraf, om han alltid tillförene förhållit sig wäl eller deremot oftare och för swärare förseelser lidit straff.

## 37 §.

Anses någon på en gång öfwerlydig om flera särskilda förseelser, hwilka åbraga bestraffning efter denna Stadga, skall han umgälla dem med ett straff, hwilket icke må bestämmas i mera än en straffart eller utöfwer des högsta mått.

## 38 §.

Ej må för förbrytelse, hwilken är till disciplinmål att hänföra och hvarsför den felaktige blifwit straffad, honom sedermera åläggas tillökning i bestraffningen.

## 39 §.

Bestrafning, som efter denna Stadga anbefalld blifwit, skall, der så se kan, genast verkställas. Är den straffskyldige för annat brott under tilltal wid domstol, må bestraffningens fullbordan deraf ej hindras eller uppehållas utom i det fall, som i 40 § sägs. Den, som straffet ålagt, låte öfwer lagenliga verkställandet deraf hålla noga tillhyn.

innan straffet verkställles, skall underrättelse om orsaken till bestraffningen och densammes beskaffenhet af befälhafwaren eller den, som hans ställe företräder, meddelas den straffskyldige antingen offentligen eller genom skriftliga ordres.

## 40 §.

Hålles någon häftad för brott, som till domstols upptagande hörer, och angifwes han tillika för förbrytelse, hwilken såsom disciplinmål behandlas; då må wäl disciplinstraff efter denna Stadga honom i wanlig ordning åläggas, men ej till verkställighet bringas, innan antingen den tilltalade warder på fri fot ställd eller slutligt utslag blifwit meddeladt i det mål, som hörer till domstolens behandling.

## 41 §.

Då straff efter denna Stadga blifwit någon ålagdt, men verkställandet deraf, på fätt i 40 § sägs, anstår i afwaktan på utslag öfwer annat emot honom wid domstol angifwet brott, för hwilket han hålles häftad, bör domstolen, i händelse den tilltalade för det der åtalade brottet fäställes, men straffet för samma brott ej kan, emot gällande föreskrifter, jemte disciplinstraffet verkställas, förordna om de särskilda straffens sammanläggning, efter hwad i 3 Kap. Strafflagen för krigsmakten sägs, derwid:

hwarje dags arrest utan bewatning swarar emot en half dags fängelse;

hwarje dags waktarrest swarar emot en dags fängelse; och

hwarje dags arrest wid watten och bröd eller mörk arrest, som i disciplinmål åläggas må, swarar emot tre dagars fängelse, så att dylik arrest i tio dagar swarar emot trettio dagars eller en månads fängelse.

## 42 §.

Förekommer hos befälhafware bestraffning efter denna Stadga till verkställighet på en gång med annat straff, och kunna ej straffen, emot gällande föreskrifter, jemte hwarandra verkställas; förfare befälhafwaren på fätt i 3 Kap. 6 § Strafflagen för krigsmakten stadgadt är.

## 43 §.

Är någon på en gång angifwen dels för förseelse, hwilken är till disciplinmål att hänföra, och dels för brott, som tillhör krigsdomstols upptagande, och hafwa antingen båda förbrytelsena blifwit genom en och samma handling förswade eller utgöra de arter af samma slags brott, eller anses de eljest lämpligen ej kunna annorledes än i sammanhang bedömas; böra de båda hänstjuntas till domstolen.

Emot den, som upphört att tillhöra krigsmakten, må ej åtal för sådana af honom under tjenstetiden begångna förbrytelser, hwilka äro till disciplinmål att hänföra, af befälhafwaren handläggas, utan bör sådant åtal, om det ifrågakommer, anhängiggöras hos krigsdomstol.

Har någon af manskapet rymt, anses han, i fråga om disciplinstraff och des åläggande, fortfarande tillhöra krigsmakten, ända att han ej ertappas förr, än annan blifwit i hans nummer insatt.

## G) Om klagan i disciplinmål.

## 44 §.

Öfwer befälhafwares åtgärd att ålägga disciplinstraff må den fällde ej förwägras att hos domstol föra klagan, som dock ej må hindra straffets verkställande i föreskrifwen ordning. Begäran om klagans upptagande wid domstol skall dock, sist inom tjugu dagar efter det straffet fulländades, anmälas hos den befälhafware, som, enligt 21 §, straffrätt öfwer truppen egentligen äger. Har denne bestraffningen sjelf ålagt, må sådan begäran, sist inom trettio dagar efter straffets fullbordan, framställas hos den domstol, under hwilken befälhafwaren i afseende å embetsfel lyder.

Domstolen äger att utlåta sig ej mindre angående befälhafwarens förhållande, än afwen om och i hwad mån det undergångna straffet bör räknas den klagande till last.

Möter under fält- eller sjötåg, då trupp på längre afstånd detacherad är, laga hinder för anmälan, som här ofwan sägs; beräknas tiden, inom hwilken den skall göras, från den dag hindret upphörde.

## H) Om straffjournal.

## 45 §.

I den ordning tjenstgöringsreglementen närmare bestämma, skall, utom i de fall, då under krigstid undantag derifrån särskildt kan medgifwas, wid hwarje regemente eller korps journal föras öfwer de bestraffningar, som warda till regementet eller korpsen hörande personer ålagda.

I journalen uppföres den felaktiges namn, brottets och straffets beskaffenhet samt af hwilken bestraffningen blifwit anbefalld och tiden, då det skedde.

Warning och tillrättawisningar skola, då de i stället för arreststraff användas, men icke eljest, i straffjournalen antecknas.

Det alle, som wederbör, ic.

Rongl. Maj:ts nådiga Förordning om Krigsdomstolar och rättegången dertådes; Gifwen Stockholms Slott den 11 Juni 1868.

Wi CARL ic. göra weterligt: det Wi funnit godt att angående Krigsdomstolar och rättegången dertådes förordna hwad här nedan följer, hwilket allt skall, jemte den Strafflag och den Disciplinstadga för krigsmakten, hwilka denna dag utfärdas, träda i werksamhet, efter som i särskild författning bestämmes.



## A) Hvilka krigsdomstolar finnas skola.

1 §.

Första domstol wid krigsmakten är Krigsrätt.

2 §.

Andra domstol wid krigsmakten är Krigshofrätt eller, i fall som i 12 § sägs, Öfverkrigsrätt.

Hvilka mål Krigsöfverdomstol äger att omedelbart upptaga, skils i 20 §.

3 §.

Öfver dessa är Högsta Domstolen, efter hvar i grundlagen stadgadt är.

4 §.

Ståndrätt är en särskild domstol, som, på sätt i 52 § sägs, i vissa fall förordnas må.

## B) Om Krigsrätt.

5 §.

Krigsrätt är:

a) Regementskrigsrätt wid hvarje af de till armén hörande regementen eller korpsjer;

b) Stationskrigsrätt wid hvarje af sjöförsvarets stationer;

c) Garnisonskrigsrätt å garnisonsort eller i fästning; och

d) Fältkrigsrätt för afdelning af krigsmakten, som är i fält eller på sjötåg stadd eller består af särskilda till olika regementen, korpsjer eller stationer hörande trupper, hvilka, utan att vara i fält, äro i läger eller eljest till gemensam tjenstgöring sammandragna.

Hvilka orter Garnisonskrigsrätt och för hvilka afdelningar af krigsmakten Fältkrigsrätt skall finnas, bestämmas af Konungen. Warder, i fält eller under sjötåg, afdelning af krigsmakten från hufvudstyrkan skild; äge dock högste tjenstgörande befälhafwaren att bestämma om för den afdelning särskild Fältkrigsrätt sättas må.

Då något ärende förekommer, som af Krigsrätt handläggas skall, warde, der ej här nedan annorlunda sägs, förordnande utfärdadt:

för Regementskrigsrätt af regementets eller korpsens befälhafware;

för Stationskrigsrätt af stationens befälhafware;

för Garnisonskrigsrätt af Kommandanten; och

för Fältkrigsrätt af befälhafwaren wid den afdelning af krigsmakten, för hvilken Krigsrätten sätts skall.

Den befälhafware, som förordnar Krigsrätt, har derwid tillfästa att utfätta tid och ort för dess första sammanträde och att, med iakttagande af de här nedan gifna närmare föreskrifter, bestämma hvilka ledamöter i Rätten tjenstgöra skola.

6 §.

Krigsrätt utgöres af fyra militära ledamöter och en Auditor, hvilka alla böra vara anställda wid den afdelning af krigsmakten, för hvilken Krigsrätten förordnas. De, som börjat öfverwara något mål, skola dermed till slut fortfara, der det ske kan.

7 §.

Till militära ledamöter i Krigsrätt förordnas en Öfverstelöjtnant eller Major, eller wid flottan officer af motsvarande grad, samt två Kaptenar eller Ryttmästare och en Löjtnant. Förekommer mål, deri Kapten eller Ryttmästare tilltalad är; warde dock, i stället för Löjtnant, ytterligare en Kapten eller Ryttmästare till ledamot i Rätten förordnad.

Rörer mål, som wid Regementskrigsrätt handläggas skall, åtal emot Major eller officer af högre grad; warde Rätten, som i sådan händelse förordnas, inom militärdistrikt af vederbörande Generalbefälhafware, och i Stockholm af Öfverkommendanten, sammansatt af

fyra, i förra fallet till militärdistriktet och i det senare till garnisonen i Stockholm hörande regementsofficerare, jemte en wid der warande regemente eller korps anställd Auditor. Af officerarne skall minst en vara Öfverste. Förekommer mål, som här sagdt är, till handläggning wid Stations-, Garnisons- eller Fältkrigsrätt, skola de militära ledamöterna likaledes utgöras af fyra regementsofficerare, af hvilka minst en skall innehafwa Öfverstes grad.

Den, som förordnat Krigsrätt, må ej sjelf vara domare i samma Rätt.

8 §.

Kan, i anseende till bristande tillgång på behöriga officerare, Krigsrätt ej sammanfattas på sätt ofwan för hvarje fall sagdt är; då må till ledamöter i Rätten förordnas officerare af grad näst under den, som föreskrifwen är; dock bör, der så ske kan, en af dem, efter grad eller turberäkning, äga företräde i tjensten framför den, som tilltalad är. Då officer ej under tilltal är, må, till beredande af fulltaligt antal ledamöter, en underofficer, i stället för officer, till ledamot i Krigsrätt förordnas; skolande dock alltid en af ledamöterna innehafwa minst Kaptenens grad.

Finnes ej wid den afdelning af krigsmakten, för hvilken Krigsrätt sätts skall, tillräckligt antal militärpersoner att till ledamöter i Rätten förordna; äffe befälhafwaren behöriga ledamöter från närmast warande regemente eller korps eller annan afdelning af krigsmakten.

Ur Auditor ej att tillgå, må annan, som fullgjort hvar författningarna i allmänhet föreskrifwa såsom vilkor för att i domare-embeten nyttjas, i stället förordnas att, i egenkap af Auditor, i Krigsrätten deltaga. Skall wid eskader eller å enkelt fartyg, som på sjötåg är, Krigsrätt sättas, och finnes der icke någon, som, enligt nyss angifna grund, till auditörstjenstens bestridande behörig är; äge befälhafwaren att dertill utse annan person, som lämplig anses.

9 §.

Ej må ledamot i Krigsrätt till domareembetet träda, innan han i lag föreskrifwen domare-ed afslagt.

Militära ledamöter tage, sig emellan, plats i den ordning de, efter grad eller turberäkning, hvar för annan i tjensten företräde äga; och ware den, som främst är, ordförande. Rättens civile ledamot hafwe, utan afseende å rang, plats närmast ordföranden.

10 §.

I Krigsrätt är Båbeln allmän åklagare. Finnes ej Båbel eller har han förfall; förordne befälhafwaren dertill någon af underofficerarne.

Då wid Krigsrätt förekommer mål, der officer tilltalad är, eller annat åtal af så grannliga eller vigtiga beskaffenhet, att dess utförande ej lämpligen må å Båbel eller underofficer anförtros, annode befälhafwaren Justitieläkaren att förordna särskild åklagare. I fält och om skeppsbord förordne i ty fall befälhafwaren tjenlig person att wid Krigsrätt åklagare vara.

## C) Om Krigsöfverdomstol.

11 §.

Krigshofrätten utgöres af fyra militära ledamöter och ett Krigshofrättsråd.

Till militära ledamöter förordnar Konungen, för tre är i sänder, en generalsperson, såsom ordförande, samt tre regementsofficerare, minst en af Öfverstes grad, och af hvilka en skall tillhöra flottan, men de öfriga armén; hvarjemte, för tid, som nyss är sagd, af Konungen förordnas två andre regementsofficerare, deraf en från flottan, att, wid förfall för någon af de militära ledamöterna, i hans ställe i Krigshofrätten inträda.

Då mål, som röra sjökrigstjensten och manövern, förekomma, skola de två regementsofficerarne af armén ur Rätten afgå och, i deras ställe, två regementsoffi-

cerare af fjöförswaret, hwilka af Konungen för tillfället förordnas, der inträda.

Krigshofsrättsrådet utnämnes af Konungen.

## 12 §.

Här Konungen befallt, att Öfverkrigsrätt skall finnas för armé, som utom riket är, eller för flotta, som är stadd på sjötåg, eller för begge gemensamt; utgöres denna domstol af en general- eller amiralsperson, såsom ordförande, och tre regements-officerare, jemte en Öfverauditör, såsom öfriga ledamöter.

Ordförande och Öfverauditör förordnas af Konungen för den tid, Öfverkrigsrättens verksamhet fortfar. Öfriga ledamöter utses, wid förefallande behof, af högste tjenstgörande befälhafwaren. Af dessa siftnämnda bör minst en innehafwa Öfverstes grad samt, om Rätten är gemensam för armé och flotta, en, och i det fall, hwarom 11 § 3 mom. handlar, alla, der så ske kan, tillhöra flottan.

Wid förfall för ordförande eller Öfverauditör förordne högste befälhafwaren andra ledamöter i deras ställe. Den, som till besfridande af Öfverauditörstjenst förordnas, bör hafwa fullgjort hwad författningarna i allmänhet föreskrifwa såsom wilkor för att i domarembeten nyttjas.

## 13 §.

Angående ledamöternas skyldighet att domare-eb aflägga samt den ordning, i hwilken de i Rätten taga plats, gälle för Krigsöfverdomstol hwad i 9 § om Krigsrätt sagdt är.

Wid ordförandens förfall föres ordet af den främsta militära ledamoten.

## 14 §.

Under Krigshofsrätten lyda alla Krigsrätter, der ej wid någon afdelning af krigsmakten Öfverkrigsrätt finnes, i hwilket fall Krigsrätterna wid den afdelning lyda under Öfverkrigsrätten.

## 15 §.

Allmän åklagare wid Krigshofsrätten är Krigsifskalen. Han utnämnes af Konungen.

Der Öfverkrigsrätt finnes, förordne högste befälhafwaren särskild Krigsifskal, hwilken wid den Rätt är allmän åklagare.

## D) Om protokoll och handlingar wid Krigsrätt och Krigsöfverdomstol.

## 16 §.

Protokoll föres i Krigsrätt af Auditören, i Öfverkrigsrätt af Öfverauditören och i Krigshofsrätten af den tjensteman, som dertill förordnad är.

## 17 §.

Protokoll, hållet wid Regements-, Stations- eller Garnisons-krigsrätt, skall, jemte dertill hörande handlingar, af Auditören, inom två månader efter det utslag i mål, hwarom protokollet handlar, gifwet är, aflemnas till wederbörande Regements- eller Stations-befälhafwares eller Kommandants expedition att der, för hwarje år särskildt sammambundna, noga förwaras; och äligge det befälhafwaren eller Kommandanten att hwarje år, före den 1 April, hos Krigshofsrätten anmäla huruvida krigsrättsprotokollen för nästföregångna året blifwit behörigen aflemnade, eller att Krigsrätt under året ej hållits, der sådant förhållande inträffat.

Protokoll wid Fältkrigsrätt warde, tillika med dertill hörande handlingar, inom två månader efter det utslag i mål, hwarom det handlar, gifwet är, af Auditören aflemnadt till den befälhafware, som om Rätten förordnat; och insända befälhafwaren protokollet, jemte handlingarna, till Krigshofsrätten att der förwaras.

Hos Öfverkrigsrätt förda protokoll warde, tillika med dertill hörande handlingar, efter fält- eller sjötågets

slut, af Öfverauditören till Krigshofsrätten aflemnade, för att derstädes, jemte Hofrättens egna protokoll och handlingar, förwaras.

## E) Om de mål, som till krigsdomstol höra; så och om de särskilda krigsdomstolarnes behörighet i sådana mål.

## 18 §.

Till krigsdomstol höra följande mål:

1:o) åtal emot krigsmän och de i 1 Kap. 3 § Strafflagen för krigsmakten omsformålba personer för brott, som i samma lag är med straff belagd eller, efter ty der sägs, skall, wid straffets bestämmande efter allmän lag, anses såsom under förswärande omständigheter begånget, samt deutom för nedannämnda brott, äfwen i de fall, då ansvar derför skall efter allmän lag eller särskild författning bestämmas, nämligen:

a) fel och förbrytelser i embete eller tjenst wid krigsmakten, med undantag dock dels af sådana fel i prestebetet, som enligt kyrkolag tillhöra Konfistorii upptagande, dels och af balansmål, i de fall, då de enligt uppbördsförfattningarna böra af Kammarrätten pröfwas;

b) förolämpningar med ord eller gerning emot den, som enligt Disciplinstadgan är till den brottsliges förman eller förmans wedertike att hänföra, eller emot annan person i eller för dennes embete eller tjenst wid krigsmakten;

c) brott, som i öfrigt emot person, hörande till krigsmakten, begås under tjenstgöring eller eljest i fält, läger, wastrum eller kasern, eller inom militärsjukhus eller Kronans wars, werkstad, förråds- eller tyghus, på Kronans fartyg eller inom garnisons- eller stationsort eller inför krigsdomstol;

d) enwigesbrott de personer emellan, som i detta mom. afses;

e) förstörande, skadande eller olofligt tillgripande, ware sig medelst wäld å person eller annorledes, af egendom, som tillhör krigsmakten eller är för des behof afsedd, äfwen som inbrott eller försök till rån i afstigt att tillgrepp af sådan egendom begås;

f) falsk angifwelse af förbrytelser, som till krigsdomstols upptagande höra, äfwen som delaktighet i så beskaffade förbrytelser samt underlåtenhet att dem upptäcka, i de fall, då ansvar för slik underlåtenhet är i lag stadgad; samt

g) alla brott i öfrigt, af hwilken beskaffenhet som helst, då de föröfwas under fält- eller sjötåg utom riket, så wida åtalet anställes medan taget warar;

2:o) åtal emot krigsfänge för brott, som af honom begås utom riket eller då han inom riket hålles under militärbewakning, så och för delaktighet i brott, som skall wid krigsdomstol åtalas; och

3:o) wisla andra mål, efter ty i särskilda författningar bestämmas.

Hwad om krigsdomstols behörighet, i fråga om åtal emot krigsmän, nu föreskrifwet är, gälle och om enahanda åtal emot dem, som höra till manskapet wid allmänna bewäringen eller Gotlands nationalbewäring eller tillhöra frivilliga för nationalförswaret bildade korpsar, så framt brottet begås under det förbrytaren är krigslag underkastad. \*)

S mål, som af krigsdomstol handläggas, äge den och döma i fråga om skadestånd, rättegångskostnad med mera, som af hufwudsaken flyter, äfwen då nämnda frågor ej samtidigt med denna afgöras. Der, inför krigsdomstol, den tilltalade eller annan, som till krigsmakten hör, med smädligt yttrande i tal eller skrift, eller med hotelse eller misfirmlig gerning förolämpar domaren eller annan, äge och krigsdomstolen att till ansvar derför döma, utom i det fall, då förolämpningen blifwit begånget emot enskild person, som ej tillhör krigsmakten, och han förbehåller sig att å brottet wid allmän domstol föra.

\*) Se Kongl. Rung. b. 29 April 1869. No 18.

## 19 §.

I mål, hvarom 18 § handlar, skall, der ej i denna lag eller genom särskild författning annorlunda bestämes, Krigsrätt ransaka och döma; och upptagas målen af vederbörande Regements- eller Stations-krigsrätt wid det regemente eller den korps eller station, der den tilltalade är anställd eller som, der wiß person ej tilltalad är, målet närmast angår. Om, wid den tid då målet skall anhängiggöras, den tilltalade eller den trupp, som målet eljest rör, är förlagd i garnison å sådan ort eller hör till sådan afdelning af krigsmakten, för hwilken Garnisons- eller Fältkrigsrätt finnes, tillkommer det denna att målet handläggas.

Åtal emot krigsfånge upptages af Krigsrätten wid den afdelning af krigsmakten, som öfwer fången har wård.

## 20 §.

Krigsöfwerdomstol äge uppsigt och wård deröfwer, att wid Krigsrätterna, som derunder lyda, rätt skapas efter lag och deß rätta förstånd; och skall den Öfwerdomstol omedelbart döma öfwer följande af de i 18 § omnämnda mål, nämligen:

1:o) mål, som röra förbrutelser, begångna af officerare; och

2:o) mål, som, genom särskild författning, förklaras skola af Öfwerdomstol omedelbart pröfwes, eller eljest äro af beskaffenhet att, enligt allmän lag eller särskild författning, Hofrätt öfwer likartadt mål omedelbart dömer.

Krigsöfwerdomstol döme och:

a) öfwer besvär emot Krigsrätts utslag; och  
b) i mål, som blifwit af Krigsrätt afdömda samt Krigsöfwerdomstols pröfning underkända.

## 21 §.

Om de mål, hwaröfwer Ståndsrecht äger att ransaka och döma, skils i 52 §.

## 22 §.

Är mål, som till Krigsöfwerdomstols omedelbara pröfning hör, af beskaffenhet att, enligt allmän lag, Hofrätt i likartadt mål ransakar, eller rör målet åtal emot befälhafware för regemente eller korps eller för station wid sjöförwaret, eller generals- eller amiralsperson, eller Kommandant, eller officer, som, utan att höra till wißt regemente eller wiß korps, i armén qwarstår; ransaka då Krigsöfwerdomstolen, der det lämpligen ske kan, men förwiße i annat fall målet till underpröfning wid den Krigsrätt, som Krigsöfwerdomstolen finner skäligt bestämma.

Krigsöfwerdomstol ransaka och i fall, der det genom särskild författning föreskrifwes.

## 23 §.

Hafwa två eller flere tillsammans föröfwat brott, derför åtal wid Krigsrätt bör ske, och lyda de brottslige under särskilda Krigsrätter; då upptages målet wid den af nämnda Krigsrätter, der det lämpligast ske kan, hwilket bestämmes af Krigsöfwerdomstolen.

Äro två eller flere angifne att hafwa tillsammans föröfwat brott, derför de böra tilltalas wid krigsdomstol, och lyder någon af dem under Krigsöfwerdomstols omedelbara domsrätt; då skall Krigsöfwerdomstolen omedelbart döma öfwer alla, som i saken tilltalade äro.

## 24 §.

Har brott, som wid Krigsrätt åtalas bör, ej blifwit åtaladt innan den brottslige upphört att tillhöra krigsmakten; warde han ändå tilltalad wid den Krigsrätt, der målet bort upptagas, om han ej warit från krigsmakten skild.

## 25 §.

Föröfwar någon, då han wistas utom sitt regementes eller sin korps stånd eller den station af sjöförwaret, hwartill han hör, brott, som wid krigsdomstol

åtalas bör, eller begås sådant brott af båtsman, då han på roten är; må, på begäran af den brottslige befälhafware, närmaste Krigsrätt i orten, der brottet timat, derom ransaka; och skall Krigsrätten, sedan ransakningen slutad är, öfwerlemnna målet till den domstol, som äger att derutinnan döma.

## 26 §.

Angifwes någon, som ej under krigslag lyder, för delaktighet i brott, hwilket wid krigsdomstol åtalas; äge denna domstol wäl att öfwen angående den delaktige ransaka, men insände sedan protokollet i målet till vederbörande allmän domstol, som öfwer honom dömer.

Lag samma ware, om den, som är tilltalad wid krigsdomstol, der yrfat för angifwelsen brottmålsansvar å person, som ej lyder under krigslag.

Warder i mål, som, hwad hufwudmannen angår, hör till allmän domstols upptagande, någon wid krigsmakten angifwen för delaktighet; döme och den allmänna domstolen deröfwer, ändå att answaret skall bestämmas efter Strafflagen för krigsmakten.

## B) Om angifwelse och åtal af brott.

## 27 §.

Will man tilltala någon för brott, som hör till krigsdomstols behandling; göre derom anmälan hos hans befälhafware; nämne och de bewis, som i saken äro att tillgå. Är brottet af beskaffenhet att Öfwerdomstol deröfwer omedelbart döma bör; må angifwelsen göras derstädes eller hos befälhafwaren.

## 28 §.

Är hos befälhafware angifwelse gjord om brott, som i 27 § sagdt är, eller är eljest till hans kunskap kommet att sådant brott blifwit begånget, och kan målet ej, på sätt i Disciplinstadgan föreskrifwes, såsom disciplinmål behandlas; förordne då befälhafwaren Krigsrätt, der han äger sådant förordnande meddela, men anmäle i annat fall oförbröjligen saken hos den befälhafware, som dertill behörig är, och förordne denne Krigsrätt. Är målet af den beskaffenhet, som i 22 § sägs, bör befälhafwaren det till Krigsöfwerdomstolen öfwerlemnna.

## 29 §.

Den, som till åklagare wid krigsdomstol förordnad är, ware pliktig att wid samma Rätt tala i mål, som till Rättens upptagande höra, och ställe han sig derwid till esterrättelse så wäl honom i embetet järfildt gifna föreskrifter, som och hwad för åklagare i allmänhet stadgadt är.

## C) Om rättegång wid Krigsrätt; så och om klagan öfwer sådan Rätts utslag.

## 30 §.

Då Krigsrätt förordnad är, sammanträde den å utfatt tid och ställe samt widare så ofta de till Rätten öfwerlemnade mål och ärenden det esfordra.

## 31 §.

Ransakning wid Krigsrätt skall offentlig hällas, utom i fall, der undantag från ransaknings offentlighet i brottmål i allmän lag medgifwes, eller i krig sådan offentlighet anses wara för krigsföretagens framgång hinderlig eller för krigsmaktens säkerhet menlig.

Förhör med parter eller wittnen verkställles af Rättens civile ledamot i laga ordning och med iakttagande af de beslut och föreskrifter, som Rätten kan finna skal att derom meddela.

## 32 §.

Parter och wittnen, som skola wid Krigsrätt sig inställa, kallas genom Auditörens försorg.

Har Krigsrätt beslutat att någon till Rätten hemtas skall; anmode Rätten vederbörande befälhafware om verkställighet af Rättens beslut, der den, som skall

hentas, hörer till krigsmakten, men begäre eljest handräkning af Konungens Befallningshafwande eller den kronobetjent, som närmast är.

## 33 §.

Föremål för ransafning wid Krigsrätt ware i allmänhet endast den sak, som wederbörande befälhafware låtit wid Krigsrätten anhängiggöra eller Krigsöfwerdomstolen till Krigsrättens handläggning öfwerlemnad, men förekommer, under ransafning wid en Krigsrätt, anledning att der för brott tilltalad person begått annan förbrytelse, som till krigsdomstols upptagande hörer, eller angifwes annan under sådan Rätts domwärjo lydande person för delaktighet i åtalade brottet; då bör samma Krigsrätt äfwen derutinnan ransafa och i öfrigt med målet laglikmätigt försara: underrätte dock den tilltalades befälhafware om ransafningens företagande.

## 34 §.

Officers eller underofficers tjensterapport angående underlydande äge, utom i fråga om öfverrätt emot officerens eller underofficerens egen person, witsord, der ej skäl eller omständigheter förekomma, som rapportens witsord förringa.

## 35 §.

Krigsrätt ware domför, ändå att blott tre militära ledamöter och Auditören äro tillstädes, der tre af dem om slutet ense äro.

Då beslut fattas skall, åligge det Auditören att i förthet framställa hwad i saken förekommit samt uppgifwa de lagrum och författningar, som äro till hvarje fall lämpliga; säge och han sin mening först.

## 36 §.

Krigsrätts beslut böra af Auditören uppfattas och justeras innan de för parterna afkunnas. Sedan slutligt utslag offentligent afkunnadt är, warde ett exemplar deraf ofördröjligen tillfärdt den tilltalades befälhafware.

## 37 §.

Är sådant förhållande för handen, att jemlikt allmän lag, Underrätts utslag Öfverrätts pröfning hemställas bör; warde och då Krigsrätts utslag Öfwerdomstols pröfning understådt; och bör ett exemplar af ransafningsprotokollet och utslaget, det senare af Krigsrättens samtliga ledamöter underfednad, jemte de till målet hörande handlingar, af Auditören till Krigsöfwerdomstolen insändas, från Krigsrätt i stad, der Krigshofsrätten sitt säte har, eller Krigsrätt, som under Öfverkrigsrätt lyder, inom fjorton dagar, och från annan Krigsrätt, då den hemma i landet hålles är, inom en månad, räknadt från den dag, då utslaget fälldes, wid bot, om dermed utöfwer bestämde tiden dröjes, som för underdomare i allmänhet är för underlåtenhet i lifartadt fall stadgad.

Har Krigsrätt wid afdelning af armé, som utom riket är, eller å fartyg, som är stadt på sjötåg, fällt utslag, som blifwit Krigsöfwerdomstols pröfning understådt, och är ej särskild Öfverkrigsrätt förordnad; då skall Auditören, inom fjorton dagar efter det utslaget gafs, wid answer, som här ofwan är sagdt, aflemna utslaget och protokollet till afdelningens eller fartygets befälhafware, hwilken det åligger att dem med första möjliga lägenhet till Krigshofsrätten insända.

## 38 §.

Hwad i föregående § stadgas, warde och iakttaget med de ransafningar, som till Krigsöfwerdomstols omedelbara pröfning öfwerlemnas; och räknas tiden för insändandet från den dag, då undersökningen wid Krigsrätten slutades.

## 39 §.

När hos Krigsrätt slutligt utslag affäges, meddele domstolen tillika parterna underrättelse om tid och ställe att deri ändring söka samt hwad i öfrigt för ändrings

sökande fullgöras bör: warde och sådant å sjelfwa utslaget antecknadt.

## 40 §.

Will någon anföra besvär öfwer utslag, som Krigsrätt inom riket fällt; ingifwe besvärskriften till Krigshofsrätten, om Krigsrätten hållits i stad, der Krigshofsrätten sitt säte har, innan klockan tolf å femtonde dagen, och eljest före samma tid å trettionde dagen, den oräknad, då utslaget gafs.

Är den, som öfwer sådant utslag klaga will, häftad; aflemne, inom tid som här blifwit sagd, sina besvär, der han i allmänt häfte hålles, till Konungens Befallningshafwande, men eljest till den befälhafware, som öfwer häftet uppsigt har; och skall i senare fallet befälhafwaren, hwilken det åligger att besvärshandlingarna till Krigshofsrätten ofördröjligen insända, så wäl derwid, som i afseende på tillsyn deröfwer att häftad person ej må sakna nödigt biträde wid beswärens författande, ställa sig till esterrättelse hwad allmän lag i dylikt fall Konungens Befallningshafwande ålägger.

Ätnöjes man ej med utslag, hwilket är gifwet af Krigsrätt, som hållits utom riket eller å fartyg under sjötåg; aflemne, före klockan tolf å åttonde dagen efter det utslaget föll, den dagen oräknad, sina besvär till den befälhafware af hwilken Krigsrätten förordnad war, emot bewis, som af befälhafwaren utgifwes; och åligge det befälhafwaren, om wedersparten på orten är, att gifwa honom affrist af beswären, med föreläggande af wif fort tid att med förklaring deröfwer till befälhafwaren inkomma, wid äfwentyr att underlåtenhet deraf ej hindrar målets afgörande; hwarefter och sedan förklaring blifwit ingifwen eller wedersparten den förelagda tiden försutit, handlingarna i målet böra af befälhafwaren, i siftnämnda fall med underrättelse om förklarandens försummelse, så fort ske kan insändas till Öfverkrigsrätten, der sådan finnes, men eljest med första lägenhet till Krigshofsrätten. Är klaganden häftad; gälle för befälhafwaren hwad för sådant fall här ofwan sägs.

## 41 §.

Är den, som will sig beswära, fälld till böter och är han ej häftad; fullgöre hwad i allmän lag för sökande af ändring i Underrätts utslag i slitt fall föreskrifwet är. Wistas klaganden wid afdelning af krigsmakten, som i fält eller till sjö är, må löfstesmans wederskäftighet samt klagandens uppgifna fattigdom bestannas genom intyg af klagandens befälhafware, äfwen som ädömda böter hos denne emot bewis nedfattas.

## 42 §.

Försummar klagande något af hwad här ofwan i afseende på beswärs anförande är föreskrifwet; skall han anses hafwa förlorat sin talan och beswären ej komma under pröfning.

## H) Om rättgång wid Krigsöfwerdomstol samt om klagan öfwer sådan Rätts utslag.

## 43 §.

Äro hos Krigsöfwerdomstol besvär anförda och finner domstolen att någon höras bör innan utslag fälles; infordre genast, ehwad den, som höras skall, på fri fot är eller i häfte hålles, hans förklaring genom skyndsamt afgående remiss till wederbörande befälhafware eller Konungens Befallningshafwande; lägge och den, som sig förklara skall, wif tid och, der han på fri fot är, vite före att samma skyldighet fullgöra. Blifwer han med sitt svar ute; gånge så, som för slitt fall i allmän lag stadgas.

## 44 §.

Då mål, som till Krigsöfwerdomstols omedelbara pröfning hörer, efter ransafning wid Krigsrätt, till Krigsöfwerdomstol inkommit, warde det öfwerlemnadt till Krigsiffikalen, för att utlåtande derutinnan afgifwa. Öfwer hwad Krigsiffikalen derefter i saken yttrar infordre Krigsöfwerdomstolen, genom remiss till wederbörande

befälhafware eller Konungens Befallningshafwande, den tilltalades förklaring.

Wäcker Krigsffikalen åtal hos Krigsöfwerdomstol; warde och då den tilltalades förklaring infordrad. Är det annan, som talan förer; warde hans angifwelse-skrift meddelad Krigsffikalen: finner Krigsffikalen skäl till åtal; blifwe den, som angifwen är, öfwer angifwelshen hörd: finner Krigsffikalen ej skäl till åtal; pröfwe ändå Krigsöfwerdomstolen hwad afseende å angifwelshen sästas må, och beslute om den angifnes hörande, der det erforderligt är.

## 45 §.

Då hos Krigsöfwerdomstol mål till afgörande färdigt är, göre Krigshofrättsrådet eller Öfwerauditören muntlig berättelse om saken: uppgifwe och de lagrum och författningar, som till målet lämpliga äro. Wid öfwerläggning om beslut säge Krigshofrättsrådet eller Öfwerauditören sin mening först.

## 46 §.

Krigsöfwerdomstols utslag warde sändt till wederbörande befälhafware eller Konungens Befallningshafwande, att part i behörig ordning kungöras eller tillställas emot bewis, som till Krigsöfwerdomstolen insändas bör; och warde, der Krigsffikalen talan i målet fört, ett exemplar af utslaget honom tillstaldt.

I mål, der Krigsöfwerdomstolen sjelf ransakat, må, om det pröfwas lämpligt, utslag, sedan det utskrifwet är, i parternas närvaro och för öppna dörrar afkunnas; och warde sedermera ett exemplar af utslaget sändt till den tilltalades befälhafware.

## 47 §.

Här Krigsöfwerdomstol dömt någon till dödsstraff, skall beslutet, i hwad det honom rör, Konungens pröfning underställas; och bör först Krigsöfwerdomstolen genast insända utslaget, jemte protokollen och öfriga handlingar i målet, till Generalauditörs-expeditionen. I afseende på parts delgifwande af utslaget iakttages hwad i 46 § sagdt är.

## 48 §.

I öfrigt skall hwad om rättegången wid Krigsrätt är stadgadt gälla till efterrättelse för Krigsöfwerdomstol i allt, som tillämpligt är.

## 49 §.

Swär som hos Konungen will anföra besvär öfwer Krigshofrättsens utslag, inlemne sin beswärskrift i Generalauditörs-expeditionen före klockan tolf å trettiönde dagen efter det utslaget blef honom kungjordt eller, der det blifwit offentligen afkunnadt, sådant skedde. Är han häktad; aflemne beswärskriften, inom tid som här är sagt, om han i allmänt hätte hålles, till Konungens Befallningshafwande, men eljest till befälhafwaren, som dermed förfar på sätt, för lifariskt fall, Konungens Befallningshafwande förefriswet är.

Will någon anföra besvär öfwer utslag, som af Öfwerkrigsrätt gifwet är, skall han, före klockan tolf å femtönde dagen efter det han erhöill del af utslaget eller, der det offentligen afkunnats, sådant skett, aflemna sin till Konungen ställda beswärskrift till Öfwerkrigsrättsens ordförande, som, der det ske kan, med iakttagande af hwad i 40 § 3 mom. befälhafwaren förefriswet är, inforrar wederspartens förklaring samt derefter handlingarna till Generalauditörs-expeditionen insänder.

## 50 §.

Är den, hwilken öfwer utslag, som i 49 § sägs, sig beswära will, säld till böter, skadestånd eller ersättning för rättegångskostnad; fullgöre hwad för ändrings sökande i dylikt fall uti Hof- eller Öfwerkrigs utslag i allmänhet finnes förefriswet; och ware, der klaganden wistas i fält eller till sjös är, angående wederbörande befälhafwares behörighet att löfsmäns wedersättning och klagandens uppgifna fattigdom besanna,

lag som i 41 § stils. Skola ädömda belopp nedfattas; gälle och hwad om nedfattning af böter der sägs.

## 51 §.

Försummar klagande något af hwad ofwan i afseende på beswärs anförande öfwer Krigsöfwerdomstols utslag förefriswet är; skall han anses hafwa förlorat sin talan och beswären ej komma under pröfning.

## 3) Om Ståndrätt.

## 52 §.

Här, wid trupp, som i fält eller på tåg till krig är, eller å fartyg, som för krigsföretag är stad på sjö-tåg, eller i belägrad fästning, brott, som med dödsstraff belagdt är, blifwit begånget af någon, som dertför är underkastad åtal wid krigsdomstol, och har den brottslige blifwit gripen å bar gerning; då må, om wåda för krigslydnaden eller för krigsmaktens, fartygets eller fästningens säkerhet är att befara, så wida ej den brottslige warder utan uppflof till straff befordrad, högste befälhafwaren på stället, dereft han är enligt Disciplin-stadgan med oinskränkt bestraffningsrätt beklädd eller är Kommendant, förordna färfild krigsdomstol, benämnd Ståndrätt, att i målet ransaka och döma. Ordförande i den Rätt ware högste befälhafwarens näste man i befålet eller, der Rätten hållas skall i fästning, den som till befäl inom fästningen näst Kommandanten berättigad är; och förordnas, utan afseende på den tilltalades grad, till ledamöter i den Rätt två officerare af minst Kapstens grad, två Löjtnanter eller Underlöjtnanter, två underofficerare, tre af manskapet och en Auditör.

## 53 §.

Då Ståndrätt förordnad är, sammantråde den genast framför samlad trupp. Sedan förordnandet blifwit uppläst, afläggse ordföranden och ledamöterna domareed, ändå att sådan ed af dem förre gången är.

## 54 §.

Ståndrätt äligge att, utan widlyftig omgång, söka tillwägbringa de till sakens utredande nödiga upplysningar; och iakttaga den noga hwad så wäl den tilltalades, som det allmännas rätt kräfwet.

## 55 §.

Ej må Ståndrätt upplöjas innan den sitt beslut fattat och utslag afkunnadt är.

## 56 §.

Ståndrätts omröstning till dom sker offentligen inför den samlade truppen. Rättens ledamöter dock öbetaget att derförinnan, sedan ransakningen slutad är, träda affides för enskild öfwerläggning. Före omröstningen göre Auditören en kort och tydlig framställning af hwad wid ransakningen förekommit, och säge dert efter först han och sedan hwar och en af de öfrige, som i Rätten äro, i laga ordning sin mening: warde och hwad en hwar sälunda yttrat, ändå att sällfaktighet ej yppats, i protokollet antecknad.

Föremål för Ståndrätts pröfning är endast huru wida den tilltalade, för angifna brottet, må, under för handen warande omständigheter, till dödsstraff dömas. Ånser Ståndrätten sig ej böra sådant straff ädöma; förwisse målet till behandling wid annan wederbörlig krigsdomstol, som äger att dermed, oberwende af Ståndrätts yttrande, lag och beskaffenheten lifmåttigt försara. För den tilltalades dömande till dödsstraff erfordras att minst åtta af domrarna derom ense är.

Efter det omröstning skett, uppsatte Auditören genast utslag; och warde det, sedan det blifwit af Rättens ordförande och ledamöter undertecknad, af ordföranden, i den tilltalades närvaro, inför truppen offentligen afkunnadt.

Sedan Ståndrätt är upplöst, öfwerlemne Rättens ordförande genast utslaget och protokollet till högste befälhafwaren på stället.

## 57 §.

Ståndrätts protokoll skall, jemte dertill hörande handlingar, efter fält- eller fjötagets slut, af befälhafwaren öfverlemnas till Krigshofrätten att der förwaras.

## K) Om verkställighet af dom.

## 58 §.

Ståndrätts utslag, hvarigenom någon är worden till dödsstraff dömd, må, sedan det blifwit öfverlemnadt till högste befälhafwaren på stället, af honom genast till verkställighet befordras. Finner befälhafwaren sig, till följd af inträffade förhållanden, ej böra låta verkställa utslaget, eller har verkställighet ej följt inom tjugufyra timmar efter det utslaget affunnades; då skall befälhafwaren genast infända handlingarna i målet till vederbörande Krigsöfverdomstol, som med målet förfar, såsom wore Ståndrätts utslag Krigsöfverdomstolens pröfning understådt.

Annan domstols utslag, hvarigenom någon, som till krigsmakten hör, blifwit till ansvar dömd, så ock krigsdomstols utslag, enligt hvilket ansvar dömts någon, som för wid krigsmakten anställd varit, skall af vederbörande befälhafware i laga ordning till verkställighet befordras. Är befälhafwaren af försibdt i lag gifwet stadgande eller eljest förhindrad att utslag verkställa; öfverlemnare det till Konungens Befallningshafwande.

Med utmätning för böter eller för dömdt skadestånd må ej befälhafware sig befatta.

## L) Om häftning.

## 59 §.

I fråga om häftning af den, som till krigsmakten hör, skall, utom hvad i Disciplinstadgan om förmans rätt att tillfåga underlydande arrest föreskrifwet är samt i allmän lag om häftning stadgas, jemmäl till efterrättelse lända hvad i afseende derpå här nedan sägs.

## 60 §.

Warder rymmare, som till manskapet hör, er-tappad; då skall han i häfte tagas.

Lag samma ware om officer och underofficer, som begått rynningsbrott, därför honom, enligt Strafflagen för krigsmakten, kan dömmas annat straff, än blott afjättning.

## 61 §.

Warder någon, som till krigsmakten hör, häftad efter förordnande af annan myndighet, än hans befälhafware; göra den myndighet, utan dröjsmål, anmälan derom hos den häftades befälhafware.

## 62 §.

Der militärhätte finnes, må för brott häftad person, som till krigsmakten hör, under ransakning wid krigsdomstol, i sådant häfte hållas.

## M) Allmänna bestämmelser.

## 63 §.

I de fall, då någon af de i 1 Kap. 3 § Strafflagen för krigsmakten nämnda personer angifwes för brott, därför han wid krigsdomstol tilltalas skall, gälle för åtal emot honom hvad här ofwan stadgadt är om åtal emot krigsman, som är i den tjenstegrad, hwartill den angifne enligt reglemente eller försild föreskrift räknas. Är wiß tjenstegrad för den angifne ej bestämd; tillämpas de i fråga om åtal emot manskap gällande bestämmelser.

Är krigsfånge, som brott föröfwat, officer eller eljest af sådan tjenstegrad, att han bör lika med officer anses, och skall han för brottet wid krigsdomstol tilltalas; ware lag, som i 20 § om officerare sagd är.

## 64 §.

I allt öfrigt, som ej här ofwan utfatt är, lände,

i afseende på rättegång wid krigsdomstol, till efterrättelse hvad i allmän lag eller försilda författningar om rättegång i brottmål och hvad dertill hör finnes föreskrifwet, der det tillämpligt är.

Det alle, som vederbör, &c.

Kongl. Maj:ts nådiga Skrifwelse den 29 November 1872 till Dsch Befallningshafwande i Wermlands län, angående rätta tolkningen af 58 och 61 §§ i Förordningen om krigsdomstolar och rättegången derstädes den 11 Juni 1868.

OSCAR &c. Wår ynnest &c. Sedan Chefsemetet wid Wermlands regemente uti skrifwelse till Öber den 18 Maj innevarande år, under förmålan huru som linieinfanteristen wid nämnda regemente No: 116 Thyberg, hwilken i Oktober månad 1870 blifwit af Rådhusförwårten i Carlstad dömd att för fylleri böta tio riksdaler eller att, i brist af tillgång till böter, undergå fängelse wid watten och bröd tre dagar, å Carlstads länsfängelse den 18, 19 och 20 Februari innevarande år fått watten- och brödbrottet affitta, utan att till Thybergs befälhafware, i öfverensstämmelse med 58 § i nämnda Förordningen om krigsdomstolar och rättegången derstädes den 11 Juni 1868, blifwit öfverlemnadt att domstolens utslag till verkställighet befordra, lika litet som, i öfverensstämmelse med 61 § i samma Förordning, anmälan om häftandet blifwit hos befälhafwaren gjord, begärd att vederbörande måtte erinras om det förbifwande af gällande föreskrifter, hwartill de genom sådant förfaringsfätt gjort sig skyldige, men i uti skrifwelse den 22 ofwan-nämnda Maj månad gifwit Chefsemetet tillkänna, att Öber uppfattning i förevarande fall af de utaf Chefsemetet åberopade föreskrifter icke öfverensstämde med den utsträckt tydning, Chefsemetet hyste wilja derät gifwa, samt att förty Chefsemetets nyh omförmålda framställning icke kunde till någon åtgärd föranleda; så har uti underdånigt memorial den 17 sistlidne Juli tjenstför-rättande Generalbefälhafwaren i tredje militärdivisjonen, med bifogande af Öber berörda skrifwelse, hemställt att, deest Wi kunne den oflita tolkningen af ofwan åberopade lagrum förtjena någon uppmärksamhet, Dsch tåcetes i nåder upplysa vederbörande huru ifrågawarande stadganden rätteligen borde förstås; hwaröfwer i afwen som Wår Krigs-Hofrätt med infortrade underdåniga ut-låtanden infommit.

Detta ärende hafwe Wi uti lätit Dsch förebragas; och som icke allenast i ofwan åberopade 58 § i nämnda Förordningen den 11 Juni 1868 om krigsdomstolar och rättegången derstädes finnes i allmänhet föreskrifwet, att domstols utslag, hvarigenom någon, som till krigsmakten hör, blifwit till ansvar dömd, skall, utom hvad angår utmätning för böter och skadestånd, af vederbörande befälhafware i laga ordning till verkställighet befordras, dock att befälhafwaren, deest han är förhindrad att utslaget verkställa, har att öfverlemnare det till Wår Befallningshafwande, utan öfwen 9 § i 2 Kap. af den ofwan-nämnda dag utfärdade Strafflag för krigsmakten, i fråga försibdt om bötesförvandling, innehåller, att, när krigsman saknar tillgång till böters gälbände, befälhafwaren tillkommer att om deras förvandling förordna, men att, om hinder böter att verkställa förvandlingsstraffet i militärhätte, förvandlingen jemte straffets verkställande i öfrigt skall till nämnda Befallningshafwande öfverlemnas; hwarjemte i 10 § af samma Kap. stadgas, att nyh anförda, i 9 § meddelade föreskrift skall lända till efterrättelse afwen i afseende å böter, hwartill krigsman efter allmän lag är förfallen; alltså och då af dessa stadganden uppenbarligen följer, att fängelsestraff, hwartill krigsman antingen blifwit genom domstols utslag dömd eller i brist af tillgång till dömda böter gjort sig förfallen, icke i andra fall, än då den straffskyldiges befälhafware anmäler sig vara förhindrad att själv om verkställigheten föransalta och således ej utom hans wetskap, må af Wår Befallningshafwande till verkställighet befordras, hafwe Wi ansett någon förklaring i den af tjenstförättande Generalbefälhafwaren afjedda lyftning ej erfordras eller hans underdåniga framställning till annan åtgärd föranleda, än att Wi härigenom wilje erinra Öber om innehållet af ofwan anförda stadganden; befallande W. Öber &c.

Kongl. Maj:ts nådiga Förordning om införande af de nya krigslagarne och hvad i afseende derpå iakttagas skall; Gifwen Stockholms Slott den 11 Juni 1868.

Wi CARL &c. göra weterligt: det Wi funnit godt att, i fråga om de under innevarande dag utfärdade nya krigslagarnes införande och hvad i afseende derå iakttagas skall, förordna som följer:

## 1 §.

De nya krigslagar, som nu antagna äro, nämligen:  
1:o) Strafflag för krigsmakten;  
2:o) Disciplinstadga för krigsmakten; och  
3:o) Förordning om krigsdomstolar och rättegången derstädes,

skola, jemte hvad här nedan stadgas, till efterlesnad gälla från och med den 1 Januari 1869.

## 2 §.

Genom nya krigslagarne upphäwas, med de i 10 § gjorda undantag,

Krigsartiklarne den 31 Mars 1798;

Kongl. Cirkulären den 26 November 1812 om förändring i Krigsartiklarne och Tjenstgöringsreglementen i wisja fall; samt

Kongl. Förordningen den 29 Mars 1859 angående förmansskap och extrajudiciell bestraffningsrätt wid krigsmakten;

tillika med alla särskilda stadganden, som utgöra förklaring eller ändring af hwad sagda författningar innehålla eller tillägg deri, eller röra rättegång wid krigsdomstol, eller innefatta föreskrifter om särskilda krigsdomstolar för wisja af dem, som till krigsmakten höra; så och

alla i andra författningar gifna straffbestämmelser för brott af dem, som till krigsmakten höra, derefter straff å brotten i nya Strafflagen för krigsmakten utfatta äro.

### 3 §.

Förekommer i särskild författning hänvisning till straffbestämmelse, som enligt 2 § blifwit upphäfd, skall brott, hwarför sådan hänvisning gifwen är, straffas efter nya Strafflagen för krigsmakten, så framt straff å det brott deri utfattes: finnes straff å brottet deri ej utfatt; ware hänvisningen förfallen.

### 4 §.

För brott, som är föröfwadt innan nya krigslagarne blifwit gällande, men för hwilket defförinnan straff ej är bestämdt genom beslut, som wunnit laga kraft eller ej öfverlagadt warder, skall straff efter nya Strafflagen för krigsmakten ädömas, om det straff, som efter samma lag åläggas bör, är lindrigare än det, som i äldre lag eller författning för brottet stadgadt varit. Finnes någon för brott, som nu sagdt är, till extrajudiciell bestraffning efter äldre lag förfallen; warde, i stället derför, straff efter nya Disciplinstadgan honom ålagdt, dock att, wid arreststraffs bestämmande, den derför enligt äldre lagen högst tillättna tid ej må öfverfridas.

### 5 §.

Prygels- eller daggsstraff må ej användas sedan nya krigslagarne i werksamhet trädt. Finnes någon för defförinnan begånget brott, hwarå nya krigslagarne ej, enligt de i 4 § stadgade grunder, tillämpliga äro, till sådant straff skyldig; warde i stället dömd till fängelse wid watten och bröd i så många dagar, som efter Krigsartiklarne och Kongl. Cirkulären den 26 November 1812, jemförda med Kongl. Förordningen den 10 Juni 1841, emot prygel- eller daggsstraffet swara.

Är någon, då nya krigslagarne blifwa gällande, förklarad skyldig till prygel- eller daggsstraff, som ej verkställdt blifwit; då skall, om deffamma såsom extrajudiciell bestraffning ålagdt är, den straffskyldige i stället af befälhafwaren beläggas med disciplinstraff i tredje grad, men i annat fall prygel- eller daggsstraffet af Krigsöfverdomstolen, efter de i föregående mom. stadgade grunder, till fängelse wid watten och bröd förwandlas.

### 6 §.

Har arreststraff blifwit såsom extrajudiciell bestraffning någon ålagdt, men ej börjat verkställas innan nya krigslagarne i werksamhet trädt; komma, i afseende å straffets verkställande, de i nämnda lagar meddelta bestämmelser att tjena till esterrättelse.

### 7 §.

Hwad 11 § i Kongl. Förordningen om nya Strafflagens införande den 16 Februari 1864 innehåller angående förening af fängelse wid watten och bröd, som omedelbart ålagdt är, med andra straff, skall och lända till esterrättelse i fråga om sådant fängelse wid watten och bröd, som blifwit satt i stället för prygel- eller daggsstraff; och skall, med tillämpning afwen i öfrigt af hwad, så wäl i nyutnämnda Förordning, som i 4 Kap. allmänna strafflagen och 3 Kap. af den nu antagna nya Strafflagen för krigsmakten, angående förening eller

sammanslagning af straff, stadgadt är, i afseende derå widare iakttagas:

1:o) att, wid förening af fängelse wid watten och bröd, som blifwit satt i stället för prygel- eller daggsstraff, med annat dylikt fängelse, som omedelbart ädömdt blifwit, det penningebelopp, som legat till grund för prygel- eller daggsstraffets förwandling, skall sammantäckas med det högsta penningebelopp, som, efter Kongl. Förordningen den 10 Juni 1841, swarar emot det omedelbart ålagda fängelset, samt straffet derefter enligt nämnda Förordning bestämmas;

2:o) att, då någon är förfallen till fängelse wid watten och bröd i tjuguatta dagar, i denna bestraffning anses inbegripet disciplinstraff, hwartill han i öfrigt må hafwa gjort sig skyldig;

3:o) att, om någon, som är förfallen till fängelse wid watten och bröd på kortare tid än tjuguatta dagar, tillika gjort sig skyldig till arrest wid watten och bröd eller, i annat fall än i 2 Kap. 6 § Strafflagen för krigsmakten sägs, till mörk arrest, det högsta penningebelopp, som, enligt Kongl. Förordningen den 10 Juni 1841, swarar emot fängelse wid watten och bröd i lika många dagar, som arreststraffet ålagdt är, skall sammantäckas med det högsta penningebelopp, som, efter samma Förordning, swarar emot det ädömda fängelset wid watten och bröd, eller, der detta blifwit satt i stället för prygel- eller daggsstraff, med det penningebelopp, som tjenat till grund för nämnda straffs förwandling, samt derefter sammantäckas straffet enligt öfvermålda författning bestämmas; kommande dock, i hänseelse den straffskyldige tillika är förfallen till annat fängelsestraff, hwad i afseende å arreststraffets öfvergång dertill är stadgadt, att till esterrättelse lända;

4:o) att, der någon, jemte fängelse wid watten och bröd på kortare tid än tjuguatta dagar, är förfallen till annat arreststraff, än i föregående punkt sagdt är, hwartdera straffet skall utan minskning ädömas;

5:o) att, då för förseelse, begången innan nya krigslagarne gällande blefwo, extrajudiciell bestraffning efter äldre lag eller författning är worden någon ålagd, men han, innan straffet blifwit i verkställighet satt, för annan förseelse gjort sig förfallen till disciplinstraff, den förutnämnda bestraffningen ej skall verkställas, utan den skyldige för begge förseelserna beläggas med disciplinstraff; och

6:o) att, om till verkställighet på en gång förekomma flera beslut, hwarigenom samma person är förfallen till straff, som, efter ty i 2, 3, 4 och 5 punkterna stadgadt är, ej kunna jemte hwarandra fullt verkställas, förhållandet skall anmälas hos Krigsöfverdomstolen, som förordnar huru straffen sammantäckas skola.

### 8 §.

Der nya Strafflagen för krigsmakten utfätter särskildt straff för återfall i brott, skall det straff ädömas, ändå att straffet för förra brottet efter äldre lag eller författning ädömdt varit, så framt den brottslige sammant straff till fullo undergått.

### 9 §.

Hwad i nya Strafflagen för krigsmakten sägs om utslutande, minskning eller upphäfwande af straffbarhet, äge och tillämpning i afseende på gerningar, som äro föröfwade innan samma lag blef gällande. I fråga om tid för åtal eller verkställande af dom eller annat beslut, hwarigenom straff ålagdt blifwit, skall afseende göras å det straff, hwarmed brottet i nya lagen belägges; dock så, att den, som efter äldre lag är till frihet från åtal berättigad, njuter den frihet till godo, ändå att brottet efter nya lagen åtalas kunde.

### 10 §.

Genom hwad i 2 § förordnadt blifwit skola ej anses upphäfda

de i Kongl. Reglementet den 12 April 1808 angående uppbringningar till fjös och Kongl. Reglementet

den 9 Augusti samma år angående frigsbyte till lands förefommade stadganden om domstol i mål, som röra twiwt om uppbringningar till sjöns eller gjordt frigsbyte till lands;

Kongl. Brefwet den 21 Mars 1811 angående 1798 års Krigsartiklars tillämpning till bewäringsmanskapet på Gotland; dock att, i de fall då, enligt samma Kongl. Bref, nämnda Krigsartiklar tillämpas skola, nya Strafflagen för krigsmakten i stället bör till efterrättelse lända; samt

de i Kongl. Reglementet för krigsskolan den 13 November 1866 meddelade föreskrifter om Krigsrätt derstädes.

## 11 §.

Mål, som, då nya krigslagarna träda i werksamhet, är hos domstol anhängiggjort, skall af denna, utan hinder af förändrade bestämmelser angående krigsdomstolars behörighet, fortfarande handläggas och afgöras i den mån sådant efter äldre lag eller författning domstolen tillkom. I fråga om fullföljd af sådant mål gälle och hvad förut stadgadt varit.

Det alle, som wederbör, ic.

\* \* \*

Kongl. Maj:ts nädiga Bref af den 19 Januari 1864 till Generalbefälhafvarne i samtliga Militärdistrikten, angående arresiflokalers anställning för Indelta Arméen.

CARL ic. Wår ynnest ic. Sedan K:ts jensast församlade Ständer, till betänkande af kostnaderna för arresifstraffets tillämpning wid Indelta Arméen, bewisat ett belopp af 10,000 R:dr årligen, att under hwartera af åren 1864, 1865 och 1866 såsom reservationsanslag från Riksgäldskontoret utgå, hafwe Wi, efter inhemtande af Wårt och K:ts Krigskollegii underdåniga utlåtande, funnit godt att, med upphäwande af Wårt nädiga Cirkulär den 17 April 1860, angående werksälligheten af arresifstraff wid Indelta Arméen enligt Wår nädiga Förordning den 29 Mars 1859, i nåder förordna:

att i sjukhusen wid Regements-mötesplatserna och uti exercis-quadronsbbyggnaderna, så wida arresiflokaler ej rebau på stället finnas, må genom Krigskollegii försorg inredas ett rum till ljus och ett till mörk arrest;

att inom 1:sta Militärdistriktet arresifstraffet må, såsom hittills varit föreskrifwet, äfwen kunna werksällas uti någon närbelägen garnisonsort i Distriktet;

att uti öfriga Militärdistrikter må, inom de från mötesplatserna mera afläge belägna Kompanier, förhryras passande lokaler till användande wid bestraffning med ljus arrest, hwarwid till wederbörande Regements- eller Corpschefens behömande öfwerlemnas att bestämma antalet af härtill erforderliga lokaler, dock med iakttagande att det antal, som uti Krigskollegii den 26 September 1862 afgifna underdåniga betänkan i ämnet blifwit föreslaget, icke öfverträdes;

att dessa arresiflokaler må förhryras, antingen mot wift årligt belopp, eller dock mot ersättning endast för den tid, hwarunder lokalerna för ändamålet kommer att begagnas; alltid med inberäkning i hyresbeloppet af godtgörelse för städning och eldning;

att, uti de sistnämnda Militärdistrikten, Regements- eller Corpschefer må, om så finnes nödigt och werksällbart, äga att, för tillämpning af bestraffning med mörk arrest, på enahanda sätt jemwäl förhryra färdiga lokaler, hwilka då på Kronans bekostnad böra dertill inredas genom fönsterrådors anskaffande och eldstadens anordnande så, att den kan utifrån upplådas;

att arresiflokaler, som förhryras, helst böra sölas på Underofficersboställen, hwilka af innehafvarne sjelfwa bebos, men i allt fall så att någon i trakten boende Underofficer kan hafwa tillfryn öfwer den arresterade; kommande det Underbefäl, som härtill beordras, att derför erhålla någon billigt ersättning, hwilken af Krigskollegium bestämmes, dock icke utöfwer Femtio Riksdaler om året; att för arresterade wid mötesplatser och uti exercis-quadronsbbyggnader må begagnas de inventarier, som der förut finnas, men wid förhryd arresiflokaler de både för arresterade och bewakning behöfliga inventarierna tillhandahållas af den, som lokalerna uthyr, emot ersättning, som uti hyresbeloppet inberäknas;

att wid mötesplatserna arresiftrummens städning, eldning och efterfryn må uppdragas åt Regementens eller Corpsernas waktmästare eller annan lämplig person, mot ersättning, den Krigskollegium äger-att efter omständigheterna bestämma, dock ej till högre belopp än Tjugufem Riksdaler om året wid hwarje Regemente, Corps eller Bewäringsbataljon;

att det må ankomma på Regements- eller Corpschefens pröfning af behöfwet, huruwida till arresterades bewakning må kommanderas en korporal eller solbat, för hwilken i sådant fall husrum skall beredas;

att, medan truppen är på rotarna förlagd, för dagliga underhållet af så wäl arresterade som till bewakning kommanderad karl skall utgå portionswärdet enligt länets marfgång med femtio procent förhöjning, jemte portions- eller tobaksfylling, hwilken se-

nare likwäl ej må af den arresterade uppbaras, utan i stället tillfalla den bewakande; bürande för den arresterade anaffas mat in natura, hwaremot bewakningskarlen må, om han så önskar, uppbara underhållet i kontant;

att, då arresifstraff för manskap werksällas wid samlad trupp, den arresterade må erhålla samma dagportion som den på stället warande truppen, hwilken portion ersättes efter det beröf gällande pris, dock utan beräkning af portions- eller tobaksfylling;

att, då manskap utur de inom Första Militärdistriktet förlagda indelta Regementen undergår bestraffning med arrest i någon af Distriktets garnisonsorter, med arresterades dagliga underhåll må förhållas på sätt här öfwan föreskrifwes, då truppen befinner sig på rotarna;\*)

att arresteradt manskap i allmänhet således icke må uppbara portions- eller tobaksfylling, äfwen som att detta manskap icke må erhålla portionsbrännwin eller det deremot warande wärde i penningar; samt

att åt wederbörande Regements- eller Corpschefer må öfwerlemnas att i öfrigt widtaga de åtgärder, som för arresifstraffets tillämpning kunna, med affeende på färdiga lokala förhållanden, finnas behöfliga; äliggande Chefsambetena att, om sina tillgöranden i affeende å arresiflokalers förhryrande m. m., underätta Krigskollegium, som äger att, uppå requisition, tillhandahålla de för ändamålet behöfliga medlen, samt för öfrigt att, i öfwerensstämmelse med nu stadgade allmänna grunder, meddela erforderliga föreskrifter.

Hwillet Wi Ober till kännedom i nåder meddela welat. Wi befalle ic.

Genom nädigt Bref af den 25 Juni 1868 har Kongl. Maj:tt behagat, med upphäwande af stadgandet i Kongl. Brefwet den 19 Januari 1864 om indelt manskaps underhåll wid arresifbestraffning i garnisonsort inom 1:sta Militärdistriktet, i nåder tillåta, att hwad samma Kongl. Bref innehåller i affeende å dagportion för indelt manskap, som undergår arresifstraff wid samlad trupp, jemwäl må lända till efterrättelse wid sådant manskaps arresifbestraffning i garnisonsort. Arméförvaltningens Intendents-Departementets Rungörelse den 4 Augusti 1868.

Kongl. Cirkuläret den 9 Juli 1860 till Befälhafvarne för Flottans Stationer och depot äfwen som till Förvaltningen af Sjöbårenena, angående werksälligheten af arresifstraff wid Flottans Båtsmanskompanier, då de äro på roten förlagda, m. m.

CARL ic. Wår ynnest ic. Sedan Wi, medelst nädigt Cirkulär af den 17 siltidne April till Generalbefälhafvarne i samtliga Militärdistrikten, låtit allmångöra erforderliga föreskrifter, för att wid indelta Arméen, då den är på roten förlagd och hwarstf nödiga arresiflokaler för närwarande saknas, tillwägagibninga werksälligheten af arresifstraffet enligt Wår nädiga Förordning den 29 Mars 1859, samt Wi, då denna författning är för hela krigsmakten gällande, funnit berörda deraf föranledda föreskrifter böra, så widt sig göra låter, utsträckas äfwen till Wår Flottans indelta trupper, hafwe Wi nu, för möjlig werksälligheten af arresifstraffet wid Flottans Båtsmanskompanier på roten, i nåder welat, för att tills widare lända till efterrättelse, härmed stadga och förordna:

1:o att, inom Blekinge län, arresifstraffet må werksällas uti hwilkenbewa af der bestitliga garnisonsorter, Carlskrona eller Carlshamn, som är närmast belägen;

2:o att, inom öfriga Båtsmansdistrikten, öfwerensstämmelse genom wederbörande Companichefers försorg må, så widt ske kan, uppgröas med inom kompaniets stånd på lämpliga ställen boende, helst militärpersoner, om tillhandahållande af tjenliga arresiflokaler, hwilka för öfrigt böra wara så närbelägna antingen kompani- chefers eller någon Båtsmanskorporals bostad, att tillfryn öfwer arresifstraffets behöfliga werksällande lätteligen kan utöfwas; skölande wid dylika öfwerensstämmelser iakttagas de i nästföljande 3:ne punkter stadgade wiltfor;

3:o att för sålunda upplåten arresiflokal bewisjas ersättning för hwarje dag, den begagnas, med tretio öre den tid af året, då eldning af rummet behöfwer ske, men eljest med endast tjugufem öre;

4:o att uppå wederbörande Companichef må ankomma, om, wid förhryd arresiflokal, till den arresterades bewakning en korporal eller båtsman må beordras, i hwilket fall den person, som arresiflokalen upplåtit, jemwäl bör åtaga sig att, emot lika ersättning med den i föregående punkt bestämda, tillhandahålla nödigt husrum äfwen för bewakningen;

5:o att, wid förhryd arresiflokal, så wäl den arresterades som bewakningens dagliga underhåll besörjes af samma person, som arresiflokalen upplåtit, emot ersättning af portionswärdet efter länets marfgångspris med femtio procent förhöjning;

6:o att den, wid förhryd arresiflokal, till bewakning möjliggen kommanderade korporalen eller båtsmannen skall genom wederbörande Companichefs försorg desutom erhålla stadgad portions- eller tobaksfylling under tjenstgörings tiden;

7:o att, då manskap ur de inom Blekinge län indelta Båtsmanskompanier undergår bestraffning med arrest i någon af länets uti förestående 1:a punkt omnämnda garnisonsorter, den arresterades dagliga underhåll skall besörjas emot den ersättning, som wid förhryd arresiflokal är i 5:te punkten bestämd; och

8:o att alla dessa kostnader skola af wederbörande kompani-

\*) Jemföre härmed näst efteråt intagna författning.



chef förskjutats mot erfättning, som medelst afgifwen och genom den Befälhafware wid Flottans Stationer eller Depôt, under hwilken Kompanichefen lyder, infänd verifierad räkning requireras hos Wår Förvaltning af Sjöärendena, hwilket Embetswerk, sedan räkningen blifwit behörigen granfärd, försfottswis utbetalat hwad erfättas bör och efter hwarje års slut äger att i ett sammanhang hos Ds till godtgörande i underdånighet annåla de försfott, som i berörda hänseende utgifwits.

Derjemte wilje Wi såsom allmänt stadgande, att tillämpas på all Wår Flottas Gemenfkap, ware sig att den är förlagd på roten eller stadd uti tjenstgöring till lands eller till sjö, härigenom i näder föreskrifwa:

att arresteradt manfkap af Wår Flotta och dertill hörande Corpser icke tillkommer portionsbränwin eller det deremot swarande wärde i penningar, afwenfom icke heller hwad utöfwer naturaportionen eller bef wärde manfkapet i kontant, såsom portions- eller tobaksfylling eller under annan benämning, bestås, med undantag af sjöaflöning och för särskild tjenstgöring utgående aflönings-tillförläning eller arwde.

Hwilket allt Wi Öder till kännedom samt mederbörandes förständigande och underdåniga esterrättelse i näder meddele. Wi befalle zc.

Sedan Riksdagens Justitieombudsman hos Kongl. Maj:t gjort underdånig framställning om förändrad lydelse af 2 § 6 mom. i Kongl. Rungdörelsen den 25 Oktober 1839, angående fångförteckningars upprättande och infändande, samt Krigshofrätten afwenfom Justitiekanslersambetet med infördrade underdåniga utlåtanden inkommit, har Kongl. Maj:t funnit godt i näder förordna, att hwad i ofwänbaröppade mom. jemte sednare i ämnet utkomna förfatningar är stadgadt angående skyldighet för Kommandanter å fästningar afwenfom Befälhafware för de i garnison förlagda eller eljest sammanbragna regementen och korpsen att till Krigshofrätten infända förteckningar öfwer i Militärhäfte infatte personer, som wid Krigsdomstol kommit under tilltal, härefter skall gälla för Kommandanter å fästningar afwenfom Befälhafware för regementen och korpsen i afseende å alla de uti dertill hörande arrester eller häften infatte personer, med undantag allenast af dem, som i 11 § af förberörda nådiga Rungdörelse ömförmålas. Kongl. Rungdörelsen den 3 Mars 1871, angående förändrade föreskrifter i afseende å upprättande och infändande af fångförteckningar från Militärhäften.

\* \* \*

Kongl. Maj:t har welat i näder förklara, att för kompetens till Officersbefördran inom Armén, efter nuwarande grunder, från och med år 1864 någon annan förberedande examen, motsvarande Studentexamen, icke erfordras, än godkänd afgångsexamen från något af rikets högre Elementarläroverk, så widt siffrämnda examen behörigen fullbordats enligt bestämmelserna i Kongl. Stadgan den 11 April 1862. Kongl. Maj:ts nådiga Skrifwelse den 27 Juni 1862 till samtliga Generalbefälhafwarne med flere.

At Kongl. Cirkuläret den 17 Juni 1862 till Förvaltningen af Sjöärendena samt Befälhafwarne för Flottans Stationer inhämtas, att Kongl. Maj:t i näder förordnat, att afgångsexamen, aflagd wid något bland rikets högre Elementarläroverk, enligt föreskrifterna i nådiga Stadgan den 11 April 1862, skall från och med 1864 års början fordras afwen af dem, som öfwa winna Officersbefördran wid Flottans Corpser, men icke blifwa från Krigsakademien utexaminerade, samt att, efter samma tid, någon pröfning uti de humanistiska konfapsämnen icke widare skall, i och för Officersexamen, wid Flottans Läroverk i Carlskrona äga rum.

Kongl. Maj:ts nådiga Skrifwelse den 14 Oktober 1862 till t. f. Kanslern för Krigsakademien, angående förändring uti Akademiens organisation, finnes intagen under N:o 63 af F. S.

Kongl. Maj:t har funnit godt i näder förordna: att de inom militärdistrikten och på Gotland, afwenfom de wid Artilleriregementena och Ingeniörcorpser, särskildt inväntade Examenskommissioner för dem, som öfwa winna kompetens till Officersbefördran, skola uppläsa den 1 Maj 1867, samt Officersexamen, efter denna tid, endast wid Krigsskolan afläggas. Kongl. Maj:ts nådiga Skrifwelse till Generalbefälhafwarne i samtliga militärdistrikten m. fl. den 14 November 1865. N:o 65.

Kongl. Maj:ts nådiga Reglemente för Des Krigsskola utfärdades den 13 November 1866.

Krigsskolans ändamål är att bilda ynglingar till Officerare för Armén, Skärgårdsartilleriet och Flottan.

Undervisningen skall derföre hafwa till föremål att meddela den bildning, som, jemligt fastställda program, är för erhållande af första officersgraden wid Armén, Skärgårdsartilleriet och Flottan erforderlig.

Krigsskolan, som är förlagd å Carlbergs Slott, skall äga militärisch organisation. Eleverna, som benämnas Kadetter och skola vara boende i Slottet, utgöra en del af krigsmakten och anses såsom konstituerade Underofficerare. De bilda tillsammans en Corps på en bataljon af två kompanier, kallad Kongl. Kadettcorpsern.\*

Undervisningen skall för Landkadetterna omfatta nedanstående läroämnen och öfningar:

Logik;  
Historia jemte politisk Geografi och Statistik;

Naturlära;  
Mathematik och Mechanik;

Krigsartiklar, Infanterieexercis och Tjenstgöringsreglemente;  
Krigskonst;  
Artilleri- och Handgewärlära;  
Besättnings- och Brosagningslära;  
Topografi;  
Militär Sundhetslära;  
Förbandslära och Hästkänedom;

Svenska språket med ämnesfrifning;  
Franska språket med friföfningar;  
Tyska eller Engelska språket med friföfningar, efter eget wal;  
Mathematiska Problemöfningar;

Tedning efter modeller;  
Kartritning;  
Artilleri-ritning;  
Besättnings-ritning;

Kompani- och Bataljons-exercis;  
Läger- och Fälttjenstföfning;  
Målfjutning med Artilleripjesser och handgewär; Ammunitionstillverkning m. m.;  
Fältbesättning;  
Brosagning;  
Fältmätning;  
Gymnastik och wapenföring;  
Sång;  
Ridning;  
Simning; samt  
Dans, derest undervisning deri åslundas.

Sjökadetternas läroämnen och öfningar skola vara:

Logik;  
Historia jemte politisk Geografi och Statistik;  
Naturlära;  
Mathematik och Mechanik;

Krigsartiklar;  
Besättnings- och Brosagningslära; särskild kurs rörande hinder och minor;  
Exercis- och tjenstgöringsreglemente för Flottan;  
Navigation och Nautisk Astronomi;  
Tackling;  
Ångmaskinlära;  
Sjötaktik;  
Skeppsbyggeri;  
Artilleri- och Handgewärlära;  
Skärgårdstopografi;  
Sundhetslära och Förbandslära med undervisning ombord;

Svenska språket med ämnesfrifning;  
Engelska språket med friföfningar;  
Franska eller Tyska språket med friföfningar, efter eget wal;  
Mathematiska Problemöfningar;

Förtroingsstedning;  
Besättningsritning;  
Skeppsbyggeri-ritning;  
Sjöfort-ritning;  
Artilleri-ritning;

Drags-exercis med segel, wät, stänger, m. m.;  
do med kanoner och skjutning;  
do med handwapen och skjutning;

Tackling och Sjömanning;  
Styrmanskonst;  
Nautisk-Astronomiska öfningar;  
Skeppsmånöwer;  
Håtmånöwer;  
Ångfartygsmanöwer och ångmaskiners fötande;  
Sjömätning;  
Gymnastik och Wapenföring;  
Sång;  
Ridning;  
Simning; samt  
Dans, derest undervisning deri öfwas.

Officersexamen skall vara offentlig och omfatta följande ämnen; för Landkadett:

Reglementen och Krigsartiklar, Krigskonst, Besättnings- och Brosagningslära, Artilleri- och Handgewärlära samt Topografi, Franska språket jemte det Tyska eller Engelska; för Sjökadett:

Reglementen och Krigsartiklar, Taktik, Artilleri, Besättningskonst, Navigation, Nautisk Astronomi, Ångmaskinlära, Tackling, Skeppsmånöwer och Skeppsbyggeri, Engelska språket jemte det Tyska eller Franska.

Godkännes Kadetten i alla de sålunda föreskrifna ämnen, förklarar han vara från Krigsskolan utexaminerad och erhåller af-

\*) Enligt Kongl. Rung. b. 7 Dec. 1869.

gångsbetyg, hvaruti, jemte de uti dessa ämnen i Officers-examen erhållna betygen, äfwen upptagas de betyg, som Kadetten wid senaste med honom anställda prof tillerkänt uti alla öfriga wid Krigsskolan anbefallda läroämnen och öfningar; äfwen som det honom tilldelade betyg för uppförande.

Hwad vidare i ämnet stadgats, kan inhämtas af N:o 65 i F. S., der nädiga Reglementet intagits; hwarmed od bör jemföras ofwan anmärkta Kongl. Kung. d. 7 Dec. 1869, N:o 67.

Förande detta ämne hänvisas jemväl till Krigsundervisningskommissionens Kung., d. 12 Juni 1871, ang. förändring i vilkoren för inträde wid Krigsskolan, och d. 3 Nov. 1871, angående ytterligare bestämmelser för Elevers intagande i Krigsskolan för tiden från och med år 1872.

#### Kongl. Maj:ts nädiga Instruktion för Militär-läroverkens Öfverstyrelse utfärdades den 13 November 1866.

Högsta inseendet öfver Krigshögskolan och Krigsskolan till Kongl. Maj:it i näder uppvaga åt en Inspektör och en Krigsundervisningskommission.

Till Inspektör förordnas en Generalsperson. Han är tillika Ordförande i Krigsundervisningskommissionen, uti hvilken för öfrigt såsom ledamöter ingå:

Cheferna för Generalstaben, Artilleriet och Ingeniörkorpserna, eller de personer, hvilka Kongl. Maj:it, efter inhämtande af Chefernas förslag, i deras ställe dertill i kommandowäg utser;

Cheferna för Krigshögskolan och Krigsskolan; samt, då frågor, som röra Sjöofficers- eller Civilingenjörsvärdningen, förekomma, — en Regementsofficer af Flottan eller Stårgårdsartilleriet, eller af Wäg- och Wattenbyggnadskorpserna. Se vidare härom N:o 64 af F. S.; der nädiga Instruksen intagits; hwarmed od bör jemföras Kongl. Kung. d. 7 Dec. 1869, N:o 67.

#### Kongl. Maj:ts nädiga Stadgar för Des Sjökrigsskola utfärdades den 27 Mars 1872.

Sjökrigsskolans ändamål är att bibringa:

dels ett efter Sjöförsvarets behof lämpadt antal ynglingar nödig theoretisk, praktisk och disciplinär utbildning, så att de från skolan kunna omedelbarligen inträda i Officers-tjenstgöring wid Sjövapnet;

dels od så många ynglingar, som omständigheterna medgifwa, uti en för skolans alla lärjungar gemensam förberedande afdelning en sådan utbildning, att de, efter att hafwa samma afdelning genomgått, äga kunskaper, hufvudsakligen motsvarande fordringarna för genomgången 6:te klass å Elementarläroverkens reallinie, samt för styrmansexamen af andra klassen wid Kårets navigations-skolor.

Sjökrigsskolan, som är förlagd i Stockholm, står under öfverstyrelse af Chefen för Sjöförvarsdepartementet. Den närmare styrelsen uppdrages åt en Sjöofficer, som af Kongl. Maj:it i näder förordnas till Chef för skolan.

På sätt ofwan är antydt, delas skolan i 2:ne hufvudafdelningar, en förberedande och en öfre afdelning. Kursen i den förberedande afdelningen delas i 4 klasser, hvardera med ettårig kurs. Kursen i öfre afdelningen delas i 2 klasser, hvardera med ettårig kurs.

Sjökrigsskolans lärjungar i öfra afdelningen, utom dem, som med stöd af 66 § i Stadgarne, bereda sig till krigstjenst till lands, benämnas Sjökadetter, de öfriga Elever; utgörande Sjökadetterna och Eleverna tillsammans en korp.

At Eleverna i förberedande afdelningen meddelas wid skolan undervisning i nedanstående ämnen, uti hvilka de, efter slutad kurs i denna afdelning, böra afsläggas de kunskapsprof, som af Kongl. Maj:it genom kommandowägen utfärdad föreskrift särskildt blifwit bestämda:

i Kristendom, Swenska språket, Lyfka, Franska och Engelska språken, Arithmetik och Algebra, Geometri, Plan Trigonometri, Hyft, Kemt, Historia och Geografi, Navigation, Handstil, Frislands-teckning och Ritning efter modeller. Derjente underwisas bemälda Elever i Gymnastik och Wapenföring.

Undervisningen skall för den öfra afdelningen omfatta nedanstående läroämnen och öfningar, nämligen:

Grunddragen till Swensk och allmän statskunskap, Swenska språket och ämnesfrifning, Engelska och Franska språken, Historia, Geometri och Algebra, Sheriff Trigonometri, Analytisk Geometri, Matematik, Navigation, Angmassinlära, Fältbefästningslära, Fästningslära, Skeppsbyggeri, Artilleri, Handgenärslära, Sjöstatik, Sjökrigshistoria och Stårgårdsstridskonst, Exercis- och Tjenstgöringsreglementen, Strafflag för krigsmakten, Signalbref samt den allmänna Sjölagen, Fältbefästningsritningar, Sjöfortritning, Skeppsbyggeritritning, Artilleritritning, Gymnastik och Wapenföring samt Observationer.

Undervisningen å fadettfartyget omfattar följande ämnen och öfningar, nämligen: observationers verkställande och beräkning; allt som hör till stående och löpande taktiken; kännedom om krigsfartygs delar och tillbehör och om skillnaden emellan de olika slagerna af så wäl krigs- som handelsfartyg; uttills hållande, sjömaning, segelförmedel, signalering, kanonexercis, handwapnexercis, landsfigningsexercis, målstjuning med kanoner, gewär och rebolvers, bombkastning och bombabdnning, båtrödd och båtfegling, exercis med segel, rår, rånger, ankare n. m., fartygsmanöwer så wäl under segel som ånga; meteorologiska observationer; fortöringstekning; förande af sjöjournal och besiktning; ångmaskins stöjel och användande; lodbifning, loggning, peilning; rorgångare och styrmanstjenst; båtarens bevarande, sjömätning och simning.

De betyg, som användas wid bedömandet af kunskaper, flidlighet, slit och anlag, äro:

Berömlig, Med beröm godkänd, Godkänd, Underkänd. Hwad vidare i ämnet förordnats, inhämtas af N:o 22 i F. S., der nädiga Stadgarne intagits.

#### Kongl. Maj:ts nädiga Stadga, angående Stårgårdsartillerikadettens undervisning wid Krigsskolan å Carlberg, är utfärdad den 3 December 1867.

Undervisningen för bemälda Kadetter, som wid Krigsskolan intagits, skall omfatta nedanstående läroämnen och öfningar:

Logik, Rätts- och Samhälslära samt Sweriges grundlagar, Historia, Politisk Geografi och Statistik, Matematik och Mekaniik, Naturlära; Krigsartilleri, Exercis- och Tjenstgöringsreglementen, Signal- och Telegrafstatten, Signal- och Evolutionsbol för Stårgårdsfartyg, Angmassinlära jemte Angfartygsmanöwer, Stårgårdsstridskonst, Artilleri- och Handgenärslära, Befästnings- och Broslagninglära, Stårgårds-topografi, Sundhets- och Förbandslära; Swenska språket med ämnesfrifning, Franska språket med friföring, Engelska språket med d:o, Matematiska problemöfningar; Stårgårdsfortritning, Artilleritritning, Befästningsritning; hwarjemte den wid Sjökrigsskolan genomgångna kurs i navigation repeteras.

#### 1:o. Särskilda öfningar:

Taktiska öfningar, Exercis till sjös, Angmassinöfningar, Målstjuningsofningar, Broslagning, Underwattensminors anbringande.

#### 2:o. Öfningar gemensamt med Landkadetter:

Kompani- och Bataljonsexercis, Fälttjenstföning, Fältbefästning, Broslagning, Fältmätning, Gymnastik och Wapenföring, Sång, Ridning, Simning, Dans, om undervisning deri åstundas.

Angående vidare föreskrifter i ämnet, se N:o 74 af F. S., der den nädiga Stadgan igenfinnes.

\* \* \*

Kongl. Maj:it har, med anledning af Kårets Ständers i ämnet gjorda underdåniga framställning, funnit godt dels, med ändring af hittills gällande formulär för krigsmannaeden, i näder fastställa bifogade Gäsformulär för Öfver- och Underbefäl samt gemensamt wid Krigsmakten till lands och sjös, att hädanefter tjena till efterrättelse, dels od i näder förklara, att den, som i nyfrämunda egenföretag en gång aflagt Embets- och Tjenstföretag, derefter icke skall, i följ af befordran eller transport till annan militärbefattning, förnyad sådan od afläggas; kommande de wid Krigsmakten anställde Civile personer att afläggas den för Civile Embets- och Tjenstemän samt Betjente fastställda od. Kongl. Kungörelsen den 9 Oktober 1866, angående förändradt formulär för krigsmannaed.

#### Formulär för krigsmannaed.

Jag N. N. (tro- och huldhetsseden); och som jag blifwit i Kårets Krigstjenst anställd; så vill och skall jag med nit och trohet, utan wäld eller egennytta, uppfylla alla de pligter, mig i tjensten nu åligga, eller framdeles åläggas kunna, med lif och blod komhet och Fädernesland förswara, wisa förmän wördnad och hörsamhet, icke uppenbara hwad efter lag eller särskilda föreskrifter jemligt hållas bör, samt i öfrigt mig, som en redlig och trogen krigsman, mantligen och wäl förhålla.

Detta lofwar jag på heder och samwete hålla, så samnt mig Gud hjelpe till lif och själ.

Kongl. Maj:ts nädiga Kungörelse den 29 Juni 1866, angående förändradt formulär för tro- och huldhetsseden, wisar att detta formulär är af följande lydelse:

Jag N. N. lofwar och swär, wid Gud och Hans Heliga Evangelium, att jag städe skall wära min rättte Konung, den Störstmäktigste Furste och Herre, CARL XV, Sweriges, Norges, Göttes och Wendes Konung, samt det Kongl. Huset hult och trogen. Jag skall od med lif och blod förswara det Konungeliga wäldet samt Kårsdagens rättigheter; allt i öfwerensstämmelse med Kårets Grundlagar, dem jag till alla delar skall lyda och efterkomma. Detta lofwar jag på heder och samwete hålla, så samnt mig Gud hjelpe till lif och själ.

\* \* \*

Angående tur och befälsrätt emellan Officerare i wissa förkommande fall, se Kongl. Skrifwelsen den 12 Maj 1870 till Generalbefälhafwarne i samtliga Militärdistrikten med flera. N:o 30.

\* \* \*

Att Kongl. Maj:it, med ändring i wissa fall af hwad i Kongl. Cirkuläret den 20 April 1847 stadgas om fördelning af truppstyrkan de särskilda Militärdistrikten emellan, i näder förordnat, att, från början af April månad 1867, Kronobergs Regemente skall tillhöra det Första, Södermanlands Regemente det Fjerde och Dalregementet det Femte Militärdistriktet, inhämtas af Kongl. Maj:ts nädiga Cirkulär den 8 Mars 1867 till Militära och Civile Embetsmyndigheter.

Sedan Kongl. Maj:it med Kårsdagen fattat beslut derom, att flottans Marinregemente skall med år 1872 från Sjö till Landt förswaret öfverflyttas, så har Kongl. Maj:it i näder förordnat, att beröda regemente skall efter öfverflyttningen tillhöra 1:sta Militä-

distriktet. Kongl. Maj:ts nådiga Skrifvelse till Generalbefälhafvarne i 1:sta Militärdistriktet m. fl. den 15 December 1871.

Att den i berörda nådiga Skrifvelse meddelade föreskrift skall utsträddas till de framtrupper af Armén, som ytterligare till Beskingsen kan komma att förläggas, afvensom till länets Bewäringsmanskap, under den tid beskningen af Arméns befäl öfwas, inhemtas af Kongl. Skrifvelsen den 19 April 1872 till Generalbefälhafvarne i 1:sta Militärdistriktet m. fl.

\* \* \*

Kongl. Maj:tt har funnit godt i nåder förklara, att, då trupp af armén eller bewäringsmanskapet fortstallas på annat sätt än genom åtgående, det på grund af order eller fastställt marševolte medföljande befäl och underbefäl må för sig och till föreskrifvet antal medhafvande tjänstehafvar åtnjuta fri transport så väl inom som utom regementets eller korpens stånd. Kongl. Maj:ts nådiga Skrifvelse den 10 December 1867 till Generalbefälhafvarne i Militärdistriktet m. fl., angående fri transport för befäl och underbefäl wid trupps fortstallande på annat sätt än genom åtgående. N:o 74.

Kongl. Maj:tt har i nåder stadgat och förordnat: att indelta Arméns soldater, hvilka, så vidt de genomgått en kurs wid Militärsjukhus, enligt 1858 års förnyade Underhållsreglemente, få uti portions- eller tobaksfylling uppbära åtta öre, äga under verklig tjänstgöring såsom sjuvårdsfölbater, jemlikt den i Kongl. Brevvet den 19 September 1854 stadgade grund, åtnjuta dubbla beloppet af den med sex öre utgående allmänna portions- eller tobaksfylling och således under dylikt tjänstgöring erhålla tolf öre om dagen; och

att hvar och en af värfvade Arméns manskap, som genomgått en kurs wid Militärsjukhus, hädanefter får, under verklig tjänstgöring i egenkap af sjuvårdsfölbater, liksom soldat wid indelta Armén, dagligen uppbära en portions- eller tobaksfylling af inalles tolf öre. Kongl. Brevvet den 4 Juni 1859, kungjort genom Krigskollegii Kungörelse den 22 Juli samma år.

Den 30 December 1859 utfärdades Kongl. Maj:ts nådiga Cirkulär till Generalbefälhafvarne i samtliga Militärdistrikten, angående beräkningen af manskapets tobaksfylling under fängbelysningsförmärningar. N:o 72.

Kongl. Maj:tt har i nåder förklarat, att vice korporaler och soldater af Armén, hvilka wid bewäringsmöte tjänstgöra såsom korporaler, äga att för sådan tjänstgöring åtnjuta korporals portions- eller tobaksfylling. Kongl. Cirkuläret den 9 Oktober 1860 till Generalbefälhafvarne i Militärdistrikten m. fl.

Angående portions- eller tobaksfylling för manskap, som aflagt godkänd examen i gemärshandverkslära, se Arméförvaltningens å Jutendentsdepartementet Kungörelse den 13 September 1872. N:o 61.

CARL zc. Wår hnest zc. I anledning af hos Ds, på anförda Kål, i underdånighet gjord framställning om förändrad grund för beräkning af volontärlönerna wid indelta Armén, hafwe Wi funnit godt i nåder förordna, att, wid samtliga regementen och korpser af indelta Armén, vakansafskifterna för de till tjänstbare volontärer anmända nummer skola, i den mån sådant kan ske utan hinder af de med rust- och rotehållare eller volontärer aflutade kontrakt, utgå efter lika fördelning å hvarje nummer, under iakttagande för öfrigt af de om dispositionen af dylika medel gifna föreskrifter. Hvilket Wi zc. Kongl. Maj:ts nådiga Skrifvelse den 11 Juni 1869 till Generalbefälhafvarne i samtliga Militärdistrikten, angående förändrad grund för beräkning af volontärlönerna wid indelta Armén.

\* \* \*

Kongl. Maj:ts Nådiga Kungörelse den 9 November 1871, angående ändring i föreskrifterna rörande rekryts wid indelta Armén ålder wid antagandet, wisar, att Kongl. Maj:tt funnit godt att, med ändring af de i berörde hänseende genom 9 § af Generalmönstringsinstruktionen den 16 November 1819, för indelta kavalleriet, jemte Kongl. Kungörelsen af den 2 November 1838, för indelta infanteriet samt det till infanteriet förvandlade kavalleriet, gifna bestämmelser, i nåder förordna, att ingen rekryt af indelta Armén wid antagandet får vara öfver 25 år gammal; dock kommer denna förändring icke att tillämpas på de rekryter, om hvilkas legande till soldater öfverenskommelse före den 1 nästkommande Januari funnat träffas; afvensom de, hvilka tillföre minst två år tjent såsom soldater och fullgjort de med tjensten förända styhigheter, må kunna ånyo wid Armén winna anställning intill 30 års ålder. N:o 64.

Som Kongl. Maj:tt ansett nödfattning i den för rekryter wid båtsmanshållet hittills i allmänhet tillåtna ålder af högst 30 år vara för båtsmanskompaniernas tjänstbarhet nyttig och af behofvet påkallad, har Kongl. Maj:tt, i öfverensstämmelse med hvad genom Nådiga Kungörelsen den 9 November 1871 redan är ordet i afseende å indelta Armén stadgat, funnit godt, med ändring af de i nådiga Kungörelsen den 27 Mars 1857 i afseende å antagningsåldern för båtsmansrekryter gifna föreskrifter, i nåder bestämma högsta antagningsåldern för dessa rekryter i allmänhet till 25 år, dock att de, som styrka sig hafva fört någon längre tid utöfwat sjömannayrket antingen å handelsfartyg eller på annat sätt, må, om de i öfrigt befinnas till Wår och Kronans tjänst dugliga, få

intill fyllda 30 år antagas; Nlande berörda förändring tillämpas från och med den 1 Januari 1873, med undantag likväl för rekryter, om hvilkas legande till båtsmän öfverenskommelse beförinnan bewisligen blifwit träffad. Kongl. Kungörelsen den 19 Januari 1872, angående ändring i föreskrifterna rörande rekryters wid båtsmanshållet ålder wid antagandet.

\* \* \*

Af Kongl. Maj:ts nådiga Skrifvelse den 10 Januari 1865 till samtliga Generalbefälhafvarne i Militärdistrikten m. fl., angående manskaps affledande emellan generalmönstringarna, inhemtas, bland annat, att Kongl. Maj:tt funnit godt i nåder förordna: att så väl Kavallerinspektören, wid approbations- och kasfationsmönstringarna med kavalleriets nummerhafvar, som of Generalbefälhafvarne wid de emellan generalmönstringarna inträffande mönstringer eller brödmönstringar, skola äga att för det af Regements- eller Korpsscheferna seban nästföregående mönstring ad interim affledade manskap, som sig der till anmäler, utfärda konfirmationsaffledningspapper, samt till underhåll i behörig ordning anmäla dem, som till sådan förman finnas berättigade;

afvensom att det skall åligga wederbörande Mönsterherrar att bejörja, det genom Wåre Befallningshafvande warda utfärdade Kungörelser, hvarigenom det ad interim affledade manskapet under rättas om dagen, då det för erhållande af konfirmationsaffled bör å wederbörig mötesplats sig infinna. N:o 5.

\* \* \*

Under den 9 November 1871 utfärdades Kongl. Maj:ts nådiga Kungörelse, angående hvad iakttagas bör för bildande af kapital, att för indelta Arméns manskap wid bef afgång ur krigstjensten wara att tillgå.

För hvarje rekryt, som från och med nästkommande års början införföras i nummer wid indelta Armén, skall, så framt wederbörande rust- eller rotehållare sådant medgifwer, i legofontraktet bestämmas ett wißt belopp, minst fem och högst tio riksdaler, som rust- eller rotehållaren för binder sig att årligen utaf soldatens löneförändrar innehålla och till hans Kompanichef öfwerlemnna, för att af denne för soldatens räkning i sparbank insättas.

Will rust- eller rotehållare ej åtaga sig sådan förbindelse, som ofwan sägs, åligger soldaten att, för ifrågawarande ändamål, själf årligen affätta och till Kompanichefen aflenna det belopp, inom de i 1 mom. bestämda gränser, hwarom han med denne kan öfverenskomma.

Wid soldats afgång ur krigstjensten äger han och, i händelse af hans frånfälle, hans lagliga arfwingar eller rättsinnehafware att af Kompanichefen mot qvitto utbekomma soldatens sparbanksbott jente bewis om hans afgång eller frånfälle.

Snad i denna författning stadgas om soldat äge afwen tillämpning å ryttare wid indelt kavalleriregemente, afvensom för Sqvadronchef wid sådant regemente skall till eftertättelse lända hvad här ofwan för Kompanichef finnes föreskrifvet.

Se widare härutinnan N:o 65 af F. S., der nådiga Kungörelsen intagits.

\* \* \*

Af Kongl. Maj:ts nådiga Cirkulär den 13 Juni 1867 till wederbörande Kongl. Maj:ts Befallningshafvande samt Regements- och Korpsschefer wid indelta Kavalleriet, angående sättet för remonteringskostnadens bestridande wid indelta rusthålls- och rotehållskavalleriet, då, till följd af rust- eller rotehållares försummelse att inom behörig tid anställa nummerhäst, remontering skall ske genom befälet, inhemtas, att Kongl. Maj:ts Befallningshafvande bör, uppå Chefsarbetets requisition, förfortsvis från Landtränteriet anordna det, efter i orten allmänt gängse pris, för remonteringskostnadens bestridande erforderliga belopp, med skyldighet för Chefsarbetet, att, sedan hafsten wid remonteringsmötet godkänts, beloppet inför Kongl. Maj:ts Befallningshafvande behörigen redowisa, samt att redowisade beloppet derefter bör genom ifråmnämda myndighets försorg, till Landtränteriet ersättande, hos wederbörande i laga ordning utlösas. N:o 45.

Att Kongl. Maj:tt genom nådigt Brev den 28 Maj 1867 behagat förordna, att rusthåll, hvilkas nummerstok hafwa föl, falla efter sqvadronshingst, må, under det år följningen skett, befrias från skyldighet att wid generalmönstring samt approbations- och kasfationsmönstring, som hålles gemensamt för hela regementet eller korpser, uppvisa stöet eller fölet, dock under förbehåll att den rustande wid mönstringen afsewar betyg af wederbörande Sqvadronchef eller en Subalternofficer samt Hästlakaren, angående stöets och fölets tillstånd och wård under närmaste tiden före mönstringen, inhemtas af Arméförvaltningens Jutendentsdepartementets Kungörelse den 21 Juni 1867, angående befrielse för rusthållare att wid wisja mönstringar inställa nummerstok med föl; warande i samma Kungörelse jemväl meddelade de af Kongl. Maj:tt i ämnet widare gifna nådiga föreskrifter. N:o 47.

För wården och redogörelsen af Instrumental- och Medicinalutredningen för Arméns Hästlakare utfärdades den 25 Augusti 1863 Kongl. Maj:ts nådiga Reglemente. N:o 47.

Kongl. Maj:ts nådiga Reglemente för ridskolan wid Strömsholm utfärdades den 4 Juli 1868.

Ridskolans ändamål är att hufwudsakligast å det wid Kavalleriet inträddande befäl bereda ändamålsenlig och omfattande

undervisning i ridkonsten äfven som i veterinärlära och hofbestlag samt wapenföring och gymnastik.

Stolans personal utgöres tillä vidare af: 1 Chef, 1 Stallmästare, 2 Värdare i ridning, 1 dro i wapenföring och gymnastik, 1 dro i veterinärlära och hofbestlag, 1 Räkenskapsförare, 1 Fodermarsk samt nödigt antal stallbetjente.

Öfverinsesnet öfver ridstolan vill Kongl. Maj:t i näder uppdraga åt Inspektören för Kavalleriet.

Se vidare härom N:o 56 af F. S., der näbige Reglementet intagits.

Huruledes genomgående af lärorens vid ridstolan å Strömsholm erfordras såsom villkor för vinnande af besördran till Lejtnantsgrad vid Kavalleriet, inhämtas af Kongl. Maj:t näbige Skrifvelse till vederbörande Generalbefälhafware den 4 Juli 1868. N:o 56.

\* \* \*

Angående ändring af 6 § 2 mom. och 12 § i Kongl. Instruktionen den 11 September 1841, hwarest de till Generalmönstringars förrättande med Kongl. Flottans försilda Corpser förordnade hafwa att sig i underdånighet rätta, se Kongl. Kung. d. 13 Nov. 1860, N:o 49.

Angående ändring af 20 § 3 mom. i näbige Instruktionen den 6 April 1838, hwarest Cheferna för Flottans indelta och roterade båtsmanskompanier hafwa att sig i underdånighet rätta, se Kongl. Kung. d. 28 Sept. 1869, N:o 51.

Den 28 Maj 1867 utkom Kongl. Maj:t näbige Förordning, angående öfverflyttning på Kronan af bestyret med anskaffning och underhåll af båtsmannens kappsäcker och s. l. småperlebar. N:o 36.

Angående rätta förhållandet af ett bland stadgandena om de fall, då båtsman anses hafwa sin lön till Amiralitets-krigsmansstasjan förverkat, se Förvaltningens af Sjövärendena Cirkulär d. 30 Nov. 1860, N:o 55.

Angående rättighet för affsedad båtsman att, emot ersättning, behålla wid affsedet innehafwande släpbelebåd, se Kongl. Maj:t till Förvaltningen af Sjövärendena den 24 September 1867 afsätna näbige Bref. N:o 64.

\* \* \*

Nödrande tillstånd för Underofficerare vid Kongl. Maj:t's Flotta att vid Flottans läroverk i Carlskrona undergå examen i ängmässlärare, för vinnande af rättighet att föra befäl å ångfartyg, se Kongl. Skrifvelsen den 9 Maj 1862, N:o 31.

\* \* \*

Angående ny reglering af rendez-vous samt em- och debarqueringsplatser för Carlskrona station tillhörande roterings-båtsmanskompanier, wid transporter sjöledes, utfärdades Kongl. Maj:t's näbige Skrifvelse den 16 Juni 1863 till Förvaltningen af Sjövärendena. N:o 35.

\* \* \*

Den 23 Februari 1864 fastskälles af Kongl. Maj:t näbige Reglemente, rörande mjöl- och grynmalning samt brödbakning, för den i Carlskrona anlagda ångvarns- och bageriinträttningen; warande Reglementet bilagd Kongl. Maj:t's samma dag till Förvaltningen af Sjövärendena utfärdade näbige Skrifvelse, hwari förklarats, att den i 1812 års näbige Affskriftsreglemente uppbördsman medgifna affskriftsprocient icke får tillgodotomma hwarsten Mjölstaren eller Kronobagaren wid Flottans i Carlskrona Station för spannmål och mjöl, som till dem utlemnas. N:o 23.

\* \* \*

Om wisfa ändringar och tillägg i Kongl. Instruktionen den 23 Mars 1858 för Belläbnadsdirektionerna wid indelta roterade infanteriregementen och corpser, se Kongl. Kung. den 19 Febr. 1861, N:o 14.

Angående ändring i 7 § af berörda Kongl. Instruktions, utkom Kongl. Kung. d. 7 Aug. 1866, N:o 43.

Nödrande wård och rebovisning af räntebärande wärdepapper och säkerhetshandlingar, tillhörande indelta roterade infanteriregementens och corpsera belläbnadsfonder, se Kongl. Kung. den 6 Maj 1862, N:o 26.

Att Kongl. Maj:t funnit godt i näder förordna, att det uti 7 § af Kongl. Instruktionen för Belläbnadsdirektionerna den 23 Mars 1858 stadgade försaringsätt, beträffande medel, som från Krigskollegium för bemålde Direktioners räkning remitteras, jemwäl skall i affsende å penningar, som från Fångwårdsstyrelsen till dessa Direktioner utgå, hädanefter iätttagas, inhämtas af Kongl. Maj:t's den 18 Februari 1862 utfärdade näbige Cirkulär till vederbörande Regements- och Korpschefer samt Landshöfdingar. N:o 11.

Kongl. Maj:t har funnit godt i näder förklara: att, utan hinder af föreskriften i 7 § af Kongl. Instruktionen för Belläbnadsdirektionerna wid indelta roterade infanteriregementen och corpser den 23 Mars 1858, bemålde Direktioner må wara berättigade att göra belläbnadsfondernas penningtillgångar fruktbärande genom

Badmans Lagl.

inköp äfwen af sådana swenska statsobligationer, som icke äro ställda på uppsägning, under villkor att denna utlåning weskälles så, att Direktionen alltid må kunna fullgöra sina åligganden och försinbesser. Kongl. Maj:t's näbige Skrifvelse den 10 Mars 1871 till Generalbefälhafwaren i 3:dje militärdistrictet. N:o 12.

Kongl. Maj:t har, genom näbige Bref af den 8 Maj 1868, behagat tillåta, att, med ändring af hwad 13 § 2 mom. uti gällande Instruktions för Belläbnadsdirektionerna wid indelta roterade infanteriregementen och corpser samt Kongl. Brevet den 25 Januari 1859 härom stadga, godtgörelsen till manskapet wid nyhänända regementen och corpser, för anskaffningen och underhållet af de s. l. mindre munderingsperlebarne, må, från och med den 1 nästkommande Juli, få beräknas och utgå, under för öfrigt oförändrade villkor, med ett belopp om dagen af 12 öre wid indelta roterade infanteriet i allmänhet och 10 öre wid Dal- och Bohusläns regementen, när skor der begagnas i skället för stöflar. Arméförvaltningens Intendentsdepartement's Kungörelse den 23 Maj 1868.

Angående sättningsersättning wid wisfa kommanderingsstillfällen för de indelta regementen och corpser tilldelade samt af dem kommanderade styrkan medförde och begagnade perlebar, som genom Krigskollegii försorg anskaffas och underhållas, se Krigskollegii Kungörelse den 30 April 1861, N:o 24.

Nödrande tillägg i och närmare förklaring af föreskrifterna angående sättningsersättning wid wisfa kommanderingsstillfällen för perlebar, som genom Krigskollegii försorg anskaffas och underhållas, utkom Krigskollegii Kungörelse den 22 Juli 1862, N:o 41.

Kongl. Maj:t har täckts i näder meddela Belläbnadsdirektionerna rättighet att af vederbörande offentliga myndigheter eller enskilda bolag och personer, för hwilkas räkning kommanderingar utgöras, åska förskott å den blifwande sättningsersättningen till högst två tredjedelar af den sammans påräknade belopp, hwilket förskott sedermera wid skende slutliquid å berörda ersättning kommer att afräknas. Krigskollegii Kungörelse den 30 April 1861.

Om wisfa ändringar och tillägg i Kongl. Instruktionen den 7 November 1856 för Bewärings-belläbnadsdirektionerna wid indelta roterade Infanteri- samt afsetna Kavalleriregementen och corpser, se Kongl. Kungörelsen den 19 Februari 1861, N:o 14.

\* \* \*

Angående förändrade föreskrifter i affsende å Gewärshandtwerkens antagande wid Infanteriet, se Arméförvaltningens å Artilleridepartementet Cirkulär den 30 Augusti 1872. N:o 50.

CARL zc. Wär hñest zc. Gos Dñ hafwa Gewärshandtwerkarna wid det Eder: i näder anförtrödda Kalmar regemente, Stockholms N. J. F. Nyberg och Gewärsmedben F. Ekström anför underdåniga beswär deröfwer, att regementets Löningsdirektion, enär Wärt näbige Cirkulärbref den 17 Juni 1856, angående sätet för löntillgångarnas uppbärande och fördelade inom indelta Arméns regementen och corpser, icke syntes tillertänna Gewärshandtwerkare någon rätt att ingå i delning af löneswärfkottsmedel, den 20 Mars innerwarande år meddelat det beslut, att de öfwerfoktsmedel, som bemålde Gewärshandtwerkare för en rote blifwit tilldelade med 36 R:dr till dem hwardera för år 1864, skulle återfordras och till lönesfonden åter ingå; i hwilket beslut klaganberna, på anförda skal, i underdånighet sött ändring.

Desa underdåniga beswär, tillika med Wärt och Krigskollegii, sedan vederbörande blifwit hörde, häröfwer afgifna utlåtande, hafwe Wi i näder låtit Dñ förebragas och, på grund af 1:sta och 6:te punkterna i Wärt ofwanberopade Cirkulärbref af den 17 Juni 1856, welat, med upphäfwande af Löningsdirektionens öfwerlagade beslut, förläsa klaganberna berättigade att åtnjuta del i gemensamma löneswinsten för den till beskille icke anwisade rotelönen, med delningsgrunden bestämd till det belopp, som uti Cirkulärbrevet den 2 Februari 1833 är fastskälldt för regementets till andra ändamål indragna rotar, eller 75 R:dr R:mt. Hwillet zc. Kongl. Maj:t's näbige Skrifvelse den 21 December 1865 till Chefen för Kalmar regemente, angående Gewärshandtwerkarnes wid regementet underdåniga beswär, i fråga om rätt till andel i löneswärfkottsmedlen.

\* \* \*

Att Kongl. Maj:t under den 11 Maj 1866 kommandowägen i näder befallt, att 1 Kap. 11 § uti det den 28 Maj 1858 näbige fastskällda försnabde Salutreglemente för Krigets örlogsfartyg och fästningar skall erhålla följande tillägg: "Örlogsfartyg, som förer ej mer än fyra (4) kanoner, är icke skyldigt att saluterat"; inhämtas af Kongl. Maj:t's näbige Skrifvelse till Förvaltningen af Sjövärendena den 15 Maj 1866.

\* \* \*

Hans Maj:t's Konungens af Sverige och Norge Accessionsakt till den af åttifilliga Europeiska regeringar den 22 Augusti 1864 i Genève afflutade konvention, angående förbättrande af sårade militärens wård i fält, blef undertecknad å Stockholms Slott den 13 December 1864 och i samtliga kontraherande regeringars namn antagen af Schweiziska Ösforbundet genom en i Bern den 6 Januari 1865 utfärdad deklaration. N:o 85 af 1864 års F. S.

\* \* \*

Kongl. Maj:t har funnit godt i nåder förordna: att, när Regementsquartiermästare-befattning warder ledig, vederbörande Regements- eller corpschef skall, i den för officersförslags afgifwande i allmänhet stadgade ordning, till befattningens återbesättande föreslå Officer af Kapitens eller Subalternofficers grad wid regementet eller corpsen, samt derwid sätta afseende endast å den föreslagnaes lämplighet för platsen; dock att ingen må tvingas att mot sin vilja sådan befattning emottaga. Kongl. Maj:ts nådiga Skrifwelse den 23 November 1869 till Generalbefälhafvarne i samtliga Militärdistrikten m. fl., angående villkoren för befordran till Regementsquartiermästare.

Att Kongl. Maj:t medelst nådigt Bref den 18 November 1862 förklarar, att alla de Regementskrifware, hvilka blifwit der till befordrade före den 29 Januari 1861, skola för sin tjenstetid fortjarande, jemlikt Kongl. Brefsbet den 9 November 1803 och Krigskollegii derpå grundade Cirkulär den 12 Januari 1804, åtnjuta hälften af de skämmoböter, som för underlåten inbetalning af de till bemälda Regementskrifwares uppbörd hörande hemmansräntor och kronotonde-spanmålslösen äga runn, inhentas af Krigskollegii Cirkulär till samtliga Chefsembeten wid inbelta Arméen den 30 December 1862. N:o 74.

Kongl. Maj:t har funnit godt i nåder föreskrifwa, att de, som till Auditörer hädanefter utnännas, skola wara underkastade den

tillökning i tjenstledigganden, som i följd af Regementskrifwaredöromålens öfvertagaude, dervest Kongl. Maj:t framdeles derom förordnar, kan för dem upplä. Kongl. Skrifwelsen den 5 Juli 1870 till t. f. Chefen för Lifgardesbrigaden m. fl., angående villkor wid utnämning till Auditör.

I anledning af Krigskollegii underdåniga hemställan, att föreskriften i Kongl. Brefsbet den 2 Oktober 1857, rörande ersättning för beskrifande af ledig Landstatsjänsf, jemväl sige tillämpas i afseende å civila beställningar wid Arméen och de Krigskollegium underlydande tjenstbefattningar, har Kongl. Maj:t, enligt nådigt Bref den 26 Mars 1861, pröfwat skälligt bifalla hemställningen, så widt den angår:

Intendents-, Förrådsförwaltare- och Förrådskrifware-beställningar wid Arméens Utredningsföråd;  
Förrådsförwaltare- och Tygskrifwarebeställningar wid Tyg-, Ammunitionens- och Gewärsförråden;  
Auditörs-, Regementskrifware- och Mönsterkrifwarebeställningar wid Arméen;  
Sekreterare- och Kanslifbeställningarna wid Ingeniör-corpsen; Kasförs- och Fortifikationsförwaltarebeställningar; samt Fältkamrerare-, Kanslif-, Kontorskrifware- och Magasinsförwaltarebeställningar å Gottlands Nationalbewärings stat. Krigskollegii Kungörelse den 14 Maj 1861, N:o 26.